HELSINGIN KAUPUNGIN

VIRASTOT JA LAITOKSET

6

1970

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1973

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Alkusanat	III
1. Palkkalautakunnan toimisto	1
2. Kiinteistövirasto	4
3. Asuntotuotantotoimikunta	21
4. Asunnonjakotoimikunta	26
5. Kaupunkisuunnitteluvirasto	28
6. Metrotoimisto	38
7. Koulutustoimikunta	43
8. Järjestelytoimisto	48
9. Matkailutoimisto	55
10. Hankintatoimisto	57
11. Kaupunginarkisto	62
12. Tilastotoimisto	68
13. Kunnanasiamiehet	72
14. Huoltokassa	74
15. Leski- ja orpoeläkekassa	76
16. Rakennustarkastusvirasto	78
17. Ulosottovirasto	88
18. Palolaitos	93
19. Väestönsuojelutoimisto	104
20. Huoltotoimi	108
21. Lastensuojelutoimi	138
22. Oikeusaputoimisto	163
23. Oppisopimustoimisto	166
24. Kotitalouslautakunnan toimisto	168
25. Kaupunginkirjasto	170
26. Kaupunginmuseo	182
27. Kaupunginorkesteri	186
28. Nuorisotoimisto	188
29. Raittiuslautakunnan toimisto	194
30. Urheilu- ja ulkoiluvirasto	197
31. Rakennusvirasto	206
32. Satamalaitos	219
33. Liikennelaitos	234
34. Puutavarakeskus	245
35. Teurastamolaitos	249
36. Elintarvikekeskus	254
37. Keskuspesula	256
38. Tietojenkäsittelykeskus	259
39. Vesilaitos	262
40. Kaasulaitos	268
41. Sähkölaitos	274
42. Revisiovirasto	280
Hakemisto	284

ALKUSANAT

Virastot ja laitokset -teos on toimitettu samaan tapaan kuin aikaisemminkin siten, että laitosten ym. tilastotoimistolle lähettämiä kertomuksia on toimitustyön yhteydessä osittain lyhennetty, täydennetty ja yhdenmukaistettu. Tässä vuosikerrassa on ensi kertaa mukana revisioviraston selostus toiminnastaan.

Toimitustyötä on johtanut aktuaari Marjatta Jännes.

Helsingissä toukokuussa 1973.

Karl-Erik Forsberg

Paasipaino, Helsinki 1973

1. Palkkalautakunnan toimisto

Palkkalautakunnan alaisena toimi palkkalautakunnan toimisto toim.pääll. Erkki Salmion johdolla. Toimiston käsittelemät asiat jakaantuivat suhteellisen itsenäisesti toimiville toimintayksiköille, jotka hoitivat virkasuhdeasioita, työsuhdeasioita, eläke- ja ikälisäasioita, tutkimus- ja tilastoasioita, luontoissuoritusasioita ja kansliatehtäviä, sairausvakuutusasioita sekä leski- ja orpoeläkekassa-asioita.

Toimiston diaariin merkittyjen asioiden luku v. 1970 oli 3 136, joista kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä oli 229. Todellisuudessa asiain lukumäärä oli huomattavasti suurempi, sillä joukko kertomusvuonna käsitellyistä asioista oli merkitty diaariin jo edellisenä vuonna tai sitäkin ennen. Ikälisä-, vuokra-asuntojen vuokra- ja sairausvakuutusasioita ei merkitty diaariin. Toimiston lähettämien, diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 645. Lautakunnan pöytäkirjain pykälälukumäärä oli 2 416 ja toimistopäällikön päätösluettelon pykäläluku 482. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli kuitenkin huomattavasti suurempi, koska samaan pykälään sisältyi useitten henkilöitten ikälisä- ym. asiat. Käsiteltyjen hautausavustusten määrä oli 327 kpl vastaten 402 774 mk.

Toimisto työskenteli kertomusvuonna samoissa huoneistotiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Viranhaltijat ja toimihenkilöt. Yliopp. Osmi Leikoski palkattiin palkkalautakunnan toimiston tuntipalkkaiseksi toimistoapulaiseksi 15.6. ja hänet määrättiin 8. pl:n toimistoapulaisen viransijaiseksi 30.6. Toimiston palveluksesta hän erosi 31.12.

Toimiston sihteeri Carl-Olof Lindell kuoli 14.7. ja työsopimussuhteinen käsittelijä Atte Niskala määrättiin sihteerin viransijaiseksi 1.8. lukien toistaiseksi. Työsopimussuhteiseksi toimistoharjoittelija-lähetiksi palkattiin 23.9. lukien Tarja Palkivaara. Toimiston avoinna olevaa 30. pl:n sihteerin virkaa määrättiin viransijaisena hoitamaan toimiston 29. pl:n sihteeri Eero Haapanen 1.10. lukien toistaiseksi ja siksi kunnes virka vakinaisesti täytetään, kuitenkin kauintaan vuoden loppuun saakka.

Toimistossa oli vakinaisia virkoja 19, tilapäisiä virkoja 4 ja toimia 8.

Virka- ja työsuhdeasiat. Toimiston toimesta annettiin päivittäin jatkuvasti pitkin vuotta tulkintoja viranhaltijoita koskevista määräyksistä ja niiden sovellutuksista sekä käytiin eri virastoissa ja laitoksissa antamassa asiantuntija-apua sekä tarvittavaa informointia.

Kertomusvuonna käsiteltiin yhteensä 1 243 virkavapausanomusta, joista 745 koski palkattoman virkavapauden myöntämistä ja 433 palkkaetujen myöntämistä virkavapauden ajalta sekä 15 jatkuvan osapalkkaisen sairausloman myöntämistä. Palkattomia virkavapauksia myönnettiin seuraavasti:

	kpl
toisen viran hoitamista varten	575
jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	68
yksityisasioita varten	61
ulkomaisia opintomatkoja varten	5
kunnallisen eläkelaitoksen myöntämän työkyvyttömyyseläkkeen vuoksi	16
muihin tarkoituksiin	20

Palkkaetuja myönnettiin virkavapauden ajalta seuraaviin tarkoituksiin:

	kpl
osallistuminen ulkom. kongressiin tms.	64
ulkomainen opintomatka	25
täydennysoppijaksot	18
luottamusmieskurssit	21
erilaiset jatko- yms. kurssit ja opintopäivät	198
kotimaiset kongressit, kokoukset yms.	24
osallistuminen urheilukilpailuihin	38
käräjien seuraaminen ja toimittaminen	3
väestönsuojelukoulutus	11
muihin tarkoituksiin	96

Palkallisia työlomia myönnettiin 65.

Kertomusvuonna neuvoteltiin ja sovittiin kuudesta työehtosopimuksesta.

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkaus- ja muita palvelusehtoja koskevia neuvotteluja käytiin 48, työehtosopimuksia koskevia neuvotteluja 33 ja muita neuvotteluja 52, eli kaikkiaan 133 neuvottelua, joista pidettiin pöytäkirjaa. Lisäksi oli myös muita neuvotteluja.

Toimisto lähetti kertomusvuoden aikana virastoille ja laitoksille useita työehtosopimusten tulkintaa koskevia kiertokirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat. Kertomusvuonna myönnettiin eläkkeitä 558. Leskieläkkeitä ja kasvatusapuja myönnettiin 163 sekä ikälisiä 3 339.

Palvelusaika-anomuksia käsiteltiin 89. Virkasäännön 22 §:n 3 mom:n johdosta tehtyjä anomuksia käsiteltiin 11.

Sairausvakuutusasiat. Toimistossa käsiteltiin kertomusvuonna päivärahahakemuksia 8 886 ja jatkopäivärahahakemuksia 3 523. Äitiysrahahakemuksia oli 486 ja jatkohakemuksia 1 072. Sairausvakuutustoimikunta hylkäsi 488 anomusta, joiden johdosta tehtiin 12 valitusta. Sairausvakuutustoimistoilta saatiin kertomusvuonna päivärahoina ja äitiysrahoina yht. 4 208 833 mk. Vastaavasti kaupunki suoritti sairausvakuutusmaksuina 5 827 983 mk.

Luontoissuoritusasiat. Kaupunginvaltuusto vahvisti 6.3.1968 viranhaltijain uuden luontoissuoritussäännön ja se tuli voimaan 1.5. 1968 lukien. Valtalain johdosta noudatettiin vuokria laskettaessa vanhaa luontoisetusääntöä kaikkien muiden asuntojen osalta paitsi ko. päivämäärän jälkeen käyttöön otettujen asuntojen osalta, joihin sovellettiin uutta luontoissuoritussääntöä.

Luontoissuoritusasioita koskevia anomuksia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 1 059, joista asuntoasioita oli 995, puhelinasioita 45 ja muita 19. Luontoissuoritusasioista tehdyt esitykset koskivat eräissä tapauksissa useampia henkilöitä.

Sairaussijaismäärärahat. Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuonna 147 vastaten 334 289 mk.

Konekirjoitus- ym. lisiä myönnettiin toimistopäällikön päätöksen perusteella 55, vastaten 59 626 mk.

Viransijaisuusmäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin 90, vastaten 30 901 mk.

Ikälisien maksamista varten tehtyjä lisämäärärahaesityksiä käsiteltiin toimistossa 43, vastaten 40 975 mk.

Virkakortistoon merkittiin perustettuja virkoja 260 ja kortistosta poistettiin lakkautettuja virkoja 175.

Urakkahinnoittelukysymyksiä käsittelevä neuvottelukunta. Neuvottelukunnan kokoon-

pano oli seuraava: Puheenjohtajana toim. pääll. Erkki Salmio ja jäseninä työpääll. Johan Ask, os.pääll. Helge Henriksson, apul. katurak.pääll. Seppo Hirvonen, toim.pääll. Pentti Roukka ja palkkausins. Kyösti Suikkanen. Neuvottelukunnan sihteerinä oli tarkast. Ola Filppu.

Urakkahinnoittelukysymyksiä käsittelevä neuvottelukunta ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.

2. Kiinteistövirasto

Kiinteistövirasto toimi kiinteistölautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli varat. Pentti Lehto.

Kiinteistövirasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous- ja metsä-, kaupunkimittaus- sekä talo-osastoon. Erillisinä toimistoina olivat geoteknillinen toimisto ja asuntotuotantotoimisto.

Viraston diaariin v. 1970 merkittyjen asioiden luku oli 4 451. Näistä oli virastopäällikön asioita 342, kansliaosaston 771, tonttiosaston 2 473, maatalousosaston 35, metsäosaston 21, kaupunkimittausosaston 376 ja talo-osaston 433. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 362. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 274 ja kansliaosaston osastopäällikön 128.

Viranhaltijat. Avoinna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat henkilöt:

kansliaosastoon: 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Leila Juntunen 12.10. lukien;

tonttiosastoon: 27. pl:n lainopillisen avustajan virkaan Matti Rytkölä 1.5. lukien, 26. pl:n osastosihteerin virkaan Vesa Majamaa 1.10. lukien sekä 10. pl:n vakinaistettuun ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkoihin Sirkka Turunen ja Aili Haikela 1.1. lukien;

kaupunkimittausosastoon: kahteen 30. pl:n piiri-insinöörin virkaan Paavo Suninen ja Tauno Talvio, molemmat 1.10. lukien, 28. pl:n ja 26. pl:n insinöörin virkoihin Kalervo Viljanen 1.7. ja Matti Soiniemi 1.10. lukien sekä 18. pl:n kartoittajan virkaan Eero Rautavaara 1.11. lukien;

metsäosastoon: 19. pl:n metsäteknikon virkaan Tauno Immonen 1.1. lukien ja 16. pl:n metsätyönjohtajan virkaan Matti Kinnunen 1.2. lukien;

talo-osastoon: 14. pl:n toimistonhoitajan virkaan Terttu Suhonen 1.10. lukien, 13. pl:n toimentajan virkaan Erkki Allisto 16.10. lukien sekä 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan Päivi Paasivaara 16.10. lukien.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat seuraavat viranhaltijat:

kansliaosastosta: toim.apul. Raija Santala 16.9.;

tonttiosastosta: lainopill. avustajat John Jansson 30.4. ja Juha Saarinen 31.12.,;

kaupunkimittausosastosta: piiri-ins. Alf Krogerus 21.4., ins. Erkki Väisänen 30.4. ja Väinö Meuronen 14.7., kartoittaja Liisa Aalto 31.8. sekä kanslisti Hellin Salonen 31.12.;

talo-osastosta: toimistoisänn. Pentti Arra 28.5. ja Erkki Eriksson 21.11. sekä toimentaja Tuulikki Hormila 30.9.

Huoneistot. Kiinteistöviraston eri osastot toimivat kertomusvuonna samoissa paikoissa kuin edellisenäkin vuonna, paitsi tonttiosaston siirtolapuutarhahenkilökunta, joka oli talossa Katariinankatu 3.

Kansliaosasto

Osaston tehtävät olivat kertomusvuonna samat kuin aikaisemminkin.

Osastossa käsiteltiin kertomusvuoden ai-

kana (suluissa edellisen vuoden luvut) 123 (111) kauppa- ja vaihtokirjaa, 344 (367) maanvuokrasopimusta ja 191 (232) niihin tehtyä muutosta, 15 (14) huoneenvuokrasopimusta, — (25) lainasopimusta, 142 (116) muuta sopimusta, 95 (80) vuokraoikeuden siirtoa sekä 339 (385) lainhuudatus- ja kiinnitysasiaa. Toimeksiantoja, jotka eivät johtaneet sopimukseen oli 118 (132). Asiakkaille annettiin 503 (484) hallintaoikeustodistusta ja 248 (181) vuokrasopimusjäljennöstä. Rakennuslain mukaisia korvauksia suoritettiin 136 (186) tapauksessa.

Vuoden aikana lähetettiin 598 (606) kirjettä.

Kiinteistöluettelon suorittamista, kiinteässä käyttöomaisuudessa tapahtuneista kirjanpidollisista ja kartastollisista muutoksista mainittakoon seuraavat: ostoja 102, vaihtoja 13 ja myyntejä 30. Kaupungin omistama maa-alue lisääntyi täten 57.7 ha kaupunkialueella ja 1 135.3 ha ulkokuntien alueella sekä vesialue 27.8 ha kaupunkialueella ja 99 ha ulkokuntien alueella. Maa-alueen vähennys oli 8.7 ha kaupunkialueella ja 1.5 ha ulkokuntien alueella. Tonttien ym. maa- ja vesialueiden vuokrauksia merkittiin 239, kirjattuja varauksia 23, ryhmäsiirtoja 336, rakennuslain mukaisia korvauksia 10, yleisen alueen mittauksia 111, vesialueen täyttöjä 10 ja asemakaavojen muutoksia ym. 20.

Rakennuksia siirtyi vuoden aikana kaupungin omistukseen joko ostojen, vaihtojen tai muun luovutuksen yhteydessä 123. Kirjanpidosta poistettiin 128 luovutettua tai purettua rakennusta. Rakennusviraston talorakennusosaston ilmoittamat rakennuskustannukset kertomusvuodelta olivat 63.6 mmk ja katurakennusosaston vastaavasti 14.8 mmk. Lisäksi kirjattiin kunkin hallintokunnan omaan käyttöön uskotut ja ilmoitetut perusparannusluonteiset rakennuskustannukset.

Talousarvion edellyttämien kantaomaisuuden korkojen ja poistojen laskennan lisäksi kantakartaston täydennystyö jatkui samoinkuin virastokartan Vi 10 seuraavan painoksen täydennystyö. Eri tarkoituksiin tarvittavien tilastojen ja otteiden toimittamisen lisäksi mainittakoon väestönlaskentaviranomaisille annetut tarkistustiedot kaupungin kiinteistöistä. Kiinteistöluettelon uudelleenjärjestelykysymys kytkeytyi välittömästi Kuntasuunnittelurekisterin valmistumiseen sekä käyttöomaisuuden arvostustoimikunnan mietinnön hyväksymiseen.

Tonttiosasto

Tonttien luovutus. Vuokraus oli edelleen tonttien ja alueiden pääasiallinen luovutusmuoto. Vuokrattujen asuntotonttien lukumäärä (22) oli kaksinkertainen vuoteen 1969 verrattuna. Tonttien rakennusoikeus oli yhteensä 4 416 (ed. v. 3 012 huoneyksikköä).

Luovutetuista tonteista suurin osa sijaitsi Patolan, Koskelan ja Pihlajiston alueella.

Viime vuosina on asuntotontteja vuokrattu seuraavasti:

v.	kpl	hy
1964	63	n. 7 700
1965	39	n. 5 500
1966	21	n. 1 800
1967	7	n. 4 100
1968	4	n. 2 000
1969	11	3 012
1970	22	4 416

Lukuihin ei sisälly opiskelija- eikä vanhusten asuntoloita.

Teollisuus-, pienteollisuus- ja varastoalueiden tontteja esitettiin luovutettavaksi 33 (ed.v. 26).

Muihin tarkoituksiin tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi seuraavasti:

liiketontit	4 (3)
huolto- ja jakeluasematontit	1 (2)
autopaikkatontit	16 (11)

alennustavaratalotontit ..... 1 (—)
opiskelija-asuntolatontit 4 (4)
vanhainkotitontit ..... — (3)
yleisten rakennusten tontit 6 (4)

Vielä luovutettiin tontteja ja alueita eri tarkoituksiin kuten työmaa-alueiksi, esittely- ja myyntitarkoituksiin yms. 23 (44).

Edelleen varattiin 27 asuntotonttia, 1 teollisuustontti ja 2 varastoalueen tonttia, minkä lisäksi esitettiin varausaikaa pidennettäväksi 11 tapauksessa.

Vapaita pienteollisuus- ja varastotontteja ei ollut käytettävissä kertomusvuoden lopussa. Tattarisuon pienteollisuusalueen laajennus, Oulunkylän Niittylän pienteollisuusalueen tiivistäminen samoin kuin pienteollisuustonttien sijoittaminen Kivinokkaan olivat vireillä kertomusvuoden aikana, mutta mikään näistä hankkeista ei toteutunut. Myös harkittiin Malmin teollisuusalueen heikkopohjaisten teollisuustonttien jakamista pienemmiksi. Uudenpellon varastoalueen pohjoisosan käyttösuunnitelmat edistyivät kertomusvuonna niin pitkälle, että alue oli tarkoitus tyhjentää v:n 1971 aikana. Suunnitelma Vallilan ja Mäkelän metsän varastoalueiden tyhjentämiseksi valmistui kertomusvuonna. Sen mukaan ko. alueilta siirretään pois neljän vuoden kuluessa jäljellä olevat noin sata pienyritystä. Uusien paikkojen osoittaminen pois siirrettäville sekä kertomusvuonna muutoinkin lisääntynyt varastoalueiden kysyntä johtivat siihen, että alustavissa neuvotteluissa jouduttiin hylkäämään useita kymmeniä pienyrittäjien pyyntöjä saada vuokrata varastoalue. Lautakunta hylkäsi 25 tällaista anomusta.

Myytäväksi esitettiin vuoden aikana 6 (ed.v. 4) tonttia ja 23 (20) määräalaa (tontinosaa). Aluevaihtoja esitettiin suoritettavaksi 16 (16). Näiden yhteydessä kaupunki sai 15 (29) sekä luovutti 14 (19) tilaa, tonttia tai määräalaa.

Alueiden ja rakennusten ostaminen. Kaupungille esitettiin hankittavaksi 65 (ed. v. 58) tilaa tai tonttia ja 52 (47) määräalaa. Myyntitarjouksista 20 (32) esitettiin hylättäväksi. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä esitettiin 31 (12) rakennusta ostettavaksi.

Muut asiat. Vuokraoikeuksia ehdotettiin jatkettavaksi 60 (ed.v. 58) ja irtisanottavaksi 30 (47) tontin ja alueen osalta. Kaupungin omistaman maan käyttämistä koskevista luvista tehtiin 282 (254) esitystä.

Rakennuslain 74 ja 71 §:n mukaisia korvauksia suoritettiin vastaavasti 116 (198) ja 10 (52) maanomistajalle. Yleisten alueiden mittauksia pantiin vireille 102 (68). Kaupungin virastoille ja laitoksille suoritettiin 8 (10) kiinteistön arviointia.

Kolmivuotiskatselmus suoritettiin kaupungin itäisellä alueella, jossa tarkastuskohteita oli 1 200. Edelleen valvottiin kaupungin alueiden käyttämistä, rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämistä ja osakkaiden asumista huoneistoissaan.

Lisäksi esiteltiin rakennuspiirustuksia, velkakirjojen tallettamisia sekä vuokranmaksujen lykkäyksiä. Kunnallisteknillisiä töitä varten hankittiin 247 (404) työ- ja haltuunottolupaa ja ilmoituksia katualueen haltuunottamisesta lähetettiin 5 (3). Jäteveden laskemisesta yms. asioista annettiin 36 (40) lausuntoa kaupunginhallitukselle. Kaupunki kuului 85 (85) tiekuntaan, joita koskevia lausuntoja annettiin 3 (5).

Romuajoneuvoja vietiin tonttiosaston toimesta Tattarisuolle 136 (176) ja suoraan kaatopaikalle 30 (—) kappaletta. Tattarisuon varastoalueelta lunastettiin takaisin 52 (66) autoa. Varastoalueen täyttyminen rajoitti kertomusvuonna romuautojen viemistä katujen varsilta Tattarisuolle, niin että ainoastaan liikenteen esteenä olleet autot voitiin korjata talteen.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelon mukaan hyväksyttiin 18 (ed.v. 19) muutospiirustusta, 42 (43) tilapäisalueen vuokrausta ja 15 (15) irtisanomista. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 81 (70). Henkilökunnan palkkaamista koskevia asioita esiteltiin 9

(5). Juhannuskokkojen polttamiseen myönnettiin 23 (28) lupaa.

Asuntolainatoimisto. Toimiston toiminta jakautui lainoitusmuotojen mukaisesti kolmeen sektoriin, joista mainittakoon:

1) Talokohtaiset lainat. Vuoden 1970 määrärahaan kohdistuvista lainahakemuksista annettiin lausunto kertomusvuoden alussa. Hakijoita oli kaikkiaan 36, joiden asuntolaina-anomusten määrä nousi noin 71.2 mmk:aan. Määrärahan ulkopuolella oli lisäksi 4 opiskelija-asuntolahankkeen lainaanomukset, yhteensä n. 7.7 mmk.

Kertomusvuonna käsiteltiin myös v:n 1971 määrärahaan kohdistuvat hakemukset. Hakemuksia oli 28 ja ne vastasivat yht. 64 mmk. Edelleen oli 4 opiskelija-asuntolahankkeen rahoitusanomusta, joiden yhteenlaskettu määrä oli 7.4 mmk.

Edelleen valmisteltiin esitys asukkaiden hyväksymisestä 5 vuokratalokiinteistöön.

2) Omakotilainat. V:n 1969 hakemusten (17 kpl) perusteella myönnettiin 15 hakijalle asunto- ja lisälainoja yhteensä 334 000 mk. Uusia lainahakemuksia saapui 31, vastaten yht. 901 000 mk.

Vuoden aikana suoritettiin n. 500 asuntolainatarkastusta. Tarkastukset olivat osaksi vanhojen rakennusten jälkivalvontaa, osaksi rakenteilla olevien rakennusten arviointeja. Edelleen käsiteltiin lainansiirtoanomuksia ja muutospiirustuksia, jotka toimitettiin asuntohallitukselle, tehtiin ilmoitukset tammija heinäkuussa rakenteilla olevien rakennusten työvaiheesta sekä laadittiin rakennustilasto ja annettiin erilaista neuvontaa.

3) Osakelainat. Osakelainoja, jotka asuntohallituksen ohjeiden mukaisesti on kuulutettava haettaviksi kahdesti vuodessa, esitettiin myönnettäväksi yhteensä 1 844 200 mk. Lopullisesti hyväksyttiin lainoja myönnettäväksi 693 000 mk. Lainoja anoi 156 henkeä, joista 44:n hakemus hyväksyttiin.

Muista henkilökunnan tehtävistä mainittakoon osallistuminen asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen, omakotialueiden valvonta sekä myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä myytävien rakennusten ja laitteiden arviointi.

Siirtolapuutarhatoimisto. Toimiston henkilökunta harjoitti paikallista puutarhaneuvontaa kaupungin siirtolapuutarhoissa ja omakotialueilla. Puutarhahoidolliset luentopäivät pidettiin keväällä Mäkelän kansakoululla. Kursseille osallistui n. 40 henkilöä.

Siirtolapuutarhoissa hoidettiin yleiset istutukset, tiet ja kentät sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Oulunkylän ja Pakilan siirtolapuutarhoissa suoritettiin varastorakennusten ja käymälöiden korjaus ja maalaus. Pakilassa uusittiin lisäksi teiden nimikilvet. Talin siirtolapuutarhassa korjattiin lasten hiekkalaatikot ja Oulunkylässä uusittiin lasten keinu. Kumpulan siirtolapuutarhassa pystytettiin loppuosa ympärysaidasta. Viljelyspalstoja vuokrattiin 3 461 kpl yhteispinta-alaltaan n. 44 ha.

Siirtolapuutarhamajojen piirustuksista perittiin 8 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat 221 168 mk ja viljelyspalstojen vuokrat 15 990 mk. Siirtolapuutarhurin luontoisedut olivat 1 326 mk/v. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 168 kpl. Kesäkauden aikana puutarhoissa oli 14 työntekijää, joille maksetut palkat olivat yht. 49 363 mk. Salaojien, salaojakaivojen ja vesijohtoverkoston sekä varastorakennusten korjaustyöt suoritettiin laskutustöinä.

Marjaniemen siirtolapuutarhapalstojen vuokrasopimukset uusittiin vuoden alussa kolmeksi vuodeksi neljäksi kuukaudeksi eteenpäin. Vallilan siirtolapuutarhapalstojen vuokrasopimukset päättyivät vuoden lopussa, mutta kaupunginvaltuuston 9.12. tekemän päätöksen mukaan sopimukset uusitaan 1.1.1971–31.12.1976 väliseksi ajaksi.

Kaupunkimittausosasto

Henkilökunta. Kuukausipalkkaisen henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 132.

Osastolla oli lisäksi työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli kertomusvuoden aikana vuodenajasta ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 35—48 mieheen.

Teknillisiä välineitä koskevat asiat. Kenttämittauskalustoa täydennettiin hankkimalla osastolle mm. elektro-optinen etäisyydenmittauskoje, Distomat DI 10 -T. Mittausryhmien käyttöön hankittiin yhden poistetun auton tilalle uusi auto. Kaupungin omistamia autoja oli siten osaston käytössä entinen määrä eli 10 kpl. Virka-ajoihin käytettiin 10:tä osaston henkilökunnan omistamaa autoa.

Maastomittaus, kiinteistönmuodostus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Kaupungin kiintopisteverkon täydentämiseksi suoritettiin runkomittauksia Kantakaupungin, Konalan, Pitäjänmäen, Malmin, Patolan ja Vuosaaren alueilla. Näiden tasoituslaskut suoritettiin osittain ulkopuolisella tietojenkäsittelykoneella. Vuosaaren alueella kartoitettiin mittakaavassa 1:500 yht. 542 ha fotogrammetrisenä stereomittauksena. Koko kaupungin alueella suoritettiin ilmakuvaus mittakaavassa 1:40000 mm. opaskartan uutta painosta sekä suunnittelukäyttöä varten. Osaston hoitaman yhteistilauksen perusteella ovat kaupunkimittausosaston lisäksi kiinteistöviraston tonttiosasto ja geoteknillinen toimisto sekä kaupunkisuunnitteluviraston asemakaava-, liikennesuunnitteluja yleiskaavaosastot, urheilu- ja ulkoiluvirasto sekä rakennustarkastusvirasto valmistuttaneet po. ilmakuvauksen aineistosta käyttöönsä ik-kartat 1:10000 tai 1:8000.

Toimintavuoden aikana ei suoritettu järjestelmällistä täydennyskartoitustyötä. Asemakaavan pohjakarttoja ym. karttatöitä varten suoritettiin kuitenkin tarpeelliset täydennysmittaukset. Kunnallisteknillisiä töitä varten laadittiin katusuunnittelukarttoja. Katujen maastoonmerkitsemisiä suoritettiin eri puolilla esikaupunkialuetta. Maanalaisten johtojen yhdistelmäkarttojen laatimista varten jatkettiin johtoihin liittyvien maanpäällisten rakenteiden kartoitusta Kallion, Töölön ja Kulosaaren alueilla. Arkistokuvausta jatkettiin suorittamalla korttelikarttojen, tonttikirjakartaston sekä kenttäpiirrosten kuvausta. Lisäksi suoritettiin kokeilumielessä n. 70 historiallisen kartan arkistokuvaus 35 mm:n värifilmille.

Osaston suorittamat yleisimmät tehtävät olivat määrältään (suluissa edellisen vuoden luvut): kolmio- ja suurmonikulmiopisteitä määritettiin 25 (26), monikulmiopisteitä määritettiin 998 (1 036) ja korkeuskiintopisteitä 95 (96), pintavaaitusta suoritettiin 20 (33) ha:n alalta, katulinjoja merkittiin maastoon 37 (16) km, kalliosuojia ja tunneleita kartoitettiin 2.4 (3.9) km:n alalta, rajannäyttöjä suoritettiin 71 (70) kpl ja korkeusaseman näyttöjä 444 (646), rakennuspaikkoja merkittiin maastoon 768 (750), sijaintikatselmuksia suoritettiin 780 (786), tonttijakoehdotuksia laadittiin 206 (150), tontinmittauksia suoritettiin 343 (307), rasitetoimituksia 14 (34) ja yleisen alueen mittauksia 107 (110), täydennettyjä tonttikarttoja laadittiin 1 283 (1 425), karttoja ostoja, myyntiä ja vaihtoja varten 46 (47) sekä karttoja pääasiassa rakennuslupia varten 1 649 (1 238), todistuksia ja otteita asiakirjoista annettiin 2 760 (2 832) sekä pöytäkirjan jäljennöksiä 1 838 (1 700).

Kartta-asiat.

Karttojen valmistus

Kantakartta	Mittakaava 1:500 kpl	1:1000 kpl	1:2000 kpl
uusia lehtiä	30	43	4
Vuosaaren alue, piirrettävänä	80	—	—
uusittuja lehtiä	50	33	32

Asemakaavan ja asemakaavan muutosten pohjakarttoja valmistettiin alueittain 19 kpl (n. 1 860 ha) ja asemakaavan muutosten pohjakarttaliitteitä (koko pääasiassa A4) 94 kpl.
Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1:500:
maanpäälliset laitteet konstruoitu 49 lehdelle
täydennetty johtotiedoilla 11 lehteä
Virastokartta mittakaavassa 1:4000 (Vi 4/-68)
piirretty karttalehtiä 24 kpl
piirretty käyräelementtejä 60 »
painettu karttalehtiä 1 915 »
Virastokartta mittakaavassa 1:10000 (Vi 10)
painettu 524 sarjaa à 42 lehteä
Kiinteistökartta mittakaavassa 1:10000 (Ki 10)
painettu 583 sarjaa à 42 lehteä
Matkailukartta mittakaavassa 1:10000 keskusta/1:40000 (Os 10 K/Y 40)
painos 15 530 kpl
Yleiskartta mittakaavassa 1:40000 (Y 40), painos 788 kpl ja 1:75000 (Y 75), painos 4 796 kpl
Karto- ja diagrammeja valmistettu 69 kpl.

Karttojen ajan tasalla pito: (karttalehtien lukumäärät)
Kantakartta 1:500 1672, maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta 52,
Virastokartta 1:4000 114, (42 Vi 4/-40 + 72 Vi 4/68) osoitekartta 72,
Yleiskartta 1:30000 1 kpl.

Karttajäljennösten valmistus:	Omaan käyttöön kpl	Muille kpl	Yhteensä kpl
Valo-, kuultovalokopiot sekä siirtokopiot + Xerox-kopiot	46 132	14 620	60 752
Muovikopioinnit	797	340	1 137
Valokuvaukset, valokuvakopiot	3 615	1 515	1 130

Karttapalvelu:

Erillisiä karttalehtiä myyty	69 142,	joista
opaskarttoja (Os 18)		32 343
matkailukarttoja (Os 10 K/Y40)		12 698
Karttakirjoja (Os, Vi, Ki) myyty	1 119	
Seinäkarttoja valmistettu	290	

Katukorvausasiat. Kertomusvuonna esitettiin rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia perittäväksi 4 537 589 mk, mikä jakaantui 912 tontinomistajan kesken. Kyseisiä korvauksia maksettiin kertomusvuoden aikana 4 392 988 mk. Tähän summaan sisältyy myös v. 1963–1969 maksuunpantujen rakennuslain mukaisten kadun ja viemärin rakentamiskorvausten vuotuismaksuja.

Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia sekä rakennuslain 75 §:n mukaisia katualuekorvauksia esitettiin kertomusvuonna perittäväksi 187 maanomistajalta yhteensä 334 702 mk. Katumaa- ja katualuekorvauksista saatiin kaupungille tuloja kertomusvuoden aikana kaikkiaan 398 097 mk. Tähän summaan sisältyy myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia.

Lisäksi laadittiin lausuntoja ja karttoja tielautakunnan toimeksiannosta yksityistielain mukaisia toimenpiteitä varten, yhteistoiminnassa rakennusviraston katurakennusja puhtaanapito-osastojen kanssa katujen puhtaana- ja kunnossapito-osuuksista sekä rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta yleiseen käyttöön luovutettavista kaduista ja niiden varsilla olevista tonteista ja alueista. Lisäksi osasto edusti kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa mainittuja asioita käsiteltiin.

Kaupungille v. 1963–1970 maksetut katukorvaukset (mmk):

1963	0.6	1967	2.8
1964	2.3	1968	3.5
1965	1.9	1969	4.5
1966	2.9	1970	4.8

Tulojen ja menojen yhteenveto. Kertomusvuoden aikana olivat tulot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä 5 557 674 mk, josta pääomatuloja 5 009 194 mk ja menot 3 573 355 mk.

Geoteknillinen toimisto

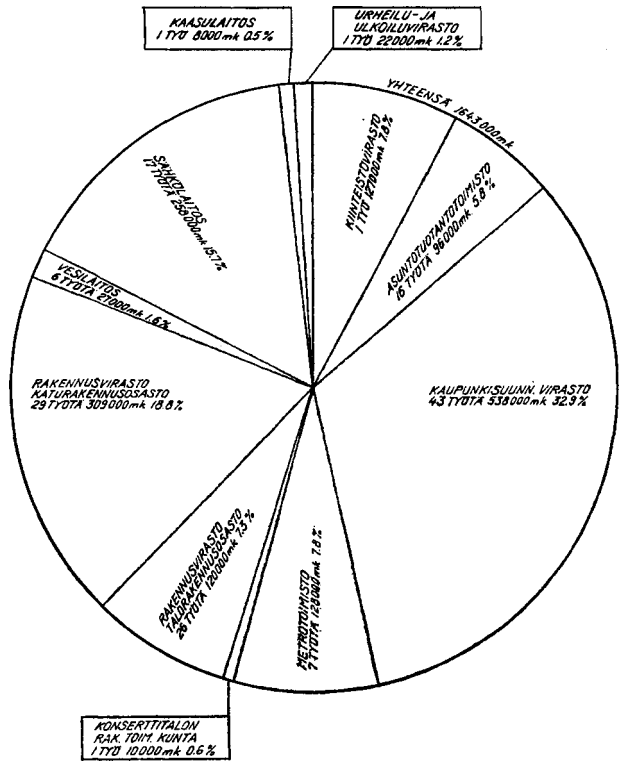
Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan alaisena toimiston henkilökunnan muodosti kertomusvuonna 2 geoteknikkoinsinööriä, geologi, 2 toimistoinsinööriä, kenttätyöpäällikkö, 3 työnjohtajaa, 2 tulosaineistokäsittelijää, piirtämöesimies, 8 piirtäjää, sihteeri, kirjanpitäjä, 2 toimistoapulaista, 2 maalaboranttia, varastonhoitaja, vahtimestari ja lähetti, jotka kaikki olivat työsopimussuhteessa. Kairausetumiesten, kairausmiesten ja autonkuljettajien muodostama työntekijäin työehtosopimuksen alainen kenttähenkilökunta käsitti kertomusvuonna keskimäärin 28 miestä. Geoteknikkoinsinööri Usko Anttikoski on määrätty 1.11.1971 alkaen toimimaan toimiston apulaispäällikkönä.

Geoteknillisen toimiston tehtävät olivat samat kuin aikaisemminkin.

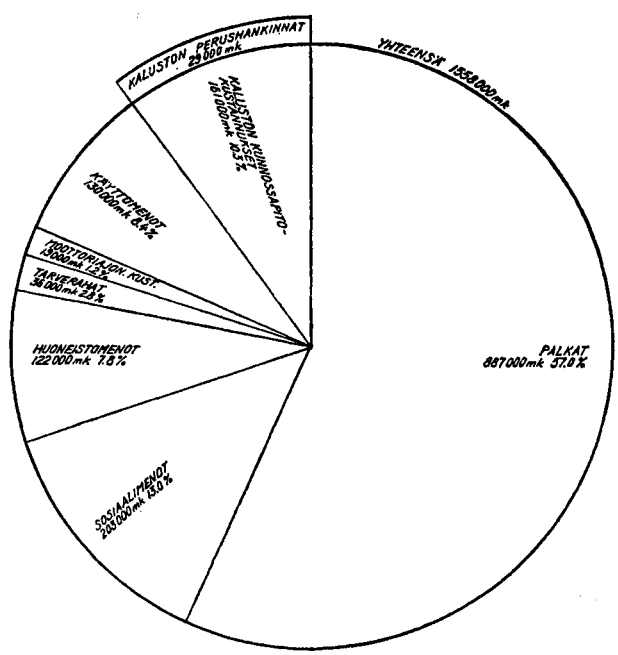
Geoteknillinen toimisto oli teknilliseltä asiankäsittelyltään erillinen, itsenäinen toimintayksikkö, jonka palveleva toiminta kohdistui yli 90 %:sesti varsinaisen kiinteistöhallinnon ulkopuolisiin organisaatiohaaroihin ja perustui kussakin tapauksessa erikseen suoritettuun toimeksiantoon. Tehtävien jakaantuminen eri toimeksiantajien kesken esitetään oheisessa piirroksessa.

Toimiston varsinaiset toimintakustannukset muodostivat kertomusvuoden aikana yhteensä 1 557 830 mk, josta pääosa eli noin 57 % oli palkkakustannuksia. Tutkimuskaluston kunnossapitoon käytettiin toimintakustannuksiin sisältyvänä 160 327 mk, minkä lisäksi tutkimuskaluston perushankinnat tekivät 28 735 mk. Kustannusten laadullinen jakaantuminen esitetään pääpiirteittäin oheisessa piirroksessa. Toimiston laskutus oli kertomusvuonna 1 643 251 mk, mikä merkitsee lisäystä edellisvuoteen verrattuna 30.8 %.

TEHTÄVIEN JAKAANTUMINEN ERI TOIMEKSIANTAJIEN KESKEN LASKUTUKSEN MUKAAN 1970

TOIMINTAKUSTANNUSTEN LAADULLINEN JAKAANTUMINEN 1970

Maatalousosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli maatalousosaston palveluksessa yhteensä 34 henkilöä, joista 3 agronomia, 1 toimistonhoitaja, maatiloilla 1 agrologi, 4 maanviljelysteknikkoa ja 25 työsopimussuhteessa tuntipalkalla olevaa maataloustyöntekijää. Lisäksi oli viljelyskauden 1970 aikana työssä 1 henkilö. Vakinaisluonteisiin tehtäviin ei kertomusvuoden aikana otettu uutta henkilökuntaa. Talvikuukausiksi osa maatilojen työntekijöistä siirrettiin rakennusviraston puhtaanapito-osaston tehtäviin. Osaston työntekijäin määrä väheni kertomusvuoden aikana kolmella henkilöllä.

Henkilökunnan määrä kertomusvuoden päättyessä sekä vastaavasti kuutena edellisenä vuotena on ollut seuraava:

Vuosi	Hallinto Virat kpl	Maatilat Virat ja toimet kpl	Maatilat Tuntipalkkaiset kpl
1970	4	5	25
1969	4	5	31
1968	4	5	36
1967	4	5	54
1966	4	7	73
1965	4	8	92
1964	5	8	103

Maa-alueiden määrä. Vuoden 1970 päättyessä oli maatalousosaston hoidossa uusina alueina Kirkkonummelta ostettujen tilojen pellot ja rakennukset. Maa-alueiden määrä lisääntyi tällöin 87 ha:lla. Kun osa kaupungin alueella olevista viljelysmaista käytettiin tai varattiin asemakaavan edellyttämään tai muuhun yleiseen käyttöön, jäi lopulliseksi pinta-alan lisäykseksi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna 18 ha.

Osaston hoidossa ja valvonnassa olleiden maa-alueiden määrä kertomusvuonna ja kuutena edellisenä vuotena on ollut seuraava:

Vuosi	Maa-alueiden määrä Kaupungin alueella ha	Muissa kunnissa ha	Yhteensä ha
1970	1 015	234	1 249
1969	1 081	150	1 231
1968	1 096	151	1 247
1967	1 122	188	1 310
1966	1 160	171	1 331
1965	1 162	171	1 333
1964	1 331	167	1 498

Toiminta. Osasto huolehti kiinteistölautakunnan alaisten viljelmien ja maatalousmaiden maatalouden suunnittelusta ja hoidosta, rakennusten, irtaimiston ja varastojen hoidosta ja kunnossapidosta, maataloustuotteiden, -tarvikkeiden ja kaluston myynneistä ja ostoista sekä rakennusten ja maiden tilapäisestä vuokralle antamisesta. Osaston hoidettavana oli edelleen kunnallishallinnolle kuuluvia, maatalouden tukitoimenpiteitä koskevia tehtäviä.

Maatalousosaston liikeluonteiseen toimintaan kuuluva kaupallinen kirjanpito hoidettiin osastolla, samoinkuin saatavien tulouttaminen ja sen valvonta. Edelleen osaston hoidettaviin asioihin kuului mm. työntekijäin palkka-asiain hoito ja muita maataloustyöntekijäin työehtosopimukseen liittyviä erikoistehtäviä.

Viime vuosina maataloudessa esiintyneen ylituotannon seurauksena oli vuonna 1969 annettu laki pellon käytön rajoittamisesta. Pellonvarauslaki ulotettiin kertomusvuonna koskemaan myös kuntia. Yhteisöjen harjoittaman maatalouden rajoittamiseksi oli edelleen kertomusvuonna määrätty, että niiden tuli suorittaa tuottamastaan maidosta ja vehnästä säädetty markkinoimismaksu. Edellä mainitut seikat aiheuttivat muutoksia maatalousosaston toiminnassa siinä suhteessa, että n. 8 % kokonaispeltoalasta jätettiin pellonvaraustoimintaan liittyen viljelemättä ja että vehnän viljelystä kokonaan luovuttiin. Pääosa peltoalasta hoidettiin vil-

jelemällä joko lautakunnan alaisten maatilojen tai vuokramiesten toimesta.

Omassa viljelyksessä olivat entiset neljä maatilaa Fallkulla, Haltiala, Pukinmäki ja Tuomarinkylä. Tilojen yhteispinta-ala, pellon käyttö vuonna 1970 sekä kehitys vuodesta 1964 alkaen käy ilmi seuraavasta asetelmasta. Vuoden 1966 lukuihin sisältyy Luukkaan tilan ja vuoden 1964 lukuihin lisäksi Talin tilan maat.

Vuosi	Leipävilja ha	Rehuvilja ha	Heinänurmet ha	Muut vilj.kasvit ha	Kesanto ha	Yhteensä ha
1970	56	579	60	—	43	738
1969	455	190	63	—	54	762
1968	522	118	100	—	31	771
1967	377	191	159	—	41	768
1966	344	255	136	46	63	844
1965	370	265	121	51	61	868
1964	438	272	171	89	84	1 054

Kertomusvuonna viljellyt kasvit olivat Otraohra, Karriohra ja Sörbykaura. Kertomusvuoden sadon myynteihin sekä varastojen arviointiin perustuva v:n 1970 satomäärä ja v:n 1969 lopullinen satomäärä olivat seuraavat:

	Kokonaissato tn		Keskim. hehtaarisato, kg	
	1970	1969	1970	1969
Ruis	221.8	—	3 936	—
Syysvehnä	—	552.7	—	3 576
Kevätvehnä	—	956.1	—	3 185
Ohra	911.0	49.8	2 545	2 874
Kaura	669.0	651.9	3 023	3 765
Yht. vilja	1 801.8	2 210.5		
Heinä	181.2	236.7	3 022	3 746

Viljan tuotannon kehitys v:sta 1964 alkaen on ollut seuraava:

Vuosi	Leipäviljan kokonaissato tn	Rehuviljan kokonaissato tn	Viljasato yhteensä tn
1970	221.8	1 580.0	1 801.8
1969	1 508.9	701.7	2 210.6
1968	1 323.4	308.1	1 631.5
1967	1 156.2	497.8	1 654.0
1966	643.6	568.7	1 212.3
1965	963.8	771.0	1 734.8
1964	912.6	545.8	1 458.4

Kertomusvuoden aikana myytiin vuosien 1969 ja 1970 satoa yhteensä 2 412 tn seuraavasti:

	Ruis tn	Vehnä tn	Ohra tn	Kaura tn
Siemenvilja	—	140	180	150
Leipävilja	35	1 165	—	—
Rehuvilja	—	—	162	580

Seoslannoitteita käytettiin v. 1970 yhteensä 305 tn, mistä määrästä kevätviljamaille keskimäärin 466 kg/ha ja syysviljoille 395 kg/ha. Pintalannoitukseen käytettiin yhteensä 30 tn salpietaria. Puhtaanapito-osasto jatkoi maatilojen kesantomailla edellisinä vuosina aloittamiaan kokeiluja jätteenhävityskysymyksen selvittämiseksi käyttökelpoisten lietelannan levitystapojen löytämiseksi ja kehittämiseksi. Ratsastustarkoituksiin vuokratuissa talleissa muodostuneet jätteet ja lanta käytettiin kesantomaiden lannoitukseen.

Huomattavin kalustonhankinta kertomusvuonna oli suuritehoisen leikkuupuimurin osto. Oston yhteydessä myytiin neljä vanhaa pienempää puimuria. Pääomakalustoon kuului kertomusvuoden päättyessä 1 henkilöauto, 3 kuorma-autoa, 5 leikkuupuimuria ja 22 traktoria. Neljä traktoria vuokrattiin puhtaanapito-osastolle lumenaurakseen.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin tavanomaisia rakennusten vuosikorjaustöitä. Fallkullan tilan työntekijäin sosiaalitiloihin sekä autotalliin asennettiin sähkölämmitys. Maatilojen työnä purettiin kaksi asuinrakennusta ja 14 peltolatoa tai muuta ulkorakennusta. Talvikautena suoritettiin Tuomarinkylän pajalla myös puhtaanapito-osaston aurauskaluston korjaustöitä.

Peltoalueiden lisäksi maatalousosasto joutui huolehtimaan erinäisten tie- ja tonttialueiden puhtaana- ja kunnossapidosta. Tällaisia alueita oli yhteensä lähes 7 ha, niihin sisältyivät myös Tuomarinkylän museon, ratsastustallien ja kahvilan alueet.

Vuokralle annettuna oli v. 1970 yht. 415 (ed.v. 450) ha peltoa, mihin sisältyi 7 rakennettua viljelmää ja viljelijöille joko lisämaiksi tai muuten viljelystarkoituksiin vuokrattuja peltoalueita. Lisäksi oli pienehköjä alueita maatiloihin kuuluvista pelloista vuokrattu palstoina perunan ja vihannesten viljelyä varten.

Pellonvaraussopimukset tehtiin kertomusvuonna kuudeksi vuodeksi erikseen kaupungin alueella olevista, 68.66 ha käsittävistä pelloista ja erikseen Espoon kauppalan alueella olevista, 27.40 ha käsittävistä pelloista. Korvaus oli 150 mk/ha vuodessa.

Yhteenveto menoista ja tuloista.

Varsinaiset tulot ja menot kertomusvuodelta ja vastaavat luvut edelliseltä vuodelta olivat tilien mukaan seuraavat:

	1970 mk	1969 mk
Tulot yhteensä	1 312 600	1 561 934
Menot yhteensä	964 715	914 548
Erotus	347 885	647 386

Kertomusvuoden kokonaistulot laskivat 10.5 % v:een 1969 verrattuna. Peltoviljelytulojen lasku johtui pääasiassa vehnän viljelyn lopettamisesta. Hinnaltaan alhaisemman rehuviljan satotulokseen vaikutti lisäksi kertomusvuodelle tunnusomainen sääoloista johtuva sadon epätasainen kypsyminen.

Kertomusvuoden menot nousivat 5.5 % edellisestä vuodesta. Menoista oli palkkamenoja ja sosiaalimaksuja 53.3 %, pääomakustannuksia 14.6 %, maataloustarvike- ja konekustannuksia ym. peltoviljelymenoja 29.2 % sekä muita menoja 2.9 %.

Kertomusvuoden pääomamenoina esiintyvät leikkuupuimurin hankintakustannukset 47 000 mk.

Metsäosasto

Metsäalueiden määrä. Kertomusvuoden aikana kaupunki hankki metsämaita n. 1 020 ha. Määrä on tuntuvasti suurempi kuin yleensä viime vuosina. Lähialueiden metsämaita siirtyi muuhun käyttöön arviolta n. 65 ha. Kaupungin omistuksessa olevien metsämaiden määrä lisääntyi siis kertomusvuoden aikana n. 955 ha:lla.

Kaupungin omistamien ja osaston hoidossa olevien metsien pinta-ala oli kertomusvuoden lopussa seuraava: lähimetsien 3 450 ha, Espoon–Vihdin piirin 3 100 ha ja ulkotilojen 2 685 ha. Kaikkiaan näitä metsiä on siis 9 235 ha. Tähän määrään ei ole luettu kaupungin omistamia, vuokralle annettuja tontteja, joiden puusto myös on metsäosaston hoidossa.

Seuraava asetelma kuvaa kaupungin omistamien metsien määrän kehitystä. Metsät on siinä jaettu kahteen ryhmään, lähimetsät ja kauempana olevat metsät.

Kaupungin omistamat metsämaat

Vuosi	Hehtaaria vuoden lopussa		
	lähimetsät	muut metsät	yhteensä
1915	1 535	685	2 220
1930	2 145	685	2 830
1943	4 400	1 275	5 675
1952	4 100	1 030	5 130
1960	3 550	1 550	5 100
1965	3 190	3 850	7 040
1970	3 450	5 785	9 235

Luvut osoittavat, että metsämaiden lisäys keskittyy 1930 ja 1960 luvuille. Sotien jälkeen tapahtuneen maanluovutuksen, sitä seuranneen vilkkaan rakentamisen ja laimean maanhankinnan vaikutukset näkyvät maanomistuksen määrää vuosina 1943–1960 osoittavissa luvuissa.

Kuluneen vuosikymmenen aikana tapahtunut metsämaiden määrän kasvu ei ole vaikuttanut metsäosaston myyntituloihin siten kuin voisi olettaa. Tämä johtuu siitä, että kaupungille myydyillä metsäalueilla on yleensä toimitettu hakkuita vähän ennen myyntiä. Kaupungin haltuun jouduttuaan puustot tarvitsevat rauhaa kasvaakseen ja usein kustannuksia aiheuttavia toimenpiteitä.

Metsätalouteen kuuluvat työt. Seuraavassa esitettävät luvut koskevat kaupungin omistamia metsiä Tervalammen työlaitoksen metsiä lukuun ottamatta. Niiden hakkuut laitos suorittaa itse ja saa puutavaran myyntitulot. Töiden suunnittelussa, leimauksessa, hoitotöiden suorituksessa ja puutavaran myynnissä metsäosasto antaa ammattiapua.

Vuoden 1970 aikana luovutettiin kaupungin metsistä metsäosaston hakkuuttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavasta asetelmasta ilmenevät määrät. Vertailun vuoksi on merkitty vastaavat luvut myös kolmelta edelliseltä vuodelta.

		1970	1969	1968	1967
Havutukkeja	j³	105 770	76 770	69 140	41 620
Koivutukkeja	j³	9 600	1 990	990	1 390
Paperipuita	p-m³	16 000	15 480	7 450	6 570
Halkoja	p-m³	2 900	4 090	5 800	4 770
Yhteensä	k-m³	15 900	14 900	10 600	8 600

Pystykauppojen perusteella on luovutettu seuraavat puutavaramäärät:

		1970	1969	1968	1967
Havutukkeja	j³	31 670	61 310	15 890	7 400
Koivutukkeja	j³	1 500	2 520	—	—
Paperipuita	p-m³	2 670	5 210	1 030	260
Halkoja	p-m³	17	170	26	140
Yhteensä	k-m³	2 980	5 800	1 300	500

Kertomusvuoden aikana puutavaran hinnat olivat korkeasuhdanteen mukaiset. Luovutusmäärät kertomusvuonna kuten myös v. 1969 olivat suhteellisen suuret, sen sijaan v:n 1967 luovutusmäärät olivat poikkeuksellisen pienet.

Luonnonsuojelu. Edellisen vuoden toimintakertomuksessa metsäosasto kiinnitti huomiota siihen, että aikanaan suppeaksi tehtäväksi katsottu luonnonsuojelu on ohjesäännöissä määrätty kiinteistölautakunnan, kiinteistöviraston ja metsäosaston huolehdittavaksi. Alaan kuuluvat tehtävät metsäosasto suoritti muiden tehtäviensä yhteydessä ilman työhön erikoistunutta henkilökuntaa. Ympäristönsuojelu on kuitenkin suhteellisen lyhyessä ajassa tullut varsin tärkeäksi ja monipuolista toimintaa ja asiantuntemusta vaativaksi tehtäväkentäksi. Sekä kaupunginvaltuusto, kiinteistölautakunta että ilma- ja melutoimikunta kiinnittivät huomiota ympäristönsuojelun vaatiman työvoiman ja asiantuntemuksen lisäämisen sekä organisation kehittämisen tarpeellisuuteen. Kau-

punginhallitus ryhtyikin toimenpiteisiin kaupungin virastojen ja laitosten ympäristönsuojelua koskevan toiminnan kehittämiseksi, ohjaamiseksi ja koordinoimiseksi.

Kertomusvuosi oli koko maailmassa nimetty luonnonsuojeluvuodeksi. Sen aikana tehtiin tunnetuksi luonnonsuojelun ja erikoisesti ympäristönsuojelun ja saastumisen torjunnan välttämättömyyttä. Metsäosasto osallistui erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen, joilla asiaa pyrittiin tekemään tunnetuksi.

Osaston taloudellinen tulos. Metsäosaston varsinaiset tulot ja menot kertomusvuoden aikana ja vastaavat luvut kolmelta edelliseltä vuodelta ovat seuraavat:

	1970	1969	1968	1967
Metsätuotteiden myynti	864	849	521	379
Vuokrat ja lupamaksut	33	28	25	20
Muut tulot	5	14	2	2
Tulot yhteensä	902	891	548	401
Menot yhteensä	964	849	796	671
Tulojen ja menojen erotus	—62	+42	—248	—270

Vuosina 1967 ja 1968 metsäosaston tulot olivat normaalia pienemmät metsätalouden lamakaudesta johtuen. Vuoden 1970 olosuhteita sen sijaan ei voida pitää taloudellisesti huonoina. Siitä huolimatta tulot jäivät vähän menoja pienemmiksi.

Taloudellisesti kielteiseen kehitykseen on useita syitä. Keskeisenä tekijänä on ympäristönhoidon muodostuminen entistä olennaisesti tärkeämmäksi. Miltei koko kaupunkialueen rakentaminen on saattanut väliin jäävät metsiköt suuren kulutuksen ja puistometsille asetettavien vaatimusten alaisiksi. Myöskin kaupungin ulkopuolella olevia ulkoilualueita on hoidettava ensi sijassa ulkoilijoiden viihtyisyyttä silmälläpitäen. Metsätyöpalkkojen ja sosiaalimaksujen noustua hyvä taloudellinen tulos edellyttäisi olennaisen osan hakkuista suoritettavaksi hyvin koneellistettuina, suurehkoina paljaaksihakkuina. Tällaiset hakkuut eivät kuitenkaan sovellu puistometsiin eikä rakennettaville alueille ja vain poikkeustapauksissa ulkoilualueille.

Ymmärrettävästi metsäosasto on pyrkinyt tehokkaasti estämään tätä taloudellisesti kielteistä kehitystä. Kukin metsäalue ja metsikkö käsitellään painottaen maisemanhoidon tai kestävän metsätalouden vaatimuksia sen mukaan kuin alueen nykyinen ja arvioitu tuleva käyttö edellyttävät. Ratkaisut eivät ole perustuneet vain taloudellisiin näkökohtiin, mutta tehtävät on suoritettu mahdollisimman taloudellisesti. Taloudellisuuden parantamiseksi menetelmien jatkuva kehittäminen on välttämätöntä.

Talo-osasto

Henkilökunta. Talo-osaston sekä talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnan virkasuhteessa olevan henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden päättyessä 60 (ed.v. 58) henkilöä. Avoinna olevaa teknillisen toimiston insinöörin virkaa on edelleen hoidettu työsopimussuhteisena, samoin kesäkuusta alkaen toimistoisännöitsijän virkaa. Lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa talonmiehiä, lämmittäjiä, virasto- ja porrassiivoojia, kirvesmiehiä, muurareita ja muita työntekijöitä vuoden lopussa 382 (371) henkeä.

Talo-osaston hoidossa olevien kiinteistöjen tilavuudet (m^3) ja pinta-alat (m^2) vv. 1966–1970

Tilavuudet (yks. 1000 m^3):

	1966	1967	1968	1969	1970
I-isännöitsijäalue (omat rakennukset) ...	1 036	1 081	1 096	1 041	1 100
II-isännöitsijäalue (omat rakennukset) ...	419	442	453	481	472
muut (osakkeet, vierailta vuokratut ym. huoneistot I+II alue)	75	137	136	260	315
Yhteensä	1 530	1 660	1 685	1 782	1 887

Pinta-alat (yks. 1 000 m^2):

	1966	1967	1968	1969	1970
I-isännöitsijäalue (omat rakennukset) ...	197	216	219	205	202
II-isännöitsijäalue (omat rakennukset) ...	99	105	115	120	117
muut (osakkeet, vierailta vuokratut ym. huoneistot I+II alue)	15	27	27	52	66
Yhteensä	311	348	361	377	385

Uudet kiinteistöt. Talo-osaston hoitoon määrättiin 45 kiinteistöä, joista mainittakoon suurimpina seuraavat: Oikokatu 7 on siirtynyt talo-osaston hoitoon; Toinen linja 7 koko kiinteistö on siirtynyt kaupungin omistukseen; talossa Hämeentie 10 sijaitseva osakehuoneisto sekä Kontulan palvelutalossa ja Puistolan liikekeskuksessa sijaitsevat osakehuoneistot.

Saneeraustyöt. Kaupungintalon Pohj. Esplanadikatu 11–13:ssa saneeraus suoritettiin loppuun kertomusvuoden aikana ja Pohj. Esplanadikatu 17:ssä saneeraustyöt aloitettiin.

Perusparannustyöt. Perusparannustöistä, joita oli useita, mainittakoon huomattavimpina: Hämeentie 54:ssä sekä Helsinginkatu 24:ssä suoritettiin huoneiston muutos- ja korjaustyöt ja Pihlajatie 32 liitettiin kaukolämpöverkkoon.

Kunnostus- ja korjaustyöt. Tavanomaisista, lukuisista kunnostus- ja korjaustöistä mainittakoon: Fredrikinkatu 65:n (Tennistalo) ja Kasarmikatu 25:n kunnostus sekä Karamzininkatu 1:n (Kaupunginmuseo) katon uusiminen ja ulkomaalaus.

Puretut kiinteistöt. Talo-osasto hoiti kertomusvuonna 33 kiinteistön purkutehtävät, joista mainittakoon suurimpina Hopeasalmentie 4:ssä ja Koskelan puistokylässä tapahtunut purkaminen.

Rakennusten korjauksiin käytettiin määrärahoja seuraavasti:

1. vuosikorjauksiin:	1970 mk	1969 mk
talousarviomäärärahoja, talot	2 309 682	2 195 151
» hallit ja kioskit	34 818	36 771
Yhteensä	2 344 500	2 231 922
siirtomäärärahoja sekä vuoden aikana ao. varoista eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja	175 408	92 438
Yhteensä	2 519 908	2 324 360

	1970 mk	1969 mk
2. perusparannusluontoisiin korjauksiin:		
talousarviomäärärahoja pääomamenojen momenteilta	246 445	189 614
aikasempien vuosien siirtomäärärahoja pääomamenojen momenteilta sekä vuoden aikana myönnettyjä määrärahoja ao. varoista ...	164 121	201 744
Kaikkiaan	2 930 474	2 715 718

Isännöitsijähallinnon kehitys. Talo-osaston hoidossa olevien kiinteistöjen ja huoneistojen lukumäärän huomattavan lisääntymisen johdosta viime kymmenvuotiskautena esitettiin isännöitsijähallinnon tehostamiseksi yhden uuden isännöitsijäalueen muodostamista kaupunkialueelle jakamalla liian suuri I isännöitsijäalue kahdeksi isännöitsijäalueeksi.

Asuntoasiat. Asumistukea saavien lapsiperheiden lukumäärä oli kertomusvuoden lopulla 3 090 perhettä (3 086) ja aravaosakekauppoja tehtiin yhteensä 164 (327). Talo-osaston hallinnassa oleviin huoneistoihin osoitettiin 87 (57) ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnassa oleviin huoneistoihin 59 (143) ruokakuntaa eli yhteensä 146 (200) ruokakuntaa.

Siivoustoiminta. Kertomusvuoden aikana tulivat uusina kohteina siivoustoimen piiriin mm. uusittu Kaupungintalo sekä Töölön sivukirjasto. Kertomusvuoden aikana siivottava virastopinta-ala lisääntyi n. 10.1 (8) % ollen vuoden päättyessä n. 120 000 (109 000) m², porras- ja muun sitä vastaavan siivousalan ollessa n. 18 000 (17 500) m².

Huoneistojen vuokrat. Asuntoja, joista perittiin käteisvuokra oli vuoden lopussa 2 741 (2 697) kpl sekä liikehuoneistoja, varastoja ja autopaikkoja 491 (524) kpl eli yht. 3 232 (3 221) kpl. Asuintalojen vuokrien taso oli vakauttamisen aikana jäänyt jälkeen siinä määrin, että asuintalojen vuokraus tuotti kaupungille tappiota.

Mainospaikat. Tulot vakinaisista mainontapaikoista olivat 499 516 (517 075) mk ja tilapäisistä mainospaikoista 27 494 (27 114) mk.

Tulojen ja menojen yhdistelmä.

Talo-osasto	1970 mk	1968 mk
Tulot		
Käteisvuokrat	6 788 944	7 227 874
Tilitysvuokrat, ilman virastosiivousta	16 325 329	15 338 474
» virastosiivous	2 433 129	2 340 938
Muut tulot	65 163	90 328
Yhteensä	25 612 565	24 997 614
Menot		
Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot (ml. virastosiivous)	11 463 952	10 999 047
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	11 186 646	11 143 565
Yhteensä	22 650 598	22 142 612
Tulojen ja menojen erotus	+2 961 967	+2 855 002

Tulojen ja menojen kehitys vv. 1966—1970

Vuosi	Tulot mk	Menot mk	Erotus mk
1966 ...	15 169 678	13 051 030	+2 118 648
1967 ...	19 457 676	17 120 036	+2 337 640
1968 ...	23 636 522	19 924 757	+3 711 765
1969 ...	24 997 614	22 142 612	+2 855 002
1970 ...	25 612 565	22 650 598	+2 961 967

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta:

Tulot

	1970 mk	1969 mk
Vuokrat kauppahalleista, kioskeista ja toripaikoista:		
hallit	491 090	504 325
kioskit	140 324	167 954
toripaikat	260 366	254 527
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntiluvista	920 362	920 886
Tilitysvuokrat	7 476	7 476
Yhteensä	1 819 618	1 855 168

Menot

Kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot	436 376	451 242
Kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot	95 079	93 741
Yhteensä	531 455	544 983
Tulojen ja menojen erotus	+1 288 163	+1 310 185

Tulojen ja menojen kehitys vv. 1966—1970

Vuosi	Tulot mk	Menot mk	Erotus mk
1966	1 672 340	417 913	+1 254 427
1967	1 710 810	615 626	+1 095 184
1968	1 827 038	458 716	+1 368 322
1969	1 855 168	544 983	+1 320 185
1970	1 819 618	531 455	+1 288 163

Asuntotuotantotoimisto

Toimisto valmisteli ja esitteli asuntotuotantotoimikunnan, sen teknillisen jaoston ja työmaatoimikuntien kokouksissa käsiteltävät asiat ja huolehti toimikunnan ja sen jaostojen kokouksissa tekemien päätösten täytäntöönpanosta sekä antoi lausuntoja kaupungin omaan asuntorakennustuotantoon liittyvistä kysymyksistä asuntotuotantotoimikunnan sille myöntämien valtuuksien puitteissa.

Henkilökunta oli työsopimussuhteessa. Toimiston henkilökunnan muodostivat toimistopäällikkö, rakennuspäällikkö, toimistoinsinööri, -kamreeri, -sihteeri, 2 -rakennusmestaria, 2 kiinteistöyhtiöiden tarkastajaa, 6 työmaavalvojaa, kanslisti-kirjanpitäjä, 2 pikakirjoittajaa ja 3 toimistoapulaista.

Asuntotuotantokomitean toiminnasta laaditussa selostuksessa on lueteltu ne v:n 1970 aikana valmistuneet, keskeneräisiksi jääneet tai suunnitteluvaiheessa olleet rakennusohjelmat, joiden toimisto- ja työmaa-asioiden hoidosta asuntotuotantotoimisto komitean päätösten perusteella huolehti.

Kertomusvuoden aikana saapui asuntotuotantotoimistolle ja -toimikunnalle kirjeitä 2 607. Kirjeitä lähetettiin ja lausuntoja annettiin yhteensä 470 kpl. Komitean pöytäkirjojen lukumäärä oli 6 ja sen teknillisen jaoston pöytäkirjoja 7. Sen jälkeen kun kaupunginhallitus 2.3. pitämässään kokouksessa päätti lakkauttaa asuntotuotantokomitean 31.3. ja asetti kaupungin omaan asuntorakennustoimintaan liittyviä tehtäviä hoitamaan 1.4. lukien asuntotuotantotoimikunnan, kirjoitettiin toimistossa toimikunnan pöytäkirjoja 18 ja sen teknillisen jaoston pöytäkirjoja 18. Lisäksi puhtaaksikirjoitettiin ja monistettiin kaikki työmaakokousten, vastaanottotarkastusten ja lopputarkastusten sekä vuositakuutöiden tarkastusten pöytäkirjat. Laskuja maksettiin rahatoimiston välityksellä yht. 2 090 kpl.

Yhteenveto kiinteistöviraston tuloista ja menoista

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 38 281 207 mk. Lisäksi myönnettiin lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia 1 474 405 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 39 755 612 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 38 278 163 mk, joten säästö oli 1 477 449 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 47 672 525 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 51 092 340 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden sekä entisen Ryttylän koulukodin kiinteistöjen myynnistä saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta pääomatuloja kaikkiaan 4 064 000 mk, josta summasta 4 000 000 mk oli arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 3 184 985 mk, josta summasta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 3 130 985 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 4 440 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Tuloja kertyi kertomusvuonna 5 012 134 mk.

Pääomamenot: Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoa varten oli merkitty yhteensä 16 100 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 403 800 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yhteensä 16 751 774 mk ja muihin pääomamenoihin 442 597 mk.

3. Asuntotuotantotoimikunta

Vuoden 1970 aikana, joka oli asuntotuotantokomitean 22. toimintavuosi, kaupunginhallitus lakkautti komitean ja asetti sen tilalle asuntotuotantotoimikunnan 1.4.1970 lukien.

Asuntotuotantotoimikunnan pääasiallisena tehtävänä on samoin kuin sen edeltäjänä olleen komitean, suunnitella ja hoitaa kaupungin omaa asuntotuotantoa kaupungin asuntorakennustuotannon tukemiseen varattujen määrärahojen puitteissa ja huolehtia asuntorakennustuotannon rahoitukseen tarvittavien ensisijaisten ja toissijaisten lainojen hankkimisesta raha- ja vakuutuslaitoksilta sekä asuntohallitukselta.

Toimikunnan ja sen teknillisen jaoston kokoonpano. Asuntotuotantotoimikuntaan kuuluivat kertomusvuonna jäseninä samat kuin komiteaankin edellisenä vuonna ja heidän lisäkseen kaksi uutta: dipl.ins. Lasse Juvonen ja arkkit. Jaakko Tolonen 1.4. lukien.

Teknillisen jaoston kokoonpano oli seuraava: puheenjohtaja arkkit. Väinö Tuukkanen, varapuheenjohtaja dipl.ins. Kalevi Korhonen ja jäsenet prof. Hilding Ekelund, arkkit. Aulis Salo, dipl.ins. Esko Toivola 27.11. saakka ja dipl.ins. Lasse Juvonen 1.4. lukien sekä jaoston sihteerinä dipl.ins. Matti Loukola.

Toimikunnan toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Kertomusvuoden aikana piti asuntotuotantokomitea 6 sekä sen teknillinen jaosto 7 kokousta. Asuntotuotantokomitean lakkauttamisen jälkeen piti asuntotuotantotoimikunta 18 ja sen teknillinen jaosto 18 kokousta.

Lisäksi toimikunnan nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevien asuntorakennusohjelmien työmailla työmaakokouksia, katselmuksia ja tarkastuksia, yht. 266 kokousta, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Kertomusvuoden aikana valitsi asuntotuotantotoimikunta v:n 1970 asuntorakennusohjelmien urakoitsijat ja oikeutti toimiston allekirjoittamaan urakkasopimukset. Toimikunta nimesi v:n 1971 asuntorakennusohjelmien suunnittelijat sekä hyväksyi v:n 1971 ja 1972 asuntorakennusohjelmien huoneistosuunnitelmat. Lisäksi toimikunta teki esityksen taloussuunnittelutoimikunnalle kaupungin omasta asuntorakennustoiminnasta kaupungin v:n 1972–1981 taloussuunnitelmaa varten sekä antoi lausunnon asuntoohjelmatoimikunnalle kaupungin asuntotuotanto-ohjelmaksi v:ksi 1971–1975. Vielä toimikunta päätti hyväksyä v:n 1971 rakennusohjelmien suunnittelupalkkioiden perustaksi asetettavan kustannustason määrän.

Asuntorakennustuotanto. Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat vuosien 1968–1969 asuntorakennusohjelmaan kuuluneiden kiinteistöyhtiöiden rakennustyöt ja luovutettiin asuttavassa kunnossa ao. yhtiöiden hallitusten hallintaan:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keskipinta-ala m²	Asuntohallituksen hyväksymä loppuhinta mmk	Asuntohallituksen hyväksymä loppuselvityspäivämäärä
v. 1968							
Asunto-oy Rudolfintie 21	4	40 968	8 548	116	73.7	6.20	15. 2.70
Kiinteistö-oy							
Gunillantie 6	8+1	82 910	[1] 18 935	283	66.9	12.17	1. 3.70
Kasperinkuja 15	5	57 180	12 681	213	59.5	8.98	24. 5.70
Reiherintie 9	6	66 630	[2] 15 032	238	63.1	10.53	16.10.70
v. 1969							
Kiinteistö-oy Rusthollari	1	12 400	2 572	36	71.4	2.01	30. 9.70
Yhteensä	24+1	260 088	57 768	886	65.2	39.89	—

[1]) Lisäksi nuorisokoti ja kerhohuoneisto, 507 m². — [2]) Lisäksi toimisto, 160 m².

Rakenteilla olivat seuraavat v:n 1969 asuntorakennusohjelmat, joiden rakennustöiden valmiiksisaattaminen siirtyi v:teen 1971:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keskipinta-ala m²	Alustavasti arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustyöt aloitettu
Kiinteistö-oy							
Kontulankaari 11	3	78 000	[1] 18 304	288	64.2	12.25	5. 8.69
Tuukkalantie 5	16	129 640	[2] 31 083	497	62.5	22.96	5.11.69
Vesalan kalliosuoja	—	—	—	—	—	1.67	1. 8.69
Yhteensä	19+2	207 640	49 387	785	62.9	36.88	—

[1]) Lisäksi kerhohuoneisto, 145 m². — [2]) Lisäksi myymälä ja huoltorakennus, 619 m².

Kertomusvuoden aikana luovutti asuntotuotantotoimikunta yhtiöiden hallituksien hallintaan ja hoitoon yllämainituissa yhtiöissä asuttavaan kuntoon valmistuneita asuinhuoneistoja seuraavasti:

	Huoneistoja
Asunto-oy Rudolfintie 21	74
Kiinteistö-oy Gunillantie 6	51
» Kasperinkuja 15	177
» Reiherintie 9	220
» Rusthollari	36
» Kontulankaari 11 ...	96
» Tuukkalantie 5	53
Yhteensä	707

Kertomusvuoden aikana ryhtyi asuntotuotantotoimikunta toteuttamaan seuraavia v:n 1970 asuntorakennusohjelmia:

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä kpl	Rakennusten tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	Asuinhuoneistojen lukumäärä kpl	Asuinhuoneistojen keskipinta-ala m²	Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustöiden aloittamispäivämäärä
Kiinteistö-oy							
Koivikkotie 5	4	25 000	6 033	100	60.0	4.78	15. 6.70
Kontulankaari 14	3+1	60 115	[1] 13 715	214	64.1	10.78	29. 7.70
Metsäpurontie 13	3	29 225	[2] 6 406	104	61.6	6.03	26.11.70
Metsäpurontie 12	3	31 200	[3] 6 636	93	71.4	5.77	9. 9.70
Salpausseläntie 14	11+1	109 520	[4] 23 873	386	61.8	20.89	30.11.70
Yhteensä	24+2	255 060	56 663	897	63.1	48.25	—
Asunto-oy							
Metsäpurontie 17	3	29 920	6 936	96	72.2	5.30	10. 8.70
Metsäpurontie 9	3	23 955	5 862	91	67.7	4.79	30.11.70
Yhteensä	6	53 875	12 798	187	68.4	10.09	—

[1]) Lisäksi perheryhmäkoti ja myymälä, 576 m². — [2]) Lisäksi äitiysneuvola ja lastenseimi, 673 m². — [3]) Lisäksi lastentarha ja -seimi ym., 617 m². — [4]) Samoin 2 000 m².

Vuoden 1970 asuntorakennusohjelman yhteydessä aloitettiin Maunulan Kansanasunnot Oy:n lämpökeskuksen laajennustyöt. Lämpökeskus tulee jakamaan lämpöä kaikille Maunulan alueelle v. 1970–1971 rakennettaville kiinteistö- ja asuntoyhtiöille lukuun ottamatta Kiinteistö-oy Koivikkotie 5:tä, jolle lämpöenergiaa tulee jakamaan sen välittömässä läheisyydessä oleva Kiinteistö-oy Rajametsäntie 22—24 niminen yhtiö. Lämpökeskuksen laajennustöiden arvioidut hankintakustannukset oli laskettu 2 280 000 mk:ksi.

Kertomusvuoden aikana toimikunta johti allamainittujen vuosien 1971 ja 1972 asuntorakennusohjelmien suunnittelua:

a) Vuoden 1971 asuntorakennusohjelmat, joille oli anottu asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1971 asuntorakennusmäärärahoista:

3. Asuntotuotantotoimikunta

Yhtiön nimi	Tilavuus m³	Asuinhuoneistojen pinta-ala m²	lukumäärä kpl	keskipinta-ala m²	Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rakennustyöt suunniteltu aloitettavaksi
Kiinteistö-oy						
Maunulantie 19	41 700	10 310	160	64.4	8.66	1. 7.71
Kuusikkotie 4	39 325	[1] 9 349	148	63.2	8.20	1. 7.71
Pyynikintie 5	43 570	[2] 9 867	154	64.1	8.80	1. 7.71
Pakkalantie 1	67 675	[3] 13 565	227	59.8	13.90	1. 8.71
Juhana Herttuan tie 7	35 000	[4] 8 761	138	63.4	7.60	1. 7.71
Juhana Herttuan tie 11	13 250	3 468	59	58.9	2.92	1. 7.71
Yhteensä	240 520	55 321	886	62.4	50.08	—
Asunto-oy Bergbomintie 5	47 520	[5] 11 902	166	72.0	10.13	1. 8.71
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt yhteensä	288 040	67 223	1 052	63.9	60.21	—

[1]) Lisäksi nuorisokoti, lastentarha- ja seimi ym. tiloja, 423 m². — [2]) Samoin 643 m². — [3]) Samoin 3 010 m². — [4]) Samoin 436 m². — [5]) Samoin 160 m².

b) Vuoden 1972 asuntorakennusohjelmat, joille oli tavoitteena anoa asuntohallitukselta asuntolainaa v:n 1972 asuntorakennusmäärärahoista:

Rakennusohjelma	Kerrosala m²	Huoneistoala m²	Asuntoja kpl
Vuokra-asunnot:			
Patola			
Kiinteistö-oy Hirsipadontie 2	13 000	10 500	190
Pohjois-Haaga–Lassila	15 000	12 000	200
Kannelmäki	25 000	20 000	330
Pasila	10 000	8 000	130
Yhteensä	63 000	50 500	850
Asunto-osakeasunnot:			
Koskela			
Asunto Oy Juhana Herttuan tie 12	10 500	8 500	130
Asunto Oy Kirjurintie 4	4 300	3 500	45
Yhteensä	14 800	12 000	175
Asuntoja yhteensä	77 800	62 500	1 025

Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti annettiin rakennustyöt rakennusohjelmittain asuntohallituksen antamien ohjeiden mukaan suoritetun urakkakilpailun perusteella halvimman hyväksytyn tarjouksen tehneelle helsinkiläiselle urakoitsijaliikkeelle.

Urakkasopimuksiin sisällytettiin kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet, joita urakoitsijat velvoitettiin noudattamaan kaikilta niiltä osin, missä ne eivät poikenneet asuntohallituksen antamista vastaavista ohjeista.

Asuntorakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitus. Hankintakustannusten rahoitus suoritettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantotoimikunnan käyttöön myöntämillä asuntorakennusmäärärahoilla ja raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämillä lainavaroilla ja yhtiöiden omilla varoilla. Rakennusaikana kaupunki huolehti oman lainoitus- ja omien varojen rahoitusosuuksien lisäksi myöskin raha- ja vakuutuslaitosten sekä asuntohallituksen yhtiöille myöntämien lainojen osalta hankintakustannusten rahoituksesta aina siihen saakka, kunnes yhtiöllä oli edellytykset toimittaa tarvittavat vakuudet lainojen myöntäjille sekä rakennustyöt olivat saavuttaneet lainan nostamisen ehdoksi asetetut työvaiheet.

Kertomusvuoden aikana kaupunginhallitus myönsi toimikunnan käyttöön v:n 1970 talousarvion eri tileiltä asuntorakennusohjelmia varten varatut varat yhteensä 16 000 000 mk.

Valmiiksirakennettujen rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitus toteutettiin seuraavasti:

	mk	mk	mk
Asuntolaina			19 305 000
Ensisijaiset lainat			
Raha- ja vakuutuslaitokset		5 935 600	
Helsingin kaupunki:			
primäärilaina I	2 437 530		
primäärilaina II	8 136 700	10 574 230	16 509 830
Omat varat			
Osakepääoma			
Helsingin kaupungin rahoittama		2 076 800	
Osakkaiden rahoittama		2 000 800	4 077 600
		Yhteensä	39 892 430

Pienehköjä heti maksettavia kuluja varten oli asuntotuotantotoimistolle myönnetty 1 000 mk:n käteiskassa, josta pidettiin erillistä kassakirjaa ja laadittiin määräajoin maksetuista menoista tilitykset ja alistettiin ne toimikunnan hyväksyttäviksi.

Yleiskustannukset. Kertomusvuoden aikana olivat toimikunnan ja asuntotuotantotoimiston yleiskustannukset yhteensä 717 000 mk. Yleiskustannukset oli jaettu tai tultaisiin jakamaan toimikunnan rakennuttamien rakennusohjelmien lattianeliömetrisuhteessa.

Valmiiksirakennettuja kiinteistöyhtiöitä taas veloitettiin kiinteistöyhtiöiden tarkastajien palkkaus- ym. kustannuksilla 2.20 mk/m³ vuodessa.

4. Asunnonjakotoimikunta

Kaupunginhallitus päätti 2.3.1970 asettaa uuden asunnonjakotoimikunnan, joka kokoonpanoltaan oli seuraava: entisistä viidestä jäsenestä tulivat uuteen toimikuntaan puh.joht. Huhtala sekä jäsenet Furuhjelm, Kalla ja Lehto, varat. Erkki Tynkkynen jäi pois ja lisäksi valittiin: varastomies Jouko Helin, fil.maist. Erkki Leimu, toim.joht. Pauli Norhomaa, valtiot.maist. Erkki Räsänen ja tarkast. Lauri Suoranta, joten jäseniä oli nyt yhdeksän.

Toimikunta piti jakokautena 80 kokousta ja sen asettamat jaostot 68 kokousta, kaikkiaan pidettiin siis 148 kokousta.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittujen, kaupungin toimesta rakennettujen vuokrahuoneistojen osoittaminen asukkaille kaupunginhallituksen 9.2.1970 vahvistamien jako-ohjeiden mukaisesti.

Jaettavina olleiden asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Rusthollari	36
» Kontulankaari 11	288
» Tuukkalantie 5	497
Asunto-oy Metsäpurontie 9	91
» Metsäpurontie 17	96
Yhteensä	1 008

Lisäksi saatiin kaupungin asettamien lainaehtojen mukaisesti jaettavaksi Asunto-oy Jakometsästä (Rakennus Oy:n I rakennusvaihe) 96 asuntoa, joten jaettavana oli kaikkiaan 1 104 asuntoa.

Pienempiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 5 huonetta ja keittiö. Pinta-ala vaihteli 31.0 m²:stä 99.5 m²:iin.

Vuokra-asunnot olivat haettavina 16.2.–7.3.1970 välisenä aikana, mistä ilmoitettiin päivälehdissä. Hakuaikana jätettiin asuntoasiaintoimistoon 4 803 vuokrahakemusta, minkä lisäksi jako-ohjeiden 4) kohdan mukaisesti vastaanotettiin hakuajan jälkeen häädetyiltä ja häädettäviksi joutuvilta sekä näihin verrattavilta vielä 920 jälkihakemusta eli yhteensä 5 723 hakemusta.

Kaikki hakemukset tutkittiin ja käsiteltiin toimikunnan kokouksissa ja mikäli niissä oli epäselvyyksiä, tarkistettiin hakijan antamat tiedot poliisi-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaisilta saaduilla selvityksillä tai asuntoasiaintoimiston tarkastajain tarkastuskäynneillä.

Asunnon saamiseen vaikuttavat tekijät olivat erilaisia ja monessa tapauksessa niitä oli useita. Tällaisista tekijöistä mainittakoon edellytykset asunnon myöntämiseen mm. seuraavissa tapauksissa:

	Lukumäärä
Häätö	133
Asunnottomiksi joutuminen talon purkamisen takia	18
Irtisanominen	139
Vailla vakinaista asuntoa olevat	39
Perheen erillään asuminen	41
Kaupungin omien talojen purkaminen, asuntojen neuvoloiksi muuttaminen tms.	62
Virka- tai työsuhdeasunnon menetys	52
Asunnon kehnous tai pienuus	262
Lastensuojelu- ja huoltovirastojen lausunnot	52
Asuntotuotantokomitean varaukset kiinteistöjen toimihenkilöitä varten ym. varauksia	7

Lisäksi osoitettiin 16 asuntoa kunnallisissa työväenasunnoissa, puistotaloissa ja »läpikulkutaloissa» sekä kaupungin muissa asunnoissa asuville perheille, joiden asunto oli käynyt ahtaaksi tai joiden asunto vapautettiin vastaavasti purettavien talojen asukkaille.

Asunnon saaneiden joukossa oli 64 yksinäistä, nuoria (v:n 1946 jälkeen syntyneitä) asunnonsaajia oli 153 ja yli 60-vuotiaita 102, minkä lisäksi iäkkäitä henkilöitä oli sijoitetuissa perheissä varsin runsaasti, mm. niissä tapauksissa, joissa hakijana oli asianomaisen lapsi. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asuntovaikeuksien takia oli sijoitettu lastenkoteihin, oli 52 ja niissä lasten lukumäärä yhteensä 82. Valintaratkaisuihin vaikuttavana tekijänä otettiin huomioon myös vakavammat pitkäaikaiset sairaudet, vaikea invaliditeetti, polio, tuberkuloosi ym., samoin kuin suurempien lapsiperheiden vuokranmaksukykyä arvosteltaessa perheelle valtion taholta maksettava lapsiperheiden asumistuki.

Asunto-oy Metsäpurontie 9:n sekä Asunto-oy Metsäpurontie 17:n osakkeiden saajat olivat annettujen ohjeiden mukaisesti kaupungin omissa vuokrataloissa asuvia ruokakuntia, joilta vapautui kaupungin asunto. Asunto-oy Jakometsän osakkeiden hakijat olivat perheitä, joilta ei vapautunut kaupungin asuntoa ja osakkeet pyrittiin jakamaan asunnontarpeen mukaan.

Jakokauden aikana osoitettiin asunnontarvitsijoille lisäksi 85 asuntoa vanhoista taloista.

Toimikunnan kokouksissa käsiteltiin myös aravaosakkeiden lunastamista tai välittämistä koskevia asioita. Käsittelyt johtivat yhteensä 97 aravaosakkeen edelleenmyyntiin ja 30 aravaosakkeen vaihtoon.

Toimikunta antoi lisäksi kaupunginhallitukselle sen pyytämiä lausuntoja asuntoja koskevista valitus- ym. asioista.

5. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Vuosi 1970 oli kaupunkisuunnitteluviraston kuudes täysi toimintavuosi. Toimintansa 1.4.1964 aloittaneen viraston tehtäväkentässä ovat kertomusvuonna olleet esillä vuoden 1970 yleiskaavaehdotuksen valmistuminen ja tästä aiheutuvat jatkotoimenpiteet. Vuosien 1971–1973 yleiskaavatyön ohjelmointi pantiin myös alulle. Uutena työmuotona v. 1968 aloitettu osastojen välinen ryhmätyöskentely jatkui ja v. 1969 alullepantuja projekteja kehiteltiin edelleen; myöskin viraston organisaation kehittämistä jatkettiin.

Kertomusvuonna laadittiin v:n 1971 toimintasuunnitelma. Myös valmisteltiin viraston pitkän tähtäyksen toimintasuunnitelmaa.

Tiedotustoiminta tehostui kertomusvuoden aikana. Uutena toimintamuotona järjestettiin säännöllisiä tiedotustilaisuuksia viraston henkilökunnalle. Kaupunkilaisille järjestettävien tiedotustilaisuuksien lukumäärä kasvoi myös huomattavasti. Näissä tilaisuuksissa esiteltiin virastossa meneillään olevia projekteja. Kaupunginosayhdistysten kaupunkisuunnittelua koskeviin tilaisuuksiin osallistui pyydettäessä viraston edustajia.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diaariin kertomusvuotena merkittyjen asioiden luku, joka oli 2 372. Näistä oli virastopäällikön asioita 906, kansliaosaston 135, asemakaavaosaston 687, yleiskaavaosaston 97 ja liikennesuunnitteluosaston 547. Viraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 616. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 952. Virastopäällikön ja osastopäällikköiden muodostaman johtoryhmän kokouksia pidettiin 87.

Virastopäällikön virkaa hoiti viransijaisena 16.8. saakka kansliaosaston osastopäällikkö, varat. Pentti Sunila.

Kaupunginvaltuusto valitsi kaupunkisuunnitteluviraston virastopäälliköksi 14. 3. arkkit. Lars Hedmanin, joka ryhtyi hoitamaan tehtävää 16.8.

Viraston palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 213 henkilöä vakinaisluontoisissa tehtävissä. Henkilökunnan lukumäärä oli näin ollen lisääntynyt 41 hengellä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan diaariin merkittyjen asioiden lukumäärä vuosina 1964–1970:

Vuonna	1964	1 204
»	1965	1 519
»	1966	1 618
»	1967	1 622
»	1968	1 880
»	1969	2 013
»	1970	2 372

Eri osastojen kesken ovat asiat jakautuneet kertomusvuonna seuraavasti:

Virastopäällikkö	906
Kansliaosasto	135
Asemakaavaosasto	687
Yleiskaavaosasto	97
Liikennesuunnitteluosasto	547

Yhteenveto viraston tuloista ja menoista 1970

Tulot

	mk
Asemakaavan muutoskarttojen laatimispalkkiot	51 480
Valokopiokarttojen myynti	1 118
Maksut pysäköintipaikkojen käytöstä	1 085 561
Muut tulot	83 011
Yhteensä	1 221 170

Menot

	mk
Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaalimaksut	5 001 976
Geoteknilliset suunnittelu- ja tutkimustyöt	537 482
Vuoden 1970 yleiskaavaehdotusta koskevan näyttelyn järjestäminen	51 451
Haaga–Vantaan alueen jatkosuunnittelu	474 908
Itäisten esikaupunkialueiden suunnittelu	272 443
Pasilan jatkosuunnittelu	167 487
Malmin aluekeskuksen jatkosuunnittelu	247 572
Taksitutkimus	95 761
Jalankulkututkimus	64 060
Pysäköintimittarien hankinta, asennus, huolto, rahastus ym.	713 257
Liikennevalojen asentaminen	1 000 825
Malmin–Tapanilan alueen päätieverkon ja ns. välikehätien vaihtoehtojen suunnittelu	60 000
Muut menot	1 542 715
Yhteensä	10 229 937

Kansliaosasto

Henkilökunta. Kertomusvuotena osaston osastopäällikkö oli 16.8. saakka virkavapaana viraston vs. virastopäällikön tehtävien hoitamista varten. Sihteeri hoiti siihen saakka viransijaisena osastopäällikön tehtäviä, jolloin sihteerin virkaa hoiti viransijainen.

Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli 24 henkilöä eli osastopäällikkö, sihteeri, 3 osastosihteeriä, tiedotussihteeri, toimistonhoitaja, tutkimusapulainen, kirjanpitäjä, kirjaaja, arkistojärjestäjä, 3 toimistoapulaista, autonkuljettaja-vahtimestari, vahtimestari ja 3 lähettiä. Kansliaosaston yhteydessä toimivassa toiminnansuunnittelutoimistossa työskenteli viisi henkilöä.

Huoneisto. Osasto toimi kertomusvuoden aikana talon Katariinankatu 1–3 III kerroksessa.

Toiminta. Kansliaosasto huolehti viraston hallinnollisten ja lainopillisten, koulutus- ja tiedotustoimintaan, arkistointiin ja kirjaamiseen liittyvien tehtävien sekä kirjanpito- ja henkilökunta-asioiden hoitamisesta.

Sihteeri toimi lautakunnan, sen liikennejaoston sekä eräiden asetettujen tilapäisten jaostojen sihteerinä.

Poikkeuslupa-anomuksista annettuja kaupunkisuunnitteluviraston lausuntoja kansliaosasto valmisteli asemakaavaosaston esitysten pohjalta yli 200 kpl. Tämän ohella osasto avusti virastopäällikköä laatimalla tämän esiteltäviä asioita varten yhteenvetoja eri osastojen lausunnoista ja esityksistä sekä valmisteli muita virastopäällikölle kuuluvia asioita. Kansliaosasto avusti lisäksi muita osastoja lausuntojen ja esitysten valmistelussa sekä laati viraston kirjeet.

Henkilökunnan koulutuksen osalta käynnistettiin pitemmän aikavälin kattavan viraston koulutusohjelman suunnittelu.

Kansliaosasto huolehti niin ikään viraston piirissä tapahtuvasta sisäisestä tiedotustoiminnasta. Osasto toimitti viraston henkilökunnalle tarkoitettua tiedotusmonistetta sekä

päivittäistä lehtikatsausta, huolehti kirjallisuuspalvelusta uutuusteosten osalta, järjesti henkilökunnalle elokuva- ja esitelmätilaisuuksia jne.

Ulospäin suuntautuvaa tiedotustoimintaa osasto hoiti yhteistoiminnassa viraston muiden osastojen kanssa. Eräänä toimintona tällä sektorilla mainittakoon viraston ja kaupunginosayhdistysten yhdessä järjestämät tiedotustilaisuudet. Kertomusvuonna jaettiin Yleiskaava-70 lehti kaikkiin talouksiin. Lisäksi on »Kaupunkisuunnitteluvirasto tiedottaa» esitettä jaettu näyttelyjen yhteydessä ja viraston asiakkaille.

Ulkomaisten vieraiden vastaanotossa ja ohjelman käytännön järjestelyissä osasto avusti yhdessä muiden osastojen kanssa virastopäällikköä.

Koko viraston kattavan systemaattisen arkistotoiminnan kehittämistä jatkettiin osaston toimesta edelleen. Kertomusvuonna järjestettiin eri osastojen kirjastoja.

Projekti- ja toiminnansuunnittelutoimisto

Henkilökunta. Hallinnollisesti asemakaavaosastoon kuuluvassa, mutta virastopäällikön välittömässä alaisuudessa toimivissa PA- ja MaTaPuPu-ryhmissä (Pasila sekä Malmi, Tapanila, Pukinmäki, Puistola) työskenteli vuoden lopussa yhteensä 17 henkilöä. Vuoden aikana palkattiin Malmi-ryhmään yksi arkkitehti, yksi insinööri, yksi arkkitehtiylioppilas ja yksi toimistoapulainen. Lisäksi projektiryhmässä työskenteli toimistoharjoittelijoita.

Hallinnollisesti kansliaosastoon kuuluvassa, mutta projektipäällikön johtamassa *toiminnansuunnittelutoimistossa* oli vuoden lopussa yhteensä viisi henkilöä.

Toimintavuoden aikana palkattiin toimistoon yksi diplomi-insinööri ja tutkimusapulaisen tilalle yksi piirtäjä. Toiminnansuunnittelutoimiston osalta tapahtui myös projektipäällikön vaihdos.

Huoneisto. Projektitoimisto toimi koko kertomusvuoden Kasarmikatu 25 C IV kerroksessa. Toiminnansuunnittelutoimisto siirrettiin kesän aikana Katariinankatu 1 III kerroksesta samoihin tiloihin projektitoimiston kanssa.

Toiminta. Vuonna 1969 aloitettua kolmiosaisen Pasila-projektin suunnittelua jatkettiin kertomusvuoden aikana. Toinen yleissuunnittelujakso saatiin päätökseen. Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi esitetyistä vaihtoehdoista yhden suunnitelman, missä määriteltiin Pasilan keskuksen toiminnallinen ja rakenteellinen muoto sekä asemakaavan yleisperiaatteet. Vuoden lopussa voitiin aloittaa Pasila-projektin viimeinen jakso, asemakaavoitus. Myös v. 1969 aloitettua MaTaPuPu-alueen (Malmi, Tapanila, Pukinmäki, Puistola) osayleiskaavatyötä jatkettiin ja kaupunkisuunnittelulautakunta määritteli tehtyjen ehdotusten perusteella ne päälinjat, joita kaavoitusta jatkettaessa oli noudatettava.

Toiminnansuunnittelutoimistossa aloitettiin kertomusvuoden alussa toimintasuunnitelmaan liittyvä kuukausittainen työtilastointi, millä pyrittiin saamaan suuntaa-antavia tietoja. Toiminnansuunnittelu jatkui v:n 1971 toimintasuunnitelman laatimisena. Pitkän tähtäyksen taloussuunnittelua (v. 1972–1981) varten toiminnansuunnittelutoimistossa ryhdyttiin tekemään myös viraston pitkän tähtäyksen toimintasuunnitelmaa. Lisäksi toimistossa aloitettiin viraston hallinnollisen ja projektiorganisaation kehittäminen.

Asemakaavaosasto

Henkilökunta. Osaston henkilökunta lisääntyi vuoden 1970 aikana 17 henkilöllä. Osastolle palkattiin kertomusvuonna mm. arkkitehti, diplomi-insinööri, valtiotieteen kandidaatti, insinööri sekä teknikko. Vuoden 1970 lopussa oli osaston palvelukses-

sa 24 arkkitehtia, 3 diplomi-insinööriä, 3 muun loppututkinnon suorittanutta, 4 insinööriä, 3 teknikkoa, 17 piirtäjää, toimistonhoitaja, 4 toimistoapulaista, 3 tekniikan ylioppilasta ja tutkija eli yhteensä 63 henkilöä. PA- ja MaTaPuPun-ryhmien henkilökunta mukaan lukien nousee asemakaavaosaston henkilökunnan lukumäärä 80 henkilöön.

Huoneisto. Osasto toimi kertomusvuoden aikana tiloissa Katariinankatu 1–3.

Toiminta. Kaupungin asemakaavan laajentaminen, täydentäminen ja muuttaminen, tonttien korkeusasemien määrääminen, viemäröintimahdollisuuksien selvittäminen sekä kaupunkisuunnittelulautakunnan ja virastopäällikön määräämien tehtävien suorittaminen kuuluvat osaston tehtäviin.

Näiden tehtävien suorittamiseksi osasto esitteli kertomusvuoden aikana kaupunkisuunnittelulautakunnalle 423 asiaa. Rakennustarkastusvirastolle annettiin 389 lausuntoa rakennuslupa-asioista sekä 704 tonttikorkeusilmoitusta.

Varsinainen asemakaavatyö tapahtui kaupungin alueelliseen jakoon perustuvien osaston eri suunnitteluryhmien sekä osittain ulkopuolisten suunnittelijoiden osaston valvonnassa tekemänä työnä. Asemakaavatyötä edeltäviä laajahkoja alueita käsittäviä yleispiirteisiä, mutta yleiskaavaa yksityiskohtaisempia kaavarunkoja laadittiin osaksi myös asemakaavaosastolla.

Kantakaupungin alueella jatkettiin yksityiskohtaisten korttelisuunnitelmien laatimista sitä mukaa kuin rakennustoimintaa oli vireillä.

Vuoden aikana valmistui 13 asemakaavaehdotusta, jotka käsittivät 612.8 ha. Asemakaavan muutosehdotuksia, jotka osittain olivat vain tontti- tai korttelikohtaisia, mutta osittain varsin laajojakin, valmistui 92 kpl.

Keskustan suunnittelua jatkettiin Töölönlahti—Terassitori—Kamppi alueen suunnittelulla työryhmä *H-67:n* toimesta erikoisesti seuraavien kohteiden osalta:

kaukoliikenteen linja-autoaseman sijoittaminen rautatieaseman pohjoispuolelle

lähiliikenteen linja-autoaseman sijoittaminen Kampin alueelle

keskustan kehäväylän sijoitus

Terassitorin liikennejärjestely.

Alueelle laadittujen suunnitelmien toteutumisen taloudellisia vaikutuksia kaupungin kokonaistalouteen selvitettiin useissa raporteissa, jotka tilaustyönä laadittiin ulkopuolisten konsulttitoimistojen toimesta. Maankäytön lähtökohtana kustannusvaikutuksia selvitettäessä pidettiin H-67:n C-vaihtoehtoa.

Kaupunkisuunnittelulautakunta teki myöskin periaatepäätökset sekä linja-autoasemien sijoituksesta että Kampin alueen mitoituksesta, joten työtä siltä osin voitiin edelleen kehittää.

Kantakaupungin suunnitteluryhmän osalta keskeisimpiä tehtäviä ovat olleet mm.:

ajankohtaisen rakentamisen aiheuttamat asemakaavanmuutokset sekä niiden yhteydessä tarvittavien kortteleiden kokonaissuunnitelmien laatiminen samoin kuin korttelikaavamenettelyn mahdollisuuksien selvittäminen,

erillisinä tehtävinä suoritetut korttelirakennetutkimukset Kampin alueella, rakennuskannan inventointityöt Kaartinkaupungin ja Kluuvin osalta sekä virkistystoiminnan ja miljöön inventointi koko alueella,

Katajanokan alueen ideakilpailun ohjelman laatiminen siitä aiheutuvine töineen,

Eiran kaupunginosan asemakaavan uudentamisen valmistelu inventointeineen ja

metron aiheuttamat työt sekä linjauksen että asemien suunnittelun kannalta.

Läntisten esikaupunkialueiden suunnitteluryhmän toimesta laadittiin seuraavat asemakaavat tai asemakaavan muutokset:

Paloheinän asemakaava, 10 000 asukkaalle suunniteltu pientaloalue, jonka pinta-ala on 175 ha. Kaavaa laadittaessa käytettiin hyväksi tarkoitusta varten suoritettua mielipidetutkimusta.

Konalan pohjoisosan asemakaava, noin 43 ha:n suuruinen asuntoalue.

Lauttasaaren teollisuusalueen, n. 70 ha, (Vattuniemen) asemakaavan muutos. Muutosta laadittaessa käytettiin pohjana osaston yhdessä liikennesuunnitteluosaston kanssa suorittamaa rakenne- ja liikennetutkimusta.

Kaskisaaren n. 14 ha:n asunto- ja virkistystarkoituksiin suunnitellun alueen asemakaava.

Oulunkylän ns. Hankkijan n. 16 ha:n varasto- ja toimistorakennusalueen asemakaavan muutos.

Näiden lisäksi toimisto laati periaateluonnokset Reimarlan alueesta ja Pitäjänmäen teollisuusalueesta. Toimiston edustajat osallistuivat Haaga–Vantaan työryhmän, Munkkiniemi–Tali–Pitäjänmäki–Konala yhteistyöryhmän sekä Teollisuusalueiden tutkimusryhmän työhön.

Itäisillä esikaupunkialueilla oli suunnittelun pääpaino yleissuunnittelussa. IES-työ (itäisten esikaupunkialueiden suunnittelu), kaavarunkoluonnokset sekä metronvarsialueiden tiivistämistutkimukset lähinnä Kulosaari–Herttoniemi–Roihuvuori-alueilta samoin kuin osallistuminen MaTaPuPu-työhön sitoivat toimiston henkilökuntaa.

Yksittäisten alueiden kaavoitus jatkui Kulosaaren, Laajasalon, Vuosaaren, Mellunmäen, Jakomäen pohjoisosan, Puistola–Heikinlaakson, Ala-Tikkurilan, Siltamäen länsiosan sekä Pihlajamäen osalta.

Erittäin paljon rutiinityötä aiheuttivat näiden alueiden normaalin rakentamisen vaatimien lausuntojen antamiset sekä tonttikohtaisten muutosten laatimiset.

Varsinaisen aluekaavoituksen lisäksi kuului osaston toiminnan piiriin eräiden suurehkojen erityistehtävien hoito, kuten satama- ja ranta-alueiden kehittäminen sekä viher- ja virkistysalueiden suunnittelu.

Satama- ja ranta-aluetyöhön liittyvänä mainittakoon jo pitkään valmistellun lausunnon antaminen venesatamien yleissuunnitelmasta sekä siihen läheisesti liittyvänä lausunnot Merisataman saarten käyttösuunnitelmasta.

Maisemansuunnitteluryhmän tekemänä valmistui v. 1970 koko kaupungin käsittävä maisemainventointi- ja analysointiohjelma (MIA-ohjelma). Ohjelman mukainen työ voitiin lautakunnan päätöksen mukaisesti käynnistää käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa saman vuoden kesällä. Työ käsitti yhteyksien ottoa eri virastoihin ja laitoksiin. Maastokäyntien sekä ilmavalokuvien perusteella tehtiin havaintoja mm. eri alueiden kasvipeitteestä, lisäksi jouduttiin paneutumaan yhä kasvavassa määrin ajankohtaisten projektien viher- ja virkistysaluekysymyksiin.

Yleiskaavaosasto

Henkilökunta. Osaston henkilökunta lisääntyi kertomusvuonna seitsemällätoista henkilöllä. Osastolle palkattiin kertomusvuonna työsopimussuhteeseen mm. kolme arkkitehtia, yksi diplomi-insinööri ja neljä tutkijaa. Osaston hallinnollisten tehtävien suorittamisessa avusti kansliaosastoon kuuluva osastosihteeri.

Eri tehtävissä oli useita ylioppilaita ja lisäksi osasto käytti ulkopuolista asiantuntija-apua, lähinnä eri arkkitehti- ja insinööritoimistoja.

Vuoden 1970 lopussa oli osaston palveluksessa 20 arkkitehtia, 3 insinööriä, tietorekisteriasiantuntija, 10 tutkijaa, 4 tutkimusapulaista, 12 harjoittelijaa, 4 piirtäjää, 2 laskuapulaista, tilastoapulainen, toimistonhoitaja, 2 toimistoapulaista, toimistoharjoittelija sekä 2 sihteeriä eli yhteensä 63 henkilöä.

Huoneisto. Osasto toimi kokonaisuudessaan Kasarmikatu 25:ssä, jossa osastolla on käytettävissään 34 työhuonetta.

Tutkimustoimiston töitä.

1. Yleiskaavaehdotus 1970, jatkotyö

Vuoden 1970 parin ensimmäisen kuukauden ajan osallistui tutkimustoimisto yleiskaavaehdotuksen osien 1 ja 2 kirjoittamiseen toiminnallisten tarkastelujen osalta.

Tutkimustoimisto osallistui merkittävällä tavalla yleiskaavanäyttelyn ja -lehden laatimiseen. Yleiskaavanäyttelyn yhteydessä tutkimustoimisto suoritti kävijäkyselyn.

Vuoden lopulla aloitettiin yleiskaavaehdotuksen mukaisten asuntoalueiden, keskusta-alueiden, laajojen viheralueiden ja kulkulaitosjärjestelmän toteuttamisen ajoittaminen.

2. Uuden yleiskaavatyön ohjelmointi

Tutkimustoimisto osallistui vuosien 1971–1973 yleiskaavatyön ohjelmointiin ja laati toiminnallisten osaselvitysten ohjelmat.

3. Asukas- ja työpaikkaennusteet

Tutkimustoimistossa laadittiin kokonaan tai osittain seuraavat koko kaupunkia koskevat osa-alueittaiset asukas- ja työpaikkaennusteet: ns. vuoden 2000 runkoennuste IES-alueen (Itäiset esikaupunkialueet) liikennesuunnittelua varten, vuoden 1975 koko kaupungin työpaikkaluvut HELKOa (Helsingin kaupunkiseudun liikennesuunnittelun koordinointitoimisto) varten ja vuoden 2000 työpaikkaennusteet MaTaPuPu-aluetta varten.

4. Kaavarunko-ohjeet

Keväällä valmistui luonnos asuntoalueen palvelutilojen suunnitteluohjeista. Ohjeisiin sisältyivät myös puistot ym. alueet.

Syksyllä aloitettiin asuntoalueiden yleisten suunnitteluohjeiden valmistelu.

5. Kaavarunkotyö

Tutkimustoimisto osallistui useisiin kaavarunko- ja asemakaavatöihin. Tehtäviin kuuluivat mm. palvelusten mitoittaminen ja sijoittelu sekä kunnallisten palvelusten ajoitussuunnitteet, keskusta-alueiden mitoitus, työpaikkatavoitteiden laatiminen sekä teollisuus- ja virkistysaluesuunnitelmiin osallistuminen.

6. Tutkimukset

Aiemmin aloitettua asumistutkimusta jatkettiin selvittämällä talotyyppeihin kohdistuvan kysynnän ja tarjonnan suhdetta ja tarjonnan suunnittelumahdollisuuksia.

Liiketaloustieteelliseltä tutkimuslaitokselta tilattu Kantakaupungin väestörakennetutkimus valmistui syksyllä.

Tutkimustoimisto osallistui meneillä olevaan saneeraustutkimukseen selvittämällä saneerauksen sosiaalisia seurauksia.

Asuntoalueen palvelutilojen suunnitteluohjeiden perusteita varten tilattiin tutkimus ravintola- ja kahvilatoiminnan kehitysnäkymistä ja mitoituksesta.

Yhteistyössä urheilu- ja ulkoiluviraston kanssa suoritettiin ulkoilu- ja urheilupaikkojen vaikutusaluetutkimusta.

Vuoden alussa valmistui teollisuuden sijoittumistutkimus. Tutkimustoimisto osallistui myös virastossa suoritettavaan teollisuusaluetutkimukseen.

Syksyllä valmistui pääkeskushakuisten toimistotyöpaikkojen sijoittumistekijöitä tarkasteleva kontaktitutkimus, joka oli annettu tehtäväksi Liiketaloustieteelliselle tutkimuslaitokselle.

Lisäksi valmistui tilattu tutkimus esikaupunkialueille siirtyneiden työpaikkojen henkilöstön työmatkoista.

Yleisen toimiston töitä. Yleisen toimiston teknisen jaoksen vahvuus vuoden lopussa oli 3 diplomi-insinööriä.

Tekninen jaos osallistui v. 1970 taloussuunnittelutoimikunnan asettaman teknisen huollon ryhmän ja liikenneryhmän työhön. Haagan–Vantaan suunnittelutyön yhteydessä suoritettiin kaavataloudellinen tarkastelu.

Vuoden 1970 yleiskaavaehdotuksen ajoittamisessa, joka tehtiin osittain v. 1970, tekninen jaos laski kunnallistekniikan kustannukset.

Jaos valmisteli em. töiden lisäksi lausunnot mm. Uudenmaan jätehuollon yleissuunnitelmaluonnoksesta sekä selvityksestä jätevesien käsittelystä ja johtamisesta Tuusulanjoen ja Keravanjoen vesistöalueilla.

Keskustatoimiston töitä. Keskustatoimiston päätehtävänä toimintavuoden aikana oli Kantakaupungin osayleiskaavatyö. Tässä työssä valmistui vuoden lopussa vyöhykesuunnitelmaluonnos, jolla on tarkoitus ohjata korttelimaan käyttöä Kantakaupungin alueella.

Osayleiskaavatasoisen suunnittelun ohella laadittiin toimistossa kaavarunkoluonnos Kumpulan–Toukolan alueelle.

Em. tehtävien ohella toimisto osallistui metron keskustalinjauksen tarkistustyöhön sekä metron verkkotutkimukseen.

Vuoden 1970 aikana laadittiin seuraavat raportit:

Kantakaupungin runkosuunnitelma:
Väliraportti 20.1.1970
Vyöhykesuunnitelma -70 15.11.1970
Kluuvin alueen kortteliselvitys 30.11.1970
Kumpulan – Toukolan yleissuunnitelma 1970.

Kumpulan–Toukolan asukkaiden osallistumismahdollisuudet maankäytön suunnitteluun Helsingissä ja erityisesti Kumpulan–Toukolan alueella 16.11.1970.

Läntisen toimiston töitä. Toimiston päätehtäväksi muodostui v. 1969 alkaneen Haaga–Vantaa alueen jatkosuunnittelu.

Jatkosuunnittelu sisälsi po. alueen virkistysalueiden ja liikenteen yleissuunnittelun sekä Pohjois-Haagan ja Kannelmäen kaavarunkoasteisen kaavoituksen. Näihin liittyen laadittiin erityisselvitykset mm. rakentamistehokkuuksien laadullisista osatekijöistä (korttelitutkimus 10.11.1970), kaavamuotoselvitys, väestörakennetutkimus jne.

Työtä suoritettiin pääosin ulkopuolisia konsultteja käyttäen, joten toimiston tehtäviin kuului lähinnä ohjelmointi, koordinointi ja informaatiotehtävät Haaga–Vantaa työryhmän puitteissa.

Toimiston tehtäviin kuului edellisen lisäksi osallistuminen

asunto-ohjelmatoimikunnan sihteeristön työskentelyyn,

v:n 1970 yleiskaavaehdotuksen jatkotyöhön,

saneeraustutkimukseen,

Oulunkylän, Hakuninmaan, Patolan ja Talin alueiden kaavoitukseen mitoituksen ja ohjelmoinnin osalta,

yleiskaavaosaston muuhun toimintaan, kuntien väliseen yhteistyöhön sekä useiden informaatiotilaisuuksien järjestämiseen.

Itäisten esikaupunkialueiden suunnitteluryhmä. Kaupunkisuunnittelulautakunnan hyväksyttyä Helsingin itäisiä kaupunginosia koskevan suunnitteluohjelman (IES-ohjelman) 29.1.1970 ja kaupunginvaltuuston myönnettyä ohjelman toteuttamiseen tarvittavat määrärahat 18.2.1970, perustettiin 24.2.1970 yleiskaavaosastolle ns. IES-toimisto huolehtimaan ohjelman toteuttamisesta ja itäisen aluetoimiston tehtävistä.

Välittömästi IES-toimiston perustamisen jälkeen käynnistettiin kokonaismaankäyttövaihtoehtojen suunnittelu ja ensimmäiset luonnokset valmistuivat kesäkuussa 1970. Jatkosuunnittelussa kiteytyivät lopullisesti ne 5 vaihtoehtoa, joiden kesken vertailu suoritettiin loka–marraskuun aikana. Tehtyä työtä selvittelevät raportit valmistuivat joulukuussa, mutta niiden painatus ja esittely siirtyivät v:n 1971 puolelle.

Alkuperäisestä ohjelmasta poiketen itäisen aluekeskuksen sijoituspaikan valintaan tähtäävä suunnittelu- ja vertailutyö suoritettiin virastotyönä siten, että asiaa koskeva ensimmäinen raportti valmistui 3.6. ja lisäselvitykset 7.11.1970. Kaupunkisuunnittelulautakunta teki asiaa koskevan päätöksen 7.11. 1970.

Liikennesuunnitteluosasto

Henkilökunta. Liikennesuunnittelupäällikön virkaa hoiti edelleen viransijaisena apulaisosastopäällikkö. Apulaisosastopäällikkönä toimi viransijaisena kulkulaitostoimiston päällikkö oman toimensa ohella. Liikenneinsinöörien ja sähköinsinöörin tehtäviä hoitivat työsopimussuhteeseen palkatut henkilöt. Osaston palveluksesta erosi kertomusvuoden aikana kaksi diplomi-insinööriä ja yksi piirtäjä. Työsopimussuhteeseen palkattiin mm. neljä diplomi-insinööriä, insinööri ja rakennusmestari.

Vuoden 1970 lopussa oli osaston palveluksessa yhteensä 45 henkilöä, joista 10 diplomi-

insinööriä, 6 insinööriä, 2 liikennetutkijaa, osastosihteeri, 3 rakennusmestaria, 5 liikenneteknikkoa, sähköteknikko, sähköasentaja, 7 piirtäjää, piirtäjäharjoittelija, 2 tilastoapulaista, toimistonhoitaja, 4 toimistoapulaista ja toimistoharjoittelija. Kertomusvuotta lyhyempiä aikoja on osaston palveluksessa ollut ulkomaisia harjoittelijoita ja opiskelijoita tilastotehtävissä ja liikennelaskennoissa.

Huoneisto. Osasto toimi kertomusvuoden kaupungin omistamassa talossa Aleksanterinkatu 16–18.

Toiminta. Liikennesuunnitteluosastolle kuuluvina tehtävinä mm. valmisteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnan ja -viraston käsittelemiä liikenneasioita, suoritettiin liikennejärjestelyjen yleis- ja yksityiskohtaista suunnittelua ja seurattiin liikenneolojen ja -suunnittelun yleistä kehitystä sekä tehtiin liikenneolojen selvittelyä varten tarpeellisia tutkimuksia ja tilastotöitä. Kertomusvuonna esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 449 asiaa, joista 103 oli liikennesuunnitteluosaston omia aloitteita. Liikennejaostolle esiteltyjä asioita oli kertomusvuonna 18 ja näistä osaston omia aloitteita 5. Kirjeitä lähetti osasto 255 kpl.

Osastolla laadittuja tutkimuksia, selvityksiä ja laskentoja julkaistiin liikennesuunnitteluosaston julkaisusarjassa, jossa kertomusvuoden aikana ilmestyi 9 numeroitua raporttia.

Säännöllisesti toistuvien liikennelaskentojen avulla seurattiin liikenteen kehitystä ja vaihtelua tarkkailemalla ajoneuvomääriä ja henkilövirtoja tietyissä pisteissä eri puolilla kaupunkia, mm. pysyvissä kohteissa Helsingin niemen, Kantakaupungin ja koko kaupungin rajoilla. Liikennelaskentajärjestelmän kehittämistä tutkittiin osaston toimesta ja pyrittiin selvittämään koneellisten laskentojen suorittamismahdollisuuksia. Poliisin ja vakuutusyhtiöiden tietoon tulleiden liikennevahinkotapausten kartoittamisella selvitettiin yleistä liikenneturvallisuustilannetta sekä niitä risteyksiä ja katuosuuksia, joilla onnettomuustapausten määrä oli suurin.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin osaston toimesta mm. moottoriajoneuvojen nopeustutkimus Helsingin esikaupunkialueen asuntoalueilla ja teollisuusaluetutkimukseen liittyvät tietojenkeruutyöt. Kaupungin toimeksiannosta oli tekeillä kaksi ulkopuolisen konsultin suorittamaa laajempaa tutkimusta: taksitutkimus, joka oli vuoden lopussa valmistumisvaiheessa ja jalankulkututkimus, joka jatkui v:n 1971 puolelle.

Aleksanterinkadulla toimeenpantiin kävelykatukokeilu, jonka avajaiset olivat Helsinki-päivänä 12.6.1970 ja joka jatkui vuoden 1971 alkupuolelle. Kokeilun aikana kadulla oli sallittu vain jalankulku- ja raitiovaunuliikenne sekä huoltoliikenne määrätunteina vuorokaudessa. Ennen kokeilua ja sen aikana suoritettiin Aleksanterinkadulla ja sen lähiympäristössä liikennelaskentoja ajoneuvo- ja henkilömäärien selvittämiseksi, suoritettiin haastatteluja ja muilla tavoin tarkkailtiin kokeilun tuloksia.

Liikenneverkon vuosille 1980 ja 2000 ajoittuvaa keskipitkän ja pitkän tähtäyksen yleissuunnittelua sekä vaiheittain toteuttamisen selvittelyä suoritettiin osastolla kulkulaitostoimiston toimesta. Helsingin kaupungin taloussuunnitelmaan vuosiksi 1972–1981 liittyvänä laadittiin joukkoliikenneverkon, bussiterminaalien, liikenneväylien, pysäköintilaitosten ja pysäköintipaikkojen sekä jalankulku- ja polkupyöräteiden rakentamisohjelma vuosiksi 1971–1981. Toimistossa laadittiin liikenne-ennusteita vuosiksi 1980 ja 2000 eri kulkutapajakautumien mukaan ja laadittiin kuormituskaavioita eri väylävaihtoehdoille.

Virastossa tekeillä olevien projektien kulkulaitossuunnittelu liikenne-ennusteineen ja liikenneverkkovaihtoehtoineen sekä muu lähinnä yleiskaavoitukseen liittyvä yhteistyö vaati suuren työpanoksen. Kantakaupungin pintaliikenteen selvittely ennen metron ra-

kentamista samoin kuin metron linjaukseen liittyvät kysymykset työllistivät niin ikään osastoa.

Liikennesuunnitteluosastolla on kulkulaitostoimiston toimesta v. 1970 julkaistu mm. raportit »Liikenne- ja kaupunkisuunnittelun vaikutus liikenneturvallisuuteen», »Pysäköinti Helsingin Kantakaupungissa» ja »Helsingin liikenne vuonna 1980».

Suunnittelutoimiston toimialaan kuuluvista liikennejärjestelysuunnitelmista olivat kertomusvuoden aikana esillä mm. Töölön suunnan, Kallion alueen ja Pasilan maaliikennekeskuksen liikenteen järjestelykysymykset.

Mannerheimintien parantamissuunnitelma oli jälleen kertomusvuonna esillä ja liikennesuunnitteluosastolla laadittiin liikennejärjestelyjen yleissuunnitelma. Mannerheimintien liikenteen uudelleen järjestely päätettiin kuitenkin tässä vaiheessa toteuttaa yksinkertaisemman suunnitelman pohjalta siten, että raitiotieliikenteelle varataan oma kaista maalauksin sekä asennetaan pysähtymisen ja vasemmalle kääntymisen kieltäviä liikennemerkkejä.

Merihakan alueen kaavoitukseen liittyvät Hakaniemenrannan liikennejärjestelysuunnitelmat valmistuivat kertomusvuoden aikana. Joukkoliikenteen aseman parantamiseen tähtäävästä Hämeentien liikenteen järjestelystä päätettiin v:n 1970 alkupuolella. Poikittaisväylien ja Pasilan maaliikennekeskuksen tieyhteyksien rakentamisesta laadituista suunnitelmista tehtiin kertomusvuonna Metsämäentie–Koskelantie, Haaga–Metsälä ja Pasila–Metsälä yhdysväylien osalta esitykset.

Nurmijärventien parantamissuunnitelma oli käsiteltävänä ja asiasta annettiin lausunto kaupunginhallitukselle. Pitäjänmäentien liikennejärjestelyistä välillä Vihdintie–Kaupintie laadittiin osastolla suunnitelma. Helsinginkadun rautatiesillan uusimiseen liittyvänä laadittiin suunnitelma ja tehtiin esitys Helsinginkadun liikennejärjestelystä välillä Sturenkatu–Mäntymäentie.

Kaavoitukseen liittyvä yhteistyö, metrolinjaukseen ja metroasemien suunnitteluun liittyvät liikennejärjestelyasiat, keskustan kehäväylän ja Hämeentien–Helsinginkadun–Mäkelänkadun liittymän konsulttityön valvonta, pienehköt liikennejärjestelyt ym. ovat myös suurelta osalta vaatineet osaston suunnittelijoiden työpanosta.

Vuoden 1971 kesällä voimaan tuleva suojatien määritelmää koskeva muutos tieliikenneasetuksessa on tuonut esille koko kaupungin aluetta koskevan kysymyksen tarpeellisten suojateiden merkitsemisestä. Osastolla on aikaisemmin inventoitu kaikki tieliikenneasetuksen mukaiset suojatiet ja lisäksi kaupunginosittain kartoitettu ja esitetty tieliikenneasetuksen muutoksen mukaisesti merkittäväksi kaikki tarpeelliset suojatiet. Työ oli liikennesuunnitteluosaston osalta paria kaupunginosaa lukuun ottamatta valmiina v:n 1970 lopussa.

Liikennesuunnitteluosastolla valmisteltiin lukuisia liikennemerkeillä, ajoratamaalauksilla ym. suoritettavia liikennejärjestelyjä koskevia asioita, hoidettiin osaltaan linjalupiin liittyviä asioita, pysäkkijärjestelyjä jne. Uusien pysäköintimittareiden sijoittamisesta ja vanhojen sijoituksen ja aikarajoitusten tarkistamisesta tehtiin esityksiä samoin kuin pysäköintimaksun korottamisesta keskustassa 50 penniksi puolelta tunnilta, minkä sisäasiainministeriö vahvisti syksyllä 1970.

Pysäköintimittareita oli vuoden lopussa käytössä yhteensä 1 842, joista 4 tunnin mittareita oli 275, 2 tunnin 1 024, 1 tunnin 396 ja puolen tunnin 147. Hankinta-, asennus-, huolto- ym. kustannukset mittareista kertomusvuonna olivat 713 256 mk ja mittaritulot vastaavana aikana 1 085 561 mk.

Tietokoneohjattujen liikennevalojen keskusvalvomossa lisättiin kojeiston kapasiteettia hankkimalla v:n 1970 aikana uusi käskymuisti, käskyjenantolaite sekä reikänauhojen

sisäänluku- ja lävistyslaite. Kertomusvuonna laadittiin suunnitelmat uuden liikennevaloja ohjaavan tietokonekeskuksen rakentamisesta Kallion–Vallilan alueelle.

Uusia liikennevaloja asennettiin v:n 1970 aikana 13 risteykseen.

6. Metrotoimisto

Yleistä. Metrotoimikunta jatkoi v. 1970 metron yleissuunnittelua ja jo edellisenä vuonna aloitettua yksityiskohtaista suunnittelua sekä rakentamisen että hankintojen valmistelua kaupunginhallituksen v. 1969 toimikunnalle vahvistaman tehtäväkentän puitteissa.

Asiantuntijaelimet. Metrotoimikunnan apuna toimi kertomusvuoden aikana edelleen neljä toimikunnan asettamaa asiantuntijajaostoa, joiden puheenjohtajat ja esittelijät olivat metrotoimistosta.

Yleisten asiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: projektien suunnittelun koordinointia sekä metron yleisiä tavoitteita. Jaosto kokoontui kaksi kertaa ja käsitteli yht. 10 asiaa.

Rakennusteknillisten asiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: metron LVI-ohjeiden laatimista koskevien välitulosten käsittelyä; kalliotilojen rakenteiden suunnittelua koskevan tutkimustuloksen käsittelyä; metron koeradan päällysrakennetyyppien vahvistamista; tarkistettujen metrorakenteiden kuormitusohjeiden käsittelyä; koerataa tarvittavien betonipölkkyjen hankintamääräyksiä; koeradan pehmeikkösillan kiskojen kiinnittämistä suoraan sillan betonikanteen; varikkovaihtoehtojen toteutuskelpoisuuksien tarkistelua ja arvostelua sekä varikkovaihtoehdon n:o 2 konkreettista käsittelyä. Jaosto kokoontui kaikkiaan 10 kertaa ja käsitteli yht. 47 asiaa.

Liikenneasiain jaosto käsitteli mm. seuraavia asioita: Hakaniemen metroaseman rahastusjärjestelmää sekä yleiseen liikenne- ja tariffipolitiikkaan liittyviä kysymyksiä; metron tariffi- ja rahastusjärjestelmä suosituksen luonnosta; Hakaniemen ja Sörnäisten metroasemien huonetilaohjelmaa; työohjelman laatimista metron ja pintaliikenteen suunnittelun järjestämiseksi, valvontajärjestelmän koordinointia sekä em. teknistä toteuttamista. Jaosto käsitteli yht. 27 asiaa viidessä eri kokouksessaan.

Kone- ja sähköasiainjaosto ei kokoontunut kertomusvuoden aikana yhtään kertaa.

Toimisto. Yleis- ja yksityiskohtaisen suunnittelun lisäksi metrotoimisto suoritti kertomusvuoden aikana pääasiassa rakentamisen ja hankintojen valmistelua sekä niihin liittyvää koordinointi- ja valvontatyötä. Näitä töitä hoidettiin toimikunnan v. 1969 toimistolle vahvistaman tehtävämäärittelyn puitteissa.

Kaupunginvaltuuston v. 1969 tekemän metropäätöksen seurauksena järjestettiin toimiston hallinto-organisaatio uudelleen vastaamaan paremmin uusia työmuotoja. Hallinto-organisaation lisäksi metrotoimistoon sisältyy myös ns. projektiorganisaatio, joka tekee mahdolliseksi joustavan työskentelyn ja nopean siirtymisen tehtävästä toiseen. Kertomusvuoden aikana pyrittiin soveltamaan projektiorganisaation ja siihen kuuluvan tavoitejohtamisen periaatteita mahdol-

lisimman pitkälle. Projekteissa käytettiin paitsi toimiston omaa henkilökuntaa, huomattavassa määrin myös kaupungin toisten virastojen ja laitosten sekä ulkopuolisten konsulttien asiantuntemusta.

Toimiston henkilökunta oli v:n 1970 alussa 60 henkeä ja sen päättyessä 85 henkeä.

Toimiston toimitusjohtajana toimi edelleen dipl.ins. Unto Valtanen, rakentamisosaston päällikkönä dipl.ins. Jouko Rantanen, suunnitteluosaston dipl.ins. Olli Laine ja yleisen osaston päällikkönä varat. Antti Kuto.

Toimiston toimitusjohtaja sekä hallintotoimiston päällikkö olivat kertomusvuonna tp. virkasuhteessa ja toimiston muu henkilökunta työsuhteessa.

Henkilökunnan jakautuminen osastoittain 31.12.1970:

	M	N	Yht.
Toimitusjohtaja	1	—	1
Johtajansihteeri	—	1	1
Tiedotussihteeri	1	—	1
Näyttelyemäntä	—	1	1
Hankintatoimisto	2	—	2
Järjestelytoimisto	4	—	4
Yleinen osasto	7	19	26
Suunnitteluosasto	30	6	36
Rakentamisosasto	13	—	13
Koko henkilökunta	58	27	85

Toiminta. Kamppi–Puotinharju metrohanketta pyritään jatkuvasti toteuttamaan metron rakentamisesta v. 1969 hyväksyttyyn ehdotukseen sisältyneen kustannusarvion puitteissa. Koko tulevan metroverkon ja siihen liittyvän muun joukkoliikenteen verkon muodon ja laajuuden selvittämiseksi toimikunta oikeutti metrotoimiston solmimaan sopimuksen ulkopuolisen konsultin kanssa ko. verkkotutkimusta koskevasta tutkimustehtävästä. Verkkotutkimuksessa suoritettiin raideliikenteen perusverkon tarkistusta, joka kohdistuu erityisesti renkaanmuotoisen radan mahdollisuuteen. Tässä työssä olivat mukana mm. naapurikunnat, valtionrautatiet ja Seutukaavaliitto. Työn kestäessä oltiin yhteydessä ruotsalaisiin, englantilaisiin ja kanadalaisiin alan asiantuntijoihin. Toimiston tehtävänä oli lisäksi Viikintien risteyksestä itäänpäin suuntautuva linjaustarkistus sekä keskustan linjausvaihtoehtojen tutkiminen välillä Hakaniemi–Kamppi.

Valtuutettu Korvenheimon valtuustoaloitteen johdosta tutkittiin toimistossa kertomusvuoden keväästä lähtien perusvaihtoehdon ohella erilaisia keskustan linjausvaihtoehtoja pyrkimyksenä löytää kaupunkirakenteen, metron palvelutason sekä käytettävissä olevien pääomien kannalta parhain mahdollinen linjaus.

Kertomusvuoden aikana metrotoimikunta ja -toimisto osallistuivat aktiivisesti kaupunkisuunnitteluviraston itäisten esikaupunkialueiden suunnittelu -projektiin. Toimiston tehtävänä IES-tutkimuksessa oli Puotinharju–Vesala -radan alustavan yleissuunnitelman laatiminen sekä metron ensimmäisen vaiheen pääteaseman paikan määrittely.

Toimistossa jatkettiin yleissuunnittelua siten, että toimikunta tutki metroradan ulottamista Puotinharjusta Vesalaan. Lisäksi v:n 2000 maankäyttövaihtoehtoihin suunniteltiin erilaisia metrovaihtoehtoja sekä tutkittiin metrolinjauksia Puotinharjusta Vuosaareen.

Jo edellisenä syksynä aloitettu koeradan rakennussuunnitelmien laatimistyö saatiin valmiiksi kertomusvuonna niin, että yleissuunnitelma valmistui helmikuussa ja rakennussuunnitelmat urakka-asiakirjoineen kesäkuussa. Suunnitteluun kuului varsinaisen ratalinjan lisäksi Roihupellon varikkoalueen maarakennustöiden ja varikkoalueelle tulevan väliaikaisen huoltohallin suunnittelu.

Kertomusvuonna allekirjoitettiin urakkasopimukset metron koeradan maarakennus- ja siltatöistä sekä väliaikaisen huoltohallin rakentamisesta.

Voidaan sanoa, että vuoden huomattavin

metrotapaus oli rakentamisen aloittaminen Herttoniemessä sijaitsevalla koeradalla elokuussa.

Erityistä huomiota kiinnitettiin metron automaatioon.

Kertomusvuonna allekirjoitettiin sopimus metrotunneliosuuden Siltasalmi–Junatie ja siihen liittyvän työtunnelin suunnittelusta ja urakka-asiakirjojen laatimisesta sekä Hakaniemen ja Sörnäisten metroasemien suunnittelusopimukset.

Hakaniemen aseman esiluonnossuunnittelu saatiin päätökseen joulukuussa ja Sörnäisten metroaseman esiluonnossuunnittelu saatiin lähes valmiiksi kertomusvuoden aikana.

Lisäksi laadittiin luonnospiirustustasoiset selvitykset Kluuvin, Kaivokadun ja Kampin metroasemista.

Lisäksi kertomusvuoden aikana käynnistettiin rata- ja siltasuunnittelu välillä Junatie–Koerata sekä suunniteltiin viisi avorataosuudella sijaitsevaa asemaa ja metrovarikkoalue.

Kertomusvuonna valmisteltiin toimiston uusittu tilijärjestelmä, joka mahdollistaa entistä joustavamman projektien sekä hallinnon kustannustarkkailun sekä kehitettiin projektien suunnitteluun ja tarkkailuun liittyvää raportointia, joka kohdistui mm. aikaan, kustannuksiin, työn edistymiseen jne.

Toimistoa varten laadittiin hankintaperiaatteet ja -sääntö, jotka pohjautuvat kaupungin hankintaohjeisiin ja rakennusurakoita koskeviin ohjeisiin.

Lähes koko vuoden kestäneiden neuvottelujen tuloksena saatiin kertomusvuoden lopulla aikaan metrotoimiston ja eräiden suunnittelujärjestöjen kesken Helsingin metroa koskevien suunnittelusopimusten yleiset sopimusehdot, joilla määritellään mm. suunnittelijan ja tilaajan vastuu, viivästyminen ja sopimussakko, sopimuksen purkaminen ja päättyminen. Tällaiset sopimusehdot ovat ainakin kaupungin piirissä ensimmäiset laatuaan.

Tärkeimmät metrotoimiston toimitusjohtajan kertomusvuoden aikana tekemät päätökset koskivat mm.: keskustan metron jatkosuunnitteluohjelman ja metroverkkotutkimuksen ohjelmointityön tilaamista Insinööritoimisto Pentti Polvinen Ky:ltä; sopimusten solmimista selvitysten laatimiseksi metron opastusjärjestelmän ja metrokaluston muotoilukysymyksistä, metroasemien arkkitehtoonisten perussuunnittelulinjojen periaattelisista ratkaisuista sekä Siilitien metroasemasta; Roihupellon varikkoalueen yleissuunnittelun ja asemakaavan aikaansaamiseen tarvittavien piirustusten ja selvitysten sekä metrojunien huoltohallin luonnospiirustusten tilaamista Arkkitehtuuritoimisto Osmo Solansuu Ky:ltä; metrotoimiston laskentatoimen suunnittelua ja organisaation yhteistoiminnan edistämistä koskevan alkututkimuksen tilaamista, Hakaniemen työtunnelin ensimmäistä vaihetta koskevien lisätutkimusten sekä metron opastus- ja informaatiojärjestelmää koskevan tutkimuksen tilaamista; sopimuksen solmimista metrorakenteiden tarkistettujen kuormitusohjeiden laatimisesta; sopimuksen tekemistä seuraavien yhtiöiden ym. kanssa: Strömberg Oy:n kanssa metron asemien sähköistystä ja valaistusta sekä radan valaistusta koskevien suunnitteluohjeiden laatimisesta, liikennelaitoksen kanssa metron koeradan päällysrakennetöistä ja siihen liittyvistä hankinnoista sekä Insinööritoimisto Arimo & Rautiainen -nimisen yhtiön kanssa keskusta-alueen ja ulkoalueen projektipäälliköiden tehtävien sekä koeradan rakentamisen valvontaan liittyvien tehtävien hoitamisesta; sopimuksen solmimista metron koeradan siltojen rakennesuunnitelmien tarkastamisesta; sopimuksen solmimista Strömberg Oy:n kanssa metron koeradan sähkönsyöttöaseman suunnittelusta ja rakentamisesta sekä Nokia Oy:n kanssa metron koeradan virtakiskojärjestelmän suunnittelusta ja rakentamisesta; omavelkaisten takausten sekä metron verkkotutkimukseen liittyvän kon-

sultointisopimuksen hyväksymistä; sopimuksen solmimista metrojunan vaunuparin pienoismallin rakentamisesta; keskusta-alueen esiluonnosvaiheen suunnittelusopimuksen solmimista sekä sopimusta Mainos-Studio Oy:n kanssa metron koejunan ja -radan rakentamista koskevan yleisöfilmin sekä metron rakentamisen teknillistä toteuttamista koskevan elokuvan valmistamisesta; kallio- ja maaperätutkimusten suorittamista koskevan sopimuksen solmimista Pohjatutkimus Oy:n kanssa, metroverkkotutkimuksessa tarvittavien täydennystöiden tilaamista Insinööritoimisto Pentti Polvinen Ky:ltä; metron koeradan ja väliaikaisen huoltohallin rakennustöiden valvontatyön sekä näihin liittyvien eräiden lisäsuunnittelutöiden tilaamista; keskusta-aluetta koskevien kallio- ja rakennustöiden valvontatyön sekä näihin liittyvien eräiden lisäsuunnittelutöiden tilaamista; keskusta-aluetta koskevien kallio- ja maaperätutkimustöiden tilaamista eri toimistoilta; metron keskusta-alueella suoritettavien sydännäytekairaustutkimustöiden tilaamista Geotek Oy:ltä; metron suunnittelusopimusehtoja koskevan asiantuntijalausunnon tilaamista; metron ulkoalueen tunneliliittymän työmallin tilaamista Insinööritoimisto Eero Paloheimo & Matti Ollilalta; eräiden metron keskustalinjauksen suunnittelussa tarvittavien tutkimusselvitysten sekä Kluuvin ruhjelaakson poikki kulkevan tunneliratаosuuden rakentamista koskevien periaate- ja menetelmäselvitysten tilaamista; metron verkkotutkimuksessa ja keskustalinjaussuunnittelussa tarvittavien tie- ja joukkoliikenteen sekä jalankulkuverkkojen perustietojen tilaamista; oikeutta ratakiskoerän hankintaa koskevan sopimuksen tekemiseen Vuoksenniska Oy:n kanssa; pukkinosturin tilaamista Kone Oy:ltä, metroprojektien ohjaus- ja valvontajärjestelmää koskevan suunnittelutyön, Kulosaaren metrosillan pienoismallin sekä Siilitien metrosiltojen eteläisten maatukien injektointityön ja muiden Siilitien siltojen alarakenteiden tarvitsemien muutostöiden tilaamista sekä eräiden koeradan päällysrakenteen rakentamiseen liittyvien hankintojen suorittamista.

Metrotoimisto antoi kertomusvuonna lukuisia kirjallisia lausuntoja metron rakentamiseen liittyvistä kysymyksistä kaupunginhallitukselle, kaupunkisuunnittelu- ja rakennusvirastolle ym.

Metrotoimiston henkilökunnan virkamatkoista mainittakoon: toim.joht. Unto Valtasen, dipl.insinöörien: Aarne Halosen, Jouko Rantasen, Kalevi Arimon, Lauri Rautiaisen, Eero Kemppaisen ja Seppo Toivosen sekä kirj.vaiht.siht. Marina Rumpusen ja hum. kand. Jaakko Nevalaisen tekemät matkat Leningradiin ja Moskovaan; Tukholmaan, Englantiin, Hollantiin ja Saksaan sekä Pariisiin, Hampuriin ja Milanoon, missä he tutustuivat ko. maiden metroihin, osallistuivat alansa kokouksiin ja neuvottelivat esim. automaattisen junaohjausjärjestelmän toimitusajoista, toimitusjohtajan ja dipl.ins. Halosen virkamatka Hampuriin 7.–8.9. neuvottelemaan yhteistoiminnasta metrotoimiston ja Hampurin liikennelaitoksen edustajien välillä sekä tutustumaan metron automaattista junaohjausjärjestelmää koskeviin viimeaikaisiin tutkimuksiin sekä Halosen II virkamatka Hampuriin 13.–16.10. samassa tarkoituksessa; toimitusjohtajan virkamatka Hampuriin 2.–3.11. neuvottelemaan metron koejunan ja koeradan automaattisen junaohjausjärjestelmän toimitusajoista; dipl.ins. Arimon ja hum.kand. Nevalaisen virkamatka Hampuriin, Müncheniin ja Frankfurtiin 13.–20.11. tutustumaan metron rakentamiseen sekä rahastus- ja tarkastusjärjestelmiin; dipl.ins.:en Toivosen ja Rautiaisen virkamatka Osloon, Rotterdamiin ja Hampuriin 16.–21.11. tutustumaan väestönsuojiksi rakennettuihin metroasemiin ja metron keskustaasemiin sekä dipl.ins. Halosen virkamatka Milanoon 24.–27.11. osallistumaan 11. kansainvälisen liikenteen automatisointi- ja instrumentointikonferenssiin sekä tutustumaan Milanon metroratkaisuihin.

Kilpailutoiminta. Toimikunnan esityksestä kaupunginhallitus päätti järjestää metrotunnuksen laatimista koskevan suunnittelukilpailun. Sen tarkoituksena oli aikaansaada käytettäväksi merkki tai tunnus, joka edustaa ja identifioi Helsingin metroa sekä sen tarjoamia liikennepalveluja. Edelleen kaupunginhallitus päätti järjestää metroaseman arkkitehtuurikilpailun. Sen avulla pyrittiin saamaan toimikunnan käyttöön erilaisia ideoita ja vaihtoehtoja, jotka nopeuttaisivat tulevien metroasemien rakentamista.

Koulutus. Suoritetun koulutustarvetutkimuksen seurauksena lisättiin toimiston henkilökunnan koulutusta kertomusvuonna mm. lähettämällä osanottajia kaupungin koulutustoimikunnan, Kaupunkiliiton sekä yksityisten järjestämille kursseille. Toimisto järjesti niin ikään henkilökunnalleen oman koulutustilaisuuden, joka pidettiin internaattityyppisenä Tuusulan Kunnallisopistossa 17. –19.12.

Tiedotustoiminta. Jo edellisen vuoden puolella aloitettua tiedotustoiminnan tehostamista jatkettiin kertomusvuoden aikana. Toimikunta piti tiedotustilaisuuksia kaupunginhallituksen jäsenille, lautakunnille, kaupungin toisille virastoille ja lehdistöille. Lisäksi Tulevaa Helsinkiä -näyttely pidettiin yleisölle avoinna paitsi arkipäivinä myös sunnuntaisin (kesäaikana ei lauantaisin eikä sunnuntaisin). Kävijöitä oli kertomusvuoden aikana yht. 14 523 henkilöä.

Metron suunnitteluun ja rakentamiseen käytetyt varat vuosina 1956—1970:

Vuosi	mk
1956	95 618
1957	277 427
1958	319 612
1959	310 582
1960	303 704
1961	287 630
1962	266 164
1963	229 311
1964	253 155
1965	454 895
1966	1 878 079
1967	1 937 381
1968	2 148 535
1969	3 593 197
1970	9 363 176
	21 718 466

7. Koulutustoimikunta

Yleistä. V. 1970 koulutustoimikunnan vakiintuneet toimintamuodot (kunnallishallinnollinen, johtamistaidollinen, toimistoteknillinen, laskentatehtäviin liittyvä koulutus ja johdon valmennus sekä toimistokoulu) säilyivät sekä koulutustilaisuuksien että -muotojen samoin kuin osanottajaryhmien ja tuntimäärien osalta suunnilleen edellisen vuoden tasolla, joskin jotkut koulutusmuodot painottuivat hieman eri tavalla. Toimistopäällikköseminaari sekä kokous- ja neuvottelutaidon kurssit saavuttivat pysyvän aseman ohjelmistossa. Uutena koulutusmuotona otettiin ohjelmaan johtamistaidon perus- ja jatkokurssin jälkeen seuraava johtamistaidon seminaari, jonka I osa järjestettiin terveydenhoitohenkilökunnalle.

Koulutuksen eräänä periaatteena on pidetty yhtenäisten koulutusurien muodostamista, missä koulutukselle annetaan jatkuvuutta ja syvyyttä, jotta henkilö kussakin palvelusuransa vaiheessa voisi saada tehtäviensä kannalta sopivaa koulutusta. Menetelmällisesti ollaan yhä enenevässä määrin siirtymässä koulutuksessa syvällisempään, seminaarityyppiseen työskentelyyn. Kertomusvuoden aikana keskityttiin lähinnä pysyvien koulutusmuotojen kehittämiseen ja toteuttamiseen. Ajankohtaisia informaatiotilaisuuksia ei ollut. Kuitenkin koulutusasiamiesten neuvottelutilaisuus järjestettiin tavalliseen tapaan. Toimistopäällikkötasoisen henkilöstön koulutuksen nyt vakiinnuttua kaupungin oma koulutustoiminta kattaa koko organisaation varsinaista työntekijätasoa lukuun ottamatta. Myös koulutuksen jatkuvuuden suhteen on edetty eri koulutusmuotojen lisäämisen ja koordinoimisen avulla. Tutkimustoimintaa jatkettiin edellytysten mukaan, joskin tähän oli käytettävissä entistä vähemmän työvoimaa ja aikaa opetustoiminnan lisäännyttyä. Soveltuvuustutkimusten määrää jouduttiin rajoittamaan työvoiman puutteen vuoksi. Lainakirjastoa pidettiin ajan tasalla ja sen käyttö yleistyi koulutuksessa olevien keskuudessa. Opetusmateriaalia valmistettiin ja uusittiin jatkuvasti, mistä syystä tähän toimintaan täytyi kiinnittää enemmän työtunteja ja varoja.

Koulutustoimikunta ja koulutustoimikunnan toimisto. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan kokoonpanossa tapahtui kertomusvuonna seuraavat muutokset: jäseninä reht. Antero Rautavaaran ja dipl.ins. Unto Rytkösen tilalla olivat järjestelypäällikkö Kari Bergholm itseoikeutettuna jäsenenä ja reht. Klaus Eloranta. Muut jäsenet olivat samat kuin edellisenä vuonna. Koulutustoimikunnan sihteerinä toimi edelleen koul.pääll. Urpo Ryönänkoski. Toimikunnalla oli kolme kokousta.

Kaupunginkanslian alaisen koulutustoimikunnan toimistossa oli henkilökuntaa seuraavasti: koulutuspäällikkö, apulaiskoulutuspäällikkö, koulutussuunnittelija, 3 kouluttajaa, 2 psykologian harjoittelijaa, kanslisti, 3 toimistoapulaista sekä 11 harjoittelijaa.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet

Johdon koulutus. Virastopäälliköiden kaksipäiväiset neuvottelupäivät järjestettiin syyskuussa Aulangolla. Osanottajia oli kaupunginjohtajan ja useiden apulaiskaupunginjohtajien ohella 70 virasto- ja osastopäällikköä.

3. ja 4. toimistopäällikköseminaari toimeenpantiin Kunnallisopistossa Tuusulassa. Seminaarit käsittivät kolme viikon mittaista jaksoa. Tässä internaattimuotoisessa koulutuksessa oli osanottajina 57 kaupungin palveluksessa olevaa toimistopäällikköä tai vastaavissa tehtävissä toimivaa sekä kolme osanottajaa kaupungin hallinnon ulkopuolelta.

Kurssimuotoinen koulutus. Toimintavuonna järjestettiin seitsemän kunnallishallinnon kurssia. Näille osallistui yht. 227 henkilöä. Kurssien pituus vaihteli osanottajista riippuen 40–50 t, niin että esimiesasemassa oleville tarkoitetut kurssit käsittivät 50 ja lähinnä toimistoapulaisille tarkoitetut kurssit 40 t. Kurssien loppukuulustelussa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen. Kokeeseen osallistuneista 217 kurssilaisesta hyväksyttiin 216. Hylkäämisprosentti oli 0.46.

Tulokaskursseja järjestettiin kolme. Tämä kurssi oli tarkoitettu kaupungin palvelukseen tulleille uusille viranhaltijoille ja työsopimussuhteisille henkilöille. Kurssin pituus oli 12 t ja osanottajia oli yht. 175.

Johtamistaidon peruskursseja toimeenpantiin kuusi. Kursseille osallistui yht. 123 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa ja työntekijää. Ne käsittivät 66 t. Kurssien lopussa oli kirjallinen koe, johon osallistuneet 118 kurssilaista kaikki tulivat hyväksytyiksi.

Johtamistaidon jatkokursseja järjestettiin kolme, joista yksi järjestettiin Tervalammen työlaitoksen henkilökunnalle. Kunkin kurssin pituus oli 64 t lukuun ottamatta Tervalammen kurssia, jonka pituus oli 32 t. Osanottajia kursseilla oli yht. 60. Kokeeseen osallistuneet 58 kurssilaista tulivat kaikki hyväksytyiksi.

Sairaalahenkilökunnan johtamistaidon seminaarin I jaksolle osallistui 23 henkilöä. Jakson pituus oli 3 päivää. Seminaari toimeenpantiin Siikarannan kurssikeskuksessa.

Tuotantotekniikan kursseja oli kaksi. Tuotantotekniikan kurssi oli tarkoitettu kaikkien kaupungin virastojen ja laitosten tuotantoteknisiin tehtäviin osallistuvalle henkilökunnalle. Kaupunginhallituksen v. 1966 tekemän päätöksen mukaan virastojen ja laitosten oli huolehdittava siitä, että kaikki esimiesasemassa olevat henkilöt, jotka joutuivat huolehtimaan tuotanto- ja palkkausteknisistä asioista, osallistuivat koulutustoimikunnan järjestämille tuotantotekniikan kursseille. Niiden pituus oli 78 t. Toimintavuonna toimeenpannuille kursseille osallistui yht. 34 henkeä, kaikki osallistuivat kokeeseen ja hyväksyttiin.

Työnopetuskursseja, jotka käsittivät 46 t kukin, järjestettiin neljä. Yksi kursseista toimeenpantiin sähkölaitoksen henkilökunnalle. Nämä kurssit oli tarkoitettu niille henkilöille, jotka oman työnsä ohella toimivat myös työnopettajina ja tulokkaiden vastaanottotehtävissä virastoissa ja laitoksissa. Opetus sisälsi teorian lisäksi runsaasti käytännön harjoituksia. Osanottajia oli yht. 59.

Toimistotekniikan kursseja järjestettiin viisi. Kurssit oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja toimistoapulaisille. Ne käsittivät 53 t ja osanottajia oli yht. 96. Toimistotekninen kurssi oli kaupunginhallituksen vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa. Kokeeseen osallistuneista 93 kurssilaisesta hyväksyttiin 91, joten hylkäämisprosentti oli 2.1.

HKL:n toimistotyön peruskurssin pituus oli 60 t, minkä lisäksi oli 60 t:n pituinen konekirjoituksen alkeisopetus. Kurssille osallistuneista 15 kurssilaisesta hyväksyttiin 14. Hylkäämisprosentti oli 6.6.

Hallinnollisen talouslaskennan kurssille osallistui 15 henkilöä. Kurssin pituus oli

30 t. Kokeeseen osallistuneista 15 kurssilaisesta hyväksyttiin 14. Hylkäämisprosentti oli 6.6.

Vahtimestareiden yleisönpalvelukurssille osallistui 16 henkilöä. Kurssin pituus oli 35 t. Kurssi oli tarkoitettu kaupungin palveluksessa oleville vahtimestareille ja läheteille. Kokeeseen osallistuneista 16 kurssilaisesta hyväksyttiin 15. Hylkäämisprosentti oli 6.2.

Insinöörien tuotantotekniikan kurssille osallistui 17 henkilöä. Kurssi oli tarkoitettu ensi sijassa niille esimiehille, joiden alaiset olivat aikaisemmin osallistuneet tuotantotekniikan kursseille. Kurssin pituus oli 30 t.

Kokous- ja neuvottelutaidon kursseja järjestettiin seitsemän. Kurssi oli tarkoitettu lähinnä johtamistehtävissä oleville henkilöille sekä niille, joiden työtehtäviin liittyy neuvotteluja sekä asiakaskontaktien hoitamista. Kurssien pituus oli 32 t. Kursseille osallistui 108 henkilöä.

Koulutusasiamiesten neuvottelupäivä järjestettiin syyskuun alussa. Tilaisuuteen osallistuivat lähes kaikki, eli 55 koulutusasiamiestä.

Helsingin kaupungin toimistokoulun toimintaa selostetaan Opetuslaitokset-nimisessä julkaisussa.

Tutkimustoiminta

Psykologinen valintakoetoiminta. Kertomusvuonna suoritettiin psykologisia valintakokeita 80 uimaopettajalle ja rantavahdille, 153 toimistokoululaiselle, 12 varastotoimen apulaisjohtajalle, 3 kansliasihteerille, 6 tutkimussihteerille, 10 tavaranmerkitsijälle, 16 kartanpiirtäjälle, 2 keittiöapulaiselle, 2 ruokalanhoitajalle, yhdelle kylmäkölle, 2 työnjohtoharjoittelijalle sekä 9 elintarvikekeskuksen uudelleensijoitettavalle eli kaikkiaan 296 henkilölle.

Kirjallisia soveltuvuuslausuntoja annettiin tutkituista 143 ja suullisia 80. Koulutustoiminnan jatkuvasti kehittyessä ja saadessa uusia muotoja näyttää valintakokeiden suorittamiseen tulevaisuudessa jäävän entistä pienemmät mahdollisuudet.

Muu tutkimustoiminta. Toimintavuonna valmistui virkanimikekomitean kokoamaan aineistoon perustuva U. Ryönänkosken ja M. Torkkelin selvitys viranhaltijoiden koulutukseen osallistumisesta ja koulutusvajauksesta. Selvitys osoitti huomattavaa koulutusvajausta ja -tarvetta.

Kertomusvuoden lopussa oli kesken tai valmistumassa viisi tutkimusta: Heidi Gebhardin »ORT-aine toimistokoululaisten koulu- ja työmenestyksen ennustajana», Asko Miettisen »Tutkimus koulutusasenteista, niiden muuttumisesta koulutuksen aikana ja vaikutukset myöhemmin työssä» ja »Koulutusasiamiesten asenteita ja toimenpiteitä kartoittava tutkimus» sekä Liisa Pietarisen »Kunnallishallinnon tietotestin kehittäminen» ja »Tutkimus kaupungin kaasulaitoksen työntekijöiden uudelleensijoittamisesta». Viimeksi mainittu tutkimus tapahtui koulutustoimiston ja kaupunginhallituksen järjestelytoimiston yhteistyönä.

Muu toiminta

Kielikurssitoiminta. Koulutustoimikunnan yhteistoiminnassa suomenkielisen työväenopiston kanssa järjestämät kielikurssit jatkuivat tammikuussa. Kustannuksista huolehtivat kurssilaiset itse: ilmoittautumismaksu oli 3 mk ja tämän lisäksi kurssilaiset suorittivat 3 mk jokaisesta kurssista, jolle osallistuivat. Kurssilaiset kustansivat myös tarvitsemansa oppikirjat itse. Viikottainen opiskeluaika oli yksi kaksoistunti välittömästi virka-ajan päätyttyä Kallion virastotalossa.

Eri kursseilla oli keväällä ja syksyllä 1970 osanottajia seuraavasti:

	kevät-llä	syksyllä
Englannin kielen jatkokurssi	—	28
» » jatkokurssi II	29	—
» » kesk.ryhmä	15	9
Ranskan kielen jatkokurssi	17	14
» » jatkokurssi II	12	—
Ruotsin kielen keskusteluryhmä	12	18
Venäjän kielen alkeiskurssi	—	10
» » jatkokurssi	17	15
» » jatkokurssi II	9	—
Yhteensä	111	94

Konekirjoituskokeet. Tilasto kertomusvuoden aikana järjestetyistä konekirjoituskokeista ja niiden tuloksista on seuraava:

	koe-suori-tuksia
alle 7 000 lyöntiä ½ tunnissa	10
yli 7 000 —»—	1
» 7 750 —»—	3
» 8 500 —»—	4
» 9 250 —»—	9
» 10 000 —»—	7
» 10 750 —»—	10
» 11 500 —»—	2
» 12 250 —»—	—
hylättyjä	46
Yhteensä	92

Hylkäämisprosentti oli verrattain korkea, eli 50 %, mikä osittain johtuu myös siitä, että kaikille toimistokoulu 5:n oppilaille järjestettiin konekirjoituskoe ja heistä suurin osa jouduttiin hylkäämään virheprosentin ylitettyä 0.75 rajan.

Yhteenveto. Kertomusvuonna järjestettiin yht. 52 kurssia ja seminaaria. Opetuspäiviä kertyi 475. Osanottajia oli kaikkiaan 1 241 ja kurssipäiviä yht. 11 088.

Kurssipäivän kustannukset kertomusvuonna olivat 47.28 mk.

Viranhaltijakoulutus vv. 1956—1970. Vuosina 1954—55 työskennelleen viranhaltijain koulutuskysymystä selvittelevän komitean ehdotusten perusteella asetettiin v. 1956 kaupunginhallituksen koulutustoimikunta, johon on kuulunut sekä luottamusmiehiä että viranhaltijoita. Toimikunnan tehtävänä on ollut hyväksyä kurssisuunnitelmat ja ohjelmat sekä vahvistaa koulutuksen periaatelinjat. Käytännön toiminnasta on huolehtinut kaupunginkanslian osana toimiva koulutustoimikunnan toimisto. Koulutuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa on pyritty seuraamaan kahta päälinjaa. Vuosien kuluessa on kehitetty koulutusuria, jotka koostuvat useista ja toistuvasti järjestettävistä pysyväisluontoisista kursseista, mikä on tehnyt mahdolliseksi useampikertaisen koulutukseen osallistumisen samoille henkilöille. Toisaalta koulutustoimikunta on joustavasti järjestänyt ajankohtaisia, kunkin hetken kehitystarpeiden vaatimia koulutustilaisuuksia. Vuosina 1956—1970 on toimeenpantu yli 60 eri laatuista kurssia tai vastaavia koulutustilaisuuksia. Kurssinimikeluetteloon sisältyy sekä yleisluonteisia että pitkälle erikoistuneita, ammatillisia jatkokoulutustilaisuuksia. Kursseja on ollut yht. 453 ja niillä osanottajia yht. 13 525. Kun mainittuja osanottajamääriä verrataan lähinnä koulutuksen piiriin kuuluneiden viranhaltijoiden määrään, todetaan, että jokaisella varsinaisesti koulutettavalla olisi ollut teoreettinen mahdollisuus osallistua koulutukseen keskimäärin kaksi kertaa. Lähinnä koulutettaviin viranhaltijaryhmiin on laskettu kuuluvan n. 6 500 henkilöä. Näitä ovat esim. kaikki työnjohtotehtävissä toimivat, toimistohenkilökunta, laskenta- ja tilinpitohenkilökunta sekä yleisönpalvelutehtävissä toimivat viranhaltijat.

Koulutustehtävä siirtyy v:n 1971 alusta kokonaisuudessaan henkilöasiainkeskuksen hoidettavaksi, jolloin se entistä paremmin niveltyy henkilöstöasiain hoidon kokonaisuuteen. Uusien määräysten mukaisesti kou-

lutus tulee myös ratkaisevasti laajentumaan. Tähän asti koulutustoimikunnan työkenttä on rajoittunut vain kaupungin viranhaltijakuntaan. V:n 1971 alusta lukien kaupungin hoitama koulutus kohdistuu myös kaupungin laajaan työntekijäkuntaan ja toimihenkilöihin.

8. Järjestelytoimisto

Yleiskatsaus. Keskushallinnon organisaation kehittämiskomitean työstä alkuvuodesta saadut ennakkotiedot, joiden mukaan mm. kaupungin rationalisointitoiminta tultaisiin järjestämään uudelleen ja siinä yhteydessä kaupunginhallituksen järjestelytoimiston toiminta lopettamaan, vaikuttivat olennaisesti kertomusvuoden toimintaan. Organisaatiokomitean ehdotukset hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 25.11.1970. Päätöksen mukaan työtehoneuvottelukunta ja järjestelytoimisto lopettaisivat toimintansa v:n 1970 päättyessä. Henkilöasioihin liittyvät tehtävät siirtyvät samalla päätöksellä perustetulle uudelle henkilöasiainkeskukselle ja rationalisointitehtävät, siltä osin kuin ne eivät koske vain tiettyä hallintokuntaa, kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolle.

Organisaatiokomitean ehdotusten tultua tietoon järjestelytoimistossa keskityttiin keskeneräisten tutkimustehtävien loppuun saattamiseen sekä kaupungin rationalisointitoiminnan kehittämistä koskevaan suunnittelutyöhön. Kuitenkin järjestelytoimisto sai vielä kertomusvuonna kaupunginhallitukselta ym. 13 uutta, lähinnä terveydenhuolto- ja sosiaalialaan liittyvää tutkimustehtävää.

Koko hallintoa ja samanaikaisesti useampaa hallintokuntaa koskevien tutkimustehtävien määrä lisääntyi entisestään. Tällaisten tehtävien kohteista mainittakoon: osa-aikatyön soveltaminen kunnan organisaatioon, kaupungin palvelumuotojen ulottaminen myös vuoro-, ilta- ja yötyötä tekeviin, henkilökunnan terveydenhuollon järjestäminen, henkilörekisterien uudistaminen, ulkosuojavaatteiden hankinta ja huolto, siivoustoiminnan järjestäminen ym. Terveydenhuollon ja sosiaalitoimen alalta mainittakoon asiakaskeskeisen terveyden- ja sosiaalihuollon palvelujärjestelmän aikaansaamista, kunnallisen hammashoidon järjestämistä jne. koskeneet tutkimukset.

Virasto- ja laitoskohtaisista tutkimuksista mainittakoon sairaalain potilasjonotutkimukset, vanhustenhuollon keskuksen suunnittelun esitutkimukset, lasten päivähoidon järjestelyyn liittyvät tutkimukset, kaupungin virastojen sijoitusta koskeneet ym. suunnitteluja tutkimustehtävät. Yhteensä oli kertomusvuoden aikana vireillä 35 tutkimusta. Näistä valmistui 15.

Tutkimus- ja suunnittelutoiminnan ohella järjestelytoimiston tehtäviin kuului edelleen työturvallisuus- ja aloitetoiminnan hoito sekä entisestään lisääntyneenä virastoista ja laitoksista vapautuvan työvoiman uudelleensijoittamistoiminta. Lausuntojen antaminen jatkui ennallaan, samoin järjestelytoimiston osallistuminen kaupungin koulutustoimintaan.

Kun otetaan huomioon ne v:n 1970 työsuunnitelmaan sisältyneet tutkimustehtävät, joihin ei ehditty ryhtyä, ja vielä vuoden lopullakin saadut uudet tehtävät sekä järjestelytoimiston jatkuvaluonteiset tehtävät, oli vuoden päättyessä sellaisia keskeneräisiä tehtäviä, joiden siirtämisestä henkilöasiainkes-

kukselle, kaupunginkanslialle tai eri hallintokunnille tehtiin vuoden päättyessä esitys työtehoneuvottelukunnalle, yhteensä n. 30.

Kertomusvuoden päättyessä henkilökunta siirtyi kaupunginkansliaan, henkilöasiainkeskukseen, hankintatoimistoon ja metrotoimistoon. Suuri osa näistä jatkaa keskeneräisten tehtävien suorittamista uudessa organisaatioyksikössään.

Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että apul.kaup.johtajien Uskin ja Kalajan tilalle tulivat apul.kaup.johtajat Pentti Pusa ja Aarne Leskinen sekä toim.joht. Ossian Rinteen tilalle palkkasiht. Olavi Kämäräinen.

Neuvottelukunta piti kertomusvuonna kolme kokousta, joissa käsiteltiin mm.: ylijoht. Jaatisen esitelmää valtion tie- ja vesirakennushallinnon tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, kaupungin rationalisoimistoiminnan uudelleenjärjestelyä ja muistiota sen kehittämisestä, työtehoneuvottelukunnan historiikin kirjoittamista sekä keskeneräisinä olevien järjestelytoimiston tutkimustehtävien jatkamista.

Järjestelytoimiston henkilökunta ym. Toim. pääll. Alpo Salon siirryttyä 1.1.1970 sähkölaitoksen palvelukseen toimistopäällikön tehtävään määrättiin oto. kaupunginkanslian järj.pääll. Kari Bergholm. Järjestelytoimiston henkilökunta käsitti kertomusvuoden päättyessä 18 henkilöä, joista vakinaisia viranhaltijoita 3 ja tilapäisiä 3 sekä työsopimussuhteeseen palkattuja 12. Lisäksi toimiston määrärahoista oli palkattuna virastoista ja laitoksista vapautuvien henkilöiden soveltuvuustutkimuksia varten kaksi henkilöä keskimäärin 5 kk:n ajan.

Järjestelytoimistoon palkattiin seuraavat henkilöt: tutk.siht. Eija Ollila ja tutkija Markku Kario 1.4. sekä tekn.yo (sittemmin dipl.ins.) Lea Lillkåll ja tekn.yo Elina Järvenpää-Sunila 1.6. alkaen.

Toimiston palveluksesta erosivat tutkija Tuomi, vir.tutk. Erkki Laakso 1.2. ja tekn.yo. Elina Järvenpää-Sunila 30.10.

Toimiston palveluksesta siirtyivät muihin kaupungin laitoksiin seuraavat henkilöt: toim.tutk. Tapio Karvonen 19.2., työntutk. Mauri Venesjärvi 1.4. ja apul.toim.pääll. Esko Pennanen 1.10.

Toimiston palveluksessa oli lisäksi lasten päivähoidon peruskartoitusta, päivähoidon nykyistä tilannetta ja tarvetta sekä siihen vaikuttavia tekijöitä selvittelevään tutkimukseen liittyen haastattelu- sekä koodaustehtävissä kaupunginhallituksen myöntämällä erillismäärärahalla palkattuna 120 opiskelijaa osapäivätyössä.

Tutkimustoiminta

Tutkimustehtävät suoritettiin yhteistoiminnassa kulloinkin kyseessä olevan tai olevien hallintoelimien kanssa. Projektiryhmätyöskentelyä käytettiin entistä paljon enemmän. Seuraavassa mainitaan lyhyesti vireillä olleet tärkeimmät tutkimustehtävät.

Koko hallintoa koskeneet tutkimustehtävät. Keskipitkän tähtäyksen toimintasuunnittelumenetelmän kehittämistä käsiteltiin ryhmätyönä. Asia jäi keskeneräiseksi ja sen jatkokäsittely siirtyi kaupunginkanslian uuden talous- ja suunnitteluosaston toimialaan.

Osa-aikatyön laajempaa soveltamista kunnan organisaatioon koskevassa tutkimuksessa lähetettiin peruskartoittava tiedustelu kaikille kaupungin virastoille ja laitoksille, yht. n. 150 pisteeseen. Vastaukset saapuivat vuoden lopussa, joten tämän aineiston käsittely siirtyi seuraavaan vuoteen.

Yleisselvitys ja alustava suunnitelma siitä, mitkä kaupungin palvelumuodot ja millä tavoin olisi ulotettava koskemaan myös vuoro-, ilta- ja yötyötä tekeviä. Kartoituksessa selvitettiin poikkeuksellista työaikaa tekevien määrä kaupunginosittain sekä toisaalta ne vaikeudet, mitä vuoro- ym. työtä tekevillä on kaupungin palvelusten käyttämisessä

sekä tehtiin näitä koskevat toimenpide-ehdotukset.

Kaupunginhallituksen pyynnöstä oli tutkimuksen alaisena kaupungin henkilökunnan terveydenhuollon järjestely. Tutkimusta suoritti projektiryhmä, jonka työ valmistui seuraavan vuoden alussa.

Työpaikkamusiikin vaikutuksesta virastojen ja laitosten henkilökuntaan sekä asiakkaisiin suoritettiin tutkimus. Tulosten perusteella taustamusiikki otettiin käyttöön lastensuojeluviraston odotustiloissa. Työntekijöihin musiikin ei sen sijaan todettu vaikuttavan juuri millään tavoin, joten sen käyttöönotosta työpaikoilla luovuttiin.

Kaupungin henkilörekisterien uudistamista koskevaa tutkimusta jatkettiin yhteistoiminnassa palkkalautakunnan toimiston ja eräiden hallintokuntien edustajien kanssa. Henkilökortistojen ja niitä koskevien työmenetelmien parantamista ja yhdenmukaistamista suunnittelevassa työryhmässä olivat edustettuina sähkölaitos, palkkalautakunnan toimisto, sairaalavirasto ja järjestelytoimisto. Työryhmä sai valmiiksi ehdotuksen uudeksi henkilökortiksi ja suunnitelman muutosilmoituksista palkkalautakunnan toimistolle.

Kaupungin rationalisoimistoiminnan kehittämisestä laadittiin suunnitelma, jossa käsiteltiin uusien rationalisointielinten perustamista, rationalisointielinten toimialan rajaamista, keskushallinnon rationalisointia, rationalisointielinten toiminnan koordinointia, useampia hallintokuntia koskevia kehittämisprojekteja ym. Kertomusvuoden aikana ryhdyttiin toimenpiteisiin rationalisointielimen perustamiseksi terveydenhoitovirastoon, huoltovirastoon, lastensuojeluvirastoon, ammattikouluihin ja satamalaitokseen. Muilta osin suunnitelma oli työtehoneuvottelukunnan käsiteltävänä 30.12.1970.

Kaupungin rationalisointielinten toimintaa varten laadittiin yleisohjeet, jotka koskivat kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston ja hallintokuntien rationalisointielinten välistä työnjakoa ja suhteita.

Kaupungin virastojen ja laitosten ulkosuojavaatteiden hankinnan ja huollon järjestämiseksi suoritettiin eri vaihtoehtojen edullisuudesta tutkimus, jossa ehdotettiin jätettäväksi vaatteiden hankinta työtupien tehtäväksi ja niiden huolto keskuspesulan tehtäväksi.

Kirjoituskoneella täytettävien erilaisten lomakesarjojen yhteydessä käytettävien jäljennösmenetelmien edullisuudesta suoritettiin kannattavuustutkimus ja lähetettiin sen tulokset suosituksena eri hallintokunnille.

Ei-julkisten tietojen antamisesta ulkopuolisille laadittiin muistio, jossa ehdotettiin yleisohjeen antamista kaupungin hallintoelimille. Esitys jätettiin teollisuustointa johtavalle apulaiskaupunginjohtajalle.

Kaupungin kassatoimintojen taloudellisuutta koskevan tutkimuksen ensimmäisenä vaiheena suoritettiin tutkimus Vallilan ammattikoulun kassatoiminnasta.

Kaupungin siivoustoiminnan järjestämiseksi suoritettavaa tutkimusta varten muodostettiin eri hallintokuntien edustajista projektiryhmä, jonka toimintasuunnitelma valmistui kertomusvuonna, mutta varsinainen tutkimuksen suorittaminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Palkkalautakunnan toimiston työn rationalisoimisesta suoritettujen tutkimusten viimeisenä vaiheena toimistolle laadittiin muistio sen tehtävien rationalisointia koskevista jatkotoimenpiteistä.

Eri virastoja ja laitoksia koskeneet tutkimustehtävät. Terveyden- ja sosiaalihuollon avohuollon uudelleenjärjestelyä koskeva tutkimus peruspalveluiden antamisesta ja erikoispalvelujen järjestämisestä, valmistui ja se annettiin kaupunginhallitukselle avohoitokomitean mietinnöstä annetun lausunnon yhteydessä.

Kunnallisen hammashoidon järjestämistä huoltoapua saaville henkilöille koskevasta tutkimuksesta tehtiin ehdotus kaupunginhallitukselle tutkimuksen muuttamiseksi kä-

sittämään koko kunnallinen hammashoidon suunnittelu.

Sairaaloiden potilasjonotutkimus, joka koski Marian, Malmin ja Meilahden sairaalain aikuisten kirurgian osastojen jonoja, saatettiin päätökseen.

Itäisen lääkäriaseman yhteyteen tulevien eri hallintokuntien alaisten yksiköiden koordinoijana osallistuttiin työmaakokouksiin ja suoritettiin erillisiä selvityksiä.

Kontulan vanhustenhuollon keskuksen suunnitteluun vaikuttavista tekijöistä suoritettiin tutkimus yhteistyössä huoltoviraston, tilastotoimiston ja hoitolaitosten suunnittelutoimiston kanssa.

Jakomäen nuorisokodissa jatkuvasti tarvittavan henkilökunnan laadusta ja määrästä suoritetun tutkimuksen perusteella tehdyt ehdotukset jätettiin lastensuojelulautakunnalle.

Lasten päivähoidon peruskartoitustutkimus aloitettiin toimintavuoden aikana. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lasten päivähoidon nykyinen tilanne ja tarve sekä siihen vaikuttavat tekijät. Toimintavuonna saatiin suoritetuksi haastattelututkimus (4 137 haastattelua). Tietojen käsittely tapahtui suurimmalta osaltaan toimintavuoden aikana ja raportin laadinta alkoi.

Ohjatun lasten perhepäivähoidon kokeilua suoritettiin 9 kuukauden aikana ja sen piirissä oli joulukuussa n. 250 lasta ja siitä laadittiin puolivuotisraportti lasten päivähoitokomitealle. Kokeiluun liittyvä haastattelututkimus aloitettiin.

Lastentarhan johtajan tehtävien rationalisoimistutkimus aloitettiin toimintavuoden aikana. Tutkimuksen perusmateriaalina käytetään järjestelytoimiston aikaisemmin suorittamaa kahta tutkimusta.

Kaupungin lastentarhojen perustamis- ja käyttökustannuksiin vaikuttavista tekijöistä valmistui tutkimus, jonka pohjalta tehtiin eräitä ehdotuksia lastentarhojen suoritekohtaisten kustannusten vähentämiseksi.

Lyhennetyn työajan johdosta perustettavista uusista viroista, joita varsinkin 5-päiväisen työviikon soveltaminen yhä useammissa laitoksissa aiheutti, annettiin lausunnot yhdessä hoitolaitosten työaikakomitean kanssa.

Tutkimusselostus kansakouluruokailun ja siihen liittyvien asioiden hoidon järjestämisestä valmistui kertomusvuoden aikana.

Suomenkielisten kansakoulujen luokkien ja niiden oppilasmäärien suunnittelun kehittämistä koskeva, edellisenä vuonna aloitettu tutkimus valmistui tammikuussa.

Kansakoulujen sisäisen postinkuljetuksen järjestämiseksi suoritettiin tutkimus ja laadittiin suunnitelma postin kuljettamiseksi tarkoitukseen hankittavalla pakettiautolla.

Järjestelytoimisto laati virastojen sijoitussuunnitelman kaupungintalon ja rahatoimiston talon saneeraustöiden valmistuttua 1.11. 1970 sekä sai uudeksi tehtäväkseen laatia suunnitelman virastojen sijoittamisesta rahatoimiston korttelin eteläosan saneerauksen valmistuessa ja sähkölaitoksen toimitalon vapautuessa 1972 sekä ehdotuksen tekemisen kaupungin virastotilojen käytön suunnittelun organisoimisesta pysyvänä tehtävänä jollekin sopivalle elimelle.

Kaupungin kiinteistöluettelon uudistamista koskeva tutkimus, jonka suorittamista oli lykätty kiinteistörekisteriä koskevien suunnitelmien astuttua etualalle, esitettiin siirrettäväksi kiinteistöviraston tehtäväksi.

Kaupungin omistaman maa-alueen tilapäistä käyttöä koskevan luvanhakumenettelyn kehittämiseksi suoritettiin tutkimus, jossa ehdotettiin luvanhakua yksinkertaistettavaksi tarkoitusta varten suunniteltua lomaketta käyttäen.

Kiinteistörekisterikomitean toimeksiannosta suoritettiin erillisiä selvityksiä perustettavan kuntasuunnittelurekisterin ylläpitoorganisaatiota varten.

Kaupungin rakennustoiminnassa syntyvien asiakirjojen ja asiatietojen säilyttämistä koskeva tutkimus virastojen ja laitosten johtotoimintaa varten valmistui kertomusvuo-

den lopulla. Sitä on tarkoitus käyttää hyväksi toteutettaessa asiakirjojen arkistointia eri hallintokunnissa.

Elintarvikekeskuksen toiminnan rationalisointia ja kannattavuuden parantamista koskeva tutkimus saatiin järjestelytoimiston osalta loppuun kertomusvuoden alkupuolella, jolloin valmistui laskentatoimen uudelleenjärjestelyä koskenut suunnitelma.

Kaupungin elintarvikehuollon kehittämisessä siltä osin, joka ei kuulunut elintarvikekeskuksen tutkimukseen, valmistuivat tutkimukset sairaaloiden, lastentarhain ja huoltolaitosten osalta. Nämä tutkimukset tapahtuivat yhteistyössä Helsingin Yliopiston elintarvikekemian ja -teknologian laitoksen kanssa.

Elintarvikekeskusta avustettiin suorittamalla selvityksiä sen kuljetusten kehittämiseksi; ehdotetut toimenpiteet toteutettiin välittömästi.

Satamalaitoksen taloutta koskevassa tutkimuksessa jätettiin laitokselle alustava ehdotus sen organisatoriseen kehittämisohjelmaan otettavista pääasioista.

Liikennelaitoksen autovakuutuksen kannattavuudesta suoritettiin tutkimus, minkä tuloksena järjestelytoimisto ehdotti autovakuutuksen poistamista, liikennevauriotapausten käsittelyn siirtämistä asiamiestoimistolle sekä työmenetelmien yksinkertaistamista.

Koulutus- ja tiedotustoiminta. Rationalisointialan tiedotus- ja koulutustoimintaa jatkettiin tavoitteena saada hallinto itse aktiivisesti rationalisoimaan ja käyttämään hyväkseen tutkimuspalvelua. Toimiston henkilökunta toimi avustajana ja luennoitsijana kaupungin koulutustoimikunnan järjestämillä neuvottelupäivillä ja kursseilla sekä avusti koulutuspäällikköä koulutustilaisuuksien suunnittelussa.

Hallinnon johto- ja esimiestehtävissä toimiville aikaisempina vuosina jaettu tiedotuslehti »Johdon TV» lakkasi ilmestymästä järjestelytoimiston lopettamistoimenpiteiden takia.

Lausuntoasiat. Toimisto antoi kertomusvuonna 96 lausuntoa (ed. v. 94), minkä lisäksi apulaistoimistopäällikkö ja virastotutkijat antoivat suoraan talousarviopäällikölle lausunnot 51 (49) virastoon tai laitokseen esitetyistä yhteensä 697 (895) uudesta tp. virasta tai työsuhteisesta toimesta. Lausunnoista oli 35 (36) % virkojen ja toimien tarpeellisuutta koskevia, 31 (22) % organisaatiota ja työmenetelmiä koskevia, 26 (15) % vapautuvan työvoiman sijoittamista koskevia ja 8 (27) % työnluokitusta ym. palkkauksen perustana olevia tietoja koskevia.

Työturvallisuustoiminta. Virastoissa ja laitoksissa toimi edelleenkin 63 työturvallisuuselintä, minkä lisäksi rakennusvirastolle vakinaistettiin marraskuussa uusi laajennettu työturvallisuusorganisaatio, johon kuului 110 työturvallisuuselintä. Työturvallisuutta käsitteleviä luentoja, kursseja ja valistustilaisuuksia pidettiin n. 2 000 henkilölle. Luvussa on mukana Työturvallisuuskeskuksen järjestämä työturvallisuusradiokurssi, jota on tarkoitus jatkaa virastoissa ja laitoksissa ääninauhoilta. Alan aikakauslehtiä jaettiin ja työpaikoille toimitettiin työturvallisuusaiheisia julisteita, varotustauluja, opaskirjasia ja otteita työturvallisuuslainsäädännöstä.

Työturvallisuustarkastuksia sekä niihin liittyvää neuvontaa suoritettiin tärkeimpien virastojen ja laitosten työpaikoilla sekä koulujen oppilastyöpajoissa. Työturvallisuutta edistäviä uusia laitteita ja menetelmiä kokeiltiin. Liikennelaitoksella järjestettiin jo seitsemännen kerran ja vesilaitoksella neljännen kerran työturvallisuuskilpailu.

Virastoissa ja laitoksissa tapahtui kertomusvuonna 2 979 (ed. v. 3 000) lain mukaan korvattua työtapaturmaa. Niistä aiheutuneiden sairauspäivien määrä oli 50 457 (51 174), invaliditeettiprosenttien summa 605 (430), minkä lisäksi 5 (0) työtapaturmaa johti kuolemaan. Virastojen ja laitosten yhteinen työtapaturmatiheysprosentti oli 10.2 (10.3) ja työtapaturmakorvausten loppusumma 2 151 536 (1 841 292) mk.

Työtapaturmien tilastoimiseksi kehitettiin uusi, kaikki kaupungin työpaikat kattava tilastointijärjestelmä, johon siirryttäisiin v:n 1971 alussa. Järjestelmän toteuttamiseksi järjestettiin yhdessä vakuutusosakeyhtiö Pohjolan kanssa kursseja n. 400:lle tapaturmailmoituksia täyttävälle henkilölle. Työturvallisuusorganisaation kehittämiseksi suoritettiin tutkimus, johon sisältyivät mm. ehdotukset työturvallisuustoiminnan uusiksi toimintaohjeiksi.

Aloitetoiminta. Kertomusvuonna tehtiin kaupungin aloitetoimikunnalle 25 aloitetta. Näistä 16 käsiteltiin loppuun, yksi oli aloitepalkkion osalta kaupunginhallituksen vahvistettavana (aloite laskettu loppuunkäsiteltyjen joukkoon seuraavassa) ja kahdeksan aloitteen käsittely oli kesken. Loppuun käsitellyistä aloitteista palkittiin 12 eli n. 71 %. Palkkioiden yhteismäärä oli täten 5 110 mk keskimääräisen palkkion ollessa 426 mk ja suurimman 2 500 mk.

Lomakerationalisointia jatkettiin virastoissa ja laitoksissa lomakeyhdysmiesverkoston avulla. Lomakeyhdysmiehiä ja lomakepiirtäjiä oli 32 hallintokunnassa yhteensä 38. Kertomusvuonna suoritettiin loppuun kaikkia hallintokuntia koskeva tutkimus kuittilomakkeista sekä eri jäljennösmenetelmien edullisuutta koskeva tutkimus lomakesarjoista. Kertomusvuonna suunniteltiin 70 eri lomaketta ja lomakesarjaa yhteistyössä eri hallintokuntien sekä kaupungin ulkopuolisten elinten kanssa. Lisäksi suoritettiin lomakkeiden tarkistusta valvontajärjestelmien puitteissa.

Työhönsijoitustoiminta. Elintarvikekeskuksesta, liikennelaitoksesta ja kaasulaitoksesta vapautuvan henkilökunnan sijoittaminen muihin virastoihin ja laitoksiin jatkui kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen v. 1969 tekemän päätöksen perusteella. Edellä mainittujen lisäksi tapahtui uudelleensijoituksia seuraavista yksiköistä: palomiesten osuusruokala, kiinteistövirasto, kunnallinen eläkelaitos, Laakson sairaala, työtuvat ja asiamiestoimisto. Vuoden aikana sijoitettiin uudelleen yhteensä 48 henkilöä.

Varsinaista uudelleenkoulutusta tapahtui järjestämällä yksi lämmittäjäkurssi. Osa kurssin käyneistä sijoitettiin kertomusvuonna.

Erityistoiminta. Järjestelytoimistosta osallistui useiden suunnittelu- ja kehittämistehtäviä varten asetettujen komiteoiden, toimikuntien ja työryhmien työhön jäsen tai sihteeri taikka pysyvä asiantuntija, jotka palvelivat komiteoita ym. tutkimuspanoksellaan.

Lisäksi henkilökunta osallistui useihin projektiryhmiin, jotka oli muodostettu toimeksi saatujen tehtävien suorittamista varten.

Toimiston edustajat osallistuivat mm. Euroopan työntutkimuskonferenssiin Helsingissä, vir.tutk. Inkeri Bensonin pitäessä myös esitelmän, samoin eräisiin rationalisointi- ja sosiaalialan kongresseihin Skandinaavian maissa. Toimistopäällikkö perehtyi Kölnissä Saksan kunnallishallinnon keskitettyyn rationalisoimistoimintaan.

Tutkimushenkilökunnan tiedon tason kohottamiseksi järjestettiin jatkuvaa sisäistä koulutustoimintaa ja henkilöstöä osallistui rationalisointialan kursseille, seminaareihin ja opinto- ja neuvottelupäiville, samoin työturvallisuus-, työterveys- ja johtamistaidon vastaaviin koulutustilaisuuksiin. Niin ikään oli edustajia lasten päivähoidon ja terveydenhuollon suunnittelun seminaarissa.

Järjestelytoimiston *menot* olivat yhteensä 713 032 mk.

Muut järjestelyelimet

Kertomusvuonna oli sairaalavirastolla, rakennusvirastolla, sähkölaitoksella, liikennelaitoksella, vesilaitoksella ja metrotoimistolla omat järjestelytoimistonsa. Järjestelyelinten päälliköiden yhteisiä kokouksia ja neuvotteluja pidettiin huomattavasti enemmän kuin

aikaisempina vuosina. Aiheena oli kaupungin rationalisoimistoiminnan kehittäminen ja siinä erityisesti uusien järjestelyelinten perustamiseen liittyvät kysymykset sekä järjestelyelinten yhteistoiminnan kehittäminen. Rationalisointiprojektin suorittamiseksi laadittiin yhteistoiminnassa luonnos menettelytapaohjeeksi.

9. Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano v. 1970 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäsenenä olleen liittopuheenjohtaja Ossi Sjömanin tilalle tuli matkatoimistovirkailija Reijo Martikainen.

Neuvottelukunta piti vuoden aikana viisi kokousta, joissa käsiteltiin 36 asiaa.

Matkailuneuvottelukunnan käsittelemät asiat koskivat mm. seuraavia asioita: erilaisia helsinkiläisille ja pääkaupunkiin saapuville vieraille tarkoitettuja ohjelmia suunnittelevien laitosten työn koordinoimista (6.2. 6 §); matkailutoimiston osallistumista yhteistyössä matkailuneuvoston, Suomen Matkailuliiton ja eräiden yrittäjien kanssa Helsinki Welcome Package -kampanjaan (6.2. 7 §); matkailutoimiston osuuden suorittamista ulkomailla toteutettavista mainos- ja markkinointikampanjoista (21.3. 12 §); lisäpainoksen ottamista Helsinki-Itämeren tytär -esitteestä (21.3. 13 §); kiertoajeluautojen pysähdyspaikkojen lisäämistä Senaatintorille (21.3. 18 §); Esplanaadikappelin lavan kunnostamista kesäksi 1971 (22.9. 26 §); kahdenkolmen monipuolisen palvelukeskuksen aikaansaamista Helsinkiin (22.9. 27 §); Helsingin perustamispaikalle ja v:n 1616 maapäivien muistokivelle ohjaavaa viitoitusta ja kohdevalaistusta (24.11. 31 §); suihkukaivoveistos Havis Amandan kukittamista v:n 1971 Helsinki-päivänä (24.11. 33 §); suunnitelmaa Helsinki-esitteiden suurpainatuksen valmisteluista (24.11. 34 §); museoiden ja pysyväisten näyttelyiden aukioloaikojen pidentämistä ja niitä koskevan tiedotustoiminnan tehostamista (24.11. 35 §) sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosiksi 1972–1981 (24.11. 36 §). Lisäksi annettiin lausunto, joka koski Helsingin Matkailuyhdistyksen avustusanomusta (21.4. 17 §).

Matkailutoimiston henkilökunta oli kertomusvuonna sama kuin edellisenä vuonna. Kesäkuukausien aikana matkailutoimiston palveluksessa oli eri aikoina yhteensä seitsemän matkailuneuvojaa, joista kaksi toimi matkailuneuvonta-autossa ja viisi matkailutoimistossa. Lisäksi oli matkailutoimistossa tilapäistä aputyövoimaa.

Matkailutoimisto osallistui yhteensä viiteen näyttelyyn ja messuihin. Toimiston osastolla olivat mukana myös Helsingin kaupunginteatteri ja liikennelaitos.

Toimistossa palveltiin kertomusvuoden aikana lukuisampia matkailijoita kuin edellisvuonna eli yht. 18 254 henkilöä, joista kotimaasta oli 6 163 ja ulkomaalaisia 12 091. Tästä puuttuvat kesäkuukausien aikana satamissa vastaanotetut matkailijat ja matkailuneuvonta-autosta Kauppatorilla, Lauttasaaren ja Tullisaaren leirintäalueilla sekä Aleksanterinkadun kävelykadun päässä päivittäin palvellut kymmenet tuhannet asiakkaat. Tämän lisäksi on mainittava päivittäinen toimiston varsin huomattava puhelimitse antama neuvonta ja palvelu. Matkailutoimiston messuosastossa leimattiin 21 873 matkaalennuslippua ja palveltiin kymmeniä tuhansia muita messuvieraita. Erilaisia toimeksi-

antoja oli myös edellisvuotta runsaammin. Toimiston järjestämiin tilauskiertoajeluihin osallistui yht. 20 053 henkilöä, joista ulkomaalaisia oli 15 102 ja kotimaisia 4 951. Matkailutoimiston välityksellä tilattiin 295 linja-autoa ja 593 opasta. Automaattista puhelinohjelmaa Helsinki tänään kuunteli yht. n. 50 000 henkilöä. Edellä mainituista toimeksiannoista kertyi matkailutoimistolle tuloja 2 562 mk. Matkailutoimistossa tapahtuneesta karttojen ym. painotuotteiden myynnistä kertyi toimistolle tuloja 1 407 mk.

Helsinki-päivänä 12.6. alkanut Kauppatorin Havis Amanda -aiheinen erikoisleimaus leimattiin postin toimesta 15 824 postilähetykseen vuoden loppuun mennessä. Matkailutoimistosta lähetettiin vuoden aikana yht. 6 940 erilaista postilähetystä vastauksina koti- ja ulkomaisiin tiedusteluihin. Nämä lähetykset merkittiin neljää matkailuvuoden-aikaa selventävin leimoin. Lisäksi matkailutoimisto toimitti erityislähetyksinä kaikille Helsingissä toimiville matkatoimistoille, liikenneyhtiöille, hotelleille ja muille informaatiotoimistoille Helsinki-materiaalia useamman kerran kertomusvuoden aikana.

Kertomusvuoden aikana matkailutoimisto painatti seuraavat esittelylehtiset: Helsinki-Itämeren tytär, lisäpainoksia ruotsin-, englannin- ja venäjänkielisinä, yht. 150 000 kpl; Matkailulinja 3 T:n esite yhdessä liikennelaitoksen kanssa; Tapahtumaluettelo, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä, yht. 8 000 kpl; Helsingin museoita ja näyttelyitä (aukioloaikaluettelo), yht. 37 000 kpl ja Tietoja matkailijoille, yht. 45 000 kpl, kumpikin suomen-, ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä, erikseen kesäkuukausiksi ja muiksi kuukausiksi; Luettelo kongressi- ja kokoustiloista, suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä, yht. 15 000 kpl; Helsingin kulttuuriohjelmia puolikuukausittain suomen- ja englanninkielisenä sekä Luettelo lomaristeilijöistä, suomen- ja ruotsinkielisenä.

Helsingissä jo toista kertaa pidettyjen SALT-neuvottelujen johdosta matkailutoimisto keräsi tilaisuuden järjestäjien käyttöön viikottain monipuoliset tiedot Helsingin erilaisista ohjelmista. SALTin ohella vuoden toinen matkailun suurtapahtuma oli 31.8.–6.9. järjestetty SATW (Society of American Travel Writers) -yhdistyksen vuosikokous, johon osallistui yht. n. 320 amerikkalaista ja kanadalaista lehtimiestä. Helsingin kaupunki tarjosi kokouksen osanottajille 1.9. illallisen ja tilaisuuden isäntänä toimi neuvottelukunnan puheenjohtaja, kaup.joht. Teuvo Aura puolisoineen. Matkailutoimisto toimi myös elokuussa pidettyjen Suomen XIX Kaupunkipäivien majoitus- ja neuvontakeskuksena.

Matkailupäällikkö ja -sihteeri sekä kaksi matkailuneuvottelukunnan jäsentä osallistuivat Suomen Kaupunkiliiton Espoon Matinkylässä 16.–18.2. järjestämille, matkailulautakuntien puheenjohtajille, jäsenille ja sihteereille tarkoitetulle kurssille. Tampereen kaupungin tiedotus- ja matkailuviranomaisten toimesta järjestettiin Helsingin, Tampereen ja Turun tiedotus- ja matkailuviranomaisten neuvottelupäivät Tampereella 18.–19.11., joille osallistuivat matkailupäällikkö ja -sihteeri sekä yksi neuvottelukunnan jäsenistä.

Helsingissä vieraili kesän aikana kaikkiaan 32 kansainvälistä lomaristeilijää, joista ensimmäistä kertaa Helsingissä käyviä olivat NS. Aurelia ja MS. Achille Lauro. Jo perinteeksi muodostuneen tavan mukaan toivottivat matkailutoimiston edustajat ensi kertaa tulleet alukset tervetulleiksi luovuttamalla laivan kapteenille ja laivayhtiölle kaupungin vaakunan ja kuvateoksen.

Matkailutoimiston kertomusvuoden menot olivat 352 721 mk ja tulot 4 540 mk.

10. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. Neuvottelukunnan kokoonpano v. 1970 oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäseneksi dipl.ins. Kari Bergholmin tilalle valittiin toim.pääll. Aulis Liljeqvist.

Neuvottelukunta kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

Tärkeimmät neuvottelukunnan käsittelemät asiat olivat: kaupunginhallitukselle tehtävä esitys, joka koski kaupungin yhteishankintaelinten tehtäväjakoa kaksivuotiskautena 1970–1971 sekä lisäesitys kaupungin hankintaohjeiden eräiden kohtien tarkistamisesta ja muuttamisesta, näihin sisältyivät hankintojen salassapitoa ja esteellisyyttä koskevat asiat. Lisäksi käsiteltiin kysymystä siitä, missä määrin on otettu tai olisi syytä ottaa huomioon se seikka, että keskus- ja tukkuliikkeiden kanssa käytävässä kaupassa saman myyjän kanssa asioivat useat kaupungin yhteishankintaelimet tai virastot ja laitokset. Mikäli ostot nousevat huomattaviin summiin, olisi perusteltua saada tästä lisäalennuksia. Asia jätettiin hankintatoimiston tutkittavaksi. Vielä käsiteltiin Helsingin ilma- ja melutoimikunnan mietintöä n:o I, joka jätettiin pöydälle tarkempaa selvitystä varten.

Hankintatoimisto on yksi kaupungin hankintaorganisaation yhteishankintaelimistä, joka on välittömästi kaupunginhallituksen alainen ja suorittaa tavaroiden ja palvelusten hankintaa kaupungin virastoille ja laitoksille.

Kaupunginhallituksen 23.3. yhteishankinnoista tekemän päätöksen mukaan hankintatoimiston tehtävänä on hoitaa seuraavat yhteishankinnat: paperitavarat ja koulutarvikkeet, toimistokoneet ja niiden huolto erikoiskoneita lukuun ottamatta, puhelinlaitteet, toimistokalusto, huoneistojen yleiskalustot, soittimet, talouskalusto, talouskoneet ja -kojeet, puhdistus-, siivous- ja kiilloitusvälineet sekä -aineet, talousastiat ja -tarvikkeet, ruokatarvikkeet, sanoma- ja aikakauslehdet, painatus- ja kirjansidontatyöt sekä monistustyöt.

Lisäksi toimiston tehtävänä on määrättyjen laitosten erikoishankintojen valmistelu ja omaa hankintaelintä vailla olevien laitosten avustaminen erikoishankinnoissa sekä hankintoihin liittyvien lausuntojen antaminen kaupunginhallitukselle ja lautakunnille.

Henkilökunta. Henkilökuntaan kuului 17 (18) vakinaista viranhaltijaa, tilapäisiä viranhaltijoita oli 3 (3). Työsopimussuhteessa oli 66 (47) työntekijää.

Virkavapautta myönnettiin sairauden ym. perusteella kaikkiaan 1 470 (600) työpäivää.

Helsinki-mitali myönnettiin kirjanpit. Annikki Särkisillalle, Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitali piirtäjä Eila Ylimutkalle ja Kunnallisvirkamiesliiton ansiomerkki toim. apul. Irja Ojalalle.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui henkilökunnasta yht. 14 henkilöä. Lisäksi eräät henkilökuntaan kuuluvat osallistuivat muihin alan kursseihin ja suorittivat virkamatkoja

tutustuakseen oman alansa vastaaviin toimintoihin ulkomailla.

Toimitilat ja kalustohankinnat. Hankintatoimiston kertomusvuonna käytettävissä olleet tilat käsittivät yhteensä 2 220 (2 090) m², joista toimistotilaa oli 657 (640) m² sekä varasto-, työ- ym. tilaa 1 563 (1 450) m². Varasto- ja työtiloiksi yritettiin löytää yhtenäiset, toimintaan sopivat teollisuustilat ja tehtiin tätä koskevia esityksiä.

Omaan käyttöön hankittujen kalusteiden ja koneiden arvo oli 171 952 (11 068) mk.

Toiminta. Toimiston vastuualueelle kuuluvien artikkeleitten standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin kaupungin laitosten ja hankkijoiden kesken. Hankinnat pyrittiin suorittamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaaminen myyjiltä suoraan virastoille ja laitoksille niin suuressa määrin kuin se oli kaupungille edullista.

Hankintatoimiston jakeluvaraston, konekorjaamon ja offsetpainon avulla hoidettiin osa yhteishankinta-alueesta, muu osa perustui tarjousmenettelyyn ja hankinta- tai hintasopimuksiin.

Elintarvikkeiden yhteishankintatehtävä siirrettiin elintarvikekeskukselta hankintatoimistolle 1.1.1970 alkaen tapahtuvaksi siten, että hankintatoimisto suoritti käytännölliset toimenpiteet ja elintarvikekeskuksen lautakunta päätti yhteishankinnoista siihen asti, kunnes lautakunnan johtosäännön muutos oli tältä osin vahvistettu.

Kaupungin sisäisen postin kuljetuksen hoito ja valvonta sekä Kallion virastotalon postikeskus siirrettiin hankintatoimiston hallintoon 1.11. lukien. Postikeskuksen henkilökunta, jonka muodosti postikeskuksen hoitaja, postitusapulainen ja 14 lähettiä, siirtyi samasta ajankohdasta hankintatoimiston alaiseksi.

Uudeksi työyksiköksi perustettiin Kaupungintalon monistamo, joka aloitti toimintansa 16.10.

Tarjouspyyntöjä oli 98 (89), toimiston omia tilauksia 5 779 (4 923) kpl. Laskuja tarkastettiin ja käsiteltiin 49 000 (34 000) kpl.

Vuoden 1970 talousarvion mukaan yhteishankintojen arvo hankintatoimiston vastuualueella oli yhteensä 42 006 095 mk, josta elintarvikkeiden hankinnan osuus 18 597 794 mk.

Hankintatoimiston hankinnat kasvoivat elintarvikehankintojen johdosta markkamäärältään 79.44 %. Kokonaiskasvu v:een 1968 verrattuna oli 123 %.

Hankintatoimisto hoiti edelleen kaikkien yhteishankintaelinten hankintatiedotusten toimittamisen ja jakelun. Kertomusvuoden aikana uusittiin 245 hankintatiedotusten sivua.

Tärkeimmät esitykset ja käsitellyt asiat koskivat kaluston ja koneiden hankintoja eri virastoille ja laitoksille.

Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys hankintatoimiston oikeuttamisesta suorittamaan itsenäisesti v:n 1971 aikana kaluston kertahankintoja, kunnossapitokustannuksia ja teleteknillisten laitteiden hankintoja kaupunginhallituksen käytettäväksi merkityiltä tileiltä.

Hankintatoimisto antoi kaupunginhallituksen pyytämät lausunnot virastojen ja laitosten ehdotuksista kalustonhankintamäärärahoiksi v:n 1971 talousarvioon. Näitä oli 24 (26). Lisäksi annettiin 186 (142) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Niistä 50 (56) lausuntoa koski sairaaloiden hankintoja ja näiden arvo oli 1.7 (1.4) mmk.

Konelainaustoimintaa jatkettiin edelleen. Lainavarastossa oli 95 (101) toimisto-, talous-, konferenssi- ym. konetta tai kojetta.

Käytettyä kalustoa ja koneita tarjottiin virastoille ja laitoksille kirjeitse ja puhelimitse.

Elintarvikkeiden yhteishankinnan siirrytyä hankintatoimiston hoidettavaksi suunniteltiin ja kehitettiin sitä yhdessä kaupungin

laitosten kanssa. Hankintatoimisto järjesti eri laitosten emännille neuvottelutilaisuuden, jossa heillä oli mahdollisuus esittää omat toivomuksensa ja ehdotuksensa tulevia yhteishankintoja varten. Samalla perustettiin ns. makuneuvosto, jonka tehtävänä oli lähinnä laadun vertaaminen maistamalla sekä kaikkien emäntien edustaminen hankintakysymyksissä. Kokonaiskulutusmäärän ja laitosten toivomusten selvillesaamiseksi hankintatoimisto lähetti laitoksille 5 kyselylomaketta.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 10 tarjouspyyntöä. Tarjousten perusteella tehtiin hankintasopimukset, joihin sisältyvät kulutusmäärät ja hankinta-arvot tuoteryhmittäin olivat seuraavat:

		mk
Kahvi, tee, sokeri ym.	700 000 kg	1 120 000
Margariinit ja ruokaöljyt ...	61 000 »	190 000
Lihajalosteet ...	100 000 »	420 000
Maitotaloustuot.		
nestemäiset ...	6 200 000 l	4 600 000
kiinteät	253 000 kg	1 530 000
Mallas- ja virvoitusjuomat ...	90 000 koria	390 000
Pakasteruoat ...	1 200 000 annosta	650 000
Einesruoat	6 040 000 »	3 000 000
Leipomotuotteet.	—	900 000
Säilykkeet ja pakasteet	49 000 kg	1 000 000

Tarjouksia vertailtaessa kiinnitettiin huomiota hinnan lisäksi tavaran laatuun sekä käyttäjien mielipiteisiin. Terveydellisten tutkimusten laboratorion tutkittavaksi annettiin mm. lihajalosteita, mehuja, marmelaadeja ja hilloja. Makuneuvosto kokoontui maistelemaan näitä tuotteita kaksi kertaa. Tämän lisäksi järjestettiin laitoksissa joitakin maistiaisia.

Elintarvikkeiden hankinta-arvo oli n. 18.6 mmk, josta hankintasopimusten piiriin vuoden lopussa kuului n. 14 mmk. Liha, jonka hankinta-arvo oli n. 3 mmk sekä tuoreet elintarvikkeet, joiden hankinta-arvo oli n. 1.5 mmk, muodostivat suurimmat sopimuksettomat ryhmät. Näiden kohdalla suurimpana vaikeutena olivat hintojen jatkuva vaihtuminen sekä laadun epätasaisuus.

Kertomusvuoden aikana tehtiin 36 elintarvikkeiden hankintasopimusta 23 eri toimittajan kanssa elintarvikekeskuksen lautakunnan toimiessa päättävänä elimenä. Tämän lisäksi hankintatoimisto antoi lausunnot suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnille eines- ja pakasteruokien hankinnoista.

Kertomusvuonna hoidettiin edelleen sairaaloiden, huoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston käyttämien sairaalatarvikkeiden, n. 120 nimikkeen yhteishankinnat. Näitä hankintoja käsittelevä työryhmä, johon kuuluivat hankintatoimiston edustajan lisäksi välinehuoltokeskusten osastonhoitajat eri sairaaloista ym., kokoontui 7 kertaa. Sairaalatarvikkeiden yhteishankintojen lisäksi käsiteltiin kokouksissa mm. muovikatetrien toksisuutta, kertakäyttötarvikkeiden steriliteettivaatimuksia sekä kustannuslaskelmia, pakkauksiin vaadittavien merkintöjen yhtenäistämistä, sterilien pakkausten säilyvyysaikoja, varastointia sekä sterilointikysymyksiä. Työryhmän seitsemän jäsentä teki opintomatkan Tukholmaan käyden alan näyttelyssä, tutustui eräisiin tuotanto- ja sterilointilaitoksiin sekä vieraili kahdessa suuressa sairaalassa.

Puhelinasiat. Kertomusvuoden aikana ostettiin 86 uutta puhelinosuutta. Vuoden päättyessä oli kaupungilla yhteensä 2 342 (2 256) Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta, jotka jakautuivat sijaintipaikkansa mukaan seuraavasti:

	kpl
vaihteiden sarjaliittyminä ...	972 (872)
eri toimipaikoissa	1 268 (1 262)
viran- tai toimenhaltijoiden asuntopuhelimina	102 (122)
Yhteensä	2 342 (2 256)

Viran- tai toimenhaltijan omistaman puhelimen käytöstä virkatehtävissä kaupunki maksoi korvausta 280 puhelimesta. Puhelintyötilausten lukumäärä oli 712 (695). Vuoden lopussa oli 215 yksittäisliittymäpuhelimessa estolevy. Sisäisen puhelinluettelon painosmäärä oli 4 500 kpl ja painatuskustannukset 27 293 mk.

Puhelinvaihteita oli 72 (68), joissa oli 972 sarjaliittymää ja 7 497 alapuhelinta. Helsingin Puhelinyhdistyksen toimilupa-alueen ulkopuolella sijaitsivat Hirvihaaran vanhainkodin ja Outamon vastaanottokodin puhelinvaihteet. Estolaitteet asetettiin 51 vaihteeseen. Kahden vaihteen estolaitteet olivat rakenteilla. Ohivalintalaitteet oli Kallion virastotalon, Kaupungintalon, rakennusviraston, sähkölaitoksen, liikennelaitoksen ja Töölön virastotalon puhelinvaihteissa.

Vuoden 1970 aikana tilattiin seuraavat vaihteiden asennus- ja laajennustyöt: Käpylän ja Vuosaaren aluelääkärin vastaanottohuoneistojen, kuntasuunnittelurekisteritoimiston, Finlandia-talon, Koskelan sairaskodin, Töölön virastotalon sekä satamalaitoksen Länsisataman talletusvaraston asennustyöt. Kaksi viimemainittua työtä valmistui kertomusvuoden aikana ja muut työt v. 1971. Lisäksi kertomusvuonna valmistuivat ja otettiin käyttöön Kaupungintalon, Myllypuron sairaskodin, Kontulan aluelääkärin huoneiston, Kyläsaaren puhdistamon ja Nuorten työkodin puhelinvaihteet.

Niiden laitosten, jotka maksoivat edelleen itse puhelinmaksunsa, vaihteiden ja yksittäisliittymien puhelu- ja perusmaksut olivat seuraavat:

	V. 1969 mk	V. 1970 mk
Puhelumaksut	969 850	987 955
Perusmaksut	465 359	508 789
Vaihdevuokrat	251 832	252 507
Yhteensä	1 687 041	1 749 251

Yhteismäärärahasta suoritetut laitosten puhelinmaksut olivat:

	v. 1969 mk	v. 1970 mk
Puhelimien siirrot, asennukset yms.	9 982	16 193
Puhelumaksut	206 739	161 875
Vuosimaksut	122 664	165 532
Puhelinluettelotekstit luettelossa HEL I	142 444	165 537
Hätäpuhelinjärjestelmän käyttökustannukset	132 094	—
Yhteensä	613 923	509 137

Painatusasiat ym. Kaupunginkanslian kanssa yhteistoiminnassa käytiin neuvotteluja kaupunginvaltuuston asiakirjojen valmistustavan muuttamisesta painatuskustannusten alentamiseksi sekä valmistuksen nopeuttamiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Menetelmäksi valittiin IBM MT Composer System, jonka toteuttaminen siirtyi v:een 1971.

Helsingin kaupungin julkaisusarjassa valmistui n:o 24 teos »Helsingin kadunnimet» ja n:o 19 Helsingin kaupungin sairaalalaitoksen historian ruotsinkielinen painos sekä sen englanninkielinen lyhennelmä.

Kaupungintalon monistamossa, joka teki kaupunginkanslian offset- ja vahasmonistustyöt, työskenteli vakinaisesti 3 henkilöä.

Painatusalan yhteishankinta- ym. lukuja:

	V. 1969 1000 mk	V. 1970 1000 mk
Ulkopuolisten kirjapainojen ja sitomojen työt, nettolaskutus	2 650	2 623
Offsetpainon ja monistamon laskutus	569	557
Hankintatoimiston välittämät ilmoitukset nettohinnoin	791	958
Sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut	191	215
Valojäljennöstyöt, nettolaskutus	512	773

Toimiston suorittamia offset-töitä oli kaikkiaan 3 166 (3 034) kpl. Monistamon vahasmäärä oli 41 185 (37 473) sekä painosmäärä A4-koossa 4 635 124 (3 789 900) kpl.

Jakeluvarastotoiminta välitti kaupungin laitoksille pääasiassa toimistotarvikkeita, toimisto- ja talouspapereita sekä lomakkeita ja kaupungin julkaisuja. Varastonimikkeitä oli 741 (800). Pyrkimyksenä oli päästä suoriin toimituksiin myyjiltä laitoksille, mutta välivarastointia jouduttiin silti myös käyttämään. Varasto-ostot olivat 942 000 (984 000) mk, laskutus 980 000 (1 025 000) mk ja lähetysten määrä 10 000 (10 000) kpl.

Jakeluvaraston kiertoluku oli 4.8 (6.2) ja kiertonopeus 75 (58) päivää.

Konekorjaamon huoltokortistossa oli 9 500 (9 000) konttori- ja talouskonetta. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 1 800 (1 700) konetta ja oman korjaamon huoltoon 7 200 (7 300) konetta, joista huollettiin 2 900 (3 000) konetta. Koneiden korjauksiin käytettiin n. 2 500 työtuntia.

Konekorjaamo siirtyi uuteen huoltolaskutustapaan, ns. kunnossapitovelvoitukseen kertomusvuoden aikana. Koko vuoden laskutussumma oli 223 000 mk. Tavoitteena oli 205 000 mk, joten ennakkolaskelma ylitettiin 18 000 mk:lla eli 9 %:lla. Kulut nousivat vuoden aikana n. 8 000 mk:lla, jolloin tilivuoden ylijäämäksi jäi 14 000 mk. Sairauspäiviä oli 178, 74 päivää enemmän kuin edellisenä vuonna. Mekaanikkojen koulutukseen käytettiin 130 (150) tuntia.

Ulkopuolisten korjaamoiden suorittamastaan huollosta lähettämien laskujen lukumäärä oli 2 139 (1 479) kpl vastaten laskutus 207 000 (170 000) mk. Laskutuksen nousu 22 % eli 37 000 mk johtuu huoltomaksujen korotuksista ja konemäärän lisääntymisestä.

Huollettujen talouskoneiden lukumäärä oli 200 (100). Lukumäärän lisääntyminen johtui talouskonemekaanikon oman auton käytöstä huoltoajossa. Koneiden korjauksiin käytettiin 1 000 (900) työtuntia.

Konekorjaamo suoritti koneiden huoltotoiminnan lisäksi muita tehtäviä, joista mainittakoon mm. seuraavat: testattiin markkinoilla olevat elektroniset laskukoneet ostotoimintaa varten, jatkettiin v. 1969 aloitettua elektrostaattisten kopiokoneiden testausta sekä suoritettiin hankittavien pienoistietokoneiden ja kassaterminaalien tutkimuksia.

Menot. Hankintatoimiston menot kertomusvuonna olivat 1 437 475 mk.

Maksuunpantujen, rahatoimistolle lähetettyjen laskujen määrä oli 2 988.

11. Kaupunginarkisto

Yleiskatsaus

Vuosi 1970 oli merkkivuosi kaupunginarkiston vaiheissa, sillä silloin oli kulunut neljännesvuosisata siitä, kun kaupunginarkisto aloitti toimintansa. Muodollisena syynä kaupunginarkiston perustamiseen oli v. 1939 säädetty arkistolaki toimeenpanoasetuksineen, joka velvoittaa valtion, kirkon ja kuntien viranomaisia hoitamaan asiakirjansa. Jo aikaisemmin oli 1920- ja 1930-luvuilla Helsingissä esiintynyt järjestetyn arkistonhoidon tarvetta, mutta silloin tehdyt aloitteet kaupunginarkiston perustamiseksi eivät olleet johtaneet tuloksiin. Helsingin kaupunginarkistoa ei kuitenkaan perustettu välittömästi arkistolain julkaisemisen jälkeen, koska puhjennut sota aiheutti lykkäyksen lain toimeenpanossa. Vuonna 1942 kaupunginhallitus asetti komitean laatimaan ehdotusta niistä toimenpiteistä, joita arkistolaki edellytti kunnilta. Komitean esitys joutui ratkaisuvaiheeseen v:n 1944 lopulla, jolloin seuraavana vuonna toimeenpantavaksi suunniteltu ns. esikaupunki- eli alueliitos joudutti arkistokysymyksenkin ratkaisua. Kaupunginhallitus perusti 16.11.1944 v:n 1945 alusta lukien vt. kaupunginarkistonhoitajan viran Helsingin arkistotoimen johtamista varten. Varsinainen toiminta alkoi helmikuussa 1945 ja 13.6.1945 kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginarkiston johtosäännön ja kaupunginarkiston toiminta vakinaistettiin.

Kaupunginarkiston toiminta alkoi ulkonaisesti perin vaatimattomissa puitteissa. Sen henkilökunnan vahvuus oli ensimmäisen toimintavuoden päättyessä kaikkiaan kolme henkilöä ja sen toimitilat sijaitsivat Sofiankatu 3:n pohjakerroksessa, missä sen käytettävissä oli kolme toimistohuonetta ja hiukan varastotilaa. Poliisilaitoksen käytössä olevan talon Sofiankatu 4:n kellareista saatiin kuitenkin pian lisää varastotilaa. Vuonna 1952 kaupunginarkisto siirrettiin Ruotsalaisen kauppakorkeakoulun taloon Runeberginkatu 10:een, missä arkisto sijaitsi aina vuoteen 1965 saakka. Varastotiloja jouduttiin hankkimaan eri puolilta kaupunkia, mm. Temppeliaukion väestönsuoja oli usean vuoden ajan kaupunginarkiston käytössä. Ennen kaupunginarkiston muuttoa sen nykyisiin toimitiloihin kaupunginarkiston hallussa olevat asiakirjat olivat hajasijoitettuina neljään eri paikkaan. Kallion virastotalon valmistuttua v. 1965 kaupunginarkisto sai sieltä sille vartavasten suunnitellut, tarkoituksenmukaiset toimisto- ja varastotilat. Tämä merkitsi toisaalta aikaisemman hajasijoituksen päättymistä, toisaalta arkistohallinnon yhtenäistämistä. Lisäksi se teki mahdolliseksi työvoiman tarkoituksenmukaisen käytön ja erikoistumisen arkistoalan eri sektoreille.

Kaupunginarkiston toiminnassa kuluneen neljännesvuosisadan aikana on havaittavissa kaksi vaihetta. Ensimmäisen vaiheen aikana toiminta keskittyi vanhimpien ja jo lakkau-

tettujen virastojen ja laitosten asiakirjain keräämiseen ja tallettamiseen sekä kaikkein huonoimpien »suojien» poistamiseen arkistokäytöstä. Toisen vaiheen aikana oli päätehtävänä kaupungin eri elinten asiakirjojen inventointi, järjestäminen ja luettelointi sekä vastuunalaisten arkistonhoitajien kouluttaminen virastoihin ja laitoksiin. Ensimmäinen tavoite on pääpiirteissään saavutettu, toinen jatkuu edelleen, sillä kaupungin asiakirjamäärän laajuushan lähentelee 50 000 hyllyeli juoksumetriä ja kasvaa edelleen nopeasti. Tulevaisuus sisältää paperitulvan supistamisen jo alkuvaiheessa, asiakirjatietojen tallentamisen myös eri teknisiä tiedontallentamisvälineitä kuten magneettinauhoja ja mikrofilmejä käyttäen, dokumentaation tehostamisen jne. Nämä kysymykset tulevat olemaan etualalla jo lähivuosina.

Juhlavuotensa kunniaksi kaupunginarkisto järjesti yhdessä Helsinki-päivän ohjelmakomitean kanssa arkistonäyttelyn »Menneen Helsingin päiviä — Helsingfors i svunna dagar» Kluuvin galleriaan 12—28.6. Näyttelyn tarkoituksena oli esittää »ihmisten Helsinkiä» kaupunginarkistossa olevien asiakirjojen, karttojen ja piirustusten samoin kuin valokuvienkin valossa. Näyttely oli ensimmäinen kaupunginarkiston järjestämä, ja se sai osakseen melkoista huomiota yleisön taholta. Näyttely järjestettiin lähes kokonaan kaupunginarkiston omalla työvoimalla, minkä vuoksi kustannukset olivat poikkeuksellisen alhaiset.

25-vuotisnäyttelyn yhteydessä laadittiin myös kaupunginarkiston toimintaa koskeva esite, joka oli tarkoitettu jaettavaksi paitsi näyttelyssä kävijöille myös kaupungin virastoille ja laitoksille, arkistoasiantuntijoille ja historian tutkijoille. Sen tarkoituksena oli selostaa kaupunginarkistoa ja sen toimintakenttää, mutta samalla myös korostaa arkistotoimen osuutta kaupungin hallinnossa, sekä hyvin hoidetun arkiston merkitystä tiedotustoimen edistäjänä. Esitteen ruotsinkielistä laitosta jaettiin myös Pohjoismaihin, missä se asiantuntijapiireissä ja ammattilehdistössä sai osakseen melkoista huomiota.

Vuoden 1970 aikana tärkeimpiä arkistohallinnollisia kysymyksiä oli kaupunginarkiston johtosäännön uusimiskysymys. Viime vuosien kuluessa kaupunginarkiston toiminta on yhä enenevässä määrässä suuntautunut palvelemaan nykyaikaista kunnallishallintoa. Nykyisin, jolloin hallinnon tehostaminen sekä informaatiotarpeen tyydyttäminen ovat voimakkaasti etualalla, kaupunginarkiston johtosääntö ei enää vastaa ajan vaatimuksia. Tästä syystä kaupunginarkisto teki kertomusvuoden kuluessa aloitteen johtosääntönsä uusimiseksi. Siinä mm. ehdotetaan vahvistettavaksi jo tapahtunut sisäinen työnjako. Samalla ehdotetaan sellaisia muutoksia johtavien virkojen pätevyysvaatimuksiin, että ne helpottavat tulevaisuudessa kaupunginarkiston henkilötäydennystä ja samalla lisäävät kaupunginarkiston omia koulutusmahdollisuuksia. Myös virkanimikkeiden uusiminen tehtäviä ja koulutusta paremmin vastaaviksi on välttämätöntä.

Kertomusvuonna saatiin loppuun jo v. 1968 aloitettu tutkimus kaupungin asiakirjain varmuusmikrofilmauksesta eli asiakirjain valokuvaamisesta filminauhalle niiden sisällön säilymisen varmistamiseksi. Virastoilta ja laitoksilta saatujen tietojen perusteella suoritettiin arviointi kaikkein tärkeimpien asiakirjasarjojen laajuudesta sekä suoritettiin summittainen laskelma arkistokuvauksen aiheuttamista kustannuksista. Kaikkein varovaisimpienkin laskelmien mukaan asiakirjain määrä kohosi siinä määrin suureksi — tavallisia asiakirjoja n. 850 hm eli n. 5 600 000 lehteä, kortteja n. 1 600 000 kpl, karttoja ja piirustuksia n. 850 000 kpl — ja arkistokuvauksen aiheuttamat kulut niin huomattaviin summiin, ettei niiden systemaattista arkistokuvausta nykyhetkellä voida ajatellakaan. Kun mikrofilmaus on vielä voimakkaan kehityksen alainen ja kun ns. käyttöfilmaus on yleistymässä virastoissa ja laitoksissa, kaupunginarkisto katsoi parhaaksi jäädä seuraamaan

alan kehitystä kehoittaen kuitenkin virastoja ja laitoksia suorituttamaan kaikkein keskeisimpien asiakirjojensa varmuuskuvausta mahdollisuuksiensa puitteissa. Mikrofilmien käyttö asiakirjan asemesta tulee lähiaikoina saamaan laajenevaa käyttöä etenkin teknisillä aloilla ja tässä yhteydessä on mahdollista saada varmuusfilmejäkin tuntuvasti pienemmin kustannuksin. Mainittakoon, ettei tiettävästi missään kaupungissa Pohjoismaissa vielä ole laadittu asiakirjain systemaattista varmuuskuvaussuunnitelmaa. Tukholman kaupunginarkisto, joka sai tehtäväkseen selvittää varmuuskuvaustarpeen laajuuden Tukholmassa, on ehdottanut komitean asettamista asiaa harkitsemaan samoin kuin kaupungin oman mikrofilmauskeskuksen perustamista.

Niinkuin kaupunginarkiston edellisen vuoden toimintakertomuksesta ilmenee, kaupunginarkisto ryhtyi jo v. 1968 toimenpiteisiin asiakirjain säilyttämisaikoja koskevan, valtuustolle tehtävän esityksen laatimiseksi. Sen tarkoituksena on helpottaa tarpeettomiksi katsottujen asiakirjain hävittämistä. Esitys toimitettiin kaupunginhallitukselle, joka pyysi siitä lausuntoa valtionarkistolta. Viimeksi mainitun lausunto saatiin kuitenkin vasta vuoden lopussa, joten asiaa koskevan lopullisen esityksen tekeminen valtuustolle siirtyi seuraavaan vuoteen.

Edellisenä vuonna alullepantua toimintaa virastojen ja laitosten arkistojen kuntoon saattamiseksi jatkettiin kiertävien arkistojärjestäjien avulla. He suorittivat eräiden laitosten asiakirjojen inventoinnin ja luetteloimisen. Kaupunginarkiston henkilökunnan pienuuden takia oli kuitenkin pakko käyttää heitä myös kaupunginarkiston juokseviin tehtäviin, vuosilomasijaisiksi jne., mikä tietenkin vaikutti haitallisesti heidän varsinaisiin tehtäviinsä.

Suurena huolen aiheena kertomusvuoden aikana oli kaupunginarkiston maanalaisiin arkistotiloihin tunkeutuva vesi. Jo aikaisempina vuosina oli havaittu vettä tunkeutuvan kellariarkiston käytävän katosta, mistä asiasta huomautettiin virastotalon isännöitsijälle. Keväällä 1970 lumen sulaessa vedentulo lisääntyi. Vettä tunkeutui paitsi käytävälle myös arkistosuojien puolelle, ja se vaurioitti ensimmäisen arkistosuojan kattoa ja sähkökäyttöistä taajahyllystöä. Kaupunginarkisto kääntyi asiassa mm. kiinteistöviraston taloosaston ja rakennusviraston puoleen, mutta riittäviä korjauksia ei vielä saatu aikaan, vaan vedentulo jatkui entistäkin vuolaampana uhaten sekä teräksisiä hyllystöjä että itse asiakirjoja, joita toistaiseksi yritettiin suojata muovipeitteillä.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Edellisen vuoden tiiviin tarkastustoiminnan jälkeen kaupunginarkistolla oli mahdollisuus suorittaa vain rajoitetussa määrässä tarkastus- ja neuvontakäyntejä eri virastoihin, koska muut juoksevat tehtävät sitoivat sen työvoimaa. Perusteellinen tarkastus suoritettiin rakennustarkastusvirastossa, kun sen arkistoa ryhdyttiin järjestämään, ja samalla laadittiin asiakirjoja varten järjestelykaava. Vastaavanlaiset kaavat laadittiin myös asunnonjakotoimikunnan, maistraatin ja huoltoviraston arkistoille sekä sähkölaitoksen sähköasematoimiston, järjestelytoimiston, käyttöosaston ja -keskuksen, Salmisaaren, Hanasaaren ja Suvilahden voimalaitoksen arkistoille.

Tarkastus- ja ohjaustoimintaan liittyen annettiin virastojen ja laitosten asiakirjoja hoitaville henkilöille opastusta sekä teoreettisessa arkistotietoudessa että käytännöllisessä arkistotyössä (arkistonhoitajat Sirkka Impola ja Orvo Pyykkö) samoinkuin niille toimistokoulun oppilaille, jotka oli määrätty harjoittelemaan kaupunginarkistoon. Kaupungin palveluksessa olevista henkilöistä kaksi harjoitteli kaupunginarkistossa suoritettavaa

arkistokurssia varten ja kaksi perehtyäkseen käytännössä arkistotyöhön. Lisäksi kaksi ulkopuolista henkilöä tutustui kahden viikon aikana kaupunginarkiston työskentelyyn voidakseen suorittaa valtionarkiston 5.5.1969 vahvistaman ns. alemman eli virastojen arkistonhoitajille tarkoitetun arkistotutkinnon, joka edellyttää harjoittelua joko valtionarkistossa, maakunta-arkistoissa, sota-arkistossa tai Helsingin kaupunginarkistossa. Virastoihin ja laitoksiin kohdistuvana toimintana mainittakoon työsopimussuhteisten arkistojärjestäjien Simo Kalkkeen ja Pauli Niskasen työskentely eri virastoissa ja laitoksissa. Ark.järj. Kalke järjesti ja luetteloi suomenkielisen työväenopiston arkiston ja saatuaan sen valmiiksi hän siirtyi suorittamaan vastaavia tehtäviä tietojenkäsittelykeskukseen. Ark.järj. Niskanen inventoi ja luetteloi rakennustarkastusviraston arkiston sekä inventoi palkkalautakunnan asiakirjat. Ts. ark. järj. Juhani Keto osallistui kaupunginkanslian asiakirjain siirtoon Kallion virastotalosta uusittuun kaupungintaloon.

Henkilökunta. Toim.hoit. Aino Soura, joka oli toiminut kaupunginarkiston palveluksessa aina v:sta 1945 lukien, siirtyi eläkkeelle 11.4. Toimistonhoitajaksi hänen jälkeensä valittiin toim.apul. Aili Railio. 1.5. lukien perustettiin 18. pl:n arkistoneuvojan virka edistämään kaupunginarkiston asiakas- ja tutkijapalvelua. Tähän virkaan nimitettiin tp. ark.järj., hum.kand. Mikko Mäkikärki, jonka hoitama arkistojärjestäjän 12. pl:n tp.virka vastaavasti lakkautettiin.

Osallistuminen kokouksiin, kursseihin ja virkamatkoihin. Kaup.ark.hoit. Sylvi Möller otti osaa Aulangolla syyskuussa virastopäälliköiden neuvottelupäiviin. Liikearkistoyhdistyksen järjestämille IV liikearkistopäiville osallistuivat kaupunginarkistonhoitaja, arkistojärjestäjät Kalke ja Niskanen sekä ark. aman. Teemu Aalto, joka osallistui myös kaupungin järjestämälle johtamistaidon kurssille. Valtionarkiston järjestämiin arkistonhoitokursseihin ottivat osaa ark.neuv. Mäkikärki ja ark.järj. Kalke, joka osallistui lisäksi Konttorirationalisointiyhdistyksen järjestämälle lomaketekniikan kurssille sekä Helsingin seudun kesäyliopiston järjestämälle kurssille »ATK ja sairaalain ATK-sovellutukset».

Kaup.ark.hoit. Möller toimi luennoitsijana valtionarkiston järjestämällä arkistonhoitokurssilla, ark.hoit. Sirkka Impola luennoi Suomen Kaupunkiliiton hallinnollisten sihteerien kursseilla Espoossa sekä kaupungin koulutustoimikunnan kunnallishallinnon A- ja B-kursseilla ja aman. Aalto em. liikearkistopäivillä.

Kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan turvin kaupunginarkiston aloitteesta järjestettiin virkamatka kaupungin virastoissa toimiville arkistonhoitajille ja arkistojärjestäjille Tukholman arkisto-oloihin tutustumista varten 16—18.11. Matkan kohteina olivat sikäläinen kaupunginarkisto, eräitä kaupungin virasto-arkistoja sekä Ruotsin valtionarkisto. Määräraha myönnettiin 15 henkilölle. Kaupunginarkistosta siihen osallistuivat arkistojärjestäjät Toini Lipponen ja Aili Taskula. Retken johtajina toimivat ark.hoit. Impola ja ark.neuv. Mäkikärki.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirrot ja arkiston kasvu. Seuraavat kaupungin virastot ja laitokset siirsivät asiakirjojaan kaupunginarkistoon: ammattioppilaitosten johtokunta, Kampin ammattikoulu, kaupunginkanslia, kaupunkisuunnitteluvirasto, kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto, kunnallinen keskusvaalilautakunta, lastentarhain toimisto, leski- ja orpoeläkekassa, nuorisotoimisto, oppisopimustoimisto, palkkalautakunnan toimisto, rakennustarkastusvirasto, ruotsalaisten ja suomalaisten kansakoulujen kansliat, teollisuuslaitosten kanslia, tuberkuloositoimisto, terveydenhoitovirasto, työväenopiston kansakoulu sekä urheilu- ja ulkoiluvirasto. Kaupungin sairaa-

loista ja hoitolaitoksista siirsivät asiakirjojaan Auroran, Kivelän ja Marian sairaalat sekä Piritan toimintansa lopettanut sairaala, tuberkuloositoimisto ja Koskelan sairaskoti. Kaikkiaan kaupunginarkistoon vastaanotettujen asiakirjain määrä kohosi 379 hyllymetriin; näistä oli virastoilta vastaanotettuja asiakirjoja 144 hyllymetriä, sairaaloilta ja hoitolaitoksilta 230 hyllymetriä ja yksityisiltä 5 hyllymetriä. Lisäksi vastaanotettiin 195 rullaa mikrofilmejä, joista suurin osa oli rakennustarkastusviraston asiakirjain varmuusfilmejä, komiteain ja toimikuntien asiakirjoja 12 numeroa, piirustuksia ja karttakopioita sekä muovisia kantakarttoja yhteensä 215 kpl. Oston kautta saatiin toimittaja V. Petterssonin sanomalehtileikekokoelma, joka koskee Helsingin talohistoriikkejä sekä suullista perimätietoa.

Lahjoituksina vastaanotettiin valtiot.tri Osmo Koskelaiselta helsinkiläisiä koskevaa haastattelutietoa, teollisuusneuvos Olli Ollilalta Helsingin nuoriso-orkesterin kannatusyhdistyksen asiakirjoja, Suomen Kaupunkiliiton toimistolta Yrjö Harvian teoksen »Helsingin esikaupunkiliitos» aineistoa ja Helsingfors svenska ungdomsråd -yhdistykseltä sen arkistoa.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Kertomusvuoden kuluessa virastojen ja laitosten luovuttamat asiakirjat verrattiin läheteluetteloihin, merkittiin kartuntakirjaan ja sijoitettiin paikoilleen. Seuraavien virastojen ja laitosten asiakirjat järjestettiin ja luetteloitiin: ammattioppilaitosten johtokunta, Herttoniemen ja Herttoniemen-Degerön ruotsinkieliset kansakoulut, Porthaninkadun apukoulu ja työväenopiston kansakoulu, kaupunginkanslia ja -valtuusto sekä Rakennus OY. Unitas. Sairaaloiden arkistoista järjestettiin ja luetteloitiin seuraavain laitosten arkistot: Hesperian väliaikainen sairaala, Humaliston sairaala, Marian sairaalan väliaikaiset osastot ja lisäsairaalat sekä Oulunkylän kesäpäiväparantola. Maistraatin arkiston järjestelyä ja luettelointia viimeisteltiin sekä raastuvanoikeuden asiakirjain järjestely aloitettiin. C. L. Engelin ystävälleen C. Herrlichille osoittamien kirjeiden puhtaaksikirjoitusta jatkettiin n. 50 sivun osalta (ark.järj. Tuula Saksa). Työ kuitenkin keskeytettiin, koska yksityiseltä taholta kirjeiden puhtaaksikirjoitusta kiirehdittiin ja jatkettiin syksyllä 1970 Berliinissä pidettyä Engel-näyttelyä varten. Kaupunginhallituksen painettujen mietintöjen kortittamista jatkettiin (ark.järj. Aili Taskula), mutta juoksevat työt rajoittivat työn joutumista.

Käsikirjaston hankintaluetteloon merkittiin vuoden kuluessa painotuotteita yhteensä 729 (ed. v. 774) nidosta, joista osa ostettiin, osa saatiin lahjoituksina ja osa kaksoiskappaleita vaihtamalla. Lahjoittajia oli yhteensä 40 (47) henkilöä, seuraa, virastoa ja laitosta.

Kirjeenvaihto sekä arkiston ja kirjaston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 292 (251) ja lähetettyjä 256 (195). Jäljennöksiä, todistuksia ym. oikeiksi todistettuja toimituskirjoja annettiin 94 (76) kpl. Asiakaskäyntejä kaupunginarkistossa oli 823 (574), ulkomaalaisia asiakkaita 8 (3). Tiedustelukäyntejä sekä puhelimitse ym. annettuja selvityksiä oli 335 (250), asiakkaille välitettyjä erilaatuisia jäljennöksiä 659. Tutkijain käyttämien asiakirjayksiköiden lukumäärä oli 4 387 (876). Virastoille ja laitoksille lainattiin yhteensä 404 (295) asiakirjayksikköä ja sairaaloille 3 653 (3 387). Sairaala-arkistoista annettiin 914 (876) tiedoksiantoa ja tutkijain käytettäväksi otettiin esille 216 asiakirjaa. Käsikirjastosta lainattiin 893 (660) nidettä ja tiedustelujen johdosta annettiin 53 (37) selvitystä.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston tulot olivat kertomusvuonna kaikkiaan 732 (1 100) mk, josta 694 (1 095) mk oli sairausvakuutustoimistolta saatuja päiväraha- ja sosiaalivakuutusmaksukorvauksia sekä 38 (5) mk annetuista toimituskirjoista perittyjä lunastusmaksuja. Kaupunginarkiston menot olivat kaikkiaan, tilityserät ja kaupunginarkiston

esitettä varten myönnetyt varat, 3 600 mk, mukaan luettuina, 590 904 (557 983) mk. Kaupunginhallitus myönsi vielä eri tarkoituksiin varatuista käyttövaroistaan kaupunginarkistolle kaluston hankintaan 901 (3 245) mk.

12. Tilastotoimisto

Tilastoneuvottelukunta oli v. 1969 tehnyt kaupunginhallitukselle esityksen toimiston *johtosäännön* uudistamisesta. Vuoden 1970 aikana neuvoteltiin asiasta kaupunginkanslian ja kaupunginhallituksen järjestelytoimiston edustajien kanssa. Neuvotteluissa kytkettiin tähän kysymykseen myös kysymys *kuntasuunnittelurekisterin* lopullisesta sijoituksesta.

2.11.1970 allekirjoittivat Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan edustajat sopimuksen Helsingin seudun *yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunnan* (HESYN) perustamisesta. Helsingin kaupungin edustajiksi neuvottelukuntaan v:n 1972 loppuun saakka määrättiin rahoitusjoht. Erkki Linturi, vir.pääll. Lars Hedman ja toim.pääll. Karl-Erik Forsberg. Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi valittiin rahoitusjoht. Linturi ja työjaoston puheenjohtajaksi toim.pääll. Forsberg. Helsingin kaupungin palkkaamana sihteerinä toimi yht. kand. Eino Hosia.

Vuoden 1970 yleistä *väestölaskentaa* varten asetti kaupunginhallitus Helsingin väestölaskentatoimikunnan ja valitsi sen puheenjohtajaksi toim.pääll. Forsbergin sekä jäseniksi poliisilaitoksen rekisteriosaston johtajan Väinö Vaijärven sekä Helsingin ev.lut. seurakuntien keskusrekisterin johtajan Axel A. Palmgrenin. Laskennan toimistopäälliköksi valitsi toimikunta aktuaari Elisabeth Elfvengrenin, jolle myönnettiin virkavapautta vakinaisesta virastaan ajaksi 1.12.1970–31.5.1971. Samaksi ajaksi myönnettiin virkavapautta tilastotoimiston toimistoapulaiselle Taimi Kupiaiselle, joka valittiin väestölaskennan laskentasihteeriksi. Varsinainen tehostettu toiminta alkoi 1.12. kaupungin laskentaa varten luovuttamassa huoneistossa Yrjönkatu 21 a. Vuoden 1971 alusta varattiin aineiston tarkastamista varten tilaa Lauttasaaren yhteiskoulun vanhasta koulukiinteistöstä Haahkakuja 5. Tilastotoimiston talousarviossa oli varattu 50 000 mk väestölaskentaa varten.

Lasten päivähoidon tarpeen tutkimista varten kaupunginhallituksen järjestelytoimiston vs. tutkijana oli aktuaari Iris Järvenpää virkavapaana vakinaisesta virastaan ajan 1.12. 1969–31.3.1970.

Tilastoneuvottelukunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa ja pöytäkirjaan merkittiin 14 pykälää. Neuvottelukunta teki esityksen tilastotoimiston julkaiseman terveydenhoitojulkaisun jälkimmäisen osan toimittamistavan muuttamisesta; kaupunkitilastomiesten kansainvälisen yhdistyksen kokouksen järjestämisestä Helsinkiin v. 1972 ja kahden unkarilaisen tilastomiehen kutsumisesta Helsinkiin, sekä antoi kaupunginhallitukselle lausunnot lasten ohjatun perhepäivähoidon kokeilusta, vuositilintarkastajien kertomuksessa olevasta huomautuksesta, kiinteistörekisterin tietojen julkisuudesta sekä valtuustoaloitteesta, joka koski määrärahojen varaamista nuorten taiteenharjoittajien työskentely- ja asunto-olosuhteitten tutkimiseksi.

Kanslisti Annikki Lehmussaari *kuoli* 12.2. Viroistaan *erosivat* tilastosiht. Maj Björklund 1.5. siirtyen eläkkeelle, sekä toimistoapulaiset Aili Railio 11.4., Helinä Wuori 21.11., Helli Piippo 1.4. ja Seija Kallaluoto 16.11. Virkoihin *valittiin:* tilastosihteerin virkaan 1.6. alkaen toim.apul. Aino Petramaa, kanslistin virkaan 1.4. alkaen toim.apul. Kaisla Norkonmaa, 10. pl:n toimistoapulaisen virkoihin 16.5. alkaen toimistoapulaiset Per Forsius ja Taimi Kupiainen sekä 1.6. alkaen ts. toim. apul. Mirja Kettula, 8. pl:n toimistoapulaisen virkoihin 1.7. alkaen toimistoapulaiset Ulla Jäppinen ja Aino Rankamaa sekä 7. pl:n toimistoapulaisen virkoihin 16.9. alkaen rva Maire Pajunen, 1.10. alkaen rva Ritva Kuokkala ja 1.11. alkaen nti Tuula Saastamoinen. Neiti Sinikka Susi valittiin 16.5. alkaen 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan ja erosi 1.7. Hankintatoimistosta siirrettiin 1.1.1971 tilastotoimistoon 8. pl:n toimistoapulaisen virka ja sen hoitaja nti Aira Laakso.

Osallistuminen kokouksiin, kursseihin ym. Toim.pääll. Forsberg osallistui 7.–8.7. International Association of Municipal Statisticiens järjestämään vuosikokoukseen Strasbourgissa; toim.pääll. Forsberg, yliaktuaari Saxén ja aktuaari Elfvengren 8.–13.6. Hässelbyssä järjestettyyn demografien symposioon ja Tukholmassa järjestettyihin kunnallistilastokokoukseen sekä yleiseen pohjoismaiseen tilastokokoukseen aktuaarit Järvenpää ja Kivekäs 10.–13.6. Tukholmassa järjestettyihin kahteen edellä mainittuun kokoukseen sekä toim.pääll. Forsberg, yliaktuaari Saxén ja aktuaarit Jännes, Kivekäs ja Lappalainen 24.–25.9. Turussa järjestettyyn kunnallisten tilastotutkijoiden kokoukseen.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän kurssin suoritti 4 henkilöä.

Tilastotoimiston edustajaksi uudelleen järjestettyyn tietojenkäsittelyneuvottelukuntaan määrättiin yliaktuaari Viitaila. Laajennetun piispainkokouksen valitsemana edustajana osallistui toim.pääll. Forsberg komiteatyöhön, joka tähtäsi seurakuntien väestökirjanpidon ja valtion aloittaman väestörekisteritoiminnan koordinoimiseen.

Toimintavuoden aikana valmistuivat seuraavat *julkaisut:*

8. 2. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta I osa 1964
9. 3. Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1968 (HKT II–III)
8. 4. Tilastollinen vuosikirja 1969
21. 5. Kunnalliskalenteri 1970
21. 5. Kommunalkalender 1970
6. 7. Kunnallinen asetuskokoelma 1969
26. 8. Kommunal författningssamling 1969
13.11. Terveyden- ja sairaanhoito, I 1969 (HKT I:1)

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 11 vihkoa, joista yksi kaksoisnumero. Yhteinen sivumäärä oli 472 (ed. v. 514). Irtolehtimenetelmää käyttäen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma sekä Virastojen ja laitosten asiahakemisto.

Tilastollisessa kuukausijulkaisussa julkaistiin seuraavat *tutkimusselostukset:*

Muuttoliikkeen vaikutus Helsingin veroäyrimäärään
Suur-Helsingin ja sen osa-alueiden vähittäismyynnin kehitys 1969 (Helsingin kauppakamarin toimesta)
Kaupungin lastentarhoihin pyrkijät syksyllä 1969
Asukkaiden vaihtuminen kahdessa Helsingin vanhassa kaupunginosassa
Helsinkiläiset ja liikunta
Kampin ammattikoulun entisten oppilaiden sijoittumisesta työmarkkinoilla

Edelleen julkaistiin v:n 1965 otantaväestölaskennan tietojen perusteella seuraavat selvitykset:

Oppivelvollisten lasten koulunkäynti ja -suunnitelmat
Laitosväestö ja asunnottomat
Perheet

Muut tutkimukset. Edellisenä vuonna aloitettu Tilastollisessa päätoimistossa tapahtuva tietojen keräys kaupungin kansantulotilastoa varten oli pakko keskeyttää, koska siihen taloussuunnittelutoimikunnan varoilla palkatulle henkilölle annettiin toimikunnan toimesta muita tehtäviä.

Nuorisotyölautakunnan aloitteesta kaupunginhallitus päätti antaa tilastotoimiston tehtäväksi suorittaa tutkimuksen nuorison asumiseen ja vapaa-ajankäyttöön liittyvistä ongelmista.

Nuorisokomitean aloitteesta toimisto sai tehtäväkseen yhteistyössä eräitten muitten kaupungin elinten kanssa suorittaa tutkimuksen ns. moniongelmaperheistä sekä ehdotuksen laatimisen niistä palvelumuodoista, joita lisääntyvän vapaa-ajan vietto vaatii varsinkin lasten ja nuorten kesänviettokysymystä ajatellen.

Kaupunginhallituksen toimeksiannosta suoritti toimisto tutkimuksen Kontula–Vesalan alueella asuvien eläkeläisten ja vanhusten palvelusten tarpeesta. Tarkoitusta varten myönnettiin 7 000 mk:n määräraha.

Elintarvikekeskuksen lautakunnan toivomuksesta toimisto keräsi tietoja niistä kaupungin viran- ja toimenhaltijoista sekä työntekijöistä, joilla oli tilaisuus ruokailla työmaaruokaloissa.

Asunto-ohjelmatoimikunnan toivomuksesta ryhtyi toimisto selvittämään Kantakaupungin eräissä kaupunginosissa v:n 1969 aikana tapahtunutta piilokonttoristumista.

Toimisto on aikaisemmin vuosittain julkaissut tiedot henkikirjoitetusta väestöstä kaupunginosittain. Näihin tietoihin liitettiin kertomusvuonna tiedot väestön ikäjakautumasta.

Toimisto ja sen *reikäkorttiyksikkö* hankki uusia tai laajennettuja tilastoja kaupungin hallintoelimien käyttöön seuraavasti: hoitolaitosten suunnittelutoimikunnalle tietoja sairaaloiden potilaitten pitkäaikaishoidosta, asunto-ohjelmatoimikunnalle tietoja rakennustoiminnasta, kaupunkisuunnitteluvirastolle oppikoulutietoja, sairaalavirastolle tietoja huumaus- ja lääkeaineiden väärinkäyttäjistä sekä ruokailusta sairaaloissa, Marian sairaalalle tietoja ruumiinavauksista ja koepaloista sekä kaupungin koulusuunnittelijoille tietoja koulujen oppilaista.

Sairaaloitten laboratoriotutkimusten lyhytkausiraportointi siirrettiin kaupungin tietojenkäsittelykeskukseen.

Reikäkorttiyksikön koneitten kuormitus oli seuraava:

	tuntia	% käytettävissä olleesta virka-ajasta v. 1970	v. 1969
taulukointikone	1 110	61	72
toisintokone	419	23	30
lajittelijat (2)	2 470	68	60

Paitsi edellämainituista asioista antoi toimisto *lausunnon* palkkalautakunnalle toimihenkilöiden työehtosopimuksiin liittyvästä palkkahinnoittelusta sekä Tilastolliselle päätoimistolle koulutusluokittelusta.

Erilaisia tietoja annettiin mm. seuraavasti: kaupunginkanslialle arvio veroäyrien kertymisestä, Helsingin seutukaavaliitolle tietoja rakennustoiminnasta, sisäasiainministeriölle arvio ruotsinkielisestä väestöstä lääneittäin v. 1980, kauppa- ja teollisuusministeriölle edelleen USA:han lähetettäväksi taloudellisia tietoja Helsingistä, Helsingin sotilaspiirin esikunnalle kaupunkiin ja kaupungista muuttaneista 17–59 -vuotiaista miehistä, siirtolaisuustutkimusten ohjelmointitoimikunnalle ilmoitus toimiston suorittamista muuttoliiketä koskevista tutkimuksista, Birminghamissa sijaitsevalle instituutille tietoja kaupungin taloutta ja veroäyrien kertymistä koskevista regressioanalyyseistä sekä Bochumin yliopiston tutkijalle tietoja väestötiheydestä kaupunginosittain sekä Helsingin seudun lähialueella.

Hankinnat. Kertomusvuonna hankittiin laskukone, kirjoituskone ja sanelukone sekä toimistokalusteita. Uudishankintojen yhteisarvo oli 6 590 (ed. v. 12 603) mk.

Kertomusvuonna *kirjaston* nidosten lukumäärä lisääntyi 1 205:llä (1 371), johon sisältyy julkaisujen vaihtosopimusten perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja ja teoksia. Kirjastosta lainattiin kuittia vastaan 1 002 (663) teosta ja arkistoasiakirjoja 143 (294). Tutkijain lukusalikäyntejä oli 225 (266). Informaatiota kirjastosta lisättiin siten, että tilastollisessa kuukausijulkaisussa ilmoitettiin kirjaston uudishankinnoista.

Saapuneita *kirjeitä* oli 498 ja lähteneitä 441.

Lähetysten (julkaisut) lukumäärä oli 10 364 (9 846).

Toimiston *tulot* julkaisujen myynnistä ym. olivat 4 953 (7 163) mk. Sairausvakuutuskorvauksia kertyi 4 956 (7 004) mk.

Määrärahoja oli talousarviossa varattu 1 739 917 mk, siirto- ja lisämäärärahat mukaan lukien oli käytettävissä yht. 1 908 526 mk; *menot* olivat 1 639 349 mk.

13. Kunnanasiamiehet

Henkilökunta. Kaupunginkansliaan perustettiin vuoden 1960 alusta lukien kunnanasiamiehen virka sekä vuoden 1964 alusta lukien tilapäinen apulaiskunnanasiamiehen virka. Kaupungin keskushallinnon organisaation uudistamisen yhteydessä kunnanasiamiehen ja apulaiskunnanasiamiehen virat siirrettiin 1.1.1971 lukien kaupunginkanslian lainopilliseen osastoon. Liikejaostoissa tapahtuvaa toimintaa varten kunnanasiamiehelle oli määrätty kaksi palkkiovirkaista kunnanasiamiehen varamiestä, jotka olivat veroviraston viranhaltijoita. Lisäksi oli veroviraston viranhaltijoita ja myös muita lakimiehiä määrätty toimimaan verolautakunnan eri jaostoissa sekä ennakkoperintäasioissa palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä ja kunnanasiamiehen varamiehinä. Verolautakunnan eri jaostoihin määrätyt henkilöt toimivat verotuslain 25 §:n nojalla kunnanasiamiehinä tai varamiehinä myös tutkijalautakunnan vastaavissa jaostoissa.

Kunnanasiamiehenä toimi v. 1970 edelleen varat. Antti Varhimo ja apulaiskunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi kahdeksan ja palkkiovirkaisina kunnanasiamiehen varamiehinä yhdeksän osastosihteeriä ym. veroviraston viranhaltijaa, joista neljä henkilöä toimi vain osan vuotta. Liikejaoston kunnanasiamiehen varamiehenä toimi kaksi veroviraston osastosihteeriä.

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoitustyöt hoiti verovirasto.

Toimisto- ja arkistotilat. Päävirkaisen kunnanasiamiehen työhuone sijaitsi verovirastossa Stadionilla ja apulaiskunnanasiamiehen työhuone vastaavasti P. Hesperiankatu 15:ssa. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet työskentelivät yleensä niissä työhuoneissa, joissa he hoitivat virkamiehinä heille kuuluvat tehtävänsä. Kaupungille verotusasioissa kuuluneet asiakirjat säilytettiin verovirastossa.

Toiminta. Päävirkaisen kunnanasiamiehen pääasiallisimpiin tehtäviin kuului mm. esittelijänä toimiminen kaupunginhallituksen yleisjaoston ja kaupunginjohtajan käsiteltävien veroasiain osalta sekä ehdotuksen laatiminen muutoksenhakukirjelmäksi, milloin oli päätetty hakea muutosta keskusverolautakunnan, lääninhallitusten tai merimiesverokonttorin ao. päätöksiin. Lisäksi hänen tehtävänään oli vastineiden antaminen verolautakunnan liikejaoston ja lääninverolautakuntien ao. jaostojen osalta niiden valitusten johdosta, jotka oli tehty kunnallis- ja kirkollisverotuksista. Muiden tehtäviensä suuren määrän vuoksi kunnanasiamies ei käytännöllisesti katsoen lainkaan voinut hoitaa ko. tehtävää, vaan sanottujen vastineiden antaminen jäi melkein kokonaan liikejaoston kunnanasiamiesten varamiesten huoleksi. Apulaiskunnanasiamiehen tehtäviin kuului lähinnä valmistella kaupunginhallitukselle osoitetut veronhuojennusta koskevat hakemukset ja esitellä ne kaupunginhallituksen yleisjaostolle. Lisäksi hän avusti päävirkaista kunnan-

asiamiestä tämän toimintapiiriin kuuluvissa tehtävissä lähinnä esittelemällä kaupunginjohtajalle tämän käsiteltäväksi kuuluvia veroasioita ja pitämällä tältä osin kaupunginjohtajan päätösluetteloa. Apulaiskunnanasiamiehen tuli myös antaa kaupunginhallituksen puolesta lausuntoja verojäämien tileistä poistamista koskevissa asioissa.

Veroviraston kirjaamon laatiman tilaston mukaan oli kertomusvuonna tapahtuneissa esittelyissä käsitelty, veronhuojennusta koskevia asioita lukuun ottamatta, yhteensä 8 606 (ed. v. 6 537) asiaa, joista lukuisampana ryhmänä mainittakoon lääninhallitusten päätökset 8 012 (5 872) kpl. Veronhuojennusta koskevia hakemuksia käsiteltiin kertomusvuonna kaupunginhallituksen yleisjaoston kokouksessa yhteensä 162 kpl.

Palkkiovirkaisten kunnanasiamiesten ja heidän varamiestensä pääasiallisimpana tehtävänä oli laatia heidän toimialakseen määrätyn veroviraston osaston osalta vastineet niihin valituksiin, jotka oli tehty verotuksista ja maksuunpanoista. Lisäksi heidän tuli samoin kuin kunnanasiamiehenkin valvoa kaupungin, seurakunnan ja Kansaneläkelaitoksen oikeutta verotuksessa ja hakea muutosta verotukseen silloin, kun he katsoivat sen tarpeelliseksi. Kun valitukset saattoivat koskea samalla myös valtionverotusta ja ao. jaostossa oli sekä valtion- että kunnanasiamiehenä tai heidän varamiehenään yleensä sama henkilö, ei käytettävissä ole tilastoa niiden vastineiden määrästä, jotka koskivat yksinomaan kunnallisverotusta.

14. Huoltokassa

Huoltokassan tehtävänä vahvistetun toimintaohjeen mukaan oli suorittaa jäsentensä, heidän perheenjäsentensä ja huollettaviensa puolesta huoltokassan toimintaohjeessa lähemmin määrättyjä maksuja, vastaanottaa talletuksia jäsenten tileille ja antaa jäsenille huoltokassan neuvottelukunnan myöntämiä lainoja asunnon hankkimista varten.

Huoltokassan neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1970 kaup.kamr. Raimo Kaarlehto, piirisiht. Aulis Leppänen, dipl.ins. Valmu Ranta, satamakamr. Paavo Jäntti ja mittamies Erik Salmi sekä varamiehinä apul. hank.asiamies Toivo Kivismäki ja pääluottamusmies Uolevi Hurme.

Kertomusvuoden lopussa oli huoltokassassa 6 241 (ed. v. 8 122) jäsentä. Vähennys oli 23.2 %.

Taloudellinen katsaus.

Omaisuustase

V a r a t

Talletukset	mk	31.12.1970 mk	31.12.1969 mk	± %
Kaupunginkassassa 1.1.1970	1 279 094			
Vähennys v. 1970	95 828	1 183 266	1 279 094	— 7.5
Asunnonhankkimislainasaatavat 1.1.1970	338 134			
Lisäys v. 1970	414 137	752 271	338 134	+122.5
Tilisaatavat 1.1.1970	481 091			
Vähennys v. 1970	121 534	359 557	481 091	— 25.3
Yhteensä		2 295 094	2 098 319	+ 9.4

V e l a t

Tilivelat 1.1.1970	2 098 320			
Lisäys v. 1970	196 774	2 295 094	2 098 319	+ 9.4
Yhteensä		2 295 094	2 098 319	+ 9.4

Tulostase

Vähennykset	31.12.1970 mk	31.12.1969 mk	± %
Käteisnostot	7 622 584	8 315 402	— 8.3
Maksut kaupungin laitoksille	479 977	515 055	— 6.8
Maksut pankkisiirron ja postisiirron välityksellä	9 505 374	9 099 951	+ 4.5
Jäseniltä perityt korot	63 238	78 445	— 19.4
Jäseniltä perityt indeksiveloitukset	4 952	10 340	— 52.1
Jäsenten saatavasaldojen poistot	267	84	+217.9
Talletusten lisäys	—	745 697	—
Yhteensä	17 676 392	18 764 974	— 5.8

Lisäykset			
Panot jäsenten tileille	17 505 294	18 693 723	— 6.4
Jäsenille hyvitetyt korot	75 140	70 775	+ 6.2
Jäsenten velkasaldojen poistot	130	476	—173.1
Talletusten vähennys	95 828	—	—
Yhteensä	17 676 392	18 764 974	— 5.8

V. 1970 myönnettiin asunnonhankkimislainoja 62 (ed. v. 13) kpl.

Jäsenet käyttivät tilejään seuraaviin tarkoituksiin:	1970 kpl	1969 kpl	± %
Tililtä nostot	24 845	27 560	— 9.9
Vuokrat	29 510	30 079	— 1.9
Jäsenmaksut	—	19 860	—
Lehtimaksut	11 179	11 272	— 0.8
Sähkö-, kaasu-, vesi- ja muut kaup. laskut	8 815	12 111	— 27.1
Puhelinmaksut	10 563	10 749	— 1.7
Vakuutukset	6 751	7 196	— 6.2
Verot	6 244	6 472	— 3.5
Lainat	3 745	3 519	+ 6.4
Elatusavut	2 196	2 430	— 9.6
Radio- ja TV-luvat	3 430	4 306	— 20.3
Koulumaksut	1 838	2 120	— 13.3
Sairausmaksut	925	1 026	— 9.8
Kirjamaksut	—	836	—
Liikennelaitoksen vuosikortit	—	99	—
Asuntoasiat	42	141	— 70.2
Puhelinosuustodistukset	69	91	— 24.2
Muut maksut	7 237	5 274	+ 37.2
Yhteensä	117 389	145 141	— 19.1

15. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano oli v. 1970 sama kuin edellisenä vuonna. Hallituksen jäsenyydestä vapautusta pyytäneen fil.tri Mikko Saarenheimon tilalle valittiin jäsenistön kokouksessa 27.4. os.pääll. Väinö Stenman toimikaudeksi 1971–1973.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämien peruseläkkeiden saajille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 27.5. korottaa kassan peruseläkkeille maksettavat lisäeläkkeet 1.1.1970 lukien 4 %:lla niille eläkkeen saajille, jotka ilmoittivat, että heidän eläkkeensä tulee tarkistaa eläkesäännön vanhan sanamuodon mukaan ja 8.2 %:lla niille, jotka valitsivat palkkaindeksilukuun perustuvan tarkistuksen.

Korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen ovat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

Eläke 1.1.1970 lukien

Eläkeluokka	Peruseläke mk	4 % korotus mk/kk	8.2 % korotus mk/kk
I	4	139	145
II	5	183	190
III	6	226	235
IV	8	316	328
V	10	370	384

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 1 242 924 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin suoritettavaksi kaupungille yhden eronneen jäsenen osalta 107 mk ja 53 kuolleen jäsenen osalta 5 362 mk eli yhteensä 5 469 mk.

Kertomusvuonna, joka oli kassan 33. toimintavuosi, erosi kassasta 13 jäsentä. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 83, joista 24 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä oli vuoden lopussa 2 933. Näistä oli naisia 108 ja miehiä 2 825.

Vuoden alussa suoritti korotettua jäsenmaksua yhteensä 173 jäsentä ja maksusta vapautettuja oli yhteensä 1 242 jäsentä, vuoden lopussa vastaavat luvut olivat 169 ja 1 333.

Kertomusvuonna myönnetyt eläkkeet:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yht. mk
I	4	16	—	—	16
II	5	25	1	2	27
III	3	18	—	—	18
IV	7	56	1	3	59
V	5	50	—	—	50
Yhteensä	24	165	2	5	170

Eläkettä nauttivia leskiä kuoli vuoden aikana 7 ja vihittiin avioliittoon 1. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 5.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

Eläkeluokka	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk	Yht. mk
I	137	560	7	13	573
II	102	515	14	23	538
III	66	408	1	2	410
IV	83	664	11	33	697
V	56	550	4	19	569
Yhteensä	444	2 697	37	90	2 787

Kassan tulot olivat 184 951 mk ja menot 80 261 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 104 690 mk.

16. Rakennustarkastusvirasto

Yleistä. Rakennustarkastusviraston toiminta on pääasiallisesti keskittynyt rakennuslain alaisen rakentamisen valvontaan kaupungin alueella. Tämä valvonta on jakaantunut lupamenettelyyn, rakennustyön kenttävalvontaan ja jatkuvaan valvontaan.

Vuonna 1970 myönnettyjen rakennuslupien sisältämien rakennusten yhteinen tilavuus oli n. 3 579 000 m³ sen oltua edellisenä vuonna 2 367 000 m³. Tämä tilavuus kasvoi kertomusvuonna em. lukujen mukaan n. 51 % edelliseen vuoteen verrattuna. Valmistuneiden rakennusten yhteistilavuus oli kertomusvuonna n. 4 % suurempi kuin edellisenä vuonna, eli n. 2 538 000 m³, kun se v. 1969 oli n. 2 429 000 m³.

Myönnettyihin rakennuslupiin kuuluneiden rakennusten tilavuutta kaupunginosittain tarkasteltaessa voidaan todeta, että lupia myönnettiin eniten Oulunkylään, n. 314 000 m³, toisella sijalla oli Taka-Töölö, n. 250 000 m³ ja kolmannella sijalla Malmi, n. 232 000 m³. Asuntojen yhteispinta-alan mukaan eniten lupia myönnettiin Oulunkylään, n. 57 700 m², eli n. 16 %, toisella sijalla oli Laajasalo, n. 37 300 m², ja kolmannella sijalla Mellunkylä, n. 30 700 m². Koko kaupungin alueella rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna yhteensä n. 354 000 asunto-m² varten. Myönnettyihin rakennuslupiin sisältyi 5 328 asuinhuoneistoa, mikä on n. 51 % enemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin myönnettiin lupa 3 519 asuinhuoneistolle. Huoneita oli kertomusvuonna yhteensä po. huoneistoissa 17 635, eli keskimäärin n. 3.3. Lupiin sisältyneiden muiden kuin asuinhuoneistojen pinta-ala oli yhteensä n. 487 000 m².

Asuinrakennuksia valmistui eniten Laajasaloon, n. 220 000 m³, toisella sijalla oli Mellunkylä, n. 189 000 m³, ja kolmannella sijalla Pakila, n. 121 000 m³. Koko kaupungin alueella asuinrakennuksia valmistui kaikkiaan 379, yhteistilavuudeltaan n. 1 175 000 m³, mikä oli n. 30 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Asuntoja valmistui kertomusvuonna kaikkiaan 3 636 ja niissä oli huoneita 12 549. Huoneita oli huoneistossa keskimäärin n. 3.5. Vastaava luku oli edellisenä vuonna 3.2. Kun valmistuneita asuntoja edellisenä vuonna oli 3 021, voidaan todeta näiden yhteismäärän lisääntyneen n. 20 % edelliseen vuoteen verrattuna. Valmistuneiden asuinhuoneistojen yhteispinta-ala oli n. 250 000 m². Valmistuneiden muiden kuin asuinhuoneistojen yhteispinta-ala oli kertomusvuonna n. 351 000 m². Valmistuneiden muiden kuin asuinrakennusten yhteinen tilavuus oli v. 1970 n. 1 364 000 m³, mikä oli n. 11 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Maistraatin myöntämien rakennuslupien määrä lisääntyi n. 7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna 656 vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 616. Rakennuskohteet suurentuivat keskimäärin n. 42 % edelliseen vuoteen verrattuna. Maistraatin myöntämien rakennusmuutosta koskevien lupien

määrä väheni n. 2 % edelliseen vuoteen verrattuna. V. 1970 myönnettiin muutoslupia 1 220 ja edellisenä vuonna 1 249. Rakennustarkastajan myöntämien lupien määrä kasvoi n. 4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Näitä lupia myönnettiin kertomusvuonna 637 ja edellisenä vuonna 611. Kaikkien myönnettyjen lupien määrässä tapahtui n. 1.5 %:n lisäys edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikkien myönnettyjen lupien yhteismäärä oli v. 1969 2 476 ja v. 1970 2 513.

Kaikkien haettujen lupien määrä lisääntyi n. 1 % kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna. Haettujen rakennuslupien määrä lisääntyi n. 4 %. Rakennuslupia haettiin kertomusvuonna 704 ja edellisenä vuonna 675. Haettujen muutoslupien määrä pysyi suunnilleen samana, sillä niitä oli v. 1969 1 323 ja kertomusvuonna 1 318. Haettujen rakennustarkastajan lupien määrä pysyi myös samana edelliseen vuoteen verrattuna vastaavien lukujen ollessa 719 ja 718. Haettuja lupia oli kertomusvuonna kaikkiaan 2 740 ja edellisenä vuonna 2 717.

Haettujen lupien määrä oli merkittävästi suurempi kuin myönnettyjen lupien määrä. Tämä johtui siitä, että osa lupahakemuksista evättiin ja osa palautettiin. Evättyjä rakennuslupahakemuksia oli 1, maistraatin lupahakemuksia 10 ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 14 eli yhteensä 25, mikä on n. 1 % kaikkien lupahakemusten määrästä. Palautettuja rakennuslupahakemuksia on ollut 32, muutoslupahakemuksia 94 ja rakennustarkastajan lupahakemuksia 62 eli yhteensä 188, mikä on n. 7 % kaikista haetuista luvista. Viimeksi mainittuun lukuun sisältyvät sekä rakennustarkastusviraston toimesta palautetut että hakijan itsensä peruuttamat lupahakemukset. Myönnettyjä, evättyjä ja palautettuja lupahakemuksia oli siten yhteensä 2 726.

Pidettyjen pohjakatselmusten määrä väheni n. 5 % ja rakennekatselmusten n. 3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Pohjakatselmuksia pidettiin kertomusvuonna 1 180 ja rakennekatselmuksia 2 888. Pidettyjen hormikatselmusten määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna n. 17 %. Myös loppukatselmusten määrä lisääntyi n. 8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kertomusvuonna pidettiin hormikatselmuksia 1 386 ja loppukatselmuksia 2 473. Rakentamisen johdosta suoritettujen katselmusten yhteismäärässä, joka v. 1969 oli 10 969 ja v. 1970 11 283, todetaan n. 3 %:n lisäys edelliseen vuoteen verrattuna.

Rakennustoiminnassa voidaan todeta tapahtuneen huomattavaa elpymistä kertomusvuonna edelliseen vuoteen verrattuna, kun asiaa tarkastellaan esitettyjen rakennuskuutioiden, neliömetrimäärien ja asuinhuoneistojen lukumäärien perusteella. Mitä erityisesti asuinrakennustuotantoon tulee, on tässä havaittavissa voimakasta lisääntymistä suunnilleen samassa suhteessa kuin muunkin rakennustoiminnan kohdalla.

Rakennustoiminta työvaiheittain. Kertomusvuoden lopussa oli aloittamatta kaikkiaan 283 sellaista rakennusta, joille oli myönnetty rakennuslupa vuosina 1967—1970. Näiden rakennusten tilavuus oli yhteensä n. 1 101 000 m³. Tämä luku on n. 17 % suurempi vuotta aikaisempaa nelivuotisjaksoa koskevaa lukua. Kertomusvuoden päättyessä oli perustustyövaiheessa 82 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 597 000 m³, mikä oli n. 1 % enemmän kuin vastaava edellisen vuoden kuutiomäärä. Runkotyövaiheessa oli 98 rakennusta, joiden tilavuus oli n. 757 000 m³, mikä kuutiomäärä oli n. 6 % vähemmän kuin vastaava edellisen vuoden luku. Sisätyövaiheessa oli vuoden päättyessä 348 rakennusta. Näiden rakennusten tilavuus oli n. 1 698 000 m³, mikä on n. 75 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Rakennustarkastusviraston tarkastusosaston suorittaman selvityksen mukaan oli perustustyövaiheessa kertomusvuoden päättyessä 84 rakennusta, runkotyövaiheessa 186 ja sisätyövaiheessa 372 rakennusta.

Kertomusvuoden lopussa oli aloittamatta kaikkiaan 1 504 sellaisen asuinhuoneiston ra-

kentaminen, joille oli myönnetty lupa vuosina 1967—1970. Näiden huoneistojen yhteinen pinta-ala oli n. 104 000 m². Samana ajankohtana perustamisvaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi 1 097 asuinhuoneistoa, joiden pinta-ala oli n. 65 700 m², runkotyövaiheessa oleviin rakennuksiin sisältyi vastaavasti 1 179 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 70 400 m² ja sisätyövaiheessa oleviin rakennuksiin 2 236 asuinhuoneistoa yhteispinta-alaltaan n. 158 000 m².

Suurimmat rakennukset ja asuinrakennuskohteet. Suurin rakenteilla ollut uudisrakennus kertomusvuoden lopulla oli sähkölaitoksen virastorakennus ja sähköasema Runeberginkadun varrella Kampin kaupunginosassa, tilavuudeltaan n. 129 200 m³. Toiseksi suurin rakennus oli tilavuudeltaan n. 100 100 m³:n suuruinen Hotellikiinteistö Oy:n hotellirakennus Mannerheimintien varrella Taka-Töölössä, ja kolmanneksi suurin Helsingin kaupungin rakennuttama Konsertti- ja kongressitalo Etu-Töölön kaupunginosassa, Karamzininkadun varrella, tilavuudeltaan n. 93 300 m³. Suurista rakennuksista mainittakoon vielä edellä mainitun Hotellikiinteistö Oy:n rakennuksen vieressä Mannerheimintien varrella rakenteilla ollut Interhotel Oy:n hotellirakennus, tilavuudeltaan n. 64 400 m³.

Suurin rakenteilla ollut asuinrakennuskohde kertomusvuoden lopulla oli kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttama Kiinteistö Oy Kontulankaari 11 Mellunkylässä. Tähän kiinteistöön kuuluu kolme asuinrakennusta, kukin tilavuudeltaan 26 000 m³, joista yksi valmistui kertomusvuoden aikana. Toisella sijalla oli niin ikään asuntotuotantotoimiston rakennuttama Kiinteistö Oy Kontulankaari 14, johon kuuluu kolme asuinrakennusta ja yksi myymälärakennus, yhteiseltä tilavuudeltaan n. 60 100 m³. Kolmannella sijalla oli Helsingin Sato Oy:n rakennuttama Kiinteistö Oy Svanströminkuja 5—7 Laajasalossa. Tähän kiinteistöön kuuluu kolme rakennusta, yhteiseltä tilavuudeltaan n. 32 200 m³.

Kaupungin harjoittama rakennustoiminta. Kaupungille myönnettiin kertomusvuonna 49 rakennuslupaa uudis- ja lisärakennuksia varten. Näiden lupien sisältämien rakennusten tilavuus oli yhteensä n. 590 000 m³. Tämä oli n. 17 % kaikkien kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuudesta. Vastaava kuutiomäärä ja prosenttiluku olivat edellisenä vuonna n. 762 000 m³ ja n. 32 %, joten kaupungin harjoittama rakennustoiminta on sekä määrällisesti että suhteellisesti vähentynyt merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Kaupungin harjoittama asuinrakennustoiminta ei ole pienentynyt suhteellisesti yhtä paljon kuin kaupungin harjoittama rakennustoiminta yleensä. Kuitenkin kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamille asuinrakennuksille sekä niihin liittyville muille rakennuksille ja tiloille myönnettyjen lupien volyymi väheni edellisen vuoden n. 230 000 rakennus-m³:stä n. 206 000 m³:iin eli n. 10 %.

Suuruudeltaan toisella sijalla kaupungille kertomusvuonna myönnetyistä luvista oli sähkölaitoksen rakennuttama polttoöljyn syvävarasto Porkkalankadun (Lauttasaarenkadun) varrella Länsisatamassa, tilavuudeltaan n. 50 000 m³, ja kolmannella sijalla rakennusviraston puhtaanapito-osaston rakennuttama jätteidenpolttolaitos ja lietepumppaamo Kyläsaarenkadun varrella Hermannin kaupunginosassa, tilavuudeltaan n. 38 000 m³. Kertomusvuonna kaupungille myönnettyihin rakennuslupiin kuuluneista suurimmista rakennuksista mainittakoon vielä sairaalaviraston rakennuttama lääkäriasema ja terveydenhoitokeskus Herttoniemessä Kettutien varrella, tilavuudeltaan n. 33 000 m³.

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen. Kertomusvuonna aloitettiin 23 asuntolainoitetun kiinteistön rakentaminen, joiden yhteinen tilavuus oli n. 587 000 m³. Tämä on n. 24 % enemmän kuin vastaava edellisen vuoden luku. Näihin kiinteistöihin sisältyi 2 241 asuinhuoneistoa, joiden yhteispinta-ala oli

n. 136 000 m². Asuinhuoneistojen määrä oli n. 17 % suurempi ja yhteispinta-ala n. 19 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Kertomusvuonna valmistui 15 kiinteistöä, joiden edustamien rakennusten yhteinen tilavuus oli n. 386 000 m³. Valmistuneissa rakennuksissa oli kaikkiaan 1 520 asuinhuoneistoa, yhteispinta-alaltaan n. 86 000 m². Valmistuneiden asuntojen määrä oli n. 16 % pienempi ja niiden yhteispinta-ala n. 10 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Valmistuneiden asuntotuotantolain alaisten kiinteistöjen yhteistilavuus oli n. 15 % kaikkien kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten tilavuudesta.

Rakentaminen poikkeusluvilla. Rakennustarkastusvirastoon jätettiin kertomusvuoden aikana 198 sisäasiainministeriölle osoitettua poikkeuslupahakemusta. Vastaavia hakemuksia oli edellisenä vuonna 204. Poikkeuslupien perusteella myönnettiin rakennuslupia kaikkiaan 152; edellisenä vuonna 128. Myönnetyistä rakennusluvista oli uudis- ja lisärakennuksille myönnettyjä lupia 142 ja tilapäisten rakennusten paikallaan pysyttämiseen myönnettyjä lupia 10. Uudis- ja lisärakennuksille myönnetyistä 142 luvasta koski 102 lupaa asuinrakennuksia. Asuinrakennuksista oli omakotitaloja ja vastaavia 55. Edellisenä vuonna uudis- ja lisärakennuksille myönnettyjä lupia oli 111, joista 85 koski asuinrakennuksia; näistä oli omakotitaloja 66. Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli v. 1970 yhteensä n. 1 404 000 m³, mikä oli n. 39 % kaikkiin samana aikana myönnettyihin lupiin sisältyneiden rakennusten tilavuudesta. Vastaava kuutiomäärä oli edellisenä vuonna n. 783 000 m³ ja %-luku 33. Vuoteen 1968 verrattuna lisääntyi poikkeusluvilla rakentaminen määrällisesti, mutta prosentuaalisesti tämän rakentamisen osuus oli kertomusvuonna lähes sama kuin v. 1968, eli n. 40 % kaikista rakennuskuutioista.

Rakennusvalvontatoimintaan vaikuttaneet säännökset. Vaikeuksia aiheutti rakennusvalvonnassa edelleen rakentamista koskevien säännösten hajanaisuus ja eräiden tärkeiden ohjeluontoisten säännösten puuttuminen. Eri säännösten ja ohjeiden muutosten jatkuva seuraaminen oli siten välttämätöntä. Henkilökunnan informointi voitiin käytännössä tyydyttävästi hoitaa säännöskansiojärjestelmää hyväksi käyttäen. Myös itse tätä järjestelmää pyrittiin kertomusvuoden aikana täydentämään ja kehittämään.

Paloluokitustiedotusten puuttumisesta johtuvat vaikeudet eivät ole sanottavasti vähentyneet. Monet tärkeät paloluokitustiedotukset ovat sisäasiainministeriöltä toistaiseksi jääneet antamatta.

Kertomusvuonna lisääntyivät asuntotuotantolainsäädännössä rakennusvalvontaviranomaisille määrätyt tehtävät siten, että ensi kerran olivat valvonnan piirissä yksityisille henkilöille myönnettyjen asunto- ja lisälainojen avulla hankitut asuinhuoneistot. Tehtävät näiden osalta olivat etenkin laatuja varustetason valvonta. Asunto- ja lisälainoja voidaan myöntää myös rakenteilla olevan tai vasta valmistuneen talon huoneistojen hankkimiseksi, jolloin jos koko rakennus ei ole asuntolainoitettu, valvontatehtäviä voidaan suorittaa vain soveltaen rakennuksen valmiusasteen mukaan. Vaikka kertomusvuoden loppuun mennessä oli tai oli ollut valvonnassa vasta 93 tällaista asuinhuoneistoa, oli huoneistojen laatu- ja varustetasoa useissa huoneistoissa nostettu asuntohallituksen hyväksymästä.

Poikkeuslupien hakemisessa rakentajia autettiin siten, että rakennustarkastusvirasto huolehti poikkeuslupa-anomusten valmistelusta. Tämä edellytti tarkkaa kaavoitustilanteen seuraamista, mikä tapahtui jatkuvasti ja minkä lisäksi kertomusvuoden lopulla laadittiin selvitys asemakaavallisesta tilanteesta ja rakennuskielloista samoin kuin pääasiallisista muutoksista kaupungin kaavoitustilanteessa vuoden 1970 aikana. Tehdyt selvitykset osoittivat, että ainoastaan Kaivopuisto, Pakila ja Tammisalo olivat nyt kuten kolmena edellisenäkin vuonna ainoat kaupun-

ginosat, jotka olivat täysin ilman rakennuskieltoa. Kaikki muut kaupunginosat olivat joko kokonaan tai osittain rakennuskielloissa. Rakentaminen vanhakaavaisissa kaupunginosissa johti käytännössä varsin usein kaavamuutoksiin ja sitä seuraaviin rakennuskieltoihin. Valmistuneista asemakaavoista, jotka sisäasiainministeriö kertomusvuoden aikana vahvisti, mainittakoon mm. osat seuraavista kaupunginosista: Koskela, Oulunkylä (Patola), Pohjois-Haaga, Malmi (Pihlajisto), Suurmetsä (Jakomäen pohjoisosa) ja Vuosaaren keskusta-alue sekä asemakaavan muutoksista osa Länsisatamaa (Munkkisaari).

Rakennuskulttuuritoimikunta piti vakiintuneen tavan mukaan kokouksensa rakennustarkastusvirastossa. Kokouksia oli kertomusvuonna 7 ja niiden puheenjohtajana toimi toimikunnan varapuheenjohtaja, rakennustarkastaja Aulis Salo ja sihteerinä julkisivujen tarkastaja Olli Penttilä. Toimikunnan kertomusvuonna käsittelemistä asioista olivat etualalla rakennussuojelua yleisesti koskevat kysymykset. Toimikunta antoi mm. lausuntonsa Puutarha-Käpylän komitealle Käpylän Puutarhakaupungin säilyttämisestä. Lausunnossaan toimikunta asettui alueen kokonaisuutena säilyttämisen kannalle. Kertomusvuoden lopulla toimikunta antoi myös lausuntonsa kaupunginhallitukselle Suomen Rakennustaiteen Museon laatimasta, arkkitehtonisesti ja historiallisesti arvokkaiden rakennuskohteiden luettelosta. Tehtävän yksityiskohtaisempi määrittely oli erillisen työryhmän selvitettävänä. Selvitystyöhön sisältyi eräiden luettelossa esiintyneiden kohteiden rakennusoikeudellista tarkastelua sekä lisäksi yleisten säilyttämismahdollisuuksien periaatteellista selvittämistä. Lausunnossaan rakennuskulttuuritoimikunta esitti tarkistamansa luettelon sekä toimenpide-ehdotuksensa kohteiden suojelun järjestämiseksi.

Kaupunginhallitus asetti 17.11.1969 dipl. ins. Kari Rahkamon puheenjohdolla toimivan komitean, joka otti nimekseen rakennusjärjestyksen uudistamiskomitea ja jonka tehtävänä oli suorittaa selvitys ja sen perusteella laatia yksityiskohtainen ehdotus kaupungin rakennusjärjestyksen ja siihen liittyvien säännösten kokonaisuudistuksesta. Tällöin oli mm. kiinnitettävä huomiota nykyisen rakennustarkastusmenettelyn nopeuttamiseen sekä vanhojen rakennusten uusimista koskevien säännösten tarkistamiseen ja täydentämiseen. Lisäksi komitean tuli suorittaa tutkimus ja sen perusteella tehdä tarpeelliset ehdotukset rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitean mietinnössä tarkoitetun erityislainsäädännön välttämättömyydestä ja sen aikaansaamisen mahdollisuuksista sekä laatia selvitys kaavoitustointa koskevien eräiden säännösten uusimisen tarpeesta. Komitealle annettu tehtävä rakennustarkastusmenettelyn nopeuttamisen tutkimisesta oli yhteydessä julkisuudessa esitettyyn väitteeseen siitä, että lupahakemusten käsittely rakennustarkastusvirastossa on liian hidasta. Kun rakennustarkastusvirasto jo pitkään oli harkinnut mahdollisuutta suorittaa selvitys lupahakemusten käsittelystä ja muusta rakennusvalvonnasta, ja kun myös rakennusjärjestyksen uudistamiskomitea esitti tällaisen selvityksen tekemistä pohjaksi komitean työlle, ryhdyttiin virastossa kertomusvuoden syksyllä toimenpiteisiin po. selvityksen ohjelmoimiseksi ja suorittamiseksi vielä saman vuoden aikana. Selvitys toteutettiin loka–joulukuussa 1970 ja se kohdistui v. 1969 haettuihin lupiin, niiden osalta pidettyihin katselmuksiin sekä vastaavan työnjohtajan ja vaikeiden rakennustöiden johtajan anomusten käsittelyyn. Eräät selvitykseen liittyvät tarkistustehtävät sekä yhteenvedon laatiminen siirtyivät vuoden 1971 puolelle.

Kaikkiaan kahdeksan henkilöä viraston henkilökunnasta osallistui kertomusvuonna erilaisiin sekä laitossuojelua että yleistä väestönsuojelua koskeviin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin. Viraston tehtäväksi annettiin huolenpito myös maistraatin väestönsuojelun järjestelystä.

Viraston suorittamat tehtävät ja aluejako. Rakennusvalvontaa suoritettiin käytännössä määrätyn aluejaon puitteissa. Nykyinen aluejako, joka laadittiin silmällä pitäen alueiden yhtenäisyyttä ja työmäärien samansuuruisuutta, oli ollut käytössä 1.1.1968 alkaen. Koko kaupunki oli tämän aluejaon puitteissa jaettu kuuteen alueeseen. Kullakin alueella toimi ns. kenttätehtävissä tarkastusosastolla yksi insinööri ja yksi rakennusmestari ja valvontaosastolla yksi rakennusmestari. Lupaosastolla oli toiminta järjestetty ns. kolmijaon puitteissa yhdistämällä kaksi rinnakkaista aluetta. Kutakin tällaista yhdistettyä aluetta hoiti kahden arkkitehdin ja yhden rakennusmestarin muodostama työryhmä. Tarkastusosastolla, jossa oli kolme tarkastusinsinööriä, oli rakennepiirustusten tarkastus järjestetty myös saman kolmijaon puitteissa. Valvontaosastolla oli valvontainsinööreille, joita oli vain kaksi, annettu hoidettavaksi kolmesta rinnakkaisesta alueesta muodostettu alue.

K a n s l i a o s a s t o huolehti mm. viraston yleisistä hallinnollisista asioista ja suoritti lupahakemusten ja viraston antamien lausuntojen lainopillisen tarkastuksen, samalla kun osasto itse laati monia viraston antamia lausuntoja.

Poikkeuslupahakemuksia käsiteltiin kertomusvuonna kansliaosastolla kaikkiaan 198. Osaston toimesta pidettiin rakennustarkastajan päätösluetteloa, johon sisällytettiin paitsi katumaan aitaamista koskevat luvat ja rakennustarkastajalle uudelleen käsittelemistä varten palautetut lupa-asiat myös rakennustarkastajan kaikissa muissa kuin lupaasioissa tekemät päätökset. Viimeksi mainittuja kertyi kertomusvuonna 65. Viraston koko kirjeenvaihto kulki kansliaosaston kautta, joten osasto laati kertomusvuonna yhteensä 1 449 lausuntopyyntö- yms. kirjelmää. Arkiston mikrofilmaus oli jatkuvasti käynnissä. Filmaustyön laadun testaamiseksi kuvattiin kertomusvuonna kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston karttoja n. 4 000 kpl.

R a k e n n u s l u p a o s a s t o suoritti virastolle jätettyjen rakennus- ja maistraatinlupahakemusten tarkastamisen sekä niistä maistraatille annettujen rakennustarkastajan lausuntojen valmistelemisen ja rakennustarkastajan lupahakemusten tarkastamisen ja niitä koskevien päätösten valmistelemisen.

Lupahakemukset esiteltiin tarvittaessa julkisivu- tai tarkastustoimikunnalle tai molemmille. Lupahakemuksista hankittiin myös muita kuin julkisivu- ja tarkastustoimikunnan lausuntoja. Kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosastolta hankittiin 383 lausuntoa, terveydenhoitolautakunnalta 83, palolautakunnalta 17, väestönsuojelulautakunnalta 40 ja rakennuskulttuuritoimikunnalta 2 lausuntoa.

Kertomusvuoden aikana haettiin 2 740 lupaa. Ennen luvan myöntämistä tarpeellisia paikallakäyntejä suoritettiin 294 ja alustavia katselmuksia pidettiin 9. Lupiin liittyviä työpiirustuksia tarkastettiin 2 122 ja ilmanvaihtopiirustuksia 1 751.

T a r k a s t u s o s a s t o huolehti rakennustyön valvonnasta tonteilla ja rakennuspaikoilla. Lisäksi osasto suoritti katumaan aitaamislupahakemusten tarkastamisen. Osaston suorittama työ keskittyi erityisesti osaston tehtäväksi annettujen katselmusten pitämiseen. Lisäksi yli-insinööri osallistui kokoushuone- ym. niihin verrattaviin katselmuksiin. Osaston toimesta laadittiin myös erilaisia lausuntoja ja suoritettiin muita valvontatoimenpiteitä.

Osaston toimesta suoritetuista 10 338 katselmuksesta oli pohjakatselmuksia 1 180, rakennekatselmuksia 2 888, hormikatselmuksia 1 386, loppukatselmuksia 2 473 ja rakennustöiden aloittamisten toteamisia yms. 2 411. Lupiin liittyviä rakennepiirustuksia tarkastettiin 19 198. Katumaan aitaamislupia myönnettiin kertomusvuonna 206 ja niitä valvottiin 194.

Tarkastusosaston suorittamista muista valvontatoimenpiteistä mainittakoon, että maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä valvottiin 1, muita rakennustarkastusviraston antamia määräyksiä 30 ja rakennusten virheellisiä sijoittamisia 12 eli suoritettiin yhteensä 43 selvitys- ja valvontatoimenpidettä. Lisäksi annettiin määräyksiä havaituista puutteista ja epäkohdista sekä valvottiin näitä määräyksiä.

Valvontaosasto huolehti valmiisiin rakennuksiin ja niiden ympäristöön sekä käyttöön kohdistuneesta jatkuvasta valvonnasta. Lisäksi osasto huolehti asuntotuotantolain rakennustarkastusvirastolle määräämistä tehtävistä ja suoritti tutkimusluontoisia selvityksiä.

Rauenneita ja vanhentuneita lupia selvitettiin kertomusvuonna 507. Lisäksi valvottiin lääninhallituksen ja korkeimman hallinto-oikeuden rakennusasioissa tekemiä päätöksiä 5, maistraatin rakennusasioissa tekemiä muita kuin lupapäätöksiä 93, lupapäätöksissä asetettuja määräaikaisehtoja 30, loppukatselmuksissa annettuja määräyksiä 54, rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettuja määräyksiä 235, muita rakennustarkastusviraston antamia määräyksiä 373 ja rakennusten virheellisiä sijoittamisia 20 eli suoritettiin yhteensä 1 317 selvitys- ja valvontatoimenpidettä.

Eri henkilöiden, yhteisöjen ja viranomaisten pyynnöstä osastolla valmisteltiin 15 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevissa asioissa. Osastolla laadittiin lisäksi maistraatille 93 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa ja 7 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille sekä tehtiin 83 aloitetta valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta. Muita kuin veronhuojennuslausuntoja on valmisteltu ja aloitteita tehty yhteensä 183.

Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia pidettiin kertomusvuonna 642, joista lopputarkastuksia oli 40. Tarkastusten nojalla annettiin asuntolainoitetuista kiinteistöistä rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 72 ja muille 54 eli yhteensä 126. Lisäksi annettiin henkilökohtaisista lisälainoitetuista asunnoista valmistumistodistuksia kiinteistöviraston asuntolainatoimistolle 108. Erilaisia huomautuksia annettiin tarkastusten yhteydessä yhteensä 39.

Valvontaosastolla tehtiin kertomusvuonna mm. seuraavat tutkimusluontoiset selvitykset: ranta- ja rautatiealueiden jälkitarkastus; vanhoissa säännöksissä määrätyt luvanalaiset toimenpiteet; tutkimus asuinrakennusten käyttötavan muutoksista eräissä Kantakaupungin eteläisissä kortteleissa sekä saaristotarkastukset.

27.1.1968 kaupunginhallitus kehotti rakennustarkastusvirastoa suorittamaan kaupungin ranta- ja rautatiealueiden siisteyden, kunnon ja yleisen ulkonäön osalta jälkitarkastuksen ja laatimaan lyhyen yhteenvedon tarkastuksen tuloksista. Jälkitarkastus suoritettiin kesällä 1970 ja tarkastusselostus valmistui joulukuussa 1970.

Kesällä 1970 suoritettiin valvontaosastolla alustava selvitys niistä toimenpiteistä, jotka eri aikoina voimassa olleissa säännöksissä kulloinkin on määrätty luvanalaisiksi. Erityisesti valvontaosaston työskentelyssä ovat nämä kysymykset usein tulleet esille ja on jouduttu laatimaan erikoisselvityksiä siitä, onko joku rakennuksessa suoritettu toimenpide ollut suoritusajankohtanaan luvanalainen. Selvitystyö aloitettiin v:sta 1900, jolloin pääsäännöksinä olivat voimassa v. 1734 annettu rakennuskaari sekä v. 1856 annettu asetus koskien yhteisiä perustuksia kaupunkien järjestämiselle ja rakentamiselle Suomen isoruhtinaan maassa. Lisäksi tutkittiin pääsäännösten nojalla annetut paikalliset rakennusjärjestykset. Työssä muodosti suhteellisen vaikean selvityskohteen niiden alueiden määrittely, jolla kukin säännös oli voimassa. Tätä selvitystyötä on tarkoitus jatkaa v:n 1971 aikana.

224 tonttia käsittänyt tutkimus asuinrakennusten käyttötavan muutoksista eräissä

Kantakaupungin eteläisissä kortteleissa suoritettiin v. 1969. Kertomusvuonna valmistui yhteenveto luvattomien käytönmuutosten osalta ja se toimitettiin maistraatille tiedoksi.

Kertomusvuoden kesäaikana suoritettiin useita veneretkiä saaristoalueille, jolloin pyrittiin suorittamaan samanaikaisesti kaikki saaristotarkastusten valvontatehtävät eri kohteissa.

Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat antoivat asiantuntijaeliminä lausuntoja lupahakemuksista sekä rakentamiseen liittyvistä ja vaikuttavista periaatteellisista kysymyksistä. Julkisivutoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 59 kertaa ja tarkastustoimikunta 50 kertaa. Erillisiä tarkastuskäsittelyjä oli julkisivutoimikunnan kokouksissa yhteensä 449 ja tarkastustoimikunnan kokouksissa 649. Tarkastuskohteina olivat varsinaisten lupahakemusten lisäksi myös ns. alustavat hakemukset, joita koskevia tarkastuskäsittelyjä oli 134.

Julkisivutoimikunnan toimikuntakäsittelyjen määrä (449) on n. 69 % edellisen vuoden määrästä (652). Vähennys on pääasiallisesti tapahtunut muiden kuin alustavassa tarkastuksessa käsiteltyjen lupa-asioiden osalla. Toimikuntatyössä kasvoi toimialaan kuuluvien periaatteellisten kysymysten osuus edelliseen vuoteen verrattuna.

Julkisivutoimikunta antoi kertomusvuonna 16 erilaista lausuntoa. Kokouksista pidettiin 5 ylimääräisinä ja niissä käsiteltiin seuraavia asioita: Merihaka-suunnitelmaa, Haaga–Vantaa -suunnitelmaa, julkisivutoimikunnan toimintaperiaatteita ja toiminnan kehittämistä sekä kaupunkikuvaa ja miljöönmuodostusta.

Toimikunta piti lisäksi ylimääräisen keskustelukokouksen, jossa kaupunkisuunnitteluviraston päällikölle, arkkit. Lars Hedmanille selvitettiin toimikunnan työkenttää ja toiminnan tavoitteita.

Toimikunta joutuu Merihaka-suunnitelman käsittelyssä keskittymään lähinnä alueen yleiseen asuttavuuteen sekä suunnitellun rakentamisen sopeutumiseen kaupunkikuvaan. Suunnitelmien eri kehitysvaiheissa asiaa käsiteltiin toimikunnassa kertomusvuonna kahdeksassa kokouksessa.

Toimikunnan työssä oli leimaa antavana kertomusvuonna yleisesti kaupunkikuvaan ja miljöön muodostukseen liittyvät kysymykset. Rakennustarkastusvirastossa jatkettiin kertomusvuonna edelleen mainittujen käsitteiden selvittämiseksi joitakin vuosia aikaisemmin käynnistettyä tutkimustyötä. Kesäkauden aikana laadittiin miljööselvitykset ns. Ruutimäen (Koskela, korttelit 973–976 ja 979) ja Torkkelinmäen (Kallio, korttelit 337, 341, 342 ja 345) alueista.

Rakennetuilla kantakaupunkialueilla yksinomaan rakennusten ulkovärin määrittelyyn liittyviä tapauksia viraston valvontaosaston ja julkisivujen tarkastajan yhteisesti käsiteltävänä oli kertomusvuonna yli 200. Lisäksi julkaistiin miljööselvityksen perusteella em. Ruutimäen alueelle julkisivutoimikunnan hyväksymät rakennustarkastajan ohjeet alueen rakentamista varten.

Julkisivutoimikunnan toimintaperiaatteita ja toiminnan kehittämistä virastossa tutkittaessa tuli eräänä tärkeimmistä kysymyksistä esiin rakennettujen alueiden asemakaavallisessa valvonnassa ja näiden alueiden edelleenkehittämisessä esiintyvät puutteet.

Muu viraston toiminta. Sen lisäksi, mitä edellä osastokohtaisesti todettiin, mainittakoon vielä, että tarkastusosasto ja valvontaosasto antoivat yhteensä loppukatselmuksissa ja rakennusjärjestyksen 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annettujen määräysten lisäksi 384 määräystä rakentamisessa ja rakennuksissa havaituista puutteista ja epäkohdista. Kaikkiaan virasto antoi maistraatille 4 lausuntoa käsiteltäväksi alistetuista rakennustarkastajan päätöksistä, 260 lausuntoa muissa kuin lupahakemusta koskevissa asioissa, 1 325 lausuntoa vastaavista työnjohtajista, 8 lausuntoa vaikeiden rakennustöiden johtajista, 234 lausuntoa asunto-

hallitukselle ja rahalaitoksille, 56 lausuntoa muille virastoille, viranomaisille ja yksityisille ja 15 veronhuojennuslausuntoa eli yhteensä 1 902 lausuntoa. Virasto teki maistraatille 96 aloite-esitystä valvonnan yhteydessä todettujen virheiden johdosta ja 26 hallinnollista esitystä, kaupunginhallitukselle 12 sekä muille virastoille tai viranomaisille 63 esitystä eli yhteensä 197 aloite-esitystä. Kirjeitä saapui virastolle kertomusvuonna 139 ja virastosta lähti 1 449.

Henkilökunnan osallistuminen toimikuntien työskentelyyn. Rakennustarkast. Aulis Salo osallistui kertomusvuoden aikana palolautakunnan, asuntotuotantokomitean, kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovien johtokuntien, rakennuskulttuuritoimikunnan ja rakennusjärjestyksen uudistamiskomitean työhön. Lisäksi hän oli jäsenenä sisäasiainministeriön paloluokitustoimikunnassa.

Teknillinen siht. Aulis Samuelsson oli jäsenenä Pohjoismaisen Rakennusmääräyskomitean muurattujen rakenteiden jaostossa.

Yliarkkit. Arvid Ekelund osallistui kaupunginhallituksen asettaman ilma- ja melutoimikunnan työhön. Lisäksi hän oli varajäsenenä sisäasiainministeriön paloluokitustoimikunnassa ja puheenjohtajana tämän toimikunnan asettamassa verhousjaostossa sekä jäsenenä Pohjoismaisen Rakennusmääräyskomitean ääneneristysjaostossa.

Julkisivujen tarkast. Olli Penttilä toimi rakennuskulttuuritoimikunnan sihteerinä.

Tarkastusarkkit. Mauno Vuori osallistui metron asemakaavan laatimista ja metrosuunnitelmien kehittämistä koskevaan toimikuntatyöskentelyyn.

Yli-ins. Olavi Törmänen oli jäsenenä Valtion teknillisen tutkimuslaitoksen betoniteknillisen laboratorion neuvottelukunnassa, sisäasiainministeriön asettamassa rakennusnormitoimikunnassa ja saman ministeriön nimeämässä A-betonipätevyystoimikunnassa.

Valvontains. Kaj Lindholm oli jäsenenä kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovissa johtokunnissa.

Koulutustoiminta ja neuvontatyö. Viraston harjoittama koulutustoiminta oli sekä oman henkilökunnan kouluttamista että ulospäin suuntautuvaa neuvontatyötä.

Virastossa pidettiin 29 osastopäälliköiden neuvottelutilaisuutta, joissa pyrittiin selvittämään sekä juoksevia asioita että viraston toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökunnan koulutusta harjoitettiin kaikilla osastoilla siten, että osastopäälliköt pitivät omalla osastollaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia.

Ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisille alan kursseille ja neuvottelupäiville. Viraston toimistohenkilökunta osallistui kertomusvuoden aikana kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille.

Viraston palvelumuotoihin kuuluvasta rakentajien ja suunnittelijoiden informoinnista pyrittiin huolehtimaan julkaisemalla rakennustarkastajan ohjeita, minkä lisäksi viraston henkilökunta harjoitti tarpeellista opastustoimintaa.

Seuraavat rakennustarkastajan ohjeet annettiin: Koskelan korttelien 973–976 ja 979 rakentamista varten 22.7., rakentamista koskevien säännösten järjestelmästä, uusittu 14.12., rakentamista koskeneiden vanhentuneiden säännösten järjestelmästä 14.12. ja kiinteistöjen jätehuollosta 15.12.

Yhtenäistä rakennusvalvontakäytäntöä pyrittiin luomaan myös siten, että henkilökunnalle annettiin toimintaa koskevia ohjeita. Maistraatti vahvisti 8.10. ohjeen terveydenhoitoasetuksen 12 §:n soveltamisesta rakennusvalvonnassa.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 70, joista 46 vakinaista, 1 viransijainen, 8 tilapäistä ja 15 työsuhteessa olevaa.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä 17.6.

1970 siirrettiin lupaosastolta rakennushygieenikon virka ja vastaava viranhaltija Aulis Jormalainen 1.7. lukien terveydenhoitovirastoon. Tarkastusosaston rakennusmestari Jorma Nikulainen erosi 30.11. Mikrokuvaushenkilökuntaa lisättiin yhdellä toimistoapulaisella.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuista kertyi kaupungille tuloja 1 624 090 mk ja katumaan aitaamisesta 334 410 mk, minkä lisäksi virastolla oli muita tuloja 9 674 mk, joten tulojen kokonaissumma oli 1 968 175 mk. Prosentuaalisesti tulot jakautuivat siten, että rakennusvalvontamaksuista kertyi n. 82.5 %, katumaan aitaamisesta n. 17.0 % ja muista tuloista n. 0.5 %. Viraston menot olivat kertomusvuonna yhteensä 2 338 876 mk. Tulot kasvoivat edellisestä vuodesta n. 115 % ja menot n. 5 %. Tuloilla peitettiin n. 84 % viraston menoista.

Tulojen huomattava kasvu johtui kertomusvuoden alusta toteutetusta rakennusvalvontamaksujen korotuksesta.

Menojen kasvu on ollut suhteellisen vähäistä ja se on johtunut pääasiassa palkkojen tarkistuksista.

17. Ulosottovirasto

Henkilökunta. V. 1970 oli virastossa edelleen 14 vakinaista ulosottomiehen virkaa. Johtavana kaupunginvoutina oli varat. Juho Ståhlberg eläkkeelle siirtymiseensä eli 31.12. saakka.

Avoinna olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat henkilöt:

Yksityisoikeudellisten saatavain osastoon: ensimmäisen kaupunginvoudin virkaan varat. Aarne Kesänen 1.7. lukien, 16. pl:n ulosottoapulaisen tp. virkaan Antti Tuominen 1.3. lukien ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Karin Kaltio 1.8. lukien;

Verosaatavain osastoon: toisen kaupunginvoudin virkaan varat. Unto Eronen 1.12. lukien, 10. pl:n ulosottoapulaisen virkoihin Kaj Axelsson 1.3. lukien ja Kari Björklund 1.1.1971 lukien, 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan Thea Oinonen 1.8. lukien ja 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Ingeborg Asp 1.8. lukien;

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastoon: 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaan Hans Hämäläinen 1.6. lukien, 16. pl:n ulosottoapulaisen tp. virkaan Kaj Rosenqvist 1.8. lukien, 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan Tuula Eteläaho 3.1. lukien ja 7. pl:n toimistoapulaisen virkaan Ritva Rinne 4.2. lukien;

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastoon: neljännen kaupunginvoudin virkaan varat. Erkki Heikintalo 1.8. lukien, avustavan kaupunginvoudin virkaa hoitamaan hovioik. ausk. Erkki Hollo 10.2. lukien, 16. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoitamaan autonkulj. Ralf Granlund 1.12. lukien, 15. pl:n ulosottoapulaisen virkaa hoitamaan vanh. konst. Pauli Toivonen 1.12. lukien toistaiseksi, 14. pl:n ulosottoapulaisen virkaan ylioppilas Paavo Hämäläinen 1.10. lukien, 12. pl:n ulosottoapulaisen virkaan Vilho Kestilä 1.6. lukien ja 12. pl:n ulosottoapulaisen tp. virkaa hoitamaan oik.yo. Mauno Laaninen 1.6. lukien toistaiseksi;

Keskusosastoon: 12. pl:n apulaiskirjanpitäjän virkaan Kaija Pitkänen 1.6. lukien, 10. pl:n toimistoapulaisen virkaan Gurli Öblom 1.7. lukien, 8. pl:n toimistoapulaisen virkaan Pirkko Rapatti 1.10. lukien, toimistoapulaisen virkaan Pirkko Purje 1.1.1971 lukien ja 7. pl:n toimistoapulaisen virkaa hoitamaan Maija Korhonen 1.3. lukien.

Ulosottoviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat viranhaltijat:

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto: päällikkönä toiminut ensimmäinen kaupunginvouti, varat. Tauno Rautio siirtyi eläkkeelle 1.1. ja 8. pl:n toimistoapulainen Sirpa Melin erosi 20.7.;

Verosaatavain osasto: 10. pl:n toimistoapulainen Annie Haukioja siirtyi eläkkeelle 8.7.;

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto: eläkkeelle siirtyivät 16. pl:n ulosottoapulainen Yrjö Reponen 1.5. ja 10. pl:n toimistoapulainen Svea Johansson 4.2.;

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto: eläkkeelle siirtyivät päällikkönä toiminut

neljäs kaupunginvouti Sten Sundström 10.2., 15. pl:n ulosottoapulainen Antti Nieminen 1.12., 14. pl:n ulosottoapulainen Viljo Björklund 19.7. ja 12. pl:n ulosottoapulainen Nils Lindqvist 1.6. 16. pl:n ulosottoapulainen Thor-Eric Lindholm erosi 1.12.;

Keskusosasto: eläkkeelle siirtyivät toimistoesimies Helmi Ojanne 31.12. ja toimistoapulainen Maria Nordberg 7.12. 7. pl:n tp. toimistoapulainen Eine Väistö kuoli 22.2.

Talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 3 874 154 (3 699 745) mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksista ym. johtuneita menoja varten 101 782 (59 703) mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 3 975 936 (3 759 448) mk. Tästä määrästä käytettiin 3 903 569 (3 718 058) mk ja käyttämättä jäi näin ollen 72 366 (41 389) mk.

Huonetilat. Ulosottoviraston käytössä kertomusvuonna olleiden huonetilojen pinta-ala oli edelleen 2 676 m².

Viraston toiminta. Keskusosastolle saapui postitse tai jätettiin viraston toimistoon yhteensä 20 720 (21 178) asiaa (vuoden 1969 luvut sulkeissa), jossa pyydetään velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainitun osalle tuli 12 814 (13 138) asiaa eli 61.8 (62.0) % koko määrästä ja viimeksi mainitun osaston osalle 7 906 (8 040) eli 38.2 (38.0) %. Edellä mainituissa asioissa tilittivät sanotut osastot keskusosastolle 42 098 (42 820) erässä yhteensä 9 625 917 (8 066 787) mk. Keskusosasto on kertomusvuonna tilittänyt yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 9 311 247 (8 267 021) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus saa tapahtua ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

	kpl
Helsingin verovirastolta:	
Veroja ja niiden ennakkoja	41 849
Eri toimeksiantajilta:	
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	65 354
Muilta paikkakunnilta:	
Julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuun ottamatta	31 443
Yhteensä	138 646

Viraston perittäväksi jätettiin yhteensä 138 646 (133 981) julkisoikeudellista saamista, sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuun ottamatta, yhteismäärältään 97 657 166 (77 957 234) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksin julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungille ..	3 567	257 474
Valtiolle	46 640	23 295 639
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	25 900	3 815 056
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	16 948	3 254 396
Yhteensä	93 055	30 622 565

Edellä mainitusta 93 055 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 28 235 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 19 354 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista ennakkojen palautuksista 5 969 erää. Viraston toimistoon mak-

settiin 5 539 erää ja postin välityksellä saapui 33 958 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 62 250 ja osasuorituksia 30 805.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja ja maksuja perittiin kertomusvuonna yhteensä 76 107 (73 311) erässä veronlisäyksineen 27 368 169 (26 482 039) mk.

Ulosottovirastoon saapuneiden, muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä nousi kertomusvuonna 4 665:lla ja markkamäärä 19 699 931 mk:lla.

Varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden perimisesteiden vuoksi taikka peruutettuina palautettiin keskusosastolle seuraava määrä perimisasiakirjoja vastaten oheisena mainittuja markkamääriä:

	Perimiskortteja	mk
Valtion verojen jäämäluettelonotteita	27 399	36 914 076
Helsingin kaupungin perimisasiakirjoja ...	1 962	127 237
Helsingissä maksuunpantuja muita veroja ja maksuja	22 735	5 555 846
Maaseudulta saapuneita toimeksiantoja	11 170	7 216 855
Yhteensä	63 266	49 814 014
Toisille paikkakunnille siirrettiin perittäviksi	8 612	6 387 422
Kaikkiaan	71 878	56 201 436

Keskusosasto vastaanotti siis kertomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä 93 055 erässä 30 622 565 mk sekä palautti tai siirsi muualle perittäviksi 71 878 erässä 56 201 436 mk eli käsitteli yhteensä 164 933 erässä 86 824 001 mk.

Estetodistuksin palautetut jäämäluettelonotteet jakautuivat lukumääräisesti eri perimisesteiden mukaan prosentuaalisesti seuraavasti: varattomuus 29.9 %, osoitteen tuntemattomuus 25.0 %, sekalaiset esteet 14.6 %, peruutettu 18.4 % ja siirretty muualla perittäväksi 12.1 %.

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 30 313, joista 20 309 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 10 004 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Ensiksi mainittu osasto on tilittänyt keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 8 306 erässä 532 909 mk ja viimeksi mainittu osasto 6 089 erässä 391 927 mk, joten sakkoja ja korvauksia on kertynyt toimintavuoden aikana yhteensä 14 395 erässä 924 837 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 863 (1 621), joista 1 158 (954) toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 705 (667) esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle kertomusvuoden aikana 11 215 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 142, jotka kaikki on toimitettu edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Virastosta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen osalle seuraavasti:

	kpl
Keskusosasto	60 576
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	778
Verosaatavain osasto	614
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	3 246
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	5 497
Ulosottoapulaisten lähetyksiä	135 017
Yhteensä	205 728

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osas-

to sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 12 814 asiaa, mikä on 61.8 % virastoon saapuneiden yksityisoikeudellisten asiain määrästä. Osaston toimesta suoritettiin 455 häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 75.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamisia seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Valtion kantamia varsinaisia veroja	28 344	15 921 568
Kaupungin saamisia	1 755	121 245
Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	14 868	2 853 475
Muilta paikkakunnilta saapuneita	11 320	2 570 850

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakkoja ja valtion korvausasioita

Uudenmaan lääninhallitukselta	16 076
Muilta lääninhallituksilta	4 233
Yhteensä	20 309

Sakkoja ja korvauksia perittiin:

	Maksueriä	mk
Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	6 839	449 841
Muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 467	83 068
Yhteensä	8 306	532 909

Näihin lukuihin sisältyy myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 1 810.

Varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita

Uudenmaan lääninhallitukselle	6 909
Muille lääninhallituksille	1 427
Yhteensä	8 336

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle	1 158
Tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään	520
Palautettiin lääninhallituksille osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella	599
Täytäntöön panematta oli vuoden päättyessä	39

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 7 906 mikä on 38.2 % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisista asioista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 49 ja häätöjä toimitettiin 312.

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia perittiin osaston toimesta seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Valtion kantamia varsinaisia veroja	18 296	7 374 070
Kaupungin saamisia	1 812	136 230
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	11 032	961 581
Muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	5 628	683 545
Yhteensä	36 768	9 155 426

Edellä olevan lisäksi on otettava huomioon, että osastolla on hoidettu verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei ole saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä on pe-

rinyt veroja ja maksuja kaikkiaan 19 354 erässä.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita
Uudenmaan lääninhallitukselta 8 716
Muilta lääninhallituksilta 1 288
Yhteensä 10 004

Sakkoja ja korvauksia perittiin

	eriä	mk
Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	5 152	330 104
Muilta lääninhallituksilta saapuneita	937	61 823
Yhteensä	6 089	391 927

Näihin lukuihin sisältyy myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 104.

Varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita
Uudenmaan lääninhallitukselle 2 787
Muille lääninhallituksille 448
Yhteensä 3 235

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 705
Niistä pantiin täytäntöön 413
Palautettiin osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella 330
Täytäntöön panematta oli vuoden päättyessä 83
Toimitettavia haasteita saapui osastolle 11 215
ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 3 142

Viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 41 177 562 (38 335 645) mk eli siis 2 841 917 (545 670) mk ts. 7.41 (1.44) % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Perinnän kokonaistulos jakaantui eri osastojen osalle seuraavasti:

	mk	mk
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	6 738 142	(5 646 751)
Verosaatavain osasto	21 467 138	(20 545 856)
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	536 183	(610 874)
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto ...	12 436 098	(11 532 162)

Lopuksi on mainittava, että 1.9.1965 voimaan tulleen veronkuittauslain ja siihen liittyvän veronkuittausasetuksen säännöksiä sovellettiin ja verosaatavain osaston toimesta tehdyt kuittausesitykset johtivat seuraaviin tuloksiin:

Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 4 226 kpl yhteismäärältään 838 954 mk. Muilta paikkakunnilta tulleita toimeksiantoja kuitattiin 906 kpl yhteismäärältään 114 700 mk eli yhteensä 5 132 kpl, määrältään 953 655 mk.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston osalta olivat vastaavat luvut:

Helsingin veroviraston toimeksiantoja kuitattiin 2 283 kpl yhteismäärältään 585 976 mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 442 kpl yhteismäärältään 44 032 mk eli yhteensä 2 725 kpl, määrältään 630 008 mk.

Kuittausmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 7 857 toimeksiantoa, määrältään 1 583 663 mk.

Näitä lukuja ei ole otettu huomioon edellä olevissa tilastotiedoissa, koska varat eivät ole kulkeneet viraston kirjanpidon kautta.

18. Palolaitos

Yleiskatsaus. Palolaitoksen tehtäväpiiriin kuuluvissa toimenpiteissä eli tulipalojen sammutuksessa, avunanto- ja pelastustyössä, sairaankuljetuksissa ja palotarkastuksessa ei v. 1970 tapahtunut edelliseen vuoteen verrattuna muuta muutosta kuin ehkä uusien teknillisten välineiden aiheuttamaa kehitystä ja parannusta sammutustyössä.

Tulipalojen lukumäärä väheni 1 049:stä v. 1969, 947:een v. 1970. Suuriksi katsottavia tulipaloja ei kertomusvuonna lainkaan sattunut.

Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 563 tapauksessa, kun niitä v. 1969 oli ollut 490.

Sairaankuljetuksessa tapahtui huomattavaa nousua edelliseen vuoteen verraten, v. 1969 oli 13 837 ja v. 1970 15 794 kuljetusta. Kuljetusmatkojen yhteinen pituus oli 229 223 km, eli keskimäärin 14.5 km suoritettua kuljetusta kohti. Sairaankuljetusautoja oli palolaitoksella yhteensä 12 kpl, joista tapaturmakuljetuksissa oli päivittäin neljä sijoitettuna pääpaloasemalle, Kallion ja Haagan paloasemille sekä Herttoniemen palovartioasemalle. Potilaskuljetus suoritettiin Kallion paloasemalta käsin.

Ehkäisevän palontorjunnan alaan kuuluvien lakimääräisten palotarkastusten johdosta annettiin 2 301 korjausmääräystä. Tämän lisäksi suoritettiin 2 427 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Kertomusvuoden aikana hankittiin palolaitokselle yksi paloauto sekä kaksi sairaankuljetusautoa. Öljyvahinkojen torjuntaan hankittiin erikoinen öljynpoistolaite sekä lisättiin öljynestopuomia 200 m.

Vapaaehtoisten palokuntien lukumäärä pysyi samana, mutta on todettava, että pitkät viikonloput varsinkin kesäaikana vaikeuttavat vapaaehtoisten palokuntien käyttöä.

Kertomusvuoden varsinaiset menot olivat yhteensä 10.23 mmk, josta palkkojen osuus oli 6.44 mmk ja kaluston vuotuishankinnan osuus 0.34 mmk.

Henkilökunnan harrastustoiminta jatkui edelleen vilkkaana.

Henkilökunta

Vuoden 1970 syyskuun 1. päivänä siirtyi pitkän ja ansiokkaan toimintansa palotoimen hyväksi tehnyt palopäällikkö Olli Lyly eläkkeelle. Palopäällikön virkaa määräsi palolautakunta vt:nä hoitamaan apulaispalopäällikkö Erkki Saksan ja apulaispalopäällikön virkaa paloinsinööri Åke Grönmarkin siksi kunnes virka vakinaisesti täytetään.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana lisäksi ruiskumestari Eino Jaale 1.10.1970 lukien,

palokersantti Alpo Pokkinen 1.9.1970 lukien, kirjaaja Kerttu Merivirta 1.12.1970 lukien, palokorpraalit Holger Englund ja Aatos Toivanen 1.4., Knut Backman 1.5., Erik Saarikangas 1.6., Yrjö Ahjolinna 1.8. ja palokorpraali Arne Mohell 3.1.1971 lukien sekä esimies Mauno Peura 20.8.1970 lukien.

Palolaitoksen palveluksesta erosivat vuoden aikana palomiehet Eugen Eschner, Reino Lahtikivi ja Matti Auvinen.

Tp.palomestarin virkaan nimitti palolautakunta 15.6.1970 lukien ruiskumestari Reino Määttäsen. Virka oli perustettu palopäällystön lyhennetyn työajan aiheuttamien järjestelyjen vuoksi.

Ruiskumestarin virkoihin nimitti palolautakunta palokersantit Birger Söderlundin 1.11.1970 ja Lauri Liljan 20.12.1970 lukien.

Palokersantin virkoihin nimitti palolautakunta palokorpraalit Vilho Kuokkasen, Veikko Kyntäjän ja Taisto Silvennoisen.

Palokorpraalin virkaan palopäällikkö nimitti 10 palomiestä, palomiehen virkaan 12 tp.palomiestä ja tp.palomiehen virkaan 12 miestä, sekä otti tilapäisen tp. palomiehen virkaan 12 uutta miestä.

Kuoleman kautta poistui palolaitoksen riveistä palokorpraali Sune Halén 6.8.1970.

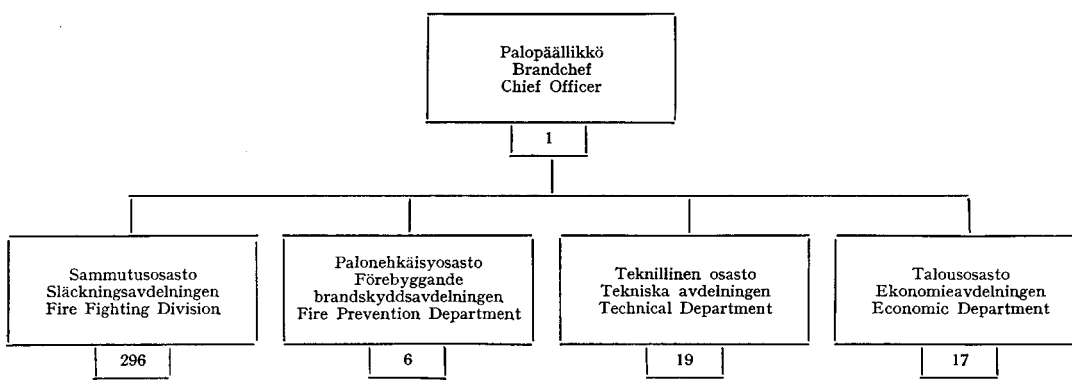
Esimieheksi palolaitoksen korjaamoon nimitti palopäällikkö maalari Aimo Närväsen.

Kirjaajan virkaa on 1.11.—31.12.1970 hoitanut toimistoapulainen Laina Heino ja toimistoapulaisen virkaa tp.toimistoapulainen Liisa Hentunen.

Palolaitoksessa palveli kesäkuukausina 70 palomiehen vuosilomasijaista sekä muuna vuoden aikana 14 palomiehen sairaus- ja vuosilomasijaista.

Palolaitoksen henkilökunnan kokonaislukumäärä oli 339, joka oli yhtä pienempi kuin vuonna 1969. Viranhaltijoita oli 308 miestä ja 6 naista sekä työsopimussuhteessa olevia 20 miestä ja 5 naista.

Osastoittain jakautui henkilökunta seuraavasti:

Sammutusosastoon on lisäksi tässä luettu kuuluvaksi neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa ja talousosastoon palkkiovirkainen kapellimestari.

Terveydentila. Kertomusvuoden aikana sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 4 tapaturmaa ja harjoituksissa tai työpalveluksessa 60 tapaturmaa. Niiden aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 805 päivää ja niistä suoritettiin korvauksia 29 101 mk. Teknillisen osaston henkilökunnan keskuudessa sattui 2 tapaturmaa, joista aiheutui työpäivämenetyksiä 7 päivää ja josta suoritettiin korvauksia 175 mk ja palonehkäisyosaston henkilökunnan keskuudessa yksi tapaturma, josta aiheutui työpäivämenetyksiä 7 päivää ja joista suoritettiin korvauksia 326 mk.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomasijaisille sairauslomaa 385 (ed. v. 248) kertaa; sairauspäiviä oli yhteensä 4 612 (2 286). Työsopimussuhteessa olevien vastaavat luvut olivat 18 (22) ja 337 (248).

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairastuneiden henkilöiden määrä	Sairauspäivien keskim. luku vuodessa	
		Sairaustapausta kohti	Henkilöä kohti
Viranhaltijat			
Päällystö	5	20.8	6.0
Alipäällystö	9	16.8	4.3
Miehistö	155	24.3	10.8
Talous- ja huoltohenkilökunta	9	28.1	13.3
Työsopimussuhteessa olevat	10	33.7	22.5

Koulutus. Sammutushenkilökuntaa koulutettiin jatkuvasti eri palopiireissä piirien päälliköiden kuukausittain laatimien koulutusohjelmien mukaan. Yhdessä sairaalaviraston kanssa järjestettiin kokeilumielessä eri sairaaloissa toimeenpantu 25 t käsittävä potilaiden käsittelyä ja ensiavunantoa koskeva kurssi, jonka suoritti 73 palolaitoksen viranhaltijaa. Palomiehen alkeiskurssin suoritti 13 viranhaltijaa.

Valtion palo-opistossa suorittivat palomestarin tutkinnon ruiskumestari Lauri Lilja, palokersantit Jouko Järvinen, Kalevi Laakso, Paul Lassila ja Osmo Nurmio. Saman opiston järjestämän sammutustyön johtajien säteilysuojauskurssin suorittivat apulaispalopäällikkö Erkki Saksa, palomestari Pekka Ennevaara ja apulaispalomestari Yrjö Sainio.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin II jakson suoritti 3 miestä sekä tulokaskurssin 2 miestä.

Palotarkastaja Rönkkömäki suoritti Insinöörijärjestöjen koulutuskeskuksen järjestämän 2 päiväisen teollisuuden rakenteellisen palontorjuntakurssin. Lisäksi ovat palolaitoksen päällystöön kuuluvat viranhaltijat osallistuneet Suomen Palopäällystöliiton järjestämiin eri koulutustilaisuuksiin. Miehistöön ja alipäällystöön kuuluvat useat viranhaltijat osallistuivat Porissa pidetyille »Teoriaa käytäntöä varten» päiville.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Palolaitoksessa ei kertomusvuonna suoritettu rakennustöitä. Kaikissa rakennuksissa on tehty erilaisia vuosikorjaustöitä.

Kalusto. Vuodelle 1970 laaditun toimintasuunnitelman mukaisesti parannettiin palolaitoksen sammutus- ja pelastusvalmiutta hankkimalla yksi Fargo D–500 -merkkinen paloauto, joka on varustettu 1 500 l:n vesisäiliöllä, 160 l:n vaahtonestesäiliöllä sekä yhdistetyllä korkea- ja matalapainepumpulla. Lisäksi hankittiin 4 000 m 3″:n ja 3 000 m 1½″:n paloletkua, 20 kpl Tempus-merkkisiä CO_2 käsisammuttimia, 40 kpl paineilmalaitteita, 80 kpl paineilmavarapulloja sekä 4 kpl moottorisahoja. Viestikalustoa lisättiin kuudella autoradiopuhelimella.

Myös sairaankuljetuskalustoa uusittiin kertomusvuoden aikana siten, että hankittiin kaksi Plymouth Belvedere -merkkistä sairasautoa. Aikaisemmat pakettiautoalustalle rakennetut kuljetusautot päätettiin korvata malleilla, joiden ajo-ominaisuudet, jousitus ja sisustus antavat suuremman turvallisuuden ja mukavuuden potilaalle. Samalla otettiin huomioon se seikka, että autossa on oltava hyvät tilat sairaankuljettajan työskentelyä varten. Lisäksi kiinnitettiin huomiota potilasosaston tehokkaaseen ilmastointiin ja ääneneristykseen sekä tehokkaan hoitokaluston sijoittamiseen.

Öljyvahinkojen torjunta ja siihen tarvittava kalusto on kertomusvuonna ollut suuren huomion kohteena. Aikaisemmin hankitut öljypuomit ja öljynpoistolaitteet olivat toistuvassa käytössä, mutta tällöin huomattiin,

että suurempien öljymäärien poistaminen esim. öljysatamissa vaatii tehokkaampia menetelmiä. Tästä johtuen hankittiin kertomusvuoden aikana länsisaksalainen Rheinwerft-merkkinen öljynpoistolaite, jonka toiminta perustuu eräänlaiseen ylivuotomenetelmään. Siinä öljy erotetaan vedestä vedessä kelluvan laitteen välityksellä. Laitteen öljyteho on 10 m³/h aina 20 cm aaltokorkeuteen asti. Laite on sijoitettu proomuun, jolla se voidaan kuljettaa ja johon kerätty öljy pumpataan. Proomuun on sijoitettu myös laitteen sähkögeneraattori, teholtaan 20 kW. Öljyä voidaan kerralla ottaa proomuun 18 000 l.

Lisäksi hankittiin 200 m öljyntorjuntapuomia.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri paloja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavasta taulukosta:

Sijoituspaikka Placering Location	Moottoriajoneuvoja Motorfordon Motor vehicles														Hyökkäys- ja ruiskuveneitä Attack- och sprutbåtar Fire boats	Moottoriruiskuja Motorsprutor Motor pumps
	Varsinaiset sammutusautot Egentliga släckningsbilar Fire engines						Nostolava-autoja Bil med hydr. lave Truck with hydr. platform	Sammakkomiesautoja Grodsmansvagnar Frogmanvans	Sairaankuljetusautoja Ambulanser Ambulances	Vesisuojeluautoja Vattenskyddsbilar Waterprotection cars	Henkilöautoja Personbilar Cars	Kuorma- ja pakettiautoja Last- och paketbilar Trucks and vans	Traktoreita Traktorer Tractors	Yhteensä Summa Total		
	Ruiskuautoja Sprutbilar Pump trucks	Pioneeriautoja Pionjärbilar Pioneer trucks	Vesisäiliöautoja Vattentankbilar Water tank trucks	Vaahtoautoja Skumsläckningsbilar Foam trucks	Letkuautoja Slangbilar Hose trucks	Koneikasautoja Maskinstegar Ladder trucks										
Sammutusosasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Släckningsavdelningen																
Fire fighting division																
Pääpaloasema	2	—	—	—	—	1	—	1	1	—	3	1	1	10	2	4
Haagan paloasema .	2	1	1	—	1	2	—	—	1	—	—	—	1	9	—	6
Käpylän paloasema	1	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	5	—	3
Malmin palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Kallion paloasema ..	2	1	—	2	—	—	1	—	9	—	—	—	—	15	—	3
Herttoniemen palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	2
Suomenlinnan palovartioasema	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Varalla	7	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	10	—	86
I reserve																
In reserve																
Teknillinen osasto ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—
Tekniska avdelningen																
Technical Dept.																
Yhteensä Summa Total	17	2	2	2	3	3	1	1	14	1	6	3	2	57	2	106

Palolaitoksella oli siis 31 varsinaista sammutusautoa, joista 22:ssa oli pumppu. Näistä 12 autossa oli yhdistetty korkea-matalapainepumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli yhdessä 3 500, kuudessa 2 800, yhdessä 2 500 ja yhdessä 1 000 l/min. -tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ilmakehän) matala- ja 250 l/min (46 ik)

korkeapainepumppu sekä neljässä vastaavasti 2 200 l/min 8 ik:n paineella ja 200 l/min 60 ik:n paineella ja yhdessä 2 800 l/min 8 ik:n paineella ja 300 l/min 50 ik:n paineella sekä yhdessä 1 400 l/min 8 ik:n paineella. Mainituissa autoissa oli lisäksi vaahtosammutuslaitteet, joiden teho kahdeksassatoista autossa oli 1 000 l/min. yhdessä 16 000 l/min ja yhdessä 32 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumppu teholtaan 2 200 l/min, viisitoista ruiskua teholtaan 2 000, kaksi 1 500, neljä 1 400, kolme 1 000, kuusikymmentäkolme 800, kaksi 600, neljä 500 ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen HRV:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min. Veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet. Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava moottoriruisku, teholtaan 2 000 l/min sekä yksi pienoisruisku teholtaan 500 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli 159 930 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin vuoden aikana yhteensä 7 000 m. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 1 875 m. Letkuvarasto oli vuoden lopulla yhteensä 93 559 m paloletkua, josta 53 525 m 3″:n liittimillä varustettua pääjohtoa. Korkeapaineletkuja oli palolaitoksella yhteensä 1 360 m.

P a l o p o s t i t j a v e d e n o t t o p a i k a t. Kertomusvuoden aikana valmistui 95 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 5 904. Esikaupunkialueella oli useita palokaivoja ja -altaita.

P a l o i l m o i t u s l a i t t e e t j a v i e s t i v ä l i n e e t. Yksityisten automaattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 36 ja vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskukseen 116, Kallion paloaseman keskuksiin 259 ja Haagan paloaseman keskukseen 83.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 700 hätäpuhelinta. Lisäksi voitiin hätäpuhelinkeskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskukseen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066.

Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilmalan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Kuudessa päivystysautossa, 24 paloautossa ja kahdessatoista ambulanssiautossa sekä kahdessa sammutusaluksessa oli radiopuhelin.

Sammutus-, avunanto- ja sairaankuljetustoiminta. S a m m u t u s t o i m i n t a. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna eri syistä kaikkiaan 1 914 kertaa. Hälytysten syyt ja määrä ilmenevät seuraavasta taulukosta.

Hälytysten syyt	Lukumäärä
Tulipalo	947
Nokipalo	16
Savu tai kaasu	46
Erehdys	95
Automaattisten hälytyslaitt.vast.ottokeskukseen tulleet vikahälytykset:	
vika hälytyslaitteessa	55
linjaviasta aiheutunut	41
vahingon aiheuttama	112
Ilkivalta	67
Happikojeavustus	—
Sammakkomiesavustus	67
Muut avustukset	563
Yhteensä	2 009

V. 1970 tulipalosta johtuvat hälytykset suoritettiin 564 tapauksessa puhelimitse ja 366 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätä-

keskuksen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella ja 18 tapauksessa ja suullisesti 20 kertaa.

Kertomusvuonna sattuneesta 947 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla kaikkiaan 754 eli 79.7 %, keskikokoisia tulipaloja 33 eli 3.49 %. Suuria tulipaloja ei toimintavuonna ollut.

Palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa, oli 160 eli 16.87 %.

Tulipalot jakautuivat eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tulipaloja	Kuukausi	Tulipaloja
Tammikuu ...	55	Heinäkuu	72
Helmikuu	62	Elokuu	76
Maaliskuu	62	Syyskuu	69
Huhtikuu	52	Lokakuu ...	82
Toukokuu	157	Marraskuu ...	67
Kesäkuu	124	Joulukuu ...	69
		Yhteensä	947

Tulipaloista sattui 576 klo 6—18 ja 370 klo 18—6 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakaantuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteenä olevasta taulukosta.

A v u n a n t o- j a p e l a s t u s t y ö t. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 563 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- ja kaasuvaaran takia 46 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedenpumppausta ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 417 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 67 kertaa, joista kuitenkaan ei 22 tapauksessa ollut sukellustoimintaa. Toiminta koski hukkuvan pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

S a i r a a n k u l j e t u s t o i m i n t a. Sairaankuljetusautoja hälytettiin kertomusvuoden aikana 17 898 kertaa. Sairaankuljetuksia suoritettiin 15 794 kertaa ja tapauksia, jolloin potilasta ei tarvinnutkaan viedä tai potilas oli jo viety muiden toimesta, oli 2 104.

Sairaankuljetukset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Sairaankuljetuksia	Kuukausi	Sairaankuljetuksia
Tammikuu ...	1 315	Heinäkuu ...	1 229
Helmikuu ...	1 170	Elokuu	1 318
Maaliskuu ...	1 203	Syyskuu ...	1 362
Huhtikuu ...	1 298	Lokakuu ...	1 302
Toukokuu ...	1 472	Marraskuu	1 294
Kesäkuu	1 425	Joulukuu ...	1 406
		Yhteensä	15 794

Kuljetusmatkojen pituus oli 229 223 km eli keskimäärin 14.5 km suoritettua kuljetusta kohti.

P a l o v a h i n g o t. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 798 904 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 577 461 000 mk eli yhteensä 1 376 365 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 3 371 464 mk:aan ja kiinteimistön osalta 2 995 903 mk:aan eli yht. 6 367 367 mk:aan, joka oli 0.46 % uhatun omaisuuden arvosta.

Luvut ovat vuodelta 1969.

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1960—1969 ovat olleet seuraavat:

1960	0.6	1965	0.5
1961	0.6	1966	0.5
1962	0.4	1967	0.4
1963	0.6	1968	0.4
1964	1.0	1969	0.5

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 11 ihmistä sekä tuhoutui 11 rakennusta kokonaan ja 32 osittain.

Palonehkäisytoiminta

Rakennuspiirustusten tarkastus. Palotarkastaja tai apulaispalotarkastaja osallistui viikottain rakennustarkastustoimikunnan kokouksiin, joissa käsiteltiin vuoden aikana noin 500 rakennuskohdetta. Erikoistapauksissa toimitettiin palolaitoksen puolesta piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Rakennuskatselmuksissa ei palolaitoksen edustaja ollut mukana. Uudisrakennustyömailla suoritettiin pyynnöstä tarkastuksia.

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyn liittyvistä asioista kaupunginhallitukselle 4, kauppa- ja teollisuusministeriölle 8, rakennusvirastolle 34, rakennustarkastusvirastolle 29, sähkölaitokselle 6, urheilu- ja ulkoiluvirastolle 4, kiinteistövirastolle 2, metrotoimistolle 2, vesilaitokselle 1, Uudenmaan lääninhallitukselle 1, Helsingin Uudet Asuntolat Oy:lle 1 sekä muille viranomaisille ja yksityisille 14 ja maistraatille 102.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus toimitettiin asuinkiinteistöissä I, II, III, IV, V, VII ja VIII nuohouspiirin alueella keväällä 12.1.—29.5.1970 välisenä aikana ja kaupungin hallinnolliseen alueeseen kuuluvilla saarilla, ranta- ja kesähuvila-alueilla 29.6.—28.7.1970 välisenä aikana sekä erikoiskohteiden tarkastus, joka koski yksinomaan teollisuus- ja virastotaloja, kouluja, sairaaloita sekä muita kuin asuinkiinteistöjä koko kaupungin alueella syksyllä 21.9.—2.12.1970 välisenä aikana. Tarkastuksessa todettujen puutteellisuuksien johdosta annettiin 2 301 korjausmääräystä. Jälkitarkastuksia suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tämän lisäksi suoritettiin 2 427 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Kertomusvuoden aikana jatkettiin palonehkäisyosastossa edelleen kiinteistökortiston tekoa. Kortistosta ilmenee kiinteistönomistaja, osoite, rakennusaine, kerrosluku, rakennuksen käyttötapa, vaaralliset palokohteet, kuten palavan nesteen varastot, niissä olevat sammutuslaitteet, henkilöturvallisuuden kannalta tärkeät kohteet yms.

Palopäällystö ja -alipäällystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä, kursseilla ja Valtion palo-opistossa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä lisäksi paloturvallisuutta koskevia luentoja erilaisilla väestönsuojelukursseilla.

Nuohous

Palolautakunta yhdisti kertomusvuonna edelleen nuohouspiirejä ja muutti niiden numerointia. Tämän mukaan nuohouspiirejä jäi 10, joiden hoitajina olivat joko väliaikaismääräyksellä tai vakinaisella määräyksellä toimineet piirinuohoojat.

II nuohouspiirin yhdistämisestä muihin piireihin johtui myös se, että piirien numerointi muutettiin 1.7.1970 jälkeen.

Palolautakunta hylkäsi 8.6.1970 piirinuohooja Toivo Lehdon anomuksen saada jatkaa nuohouspiirin hoitamista eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Samoin päätti lautakunta palopäällikön esityksestä irtisanoa piirinuohooja Olavi Karasuon I nuohouspiirin tehtävistä eläkeiän saavuttamisen vuoksi 1.1.1971 lukien. Piirinuohoojan tehtävistä erosivat omasta pyynnöstään piirinuohoojat Klaus Ruotsalainen ja Eino Fredman.

Palolautakunnan päätöksistä valittivat piirinuohoojat Lehto ja Karasuo lääninhallitukselle, joka valitus jäi vielä ratkaisematta.

Piirinuohoojien lisäksi piireissä palveli etumiehiä, nuohoojia ja oppilaita.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 6 kertaa ja erikoiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti.

Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat muita tarkastuksia sekä kukin vuorollaan nokipalopäivystystä.

Kertomusvuonna sattui 16 nokipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena niiden lukumäärä on ollut seuraava:

1961	26	1966	29
1962	22	1967	19
1963	36	1968	14
1964	27	1969	20
1965	31	1970	16

Piirinuohoojien nuohousluettelot tarkastettiin vuoden aikana 12 kertaa.

Nuohouspiirien lopullinen järjestely on vielä kesken.

Talous ja yleinen hallinto

Menot ja tulot. Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä 10.23 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 6.44 mmk ja kaluston vuotuishankinnan osuus 0.34 mmk.

Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna suunnilleen saman verran kuin edellisenä vuonna eli 34 523 mk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli 1.11 mmk, mikä johtui lisääntyneistä eläkekustannuksista ja erikoiskaluston hankinnasta.

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 6 000 mk, kaupungin alueella toimiville muille vapaaehtoisille palokunnille ja Suomen Meripelastusseuralle yhteensä 74 887 mk, vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 1 000 mk ja palolaitoksen henkilökunnan kesäkodin vuokria varten 600 mk eli avustuksia yhteensä 82 487 mk.

Tuloissa tapahtui toimintavuonna 9.13 %:n lisäys edelliseen vuoteen verrattuna. Kun tulojen yhteismäärä v. 1969 osoitti 592 123 mk oli vastaava luku 646 185 mk v. 1970.

Sairaalavirasto ei enää korvannut palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenoja.

Varsinaisista sairaankuljetuksista kertyi tuloja 425 776 mk, luontoisetukorvauksista 31 808 mk, vuokrista 78 791 mk ja kaluston lainauksista sekä avunantotöistä 109 808 mk.

Rahastot. Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 21 472 mk. Tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 39 302 mk, korkotuloja oli 8 628 ja lahjoituksia 2 500 mk eli tuloja yhteensä 50 430 mk. Käyttövaroista siirrettiin 60 % eli 26 725 mk pääomaan, jolloin se vuoden lopussa nousi 122 700 mk:aan. Käyttämättömiä varoja (säästö vuodelle 1971) oli vuoden lopussa 17 816 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 11 833 mk ja käyttövaroja 1 311 mk. Korkotuloja kertyi vuoden aikana 1 157 ja edellisen vuoden tapaan lahjoitti Ranskan suurlähettiläs 100 mk eli tuloja näin ollen yhteensä 1 257 mk. Pääoma kasvoi 147 markan suuruisen indeksihyvityksen johdosta 11 980 mk:aan. Käyttövaroja siirrettiin pääomaan 50 % eli 1 059 mk, jolloin se nousi vuoden lopussa 13 040 mk:aan ja vuodelle 1971 jäi käyttövaroja 1 059 mk. Vuoden aikana olivat rahaston menot 450 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta lahjoituksesta perustetusta stipendirahastosta oli vuoden 1970 alussa jäljellä 4 672 mk. Rahaston menot olivat 3 534 mk ja korkotulot 104 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 1 242 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 16 vapaaehtoista palokuntaa ja Suomen Meripelastusseura, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 558 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 18, moottoriruiskuja 20, vesisäiliöitä 18, joiden yhteinen tilavuus oli 34 500 l, 3″:n letkua 3 970 m, 2″:n letkua 700 m ja 1½″:n letkua 4 970 m.

Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien palotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta Frivilliga brandkårerna Voluntary fire brigades		Hälytysten luku kaupunkialueella Antal alarmen inom stadsområdet Number of alarms within the city limits
Helsingin	VPK	2
Degerön	»	2
Haagan	»	—
Karjalaisten	»	—
Lauttasaaren	»	2
Malmin	»	5
Marjaniemen	»	4
Oulunkylän	»	4
Pakinkylän	»	1
Pitäjänmäen	»	2
Puistolan	»	22
Pukinmäen	»	7
Tammisalon	»	—
Tapanilan	»	11
Vanhan Käpylän	»	—
Vartiokylän	»	7
Suomen Meripelastusseura	»	1
	Yhteensä	70

Kaupunkialueen ulkopuolella sattui yksi hälytys.

Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt v. 1970 Platser och orsaker

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissyy . Brandorsak . Causes of fires									
	Viallinen tulisija tai savujohto Felaktig eldstad eller rökkanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin liikakuumeneminen Överhettad eldstad eller rökkanal Fireplace or chimney overheated	Savupiipusta tullut kipinä Gnista från skorsten A spark from chimney	Tulisijasta lentänyt kipinä ym. Gnista från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhka tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Salama Blixt Lightning	Sähkölaitteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av elapparatur Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheutuvat syyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity	Palavien nesteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids
Asuinhuone - Bostadsrum - Living accommodation	4	5	—	1	—	—	4	13	2
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building	—	—	—	—	2	1	—	4	—
Auto ym. moottoriajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car or other motor vehicle	—	—	—	—	2	—	—	79	3
Autotalli - Garage - Garage	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Eteinen - Tambur - Hall	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Silta - Bro - Bridge	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hiilivarasto - Kollager - Coal yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hissi + moottori - Hiss - Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjukhus mm. allmän lokal - Hotel, hospital etc. public premises	1	8	—	—	—	—	—	5	—
Kaatopaikka - Avstjälpningsplats - Dump	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Katto - Tak - Roof	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Kellari - Källare - Basement	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitchenette	—	9	—	—	—	—	3	—	—
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motorboat	1	—	—	—	—	—	—	2	—
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	—	—	—	—	—	—	5	1
Lautatarha - Brädgård - Lumber yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metsä - Skog - Woods	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muuntaja - Transformator - Transformer	—	—	—	—	—	1	—	4	—
Neonvalomainos - Neonljusreklam - Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Pannuhuone - Pannrum - Boiler room	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Parakki - Barack - Barracks	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry room	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete - Construction site	2	12	—	—	1	—	—	29	1
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	3	—	—	—	—	—	—	—
Roskakuilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	—	5	—	—	—	—
Sauna - Bastu - Sauna bath	1	6	—	—	—	—	—	1	—
Sähköpylväs - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	—	5	—	—	—	—	2	2	1
Ullakko - Vind - Attic	—	—	—	—	—	1	—	2	1
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthusbyggnad - Outbuilding	1	3	—	—	—	—	—	3	—
Varasto - Lager - Store	—	—	—	—	—	—	—	2	1
Yhteensä - Summa - Total	12	51	1	2	10	5	9	177	12

av bränderna år 1970 — Locations and causes of fires in 1970

Syttymissyy . Brandorsak . Causes of fires																Yhteensä Summa Total
Tulitikkujen huolimaton käsittely Vårdslös hantering av tändstickor Careless handling of matches	Tupakointi Rökning Smoking	Putkijohtojen sulattaminen Smältande av rörledningar Smeltning of pipeline	Muu tulen huolimaton käsittely Övrig vårdslös hantering av eld Other carelessness with fire	Räjähdys Explosion Explosion	Itsesytytys Självantändning Spontaneous combustion	Hitsaus Svetsning Welding	Tehdastoiminnasta aiheutunut kipinä tai kaasunnuodostus ynn. Vid fabrikationen uppkommen gnista eller gasbildning mm. A spark from machinery or gas due to a manufacturing process	Koneenosien liikakuumeneminen Överhettade maskinsdelar Parts of engines overheated	Rautatie-, moottoriajoneuvo- ja höyrylaivaliikenne Trafik Traffic	Lasten aiheuttamat Av barn förorsakade bränder Caused by children	Tuho- ja murhapoltto Pyroman- och mordbränder Arson	Juopuneen tai mielisairaan aiheuttama Av alkoholpåverkade eller sinnessjuka förorsakade bränder Caused by a drunken or insane person	Muu tunnettu syy Annan känd orsak Other known reason	Syy tuntematon Orsaken okänd Unknown or undetermined	
—	17	—	13	—	—	5	—	—	—	4	2	1	6	4	81
—	1	—	7	—	—	4	—	—	—	—	5	1	3	6	34
—	9	—	5	—	43	2	—	—	6	3	3	—	9	3	167
—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	2	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	5	—	7	—	1	7	—	—	—	—	3	—	—	2	39
—	—	—	4	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	4	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	3	—	7	1	2	4	—	—	—	8	6	—	—	3	36
1	1	—	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	24
—	1	—	2	—	1	3	—	—	—	—	1	—	—	1	12
—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	1	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
3	64	—	69	—	—	1	—	—	—	35	11	—	2	19	206
—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	2	—	6	1	—	2	—	—	—	—	—	—	1	3	60
—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	7	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	10
—	15	—	9	—	1	—	—	—	—	6	4	1	1	3	45
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	2	16	6	—	—	—	—	—	—	27
—	2	—	2	1	3	4	—	—	—	—	—	—	1	2	25
—	1	—	6	—	—	4	—	—	—	1	—	1	1	—	18
1	6	—	20	1	—	1	—	—	—	2	8	1	—	4	51
—	—	—	4	—	—	2	—	—	—	—	1	1	1	2	14
5	136	—	175	7	60	53	16	6	6	63	49	6	28	58	947

19. Väestönsuojelutoimisto

Henkilökunta. Väestönsuojelutoimiston henkilöstössä tapahtui v. 1970 seuraava muutos: rakennusmestarina oli Kalle Ikonen 31.5. saakka ja 1.6. lähtien Einari Lehtoaro.

Kalliosuojien hoitohenkilöstöön kuului koneteknillisen ryhmän työnjohtaja, sähköyliasentaja, koneasentaja, 2 sähköasentajaa, putkiasentaja, 2 laitosmiestä ja 10 kalliosuojanhoitajaa eli yhteensä 18 henkeä.

Hallinnollinen toiminta. Väestönsuojelutoimiston työjärjestykseen sekä kalliosuojien hoitohenkilöstön työjärjestykseen tehtiin kertomusvuonna vähäisiä tarkistuksia.

Viraston toiminnan laajuutta kuvaa osaltaan diaariin kertomusvuonna merkittyjen kirjeiden luku, joka oli 1 617. Näistä oli hallinnollisia asioita 686, suunnittelu- ja koulutusasioita 791, rakenteellisen suojelun asioita 140. Kalliosuojien vuokrasopimuksia tehtiin 7. Rahatoimistolle lähetettyjen maksuosoitusluetteloiden määrä oli 156 ja laskujen määrä 1 196.

Kalliosuojien vuokrauksesta oli tuloja kertomusvuonna 1 079 011 mk. Niiden käyttökustannus- ja kunnossapitokulut olivat 294 596 mk. Vuoden aikana olivat kaikki vuokrauskelpoiset suojatilat jatkuvasti vuokrattuina.

Kalliosuojien normaaliajan käyttötarkoitusten monipuolistamiseen tähtäävissä pyrkimyksissä saavutettiin jossain määrin edistystä. Tarve käyttää suojia erilaisiin harraste-, kokoontumis-, kulttuuri- ja jopa liikunnallisiin tarkoituksiin oli yhä ilmeisempi. Niinpä yksi uusi kalliosuoja vuokrattiin nuorison harrastetiloiksi ja kahden suojan suunnittelu ja käynnissä oleva rakentaminen tähtäsivät samaan päämäärään. Keväällä toimeenpantiin Eläintarhantien kalliosuojassa ns. »bunkkeriteatteri»-kokeilu, josta saadut kokemukset johtanevat tapahtumakeskuksen syntymiseen lähinnä kulttuuriharrastuksia varten.

Suunnittelutoiminta. Kertomusvuoden suunnittelutoiminta kohdistui pääasiallisesti sisäasiainministeriön evakuoinneista 19.6. 1969 ja uudesta väestönsuojelun toimeenpano-organisaatiosta 13.3.1970 antamien ohjeiden edellyttämien suunnitelmien laatimiseen. Suunnittelutyön vaikeuden ja laajuuden vuoksi ns. valmiusevakuointisuunnitelma ja toimeenpano-organisaation eri suunnitelmat saattavat valmistua lopullisesti vasta v:n 1971 loppuun mennessä.

Kertomusvuonna jatkettiin v. 1968 aloitettua omatoimisen suojelun suunnitelmien tarkistamista. Vuoden 1970 loppuun mennessä eri toimipaikkoja koskevia tarkistettuja suunnitelmia olivat väestönsuojelutoimistolle lähettäneet muut kuin kaupungin virastot ja laitokset 162, teollisuus- ja liikeyritykset 266 ja asuntokiinteistöt 24 suunnitelmaa.

Noin neljännes pyydetyistä tarkistuksista jäi vielä saapumatta, joten työ tulee jatkumaan. Työtä hidastivat väestönsuojelutoimiston työvoiman vähyys, organisaatiomuutokset valtion virastoissa ja laitoksissa sekä

eri laitosten ja vastaavien suojelujohtajien jatkuva vaihtuminen.

Väestönsuojelutoimisto ei kyennyt riittävässä määrin avustamaan kaupungin virastojen ja laitosten suunnittelutyötä. Tämä tuki on tarpeen sellaisissa suuremmissa virastoissa tai laitoksissa, joissa ei ole päätoimista suojelujohtajaa tai tämän apulaista. Esimerkiksi sairaala- ja huoltoviraston laitosten suojelun suunnittelu ja kehittäminen on niin suuritöistä, että tehtävien määrätietoinen hoitaminen oman toimen ohella voi käydä ylivoimaiseksi. Väestönsuojelutoimistolle lähetettiin suojelusuunnitelmakortti liitteineen 206 eri toimipaikasta.

Viesti- ja hälytystoiminta. Kertomusvuonna rakennettiin III, IV ja VIII suojelupiirin sekä 91 erillisen suojelulohkon toimistojen sisäiset viestiverkot ja asennettiin radiolaitteet täyteen käyttövalmiuteen. Toimistot kalustettiin ja luovutettiin ao. johtoportaitten henkilöstön harjoituskäyttöön.

Johtoportaitten välisten suorien puhelinyhteyksien kytkentöjä kokeiltiin harjoituksissa ja todettiin näin syntyvien yhteyksien toimivan hyvin.

Helsingin Puhelinyhdistykseltä saatiin veloituksetta 350 kpl yleisestä käytöstä poistettuja, käyttökuntoisia automaattipöytäpuhelimia.

Pakilan ja Munkkiniemen suurtehohälyttimien laitesuojat valmistuivat. Pakilassa pystytettiin hälytintorni sireenipäineen ja koneiston asennus oli käynnissä. Munkkiniemen laitesuojassa on koneistoasennukset lähes loppuun suoritettu. Hälytintorni hankittiin, mutta sen pintakäsittelyä ei ole vielä suoritettu.

Väestönsuojelumateriaali. Materiaalihankintoihin oli kertomusvuonna käytettävissä kaikkiaan 327 834 mk, josta 139 956 mk oli hälytys- ja viestiverkoston hankintamäärärahoja.

Palveluihin tarvittavat materiaalilajit olivat seuraavat: henkilökohtaiset suojavälineet; tiedustelu- ja valvontavälineet; pelastusvälineet (kertomusvuoden tilanne n. 90 % tarvittavasta määrästä); puhdistusvälineet, jotka suurimmaksi osaksi ovat nopeasti pilaantuvaa materiaalia; sammutusvälineet (n. 70 %); viesti- ja sähköteknilliset välineet; talousvälineet, mihin ryhmään kuuluu pääasiassa paikallishankintamateriaalia ja palvelukseen kutsuttavilta lunastettavia välineitä; kuljetusvälineet, jotka ovat kaupungin omistamia autoja, sekä lääkintävälineet (n. 85 %).

Kertomusvuonna hankittiin varsinaisesti vain viesti- ja hälytinmateriaalia.

Koulutustoiminta. Väestönsuojelutoimiston kertomusvuonna pitämiä yleisen väestönsuojelun kursseja oli 48, oppilaita 1 041 ja laitossuojelun kursseja 23, oppilaita 753. Pelastus- ja ensiapukoulutuksen tehostamiseksi kunnostettiin kurssikeskuksen alakertaan harjoitusluokka, jossa ensiapuryhmät voivat pitää harjoituksiaan myös iltaisin.

Vanha ja suurikokoinen kurssien todistuslomake poistettiin käytöstä epäkäytännöllisenä ja korvattiin uudella taskukokoisella lomakkeella.

Yleisen väestönsuojelun kursseista on erityisesti syytä mainita vss-johtajiston jatkokurssit touko- ja joulukuussa sekä evakuoinnin johto- ja runkohenkilöstön kurssit. Kaupungin väestönsuojelun valmiutta on oleellisesti voitu lisätä kyseisten kurssien avulla.

Virasto- ja laitossuojelun kursseilla pysyi koulutettujen määrä jokseenkin edellisen vuoden tasolla kurssien lukumäärän kasvaessa. Tämä merkitsi luokan pienentyessä opetuksen tehostumista. Ensiapukoulutuksen kurssien ja oppilaiden lukumäärä kasvoi n. 50 %:lla edelliseen vuoteen verraten. Suojeluvalvojien koulutus pidettiin ao. laitoksissa työpaikkakoulutuksena yleensä 2 t:n tilaisuuksina. Tällainen järjestely sopi parhaiten sairaala- ja huoltoviraston laitosten normaaliin työrytmiin ja säästi koulutettavien aikaa. Koulutus tehostui samalla huomattavasti, kun aihetta voitiin käsitellä asianomaisen laitoksen tiloissa.

Kaupungin tärkeimpien laitosten sekä erityisesti teollisuuslaitosten uudet suojelujohtajat koulutti edelleen Suomen Väestönsuojelujärjestö.

Valtion väestönsuojelukoulussa järjestettiin marraskuussa viikon kestävä kurssi Helsingin kaupungin ja maalaiskunnan sekä Espoon kauppalan perustamistehtäviin kuuluvien suojeluosastojen johtajille ja näiden apulaisille. Kurssille osallistui kaupungin suojeluosastojen 20–31 johtajat ja johtajan apulaiset.

Väestön omatoimisen suojelun koulutuksesta ovat edelleen huolehtineet Helsingin Väestönsuojeluyhdistys ja Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri. Väestönsuojelutoimisto teki kertomusvuonna kummankin edellä mainitun kanssa kirjallisen sopimuksen yhteistyöstä.

Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen järjestämiä väestön omakohtaisen suojelun kursseja oli yhteensä 108, joihin osallistujia oli 1 872. Teollisuuden ja liikeyritysten suojelun kursseja pidettiin yhteensä 25, osallistujia oli 892.

Näiden lisäksi yhdistys järjesti esitelmä- ja informointitilaisuuksia sekä filmiesityksiä.

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin suorittamaa ensiapu- ja kotisairaanhoitokoulutusta annettiin yhteensä 294 kurssilla ja näillä oli osanottajia 5 489.

Lisäksi pidettiin kurssien opettajien ja ryhmänjohtajien jatkokoulutuspäivät, joille osallistui Helsingistä 40 henkeä. Järjestön keskushallituksen valmennuskursseilla valmennettiin uusiksi opettajiksi 56 sairaanhoitajaa. Ensiapualueharjoituksia pidettiin Helsingissä 5, osanottajia oli 450. Ensiapuinformaatiotilaisuuksia pidettiin 53, osanottajia oli 1 346.

Väestönsuojat. Sorvaajankadun kalliosuoja (elintarvikekeskuksen ent. juurikasvarasto) otettiin vastaan 26.3. kiinteistölautakunnalta väestönsuojelulautakunnan hallintaan.

Pihlajamäen asuntoalueen Graniittitien ja Liusketien yhteiskalliosuojat valmistuivat kertomusvuoden syksyllä, työt jatkuivat koko vuoden Erottajan yleisessä kalliosuojassa ja syksyllä aloitettiin sisustustyövaihe Myllypuron asuntoalueen yhteiskalliosuojassa sekä Strömbergintien ensiapuaseman kalliosuojassa. Vesalan yhteiskalliosuoja valmistui niin ikään syksyllä.

Keväällä valmistui Naulakalliontien kalliosuoja ensiapuasemaa varten sekä vuoden lopulla Muurimestarintien ja Perustien laitekorsut suurtehohälyttimen koneistoja varten sekä edellinen lisäksi suojelulohkon johtopaikkaa varten. Naulakalliontien ensiapuaseman varustamisen suunnittelua varten kriisiaikana tarvittavilla erikoisrakenteilla ja -laitteilla sekä lääkintämateriaalilla asetettiin vuoden lopussa työryhmä, johon kuului asiantuntijoita terveydenhoito- ja sairaalavirastosta sekä väestönsuojelutoimistosta.

Valmiissa kalliosuojissa, suojahuoneala 34 246 m², oli vuoden lopussa 44 740 suojapaikkaa yleisölle ja 1 535 suojapaikkaa vss-organisaatiolle. Edelliseen vuoteen verrattuna suojapaikkojen lukumäärä lisääntyi n. 7 000 paikalla.

Rakenteilla oleviin 3 kalliosuojaan, suojahuoneala 10 907 m², tulisi mahtumaan 15 600 suojapaikkaa yleisölle ja 344 suojapaikkaa vss-organisaatiolle. Suunnitteilla oli kaikkiaan 19 kalliosuojaa, joissa olisi tilaa 41 532 m² yht. 62 650 henkilölle ja 436 suojapaikkaa vss-organisaatiolle.

Talokohtaisissa suojissa, suojahuoneala 145 943 m², oli v. 1970 234 772 suojapaikkaa. Lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 25 664 suojapaikkaa, josta kertomusvuonna myönnettyjen rakennuslupien osuus oli 16 276 suojapaikkaa ja loput aikaisempien vuosien tilastoista puuttuneita ja nyt selvitettyjä suojapaikkoja. Talokohtaisia suojia oli toimintavuoden lopussa yhteensä 2 200.

Väestönsuojeluasetuksen 21 § 7 kohdan edellyttämä talokohtaisten suojien valvontatarkastustehtävä siirrettiin väestönsuojelulautakunnan esityksestä kertomusvuoden keväällä väestönsuojelutoimistolta palolaitok-

selle palotarkastuksen yhteydessä suoritettavaksi.

Tiedotus- ja yhteistoiminta. Helsingin kaupungin väestönsuojelun järjestelyjä ja valmiutta pyrittiin edelleen tekemään tunnetuksi mm. järjestämällä esittelytilaisuuksia, joita kaupungin omia tilaisuuksia lukuun ottamatta oli n. 20. Tutustumiskäynnin tekivät mm. valtakunnan korkein lääkintäjohto, väestönsuojelun ylijohto, maanpuolustuskorkeakoulukurssit, Norjan maanpuolustuskorkeakoulun kurssi, Ruotsin siviilipuolustusjärjestön tiedotusjohto, VR:n suojelujohtajat, poliisipäällystö, Oulun kaupungin ja Ahvenanmaan edustajat, useat puolustuslaitoksen kurssit ja muut edustajat, Salon seudun sekä Rauman ja Uudenkaupungin seudun väestönsuojeluyhdistykset sekä monet helsinkiläiset yhdistykset ja kansalaisjärjestöt.

Lehdistölle ja yleisradion edustajille annettiin haastatteluja ja informaatiota sekä järjestettiin tutustumiskäyntejä.

Tulot ja menot. T u l o j a oli kertomusvuonna yhteensä 1 079 011 mk. Määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 3 314 581 mk, m e n o t olivat 3 083 298 mk, joten käyttämättä jäi 231 283 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle yhteensä 142 000 mk.

20. Huoltotoimi[1])

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Taloudellisen tilanteen kannalta kertomusvuosi oli parempi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen syynä laski huomattavasti ja oli 3.0 (ed. v. 9.9) %. Kotiavustusta saaneista työttömien osuus oli 4.7 %. Työttömyyden takia huoltoapua saaneita perheitä ja yksinäisiä oli yhteensä 715.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli 23 798. Lasku edellisestä vuodesta oli 6.3 %. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten tammikuussa ja vähiten elokuussa. Asuntojen vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös useiden kaupungin uusiin vuokra-asuntoihin muuttaneiden kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiriin, johon luetaan kotiavustusta ja laitoshoitoa saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 16 v:n ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 36 242 henkilöä eli 6.9 (ed. v. 7.5) % henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä huoltoapua.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on sosiaalihuollon tehtävien painopiste siirtymässä yhä enemmän auttamistoiminnan muille alueille, joista ovat esimerkkeinä palvelutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neuvonta, ohjaus ja kasvatus. Kertomusvuonna aloitettiin huoltoviraston toimesta vanhusten virkistystoiminta lähinnä vähävaraisille kotonaan asuville vanhuksille sekä kehitettiin yhteistyötä vanhusten virkistystoimintaa harjoittavien järjestöjen kanssa.

Vanhusten laitospaikoista oli edelleen suuri puute, vaikka kotihuoltoa pyrittiin edelleen kehittämään. Tilannetta helpotti osittain 1.7. avattu Myllypuron sairaskoti, jossa on 220 hoitopaikkaa. Vuoden lopulla oli vanhusten lukumäärä n. 52 500 eli 10.0 % koko väestöstä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kaikista Koskelan sairaskodissa hoidetuista laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 35.3 (ed. v. 37.3) %.

Kertomusvuoden alusta lukien lakkautettiin vanhusten väliaikainen asumistuki kansaneläkkeisiin liitetyn asumistuen johdosta. Samasta ajankohdasta lukien maksettiin sen sijaan vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää, jonka saajia oli huomattavasti vähemmän kuin vanhusten väliaikaisen asumistuen saajia oli ollut.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä huollettujen lukumäärä nousi. Asunnottomien alkoholistien tilapäismajoitusta varten oli Porkkalankatu (ent. Lauttasaarenkatu) 1:ssä majapaikka, jossa oli ajoittain samanaikaisesti n. 400 miestä.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosa- ja asumistukikustannuksia lukuun ottamatta nousivat huoltotoimen bruttomenot edellisestä vuodesta 4.1 % eli n. 3.8 mmk ja olivat ne kertomusvuonna 96.6 mmk. Nettomenot olivat 71.9 mmk eli 0.4 mmk ja 0.5 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritetut kustannusosuudet olivat tukiosien osalta 19.5 mmk ja asumistukien osalta 2.4 mmk, yhteensä 21.9 mmk eli 18.4 % kokonaismenoista.

[1]) Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Huoltovirasto ja laitokset

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet ilman lapsia	8 903	37.4
» » lapsia huollettavana	50	0.2
» naiset ilman lapsia	9 035	38.0
» » lapsia huollettavana	2 029	8.5
Avioparit ilman lapsia	1 510	6.3
» lapsia huollettavana	2 271	9.6
Yhteensä	23 798	100.0

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 4 350; nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli											Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Yksinäiset miehet	27	11	5	4	3	—	—	—	—	—	—	50
Yksinäiset naiset (naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat)	1 085	615	231	75	19	1	1	2	—	—	—	2 029
Avioparit	726	766	431	220	88	28	5	4	1	1	1	2 271
Yhteensä	1 838	1 392	667	299	110	29	6	6	1	1	1	4 350

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 8 663. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 36 242, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin henkikirjoitetun väestön keskiväkiluvusta se oli 6.9 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden perheiden lapsia yhteensä 685, ko. perheiden lukumäärä oli 443.

Avuntarpeen syy. Pääsyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 54.0 % Vanhuus esiintyi syynä 16.2 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 13.7 %:lla ja työttömyys 3.0 %:lla.

Kymmenvuotiskautena 1961—1970 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina seuraava:

Avuntarpeen syy	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Vanhuus	16.6	13.3	14.1	14.3	15.3	14.9	14.3	13.7	14.5	16.2
Mielisairaus ja vajaamielisyys	14.2	14.0	12.7	12.3	11.9	11.3	10.1	9.5	9.4	9.6
Muu sairaus	46.5	51.3	47.4	46.9	47.1	44.1	38.0	37.1	39.6	43.6
Synnytys	0.8	0.9	0.8	0.9	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7	0.6
Invaliditeetti	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9	0.8	0.8	0.8
Perhesuhteet	2.6	2.8	2.4	2.4	2.5	2.7	2.7	2.8	2.8	2.8
Epäsosiaalinen elämäntapa	10.1	9.9	9.1	10.4	10.3	12.5	12.1	12.0	13.4	13.7
Työttömyys	2.9	1.5	6.7	5.4	4.7	6.0	13.7	15.1	9.9	3.0
Muu syy	5.5	5.5	6.0	6.6	6.6	6.9	7.3	8.3	8.9	9.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Seuraavassa ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä:

Avuntarpeen syy	16—19 v.	20—29 v.	30—39 v.	40—49 v.	50—59 v.	60—64 v.	65 v.
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	56.2
Mielisairaus ja vajaamielisyys	3.3	6.6	8.7	12.1	14.3	12.3	7.6
Muu sairaus	19.6	25.6	36.1	49.4	65.6	79.0	35.0
Synnytys	4.0	2.6	0.6	0.0	—	—	—
Invaliditeetti	0.9	0.7	0.8	1.2	1.2	1.0	0.4
Perhesuhteet	3.5	8.4	5.7	3.2	0.8	0.4	0.0
Epäsosiaalinen elämäntapa	7.6	29.0	31.2	21.8	8.1	1.5	0.1
Työttömyys	6.1	5.5	4.2	3.8	4.0	2.1	0.1
Muu syy	55.0	21.6	12.7	8.5	6.0	3.7	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittyivät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	Päämiehiä		
	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Yksinomaan laitoshoito	1 464	3 204	4 668
» kotiavustus	8 402	5 558	13 960
Laitoshoidon lisäksi kotiavustusta	2 868	2 302	5 170
Yhteensä	12 734	11 064	23 798

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	467	3.7	404	3.7	871	3.7
20—29	2 235	17.5	1 408	12.7	3 643	15.3
30—39	2 285	17.9	902	8.2	3 187	13.4
40—49	2 750	21.6	1 081	9.8	3 831	16.1
50—59	2 076	16.3	1 295	11.7	3 371	14.2
60—64	1 059	8.3	990	8.9	2 049	8.6
65—69	809	6.4	1 077	9.7	1 886	7.9
70—79	822	6.5	2 424	21.9	3 246	13.6
80—	231	1.8	1 483	13.4	1 714	7.2
Yhteensä	12 734	100.0	11 064	100.0	23 798	100.0

Kansaneläkkeen tukiosaa saivat huoltoavun saajat seuraavasti:

yksinäiset miehet		3 048
naimattomat naiset		2 619
muut yksinäiset naiset		4 344
avioparit:		
vain päämies	394	
» puoliso	97	
molemmat	540	1 031
Yhteensä		11 042

Kansaneläkkeen tukiosaa saaneita päämiehiä oli siten 10 945 ja tukiosaa saaneita huollettavia yhteensä 11 582, yksinomaan kansaneläkkeen perusosaa sai 244 henkilöä.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa laitoshoitoa saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen.

2. Laitoshoito ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 896 päämiestä ja 1 277 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 10 173 (ed. v. 10 278) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 613 847 (1 614 641), joten henkilöä kohden tuli keskim. 158.6 (157.1) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1970

(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perheen jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettua kohti
	Miehiä	Naisia	Yhteensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	**3 588**	**5 308**	**8 896**	**1 277**	**10 173**	**1 613 847**	**158.6**
Kaupungin omat laitokset	**2 611**	**3 790**	**6 401**	**766**	**7 167**	**1 242 786**	**168.7**
Huoltolautakunnan alaiset	*637*	*2 005*	*2 642*	*99*	*2 741*	*667 319*	*243.5*
Koskelan sairaskoti	213	631	844	44	888	132 318	149.0
Kustaankartanon vanhainkoti	178	731	909	22	931	279 701	300.4
Roihuvuoren vanhainkoti	77	217	294	2	296	77 776	262.8
Riistavuoren vanhainkoti	12	173	185	3	188	44 734	237.9
Suursuon vanhainkoti	31	266	297	18	315	78 554	249.4
Kulosaaren ja Hirvihaaran vanhainkodit	74	25	99	1	100	21 894	218.9
Myllypuron sairaskoti	66	173	239	13	252	27 694	109.9
Tervalammen työlaitos	64	—	64	—	64	4 648	72.6
Sairaalat	*1 046*	*723*	*1 769*	*556*	*2 325*	*66 252*	*28.5*
Marian sairaala	449	222	671	35	706	18 704	26.5
Kivelänsairaala	282	242	524	90	614	15 309	24.9
Malmin sairaala	98	140	238	27	265	6 727	25.4
Auroran sairaala	218	119	337	407	744	15 364	20.7
Laakson sairaala	75	43	118	10	128	7 147	55.8
Toipumi kodit	89	14	103	3	106	3 001	28.3
Mielisairaasat ja sielullisesti sairaiden huoltollaitokset	*1 059*	*1 217*	*2 276*	*122*	*2 398*	*509 215*	*212.4*
Nikkilän sairaala	441	716	1 157	25	1 182	370 840	313.7
Hesperian sairaala	571	457	1 028	92	1 120	84 425	75.4
Piritan sairaala	—	49	49	—	49	11 605	236.8
Röykän sairaala	61	52	113	1	114	35 559	311.9
Psykiatriset huoltolaitokset	—	12	12	1	13	1 812	139.4
Hesperian sairaalan Haagan osasto	51	40	91	9	100	4 974	49.7
Muiden omistamat laitokset	**1 307**	**1 903**	**3 210**	**576**	**3 786**	**371 061**	**98.0**
Vanhain- ja turvakodit	*102*	*398*	*500*	*9*	*509*	*116 837*	*229.5*
Vanhainkodit	29	251	280	3	283	81 838	289.2
Lepokodit	62	33	95	1	96	14 325	149.2
Erilaiset invalidikodit	11	10	21	1	22	5 557	252.6
Ensi-Koti	—	62	62	2	64	5 749	89.8
Sophie Mannerheim-koti	—	18	18	2	20	3 536	176.8
Pelastusarmeijan äitikoti	—	13	13	1	14	1 281	91.5
Emmauskoti	—	17	17	—	17	4 551	267.7
Sekalaiset turvakodit ym.	—	—	—	—	—	—	—
Työkodit ja siirtolat	*6*	*2*	*8*	—	*8*	*393*	*49.1*
Uudenmaan työlaitos	6	2	8	—	8	393	49.1
Itä-Suomen työlaitos	—	—	—	—	—	—	—
Sairaalat, parantolat yms.	*1 176*	*1 472*	*2 648*	*561*	*3 209*	*210 978*	*65.8*
Yleiset ja yksityiset sairaalat	928	974	1 902	530	2 432	55 455	22.8
Työterveyslaitos	1	2	3	1	4	83	20.8
Tuberkuloosiparantolat	5	1	6	—	6	982	163.7
Invalidisairaalat ja hoitolat	17	16	33	3	36	1 074	29.8
Sairaskodit	166	443	609	18	627	136 827	218.2
Sekalaiset hoitolat ja parantolat	110	75	185	12	197	16 557	84.0
Mielisairaalat ym.	*62*	*99*	*161*	*12*	*173*	*42 853*	*247.7*
Kellokosken sairaala	21	38	59	2	61	20 554	337.0
Muut mielisairaalat (paitsi H:gin omat)	41	61	102	10	112	22 299	199.1

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (kursiivi) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 77.0 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 41.3 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoitoloissa oli 34.2 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan ja Myllypuron sairaskodeissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa sekä Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoitoa saaneista 637 miestä ja 2 104 naista eli yhteensä 2 741 eri henkilöä. Edellisenä vuonna oli ko. laitoksissa hoidettujen luku 2 578.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

K o s k e l a n s a i r a s k o t i

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsittävä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoituttu lähinnä muihin tietoihin.

Hoitopaikat 31.12.

sisätautiosasto	717
kirurgian osasto	97
mentaaliosasto	235
yhteensä	1 049

Lisäksi 25-paikkainen päivähoito-osasto.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 842 henkilöä, joista miehiä 947 ja naisia 2 895. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tähän tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä 888 eri henkilöä, joista miehiä 213 ja naisia 675. Ns. itsemaksavina hoidettiin 2 611 eri henkilöä ja yksityispotilaina 384 henkilöä, joista 41 henkilöä hoidettiin myös ns. itsemaksavina.

Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

	hoitopäiviä
huoltoaputapaukset	132 318
itsemaksavat	232 117
yksityispaikoilla olleet	10 421
yhteensä	374 856

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 35.3 (ed. v. 37.3) % ja muiden tapausten osalle 64.7 %.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 1 012 henkilöä ja v:lle 1971 siirtyi 1 014 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodin ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi, toimi kertomusvuonna vain neljä kuukautta. Toiminta oli keskeytettynä 4.5. alkaen vuoden loppuun.

Kertomusvuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana oli päivähoidossa 143 henkilöä, jotka kävivät yht. 1 789 kertaa päivähoito-osastossa. Hoitoon otettiin 112 henkilöä, joista valtaosa suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä. Päivähoidossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 696 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 851, poliklinikkakäyn-

tejä 282, röntgentutkimuksia- ja hoitoja 123, laboratoriokäyntejä 100. Päivähoito-osasto oli suljettuna lauantaisin.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoitoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 25 203 212 mk.

Tulot	mk
Poliklinikkatulot	41 155
Ateriamaksut	286 066
Luontoisedut	15 496
Vuokrat	331 277
Muut tulot	260 504
Yhteensä	934 498

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 67.23 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 64.74 mk. Kustannukset päivähoidon osalta olivat 20.16 mk hoidettavaa ja päivää kohti. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 3.01 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka. Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yhteensä 29 820.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä 68 ja osastoilla 665, ehtoollisjumalanpalveluksia oli 37, joihin osallistui 524 potilasta ja ehtoollista jaettiin yksityisesti 54 potilaalle, yhteensä 578 potilaalle. Kuorovierailuja oli 37.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. sairaalakirjaston avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 16 659 kertaa.

Televisio-ohjelmia seurattiin kaikilla osastoilla. Kanttiini toimi entiseen tapaan. Osastoilla järjestettiin kahvikonsertteja ja muita viihdetilaisuuksia.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin useita retkiä, mm. Salmen ulkoilualueelle, Seurasaareen, Vanhankirkon kesäkotiin yms. Lisäksi käytiin operettiteatterissa ja tutustumassa mm. vanhusten töiden näyttelyyn.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 41 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 709 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 18.0 huollettavaa.

Toimintaterapiaan osallistui 873 eri sairasosastojen ja päivähoito-osaston potilaista. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 27 136. Taideterapiakerhoon osallistui 71 henkilöä, käyntejä oli 431.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten toimintojen harjoittelua pienissä ryhmissä kaikkiaan 251 kertaa, potilaita oli 504.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletöitä sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitöitä. Askartelutöiden myynti tuotti 7 696 mk.

Kustaankartanon vanhainkoti

Hoitopaikat 31.12.

laitossairaala	147
vanhainkoti	684
yhteensä	831

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 191 miestä ja 780 naista eli

yht. 971 potilasta. Heistä oli huoltoaputapauksia 931. Vanhainkodin sairasosastolla oli 39 henkilöä lääkärien yksityispaikoilla ja 11 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana, mutta heistä oli 10 myös yksityispotilaina.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 279 701 eli 300.4 päivää keskim. huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 2 288. Hoitopäivien yhteismäärä oli siten 281 989.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 8 549 865 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	82 313
Luontoisedut	3 849
Vuokrat	124 380
Muut tulot	114 049
Yhteensä	324 591

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 30.32 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 29.17 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta ovat henkilöä ja päivää kohden 3.01 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Pääasiallinen huomio keskitettiin kertomusvuonna potilaiden aktivoimiseen. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä, yövartiointia sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkuvakoteloiden valmistusta, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Kokonaismyynti oli 54 920 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus oli 30 745 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia tuotteita 11 909 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 30 % askartelu- ja työtoimintaan.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 147 laitossairaalapaikalla oli kertomusvuonna 777 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 53 618.

Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 9 558. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 34 073, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 3 756 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 16 460 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 3 963. Ekgtutkimuksia oli 1 680. Kuolemantapauksia oli yht. 114. Vanhainkodin yleisten osastojen vanhusaineksessa on edelleen tapahtunut sekä fyysisen että psyykkisen kunnon huonontumista.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa on selostettu tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemassa terveyden- ja sairaanhoitoa koskevassa julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin juhlasalissa pidettiin 51 suomenkielistä ja 11 ruotsinkielistä jumalanpalvelusta, joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Suurin osa juhlasalissa pidetyistä jumalanpalveluksista radioitiin osastoille. Lisäksi oli sairasosastolla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia ja sairaalalehtori järjesti useita hartaushetkiä ja sielunhoidollisia keskusteluja. Lisäksi erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksissa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 12 272 teosta. Sokeain kirjastosta lainattiin 17 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myy-

jäistilaisuus, 43 elokuvanäytöstä, 27 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltarusko» -niminen lehti ilmestyi 5 numerona.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja talvikaudella 16 kertaa. Kerhon toiminnassa oli pääpaino vanhusten omatoimisuudella. Juhannusaattona järjesti kerho Kustaankartanon puistoon suuren juhannusjuhlan.

Heinäkuussa tehtiin bussiretki Stansvikin kartanoon. Retkeen osallistui n. 210 vanhusta. Linnanmäen huvipuistossa vieraili elokuussa 190 vanhusta. Vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus ostosmatkojen tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyyppinen laitos, jonka alaisina toimivat Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkoti.

Hoitopaikat 31.12.

Vanhainkoti	
Roihuvuoren	216 laitossairaalapaikkaa
Hirvihaaran	50 vanhainkotipaikkaa
Kulosaaren	20 vanhainkotipaikkaa

Huollettavat. Roihuvuoren vanhainkodissa hoidettiin huoltoaputapauksina kaikkiaan 296 henkilöä ja Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa 100 henkilöä. Hoitopäiviä oli 99 670 eli keskim. 251.7 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren vanhainkodin osalle 77 776, Hirvihaaran 16 440 ja Kulosaaren 5 454 vrk. Roihuvuoressa oli lisäksi 1 nainen itsemaksavana 365 hoitopäivää.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten menot ja tulot jakaantuvat seuraavasti:

Vanhainkoti	Menot mk	Tulot mk
Roihuvuori	3 988 015	178 450
Hirvihaara	387 575	14 960
Kulosaari	209 909	3 719
Yhteensä	4 585 499	197 129

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
Ateriamaksut	70 453
Luontoisedut	8 369
Vuokrat	59 328
Muut tulot	58 979
Yhteensä	197 129

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 51.04 mk ja nettokustannus, eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja 48.75 mk. Hirvihaaran vanhainkodissa oli bruttokustannus 23.58 mk ja nettokustannus 22.67 mk. Kulosaaren vanhainkodin bruttokustannus oli 38.49 mk ja nettokustannus 37.81 mk.

Kustannukset huollettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 2.95 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito. Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla käyntien lukumäärä oli kertomusvuonna 743. Laboratoriotutkimusten lukumäärä oli 10 514. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 735 näytettä. Fysioterapiahoitoa annettiin Roihuvuoressa 2 873 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 246 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui 2 902 henkilöä.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita lähetettiin 876 kertaa Koskelan sairaskodin poliklinikoille ja toimenpideosastoille ja muille poliklinikoille 86 kertaa hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi

kolmen viikon välein ja tarvittaessa useamminkin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkäri kävi laitoksessa 28 kertaa.

Sielunhoitotyö ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia Roihuvuoren vanhainkodin osastoilla pidettiin 294 kertaa (näistä 26 ehtoollistilaisuutta). Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin kirjastosta lainattiin 6 970 teosta.

Viihdytystoiminta. Roihuvuoren vanhainkodin kanttiinia hoiti edelleen sairaalapalvelu. Useita viihdytystilaisuuksia oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Laitoksen puolesta järjestettiin huollettaville useita retkiä. Miespotilaat, mukana myös pyörätuolipotilaita, olivat yleisurheilukilpailussa Stadionilla, liikuntakykyisten naispotilaiden kanssa tehtiin ympäristöajelu, jossa tutustuttiin uusiin asuntoalueisiin, vanhustenhuoltolaitoksiin ja asuintaloihin. Käytiin myös Tapiolassa ja sen jälkeen Gallen-Kallelan museokahvilassa. Vastaava retki tehtiin myöskin pyörätuolinaispotilaiden kanssa.

Kulosaaren vanhainkodista tehtiin retki Vitträskiin Paavalin seurakunnan kesäkotiin. Hirvihaaran asukkaat tekivät retken Kotkaan ja kävivät mm. Langinkoskella.

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoinkuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 97 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelu. Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 215 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynti nousi 30 374 mk:aan.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin uutteruusrahaa.

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, jossa viljeltiin perunaa ja juurikasveja.

Riistavuoren vanhainkoti

Riistavuoren vanhainkodissa on 114 laitossairaalapaikkaa, tilapäinen 11-paikkainen vanhainkotiosasto, päiväkoti, jossa on 40 paikkaa, ja 137 yksiötä käsittävä vanhusten asuintalo.

Laitossairaala- ja vanhainkotipaikoilla hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 188 eri henkilöä, joista 12 miestä ja 176 naista. Hoitopäiviä oli 44 734 eli 237.9 päivää keskimäärin huollettavaa kohti.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 3 204 371 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	31 795
Luontoisedut	4 248
Vuokrat	212 038
Muut tulot	20 539
Yhteensä	268 620

Menot jakautuivat seuraavasti:

	Menot mk	Bruttokust. hoitopäivää kohti, mk	Nettokust. hoitopäivää kohti, mk
Laitossairaala- ja vanhainkotiosasto	2 743 675	61.33	58.21
Päiväkoti	99 384	12.56	12.56
Vanhusten asuintalo	361 312	7.11	4.57
Yhteensä	3 204 371		

Laitossairaalan ja vanhainkotiosaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 2.97 mk.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 391, josta 138 oli päiväkodista ja 768 vanhusten asuintalosta. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 9 687, joista päiväkodin osalle tuli 128 ja asuintalojen 512. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 270 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 184 ja fysioterapiahoitoa annettiin 4 788 kertaa. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideosastoille tarpeen mukaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehti sairaaloiden sielunhoidon keskus. Hartaustilaisuuksia oli 176, joista 6 ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin laitoskirjasto, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 4 116 teosta.

Viihdytystoiminta. Riistavuoren vanhainkodin kanttiini toimi entiseen tapaan. Eri yhteisöt, järjestöt ja kerhot sekä yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille viihdytystilaisuuksia, joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 53 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä. Huollettaville järjestettiin kolme retkeä, nim. Suitian kuntoutuslaitokseen, Salmen ulkoilualueelle ja Hämeenlinnaan. Lisäksi järjestettiin tori- ja teatterimatkoja.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 98 huollettavaa, joista 27 päiväosastolta. Askarteluvalmisteiden kokonaismyynti oli 13 963 mk. Myyntipäiviä järjestettiin joka kolmas viikko torstaisin. Myyjäiset pidettiin 22.11. Myynti niissä oli 3 356 mk.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua askartelu- ja viihdytystoimintaan ja mahdollisuuksien mukaan saada myös laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yht. 57 eri henkilöä, joista 37 miestä ja 20 naista. Vuoden lopussa oli osaston kirjoissa 40 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 7 910.

Vanhusten asuintalo. Vuoden lopussa oli asukasmäärä 139 henkilöä, joista aviopareja 2 (miehiä 8 ja naisia 131). Asumispäiviä oli 50 823. Vanhin asukas oli 88-vuotias ja nuorin 62-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset. Vanhainkodin apulaisylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Kertomusvuonna oli 21 päivystävän lääkärin käyntiä. Sairaanhoitajat suorittivat 632 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin, sosiaalihuoltaja kävi 296 kertaa, jonka lisäksi asukkaat kävivät sosiaalihuoltajan luona 620 kertaa ja naisvahtimestari 968 kertaa vanhusten luona. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 40 naista. Askarteluraha maksettiin 2 488 mk eli keskim. 10 mk askartelijaa kohti kuukaudessa.

Suursuon vanhainkoti

Laitoksessa on 260 laitossairaalapaikkaa ja päiväkoti, jossa on 40 paikkaa.

Laitossairaalassa hoidettiin kertomusvuonna 368 henkilöä, joista 38 miestä ja 330 naista. Näistä oli huoltoaputapauksia 31 miestä ja 284 naista. Hoitopäiviä oli 94 789, joista tuli huoltoaputapausten osalle 78 554 eli 82.9 % ja itsemaksavien osalle 16 235 hoitopäivää eli 17.1 %.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 5 902 731 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	68 879
Luontoisedut	12 310
Vuokrat	122 615
Muut tulot	68 412
Yhteensä	272 216

Menot ja tulot jakautuivat osastoittain seuraavasti:

	menot	tulot
hoivaosasto	5 816 415	272 216
päiväkoti	86 316	—
Yhteensä	5 902 731	272 216

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohti oli 61.36 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 58.49 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin. Kustannukset päiväkodin osalta olivat 8.93 mk hoidettavaa ja päivää kohti.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 2.97 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 1 034, joista 232 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 14 888 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 1 785 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 438 ja fysioterapiahoitoa annettiin 6 430 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 26, joihin osallistui 230 henkilöä. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yhteensä 585 potilasta sekä Kustaankartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yhteensä 576 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Hartaustilaisuuksia oli 403 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 17. Yhteisiä juhlia oli 5, lisäksi useat kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilökohtaista sielunhoitotyötä tehtiin keskustelujen muodossa. Kirjastosta huolehti kaupungin laitoskirjasto. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päiväkodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän lisäksi kirjasto oli avoinna kaksi kertaa viikossa. Kirjoja lainattiin 5 113. Huollettavien käyttöön tilattiin 92 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaalapalvelulle vuokrattu kanttiini palveli huollettavia entiseen tapaan. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Vanhuksille järjestettiin 3 teatteriesitystä laitoksessa ja elokuvaesityksiä oli 2. Lisäksi oli erilaisten yhteisöjen kuin myös yksityisten järjestämiä musiikkiesityksiä. Hoivaosastojen potilaille järjestettiin 2 retkeä, joista yksi Poliohuolto-yhdistyksen Kaislaranta-kotiin ja toinen Stansvikiin, Kunnallisvirkamiesyhdistyksen kesäkotiin. Päiväkotilaiset tekivät vastantekoretken Rajamäelle, kesäretken Raaseporin linnoitukseen sekä Hämeenlinnaan. Lisäksi tehtiin useita retkiä Kauppatorille.

Huollettavien työ ja askartelu. Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 124 huollettavaa, hoivaosastoilta 89 ja päiväkodista 35. Askarteluvalmisteiden kokonaismyynti oli 20 707 mk, josta omaan käyttöön tarkoitettujen valmisteiden osuus 835 mk. Päiväkodin huollettavat saivat työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen itselleen askarterurahana. Askartelutuotteiden myynti oli kerran viikossa. Tavanomaisen askartelutyön lisäksi oli myös keittiötoimintaa, jota leipomisen ja kahvin keiton muodossa harrastettiin yhteiseksi iloksi. Joulun tienoissa järjestettiin joulumyyjäiset.

Päiväkoti. Päiväkoti toimi samojen periaatteiden mukaan kuin Riistavuoren päiväkoti. Päiväkodissa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 46 henkilöä, joista 31 naista ja 15 miestä. Hoitopäiviä oli 9 668. Suurin osa päiväkodissa käyneistä oli 70—80 -vuotiaita.

Myllypuron sairaskoti

Myllypuron sairaskoti valmistui kesällä 1970. Laitoksessa on 220 laitossairaalapaikkaa. Kertomusvuonna hoidettiin 252 henkilöä, joista miehiä 66 ja naisia 186. Hoitopäiviä oli 27 694 eli keskimäärin 110 päivää henkilöä kohden.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 2 846 092 mk.

Tulot	mk
Ateriamaksut	25 397
Luontoisedut	1 368
Vuokrat	43 279
Muut tulot	3 920
Yhteensä	73 964

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 102.77 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 100.10 mk. Kysymyksessä oli ensimmäinen toimintavuosi, jolloin kustannukset olivat tavallista korkeammat.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat 2.52 mk henkilöä ja päivää kohden.

Lääkärinhoito. Sairaskodin lääkäri kävi joka päivä kaikilla osastoilla ja varsinaisen lääkärikierroksen hän teki kerran viikossa. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 86 ja muille poliklinikoille lähetettiin 96 henkeä. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 8 629 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 1 040 näytettä. Ekg-tutkimuksia suoritettiin 391. Röntgentutkimuksia, jotka suoritettiin aluksi Koskelan sairaskodissa ja myöhemmin Kustaankartanon vanhainkodissa, oli 191. Fysikaalista hoitoa annettiin 1 559 kertaa. Tämän lisäksi annettiin liikunnallista kuntoutushoitoa 9 167 kertaa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Kertomusvuonna ei sairaskodilla ollut vielä omaa sielunhoitajaa. Hartaustilaisuudet, joita oli 9, järjestettiin Herttoniemen ja Matteuksen seurakuntien toimesta. Helsingin kaupungin laitoskirjaston alaisuuteen kuuluva kirjasto avattiin 19.10. Kirjasto oli avoinna neljänä päivänä viikossa kaksi tuntia kerrallaan ja lisäksi kirjastonhoitaja kiersi kirjastovaunun kanssa kerran viikossa kaikilla osastoilla. Kirjastosta lainattiin kertomusvuonna 1 275 teosta. Huollettavien käyttöön tilattiin 79 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Viihdytystoiminta. Sairaskodin kanttiini vuokrattiin Uudenmaan Sairaanhoitajayhdistyksen Sairaalapalvelulle. Viihdytystilaisuuksia järjestettiin yhteensä 14, joista 6 oli ulkopuolisten järjestämiä ja loput järjestettiin sairaskodin henkilökunnan toimesta.

Askartelutoiminta. Askartelutoimintaan osallistui toimintakautena elokuusta joulukuuhun 82 potilasta, joista päivittäin keskimäärin 18 potilasta. Askartelutuotteiden myynnistä saatiin 3 203 mk. Uutteruusrahaa maksettiin yhteensä 1 396 mk.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Myllypuron vanhusten asuintalossa on 136 yksiötä. Talossa asui kertomusvuonna kaikkiaan 153 henkilöä, näistä miehiä 17 ja naisia 136. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 143. Asumispäiviä oli 52 243. Vanhin asukas oli 88-vuotias.

Asuintalon menot olivat 396 657 mk ja tulot 134 284 mk. Huoltopäiväkustannus asukasta ja päivää kohti bruttomenojen mukaan oli 7.59 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkailla ei ollut omaa lääkäriä, vaan he kävivät alue- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa pyydettiin asukkaan luo joko aluelääkäri tai päivystävä lääkäri. Näitä

käyntejä oli 56. Kaupungin kotisairaanhoitaja teki kotikäyntejä 10 asukkaan luo, 27 asukasta oli yhteensä 48 kertaa sairaalahoidossa kaupungin eri sairaaloissa. Sairaalapäiviä oli 1 496.

Kotikäyntejä vanhusten luo tehtiin kaikkiaan 2 379, joista suurimman osan teki asuintalon hoitaja apulaisineen. Muita palveluksia suoritettiin 2 316 kertaa, joista mainittakoon ostospalvelu, lääkkeitten nouto apteekista, maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhelinpalvelu.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asukkaiden askartelusta siten, että työtupien askartelutyönohjaaja kävi asuintalossa ohjaamassa vanhusten askartelutyötä. Askarteluun osallistui 17 naista. Työtuvat maksoivat askartelijoille työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen askarterurahana. Tätä rahaa maksettiin kertomusvuonna 1 955 mk ja sen suuruus vaihteli 2–44 mk:aan kuukaudessa askartelijaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa tehtäväluontoiseen askarteluun, johon kuului erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tehtäväpalveluun osallistui 11 henkilöä (2 miestä ja 9 naista), heidän yhteisesti saamansa askarteluraha oli kertomusvuonna 3 000 mk.

Viihdytystoiminta. Asuintalon asukkaille järjestettiin kertomusvuonna 38 erilaista viihdytystilaisuutta, joista Herttoniemen seurakunta järjesti 27, eri piirit 4 ja oma johto 7. Tämän lisäksi ovat asukkaat saaneet vapaaja alennuslippuja teatteriin, elokuviin, oopperaan yms. Retkistä mainittakoon vesibussiretki Suomenlinnaan ja Kivisaareen, kiertoajelu kaupungilla, jolloin käytiin Vanhusten Viikon näyttelyssä, Työsuojelunäyttelyssä yms. Vanhukset osallistuivat myös Herttoniemen seurakunnan retkiin ja olivat muutenkin mukana seurakuntatoiminnassa.

Pihlajamäen asuintalo

Pihlajamäen asuintalossa on 247 yksiötä. Kertomusvuonna asui asuintalossa kaikkiaan 331 vanhusta, joista 82 miestä ja 249 naista. Vuodelle 1971 siirtyi 312 asukasta. Asumispäiviä oli 113 164. Talon vanhin asukas oli 87-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Asuintalon menot olivat 815 068 mk ja tulot 438 446 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 7.20 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon kerhosiivessä sijaitsee Pihlajamäen alueläkärin vastaanotto ja sairaanhoitoasema. Asuintalosta käytiin alueläkärin vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Alueläkäri tai päivystävä lääkäri suoritti 61 käyntiä kiireellisissä sairaustapauksissa. Kotisairaanhoitaja kävi 11 henkilön luona ja henkilökunta teki kotikäyntejä sairaustapauksissa. Sairaalahoidossa oli 79 henkilöä yhteensä 103 kertaa, sairaalassaolopäiviä oli 2 200. Kotikäyntejä asuintalon puolesta tehtiin 2 813 ja muita palveluksia mm. lääkkeitten noutoa, maksu- ja puhelinpalvelua yms. 427 kertaa.

Askartelu. Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien askartelusta siten, että työtupien askartelunohjaaja kävi asuintalossa viitenä päivänä viikossa. Askarteluun osallistui 31 henkilöä, 28 naista ja 3 miestä. Askarterurahaa maksettiin yhteensä 3 561 mk. Asukkaat ottivat myöskin osaa tehtäväluontoiseen askarteluun, joka käsittää erilaisia talon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tähän osallistui 13 henkilöä, joille maksettiin askarterurahaa kertomusvuonna yhteensä 2 070 mk.

Viihdytystoiminta. Pihlajamäen seurakuntapiirin työntekijät pitivät asukkaille Kultaisen Iän kerhoa kerran viikossa. Seurakuntasisaren ohjaama keskustelupiiri toimi kertomusvuoden syksystä alkaen kerran viikossa. Markuksen seurakunta järjesti ruotsinkielisille asukkaille kerhotoimintaa samoin kerran viikossa. Pukinmäki-Pihlajamäki Eläkeläiset -yhdistys järjesti kerhotoimintaa joka toinen viikko. Kerhojen toimesta järjestettiin

retkiä ja leirejä. Asuintalon toimesta järjestettiin viihdytystilaisuuksia ja retki Messilän lomakeskukseen ja sen jälkeen Hollolan kirkkoon. Osa asukkaista oli mukana Mainostelevision järjestämässä tilaisuudessa Runeberg-laivalla, missä nauhoitettiin »Hopealankoja»-nimistä ohjelmaa. Asukkaat saivat alennus- ja vapaalippuja elokuva-, teatteri-, ooppera- ja konserttiesityksiin. Helsingin kaupungin kirjastoauto pysähtyi kerran viikossa asuintalon pihalle. Kuntovoimistelukertoja oli 231 ja niihin osallistui 58 asukasta yhteensä 1 801 kertaa.

Pukinmäen asuintalo

Pukinmäen asuintalon A-talossa on 117 yksiötä, jotka on tarkoitettu yksinäisille vanhuksille. C-talossa on kaksi yksiötä, joista toinen on toimistona ja toinen vuokrattu terveydenhoitovirastolle Pukinmäen lastenneuvolan käyttöön. Ensimmäiset asukkaat muuttivat Pukinmäen asuintaloon joulukuussa 1969. Kaikissa yksiöissä oli asukkaat 23.2. mennessä. Vuoden lopussa talossa asui 118 henkilöä. Kaikkiaan talossa asui kertomusvuonna 124 henkilöä, joista 116 naista ja 8 miestä. Asumispäiviä oli 42 426. Vanhin asukas oli 86-vuotias ja nuorin 58-vuotias.

Asuintalon menot olivat 227 190 mk ja tulot 186 655 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 5.35 mk.

Sairaanhoito. Asuintalon asukkaat kävivät aluelääkäreiden vastaanotoilla ja kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa kävi alue- tai päivystävä lääkäri potilaan luona 22 kertaa. Sairaalahoidossa oli 24 henkilöä yhteensä 35 kertaa ja sairaalassaolopäiviä oli 668. Kotisairaanhoitaja kävi 6 henkilön luona. Helsingin Kotiaputoimiston kautta sai kotiapua 20 henkilöä. Asuintalon henkilökunnan tekemiä kotikäyntejä oli 1 116 ja muita palveluja 1 300.

Askartelu. Askartelutilaksi kunnostettiin yksi asuintalon ulkoiluvälinevarasto, mutta toiminnan aloittaminen siirtyi seuraavaan vuoteen. Tehtäväluontoiseen askarteluun osallistui 8 henkilöä, ja he saivat askarterurahaa yhteensä 674 mk.

Viihdytystoiminta. Kerhohuoneessa oli kerran viikossa Malmin seurakunnan järjestämä hartaustilaisuus. Pukinmäen Eläkeläiset -yhdistyksen kerho kokoontui samoin kerran viikossa huhtikuusta lähtien. Asuintalon asukkaiden oma laulukerho kokoontui kerran viikossa syyskuun alusta lukien. Eri yhteisöt järjestivät asukkaille useita retkiä ja asuintalon toimesta tehtiin retket Luukkaan ulkoilualueelle ja Hämeenlinnaan, jolloin tutustuttiin Hattulan vanhaan kirkkoon ja Aulangon luonnonpuistoon. Asukkaat saivat myöskin vapaa- ja alennuslippuja teatteri- ja elokuvaesityksiin.

Tervalammen työlaitos

Uusi huoltolarakennus valmistui kertomusvuoden helmikuussa. Huoltolapaikkoja oli sen jälkeen 180, josta 78 huoltola- ja 102 työlaitospaikkaa.

Huollettavat. Laitoksen kirjoissa oli vuoden aikana yht. 1 513 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 64 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 1.1.1971 voimaan tulleen huoltoapulain muutoksen johdosta vain 2.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 947 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 171.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 378 miestä. Näistä oli laitoksessa kertomusvuoden aikana olleita yhteensä 187 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 229.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 54 962. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	Hoitopäiviä v. 1970	v. 1969
Huoltoapulain nojalla hoidetut	4 648	6 909
PAV-lain nojalla hoidetut	38 368	25 833
Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	11 946	13 755
Yhteensä	54 962	46 497

Hoitopäivien luku nousi edellisestä vuodesta 8 465:llä.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 1 188 752 mk ja bruttotulot 725 290 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 69 194 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 21.63 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 8.43 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 9.69 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 32 747 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen joko itse saamaansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 57 359 mk:n arvosta, mistä summasta 46 812 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa.

Terveydenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 2 334. Erikoistutkimuksissa oli poliklinikoilla 778 käyntiä. Hammaslääkärikäyntien luku oli n. 676. Laitoksen sairasosastolla hoidettiin 28 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 276.

Henkinen huolto. Ryhmäterapiatilaisuuksia järjestettiin kahtena iltana viikossa, lisäksi oli yksilöterapiaa. AA-kerho kokoontui edelleen laitoksessa ja Helsingin AA-kerhoista oli useita vierailuja.

Huollettavat harrastivat vapaa-aikanaan urheilua kuten lento- ja jalkapalloa sekä kesällä myös kalastusta.

Viihderyhmä järjesti useita tilaisuuksia pääasiassa omin voimin, mutta mukana oli myös ulkopuolisia esiintyjiä. Laitokseen perustettiin pieni mieskuoro.

Kansan Raittiusapu -yhdistys järjesti raittiusviikolla raittiusjuhlan. Lisäksi erilaiset uskonnolliset yhdistykset järjestivät hartaustilaisuuksia ja kuorovierailuja laitoksessa 37 kertaa.

Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtiä, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 480 eri henkilöä, joista 306 (ed. v. 321) miestä ja 174 (222) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 179 (198).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä. Myös eripainoksen taulukkoliitteissä on numerotietoja.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	29	9.5	52	29.9	81	16.9
Työn vieroksuminen	164	53.6	80	46.0	244	50.8
Kerjuu	22	7.2	5	2.9	27	5.6
Ammattihaureus	—	—	34	19.5	34	7.1
Muu peruste[1])	91	29.7	3	1.7	94	19.6
Yhteensä	306	100.0	174	100.0	480	100.0

[1]) Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa, 44.4 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 31.1 % kuljeksivan elämän ja 15.6 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	63	20.6	31	17.8	94	19.6
Kotikuntaan lähettäminen	7	2.3	7	4.0	14	2.9
Irtolaisvalvonta	103	33.6	32	18.4	135	28.1
Työlaitos	56	18.3	42	24.1	98	20.4
Pakkotyö	—	—	2	1.2	2	0.4
Jälkivalvonta	77	25.2	60	34.5	137	28.6
Yhteensä	306	100.0	174	100.0	480	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 7.2 %, jäi varoitusasteelle 46.4 %, valvonta-asteelle 30.2 %, työlaitoksessa oli 11.2 % ja jälkivalvonnassa 5.0 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen työlaitokseen tai pakkotyöhön lähettämisestä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä oli kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 14 341, joista 7 478 oli miesten ja 6 863 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Siviilisääty ja syntyperä. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät irtolaiset seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	216	70.6	108	62.1	324	67.5
Naimisissa	40	13.1	32	18.4	72	15.0
Leskiä	2	0.6	4	2.3	6	1.2
Eronneita	48	15.7	30	17.2	78	16.3
Yhteensä	306	100.0	174	100.0	480	100.0

Aviottomina syntyneitä [1]) oli kaikista irtolaisista 32 eli 6.7 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 4.6 % ja naisista 10.3 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v[2]) %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v — %	Yht. %
Miehiä	7.2	33.0	30.1	22.9	6.8	100.0
Naisia	19.0	40.2	17.2	16.1	7.5	100.0

[1]) Tuntematonta syntyperää olevat mukaanluettuina. — [2]) Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 227 eli 47.3 % kaikista, miehistä erikseen 175 eli 57.2 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 46.9 %.

4. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 551 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	2 696	147	2 843
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	654	54	708
Yhteensä	3 350	201	3 551

PAV-lain mukaisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjätapauksina on viime vuosina huollettu eri henkilöitä seuraavasti:

Vuosi	Varsinaisena väärinkäyttäjänä	Nuorena väärinkäyttäjänä	Yhteensä
1963	3 080	1 031	4 111
1964	3 284	1 008	4 292
1965	3 795	1 149	4 944
1966	4 242	1 273	5 515
1967	4 439	1 472	5 911
1968	3 725	1 175	4 900
1969	2 750	625	3 375
1970	2 843	708	3 551

Edellä esitetyt luvut kuvaavat PAV-huollossa olleitten henkilöitten lukumäärää. Luvut eivät siis ilmaise alkoholin yms. väärinkäyttäjien määrää.

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut henkilöt.

Varsinaisina väärinkäyttäjinä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 2 843. Kertomusvuonna kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 146 miestä ja 111 naista eli yhteensä 2 257 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jat-

kohuoltoa, kun sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 550 (ed. v. 378) miestä ja 36 (28) naista eli kaikkiaan 586 (406) henkilöä.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus	16	0.6	—	—	16	0.6
Rattijuoppous	3	0.1	—	—	3	0.1
Häiriö tai pahennus	764	28.3	49	33.3	813	28.6
Päihtymystapaukset	494	18.3	24	16.3	518	18.2
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	8	0.3	—	—	8	0.3
Ansiotyön laiminlyönti	6	0.2	1	0.7	7	0.2
Rasitus	4	0.1	4	2.7	8	0.3
Huoltoavun tarve	9	0.4	3	2.1	12	0.4
Vapaaehtoisuus	1 392	51.7	66	44.9	1 458	51.3
Yhteensä	2 696	100.0	147	100.0	2 843	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	242	9.0	7	4.8	249	8.8
Valvonta	474	17.6	51	34.7	525	18.5
Huoltola (päätös)	98	3.6	5	3.4	103	3.6
Huoltola (täytäntöönpantu)	895	33.2	50	34.0	945	33.2
Sairaala- tai muu laitoshoito	632	23.5	30	20.4	662	23.3
Jälkivalvonta	179	6.6	4	2.7	183	6.4
Hoitokodit	176	6.5	—	—	176	6.2
Yhteensä	2 696	100.0	147	100.0	2 843	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle 27.3 %, valvontaan 15.5 %, täytäntöön pannussa huoltolahoidossa oli 34.5 %.

Siviilisääty. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 299	48.2	42	28.6	1 341	47.2
Naimisissa	843	31.3	57	38.8	900	31.7
Leskiä	39	1.4	10	6.8	49	1.7
Eronneita	511	19.0	38	25.8	549	19.3
Tuntematon	4	0.1	—	—	4	0.1
Yhteensä	2 696	100.0	147	100.0	2 843	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikkiaan
Luku	75	377	711	953	727	2 843
%	2.6	13.3	25.0	33.5	25.6	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjiä 23, joista 8 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30–49 -vuotiaita. Morfiinin yms. käyttäjiä oli 6, muun lääkeaineen käyttäjiä 4 ja 13 käytti alkoholin lisäksi lääkeainetta.

Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 708 henkilöstä oli 654 miespuolista ja 54 naispuolista. Heistä oli 161 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 547.

Huoltotoimenpiteet, siviilisääty. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät ko. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	625	95.6	51	94.4	676	95.5
Valvonta	29	4.4	3	5.6	32	4.5
Yhteensä	654	100.0	54	100.0	708	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 49 naista ja 498 miestä, sovellettiin 47 naiseen sekä 494 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	619	94.7	49	90.7	668	94.4
Naimisissa	31	4.7	3	5.5	34	4.8
Leskiä	—	—	1	1.9	1	0.1
Eronneita	4	0.6	1	1.9	5	0.7
Yhteensä	654	100.0	54	100.0	708	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

Luku	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	480	228	708
%	67.8	32.2	100.0

Uusista tapauksista 18—20 -vuotiaiden osuus oli 76.3 %.

Asunnottomien alkoholistien huolto. Vaikka Helsingissä oli kertomusvuonna n. 3 500 miesten asuntola- ja yömajapaikkaa sekä naisia varten vastaavasti n. 400 paikkaa, oli paikoista talvella ajoittain puutetta. Huoltoviraston ja majoitustoiminnan harjoittajien yhteistoiminnan tuloksena on usean talven ajan toiminut huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin majoitustoiminnan keskuselin, joka on auttanut asunnottomia majapaikan saannissa. Päihtyneitä ei oteta varsinaisiin yömajoihin eikä asuntoloihin. Asunnottomia miesalkoholisteja, etupäässä korvikeaineiden väärinkäyttäjiä varten on Helsingissä Porkkalantie 1:ssä Suoja-Pirtti -yhdistyksen hallinnassa miesalkoholistien ensisuoja. Sinne majoitettiin päivittäin kylmänä vuodenaikana 250—400 miestä ja kesällä 50—135 miestä. Valtaosa näistä miehistä oli talousprii T:tä väärinkäyttäneitä miehiä. Talviaikana päihdytti näistä miehistä itsensä päivittäin ko. aineella 50—140 miestä, minkä vuoksi heidät ohjattiin ensisuojassa erillisiin selviämistiloihin. Kaikkiaan näitä asunnottomia alkoholisteja otettiin ensisuojaan 1.11.1969—31.10.1970 välisenä aikana 2 971 eri miestä. Moni näistä henkilöistä on ollut kertomusvuoden aikana ensisuojassa useamman kerran.

PAVI-huoltotoimisto ohjasi suojan toi-

mintaa PAVI-toimiston huoltotarkastajan valvontakäynnein ja sosiaalityöntekijän suojassa työskentelyn avulla. Tarvittaessa ohjattiin henkilö PAVI-toimistoon saamaan tarvittavaa huoltoa.

Asunnottomia, päihdyttäviä aineita väärinkäyttäviä helsinkiläisiä naisia varten avattiin 6.1.1970 Saarenkatu 4:ssä väliaikainen ensisuoja. Suoja toimi väliaikaistiloissa, joihin kerrallaan voitiin sijoittaa n. 20 ensihuollon tarvitsijaa, 28.4.1970 asti. Aukiolojakson aikana ensisuojahuollon kohteeksi tuli 97 naista.

Pysyväisluonteinen naisten ensisuoja aloitti toimintansa välittömästi väliaikaissuojan sulkemisen jälkeen 29.4.1970 Pakilan kaupunginosassa Osuuskunnantie 14:ssa.

Samanaikaisesti pysyväisluonteisen naisten ensisuojan kanssa avattiin Helsingissä ensimmäinen naisalkoholistien hoitokoti. Sekä ensisuoja että hoitokoti sijaitsevat samassa rakennuksessa. Ensisuojassa on tiloja 20 naiselle, hoitokodissa on paikkoja 18. Molemmat hoitopisteet ovat Kovaosaisten Ystävät -yhdistyksen hallinnassa, kuten väliaikainen naisten ensisuojakin oli. Ensisuojan ja hoitokodin toimintaa ohjasi PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastaja, jolla oli kolmena päivänä viikossa ensisuojassa asiakasvastaanotto.

Naisten ensisuoja tarjoaa autettavilleen täysihoidon, hoitokodin asukkaille ateriointi kodissa on järjestetty tarvittaessa. Ensisuojan toimintaperiaatteet vastaavat miesten ensisuojassa sovellettuja. Suojan yhteistoimintaelimet ovat samat kuin miesten ensisuojalla, samoin yhteistoiminta jäljempänä selostetun etsintähuollon työryhmän kanssa. Monet ensisuojaan otetut voitiin edelleen siirtää hoitokotiin.

Naisten pysyväiseen ensisuojaan on auttamisjaksona 29.4.—31.10.1970 otettu 73 naista, hoitokotiin vastaavasti 33 naista (näihin eivät sisälly ensisuojasta hoitokotiin otetut).

Etsintähuolto. Kertomusvuonna jatkettiin joulukuussa 1969 käynnistettyä etsintähuoltotoimintaa asunnottomien alkoholistien keskuudessa. Tarkoitukseen käytettävissä olevalla huoltoviraston henkilöpakettiautolla PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastaja ja sosiaalityöntekijä kävivät mahdollisuuksien mukaan, tarvittaessa yhteistoiminnassa poliisilaitoksen huolto-osaston kanssa, päivittäin maastossa asunnottomien alkoholistien oleskelupaikoilla ja noutivat sieltä avuntarpeessa olevia, vapaaehtoisesti huoltoon haluavia asiakkaita. Etsintähuollon yhteistoimintapisteistä mainittakoon miesten ja naisten ensisuojat, kaupungin sairaaloiden poliklinikat sekä desinfioimislaitos. — Etsintähuoltotoimintaa on rajoittanut kuljetusvälineen heikko kunto.

Toiminnan tärkeyttä kuvaa parhaiten se seikka, että toiminta kohdistui niin kehnossa kunnossa oleviin alkoholisteihin, että heitä ei otettu yleisiin asuntoloihin eikä yleisiin kulkuneuvoihin. Näitä henkilöitä haastateltiin maastossa kertomusvuoden aikana 2 200, joista naisia 60. Maastosta noudettiin huoltoon 2 576 asunnotonta, joista naisia 68 (sama henkilö on ollut mukana useamman kerran). Näistä vietiin sairaalahoitoon 220 henkilöä, joista 7 naista.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä ollut vuokrahuoneisto talossa Hämeentie 8 sanottiin irti 1.6. lukien. Sen tilalle saatiin 158 m² käsittävä huoneisto Hämeentie 54 alakerrasta. Huoneistossa tehtiin välttämättömät muutos- ja korjaustyöt. Kerhotoiminta voitiin jälleen aloittaa 2.9. Kerhon toiminta on vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihteiden väärinkäytöstä.

Kerhohuoneisto pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9—22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Huoneisto oli kertomusvuoden aukiolo-

jaksojen kestäessä PAVI-huoltotoimiston käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9—10.30 ja 12.30—17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19—22. Tällöin huoneistossa oli valvojana vuorotellen kaksi PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijää, jotka päiväsaikaan huolehtivat huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston ja Toukolan hoitokodin tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta.

Huoneisto oli myös Helsingin AA-kerhon käytössä kaikkina viikon päivinä. Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelinkulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien menojen maksamisesta.

Kertomusvuoden aikana pidettiin varsinaisissa kerhotiloissa Hämeentie 8:ssa ajalla 1.1. —31.5. ja Hämeentie 54:ssä ajalla 2.9.—31.12. yhteensä 252 kokousta, joista 114 PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistuneiden lukumäärä oli 8 125 eli keskimäärin 32 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 23 494. Sosiaalityöntekijät suorittivat 2 052 henkilökohtaista keskustelua apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he järjestivät asunnon 41 henkilölle ja välittivät työpaikan 136 henkilölle.

Kerhotilojen puuttumisen aikana kokeili PAVI-huoltotoimisto kerhotoimintaa Porkkalankatu 1 sijaitsevassa miesalkoholistien ensisuojassa, jossa yksi sosiaalityöntekijä työskenteli yhteensä 159 tuntia. Hän suoritti 154 henkilökohtaista haastattelua ensisuojassa ja sen lähiympäristössä.

Kerhotoiminnasta kertomusvuoden aikana saadut kokemukset olivat myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kuntouttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nuorten henkilöiden AA-kerhotoiminta. AA-nuorisoryhmä »Hagiksen Nuoret» jatkoi toimintaansa Helsingin kaupungin nuorisotoimiston Hakaniemen kerhokeskuksessa, Siltasaarenkatu 12 PAVI-toimistolle luovuttamassa huoneistossa. Kerhoiltoja pidettiin kolmena iltana viikossa (maanantai, keskiviikko ja perjantai klo 18—22). »Krunikan Nuoret» kokoontuivat tiistaisin ja torstaisin klo 18—22 seurakuntien nuorisotoimiston huoneistossa Snellmaninkatu 19 A 2. Samoin jatkoi toimintaansa AA-nuorisoryhmä »Toive» lauantaisin klo 18—21 Kriminaalihuolto- yhdistyksen huoneistossa Pengerkatu 30 sekä AA-nuorisoryhmä »Risteys» ent. »Käpylän nuoret», joka kokoontui lauantaisin klo 18—22 Kunnalliskodintie 6 C -talon kerhotiloissa ja AA-nuorisoryhmä »Sunnuntai» Vironkatu 6 A 19 Eva-Maria 3 -kodissa joka toinen sunnuntai klo 14—17.

Kerhotoimintaan osallistuneet olivat yleensä 17—24 -vuotiaita.

Kerhotoiminnassa pidettiin yhteensä 308 ryhmäkokousta, joihin osallistui 5 255 henkilöä. Näitä ryhmäkokouksia samoin kuin kesäretkeilyjä ohjasi PAVI-huoltotoimiston osa-aikatyössä olevat sosiaalityöntekijät. Kesän aikana kertomusvuonna tekivät nuorisoryhmät 7 viikonloppuretkeä Vuorilahden kesäkotiin. Retkipäiviä kertyi 21 ja retkiin osallistui 524 kerholaista tai heidän omaistaan. Kustannukset he keräsivät keskuudestaan.

Nuorten AA-kerhotoiminta tarjoaa nuorille vapaaehtoisuuteen perustuvan ja omakohtaiseen sekä keskinäiseen auttamiseen pyrkivän hoitomuodon, joka täydentää lakisääteistä PAV-huoltotyötä erityisesti vaikeasti yhteiskuntaan sopeutuvien nuorten parissa.

5. Toukolan hoitokoti

Toukolan hoitokoti, joka perustettiin v. 1963, jatkoi toimintaansa entiseen tapaan.

Hoitokodissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 101 miestä. Vuoden aikana voitiin n. 670 pyrkijästä ottaa hoitokotiin vain 80 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 8 120, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 5 859 ja huoltolautakunnan maksamia 2 261. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 15.06 mk ja nettokustannukset 7.97 mk.

Menot ja tulot. Hoitokodin menot ja tulot olivat:

Menot yhteensä 122 286 mk.

Tulot	mk
Hoitomaksut:	
Itsemaksavat	38 764
Huoltolautakunta	13 646
Henkilökunnan ruokailu	2 406
Vuokrat	1 817
Valtion apu	—
Muut tulot	952
Yhteensä	57 585

Nettomenot olivat 64 701 mk.

Hoitokodissa hoidettujen jakauma oli 31.12. seuraava:

Kodista poistui kuntoutuneina	35
Sairaalaan toimitettiin	1
Lyhytaikaisia asukkeja	11
Järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	32
V:een 1971 jäi hoitokotiin	22
Yhteensä	101

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 52 ryhmäkokousta, joihin osallistui 1 663 henkilöä. Lisäksi pidettiin 10 henkilökunnan ja asukkaiden yhteistä neuvottelukokousta sekä kaksi perheiltaa. Henkilökohtaisen keskustelun muodossa hoidettiin 997 asiaa. Useimmat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmätoimintaan eri AA-ryhmissä.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien lääkärinlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta ja osallistui kuntoutustoimikunnan työhön.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 639 (ed. v. 1 300) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 2 179 (1 627). Uusia huollettavia oli 597 (466).

Kirjoitettujen lääkärinlausuntojen ja todistusten luku oli 1 688, polikliinista ensiapua annettiin 841 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin, yms. lähetettiin 56 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen sekä osallistui henkilökunnan työpaikkakoulutukseen ja yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

7. Juopumuspidätykset

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 15 075 eri henkilöä, joista miehiä 14 240 ja naisia 835. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 3 834 henkilöä enemmän. Ensikertaa pidätettyjä oli 4 601 ja syytteeseen asetettiin 8 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 58 249. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 3.9 ja naisten osalta 2.9. Eniten pidätyksiä sattui elo- vähiten helmikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 046, lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä rekisteröityjä 1 441 sekä irtolaisina 1 066.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

Pidätyksiä oli Helsingissä yhteensä 62 706, joista 5 276 muualla asuvien pidätyksiä. Helsinkiläisten pidätyksiä oli yhteensä 58 249, joista 1 724 tapahtui Helsingin ulkopuolella. Lisäksi lastensuojeluvirastoon lähetettiin 905 alle 18 vuotiaitten juopumuspidätysilmoitusta, jotka eivät sisälly helsinkiläisten pidätyksiin (58 249).

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

8. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	1 635	heinäkuu	1 234
helmikuu	1 445	elokuu	1 271
maaliskuu	1 458	syyskuu	1 425
huhtikuu	1 548	lokakuu	1 559
toukokuu	1 422	marraskuu	1 626
kesäkuu	1 378	joulukuu	1 550

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 6 694, joista yksinäisiä vanhuksia 2 865. Toimistoon tehtiin 10 637 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta huomattava osa pyynnöistä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 40 805 työpäivää ja kotiavustajat 5 765 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 85 613 mk. Kodinhoitotyöstä aiheutuneet kustannukset olivat kodinhoitajien osalta 8.54 mk/t brutto (nettokust. 5.98 mk) ja kotiavustajien osalta 6.58 mk/t brutto (nettokust. 6.40 mk).

9. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustukset ja vanhusten asumistuki

Ammattiopintojen avustuslaissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 1 248 opiskelijaa. Heille valtion varoista maksettujen apurahojen ja lainojen yhteinen määrä on 279 010 mk. Lisäavustuksina suoritettiin kaupungin varoista 65 230 mk sellaisille

helsinkiläisille opiskelijoille, joiden valtiolta saama tuki oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 1 421 invalidia. Lääkintähuoltoa sai 902 invalidia sairaalahoitona jälkihoitoineen sekä tekojäseniä, tukisidoksia, invalidipyöriä, kuulolaitteita yms. apuvälineitä. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 310 661 mk.

Koulutusmenoja maksettiin 43 vammaiselle ja 3 perhettä sai huoltorahaa. Koulutusmenojen kokonaismäärä oli 35 050 mk. Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan tai oman yrityksen perustamiseen sai taloudellista tukea 31 invalidia, joille maksettiin avustuksina ja lainoina yht. 54 572 mk.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 166, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 301.

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 47 invalidille yht. 16 543 mk avustuksena apuvälineiden hankintaan, koulutukseen yms. sekä 1 invalidille kunnallisena elinkeinoapuna raaka-aineiden hankintaan 242 mk.

Sokeiden asumistukea maksettiin 9 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 12 019 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 24 sotaorvolle kaikkiaan 13 745 mk.

Työhuoltotoimisto antoi kaikkiaan 5 899 lausuntoa tai esitystä.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 227 henkilölle yht. 149 334 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 218 ja reumaatikkoja 9. Toipilasrahaa maksettiin varattomalle toipilaalle 250 mk kuukaudessa, vähävaraiselle 180 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 90 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta. Poikkeustapauksissa voidaan toipilasrahaa vielä antaa lisää kolmelta kuukaudelta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 644 tapauksessa kaikkiaan 934 555 mk.

Vanhusten väliaikaista asumistukea maksettiin v:n 1969 loppuun saakka. Kertomusvuoden alusta lukien tuli voimaan laki kansaneläkkeisiin liitetystä asumistuesta. Samasta ajankohdasta lukien maksettiin vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää eräin edellytyksin niille henkilöille, jotka joulukuussa 1969 olivat saaneet vanhusten väliaikaista asumistukea ja joiden kansaneläkelaitokselta saama asumistuki oli pienempi kuin vanhusten väliaikainen asumistuki oli ollut tai joiden anomuksen kansaneläkelaitos oli kokonaan hylännyt. Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää maksettiin kertomusvuonna 435 vanhukselle tai vanhusparis-kunnalle yht. 154 096 mk. Asumistuen lisän saajista oli yksinäisiä naisia 295, yksinäisiä miehiä 35 ja aviopareja 105. Alivuokralaisia oli yhteensä 67.

Vanhusten virkistystoiminta. Kertomusvuonna aloitettiin kokeilumielessä huoltoviraston järjestämä vanhusten virkistystoiminta.

Virkistystoiminnan piiriin kuuluivat lähinnä yli 60-vuotiaat huoltotoimistojen ja kodinhoitotoimiston asiakkaat sekä kotisairaanhoidossa olevat potilaat. Edellytyksenä pidettiin yleensä kansaneläkkeen täyttä tukiosaa, koska määräraha ei riittänyt laajempaan toimintaan.

Virkistystoiminnan tarkoituksena on osaltaan torjua laitoshoidon ulkopuolella eli kotonaan asuvien henkilöiden yksinäisyyttä, turvattomuutta, sopeutumattomuutta jne. Tämän lisäksi toiminnan tarkoituksena on koordinoida ja kehittää järjestöjen harjoittamaa vanhusten virkistystoimintaa.

Kertomusvuonna järjestettiin mm. 12 teatterinäytöstä, kaksi elokuvaesitystä, kaksi kirkkokonserttia, neljä juhlaa ja 14 retkeä. Näihin osallistui yhteensä yli 5 000 henkilöä. Lisäksi järjestettiin tiedotustilaisuuksia virkistystoimintaa harjoittavien järjestöjen ja

kaupungin eräiden virastojen ja laitosten edustajille.

Vanhusten virkistystoimintaan käytettiin palkkausmenoja lukuun ottamatta 10 534 mk. Lisäksi avustettiin vanhusten virkistystoimintaa harjoittavia järjestöjä.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 116 ja työsuhteessa olevia 26. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden valmistaminen sekä verhotyöt kaupungin laitoksille. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille oli niinikään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 123, tammikuussa ja pienimmillään, 100, joulukuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 136. Työpäiviä oli koko vuonna 27 692, niistä huoltosuhteessa olevien 21 878 ja työsopimussuhteessa olevien 5 814. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 36.00 mk ja huollettavien keskim. päiväpalkkio 6.86 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 4.99 mk, mikä maksettiin myös vapaalauantailta ja arkipäivien kohdalle sattuvilta juhlapäiviltä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 2 673 842 mk ja bruttotulot 2 171 175 mk, joten nettomenoiksi jäi 502 667 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisen huoltoavun varaan. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsi suojatyöpaikkaa, mutta usealle se oli myös kuntouttamis-, työkokeilu- ja työhönvalmennuspaikka. Kuntouttamistarkoituksessa otettiin työtupiin mm. Hesperian ja Nikkilän sairaaloiden jälkihuollossa olevia psykiatrisia toipilaita 37 henkilöä. Näiden kuntouttamisesta saadut kokemukset olivat myönteisiä.

Vanhusten askarrutustoiminta. Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askartelutyössä mukana 167 ja lopussa 151 vanhusta; askartelusta poistui vuoden aikana 39 ja uusia tuli 23.

Kotikäyntejä tehtiin vuoden aikana 1 609 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksessa oli 3 787. Askartelurahoja maksettiin vanhuksille yht. 30 637 mk ja askartelutuotteita myytiin 56 094 mk:n arvosta. Suurin yksityisen vanhuksen kertomusvuoden aikana saama askarterahamäärä oli 2 207 mk ja pienin 20 mk.

Kertomusvuoden lopussa askartelutyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 74 vuotta, vanhin oli 91-vuotias. Vanhusten askartelutuotteiden myynnin hoiti Kallion virastotalon ala-aulassa oleva myymälä sekä Pihlajamäen vanhusten asuintalossa oleva askarrutustuotteiden myymälä.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

11. Sosiaalivoin jakelu

Valtioneuvoston 15.1.1970 antaman päätöksen nojalla myytiin ns. sosiaalialennusvoita tammi-toukokuussa kertomusvuonna eräille väestöryhmille. Tästä päätöksestä kunnalle aiheutuvat tehtävät määrättiin Helsingin huoltolautakunnan suoritettavaksi. Huoltoviraston toimesta lähetettiin 1.1.—30.4.70 välisenä aikana kirjatuissa kirjeissä 17 328 sosiaalivoin saantiin oikeutetulle henkilölle sosiaalialennusvoihin oikeuttavia kortteja yhteensä 68 374.

Nämä jakaantuivat seuraavasti:

Jakeluperuste	korttien saajia	korttien luku
Kansaneläkkeen tukilisän saajat	12 252	49 040
Perhelisän saajat	1 990	7 948
Erityislapsilisän saajat	1 899	7 575
Työttömyyskassan avustusta saavat	1 187	3 811
Yhteensä	17 328	68 374

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	markkaa	
Korvaukset annetusta huollosta	15 115 000	17 284 169 [1]
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	48 000	41 154
Ateriamaksut	323 700	286 066
Luontoisedut	16 000	15 496
Vuokrat	352 264	331 277
Muut tulot	199 000	260 504
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	85 500	82 313
Luontoisedut	3 825	3 848
Vuokrat	115 000	124 380
Muut tulot	97 500	114 049
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	74 100	70 453
Luontoisedut	5 612	8 369
Vuokrat	65 200	59 328
Muut tulot	35 700	58 980
Riistavuoren vanhainkoti ja asuintalo:		
Ateriamaksut	34 400	31 795
Luontoisedut	5 267	4 249
Vuokrat	215 872	212 038
Muut tulot	16 750	20 539
Suursuon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	62 700	68 879
Luontoisedut	12 200	12 310
Vuokrat	118 254	122 615
Muut tulot	48 200	68 412
Myllypuron sairaskoti:		
Ateriamaksut	—	25 397
Luontoisedut	—	1 368
Vuokrat	—	43 279
Muut tulot	—	3 920
Vanhusten asuintalot	577 921	759 385
Toukolan hoitokoti	55 681	57 585
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tulot	326 503	356 957
Korvaukset valtiolta	288 600	368 333
Maatilan tulot	625 000	611 542
Työtuvat	1 805 000	2 171 175
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	630 000	812 807
Kodinhoitomaksut	98 500	85 613
Muut tulot	154 118	202 368
Yhteensä	21 611 367	24 780 952

[1]) Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 1 698 728 mk.

Menot	Määrärahat talousarvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	markkaa	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	12 054 834	12 189 873
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	1 900 000	1 655 313
Hautauskustannukset	100 000	108 226
Muu huoltoapu	19 000 000	13 165 888
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	115 000	112 089
Irtolaishuolto	1 000	636
Työhuolto	130 000	82 015
Toipilasrahat	140 000	149 334
Vanhusten kodinhoito	160 000	159 086
Sokeiden asumistuki	15 000	12 019
Vähävaraisten äitien ja vanhusten lomamatka-avustukset	1 300	850
Vanhusten virkistystoiminta	15 000	14 490
Työtuvat	2 143 583	2 673 842
Koskelan sairaskoti	24 728 696	25 021 379
Kustaankartanon vanhainkoti	8 617 243	8 549 865
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	4 561 274	4 542 933
Riistavuoren vanhainkoti	3 208 343	3 204 371
Suursuon vanhainkoti	5 946 141	5 902 731
Myllypuron sairaskoti	—	2 733 417
Vanhusten asuintalot	1 591 258	1 435 651
Toukolan hoitokoti	132 518	122 286
Tervalammen työlaitos	1 203 535	1 188 752
Tervalammen maatila	799 220	680 735
Hoito sairaaloissa	4 685 000	4 639 600
Hoito muissa laitoksissa	6 200 000	5 745 607
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	2 134 200	2 138 977
Huoltolautakunnan käyttövarat	4 650 551	415 229
Yhteensä	104 233 696	96 645 194
Kansaneläkkeiden tukiosien kunnanosuudet	26 839 270	21 852 929
Kaikkiaan	131 072 966	118 498 123

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta seuraavasti:

	Korvaus huoltolautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt[1]	3 400 886	2 708 428	6 109 314
Toisilta kunnilta perityt	9 294	44 590	53 884
Yksityisiltä perityt	12 175 261	2 527 756	14 703 017
Yhteensä	15 585 441	5 280 774	20 866 215

[1] Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus. Kertomusvuoden ennakko sotilasavustuksista oli 720 000 mk. Tämä luku ei sisälly huoltolautakunnan tilinpäätökseen.

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

Yksityisiltä perittyihin korvauksiin sisältyvät huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 74 henkilöltä työlaitoksessa suoritetun työn muodossa saadut korvaukset. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 15 203 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suorittivat Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 1 557 944 mk ja yksityispaikoilla olleet 140 784 mk.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 244 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 118 oli huoltolautakunnan ja 126 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 277 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 7 733 huoltoapua koskevia, 73 sotasiirtolaishoitoa ja 39 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia. Näiden lisäksi tehtiin valtiolle tilitys 644 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta. PAVI-lain 35 §:n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 2 571. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopussa 16 010. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 6 420 henkilön osalta. Holhouskortistossa oli kertomusvuoden lopussa 1 408 henkilöä. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 2 620 590 mk ja eläkkeitä välitettiin 2 329 272 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 346 388 mk.

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahaliikenne- ja kirjanpitotehtävistä sekä arvo-omaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 2 943 kpl vuoden lisäyksen ollessa 153 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 5 718 488 mk. Muu osa huostaanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

21. Lastensuojelutoimi[1])

Yleistä

Vuoden 1970 kuluessa tapahtui lastensuojelutoimen laitossijoitusten osalta lievää vähentymistä, minkä seurauksena laitospaikkatilanne helpottui. Toisaalta aikaisempina vuosina todettu yhä useampien lasten ja nuorten joutuminen lastensuojeluviraston asiakkaiksi jatkui. Erilaiset sopeutumishäiriöt ja turvattomuustekijät aiheuttivat lisääntynyttä painetta nimenomaan erityishuollon osalla. Jälkihuollon tarve lisääntyi aikaisempaa voimakkaammin lähinnä laitoshuollosta siirtyvien lasten ja nuorten kohdalla.

Kertomusvuoden aikana pääasiallisina sijaishuollon syinä esiintyivät vanhempien asunnon puute, sairaus ja muut perheen ongelmatilanteet. Lasten kohdalla suurimpina huollon syinä olivat edelleen päihdeaineiden käyttäminen, rangaistava teko, sielullinen poikkeavuus tai sairaus sekä lapsen vajaamielisyys.

Lastensuojelutoimen kustannusten lisääntyminen on ollut väistämätöntä, koska perhehoidon ja laitoshoidon kohdalla on esiintynyt jatkuvaa kustannusten kohoamispainetta. Erityisesti palkkojen ja palvelujen hintojen kohoaminen ovat merkinneet lisääntyneitä kustannuksia, koska ne muodostavat suurimman osan sekä avo- että laitoshuollon menoista. Sijaiskotien hankkiminen on vaikeutunut entisestään mm. sijoituskuntien koulukustannusten korvaamisessa omaksuman kannan ja perhesijoitusmaksujen verotuksessa omaksuttujen periaatteiden johdosta. Perhehoidon maksuja on täten jouduttu tuntuvasti korottamaan ja laitosten erityispalvelujen tarpeen vuoksi laitosten kustannukset ovat lisääntyneet.

Lautakunta käsitteli kertomusvuoden aikana ehdotuksen uudeksi lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten ohje- ja johtosäännöksi. Ohjesääntöluonnos merkitsee laitosten toimintamahdollisuuksien kiteyttämistä mm. henkilökunnan lukumäärän ja pätevyyden osalta.

Kertomusvuonna aloitti uutena laitoksena toimintansa Nuorten työkoti ja uusia tiloja saatiin Vaihetyökeskuksen käyttöön. Viraston toiminnan kohdalta on mainittava ns. toimikuntatyön aloittaminen, joka merkitsi n. 10 aktiivisesti toimivan, viraston työtä edistävän toimikunnan perustamista.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1970 seuraava: Puheenjohtaja Erkki Tuomioja, jäsenet Tapani Mäntysaari, Rakel Lehtokoski, Mirjam Parviainen, Anna-Liisa Aro, Kaarina Kalmari, Sirkka Loimaranta, Margareta Aminoff ja Sirkka-Liisa Nieminen.

Lautakunnan *jaostojen* ja *laitosten johtokuntien kokoonpanossa* tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä tärkeimmät *päätökset, esitykset* ja *lausunnot*, ks. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoimiston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 428 (ed.v. 427) vakinaista ja 136 (118) tilapäistä viranhaltijaa sekä 216 (208) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 780 (753). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 136 (136) vakinaista ja 37 (32) tilapäistä sekä 5 (5) työsuhteista eli yhteensä 178 (173) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Osa henkilökunnan koulutustoiminnasta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti sivutoiminen koulutusasiamies henkilökunnan jäsenistä kootun koulutus- ja opetustoimikunnan tukemana. Kertomusvuonna pidettiin viraston ja laitosten työntekijöille yhdeksän luento- ja keskustelutilaisuutta, joihin osallistui 50—60 henkeä kuhunkin. Tämän lisäksi järjestettiin kevätkaudella yhdeksälle osanottajalle ryhmätyökoulutusta, toukokuussa yhden päivän perheterapiaseminaari sekä marraskuussa viikon kestävät Taasjärven opintopäivät, joille osallistui 40 huoltotarkastajaa, ohjaajaa ja hoitajaa. Taasjärven opintopäiviä edelsi lastensuojelutoimen henkilökunnalle osoitettu koulutuksen tarvetta, sisältöä ja käytännön järjestelyjä koskeva kysely. Opintopäivillä perehdyttiin opettajien johdolla ja ryhmätyönä henkilösuhdekysymyksiin, sosiaalista tietoutta käsitteleviin kysymyksiin ja psykologis-psykiatrisiin ongelmiin. Toimintavuoden aikana tehtiin tutustumiskäynnit kahteen lastenkotiin, vastaanottokotiin sekä Auroran sairaalan nuorisopoliklinikalle.

Komiteat. Kertomusvuoden aikana jatkoi toimintaansa kaupunginhallituksen asettama Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutoimikunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Kalervo Juurinen sekä jäsenenä Maija Kario.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

1. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäällikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 677 (5 922) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 295 (272) pykälää.

2. Lastenhuoltotoimisto

Toimiston työssä pyrittiin kertomusvuonna erityisesti kehittämään avohuollon ja ennalta ehkäisevän sosiaalityön osuutta koko työstä. Laitossijoitusten määrän lievä lasku ja eräät töitten uudelleen järjestelyt sekä henkilökunnan lisäys antoivat tähän mahdollisuuden. Tätä suuntausta kuitenkin toisaalta haittasi kaupungissa lisääntyvä vuokra-asuntojen puute, joka voimakkaammin kuin moniin vuosiin lisäsi lapsiperheiden ahdinkoa ja lasten sijoitustarvetta.

Avohuolto

Ratkaisevinta muutosta lastenhuoltotoimiston avohuoltotyössä merkitsi *avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten* valvonnan

uudelleen järjestely toimintavuoden lokakuun alusta lukien. Näitä lapsia oli v:n 1970 aikana lastensuojeluviraston tiedossa, s.o. lastenvalvojan luettelossa 4 593. Jo pitkän aikaa au-lasten hoidon ja huollon kannalta tarpeettomaksi koettu ja naimattomien äitien yksilöllistä vapautta rajoittava valvonta traditionaalisessa muodossaan lakkautettiin lastensuojelulautakunnan suostumuksella. Valvonnan sijasta siirryttiin palvelujen tarjoamiseen, ts. kaksi toimiston sosiaalityöntekijää irrotettiin antamaan naimattomille äideille ja heidän lapsilleen palveluja äitien oman aloitteen ja omien toivomusten perusteella. Järjestelystä tiedotettiin pienen lehtisen avulla naimattomille äideille suoraan. Lisäksi näitä lehtisiä jaettiin synnytysairaaloihin, äitiys- ja lastenneuvoloihin, huoltotoimistoihin ja muihin sellaisiin paikkoihin, joissa niitä voitiin pitää äitien ulottuvilla. Mainittujen työntekijöiden palvelujen kysyntä oli alusta alkaen vilkasta.

Edellä mainittujen järjestelyjen ansiosta kaupunkialueilla toimivien 20 huoltotarkastajan valvottavien määrä aleni alkuvuoden keskimääräisestä 180.2:sta (172.8) loppuvuoden keskim. 58:aan. Samalla kuitenkin piirien vähenemisen vuoksi tutkimus- ja neuvontatapausten keskimääräinen lukumäärä kohosi 12.2:sta 16:een työntekijää kohti kuukaudessa.

Toinen merkittävä avohuollon tehostuminen tapahtui *mustalaisväestön huollon* alalla. Yhden toimiston huoltotarkastajista työskennellessä yksinomaan mustalaisasioita hoitaen syntyi yhteistyötä huoltoviraston kanssa. Tämä yhteistyö vuorostaan johti lastensuojelulautakunnan ja huoltolautakunnan yhteiseen, kaupunginhallitukselle tehtyyn esitykseen, joka koski yleensä suurissa asuntovaikeuksissa elävien mustalaisten asuntoasioiden hoitamista systemaattisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti lastensuojelu-, huolto- ja kiinteistövirasto suunnittelivat yhteistyönä mustalaisten asuntotilanteen kohentamista. Tämän seurauksena pystyttiin hankkimaan mustalaisille 40 asuntoa, joissa asuu yhteensä 159 henkeä eli yli neljäsosa Helsingin koko mustalaisväestöstä. Asunnon saaneissa perheissä oli 79 alle 16 -vuotiasta lasta. Asuntotilanne antoi luonnollisesti melkoisesti työtä mustalaisasioita hoitavalle huoltotarkastajalle, mutta toisaalta mustalaisten asunto-olojen paraneminen lisäsi avohuollon yleisiä kehittämis- ja toteuttamisedellytyksiä tämän väestönosan parissa.

Eräänä ennalta ehkäisevän työn muotona, jota lastenhuoltotoimistolla oli tilaisuus kehittää toimintavuoden aikana, mainittakoon vielä *perhepäivähoitopaikkojen välittäminen* ja lastensuojelulain muutokseen perustuva *perhepäiväkotien valvonta*. Toimisto sijoitti päivähoitoon, ts. välitti perhepäivähoitopaikan ja suoritti hoitomaksun hoitajalle, yhteensä 181 (94) lapsen osalta. Lisäksi välitettiin päivähoitopaikka 68 (52) sellaiselle lapselle, joiden hoitomaksun huoltaja itse tai huoltolautakunta suoritti. Ne perhepäivähoitokodit, joiden huollossa olevan lapsen hoitomaksun lastensuojeluvirasto suoritti, jäivät lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajien valvontaan.

Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen herkkyys, arkuus, infektioalttius, häiriytyneisyys yms. syyt tekevät hoidon lastentarhassa vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Erityisesti on perhepäivähoitoa yritetty hankkia myös sellaisille yksinhuoltajien lapsille, jotka eivät ole päässeet kaupungin tai yksityisiin lastentarhoihin mm. äitiensä epätavallisten työaikojen vuoksi.

Lastenhuoltotoimisto tutki kertomusvuonna 61 (74) perhepäiväkodista tai yksityisestä päiväkodista tehtyä valitusta. Luku ei varmaan kuvaa päivähoitopaikkojen antaman hoidon todellista tilaa kaupungissa, mutta osoittaa kuitenkin tietynlaista valppautta päivähoidossa esiintyvien puutteellisuuksien suhteen.

Lastenhuoltotoimisto oli kertomusvuonna kiinteässä yhteistyössä kaupungin ohjattua perhepäivähoitoa suunnittelevan ja sitä kokeilevan työryhmän kanssa.

Muita avohuollon muotoja valaisevat seuraavat taulukot:

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Jäljellä vuodelta 1969	147	171	318
V. 1970 valvontaan tulleita	35	33	68
Yhteensä	182	204	386
Poistettu valvonnasnasta v. 1970	71	68	139
Vuoteen 1971 jääneitä	111	136	247
— näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä...	50	60	110

Lakisääteinen, muiden kuntien sosiaalilautakuntien huostassa olevien Helsingin yksityiskoteihin sijoitettujen lasten valvonta

(Ao. kunta suorittaa hoitomaksua suoraan hoitokotiin).

	Lapsia
Jäljellä vuodelta 1969	50
V. 1970 valvontaan tulleita	2
Yhteensä	52
V. 1970 valvonnasta poistettu	7
Vuoteen 1971 jääneitä	45[1])

[1]) Näistä

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Aviolapsia	7	13	20
Au-lapsia	12	13	25
Yhteensä	19	26	45

Lastenhuoltotoimiston suojeluvalvonta v. 1970

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Valvonnassa v:lta 1969 ...	122	120	242
V. 1970 aloitetut valvonnat:	53	52	105
näistä alle 7 vuotiaita ..	28	22	
7—15 » ..	22	27	
yli 15 » ..	3	3	
	175	172	347
V. 1970 lopetetut valvonnat:	41	35	76
näistä alle 7 vuotiaita ..	6	11	
7—15 » ..	22	14	
yli 15 » ..	13	10	
Valvonnassa 31.12.1970 ...	134	137	271

Nuoria kotiapulaisia oli valvonnassa toimintavuoden alussa kolme ja lopussa kaksi.

Ottolapsitoimintaa varten oli lastenhuoltotoimistolla käytettävissään yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, joka hoiti yksinomaan maaseudulle ja muihin kaupunkeihin tapahtuviin adoptioihin liittyvää esitarkastusta, ohjausta, valvontaa ja lausuntojen antamista. Kaupunkipiirien huoltotarkastajat puolestaan suorittivat kukin alueellaan nämä ottolapsisuhteen syntymiseen tarvittavat toimenpiteet. Työstä vastaavien johtavan huoltotarkastajan ja huoltotarkastajien tukena toimi adoptioneuvotteluryhmä, johon kuuluivat mainittujen sosiaalityöntekijöiden lisäksi psykologi ja lastenpsykiatri.

Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
0—1 vuotiaita	18	20	38
2—6 »	7	5	12
yli 6 »	8	1	9
Yhteensä	33	26	59

Ruotsiin sijoitettiin ottolapsikokelaaksi yksi lapsi (ed.v. 3). Sosiaalihallitukselle annettiin seitsemän ulkomaille tapahtuvaa

adoptiota koskevaa lausuntoa. Lisäksi Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välittämiä adoptiosijoituksia Helsinkiin oli 29 (34).

Perheenneuvonta. Vuoden 1970 aikana perheenneuvonnassa oli 210 asiakasperhettä ja heillä yhteensä 447 lasta. 70 % asiakkaista otti itse yhteyttä ja loput tulivat lastensuojeluviraston muiden työryhmien tai muiden viranomaisten suoraan lähettäminä. 99 perhettä lopetti hoidon vuoden aikana.

Avun hakemisen syyksi mainittiin yhä useammissa tapauksissa avioliittoristiriidat. Niinpä 35 % asiakasperheistä kärsi avioliittoon sopeutumisen häiriöistä, 15 %:lla oli ongelmana puolison uskottomuus tai seksuaalielämän häiriöt ja 17 %:lla avioliittovaikeudet oli luokiteltavissa luonne- ja temperamenttieroiksi tai -häiriöiksi.

Neuvottelu- ja keskusteluavun ohella tarvittiin lastensuojelulain mukaisia erilaisia toimenpiteitä 43 %:ssa tapauksista. Asiakasperheiden kanssa käytiin 1 100 keskustelua, joista 1/3 tapahtui asiakkaiden kodeissa.

Avunsaanti- ja palvelumahdollisuuksia koskevan puhelinneuvonnan ohella täytettiin anonyyminä pysyvien henkilöiden tarve saada keskustella henkilökohtaisesta elämäntilanteestaan.

Työryhmään kuului kertomusvuoden aikana kolme huoltotarkastajaa, yksi johtava huoltotarkastaja ja puolipäivätoiminen toimistoapulainen.

Asumus- ja avioerolausunnot. V. 1969 tapahtunut asetuksen muutos aiheutti suoranaisen ruuhkan lastenhuoltotoimiston tehtäväksi annettujen asumus- tai avioeron yhteydessä vaadittavien lasten huoltoa ja holhousta koskevien lausuntojen määrässä. Kun luku esim. edellisenä vuonna oli ollut 140, oli se kertomusvuonna 417 ja olisi kasvanut arviolta vielä ainakin kolminkertaiseksi, ellei vuoden alkupuolella ko. asetusta olisi jälleen muutettu siten, että lausuntoa pyydetään oikeuden puheenjohtajan harkinnan mukaan eikä kaikissa sellaisissa asumus- ja avioerotapauksissa, joissa eroa hakevilla puolisoilla on alaikäisiä lapsia, kuten v. 1969 annettu asetuksen muutos olisi edellyttänyt.

Piirien huoltotarkastajat valmistelivat asumus- ja avioeroa varten tarvittavat, lasten olosuhteita ja vanhempien huoltamiskykyä selvittelevät lausunnot ja suorittivat sitä varten tarvittavat tutkimukset. Lausunnot valmisti lopullisesti holhouslautakunnalle ja edelleen tuomioistuimelle lähetettäviksi johtava huoltotarkastaja.

Kertomusvuonna ilmoitetut uudet tapaukset. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna ilmoituksia ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 818 (1 834) alaikäistä (lukuun ei sisälly valvonnassa olevat lapset). Näistä sijoitettiin sijaishoitoon 838 (869) lasta.

Lastenhuoltotoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tuntematon				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Avohuolto															
Tutkimus, neuvonta ja ohjaus	221	185	123	112	48	49	15	21	1	7	5	2	413	376	789
Suojeluvalvonta	28	22	21	18	1	9	3	3	—	—	—	—	53	52	105
Taloudellinen avustaminen	1	1	—	—	—	—	6	18	17	20	—	—	24	39	63
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkimukseen	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Annettu lausunto viraston ulkopuolelle	6	6	3	5	3	2	—	—	—	1	—	—	12	14	26
Muu toimenpide	8	13	9	5	2	—	—	—	—	—	—	—	19	18	37
Yhteensä	265	227	157	140	54	60	24	42	18	28	5	2	523	499	1 022
Sijaishuolto															
9 § 1 (orpo)	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	3	5
9 § 1 (hylätty)	2	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	3	4	7
11 § (luovutussopimuksella)	58	65	12	15	4	7	—	—	—	—	—	—	74	87	161
12 §, 17 § (päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 § c (väliaikaisesti vanhempien suostumuksella)	251	189	66	47	19	17	2	—	—	—	—	—	338	253	591
19 § (vain sijoitettu)	22	20	5	4	1	4	—	—	—	—	—	—	28	28	56
Jälkihuolto	—	—	—	—	—	—	—	2	10	6	—	—	10	8	18
Yhteensä	333	277	86	68	24	30	2	2	10	6	—	—	455	383	838
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	12	12	9	3	2	4	1	1	—	—	—	—	24	20	44

Lasten kesävirkistystoiminta. Kesällä 1970 toiminta noudatteli jo edellisinä vuosina muodostunutta linjaa. Toimintaa varten oli varattu määrärahaa 500 000 mk. Tästä käytettiin hoitomaksuihin 444 100 mk, matkakuluihin 10 628 mk ja lasten sairauskuluihin 3 402 mk sekä postikuluihin 832 mk eli yhteensä 458 962 mk. Kesävirkistystoiminnasta pääsi osalliseksi kaikkiaan 1 632 lasta.

Kuten edellisinäkin kesinä, suurin osa lapsista tuli vaikeista kotioloista tai rikkoutuneista kodeista. Valtaosa lapsista sijoitettiin maaseudun koteihin. Hoitomaksut noudattelivat kasvattilasten hoitomaksuja eli 150—210 mk/kk riippuen siitä, miten vaikeahoitoisista lapsista oli kysymys. Lapsia sijoitettiin myös mm. Lasten Kesä- ja Pojista Miehiä yhdistysten sekä Pelastusarmeijan ja Mannerheimliiton kesäsiirtoloihin ja leireille. Näihin maksettu hoitomaksu oli korkeintaan 6.50 mk/vrk. Yleensä lapset viipyivät kesäpaikoissaan 3 kk, harvemmin lyhyemmän ajan. Hoitomaksuihin vanhemmat osallistuivat tulojensa mukaan.

Kesäsijoitukset

1. Lapsen syntyperän ja maksutavan mukaan

Maksutapa	Aviottomia		Aviosyntyisiä						Kaikkiaan		
	Äiti elää		Vanhemmat elävät		Puoliorpoja		Asumus- ja avioero-lapsia				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Kokonaan määrärahasta	53	[2])65	[3])201	238	36	39	207	201	497	543	1 040
Osittain » [1])	28	28	87	85	17	11	61	100	193	224	417
Vanhemmat maksaneet tai lahjapaikat	3	4	9	17	4	5	6	6	22	32	54
Yhteensä	84	97	297	340	57	55	274	307	712	799	1 511

[1]) Matka-avustukset ml.
[2]) 1 täysorpo.
[3]) 1, jonka vanhemmista ei ole tietoa.

2. Hoitopäivät

Sijoituspaikka	Poikien		Tyttöjen		Yhteensä	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitukset	38 327	74.9	50 281	75.7	88 608	75.3
Siirtolasijoitukset	9 515	52.6	5 738	47.4	15 253	50.5
Yhteensä	47 842	69.0	56 019	71.4	103 861	70.3

Lapsista oli aviottomia 181, puoliorpoja 112 sekä asumus- ja avioerolapsia 581. Joukossa oli melkoisesti suurperheiden lapsia, huoltoapua saavien perheiden lapsia sekä eri tavalla sairaiden ja invaliidivanhempien lapsia. Monilla sijoitetuista lapsista oli myös äiti tai isä alkoholisti.

Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkoti 115:lle lastenkodista tulevalle lapselle. Mahdollisuuksien mukaan yritettiin hankkia terapeuttiset ja sopivat hoitopaikat kastelijoille, sairaille ja häiriintyneille lapsille.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 37 (40) yksityisen järjestön tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa, jonka tukemiseksi kaupunki oli myöntänyt 150 000 (146 000) mk:n suuruisen määrärahan.

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 669 (1 621), näistä maaseudun koteihin 1 441 (1 287) ja Helsingissä oleviin koteihin 228 (232). Sijoitus perhehoitoon muodostaa — samoin kuin kesäsijoituskin — eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Asiallisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset ovat, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään. Perhehoitoa varten lastenhuoltotoimistolla oli kaksi johtavaa huoltotarkastajaa ja yksitoista huoltotarkastajaa, jotka toimivat alueellisen jaon pohjalla. Lisäksi kaupunkipiirien neljä johtavaa huoltotarkastajaa johti kukin alueellaan huoltotarkastajien perhehoitoon sijoitettujen lasten hyväksi suorittamaa työtä. Yksi perhehoitotyöhön sijoitetuista huoltotarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä.

Perhehoitotyötä suorittavien työntekijöiden tehtävänä oli sijoituskodeissa suoritetta-

vien tarkastusten, ohjauksen ja neuvonnan ohella mm. pitää yhteyttä paikalliseen sosiaalilautakuntaan ja paikallisasiamiehiin, osallistua kotien hankintaan, tehdä tarvittaessa esityksiä sijoitettujen lasten toimittamiseksi tutkimuksiin ja hoitoon sekä seurata yleensä heidän kehitystään, sopeutumistaan sekä koulutuksen ja ammatin hankkimista. Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 170.7 (175) lasta valvottavanaan. Heidän apunaan sijoitustoiminnassa oli erityinen työryhmä.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään erityisiä palkattuja paikallisasiamiehiä seuraavissa 46 kunnassa: Artjärvi, Eräjärvi, Espoo, Helsingin mlk., Honkajoki, Humppila, Iitti, Jalasjärvi, Janakkala, Jokioinen, Karijoki, Kemiö, Kiikala, Kirkkonummi, Kiuruvesi, Koski Hl, Koski Tl, Kärkölä, Lammi, Lapinjärvi, Lohja, Loppi, Marttila, Mäntsälä, Nastola, Noormarkku, Nurmijärvi, Orimattila, Pertteli, Petäjävesi, Pornainen, Pusula, Reisjärvi, Renko, Ruovesi, Sammatti, Sipoo, Siuntio, Somero, Suomusjärvi, Tammela, Tottijärvi, Tuusula, Valkeala, Vihti ja Viljakkala.

Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana kaksi kokousta, joissa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellisista kysymyksistä.

Laitoshuolto

Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja sekä apulaislastenhuollontarkastaja ja vajaamielishuoltaja. Apulaislastenhuollontarkastajalla oli tässä työssä apunaan yksi huoltotarkastaja. Lisäksi nuorisokodeissa asuvien nuorten yksilöllistä huoltoa ja heidän jälkihuoltoaan varten toimistolla oli käytettävissään kaksi huoltotarkastajaa.

Kertomusvuonna, kuten useina aikaisempinakin vuosina, lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten toimintatavat ja periaatteet olivat monipuolisen tarkkailun ja pohdinnan kohteina niin laitoksissa itsessään kuin laajemmissakin lastensuojelupiireissä. Toisaalta laitosten henkilökunnan asema ja tehtävät on pyritty tiedostamaan uudella tavalla, mikä vuorostaan on virittänyt keskustelua laitosten tehtävistä ja asemasta lastensuojelun kokonaiskuvassa. Erään sysäyksen keskustelulle lienee antanut lastensuojelun toimitusjohtajan asettama ohjesääntötoimikunta, joka ohje- ja johtosääntöjä sekä toimintaohjeita analysoidessaan, kehitellessään ja luodessaan on joutunut monella tavalla ottamaan kantaa laitoshuollon eri puoliin.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 52 laitokseen. Näistä 17 oli kaupungin omia laitoksia, 7 toisten kuntain omistamia laitoksia ja loput erilaisten yhdistysten, järjestöjen yms. laitoksia. Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja/tai hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Jälkihuolto. Lain mukaan turvattomuussyistä huostaanotettujen lasten huostaanotto päättyy heidän täyttäessään 16 vuotta. Nuorten koulunkäynnin ja ammattiopintojen turvaamiseksi on huoltoa useissa tapauksissa jatkettu huostaanoton päätyttyäkin. Kertomusvuoden lopussa sai jälkihuoltoa hoitomaksun tai muun taloudellisen tuen muodossa yhteensä 277 nuorta. Heidän lisäkseen annettiin tilastovuoden aikana useille nuorille tilapäistä, lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavat 31.12.1970

	Laitoksissa	Yksityiskotihoito	Asuu itsenäisesti	Yht.
Koulua käyviä	93	131	5	229
Työssä käyviä	27	7	11	45
Ei työssä eikä koulussa	1	1	—	2
Sairaalassa	1	—	—	1
Yhteensä	122	139	16	277

Vajaamielishuolto

Kertomusvuoden aikana jouduttiin vajaamielishuollossa sekä laitos- että avohuollon alueella toimimaan vaikean paikkapulan vallitessa.

Kaupungin oman keskuslaitoksen ensimmäisen vaiheen toteutumisajankohta näyttää siirtyvän edelleen eikä laitospaikkoja ole voitu saada pysyväiskäyttöön muistakaan keskuslaitoksista enemmän kuin varaukset edellyttävät.

Lahteen kuluneena vuonna siirtyneestä ja vajaamielislaitokseksi muuttuneesta Sylviakodista varasi Helsingin kaupunki 17 hoitopaikkaa.

Kuusaan keskuslaitokseen siirrettiin vielä vuoden alussa muutamia huollettavia sieltä edellisen vuoden lopulla tilapäiskäyttöön saaduille 26 paikalle.

Päivähuoltoloiden osalta käytettävissä oleva paikkamäärä pysyi ennallaan, mutta kaupunginvaltuusto oikeutti 1.4. tekemällään päätöksellä lastensuojelulautakunnan laajentamaan Vaihetyökeskuksen 135 paikkaiseksi. Lisäpaikkojen käyttöönotto siirtyi kuitenkin uusissa tiloissa suoritettujen muutostöiden takia vuoden 1971 alkupuolelle.

Avohuollon toimintoja pyrittiin edelleen tehostamaan ja asiakkaat käyttivät entistä runsaammin mm. vajaamielisneuvolan palveluja. Huoltotarkastajat hoitivat neuvolakäynteihin liittyvien tapausten lisäksi 137 muuta tutkimustapausta.

Yhteistyö molempien kieliryhmien vanhempain yhdistysten, Kehitysvammatuki 57:n ja De Utvecklingsstördas Väl-yhdistyksen kanssa on ollut myönteistä. Viime mainitun yhdistyksen Tallbon päivähuoltolassa oli Helsingin kaupungin käytössä 10 paikkaa. Kehitysvammatuki 57 lisäsi asuntolatoimintaansa perustamalla entisen 12-paikkaisen pojille ja miehille tarkoitetun Omakotiasuntolan lisäksi 7-paikkaisen tyttöjen ja naisten asuntolan, joka aloitti toimintansa syksyllä. Yhdistyksen järjestämä kerho- ja muu vapaa-ajan toiminta oli vilkasta ja sitä tuettiin luovuttamalla kerhojen käyttöön päivähuoltoloiden tiloja.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin ja Uudenmaan piirit järjestivät aikaisempien vuosien tapaan kehitysvammaisille kesäsiirtolatoimintaa, johon osallistui 10 (13) helsinkiläistä.

Henkilöstön koulutustoiminta on ollut vajaamielishuollon alalla vireätä ja monet avo- ja laitoshuollon työntekijät osallistuivat alan kursseihin sekä koulutustilaisuuksiin.

Vajaamielisneuvola. Lastensuojeluviraston vajaamielisneuvolalla oli 76 (80) vastaanottokertaa. Yhteensä tutkittiin tai hoidettiin 322 (292) tapausta eli keskimäärin 4 (4) tapausta vastaanottoa kohti. Vastaanottoa pyydettäessä ilmoitetun pääasiallisen syyn perusteella tapaukset jakautuivat seuraavasti:

Perustutkimus vajaamielisyyden ja sen asteen selvittämiseksi	74
Lääkehoidon määrääminen ja sen kontrollointi	69
Tutkimus ja lausunto erilaisia sosiaaliturva-anomuksia varten	28
Laitossijoituksen alkaessa suoritettu tarkastus	8
Neuvottelu ja ohjaus kasvatus- ja hoitovaikeuksien vuoksi	58
Lähete sairaala- tai poliklinikkatutkimuksiin tai hoitoon	17
Tutkimus ja lausunto lääkintävoimistelun tarpeesta	4
Tutkimus ja lausunto sterilisaatioesitystä varten	2
Tutkimus erilaisten lausuntojen antamista varten (kansakoulu-, sotilas-, oikeus- ym. viranomaisille)	58
Muut toimenpiteet	4
Yhteensä	322

Neuvolaan tuloon oli 62 (44) tapauksessa kaksi tai useampia syitä.

Vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja suku-

puoliryhmitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja syntyperä (aviollinen-avioton) sekä lisävammaisuutta ja erityishoitoa koskevat tiedot käyvät ilmi eripainoksen taulukoista.

Toimenpiteitä

Vajaamielisluetteloon merkittiin	50
Vajaamielisluettelosta poistettiin (luettelossa vuoden päättyessä 1 407)	33
Vajaamielisvalvontaan asetettiin	1
Valvonta lakkautettiin (valvonnassa vuoden päättyessä 37)	4
Päivähuoltoloissa sai hoitoa (kaupungin omissa 334, Aula-työkodissa 55, Tallbon päiväkodissa 11)	400
Sijoitettiin laitoshoitoon	164
Poistettiin laitoshoidosta	134
Sijoitettiin kesäsiirtoloihin	108
Annettiin erilaisia avustuksia (invalidivälineitä, lääkintävoimistelunkustannuksia, poliklinikkamaksuja, hammashoidonkustannuksia, lääkkeitä yms.)	213

3. Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatustoimiston tehtävänä on suorittaa lasten ja lähinnä nuorison huoltoa niissä tapauksissa, joissa huollon tarve liittyy korostuneisiin sopeutumishäiriöihin. Tällaisia suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 677 (3 682), mihin lukuun sisältyvät myös sellaiset selvitys- ja tutkimustapaukset, jotka eivät aiheuttaneet varsinaista huoltoa. Näihin lukuihin eivät sisälly kuitenkaan koulukuraattorin hoitamat tapaukset eivätkä rangaistusmääräysmenettelyn käyttöä koskevain asiain käsittely. Taulukosta ilmenevä yhteisluvun lisääntyminen johtuu pääasiallisesti poliisin taholta tulleiden ilmoitusten lisääntymisestä 901:llä. Nuori itse oli aloitteen tekijänä 72 (41) tapauksessa.

Omaisuusrikoksia koskevia ilmoituksia oli enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta suurin lisääntyminen ilmenee alkoholista päihtyneenä tavattujen kohdalla, joita oli 1 028 (717). Poliisin suorittamat juopumuspidätykset ovat vastaavasti lisääntyneet. Tämä liittyy kaupungissa yleisesti vaikeutuneeseen nuorison päihdeongelmaan. Rangaistusmääräysasioita ja koulukuraattoritoimintaa lukuunottamatta toimiston tutkittavaksi ja huollettavaksi tulleiden henkilöiden lukumäärä oli 2 498 (2 076).

Kertomusvuoden kuluessa sai oikeudellisen ratkaisun 1 360 (1 381) alle 18-vuotiasta koskevaa rikosasiaa. Näistä 493 (638) koski alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia, jotka eivät lainkaan tulleet syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäviksi. Mikäli rangaistus oli sekä sakko- että vapausrangaistus, se on merkitty vain vapausrangaistuksen ryhmään. Täytäntöönpantavia vapausrangaistuksia tuomittiin näille alle 18-vuotiaille asiakkaille runsaammin kuin edellisenä vuonna eli 75 (41). Kaikkien alle 15-vuotiaitten lasten sekä syyttämättä ja tuomitsematta jätettyjen nuorten tapaukset toimisto tutki arvioiden mahdollisen huollon tarpeen. Nämä oikeudellista käsittelyä esittävät asiat ilmenevät eripainoksen taulukoista.

Suojelukasvatustoimiston vastaanottoryhmän sosiaalityöntekijät olivat nuorten ja heidän omaistensa tavattavissa virastossa sekä ottivat vastaan asiakkaita poliisilaitoksella tapahtuvien kuulustelujen yhteydessä. Vastaanottoryhmä suoritti ensihuoltoa klo 24 saakka myös viikonloppuiltoina käsitellen erityisesti päihtymistapauksia sekä poliisin ja suoraan asiakkaiden taholta ilmoitettuja akuutteja perhekonflikteja. Erityisesti päihdeongelma on laajentunut sekä rikosasioita koskevat kuulustelut lisääntyneet. Mikäli vastaanottoryhmä totesi pysyvän avohuollon olevan tarpeen, asia tuli jonkun piireittäin toimivan huoltotarkastajan tehtäväksi. Nämä hoitavat vain pysyviä asiakassuhteita,

kuten suojeluvalvontaa, mikä saattaa kestää vuosikausia. Mikäli lapsi tai nuori otettiin sijaishuoltoon, asiaa hoiti perhehoitoon erikoistunut huoltotarkastaja ja laitoksiin sijoitettujen kohdalla laitoskuraattorit. Koulukuraattorit työskentelivät kouluissa ja ottivat asiakkaita vastaan suoraan omista kouluistaan.

Vastaanottoryhmän sosiaalityöntekijät joutuivat entistä enemmän seuraamaan alaikäisten lainrikkojain esitutkintatapauksia rikospoliisissa. Täten seurattujen esitutkintatapausten määrä nousi huomattavasti ollen kertomusvuonna 1 622 (1 200). Lastensuojeluasetuksen 7 §:ssä määrätyn lastensuojelulautakunnan edustuksen Helsingin raastuvanoikeudessa ja muissa tuomioistuimissa hoitivat enimmäkseen Kriminaalihuolto- yhdistyksen oikeusedustajat suojelukasvatustoimiston antamalla valtakirjalla. Kriminaalihuolto huolehti myös enimmäkseen nuorista rikoksentekijöistä annetussa laissa säädetystä henkilötutkintain suorittamisesta tuomioistuimille.

Toimenpiteitten yhteisluku oli 5 432 (3 533). Tutkimuksen, neuvonnan ja ohjauksen puitteissa hoidettiin 3 371 (2 746) tapausta. Muita toimenpiteitä esiintyi likimain samoissa määrin kuin edellisenäkin vuonna. Sijaishuoltoa koskevia päätöksiä tehtiin 480 (416), mutta sijaishuollon osuus koko määrästä oli alhaisempi kuin edellisenä vuonna.

Avohuollon puitteissa tapahtuvan valvonnan määrä ilmenee jäljempänä olevasta taulukosta.

Suojelukasvatustoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tuntematon		Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
Avohuolto															
Tutkimus	3	2	152	35	465	275	755	345	366	132	9	10	1 750	799	2 549
Neuvonta ja ohjaus	2	—	73	8	199	88	227	94	94	31	5	1	600	222	822
Suojeluvalvonta	—	—	6	3	34	8	31	10	1	5	—	—	72	26	98
Muu valvonta	—	—	3	—	16	6	35	24	78	31	—	—	132	61	193
Taloudellinen avustaminen	1	—	13	6	77	44	91	77	80	55	—	—	262	182	444
Koevapaus	—	—	1	—	2	1	6	1	4	—	—	—	13	2	15
Ansiotyötä koskeva toimenpide	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	1	3	4
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	16	1	68	41	203	66	72	20	4	3	363	131	494
Henkilötutkinta tuomioistuimelle	—	—	—	—	—	1	3	2	4	—	—	—	7	3	10
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkim.	—	—	2	2	16	6	6	8	3	—	—	—	27	16	43
Koulunkäynnin järjestäminen	—	—	—	1	4	2	1	1	—	—	—	—	5	4	9
Toimittaminen kotikuntaan	1	—	10	3	16	29	20	35	10	13	2	—	59	80	139
Toimittaminen polikliiniseen hoitoon	—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	3	2	5
Lähettäminen käytössä olevaan hoitopaikkaan	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	4	—	4
Annettu lausunto viraston ulkopuolelle	—	—	—	—	—	1	3	2	2	2	—	—	5	5	10
Muu toimenpide	2	1	19	6	84	60	133	98	68	30	1	1	307	196	503
Yhteensä	9	3	296	66	985	563	1 517	766	782	319	21	15	3 610	1 732	5 342
Sijaishuolto															
Orpo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hylätty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luovutussopimuksella	—	—	4	2	15	6	6	7	2	1	—	—	27	16	43
Päätöksellä vastoin vanhempien tahtoa	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella	—	—	6	2	24	11	18	9	—	4	—	—	48	26	74
Vain sijoitettu	—	—	13	2	25	23	32	21	6	15	—	—	76	61	137
Yhteensä	—	—	[1])24	7	67	41	[1])56	37	8	20	—	—	[2])155	105	[2])260
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	—	—	18	7	55	34	51	33	7	15	—	—	131	89	220

[1]) Lisäksi 1, jolla huollon perusteesta ei tietoa.

[2]) Samoin 2.

Suojelukasvatustoimiston valvonta

(luvut on laskettu suojelukasvatustoimiston kortistojen perusteella eikä tilastotoimistossa, kuten useimmat tässä toimintakertomuksessa esitetyt taulukot)

	Suojeluvalvonnassa		Lastenhuollon jälkivalvonnassa tai perhehoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa						
	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	lastensuojeluviranomainen	yksityinen henkilö	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Jäljellä v:sta 1969	118	32	148	7	202	103	305
V. 1970 valvontaan tulleita	88	5	102	1	136	60	196
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan enimmäisaika päättyi	9	5	50	2	39	27	66
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin	24	5	13	2	27	17	44
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin jälleen lastenhuoltolaitokseen	27	5	23	—	41	14	55
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	6	—	—	—	2	4	6
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	7	3	3	—	13	—	13
V:een 1971 jääneitä	133	19	161	4	216	101	317
Yhteensä	206	37	250	8	338	163	501

Sen mukaan valvottavien määrä on ollut 501 (531), mutta valvonnassa olevien lukumäärä vuoden kuluessa on hieman noussut. Sijaishuoltoon tuli vuoden kuluessa 262 uutta nuorta, joista 225 sijoitettiin kaupungin omiin laitoksiin ja muut perhehoitoon, valtion, yksityisten tai toisten kuntien laitoksiin. Sijaishuollosta poistui vuoden kuluessa 243 nuorta, joista 142 kaupungin omista laitoksista. 31.12.1970 oli sijaishuollossa olevia kaupungin omissa laitoksissa 118 (97), valtion laitoksissa 40 (54), yksityisissä tai toisten kuntain laitoksissa 24 (18), perhehoidossa 29 (38) ja huostassaolevia sijoittamatta 152 (151) eli yhteensä 363 (358) nuorta. Sijaishuollossa on valtion koulukotien käytön osuus vähentynyt ja omien laitosten käyttö lisääntynyt. Myös perhehoito on ollut lisääntymään päin.

Rangaistusmääräykset. Toimisto käsitteli 2 024 (3 384) poliisiviranomaisten tekemää esitystä rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseksi nuorta lainrikkojaa koskevassa asiassa. Luvut ovat kertyneet puolen vuoden kuluessa, sillä 1.7.1970 tuli voimaan uusi rangaistusmääräyslaki, jonka mukaan poliisiviranomaisen ei rangaistusmääräysmenettelyä käyttäessään enää tarvitse hankkia sosiaalilautakunnan suostumusta. Edellä mainituista käsitellyistä tapauksista 258 koski alle 18-vuotiaita ja 1 766 yli 18-vuotiaita. Moottoriajoneuvorikoksia oli 1 620 ja muita liikennerikoksia 34 sekä muita rikoksia 370. Uuden lain mukaan rangaistusmääräysmenettelyn käyttö on laajentunut tietyin edellytyksin sellaisiinkin rikoksiin, joista ankarin rangaistus olisi 6 kk vankeutta. Näin ollen mm. näpistyksiä voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyllä. Helsingin rikospoliisiosasto on kuitenkin ollut pidättyväinen rangaistusmääräysmenettelyn soveltamisessa tämänlaatuisissa tapauksissa alle 18-vuotiaisiin. Valtakunnallisia ohjeita poliisin ja nuorison-

huollon yhteistoiminnasta näissä asioissa ei kertomusvuoden kuluessa annettu.

Kaksi *koulukuraattoria* toimi kertomusvuonna Aleksis Kiven, Alppilan ja Kallion kansakouluissa. Koulukuraattorin palveluksia käytti 265 oppilasta eli 13.4 % kansakoulun ja 23.1 % kansalaiskoulun oppilaista. Aloitteen tekijänä oli 54 %:ssa tapauksista opettaja, oppilaat itse tai holhooja 32 %:ssa (21.4), kouluterveydenhuolto 4.6 %:ssa ja lastensuojeluvirasto 3 %:ssa tapauksista. Kuraattorit suorittivat oppilashuoltoa sosiaalityön menetelmin ollen yhteistyössä opettajien ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa. He vaikuttivat oppilaitten sosiaalisten vaikeuksien ennalta ehkäisemiseen sekä auttoivat oppilaita ja heidän vanhempiaan käyttämään hyväkseen koulun ulkopuolisia palveluja kiinnittäen erityisesti huomiota oppilaisiin, joiden kotihuolto vaikutti puutteelliselta ja joiden koulunkäynnissä alkoi ilmetä häiriöitä tai jotka siirtyivät muusta koulumuodosta kansakouluun. Koska tämä toiminta on kokeiluluontoisena ollut käynnissä v:sta 1964 lähtien ja se on osoittautunut tärkeäksi, lastensuojelulautakunta on uusiintuvasti tehnyt aloitteita koulukuraattorityön laajentamiseksi kaikkiin kaupungin kouluihin, mutta nämä aloitteet eivät ole vielä johtaneet uusiin järjestelyihin. Koulukuraattorien työtä ohjasi edelleen nuorisonhuoltajan puheenjohdolla toimiva neuvotteluryhmä. Toimintaa on selostettu lähemmin suomenkielisten kansakoulujen vuosikertomuksessa.

4. *Sosiaalilääkärin toimisto*

Sosiaalilääkärin toimiston toiminnan painopiste on jossain määrin siirtynyt yksilökeskeisestä tutkimustyöstä laajempaan osallistumiseen lastensuojelutoimen yleiseen suunnitteluun ja kehittämiseen. Lastensuojelukentän koulutustoimintaan on osallistuttu pitämällä useita alustuksia lääketieteellisistä ja psykologisista aiheista sekä toimimalla henkilökuntaryhmien ohjaajina. Enenevässä määrin on myös vastattu avo- ja laitoshuollon työntekijöiden konsultatio- ja työnohjauskysyntään.

Toimistossa pidettiin viikottain työneuvotteluja, toimiston koko henkilökunta ja ammattiryhmät vuoroviikkoina. Yhteistyö kaupungin lasten- ja nuorisopsykiatristen sairaaloiden, kasvatusneuvoloiden ja ammatinvalinnan ohjaustoimiston kanssa oli kiinteää. Sosiaalilääkärin toimiston henkilökuntaa osallistui omien ammattiyhdistystensä sekä Kasvatusneuvoloiden Liiton järjestämiin opintopäiviin ja seminaareihin.

Toimistoon ilmoitettiin toimintavuoden aikana 912 (1 080) lasta tai nuorta seuraavasti:

lastenhuoltotoimistosta	522	(561)
vajaamielishuolto-osastosta	97	(237)
suojelukasvatustoimistosta	293	(282)

Asiakkaitten käyntikertoja oli yhteensä 2 644.

Toimiston työntekijöiden laitos- ja kotikäyntejä oli yhteensä 719. Ilmoitetut tapaukset käsiteltiin viikottain alkuneuvottelussa, johon osallistui sosiaalityöntekijä esittelijänä, johtava psykologi ja sosiaalilääkäri. Tällöin sovittiin siitä, kuka tai ketkä työryhmän jäsenet osallistuvat tapauksen tutkimukseen ja hoitoon.

Sosiaalityöntekijän osuuden hoiti alkuneuvottelun jälkeen joko sosiaalilääkärin toimiston sosiaalityöntekijä tai lähettävän toimiston huoltotarkastaja. Tutkituista tapauksista pidettiin 808 (825) neuvottelua. Näissä tapahtuneen suullisen tietojen välityksen lisäksi annettiin tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan kirjallisia lausuntoja.

Sosiaalilääkärin toimistossa yksilöhoidossa kävi 89 (76) lasta/nuorta, joilla oli käyntikertoja 913 (792) sekä lasten huoltajia 50 (32), käyntikertoja oli 366 (255). Toiminnassa on ollut 9 hoitoryhmää, joissa käyntikertoja oli 126.

Viraston kasvatuskoti- ja adoptiotyöryhmälle annettiin psykologis-psykiatrista asiantuntija-apua. Tarvittaessa tapasi psykiatri myös tulevia ottovanhempia. Adoptioneuvotteluja, joihin psykologi ja psykiatri osallistuivat, oli 44 (36).

5. *Elatusaputoimisto*

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaajaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 254 (255) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 107 (90) tapauksessa, joista 15:ssä kanne hylättiin.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän äidin puolesta 76 (107) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 73 (101) ja hylättiin 3 (6).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 269 (307) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 5 (5) kertaa. Toisten kuntien lastenvalvojien puolesta esiinnyttiin oikeudessa 7 (3) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 111 (145) tapauksessa.

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 41 (26) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 128 (179) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 165 (279) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 18 (26). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 144 (150) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano päättyi 34 (18) tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 25, joista 7 hylkäävää.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin elatusaputoimistossa v:n 1970 aikana 643 (728) ja poistettiin 683 (652) tapausta. Kun v:lta 1969 siirtyi 4 633 (4 557) tapausta, oli v:n 1970 lopussa 4 593 (4 633) lasta luettelossa.

Lastenvalvojan luettelossa olleet äidit ja elatusvelvolliset:

Siviilisääty

	Äitejä	Elatusvelv.
Naimattomia	3 727	1 849
Leskiä ja laill. eronneita	607	562
Naimisissa olevia	258	1 341
Tiedot puuttuvat	1	841
Yhteensä	4 593	4 593

Ikä vuotta	Äitejä	Elatusvelv.
15	23	3
16—19	826	294
20—24	1 858	1 210
25—29	951	1 019
30—34	527	600
35—39	299	357
40—44	97	207
45—49	12	116
50—54	—	51
55—59	—	16
60—	—	15
Tiedot puuttuvat	—	705
Yhteensä	4 593	4 593

Lastenvalvojan luetteloissa olleista avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista hyväksyttiin ottolapsiksi 76 (68).

Tunnustettuja lapsia oli 611.

Lastenvalvojan luetteloissa olevista *lapsista kuoli* kertomusvuonna 6 (14), joista sairaalassa 5 ja 1 tapaturmaisesti.

Elatusavun ennakko oli toimintavuonna enintään 50 mk kuukaudessa lasta kohti.

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon vuoden kuluessa 786 (656), joista lautakunta hylkäsi 47 (25), koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat, sekä lakkautti ennakon suorittamisen 392 (415) tapauksessa samasta syystä.

Ennakkoa suoritettiin 4 193 (4 033) avioliitosta syntyneestä lapsesta 2 765 (2 569) nostajalle yhteensä 1 781 270 (1 377 952) mk, ennakon korvausta perittiin 1 042 (956) elatusvelvolliselta 344 010 (277 403) mk.

1 238 (1 091) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta maksettiin ennakkoa 1 096 (1 086) huoltajalle yhteensä 443 433 (35 977) mk, suoritetun ennakon korvaukseen perittiin 563 (535) elatusvelvolliselta yhteensä 123 741 (126 414) mk.

Ennakkoa suoritettiin kaikkiaan siis 3 861 (3 655) nostajalle 5 431 (5 124) lapsesta yhteensä 2 224 703 (1 713 929) mk ja ennakon korvausta perittiin yhteensä 467 751 (403 818) mk, eli 21 (23.6) % suoritettujen ennakoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään v:n 1970 kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 115 (126) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä.

Vapauttamisen perusteet olivat:

	Tapauksia	mk
Elatusvelvollisen		
sairaus	2	3 630
kuolinpesän varattomuus	50	72 583
työkyvyttömyys	36	42 865
asepalveluksen suorittaminen	2	870
Elatusvelvollinen		
vaarantaisi mahd. itsensä ja omaistensa elättämisen	24	48 236
kärsinyt vapausrangaistusta	1	400
Yhteensä	115	168 584

Lääninhallitus hylkäsi 5 (16) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Elatusaputoimisto on v:n 1970 kuluessa 122 (86) tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Lastenvalvojan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1970

Tulot

	Aviottomien lasten puolesta mk	Aviolasten puolesta mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1969:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	102 750
Valvottujen säästötilien saldo	242 971	1 347	244 318
Lapsille perityt elatusmaksut	1 381 380	821 399	2 202 779
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	323 255	21 651	344 906
Peritty elatusapuennakkoa	123 741	344 010	467 751
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	4 166	10 083	14 249
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusapuennakkojen maksamiseen	—	—	1 755 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	7 639	813	8 452
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	6 383	5 837	12 220
Korkotuloja	7 416	63	7 479
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	378
		Yhteensä	5 160 282

Menot

Huoltajille suoritetut lasten elatusmaksut	1 469 059	831 098	2 300 157
Kaupungille suoritetut hoitomaksujen korvaukset	323 255	21 651	344 906
Maksettu elatusapuennakkoa	443 433	1 781 270	2 224 703
Ennakkokorvaukset kunnille	5 617	6 540	12 157
Kaupungille suoritetut oikeuskulujen korvaukset	753	7	760
Oikeuskuluihin käytetty	13 269	6 643	19 912
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	378
Siirto v:een 1971:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	45 123
Valvottujen säästötilien saldo	211 879	307	212 186
		Yhteensä	5 160 282

6. *Väestöasiaintoimisto*

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 35 neuvolaa, joissa neuvolapiireja yht. 45. Virastoon jätettiin 99 (104) ja neuvoloihin 6 922 (7 257) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 7 021 (7 361) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 6 966 (7 269), joista aviottomia 518 (542) ja hylättiin 55 (92), joista aviottomia 20 (39).

Avustus myönnettiin 6 760 (7 074) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 206 (195) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Hakijoiden äitiysavustuslain määräämässä tarkastuksessa käynnit:

			Tarkastuksia	
IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen			6 772	(7 090)
V	»	»	75	(83)
VI	»	»	73	(84)
VII	»	»	34	(46)
VIII	»	»	33	(27)
IX	»	»	14	(18)
X	»	»	8	(5)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä			12	(8)
		Yhteensä	7 021	(7 361)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä anomuksia yhteensä 354 750 (366 600) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 253 900 (266 500) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 70 000 (80 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 149 (1 609), joista hyväksyttiin 1 064 (1 591) ja hylättiin 85 (127). Veroylityksen takia hylättiin 63 (92) ja muusta syystä 22 (35). Hakemuksista oli 27 (18) toistamiseen käsiteltävänä lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 76 mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 197 (299) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 037 (1 464) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 4 275 (5 413), joista 4 074 (5 061) alle 16-vuotiaita ja 201 (352) koulunkäynnin perusteella huomioon otettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Perhelisäperheet lapsiluvun mukaan

Lapsia perhettä kohden	Perheitä		Lapsia perhettä kohden	Perheitä	
2	146	(410)	8	8	(8)
3	59	(156)	9	3	(4)
4	522	(551)	10	2	(1)
5	204	(234)	11	1	(—)
6	67	(71)	12	—	(1)
7	25	(29)	Yhteensä	1 037	(1 465)

Perhelisän saajista oli 785 (817) varsinaisia suurperheitä ja 252 (232) työkyvyttömien perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 123 633 (172 035) mk:sta jaettiin suurille perheille 91 542 (97 460) mk ja työkyvyttömien perheille 32 091 (28 576) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja ostoosoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 1 738 (2 342) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 53 297 (71 568) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 23 290 (29 279) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 11 037 (13 980) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 5 997 (5 728) mk, vaatetukseen 28 062 (48 606) mk ja muihin luontoissuorituksiin 212 (532) mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 105 000 (145 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 630 (873), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 27 (36). Hakemuksia hylättiin 109 (168).

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 1 944 (4 088) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 947 (886). Erityislapsilisää myönnettiin harkinnan perusteella tai suoritusta jatkettiin veroylityksestä huolimatta 175 (195) nosta-

jalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 350 (1 824). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 269 (1 741) tapauksessa, veroylityksen takia 24 (44), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 2 (1) sekä toisiin kuntiin siirtymisen takia 35 (32) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 55 (56) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaalihallituksen ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana erityislapsilisälain ja -asetuksen nojalla seuraava:

Lain 3 § 1: 2) puoliorpous	11	(8)
» » 3) au-lapsen elatusavun puuttuminen	294	(288)
» » 4) vanhempain kansaneläke	954	(894)
Yhteensä	1 259	(1 190)
As. 3 § 1: 1) sokeus	2	(25)
» » 2) kuurous	58	(78)
» » 3) raajavamma	33	(69)
» » 4) vaikea kaatumatauti	14	(28)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	30	(157)
» » 6) sokeritauti	136	(136)
» » sydänvika	3	(3)
» » keuhkoastma ...	9	(14)
» » muu avuttomuus	50	(85)
Yhteensä	335	(595)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 1 594 (1 785) lapsesta 1 160 (1 360) nostajalle yhteensä 88 734 (109 480) mk. Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 368 046 (656 972) mk.

Erityislapsilisän määrä oli avuttomien lasten kohdalla 92 mk ja muiden kohdalla 46 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei vuoden 1957 elokuusta lähtien ole myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna ensimmäiseltä ja toiselta vuosineljännekseltä yhdestä lapsesta 52 mk, toisesta 61.50 mk ja kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista 74 mk. Kolmannelta ja neljänneltä vuosineljännekseltä oli lapsilisän määrä yhdestä lapsesta 57 mk, toisesta 68 mk ja koljannesta ja sitä seuraavista lapsista 81 mk. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 610 (5 805) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 3 277 (3 689).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 896 (2 069) lapsilisää koskevaa asiaa. Väestöasiainjaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 8 887 (9 494) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilisälain 3 §:n 1 mom:ssa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 26 634 819 (25 952 463) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 6 272 (2 972) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 89 516 (81 102) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut

Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	68 576 (69 070)	112 374 (113 891)
II	68 555 (68 948)	111 694 (113 524)
III	68 167 (69 115)	110 892 (113 580)
IV	68 394 (69 443)	110 834 (113 674)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joista lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä		Lasten luku	
1 lapsesta	35 600	(35 699)	35 600	(35 699)
2 »	22 812	(23 026)	45 624	(46 052)
3 »	6 609	(6 972)	19 827	(20 916)
4 »	1 424	(1 585)	5 696	(6 340)
5 »	300	(328)	1 500	(1 640)
6 »	64	(85)	384	(510)
7 »	15	(17)	105	(119)
8 »	6	(8)	48	(64)
9 »	2	(2)	18	(18)
10 »	1	(—)	10	(—)
Yhteensä	66 833	(67 723)	108 812	(111 370)

Kaiken kaikkiaan väestöasiaintoimisto maksoi v. 1970 sosiaaliavustuksia 27 481 248 mk.

Aviopuolisot avioliittovuosien mukaan päättyneissä sovitteluissa

Vuosia	Avioliittoja
0—1	16 (14)
2—5	119 (55)
6—10	66 (60)
yli 10	75 (74)
Yhteensä	276 (203)

Sosiaaliryhmitys miehen ammatin mukaan päättyneissä sovitteluissa

Sosiaaliryhmä	Avioliittoja
I	37 (23)
II	89 (68)
III	136 (100)
IV	14 (12)
Yhteensä	276 (203)

7. *Asumuserosovittelut*

Lastensuojelulautakunnan määräämien kuuden sovittelijan hoitamat sovittelutehtävät

Päätettyjä sovitteluja	276 (203)
Avioliittoa jatkoi (ei todistusta)	60 (47)
Neuvottelukertoja	936 (684)
Lapsettomia aviopareja	83 (60)
Lapsia yhteensä	382 (336)

Aviopuolisot uskontokunnan mukaan päättyneissä sovitteluissa

Uskontokunta	Aviopuolisoja
Ev. lut. seurakunta	378 (274)
Siviilirekisteri	154 (117)
Muut uskontokunnat	20 (15)
Yhteensä	552 (406)

8. *Taloustietoja*

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot tilinpäätöksen mukaan:

	mk
Lastensuojeluvirasto	4 576 494
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkistys	4 226 689
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	333 587
vajaamielisten huolto	187 163
elatusavun ennakkojen poistot	659 441
Laitoshoito:	
kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	13 416 871
kaupungin vajaamielislaitokset	1 860 314
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	5 096 220

suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	186 885
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	2 631 937
Järjestöjen avustukset	663 702
Käyttövarat	95 327
Yhteensä	33 934 630

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia seuraavasti:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	13 860
Hyvösen lastenkoti, Hyvölän kesäsiirtola	16 291
Perhekoti	7 085
Oppilaskoti Toivola	273
Päivähuoltola Vantaala	13 896
Yhteensä	51 405

Lastensuojelutoiminnan tulot:

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimiston menoihin	30 000
Valtionapu vajaamielisten avohuollon menoihin	39 098
Muut tulot	84 041
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	2 708 428
vierailta kunnilta	44 590
yksityisiltä	2 724 296
Valtionapu:	
lastenkodeille	284 291
vajaamielislaitoksille	884 955
Ateriamaksut	107 367
Luontoisedut	83 449
Vuokrat	89 591
Muut tulot	159 445
Yhteensä	7 239 551

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 33 934 630 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 26 695 079 mk eli 3 291 294 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

9. Avustukset ja osuudet kuntainliitoissa

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuksena lastensuojelujärjestöille yhteensä 663 702 mk, josta A-klinikkasäätiö sai 236 000 mk, Mannerheimin Lastensuojeluliitto 240 000 mk, Kriminaalihuolto-yhdistys 35 000 mk, Kehitysvammatuki 57 -yhdistys 3 500 mk ja 149 202 mk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesävirkistystä helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Kårkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 58 500 mk ja Rinnekoti-Säätiölle 49 512 mk.

10. Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto	516	649
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	157	85
Lasten kesäsiirtolan rahasto	269	152
Makarna Bergmans donationsfond	782	265
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	190	12
M. Kotschackin lastenvaatetusrahasto	1 289	236
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	818	178
Yhteensä	4 021	1 577

11. Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoitoa tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki on myös varannut myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten käyttöönsä määräajaksi hoitopaikkoja. Kertomusvuoden aikana tehtiin aikaisempien sopimusten (ks. lastensuojelutoimen toimintakertomus v. 1969) lisäksi yksi uusi sopimus.

Kaupunginhallituksen 28.12.1970 myöntämän lainan lainaehtojen mukaisesti varattiin Sylvia-koti yhdistyksen kehitysvammaisten lasten opetus- ja työkodista 17 paikkaa Helsingin kaupungin lastensuojeluviraston käyttöön lainan voimassaoloajaksi.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

1. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Sofianlehdon vastaanottokoti, 257-paikkainen lähinnä turvattomien 0-16 -vuotiaiden lasten vastaanottolaitos, jossa lisäksi 74 paikkaa vajaamielisiä varten.

Herttoniemen vastaanottokoti, 14 -paikkainen leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos.

Outamon vastaanottokoti, Lohjalla sijaitseva 46 -paikkainen vastaanottolaitos suojelukasvatusta tarvitsevia koulu- ja työikäisiä poikia varten. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmilä, Hyvinkään Ridasjärvellä sijaitseva 15 -paikkainen suojelukasvatusta tarvitsevien, pääasiassa kansakoulun III-VI luokilla olevien poikien vastaanotto- ja tarkkailulaitos, jossa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti, 51 -paikkainen tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvitsevien, lähinnä kouluiässä olevien lasten vastaanottolaitos.

Hyvösen lastenkoti, 33 -paikkainen, lähinnä kouluikäisten erityislastenkoti.

Riihenkulman lastenkoti, 32 -paikkainen, lievästi häiriintyneille kouluikäisille tarkoitettu erityislastenkoti, jossa on kuitenkin jouduttu kroonikkolasten hoidon järjestämättömyyden takia hoitamaan monivammaisia, pitkäaikaista hoitoa tarvitsevia lapsia.

Perhekoti, 6 -paikkainen erityislastenkoti.

Kaarelan nuorisokoti, 12 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Kallion nuorisokoti, 28 -paikkainen poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Koskentuvan nuorisokoti, 16 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Laajasalon nuorisokoti, 15 -paikkainen 14 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Siltavuoren nuorisokoti, 12 -paikkainen tyttöjen erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Taivallahden nuorisokoti, 28 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos, jossa toimi 11 -paikkainen asuntolaosasto.

Töölön nuorisokoti, 12 -paikkainen tyttöjen erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Usvatien nuorisokoti, 14 -paikkainen poikien erityislastenkoti ja jälkihuoltolaitos.

Jakomäen nuorisokoti, 12 -paikkainen koulunsa lopettaneiden 16-20 -vuotiaiden suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityislastenkoti.

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1970

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolopäivät	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Bruttomenot							Tulot					Nettomenot
					Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatetus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Ateriakorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	
A-laitokset																	
Sofianlehdon vastaanottokoti	257	93 805	70 957	75.64	45.45	7.00	0.51	3.66	2.84	1.48	60.95	1.58	0.26	0.55	0.40	2.78	58.17
Herttoniemen vastaanottokoti	14	5 110	4 026	78.79	43.14	3.99	0.43	3.93	1.00	0.96	53.45	1.20	0.93	0.81	0.02	2.96	50.48
Hyvösen lastenkoti	33	12 045	8 851	73.48	38.88	10.99	0.71	5.54	1.82	2.50	60.44	1.46	0.78	0.59	0.16	2.99	57.45
Riihenkulman lastenkoti	32	11 680	10 571	90.51	40.28	11.96	0.30	4.05	0.91	1.41	58.92	1.46	0.48	0.49	0.37	2.80	56.13
Perhekoti	6	2 190	1 732	79.09	29.66	11.52	0.35	7.53	1.63	1.85	52.54	1.73	1.74	0.65	0.45	4.56	47.98
Kallion nuorisokoti	28	10 220	7 661	74.96	25.54	8.44	0.27	4.24	1.05	1.58	41.14	0.81	1.01	0.25	0.03	2.10	39.05
Töölön »	12	4 380	3 634	82.97	25.48	4.77	0.60	4.55	1.67	2.04	39.12	0.79	1.04	0.33	0.30	2.46	36.66
Kaarelan »	15	5 475	4 336	79.20	26.94	5.04	1.02	4.45	1.47	2.79	41.72	0.51	0.54	0.08	0.01	1.13	40.58
Taivallahden »	28	10 220	8 646	84.60	20.55	5.57	0.86	2.59	0.75	1.10	31.43	0.38	0.28	0.23	0.11	1.01	30.42
Koskentuvan »	16	5 840	5 631	96.42	20.99	4.78	0.76	3.61	1.07	1.77	32.97	0.60	0.58	0.18	—	1.35	31.61
Siltavuoren »	12	4 380	3 907	89.20	25.71	4.79	0.47	3.99	1.30	1.74	37.99	0.66	0.36	0.07	—	1.09	36.90
Usvatien »	14	5 110	4 278	83.72	27.88	7.18	0.44	3.84	1.24	1.83	42.41	0.24	1.09	0.26	0.10	1.69	40.72
Jakomäen »	12	4 380	3 713	84.77	38.57	10.02	1.00	4.56	1.85	3.21	59.21	0.13	1.55	0.18	—	1.86	57.36
Laajasalon »	15	5 475	4 163	76.04	24.65	13.23	0.21	4.01	1.68	2.18	45.97	0.40	1.21	0.25	0.02	1.88	44.09
Nuorten työkoti[1])	18	558	192	34.41	115.24	9.15	—	11.29	2.06	14.59	152.96	—	3.13	—	—	3.13	149.83
Yhteensä ja keskimäärin	512	180 868	142 298	78.67	38.01 (70.66%)	7.58 (14.10%)	0.54 (1.01%)	3.93 (7.31%)	2.05 (3.81%)	1.68 (3.12%)	53.79	1.21	0.52	0.45	0.26	2.43	51.36
B-laitokset																	
Outamon vastaanottokoti	46	16 790	10 283	61.24	64.29	20.56	2.64	7.09	1.38	4.30	100.26	1.00	3.02	0.47	0.13	4.62	95.64
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 475	3 910	71.42	61.87	10.46	1.65	5.30	1.96	5.27	86.51	1.62	0.67	0.59	0.19	3.08	83.43
Naulakallion vastaanottokoti	61	18 323	12 624	68.90	63.51	12.07	0.95	5.55	1.56	3.03	86.67	1.18	0.97	0.74	1.12	4.01	82.66
Hoitokoti Teinilä	16	5 840	4 578	78.39	65.08	31.06	1.16	5.91	1.08	2.02	106.31	2.36	—	0.38	0.03	2.77	103.54
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	23 305	66.51	49.00	17.25	1.87	5.15	1.67	2.35	77.29	1.05	1.75	0.46	0.44	3.69	73.60
Tutkinta-asema	20	7 300	4 939	67.66	53.74	12.43	0.26	5.79	0.19	2.23	74.65	6.59	—	—	0.72	7.31	67.34
Yhteensä ja keskimäärin	254	88 768	59 639	67.19	57.17 (66.60%)	16.94 (19.73%)	1.61 (1.87%)	5.69 (6.63%)	1.45 (1.69%)	2.99 (3.48%)	85.85	1.66	1.45	0.48	0.50	4.11	81.74

C-laitokset																	
Malmin lastenkoti	22	8 030	7 438	92.63	38.62	3.41	0.33	3.51	1.19	1.16	48.22	1.00	0.20	0.42	0.01	1.62	46.60
Päivölän lastenkoti.....	16	5 840	6 790	116.27	31.44	4.25	0.23	3.66	0.95	1.20	41.74	0.87	0.48	0.59	0.27	2.22	39.52
Yhteensä ja keskimäärin	38	13 870	14 228	102.58	35.20 (77.99%)	3.81 (8.44%)	0.28 (0.63%)	3.58 (7.93%)	1.07 (2.38%)	1.18 (2.63%)	45.13	0.94	0.34	0.50	0.13	1.91	43.22
D-laitokset																	
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 321	103.39	29.78	4.09	0.63	2.65	0.83	1.12	39.10	17.30	0.42	0.36	0.69	18.77	20.33
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 321	103.39	29.78 (76.17%)	4.09 (10.45%)	0.63 (1.62%)	2.65 (6.77%)	0.83 (2.12%)	1.12 (2.87%)	39.10	17.30	0.42	0.36	0.69	18.77	20.33
E-laitokset																	
Päivähuoltola Tyynelä ...	68	13 124	9 490	72.31	20.56	2.71	0.17	2.65	0.23	2.84	29.16	15.18	—	—	0.06	15.24	13.92
Päivähuoltola Vantaala ...	42	10 836	8 095	74.70	21.44	3.46	0.76	1.95	0.21	3.82	31.64	14.34	—	0.18	0.40	14.92	16.72
Vaihetyökeskus	95	24 510	18 169	74.13	11.36	1.54	0.34	2.27	0.04	3.57	19.13	10.40	—	0.07	4.17	14.63	4.49
Solakallion erityiskoulu ...	80	16 000	13 978	87.36	20.60	11.55	0.38	1.56	0.02	4.33	38.44	17.16	0.21	0.09	0.20	17.67	20.78
Yhteensä ja keskimäärin	285	64 470	49 732	77.14	17.35 (60.88%)	4.89 (17.15%)	0.39 (1.35%)	2.09 (7.35%)	0.10 (0.35%)	3.68 (12.92%)	28.51	13.86	0.21	0.10	1.66	15.65	12.86
Kaikkiaan ja keskimäärin	1 119	358 926	277 218	77.24	37.94 (68.86%)	8.78 (15.93%)	0.73 (1.33%)	3.91 (7.10%)	1.47 (2.66%)	2.27 (4.12%)	55.11	4.22	0.62	0.39	0.57	5.80	49.30
Prosenttinen nousu v:n 1969 keskim.luvuista ...	2.66%	1.42%	−1.42%	−2.78%	14.14%	16.60%	35.19%	8.01%	1.38%	15.23%	14%	9.61%	5.08%	11.43%	18.75%	10.06%	14.46%

[1]) Nuorten työkoti aloitti toimintansa 1.12.1970. Hoitopäiväkustannuksia korottavat laitoksen perustamisvaiheen palkkamenot.

Nuorten työkoti, 1.12.1970 toistaiseksi nuorisokotina toimintansa aloittanut työikäisille nuorille tarkoitettu laitos, jossa oli 9 -paikkainen tyttöjen ja 9 -paikkainen poikien osasto.

Hoitokoti Teinilä, 16 -paikkainen psyykkisesti häiriintyneiden lasten psykiatrinen hoitokoti, jossa toimi oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola, 96 -paikkainen apukoulutasoisten, kouluikäisten lasten erityislastenkoti, jossa toimi oma kansakoulu.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema, 20 -paikkainen Kallion virastotalossa toimiva ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitos.

2. Vajaamielislaitokset sekä vajaamielisten lasten lastenkodit ja päivähuoltolat

Malmin lastenkoti, 22 -paikkainen vajaamielisten lastenkoti.

Päivölän lastenkoti, 16 -paikkainen vajaamielisten lastenkoti Sipoon Kallbäckissä.

Nukarin lastenkoti, 30 -paikkainen varsinainen vajaamielislaitos Nurmijärven Nukarissa.

Päivähuoltola Tyynelä, 68 -paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Päivähuoltola Vantaala, 42 -paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Vaihetyökeskus, 135 -paikkainen vajaamielisten työosastomuotoinen päivähuoltola.

Solakallion erityiskoulu, 80 -paikkainen 7-18 -vuotiaiden kehityskykyisten vajaamielisten erityiskoulu.

3. Laitosten hallinto ja terveydenhuolto

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhuoltotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Kertomusvuoden aikana laitoksissa hoidetuissa lapsissa todettiin 1 570 (1 735) akuuttia ja 1 200 (1 319) kroonista sairautta. Poliklinikkakäyntejä oli 576 (530) ja sairaalahoitotapauksia 88 (112). Tuberkuloositarkastukset suoritettiin 44 (112) lapselle. Viraston vastaanotolla tutkittiin 968 (874) lasta.

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 3 036 (3 362) tutkimusta.

Lääkintävoimistelijat hoitivat laitoksissa 98 lasta yhteensä 6 140 hoitokertana.

Sofianlehdon hammashoitolassa tutkittiin 255 (192) lasta, hoitotoimenpiteiden määrä oli 1 600 (1 672) ja narkoosissa hoidettiin 39.

Laitoksissa hoidettavien yleiskunto on terveystarkastuksessa todettu hyväksi.

Laitosten hygieenisten olosuhteiden tarkastuksissa on eräissä tapauksissa vaadittu korjauksia. Lääkevarastojen kunnossa ei ole ilmennyt huomauttamista.

22. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1970 oli varat. Göran Westerlund ja varapuheenjohtajana oikeust.kand. Yrjö Castrén. Muina jäseninä olivat varat. Lempi Hartikka, vanh. oikeusneuvosmies Kullervo Leinonen ja valtiot.maist. Georg Paile sekä kaupunginhallituksen edustajana tal.joht. Kaarlo Pettinen.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 5 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 63 pykälää. Kirjeitä saapui 213 ja lähetettiin 15.

Lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen, että kaupunginhallitus informoisi Kaupunkiliittoa Ruotsissa tekeillä olevan uuden oikeusapulain sisältämistä ulkomaalaisten oikeusturvan rajoituksista (21.10. 42 §).

Lautakunta käsitteli myös kysymystä oikeusaputoimiston oikeudesta ja velvollisuudesta kieltäytyä antamasta oikeusapua sen vuoksi, että hakijan vastapuoli on aikaisemmin samassa asiassa kääntynyt oikeusaputoimiston puoleen, sekä siihen liittyvänä kysymystä tarpeellisen oikeusavun hankkimisesta sellaisille vähävaraisille kaupungin asukkaille, joita oikeusaputoimisto ei sanotusta syystä voi ryhtyä avustamaan ja jotka eivät myöskään saa maksutonta oikeudenkäyntiä tai muutakaan maksutonta oikeusapua (21.10. 43 §).

Edelleen lautakunta teki esityksen ja antoi lausuntonsa virkaholhoustoimen järjestämisestä Helsingin kaupungissa (21.10. 45 §).

Oikeusaputoimisto antoi oikeusministeriölle lausunnot avioliittolain ja sen voimaanpanosta annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen 37 §:n muuttamista koskevassa asiassa sekä ehdotuksesta laiksi holhoojan määräämisestä eräissä tapauksissa.

Vuoden alusta perustettiin toimistoon yksi uusi apulaisoikeusavustajan virka ja siihen valittiin 1.4. varat. Pirjo Lahdenkivi-Kari, joka oli ollut viransijaisena viran perustamisesta, 1.1.1970 lähtien. Apulaisoikeusavustaja, varat. Tuomas Hinttula erosi 30.11., minkä jälkeen virkaa hoiti hovioik.ausk. Olavi Komonen sekä yksi toimistoapulaisen virka, johon valittiin rva Sinikka Härö 1.4. lukien. Muuten toimiston henkilökunta pysyi samana. Lisäksi oli toimistossa harjoittelijoina toimistokoulun oppilaita.

Toiminnassa noudatettiin johtosääntöön perustuvaa käytäntöä. Asiakaskäyntien määrässä oli vähäistä laskua. Paitsi helsinkiläisten asiakkaiden asioita toimisto hoiti myös muiden kotimaisten sekä Ruotsin oikeusapulaitosten toimeksiantoja.

Rekisteröityjä asioita oli 6 448 (ed. v. 6 474). Näistä ryhdyttiin erityisiin toimenpiteisiin 1 838 (2 153) tapauksessa. Muissa annettiin vain lakineuvontaa.

Suurin asiaryhmä oli avioeroasiat 1 109 (1 036), joista käytiin oikeutta 397 (381) tapauksessa. Asumuseroasioita oli 913 (891), joista käytiin oikeutta 177 (181) tapauksessa.

Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin 516 (546). Niissä käytiin oikeutta 9 (21) jutussa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 108 (118) tapauksessa. Muista 87 (110) tapauksesta, jotka aiheuttivat erityisiä toimenpiteitä, osa sovittiin, ilman että sovinnon tuloksesta olisi toimistolle nimenomaisesti ilmoitettu, ja osassa todettiin asiakkaan olleen väärässä tai jutun olleen muuten toivoton.

Avioliittolain mukaiseen elatusvelvollisuuteen perustuvia elatusapumaksuja tuomittiin toimiston asiakkaille 113 359 (84 530) mk/kk. Tähän summaan sisältyi kertakaikkisina elatusapumaksuina tuomitut 20 000 mk.

Palkkasaatavia tuomittiin maksettavaksi 11 586 (16 254) mk. Palkkasaatavia, jotka maksettiin neuvottelun tuloksena ilman oikeudenkäyntiä, oli 27 260 mk. Muita saatavia tuomittiin maksettavaksi 39 945 mk.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. laadittiin 4 860 (4 812). Näistä oli kirjeitä ja postikortteja 3 113 (3 085), maksuttoman oikeudenkäynnin anomuksia 548 (602), haastehakemuksia 664(634)sekä muita kirjelmiä eri tuomioistuimille ja viranomaisille 535 (491).

Päätökseen saatetuista 769 (777) oikeudenkäynnistä voitettiin kokonaan tai osaksi 724 (693) ja hävittiin 42 (70). Muut jäivät eri syistä sikseen.

Maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksia oli 548 (602), joista 16 siirtyi seuraavaan vuoteen. Hakemuksia hyväksyttiin 491 (551) ja hylättiin 41 (51).

Esiintymisiä alioikeudessa oli 1 496 (1 509). Niistä Helsingin raastuvanoikeudessa 1 485 (1 502) kertaa sekä Espoon ja Helsingin kihlakunnanoikeudessa 11 (7) kertaa.

Helsingin hovioikeudessa hoidettiin 52 (71) juttua ja korkeimmassa oikeudessa 16 (10) juttua.

Asiakkaiden käyntejä toimistossa oli kertomusvuonna 10 898 (11 188). Käyntejä päivää kohden oli noin 41 (43). Suurin kävijämäärä yhtenä päivänä oli 115 (122) ja pienin 5 (10). Eri kuukausien osalle jakaantuivat käynnit seuraavasti:

	Vastaanotto-päiviä	Käyntejä
Tammikuu	25	927
Helmikuu	20	934
Maaliskuu	20	918
Huhtikuu	22	1 012
Toukokuu	20	795
Kesäkuu	21	883
Heinäkuu	23	770
Elokuu	21	925
Syyskuu	22	929
Lokakuu	22	1 023
Marraskuu	21	1 026
Joulukuu	21	756
Yhteensä	258	10 898

Ammattinsa ja sukupuolensa mukaan asiakkaat ryhmittyivät seuraavasti:

Sosiaaliryhmä	Yhteensä	Näistä naisia
I	200	129
II	1 104	732
III	3 017	2 072
IV	2 127	1 683
Kaikkiaan	6 448	4 616

Asiakkaiden sosiaalista asemaa määrättäessä käytettiin kaupungin tilastotoimiston hyväksymää sosiaaliryhmitystä; kysymyksessä saattaa olla myös entinen ammatti. Vaimo, jolla ei ole omaa ammattia, luetaan perheenpään sosiaaliryhmään.

Käsiteltyjen asiain ja juttujen ryhmittyminen laatunsa mukaan ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Asumuseroja	913
Avioeroja	1 109
Osituksia	91
Elatusapuja	429
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	230
Holhousasioita	80
Perintö- ja testamenttiasioita	843
Vuokra-asioita	556
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	106
Työ- ja palkka-asioita	516
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia	

asioita	341
Sosiaalivakuutusasioita	249
Veroasioita	160
Eläkeasioita	133
Liikennerikkomuksia	59
Muita rikosasioita	107
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita	110
Konkurssiasioita	19
Sekalaisia asioita	397
Yhteensä	6 448

Kertomusvuoden aikana käsiteltiin tai poistettiin kirjoista 3 518 asiaa, jotka jakaantuivat oikeusaputoimiston toimenpiteiden mukaan seuraavasti:

Laadittu asiakirjoja	1 746
Sovittuja	345
Voitettu oikeudenkäynnissä	724
Hävitty oikeudenkäynnissä	42
Jätetty eri syistä sikseen	542
Jätetty eri tuomioistuimiin ja virastoihin	119
Yhteensä	3 518

Lisäksi siirtyi seuraavaan vuoteen 348 asiaa.

Holhousapuasiat. Uusia holhoustoimia määrättiin holhousasioita hoitavalle apulaisoikeusavustajalle 23 (42). Holhottavia kuoli kertomusvuoden aikana 11 (11) ja siirtyi toisen holhoukseen 1 (5). Holhouksia oli vuoden päättyessä 234 (223). Yleisluontoisia uskotun miehen tehtäviä tuli 18 (15). Uusia uskotun miehen tehtäviä toimiston avioeroja syntyperäjutuissa tuli 15 (12). Holhousapuasioissa käytiin 15 (24) ja toimiston antamissa uskotun miehen tehtävissä 26 (36) oikeudenkäyntiä Helsingin raastuvanoikeudessa. Lisäksi toimistossa kävi keskim. kolme asiakasta päivässä. Holhottien omaisuuden säilyttämistä varten vuokrattiin varastotilaa talosta Väinölänkatu 5.

Oikeusaputoimiston *menot* olivat 423 510 mk.

Tulot 159 986 mk koostuivat seuraavista eristä: maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukaan toimiston lakimiehille ja notaareille tuomittuja asianajopalkkioita 114 350 mk, asiakkaiden vastapuolilta perittyjä korvauksia 355 mk, holhouspalkkiot 43 286 mk ja muut tulot (sairausvakuutuspäivärahat ym.) 1 995 mk.

23. Oppisopimustoimisto

Vuoden 1970 aikana solmittiin edelliseen vuoteen verrattuna jonkin verran enemmän oppisopimuksia. Tähän vaikutti parantuneen työllisyystilanteen ohella uusien oppiohjelmien valmistuminen. Kertomusvuonna pääsi käyntiin mm. myyjän oppisopimuskoulutus. Oppisopimusoppilaiden harjoittelukirjanpidon valvonnassa ryhdyttiin käyttämään automaattista tietojenkäsittelytekniikkaa. Oppisopimustoimisto avusti sähkö-, puhelin- ja pukuompelualan ammattien keskustoimikuntia ammatillisten pätevyystutkintojen käytännöllisissä järjestelyissä.

Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin yhteensä 612 ja lähetettyjä kirjeitä 263.

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat koulutustarkastaja ja toimistonhoitaja. Lisäksi toimistossa työskenteli yksi toimistokoulun harjoittelija.

Oppisopimuskoulutus. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin oppisopimuksia 244 ja poistettiin rekisteristä 365 oppisopimusta. Vanhan oppisopimuslain mukaisia ammattitutkintoja suoritettiin vuoden aikana 126, yhtään ammattitutkintoa ei hylätty. Voimassaolevia oppisopimuksia oli vuoden lopussa yhteensä 741, joista uuden lain mukaisia oppisopimuksia 660. Oppisopimuksia oli rekisteröity uuden oppisopimuslain mukaan lautakunnan koko toimiaikana 1 106.

Voimassaolevien oppisopimusten määrä 31.12.1970 sekä v:n 1970 aikana rekisteröityjen oppisopimusten ja suoritettujen ammattitutkintojen (vanhan lain mukaan) määrä ammattialoittain. Taulukko sivulla 167.

Kurssitoiminta. Kaupungin ammattioppilaitokset, Ammattienedistämislaitos, Taideteollinen oppilaitos sekä Hämeenkylän kauppiasopisto järjestivät oppisopimusoppilaille tietopuolista koulutusta oppisopimustoimiston hoitaessa oppilaiden kursseille kutsumisen. Yhteistyössä kaupunginhallituksen koulutustoimiston kanssa järjestettiin kolme työnopettajille tarkoitettua kurssia, nimittäin työnopetuksen peruskurssi (23 henkeä), työnopetuksen jatkokurssi (16 henkeä) ja työnopetusseminaari (15 henkeä). Koulutustarkastaja osallistui 16.–17.4. Tuusulassa pidetyille koulutustarkastajien luento- ja neuvottelupäiville.

Tiedotustoiminta. Kallion virastotalossa järjestettiin yksi ammattitodistusten jakotilaisuus, johon osallistui n. 100 henkeä. Ammattitutkinnoista parhaiten suoriutuneille jaettiin 14 rahapalkintoa. Koulutustarkastaja luennoi lisäksi erilaisissa tilaisuuksissa ja kursseilla oppisopimuskoulutuksesta sekä osallistui useiden keskustoimikuntien työskentelyyn.

Menot ja tulot. Vuosimenot olivat yhteensä 122 285 mk. Valtionapuina saadut tulot olivat 39 100 mk ja muut tulot 13 790 mk, eli tuloja yht. 52 890 mk. Nettomenot kutakin vuoden lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden laskettuna olivat n. 94 mk. Kaupungin talousarvion ulkopuolella välitet-

Ammattiala [1]	Voimassaolevia oppisopimuksia 31.12.1970				Suoritettuja ammattitutkintoja vanhan lain mukaan v. 1970
	Uuden lain mukaan	Vanhan lain mukaan	Yhteensä	Rekisteröityjä oppisopimuksia v. 1970	
Kampaaja	—	1	1	—	39
Konttorikonemekaanikko	—	1	1	—	—
Maalaaja	—	4	4	—	2
Parturi	—	5	5	—	22
Peltiseppä	—	8	8	—	1
Teräskaivertaja	—	1	1	—	—
Vaunuputkiasentaja	—	1	1	—	—
Vaunupuuseppä	—	4	4	—	4
Vaunusähköasentaja	—	3	3	—	5
Optikko (12/68)	1	—	1	—	—
Valokuvaaja (14/68)	8	—	8	4	1
Kaapeliasentaja (17/68)	1	—	1	—	—
Sisäjohtoasentaja (18/68)	1	—	1	1	—
Sähkökoneasentaja (20/68)	7	—	7	3	—
Instrumenttiasentaja (23/68)	1	—	1	1	—
Kondiittori	32	—	32	11	4
Leipuri	23	—	23	18	—
Asemoija	48	—	48	18	1
Graafinen kuvankorjaaja	44	4	48	6	2
Graafinen valokuvaaja	56	5	61	8	3
Kemigrafisyövyttäjä	7	2	9	—	—
Kirjansitoja	6	—	6	1	1
Kohopainaja	51	9	60	7	6
Kopioija	30	2	32	12	—
Käsinlatoja	110	7	117	17	15
Offsetpainaja	100	9	109	26	7
Stereotypoija	3	—	3	1	1
Tiikelipainaja	2	—	2	3	—
Syväpainaja	9	2	11	3	4
Syväpainosyövyttäjä	3	—	3	2	1
Kultaseppä	3	3	6	4	1
Auton yleisasentaja	1	—	1	1	—
Jyrsijä	—	1	1	—	1
Viilaaja	6	4	10	3	—
Koneenasentaja	2	—	2	2	—
Työkaluntekijä	14	—	14	9	—
Sorvaaja	11	4	15	7	3
Levyseppä	—	1	1	—	2
Myyjä	59	—	59	55	—
Puhelinkojeasentaja	8	—	8	8	—
Puhelinkeskusasentaja	10	—	10	10	—
Radiomekaanikko	3	—	3	3	—
Yhteensä	660	81	741	244	126

[1]) Ammattialojen (= oppiohjelmien) kohdalla noudatettava samaa järjestystä kuin 15.9.1970 laaditussa oppiohjelmaluettelossa.

tiin yhteensä 255 680 mk ammattikasvatushallituksen myöntämiä valtionapuja oppisopimusoppilaita kouluttaville työnantajille.

24. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä. Kotitalouslautakunnan järjestämille kursseille osallistui v. 1970 kaikkiaan 3 733 henkilöä ja muuta neuvontaa käytti hyväksi 9 425 henkilöä. Muuhun neuvontaan on laskettu leikkuupalvelu, havaintoesitykset, kudonnanohjaus, näyttelyt ja neuvontapalvelu. Kursseille osallistuneiden määrä on suunnilleen ennallaan, jos verrataan lukuja edellisen vuoden lukuihin, muuhun toimintaan osallistuneiden määrä sen sijaan on noussut. Erityisesti lisääntyi havaintoesityksiin ja valistustilaisuuksiin osallistuneiden määrä. Myös sekä puhelin- että henkilökohtaista neuvontaa saaneiden lukumäärä nousi.

Lautakunnan toimistosta lähetettyjen kirjelmien luku oli 576 ja toimistoon saapuneiden 218. Laskuja hyväksyttiin 492.

Toimihenkilöt. Kotitalouslautakunnan palveluksessa oli kertomusvuonna vakinaisina: kotitalousneuvonnan tarkastaja, 6 talousopettajaa, kotitalousneuvoja, 4 käsityönopettajaa sekä 4 käsityöneuvojaa. Edellä mainittujen lisäksi oli kaikkiaan 10 tuntiopettajaa sekä toimistonhoitaja.

Toimipaikat. Lautakunnan toimisto oli Fabianinkatu 32:ssa, jossa annettiin myös opetusta ja neuvontaa.

Opetus- ym. toiminta tapahtui 18 eri paikassa, nim. seitsemässä lautakunnan omassa opetushuoneistossa sekä seuraavissa esikaupunkialueen kansakouluissa: Kannelmäessä, Etelä-Haagassa, Pohjois-Haagassa, Lauttasaaressa, Munkkiniemessä, Pakilassa, Pihlajamäessä, Pitäjänmäessä, Puotinharjussa, Vartiokylässä ja Vesalassa. Ruotsinkielinen opetus keskitettiin Dagmarinkatu 3:ssa sijaitsevaan opetuskeittiöön. Lautakunnan omia opetustiloja luovutettiin kansakoulujen ja nuorisotoimiston käyttöön.

Toiminta. Ruoanvalmistuksen, ompelun, käsitöiden ja kodinhoidon opetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Talouskurssit:		
Ruoanvalmistuskursseja .	51	591
Kotiapulaiskursseja	1	21
Erikoiskursseja	21	298
Voileipäkursseja	36	421
Leipomakursseja	38	273
Kursseja koululaisille	16	169
» miehille	7	77
Havaintoesityksiä	64	1 381
Yhteensä		3 231

	Kurssien lukumäärä	Osallistujien määrä
Käsityökurssit:		
Ompelukursseja	126	1 486
Liinavaatekursseja	1	10
Joululahjakursseja	2	25
Kursseja koululaisille	3	26
Hattukursseja	27	263
Muu kurssi	6	73
Leikkuupalvelua	—	1 158
Kutomista	—	375
Yhteensä		3 416

Lisäksi järjestettiin kertomusvuonna useita kursseja liikelaitosten henkilökuntiin kuuluville ryhmille.

Kotitalouskurssien aiheista mainittakoon perusruoka-, voileipä-, pikkulämmin- ja leipomiskurssit, kurssit kutsujen ruoan valmistuksessa, nopeatekoiset ruoat, kesämökkiläisen ruoat, joulu- ja pääsiäisruoat sekä kurssit eläkeläisille, koululaisille, nuorisokerholaisille ja miehille. Yhteistoiminnassa Sieniseuran kanssa järjestettiin kurssi sienien tuntemisessa ja sieniruokien valmistuksessa. Suomenkielisen työväenopiston kotiapulaispiirin oppilaille annettiin opetusta ruoanvalmistuksessa ja kodinhoidossa. Yhteistyössä Perhepäivähoitokomitean kanssa järjestettiin ravinto-opin ja ruoanvalmistuksen opetusta perhepäivähoitajille.

Havaintoesitysten aiheina olivat mm. pakastaminen ja pakasteiden käyttö, salaatit, paahtimet, pääsiäisherkut, riisiruoat, »terveellistä ja kevyttä», helppotekoiset ruoat, »vitamiineista virkeyttä» sekä teollisuuden puolivalmisteet. Kahdessa opetuskeittiössä pidettiin havaintoesityksiä säännöllisesti kerran viikossa. Näissä tilaisuuksissa annettiin ajankohtaisia ruoka- ja leivontaohjeita, opetettiin käyttämään hyväksi liikkeiden erikoistarjouksia ja neuvottiin markkinoilla olevien valmiiden ja puolivalmiiden tuotteiden käyttöä.

Pukuompelu- ja hattukursseilla opetettiin ompelemaan uutta ja korjaamaan vanhaa. Leikkuupalvelu, johon liittyi ompeluneuvontaa ja sovitusta, tuli yhä suositummaksi toimintamuodoksi.

Kangaspuiden lainaustoiminta ja kudonnan ohjaus lisääntyi huomattavasti kertomusvuoden aikana. Kaikkia halukkaita tulijoita ei voitu sijoittaa, koska lautakunnalla oli käytettävissään vain viidet kangaspuut. Kangaspuissa kudottiin mattoja, matkahuopia, hartiahuiveja ja raanuja.

Lainattavia mehumaijoja oli 18 kpl.

Neuvontapalvelua annettiin puhelimitse ja jonkin verran myös henkilökohtaisesti lautakunnan toimistossa ja opetuspaikoissa. Lautakunnan toimistoon tuli vuoden aikana 4 099 ja opetuskeittiöihin n. 2 000 puhelua. Kysymysten laatu vaihteli vuodenajan mukaan. Syksyllä tiedustellaan säilöntäohjeita, varsinkin pakastamisohjeita, pyhien edellä ruoka- ja leivontaohjeita. Kodinhoitoon liittyviä asioita, kuten lattianhoito-, vaatteiden pesu- ja tahrojen poisto-ohjeita sekä kotitalouskoneiden ja kojeiden hankintaan liittyviä asioita kysellään jatkuvasti. Lisäksi tiedustellaan kursseista ym. lautakunnan toiminnasta.

Näyttelyt. Lautakunnan huoneistossa Fabianinkatu 32 järjestettiin huhtikuussa näyttely »Emännälle enemmän vapaa-aikaa», jossa kävi 275 henkilöä. Opetushuoneistossa Fredrikinkatu 16 joulukuussa järjestettyyn näyttelyyn »Pirteitä pöytiä» tutustui 137 henkilöä.

Kerhot. Kotitalouslautakunnalla oli kolme omaa kerhoa: Vallilan äitikerho, Torstaikerho ja Käpylän kotitalouskerho. Näiden yhteinen jäsenmäärä oli 160.

Edustus. Kaksi lautakunnan jäsentä sekä yksi talousopettaja osallistuivat Suomen Kaupunkiliiton ja Kunnallisten Kotitalouslautakuntien Keskuksen järjestämälle kurssille, joka pidettiin Kunnallisopistossa 11.–13.3. Lautakunnan puheenjohtaja Taina Kangas, kotitalousneuvonnan tarkastaja sekä muutamat opettajat osallistuivat Kotitalouskeskuksen luentopäiville 24.–25.9. OTK:n juhlasalissa.

Vierailut. Lautakunnan toimintaan tutustuivat tal.op. Anna Larsen Tanskasta ja käsityönop. Ulla Bruzelius Ruotsista.

Tulot ja menot. Tuloja oli kurssitoiminnasta 37 128 mk sekä vuokratuloja 4 217 mk ja muita tuloja 5 082 mk eli yhteensä 46 427 mk.

Menoja oli kertomusvuonna 603 749 mk.

25. Kaupunginkirjasto[1])

Lainaustoiminnan kehitys. Kirjaston kokonaislainaus lisääntyi v:n 1970 aikana n. 200 000 kirjalla. Kaupunkilaista kohden lainaus oli keskimäärin 7.4 kirjaa sen oltua edellisenä vuonna 7.0. Toiminnan kasvu jakaantui melko tasaisesti miltei kaikkien toimintapisteiden kesken. Suuntaus on ollut samanlaisena havaittavissa usean vuoden aikana ja tulee ilmeisesti edelleenkin jatkumaan. Voimakas kehitys on luonnollisesti asettanut kirjaston resurssit varsin kovalle koetukselle.

Rakennuskohteet. Töölön sivukirjaston lainausosastot avattiin yleisölle 22.12. Kaksi vuotta kestänyt rakennuskausi ja sivukirjaston puolitoistavuotinen toiminta väliaikaisissa tiloissa Kivelän sairaala-alueella päättyivät näin ollen hieman ennen joulua. Uusi rakennus otettiin porrastetusti käyttöön siten, että opinto- ja sanomalehtisalit avattiin vuoden vaihteessa sekä musiikkiosasto ja kahvio myöhemmin ao. kalusteiden valmistuttua.

Uuden rakennuksen valmistuminen oli koko kaupunginkirjaston toimintaa ajatellen suurimerkityksellinen tapahtuma. Töölön kaupunginosan asukkaiden kannalta uudenaikaiset, valoisat, käytännölliset sekä entistä paljon laajemmat ja monipuolisemmat tilat antoivat kokonaan uudenlaiset edellytykset kirjastopalvelun järjestämiseksi asiakkaita tyydyttävällä tavalla. Pääkirjaston ylikuormitusta uusi rakennus voi omalta osaltaan jonkin verran keventää. Tärkeintä ehkä kuitenkin on, että kirjastolaitoksen piirissä voitiin toteuttaa esimerkiksi kelpaava ja laajaa huomiota herättänyt rakennushanke. Tulevia suunnitelmia ja investointeja silmällä pitäen lähtökohta on muuttunut entistä edullisemmaksi.

Sivukirjaston rakennuskustannukset nousivat 3 milj. markkaan, josta valtion rakennusavustus kattaa vajaat 5 %. Kirjastolain perusteella avustus on harkintaperusteinen 10–40 %:n puitteissa, jolloin suurten kohteiden — kuten Töölön sivukirjaston — osuus yleensä on määräytynyt alhaisen laskuperusteen mukaan. Vaatimattomaan lopputulokseen on lisäksi myötävaikuttanut avustuksen kytkeytyminen pelkästään hyötypinta-alaan ja sen laskeminen keskimääräisyyteen perustuvien yleisten rakennuskustannusten mukaisesti. Ahtaat normit aiheuttivat puolestaan alunperin myös sen, että kaupungin oli sitouduttava kokonaisuudessaan kustantamaan laskentaperusteet ylittävään pinta-alaan eli 273 m²:iin liittyvät kustannukset.

Koska rakennusavustuksen saamisen edellytyksenä on ollut rakennushankkeen kaikinpuolinen hyväksyttäminen rakennusohjelman sekä luonnos- ja rakennuspiirustusten osalta myös valtion taholla tästä aiheutuvine viivytyksineen ja rakennustyöt lisäksi valtion työllisyysehtojen perusteella oli kesällä 1969 keskeytettävä neljäksi kuukaudeksi parhaimpana rakennusaikana, voidaan aiheellisesti pohtia avustuksen anomisen kannattavuutta ja nykyisen avustusjärjestelmän mielekkyyttä. Rakennusavustuksiin varatun

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

Töölön sivukirjaston lainausosaston hyllyt on sijoitettu säteittäin ja valaistu putkivaloin.

määrärahan niukkuudesta johtuen valtaosa avustusanomuksista on jatkuvasti evätty, mikä luonnollisesti on ollut omiaan siirtämään kuntien kirjastorakennussuunnitelmia. Koska avustukset lisäksi ilmeisesti on pyritty suuntaamaan vähävaraisemmille kunnille, on Helsingin asema järjestelmässä muodostunut korostetun epäedulliseksi.

Rakennuskustannukset eivät sinänsä ylittäneet kustannusarvioita ja työt voitiin saattaa loppuun aikataulun mukaisesti, joskin eräät viimeistelytehtävät voitiin päättää vasta lokakuun kuluessa. Kalustamissuunnitelmien toteuttaminen osoittautui puolestaan jonkin verran hankalammaksi johtuen alalla vallitsevasta korkeapaineesta ja poikkeuksellisen pitkistä toimitusajoista. Urakan porrastamisella talo pyrittiin kuitenkin saamaan mahdollisimman nopeasti käyttöön. Kalustamiskustannukset nousivat yhteensä n. 500 000 mk:aan. Suurin kalusteiden toimittaja oli Höyrypuuseppä Oy, Tampere. Musiikkilaitteet, joiden kustannukset olivat 50 000 mk, toimitti puolestaan Yleiselektroniikka Oy. Istuimet valittiin suurimmalta osalta Tehokaluste Oy:n vakiomalleista.

Kirjaston avaamisen yhteydessä pidettiin julkisen sanan edustajille tiedotustilaisuus. Uusi rakennus sai tässä yhteydessä ja muutenkin runsaasti huomiota osakseen. Lainaus muodostui alun alkaen erinomaisen vilkkaaksi, jopa jonkin verran oletettuakin suuremmaksi.

Kaupunginkirjaston rakennusohjelmassa tapahtui toinenkin huomattava edistysaskel itäisen lääkäriaseman töiden käynnistyessä. Rakennuskompleksiin sijoittuvat myös n. 700 m^2 käsittävät huonetilat Herttoniemen sivu-

Töölön opintosalissa on tilaa 80 lukijalle ja parveketasolla on lisäksi neljä tutkijankammiota.

kirjastoa varten. Itäisten kaupunginosien keskeneräiseen kirjastoverkostoon rakennushanke valmistuttuaan tuo merkittävän parannuksen.

Pääkirjaston korjaussuunnitelmien toteuttamista jatkettiin edelleenkin töiden keskittyessä opintosali I:een ja sen lähivarastotiloihin. Vanhat varastorakennelmat purettiin ja tilat kunnostettiin kokonaisuudessaan kiinnittäen huomiota myös valaistuksen uusimiseen. Lisäksi saliin hankittiin tummansininen kokolattiamatto. Töiden valmistuttua mikrofilmit lukulaitteineen siirrettiin uusittuihin tiloihin. Pääkirjaston työskentelyolosuhteet kohentuivat näiden toimenpiteiden avulla ilahduttavasti, joskaan uudistukset eivät voineet tuoda varsinaista helpotusta vallitsevaan tilanahtauteen.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 169 vakinaista ja 55 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkaisten kirjastoamanuenssien ja kirjastoapulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 139 614.5 t, vastaten n. 85 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Kaupunginkirjastoon valittiin uusina viranhaltijoina sivukirjastonhoitajaksi Soili Erkamo 1.1.1970 sekä kirjastoamanuensseiksi Ida-Stina Lindell ja Maija Ojantakanen 1.1., Leena Linnovaara 1.2., Aarre Ahola ja Tuula Vuorela 1.3., Sulo Vane 1.8., Kerttuli Karonen 1.10. ja Thyra Haikka 16.12. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toiseen kirjaston virkaan: opiskelunneuvojaksi Aune Hurmeranta 1.2., sivukirjastonjohtajaksi Kaija Salonen 1.3., vanhemmiksi kirjastoamanuensseiksi Helka

Välitalo 1.7. sekä Elmikaarina Martin ja Raili Reivala 1.8. sekä osastonhoitajiksi Martina Aminoff ja Benita Kock 1.8. lukien.

Eläkkeelle siirtyi kirj.aman. Saimi Lappalainen 1.11.

Kirjaston palveluksesta erosivat kirjastoamanuenssit Arla Lindgrén 1.7., Anna-Maija Valkonen 16.9. sekä Tuula Mattila ja Rea Leskinen 16.10.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 5 235 päivää.

Kirjastotutkintoa varten vaadittavan harjoittelun suoritti 13 henkilöä. Harjoittelijoille järjestettiin kevätkaudella koulutustilaisuuksia (24 t), joissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjallisuuden valintaperiaatteita ja hankintamenetelmiä, luokitusta ja luettelointia sekä kirjastotoiminnan erityistyömuotoja. Harjoittelunohjaajana toimi apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri. Kirjastonjohtajan ja harjoittelunohjaajan lisäksi luentoja pitivät kirjaston omat esiteltyjen alojen erikoistuntijat sekä kirjastoneuvos Helle Kannila. Lisäksi harjoittelijat osallistuivat Helsingin seudun kirjastoharjoittelijoiden yhteisluentoihin tutustuen täten myös tieteellisten kirjastojen toimintaan.

Toimintakauden aikana aloitettiin kirjaston sisäinen koulutustoiminta järjestämällä kirjasto- ja järjestelyapulaisten peruskurssit. Vaikka kursseille osallistuivat vain viranhaltijat oli osanottajat jaettava kolmeen ryhmään, joille kullekin järjestettiin kuusi koulutustilaisuutta à 3 t. Luennoissa käsiteltiin kaupunginkirjaston historiaa, hallintoa ja tulevaisuuden näkymiä, kunnallishallinnon peruspiirteitä, kirjaston erityistyömuotoja, luokitusjärjestelmää, kirjahankintaa ja luettelointia, kirjojen huoltoa, lainausmenetelmiä ja teknisiä välineitä, kortistoja ja hyllyjärjestystä, kirjastoautotoimintaa ja siirtokirjakokoelmaa sekä yleisönpalvelun periaatteita. Luennoitsijoina toimivat kirjaston omat, esiteltyjen alojen erikoistuntijat.

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämälle tulokaskurssille osallistui yhdeksän kirjastoamanuenssia, toimistopäällikköseminaariin osallistuivat sivukirj.hoit. Soili Erkamo ja os.hoit. Benita Kock, työnopetuskurssille kirj.aman. Rauni Mäkelä ja toim.apul. Marja Lehtonen sekä kokous- ja neuvottelutekniikan kurssille os.hoit. Eila Lindqvist. Kirj.apul. Sirkka-Liisa Pyötsiä suoritti kunnallishallinnon A-kurssin.

Kirjastossa työskenteli kaksi toimistokoulun harjoittelijaa. Työnopettajana toimi kirjanpit. Elsa Aarnio.

Sivukirjaston- ja osastonhoitajien kokous pidettiin pääkirjastossa 13.5. Kokouksessa käsiteltiin kirjanvalintaa ja aiheesta esittivät alustuksia sivukirj.joht. Aili Olamaa sekä sivukirj.hoitajat Hilkka Kauppi ja Gun Forslund-Anttila.

Kirjaston lastenkirjastotoimikunta järjesti Kallion sivukirjastossa 10.3. keskustelu- ja tiedotustilaisuuden, jossa sivukirj.joht. Kaija Salonen esitteli lastenkirjastotoimikunnan työtä ja kirj.aman. Sinikka Pyötsiä näyttelyiden, tietokilpailujen ja satutuntien järjestämistä. Ohjelmaan kuului Kallion nukketeatterin esitys. Kokoukseen osallistui 40 henkilöä.

Henkilökunnalle järjestettiin illanvietto 24.10. Tilaisuuden juontajana toimi vahtim. Yrjö Mattila. Laulajatar, kirj.aman. Esteri Parviainen esitti yksinlaulua. Illanviettoon osallistui 130 kirjaston virkailijaa.

Kirjastoautotoiminta. Kaupunginkirjaston kolmas kirjastoauto valmistui syksyn aikana ja uuteen aikatauluun, johon sisällytettiin pysäkit Konalaan ja Mellunmäkeen, siirrettiin marraskuun lopussa. Uusi auto on rakennettu kotimaiselle Sisu-alustalle ja poikkeaa sen johdosta jonkin verran aikaisemmasta mallista. Kiitokori Oy, Kausala, vastasi tälläkin kertaa korirakenteista ja auton sisustuksesta. Toiminnan kannalta uuden auton liikenteeseen asettaminen toi kipeästi kaiva-

Töölön lastenosastollakin kuunnellaan musiikkia kuulokkein.

tun helpotuksen yhä selvemmin havaittuun ylikuormitukseen vilkkaimmissa lainauspisteissä. Ratkaisevat edistysaskeleet kytkeytyvät kuitenkin suoranaisesti kirjastorakennustoiminnan edistymiseen.

Musiikkiosasto. Pääkirjaston kolmannen kerroksen opintosalin yhteydessä olevaan musiikkiosastoon hankittiin kertomusvuoden aikana 114 äänilevyä, joista osa kielilevyjä ja ns. kirjallisia äänilevyjä. Levyjä poistettiin 56, joten levyjen kokonaismäärä oli vuoden lopussa 2 206. Levyjen kuuntelijoita oli yhteensä 10 131, jotka kuuntelivat yhteensä 11 213 levyä.

Töölön sivukirjaston uutta musiikkiosastoa varten hankittiin 1 700 äänilevyä ja -nauhaa sekä 910 nuottia ja partituuria.

Taidehankinta. Kulosaaren sivukirjastoon sijoitettiin 18.12. tait. Simo Hannulan 14-osainen grafiikkasarja »Planetaarikaupungit», jonka kaupungin kuvataidelautakunta oli tilannut.

Mikrofilmit. Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien mikrofilmausta jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 3 011.

Kaukolainaus. Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 1 890 (ed. v. 1 341), joista voitiin lähettää 973 (691) teosta, näistä 208 (125) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 47 (50) kaukolainapyyntöä, joista saatiin 35 (45) kirjaa. Jäljennepalvelusta huolehdittiin yhteistoiminnassa alan erikoisliikkeiden kanssa.

Tiedotustoiminta. Henkilökuntalehti »Kirjaston Kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme

Satuhuoneessa katsellaan nukketeatteriakin

kirjastoille, ilmestyi 10 numerona. Yleisölle jaettavaksi painatettiin Töölön uuden sivukirjaston esite.

Pääkirjaston I kerroksen aulaan sijoitettiin lokakuussa postilaatikko yleisön toivomuksia varten. Toivomusten esittämiseksi on osastoilla saatavissa monistettuja kaavakkeita. Allekirjoitettuihin, osoitteella tai puhelinnumerolla varustettuihin toivomuksiin on vastattu kirjeitse tai puhelimitse. Toivomuksia on esitetty varsin runsaasti.

Helsinki-päivän yhteydessä järjestettiin kirjastossa ns. sakoton viikko 12.–18.6. Viikon aikana palautettiin 7 718 kirjaa, joista vanhimmat v:lta 1939.

Kokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht. Sven Hirn osallistui suurten kaupunginkirjastojen johtajien neuvottelukokoukseen Lappeenrannassa 25.–26.2. ja esitti kokouksessa alustuksen aiheesta »Suoritelaskelmat kirjastossa».

Kirj.joht. Sven Hirn ja apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri luennoivat kirjastonhoitajien jatkokoulutuskursseilla Tampereella 24.8.–4.9. Apul.kirj.joht. Meri osallistui myös harjoittelunvalvojien kokoukseen Tampereella 14.12.

IFLA:n kokoukseen Moskovassa 29.8.–5.9. osallistuivat apul.kirj.joht. Eila Wirla, joka piti esitelmän aiheesta »Lenin ja kirjastot», apul.kirj.joht. Sirkka-Liisa Meri, joka piti esitelmän »Kirjastotutkimuksesta Suomessa» ja sivukirj.joht. Kaija Salonen.

Angloskandinaaviseen kirjastokokoukseen Kolilla 19.–22.8. osallistuivat apul.kirj.joht. Eila Wirla, joka toimi kokouksen johtajana, laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, joka toimi myös kokouksen osanottajille 23.–27.8. jär-

Helsinkiläisiä palvelee kolme kirjastoautoa, joista uusin ensimmäisenä vasemmalla.

jestetyn opintomatkan oppaana sekä os.hoit. Martina Aminoff.

IV pohjoismaiseen nuorisokirjallisuuskongressiin Helsingissä 5.–7.6. osallistui useita kirjaston virkailijoita. Opisk.neuvoja Kyllikki Wilskman on osallistunut kuukausittain Helsingin kirjastojen neuvojien yhteistyötilaisuuksiin.

Suomen Kirjastoseuran järjestämille AV-päiville Lahdessa 17.–19.4. osallistui yhdeksän kirjaston virkailijaa. Laitoskirjastonhoitajien neuvottelupäiville Kuopiossa 24.–26.9. osallistuivat laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg, joka toimi päivien johtajana ja piti esitelmän laitoskirjastojen huoneistokysymyksistä, os. hoit. Svanhild Snell, joka piti esitelmän kirjastotyöstä lastensairaalassa sekä kirjastoamanuenssit Leena Linnovaara ja Pirkko Pöysälä. Södra Finlands svenska biblioteksföreningenin vuosikokoukseen Paraisilla 13.–14.6. osallistuivat os.hoit. Benita Kock ja laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg.

Helsingin Työväenopistossa 5.10.–12.11. pidetylle kirjastoapulaisten kurssille osallistui kymmenen kirjaston virkailijaa. Apul.kirj. joht. Sirkka-Liisa Meri, os.hoit. Eila Lindqvist ja opisk.neuvoja Kyllikki Wilskman luennoivat kurssilla.

Os.hoit. Martina Aminoff tutustui opintomatkallaan 1.–7.5. musiikkikirjastotoimintaan Tanskassa ja Ruotsissa. Os.hoit. Eila Lindqvist suoritti kaupunginhallituksen myöntämän matka-apurahan turvin opintomatkan 15.–23.12. Ruotsiin ja Tanskaan tutustuakseen kirjastoapulaisten koulutukseen.

Os.hoit. Benita Kock suoritti loppuun Suomen Kirjallisuuspalvelun seuran järjestämän,

kaksi lukukautta kestäneen informaatiopalvelun kurssin.

Amerikkalainen kirj.hoit. Joel Robert Siegfried työskenteli kirjastossa 28.6.–22.8. Tuntip.kirj.aman. Marjatta Lahti aloitti työskentelynsä kehitysapujoukkojen palveluksessa Tansaniassa, Mwanzan kirjastossa.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja on kertomusvuoden aikana esitelty useille koti- ja ulkomaisille vieraille, joista mainittakoon: Sveitsin suurlähettiläs Jean-Jacques de Triboulet-Hardy, kirjasto-opin lehtori J. B. Tooley Englannista, autokirj.hoit. Virginia B. Manbeck Brooklynistä, New Yorkista, kirj.joht. Kinmayer Pforzheimista, Länsi-Saksasta, kirj.hoit. David Rudman New Yorkista, kirj.hoit. Joan Emmerson, Newcastle University Library, Englanti, apul.kaup.joht. Pàl Lindall Reykjavikista, koulukirj.hoit. Kaarina Wargelin Chicagosta, British Councilin täkäläinen johtaja John Makin, kirj. joht. Margot Jacobsen Norjasta, prof. Dorothy E. Ryan, University of Tennesee, U.S.A., kirj.joht. Andrew J. Eaton ja Mrs Emmy Eaton, St.Louis, Missouri, U.S.A., Miss Elisabeth Morton, The National Library of Canada, kirj.hoit. Liv Scheflo Norjasta, kirj.hoit. Anna-Maria Kylberg Ruotsista, kirj.hoit. Mary Barber Kanadasta sekä useita IFLA:n kokoukseen Moskovassa osallistuneita kirjastonhoitajia eri maista.

Kirjaston toimintaan on lisäksi tutustunut useita vierailijaryhmiä kuten ryhmä Unescon kehitysmaiden kirjastonhoitajille järjestämän jatkokurssin osanottajia, angloskandinaavisen kirjastokokouksen osanottajat, 18 venäläistä kirjastonhoitajaa, värmlantilainen kunnallismiehiä ja kirjastonhoitajia käsittävä ryhmä, 14-henkinen saksalainen matkailijaryhmä, ryhmä ranskalaisia nuorisotyön asiantuntijoita, Ruotsin kirjastokoulun opiskelijat, Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkinnon opiskelijat sekä 25 kansakoulujen tarkastajaa. Kulosaaren Martat vierailivat Kulosaaren kirjastossa 11.2., jolloin heille esiteltiin kirjaston toimintaa ja kirjauutuuksia.

Lastenkirjastotoiminta. Kansa- ja oppikoulujen luokille pidettiin 106 kirjastonkäytön opetustuntia, joihin osallistui yhteensä 2 893 koululaista. Tämä toiminta perustui samoin kuin edellisenäkin vuonna järjestelmälliseen yhteistyöhön kouluviranomaisten kanssa. Kansakoulujen tarkastajien ja kirjaston yhdessä allekirjoittama kehotus vierailla määrättyjen luokkien kanssa lähimmässä sivukirjastossa lähetettiin koulujen johtajaopettajille, joille samalla toimitettiin julistetta »Kivat kirjat kirjastosta». Tietokilpailuja järjestettiin pääkirjastossa sekä Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Eteläisen, Maunulan, Lauttasaaren, Malmin, Vartiokylän ja Porolahden sivukirjastoissa. Osanottajia oli yhteensä 2 162. Satutunteja pidettiin Kallion, Vallilan, Vuosaaren, Herttoniemen, Maunulan, Kulosaaren, Lauttasaaren, Vartiokylän ja Porolahden sivukirjastoissa sekä Meilahden laitoskirjastossa, osanottajamäärä oli yhteensä 3 849. Meilahdessa on varsinaisten satutuntien lisäksi luettu satuja kierrosten yhteydessä. Myös kirjastossa vierailleille lastentarhaluokille on luettu satuja.

Kallion sivukirjastossa pidetystä 115 satutunnista oli 36 nukketeatteriesitystä, osanottajia 860. Nukketeatterissa esitetyt näytelmät olivat Prinsessa Ruusunen, Peppi Pitkätossu, Pekka Töpöhäntä ja Pekka Töpöhännän joulu, jotka oli valmistanut ja ohjannut kirj.aman. Saara Kokkonen yhdessä lasten työryhmän kanssa. Kallion kirjaston satutunneilla vieraili kirjailija Eira Stenberg kolme kertaa lukemassa satukirjansa käsikirjoitusta, josta lapset esittivät arvostelunsa. Läsnä oli myös kustantajan edustaja. Helsingin juhlaviikkojen aikana toukokuussa järjestettiin Kallion lastenosastolla Karhupuiston lastentapahtumien osana 12 nukketeatteriesitystä, 6 satutuntia ja kirjoituskilpailut; kirjastossa vieraili useita lastentarha- ja puistoryhmiä ohjaajineen sekä koululuok-

ka Suomenlinnasta. Yleisradio haastatteli os.hoit. Ulla Lehtosta ja lastenosaston asiakkaita kolme kertaa, ohjelmat lähetettiin Nuorten kirjanurkassa ja Kesäkirppu ja kirja -katsauksessa.

Meilahden laitoskirjasto järjesti yhteistoiminnassa Lastenklinikan henkilökunnan kanssa kesäkuussa lastenjuhlan, jossa esitettiin mm. nukketeatteria. Lastenteatteriryhmä on lokakuusta alkaen pitänyt leikkitunteja lapsille Meilahden kirjastossa. Osanottajia oli 10–15 lasta kerralla, pääasiallisesti Lastenklinikan psykiatrian osastolta.

Pääkirjastossa oli toukokuussa esillä Svenska folkskolans vänner -yhdistyksen järjestämän kirjastoaiheisen piirustuskilpailun parhaat työt. Vartiokylän sivukirjastossa filmattiin osa TV:n 8.12. esittämästä »Varhaisvuodet»-ohjelmasta, jossa käsiteltiin lastenkirjallisuutta.

Laitoskirjastotoiminta. Myllypuron 220 hoitopaikkaa käsittävässä sairaskodissa avattiin kirjasto 19.10. Kirjasto toimii neljänä päivänä viikossa. Hesperian sairaalan laajentamisen yhteydessä avatusta 200 hoitopaikkaa käsittävästä tornisairaalasta saatiin kirjaston käyttöön huone, missä 27.7. lähtien on ollut kirjastotoimintaa pari tuntia päivässä. Kirjastotoimintaa jatkettiin aikaisempaan tapaan HYKS:n polio-osastolla ja IV sisätautien klinikan munuaisosastolla.

Hesperian sairaalassa osallistui kirjaston edustaja sairaalan toimipaikkakoulutustoimikunnan työhön. Nikkilän sairaalan lääkärien kokouksessa 14.4. esitteli laitoskirj.joht. Mirjam Nyberg laitoskirjastotoiminnan pääpiirteitä ja kirj.aman. Leena Linnovaara kertoi kirjastotyöstä Nikkilän sairaalassa. Sairaalan johtaja Erkki Paavilainen nimitti samassa kokouksessa kirjastotoimikunnan edistämään laitoskirjaston ja sairaalan välistä yhteistyötä. Toimikuntaan kuuluu myös neljä potilasjäsentä. Kirjastonhoitajat olivat läsnä lääkärien kokouksissa sekä sairaalan järjestämissä toimipaikkakoulutustilaisuuksissa. Nikkilän sairaalan tiedotuslehdestä ilmestyi kirjastonumero.

Lastenklinikan hoitohenkilökunnan kokouksessa selostivat os.hoit. Svanhild Snell ja kirj.aman. Tuula Mattila kirjastotyötä sairaaloissa. Saman klinikan ylihoitajien ja askartelunohjaajien kanssa neuvoteltiin kiinteämmän yhteistyön aikaansaamisesta.

Sokeain kirjastosta saatiin vuoden aikana lainaksi 626 äänikirjaa vanhainkodeissa hoidettaville näkövammaisille ja silmäklinikan potilaille. Äänikirjalainoja oli kaikkiaan 742.

Kerhotoiminta. Pääkirjaston ranskan kerho Cercle de littérature française kokoontui kaksi kertaa P. Guy Béthunen johdolla ja osanottajia oli keskimäärin 22. Kallion sivukirjastossa järjestettiin kuusi musiikki-iltaa, joissa oli osanottajia keskimäärin 21. Esitelmiä pitivät kanttoriurkuri Jarmo Kokkonen, pianotait. Petri Sariola, säveltäjä Ahti Sonninen, kitaratait. Viljo Immonen ja pianotait. Sirkka Harjunmaa. Kalliossa järjestettiin myös kaksi esitelmätilaisuutta, joissa puhuivat dipl.ins. T. K. Laakso ja tait. Ture Ara. Helsingin juhlaviikkojen yhteydessä pidettiin Kallion sivukirjastossa julkinen panelikeskustelu aiheesta »Tarkoituksenmukainen yhdyskuntasuunnittelu». Kirjaston portaikossa oli esillä Simo Ristan valokuvanäyttely. Herttoniemen sivukirjastossa oli esillä tait. Helga Sjöstedin tauluja.

Hesperian sairaalan kirjastokerho kokoontui päiväosastolla yhteensä seitsemän kertaa, jolloin kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä. Nikkilän sairaalan kirjastossa pidettiin kuusi kirjastokonserttia, joissa kävi keskimäärin 17 henkeä. Musiikin esittelystä huolehti sairaalan musiikkiterapeutti, fil.maist. Petri Lehikoinen. Nikkilän kirjallisuuskerho kokoontui viisi kertaa, osanottajia keskim. 10. Kerhon ohjaajana toimi sairaalan psykologi, fil.maist. Pirkko-Liisa Onnismaa. Nikkilässä järjestettiin lisäksi pari muuta tilaisuutta: ylihoitaja Inga Laurinkari esitteli Islantia kuvin ja sävelin, jolloin oli läsnä 28 henkilöä, ja yhdes-

sä Uudenmaan läänin taidetoimikunnan kanssa järjestetyssä tilaisuudessa puhui kirjailija Eila Pennanen aiheenaan »Kirjallisuus-ilopilleri», kuulijoita 54 henkilöä. Eri kerhojen osanottajille, aktiivisille lainaajille ja sairaalan edustajille järjestetyssä joulujuhlassa oli läsnä 80 henkilöä.

Suursuon vanhainkodin kirjastokerho kokoontui kerran viikossa, kesäaikaa lukuun ottamatta, yhteensä 36 kertaa. Osanottajia oli 5–15 henkeä kerralla. Ohjelmana olivat pääasiallisesti kirjallisuus- ja musiikkilevyt.

Psykiatrian klinikan kirjastokerho, kirjastonhoitajan ja lääkärin yhteisesti johtamana, kokoontui 24 kertaa. Osanottajia oli 5–10 henkeä kerralla. Ohjelmana olivat pääasiallisesti potilaiden ehdottamat kirjalliset aiheet. Myös musiikkilevyjä kuunneltiin.

Kirjavarasto. Kirjastoon hankittiin ja luetteloitiin 95 982 uutta kirjaa, joista lahjoja 1 873, ja kokoelmista poistettiin 43 939 teosta. Kirjakokoelma kasvoi vuoden aikana 51 543 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 070 989.

Kirjastoon tilattiin tai saatiin vapaakappaleina 818 eri aikakauslehteä yhteensä 2 886 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 042 edustaen 116 eri lehteä.

Aukioloajat. Kirjaston aukioloajat olivat samat kuin aikaisemmin. Pääkirjaston lasten ja nuorten lukusali avattiin uudelleenjärjestelyjen jälkeen entisissä lainaajakortiston tiloissa 1.2. Töölön sivukirjasto oli suljettuna muuton vuoksi 17.–21.12. Kirjastoautot eivät kiertäneet 19.6.–26. 7. välisenä aikana.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 2 843 800 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 2 583 511 mk ja muita tuloja yhteensä 260 289 mk.

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 8 904 615 mk, lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta myönnettiin 210 469 mk, v:lta 1969 siirtyi 173 899 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 9 288 983 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 8 602 706 mk:aan, v:lle 1971 siirtyi 551 578 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 5 159 056 mk (60 %) kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilausmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 1 583 810 mk (18.4 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 1 053 440 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 647 901 mk (19.1 %) sekä painatus-, toimisto-, kuljetus- ym. kustannukset 211 939 mk (2.5 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan kirjasto, Yhdistys Kirjoja Sokeille, Bragen leikekokoelma, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Pykälä-yhdistys.

Lainojen jakaantuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla:
Utlåningens fördelning på fack- och skönlitteratur vid avdelningarna för vuxna samt barn och ungdom:
Fiction and non-fiction book issues in adult and junior departments:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Aikuisten kirjalainat/Utlåning åt vuxna/Issues to adults			Lasten ja nuorten kirjalainat/Utlåning åt barn och ungdom/Issues to children and young people			Kirjalainat kaikkiaan/Boklån inalles/Total adult and junior				
	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	Yhteensä Summa Total	Tietokirjallisuus Facklitteratur Non-fiction	%	Kaunokirjallisuus Skönlitteratur Fiction	%	Yhteensä Summa Total
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/Main Library ...	276 675	354 768	631 443	17 590	113 765	131 355	294 265	38.6	468 533	61.4	762 798
Sivukirjastot/Filial/Branch Library:											
Eteläinen/Södra	30 849	52 933	83 782	6 718	41 397	48 115	37 567	28.5	94 330	71.5	131 897
Haaga/Haga	37 839	68 662	106 501	3 617	43 517	47 134	41 456	27.0	112 179	73.0	153 635
Herttoniemi/Hertonäs	28 517	49 551	78 068	3 800	35 129	38 929	32 317	27.6	84 680	72.4	116 997
Kaarela/Kårböle	11 963	24 767	36 730	2 561	20 397	22 958	14 524	24.3	45 164	75.7	59 688
Kallio/Berghäll	122 235	192 867	315 102	18 164	98 250	116 414	140 399	32.5	291 117	67.5	431 516
Kulosaari/Brändö	11 618	21 492	33 110	2 087	16 701	18 788	13 705	26.2	38 193	73.6	51 898
Käpylä/Kottby	38 370	52 985	91 355	4 777	37 604	42 381	43 147	32.3	90 589	67.7	133 736
Lauttasaari/Drumsö	40 320	64 311	104 631	5 207	38 864	44 071	45 527	30.6	103 175	69.4	148 702
Malmi/Malm	11 023	17 690	28 713	1 364	15 612	16 976	12 387	27.1	33 302	72.9	45 689
Maunula/Månsas	18 598	38 791	57 389	3 880	40 249	44 129	22 478	22.1	79 040	77.9	101 518
Munkkiniemi/Munksnäs	39 942	51 676	91 618	4 645	34 143	38 788	44 587	34.2	85 819	65.8	130 406
Oulunkylä/Åggelby	11 187	24 395	35 582	1 742	23 239	24 981	12 929	21.3	47 634	78.7	60 563
Pakila/Baggböle	7 402	16 156	23 558	1 643	18 721	20 364	9 045	20.6	34 877	79.4	43 922
Pitäjänmäki/Sockenbacka	13 884	34 144	48 028	3 077	25 335	28 412	16 961	22.1	59 479	77.8	76 440
Porolahti/Porovik	12 941	34 674	47 615	8 088	43 840	51 928	21 029	21.1	78 514	78.9	99 543
Puistola/Parkstad	12 078	15 798	27 876	2 248	28 238	30 486	14 326	24.5	44 036	75.5	58 362
Suomenlinna/Sveaborg	1 851	4 826	6 677	610	5 176	5 786	2 461	19.7	10 002	80.3	12 463
Tapanila/Staffansby	4 189	10 895	15 084	1 711	19 846	21 557	5 900	16.1	30 741	83.9	36 641
Toukola/Majstad	5 826	11 265	17 091	658	6 799	7 457	6 484	26.4	18 064	73.6	24 548
Töölö/Tölö	43 915	68 015	111 930	3 005	37 791	40 796	46 920	30.7	105 806	69.3	152 726
Vallila/Vallgård	34 961	62 594	97 555	3 369	30 955	34 324	38 330	29.1	93 549	70.9	131 879
Vallisaari/Skanslandet	353	801	1 154	86	541	627	439	24.6	1 342	75.4	1 781
Vartiokylä/Botby	20 808	34 965	55 773	4 099	45 100	49 199	24 907	23.7	80 065	76.3	104 972
Vuosaari/Nordsjö	18 795	38 867	57 662	3 368	48 934	52 302	22 163	20.2	87 801	79.8	109 964
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./Bookmobile ...	52 790	164 067	216 857	16 416	266 957	283 373	69 206	13.8	431 024	86.2	500 230
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	47 524	115 920	163 444	3 077	21 180	24 257	50 601	27.0	137 100	73.0	187 701
Yhteensä/Summa/Total of issues	956 453	1 627 875	2 584 328	127 607	1 158 280	1 285 887	1 084 060	28.0	2 786 155	72.0	3 870 215

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:
Tabell över utlåningen av litteratur på olika språk:
Table illustrating the issues in different languages:

Lainauspiste Utlåningsställe Lending point	Suomenk. kirjallisuus Finskspråkig litt. Finnish litterature		Skand. kirjallisuus Litt. på skand. språk Scand. litterature		Muunk. kirjallisuus Litt. på utl. språk Foreign litterature		Kaikkiaan Sammandrag Total	
		%		%		%		%
Pääkirjasto/Huvudbiblioteket/ Main Library	545 646	71.5	164 287	21.5	52 865	7.0	762 798	19.7
Sivukirjasto/Filial/Branch Library:								
Eteläinen/Södra	118 140	89.6	12 514	9.5	1 243	0.9	131 897	3.6
Haaga/Haga	142 170	92.5	9 355	6.1	2 110	1.4	153 635	4.0
Herttoniemi/Hertonäs	108 998	93.1	6 754	6.8	1 245	1.1	116 997	3.0
Kaarela/Kårböle	50 035	83.8	8 173	13.6	1 480	2.5	59.688	1.5
Kallio/Berghäll	409 931	95.0	18 307	4.2	3 278	0.8	431 516	11.1
Kulosaari/Brändö	39 547	76.2	10 807	20.8	1 544	3.0	51 898	1.3
Käpylä/Kottby	119 109	89.0	9 567	7.2	5 060	3.8	133 736	3.6
Lauttasaari/Drumsö	112 682	75.7	30 504	20.5	5 516	3.7	148 702	3.8
Malmi/Malm	43 331	94.8	2 065	4.5	293	0.6	45 689	1.2
Maunula/Månsas	95 675	94.2	5 086	5.0	757	0.8	101 518	2.6
Munkkiniemi/Munksnäs	103 705	79.5	22 372	17.1	4 329	3.3	130 406	3.4
Oulunkylä/Åggelby	54 975	90.8	4 840	8.0	748	1.2	60 563	1.6
Pakila/Baggböle	42 733	97.3	998	2.3	191	0.4	43 922	1.1
Pitäjänmäki/Sockenbacka	69 299	90.7	5 965	7.8	1 176	1.5	76 440	2.0
Porolahti/Porovik	93 740	94.2	4 643	4.7	1 160	1.2	99 543	2.6
Puistola/Parkstad	56 634	97.0	1 282	2.2	446	0.8	58 362	1.5
Suomenlinna/Sveaborg	12 290	98.6	150	1.2	23	0.2	12 463	0.3
Tapanila/Staffansby	36 319	99.1	266	0.7	56	0.2	36 641	0.9
Toukola/Majstad	23 667	96.4	770	3.1	111	0.5	24 548	0.6
Töölö/Tölö	127 900	83.7	21 038	13.8	3 788	2.5	152 726	3.9
Vallila/Vallgård	126 371	95.8	4 598	3.5	910	0.7	131 879	3.4
Vallisaari/Skanslandet	1 735	97.4	17	1.0	29	1.6	1 781	0.1
Vartiokylä/Botby	98 432	93.8	5 723	5.5	817	0.8	104 972	2.7
Vuosaari/Nordsjö	105 131	95.6	4 219	3.8	614	0.7	109 964	2.8
Kirjastoauto-os./Bokbussavd./ Bookmobile	446 847	89.3	44 582	8.9	8 801	1.8	500 230	12.9
Laitoskirjasto/Anstaltsbiblioteket/Institution Library	170 509	90.8	15 496	8.3	1 696	0.9	187 701	4.8
Yhteensä/Summa/Total of issues	3 355 551	86.7	414 378	10.7	100 286	2.6	3 870 215	100.0
(1969)	3 172 222	86.4	405 305	11.0	94 130	2.6	3 671 657	100.0

26. Kaupunginmuseo

Henkilökunta. Kaupunginmuseon palveluksessa oli v. 1970 yhdeksän vakinaista ja yksi tilapäinen viranhaltija. Talonmies-vahtimestarin virka lakkautettiin 1.8. lukien ja sen tilalle perustettiin talonmies-varastonhoitajan ja opastajan työsuhteiset toimet. Työsuhteessa oli lisäksi kaksi museoapulaista, 10 joko kokopäivä-, osapäivä- tai tuntityössä olevaa museoharjoittelijaa sekä viisi osapäivätyössä olevaa siivoojaa, jotka osallistuivat osittain myös kokoelmien hoitoon ja vartiointiin. Lisäksi työsuhteessa toimi vuosilomasijaisena viisi henkilöä ja esineistön konservointityössä kolme henkilöä. Yhdeksän henkilöä, näistä kaksi valokuvaajia, toimi tilapäisesti eri tehtävissä. Henkilökunnan yhteismäärä oli 36 henkilöä.

Sairauspäiviä oli kertomusvuonna kaikkiaan 98.

Talonmies-vahtimestari Helmi Veijonen siirtyi eläkkeelle 1.8. lukien, jolloin virka lakkautettiin. Tilalle perustettuun talonmies-varastonhoitajan toimeen valittiin varast. hoit. Pertti Laine. Opastajana toimi logon. Toivo Kalaoja 1.9. lukien. Museonjohtaja Helmi Helminen-Nordbergille myönnettiin ero eläkkeelle siirtymisen johdosta 1.2.1971 lukien.

Museoamanuenssi Peltonen ja museoassistentti Järvelä edustivat kaupunginmuseota Helsingissä huhtikuussa pidetyssä Suomen Museoliiton 47. vuosikokouksessa.

Valtakunnallisille kotiseutupäiville Lappeenrannassa ja Imatralla kesäkuussa osallistui museonjohtaja Helminen-Nordberg samoin Tampereen kaupunginmuseon avajaisiin 1.10. sekä virastopäälliköiden neuvottelupäiville syyskuussa Aulangolla.

Museolautakunnan puheenjohtaja Voipio ja museoamanuenssi Peltonen osallistuivat Kaupunkiliiton järjestämään Kaupunkien kulttuuri- ja taidepoliittiseen seminaariin Hyvinkäällä 31.8.–2.9.1970.

Museonjohtaja oli lautakunnan edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa, jäsenenä Seurasaari-säätiön edustajistossa ja hallituksessa sekä Skandinavisen Museoliiton Suomen osaston hallituksessa ja työvaliokunnassa. Museokomiteassa oli puheenjohtajana lautakunnan puh.joht. Voipio sekä jäseninä mm. museonjohtaja ja kaupunginhallituksen jäsen Meltti.

Kokoelmien kartuttaminen. Kertomusvuonna kaupunginmuseon kokoelmiin joko ostettiin tai saatiin lahjoituksena yhteensä 1 408 esinettä tai esineryhmää. Nämä jakaantuivat eri pääryhmiin seuraavasti: kirjat 84, kartat 2, rakennuspiirustukset 116, maisemapostikortit 79, maalaukset ja grafiikka 35, muotokuvat 2, veistokset 1, merkit 2, mitalit ja rahat 2, huonekalut 30, hopea-, kulta-, lasi- ja posliiniesineet 111, taloustavarat 142, nautintovälineet 2, virkapuvut, kunniamerkit 41, tekstiilit 181, pikkuesineet 44, lelut, pelit, soittovälineet 15, koneet, kojeet, laitteet 31, maalöydöt 2, rakennusten osat 69, arkistomateriaali 388 sekä apteekkitavara 29.

Lisäksi hankittiin 5 861 valokuvaa.

Kertomusvuoden aikana museoon saatiin seuraavanlaista esineistöä: Kaupunkikuvaa

esittäviä öljymaalauksia ja akvarelleja; kaupungin rakennuskantaa sekä katunäkymiä esittäviä valokuvia; esineitä ja valokuvia henkilöhistoriallisiin kokoelmiin; huonekaluja ym. sisustuksen osia; erilaisia hopeaesineitä; talous- yms. esineitä; erilaisia kenkiä, pukuja, tekstiilejä sekä purettavista taloista kiinteän sisustuksen osia, kuten kaakeliuuneja, väliovia ym.

Kokoelmien hoito ja luettelointi. Näytteillä olevan esineistön vuosittaiseen hoitoon osallistui lähes koko henkilökunta. Esineistön konservointiin ja hoitoon käytettiin lisäksi ulkopuolista ammattityövoimaa. Tekstiilikokoelmien, huonekalujen, taideteosten (öljymaalausten, akvarellien, grafiikan jne.), rakennuspiirustusten ja karttojen hoitoon kiinnitettiin erityistä huomiota. Uudessa varastossa liikennelaitoksen tiloissa päästiin myös tarkistamaan rakennusosien, kulkuneuvojen ym. suurikokoisen esineistön kuntoa.

Lehtileikearkisto, joka toimi Tuomarinkylän museon tiloissa, lisääntyi kertomusvuonna 2 987 leikkeellä. Numeroituja leikkeitä oli vuoden lopussa 79 000. Lisäksi täydennettiin lehtileikearkistoa 1940- ja 1950-lukujen osilta. Täydennyksiä ei numeroitu. Leikkeet hakusanoitettiin ja merkittiin hakukortistoon.

Esineistön luettelointi oli jakautuneena kahteen sektoriin. Toisaalta täydennettiin vanhan esineistön luettelointia ja inventointia, toisaalta uusi esineistö pyrittiin välittömästi luetteloimaan. Esinekortteja valmistui kertomusvuonna 2 668 kpl. Uutta esineistöä valokuvattiin tärkeysjärjestyksessä, samoin siitä laadittiin mittapiirroksia. Esinekokoelman valokuvista teetettiin kaksoiskappaleita ns. katastrofivarastoa varten.

Kuva-arkiston kokoelmiin saatiin 5 861 valokuvaa, joista negatiiveja numeroitiin 4 997 kpl. Diapositiiveja luetteloitiin 385 kpl. Reproduktiokuvauksia oli 47 kpl ja kuvalaattakokoelmaan saatiin lisää 65 kpl.

Helsinki-aiheisia selvitettyjä valokuvia oli 31.12. 64 410 kpl, diapositiiveja 2 104 kpl, kuvalaattoja 3 864 kpl ja henkilökuvia 40 480 kpl.

Kadunnimirekisteriin kuvia merkittiin 1 401 kpl ja aiheenmukaiseen rekisteriin 1 358 kpl. Kuva-arkiston kautta tehtiin 157 tilausta, jotka käsittivät 791 kopiota ja 47 valokopiota. 174 kopion julkaisuoikeudesta maksettiin.

Kertomusvuoden kuvausaiheina olivat purettavaksi joutuvat rakennukset interiööreineen, väridiapositiivisarja mm. kivitalokannan uusista ulkomaalauksista, valtiovierailujen kuvaus (Iranin shaahi ja Edinburghin herttua), jouluaiheinen kuvaussarja liikkeissä, kadulla ja hautausmaalla sekä Hakaniemen halli ja tori.

Huoltoviraston hallussa olevan omaisuuden osalta, joka myytiin huutokaupalla kaupungin antaman huoltoavun kustannusten korvaamiseksi, museo sai oikeuden tarkastaa ko. esineet ja tehdä museon kokoelmien kannalta kiinnostavista esineistä hintatarjouksen.

Lainat. Museosta annettiin toimintavuoden aikana lainaksi esineistöä Kansallismuseoon, Suomen Rakennustaiteen Museoon ja Die Neue Sammlung Staatliches Museum für angewandte Kunst -nimiseen museoon.

Tutkimustoiminta. Kertomusvuoden talousarvioon museo sai määrärahan kaupunkikansatieteellistä tutkimustyötä varten. Ensimmäisenä tutkimuskohteena oli yhteistyössä Helsingin Yliopiston kansatieteen laitoksen kanssa Museokadun varrella sijaitsevat 120 asuntoa ja 120 toimipaikkaa, joissa tehtiin pohjakaavapiirrokset, inventointikuvaus ja haastattelu. Työn tuloksena saatiin myös uusintakuvauksia vanhoista valokuvista sekä lahjoituksena erilaista esineistöä. Museon toimesta vastaavanlaista tutkimustyötä tehtiin myös Vaasankadulla ja Koskelan parakkialueella sekä alustavasti Pasilassa. Museo osallistui myös kansatieteen laitoksen juhlatapoihin ja joulunviettoon liittyviin kyselyihin.

Näyttelytoiminta. Pysyväisnäyttelyt Hakasalmen huvilassa ja Tuomarinkylän mu-

seossa olivat kertomusvuonna avoinna arkisin klo 12–16, paitsi torstaisin klo 12–20. Lauantaisin museo oli suljettu. Ryhmäkäyntejä järjestettiin tarpeen mukaan myös normaalin aukioloajan ulkopuolella. Opastusta hoitivat molemmissa osastoissa museoassistentit ja -harjoittelijat sekä Hakasalmen huvilassa elokuusta lähtien opastaja.

Erikoisnäyttelyitä rakennettiin pienimuotoisesti pysyväiskokoelmiin. Näyttely »Ajanviettoa ja viihdettä helsinkiläiskodeissa» jatkui edellisvuodelta tammikuun puoleenväliin saakka kertomusvuonna. Joulunäyttelyn yhteydessä painotettiin erityisesti Tuomarinkylän museon osuutta, jossa järjestetty näyttely »Kartanon joulua» sai osakseen laajahkoa huomiota. Alppilan yhteislyseon tähtipojat esiintyivät 27.12. neljä kertaa Tuomarinkylän museon salissa.

Erikoisnäyttelyistä oli huomattavin museon tilojen ulkopuolella, tavaratalo Stockmann Oy:n näyttelyhallissa, järjestetty valokuvanäyttely »Tavataan Espiksellä — Espisträff», joka oli avoinna yhteensä yhdeksän päivää 23.10.–1.11. välisenä aikana. Näyttelyn tarkoituksena oli valaista erään kaupunkimme keskeisimmän ulkotilan, Esplanadin, historiaa sekä käyttöä ja merkitystä vuosisadan vaihteen molemmin puolin. Näyttelyssä kävi sen aukioloaikana 15 500 katsojaa.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa kävi kertomusvuonna yhteensä 10 830 henkilöä ja Tuomarinkylän museossa 5 141 henkilöä, mikä on Tuomarinkylän museon toiminta-ajan ennätyksellisin. Tuomarinkylän museon kävijämäärä nousi 1 465 hengellä eli lähes 40 %. Molemmissa museoissa kävi yhteensä 15 971 henkilöä ja erikoisnäyttely mukaan luettuna 31 471 henkilöä.

Hakasalmen huvilassa oli ryhmäkäyntejä yhteensä 84, joista kansa- tai oppikoululaisryhmiä oli 44 ja opiskelijaryhmiä 15. Keskimäärin oli ryhmää kohti 22 henkeä. Tuomarinkylän museossa ryhmäkäyntejä oli 19, joista seitsemän oli koululaisryhmää ja kaksi opiskelijaryhmää. Ryhmää kohti oli täällä keskimäärin 31 henkeä.

Hakasalmen huvilan kävijäryhmistä mainittakoon kansa-, kansalais- ja oppikoulujen oppilasryhmien lisäksi mm. Helsingin yliopiston taidehistorian laitoksen ja historian laitoksen kurssiryhmät, Taideteollisen Oppilaitoksen, Helsingin Käsityöopettajaopiston, Helsingin kaupungin toimistokoulun, Helsingin Suomenkielisen Työväenopiston sekä Kultaseppäkoulun opiskelijat, Hesperian sairaalan ja Haagan Kuntouttamislaitoksen potilasryhmät sekä erilaiset harrastuspiirit ja kerhot. Tuomarinkylän museossa kävi erityisesti eläkeläisten, vanhusten ja harrastuskerhojen ryhmiä.

Hakasalmen huvilassa käyneistä ulkomaisista vieraista mainittakoon mm. Salt-neuvottelukunnan puheenjohtaja, Pariisin museoitten johtaja, Ranskan kulttuurivaltuuskunnan jäseniä sekä liikennelaitoksen unkarilaiset vieraat.

Julkaisut. Kertomusvuonna museo painatti kahdeksan väripostikorttia, jotka tulivat myyntiin Helsinki-päiväksi. Englannin-, saksan- ja ranskankieliset opaskirjat valmistuivat myyntiin kertomusvuoden alussa. Erikoisnäyttelyä varten painettiin esite, josta 2 000 kpl suomenkielisenä ja 1 000 kpl ruotsinkielisenä.

Kiinteistöt. Hakasalmen huvilan päärakennuksen ulkomaalaus ja vesikaton korjaus saatiin päätökseen kertomusvuoden aikana. Tuomarinkylän kartanon ns. B-rakennuksen kunnostustyöt päättyivät ja rakennuksessa avattiin kahvila 30.4.

Museon varastotoiminnan osalta tilanne parani tuntuvasti, kun 1.3. alkaen saatiin liikennelaitokselta vuokrattua n. 3 900 m²:n suuruinen varastotila, jolloin myös suurikokoisemman esineistön kohdalla päästiin systemaattiseen varastointiin sekä järjestämään hoito- ja konservointitoimenpiteitä tarkoituksenmukaisesti. Samalla vapauduttiin hajallaan sijaitsevista pikkuvarastoista.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 p sekä lapsilta ja ryhmäkäynteihin osallistujilta 20 p.

Tuloja oli pääsymaksuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilan osalta 3 303 mk ja Tuomarinkylän museon osalta 1 893 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisuoikeuksien lunastuksista 2 088 mk sekä luontoisetumaksuista 2 191 mk, yhteensä 9 475 mk.

Määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä kaikkiaan 865 042 mk ja menot olivat yhteensä 784 157 mk, joten käyttämättä jäi 80 885 mk.

27. Kaupunginorkesteri

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi vuoden 1970 loppuun saakka fil.tri Nils-Eric Ringbom, jolloin hän siirtyi eläkkeelle. Kaupunginorkesterin viimeinen konsertti vuoden lopussa oli omistettu eläkkeelle siirtyvän intendentin sävellystuotannolle. Tp. apulaisintendenttinä toimi fil.lis. Seppo Heikinheimo, taloudenhoitajana merkon. Jorma Erikkilä ja toimistoapulaisena rva Raija Hornamo.

Intendentin hoitaman koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähteneiden kirjeiden lukumäärä oli 268 ja saapuneiden 445.

Orkesterin useimmat konsertit johti kertomusvuonna kapellimestari Jorma Panula, jonka lisäksi konserteissa esiintyi joukko vierailevia kapellimestareita sekä solisteja.

Orkesterista erosi vuoden aikana eläkkeelle siirtymisen tai muun syyn vuoksi neljä soittajaa. Orkesteriin nimitettiin kahdeksan uutta soittajaa koevuodeksi.

Pekka Kari nimitettiin edelleen I konserttimestariksi 1.9.1970–31.8.1971 väliseksi ajaksi.

Kaupunginorkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavan valtuuskunnan: puheenjohtajaksi Erkki Noraksen, jäseniksi Usko Aron ja Pekka Helasvuon sekä varajäseniksi Kalle Katraman ja Vili Pullisen.

Orkesterin järjestysmiehenä toimi Matti Kuoppamäki.

Konsertit. Kaupunginorkesteri antoi kertomusvuoden aikana 36 konserttia eli 14 sinfoniakonserttisarjaan kuulunutta, 12 suosikkiteosten sarjaan kuulunutta, 4 kamarikonserttia, 5 lähiökonserttia sekä perinteisen vappumatinean, joka pidettiin B-messuhallissa ja myös televisioitiin. Vuoden aikana järjestettiin lisäksi kuusi säveltäjälaboratoriota.

Yleisömäärät orkesterin omissa konserteissa olivat seuraavat: kausilipulla käyneitä oli 9 450 ja kertalipuilla käyneitä 11 887 eli yhteensä yleisöä 21 337 henkeä.

Yliopistossa pidettyihin konsertteihin oli myyty keskimäärin 654 (ed. v. 641) lippua. Kausikortteja oli kevätkaudeksi 1970 myyty kaikkiin kolmeen sarjaan yhteensä 716 kpl ja syyskaudeksi 903 kpl.

Kaupunginorkesterin konserttien radiointi tapahtui Yleisradio Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Kertomusvuoden alusta voimaan astuneen sopimuksen mukaisesti maksettiin Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teostolle 3 500 mk:n suuruinen maksu kertomusvuoden aikana esitetyistä, tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Kaupunginorkesterin konserttiohjelmien julkaisemista ja myymistä koskevan sopimuksen mukaisesti rouvat Toini Klami ja Uuti Similä maksoivat kertomusvuoden ajalta lautakunnalle korvauksena 2 000 mk; ohjelmien hinta oli 1 mk/kpl. Sopimusta ei sanottu irti 1.3.1970 mennessä, joten se jatkui v:n 1970 loppuun saakka.

Helsingin Torvisoittokunnan kanssa v. 1956 tehty sopimus oli edelleen voimassa kertomusvuoden ajan. Kaupungin omistuksessa

ja lautakunnan tarkkailtavina olivat myös Helsingin Sokeain soittokunnan soittimet.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti kertomusvuonna edelleen erillistä korvausta vastaan kaupunginorkesterin ohjelmaselostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin lisälehtinä.

Ekon. Raimo Lintuniemen kanssa uusittiin sopimus, jonka perusteella hän hoiti edelleen kaupunginorkesterin suhdetoimintamiehen tehtävät. Näihin tehtäviin kuului Concerto-nimisen tiedotuslehden julkaiseminen. Lehden vastaavana toimittajana oli intendentti ja toimitussihteerinä ekon. Lintuniemi; sitä ilmestyi v. 1970 viisi numeroa.

Omien konserttiensa lisäksi kaupunginorkesteri esiintyi kertomusvuoden aikana seuraavissa tilaisuuksissa (suluissa mainittu yleisön arvioitu lukumäärä sellaisissa tilaisuuksissa, joissa kaupunginorkesteri oli pääasiallinen tai huomattava ohjelman suorittaja):

Vuokraukset

13.3. Lappeenrannan sekakuoro (800)
26.3. Suomen Laulu (1 600)
31.8. Suomen Matkailuliiton juhlatilaisuus (800)
26.9. Pohjoismainen Poliisilaulajien konsertti

Muut orkesterin esiintymiset

14.5. Helsingin juhlaviikkojen avajaistilaisuus
20.5. Helsingin juhlaviikkojen sinfoniakonsertti (861)
22.5. Helsingin juhlaviikkojen sinfoniakonsertti (750)
30.5. Helsingin juhlaviikkojen Aida-näytäntö
1.–5.12. Kansainväliset Sibelius-viulukilpailut (kaupunginorkesterin säestämissä finaalitilaisuuksissa yleisöä vastaavasti kunakin päivänä 460, 505, 839, 922 ja palkintojenjakotilaisuudessa 5.12. 758 eli yhteensä 3 484 henkeä).

Kaupunginorkesterilla oli näin ollen kertomusvuoden aikana kaikkiaan 29 632 kuulijaa.

Kertomusvuoden aikana jaettiin orkesterin jäsenille lainoja soittimen hankkimista varten lautakunnan antaman lausunnon perusteella. Lainoja sai kahdeksan soittajaa.

Ohjelmatoimikunta piti vuoden aikana viisi kokousta, joissa käsiteltyjen asioiden pykälämäärä oli 27. Koesoittotoimikunta kokoontui seitsemän kertaa ja sen käsittelemistä asioista kertyi 23 pykälää.

Kaupunginorkesterin nuotistoon liitettiin vuoden aikana 21 sävellyksen nuottiaineisto.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 162 646 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 60 000 mk, saatiin 30 000 mk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 2 597 252 mk, josta musiikkilautakunnan ja sen toimiston osuus oli 127 667 mk ja kaupunginorkesterin osuus 2 469 585 mk.

Musiikkilautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 5 254 948 mk eri musiikki- ja teatterilaitoksille sekä yhdistyksille.

28. Nuorisotoimisto

Henkilökunta. Toimiston henkilökuntaan kuuluivat v. 1970 vakinaisina viranhaltijoina: nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, nuorisoneuvoja, kerhokeskusten valvoja, kerhotoiminnan ohjaaja, neljä toimistoapulaista ja vahtimestari-mekaanikko sekä kerhopaikoissa kaksi henkilöä. Tilapäisissä viroissa: hallinnollinen sihteeri ja kerhopaikoissa kolme henkilöä sekä työsopimussuhteessa: erityisnuorisotyönohjaaja, sosiaalityöntekijä, liikennekouluttaja, toimistoapulainen, vahtimestari, vahtimestari-autonkuljettaja, nuorisonohjaajaharjoittelija, kerhopaikoissa 83 henkilöä sekä lisäksi tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Kertomusvuoden aikana saapui kirjeitä toimistoon yhteensä 1 364 ja laskuja 1 606.

Kirjeitä lähetettiin vuoden aikana 596, muita lähetyksiä oli 11 181, mihin sisältyivät järjestöille 1 625 suomenkielistä ja 320 ruotsinkielistä yhteiskirjettä, 1 240 huoneistolaskua, 5 259 neuvontatoimiston korttia sekä 2 737 yhteiskirjeisiin verrattavaa monistetta.

Nuorisotyölautakunnalla oli kertomusvuoden aikana käytössään 57 toimipaikkaa, joiden yhteispinta-ala oli 16 072 m².

Kerhohuoneet. Järjestöjen käytössä oli 44 toimipaikkaa, yhteispinta-alaltaan 11 578 m². Huoneistoja käyttäneitä järjestöjä oli 813, kävijöitä 347 351 henkilöä ja käyttötunteja 80 169.

Malmin kerhokeskuksen II rakennuksesssa sijaitsevista kerhohuoneista jouduttiin luopumaan 31.5.1970.

Kertomusvuonna saatiin käyttöön 1.1. lukien Humaliston kerhokeskus, Humalistonkatu 4, 1.9. lukien Kontu-Kerho, Ostostie 4 ja Meriharjun kurssikeskus Skatan niemellä sekä 1.12. lukien Vesalan askartelupajat Aarteenetsijäntiellä.

Kunnallinen nuorisokerhotoiminta. Käpylän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 377. Kerhossa järjestettiin toimintavuonna 690 erilaista tilaisuutta. Talvileirivuorokausia oli 184 ja kesäleirivuorokausia 170. Erilaisissa tilaisuuksissa oli kävijöitä yht. 9 434. Kerhonjohtajana toimi sosion. Eeva Hyvärinen.

Mäkelän kerhokeskuksessa oli kerholaisia 232. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 792 ja näissä oli kävijöitä 8 508. Talvileirivuorokausia oli 136 ja kesäleirivuorokausia 232. Kerhonhoitajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa oli kerholaisia 886. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin vuoden aikana 3 600, urheilu- ja ulkoiluretkiä 1 341. Osanottajia näissä tilaisuuksissa oli 34 617. Talvileirivuorokausia oli 149 ja kesäleirivuorokausia 192. Kerhonjohtajana toimi nuorisotyönohj. Toivo Harto.

Nuorisokahvilatoiminta. Lautakunnalla oli toimintavuoden aikana toiminnassa kahdek-

Kerhokeskusten käyttö 1970

Kerhon nimi	Pinta-ala m²	Huone-luku	Vakinaisesti käyttäneet yhteisöt	Tilapäisesti käyttäneet yhteisöt	Osanottaja-määrät	Varatut tunnit	Käyttötunteja kaikkiaan	Käyttötunteja päivisin
Haagan moottorimaja	120	3	5	6	3 237	1 510	1 263	31
Hakaniemen kerhokeskus ...	450	8	50	90	27 725	7 705	6 632	3 013
Herttoniemen[1]) » ...	520	4	2	9	11 042	1 316	675	566
Humaliston » ...	215	6	—	—	—	—	—	—
Jakomäen[1]) » ...	398	4	1	5	5 687	507	506	480
Jokiniemen » ...	110	2	8	5	2 925	931	536	99
Kaarelan » ...	166	2	6	8	9 382	1 416	1 081	375
Kankareen » ...	210	4	9	5	10 121	1 399	1 004	200
Kannelmäen » ...	80	2	7	4	12 717	1 142	904	129
Kasperin » ...	177	4	3	—	4 623	1 076	1 076	59
Kirkkomäen » ...	80	3	9	1	13 195	3 932	2 841	1 864
Klaarantien vs.[2]) » ...	225	1	1	—	—	—	—	—
Kontulan kerhokeskus ...	290	5	18	6	21 364	5 442	3 506	2 110
Kruunuhaan » ...	190	4	3	3	6 233	1 835	1 808	134
Kulosaaren » ...	490	5	15	21	7 155	3 037	1 972	676
Kumianpään » ...	158	2	8	1	3 082	925	847	218
Kumpulan » ...	55	3	3	1	1 241	892	216	2
Kylänevan » ...	150	2	6	3	11 092	2 668	2 229	1 725
Käpyrinteen » ...	207	4	11	6	9 535	6 086	5 013	3 967
Lauttasaaren[1]) » ...	185	2	5	3	1 378	270	228	139
Malmin[1]) » ...	343	6	1	2	527	93	57	3
Maunulan » ...	70	1	7	—	5 951	1 261	1 014	622
Meilahden » ...	100	2	5	5	2 606	2 551	1 776	986
Munkkiniemen » ...	175	1	8	19	4 769	1 593	977	573
Munkkiniemen vs.[2]) ...	180	1	1	—	—	—	—	—
Munkkivuoren kerhokeskus	626	5	14	22	25 776	5 394	4 099	1 886
Myllypuron[1]) » ...	322	4	6	4	9 923	3 906	3 760	3 614
Mäyrälinnan » ...	73	2	3	8	1 033	237	149	1
Pihlajamäen » ...	194	3	6	5	13 052	3 600	3 311	2 706
Pohjois-Haagan[1]) » ...	484	6	15	22	26 888	4 779	4 561	3 564
Punavuoren » ...	240	5	18	23	7 032	2 533	1 772	542
Puotilan » ...	180	3	7	3	18 199	8 879	8 477	6 669
Puotinharjun » ...	84	1	7	4	5 359	1 255	673	272
Rintin » ...	298	4	6	4	2 584	918	854	196
Roihuvuoren » ...	73	2	5	2	2 956	1 334	852	316
Siilitien » ...	123	3	5	6	2 724	736	362	92
Stadionin » ...	150	1	2	46	3 991	492	490	141
Suomenlinnan » ...	150	2	1	2	5 213	1 691	1 691	157
Suursuon[1]) » ...	700	7	5	14	3 583	508	392	243
Töölön » ...	500	13	20	76	23 412	8 446	7 114	1 893
Vilhovuoren » ...	222	4	20	18	8 203	3 660	3 179	82
Vuorenpeikon » ...	393	4	16	3	11 836	3 186	2 272	1 038
Yhteensä	10 156	150	348	465	347 351	99 141	80 169	41 383

[1]) Näihin lukuihin ei sisälly nuorisokahvilatoimintaa. — [2]) Ilmailuyhdistys.

san avoimien ovien nuorisoklubia. Kontukerho avasi ovensa 2.9. Kolme kerhoa oli kesällä suljettuna 3 kk. Heinäkuun aikana olivat kaikki kerhot suljettuina. Nuorisokahvila toimintaan osallistuivat 14–20 -vuotiaat nuoret. Alle 14-vuotiaille tarkoitettua esikerhotoimintaa oli Maunu-, Malmi-, Mylly- ja Jakomäki-kerhoissa.

Avoimien ovien nuorisokahvilatoiminnan yhteisinä toimintamuotoina olivat: nuorisoparlamentti, joka edustaa kaikkia kerhoja; erilaatuiset valistustilaisuudet, joissa käsiteltiin huumausainekysymystä, sukupuoliasioita jne.; »Luonto puhtaaksi, törky pois»-kampanja luonnonsuojeluvuoden merkeissä, mihin osanotto oli erittäin runsas; nuorisoparlamentin järjestämät vanhempain tilaisuudet kaikissa kerhoissa; kaukalo- ja lentopallo, pöytätennissarjaottelut ja turnaukset; kurssitoiminta, johon sisältyivät kotitalous-, kampaus-, make-up- ja tanssikurssit sekä jonkin verran kielikursseja.

Kerhojen kävijämäärät ja jäsenistön keski-ikä ym. seikat käyvät ilmi seuraavista asetelmista:

	Ulkopuoliset vieraat			Kerhotoiminta		
Kerhon nimi	Yksityisiä	Järjestöjä	Vierailukertoja	Avoinna iltoja	Käyntejä kaikkiaan	Kävijöitä aukioloiltaa kohti
Haaga-kerho	209	4	31	160	14 235	88.0
Hertto-kerho	109	—	30	225	13 460	59.0
Jakomäki-kerho	76	4	9	244	31 492	125.0
Kontu-kerho	4	—	4	76	11 437	151.0
Lautta-kerho	67	2	35	179	9 929	55.0
Malmi-kerho	55	—	8	252	24 872	98.6
Maunu-kerho	126	6	11	252	16 952	67.2
Mylly-kerho	32	1	1	266	41 219	154.9
Yhteensä	678	17	129	1 654	163 596	99.8

Kerhon nimi	Pienryhmät	Lukumäärä	Kävijöitä	Kokoontumiskertoja	Kävijöitä kokoontumiskertaa kohden
Haaga-kerho	Toimikunta, musiikki-, näytelmä-, taide-, laulu-, keskustelu-, maalaus-, canastakerho ja discoryhmä	13	1 478	224	6.5
Hertto-kerho	Sisustus-, askartelu-, emali-, musiikki-, keskustelu-, palloilu-, voimailu-, maalauskerho ja johtokunta	14	2 008	244	4.2
Jakomäki-kerho	Lehti-, valokuvaus-, tyttöjen ja poikien voimistelu-, taide- ja näytelmäkerho ja sisustustoimikunta	9	1 304	88	14.0
Kontu-kerho	Sisustustoimikunta, maalauskerho, taideryhmä ja johtokunta	4	168	15	11.2
Lautta-kerho	Solu (johtokunta), jumppa-, urheilu-, taide-, musiikkikerho ja orkesteri	8	951	186	5.0
Malmi-kerho	Kerhon toimikunta, uinti-, kunto-, voimailukerho ja kolme musiikkikerhoa	8	1 815	240	7.5
Maunu-kerho	Lehti-, musiikki-, urheilu-, keskustelu-, askartelu-, taide-, valokuvaus ja shakkikerho	17	1 673	338	4.9
Mylly-kerho	Urheilu-, askartelu-, ompelukerho ja orkesteri	4	2 708	140	19.3
	Yhteensä	77	12 105	1 475	9.0

Kerhon nimi	Jäseniä yhteensä	Keski-ikä: Kaikki jäsenet	Keski-ikä: Tytöt	Keski-ikä: Pojat	Jäsenistä: Tyttöjä %	Jäsenistä: Poikia %	Tytöistä: Koulul. %	Tytöistä: Työssä %	Pojista: Koulul. %	Pojista: Työssä %
Haaga-kerho ...	320	16.5	16.3	16.6	50.5	49.5	51.0	48.0	49.0	51.0
Hertto-kerho	240	16.3	16.0	16.6	52.5	47.5	70.0	30.0	70.0	30.0
Jakomäki-kerho...	620	17.1	16.3	17.9	51.6	48.4	67.5	32.5	66.7	33.3
Kontu-kerho ...	651	16.4	15.1	17.7	55.7	44.3	91.4	8.5	82.0	18.0
Lautta-kerho	158	16.9	16.4	17.3	41.1	58.9	78.6	21.4	82.0	18.0
Malmi-kerho	467	16.8	15.9	17.7	49.0	51.0	71.2	28.8	52.3	47.7
Maunu-kerho	350	16.8	16.6	16.9	57.7	42.3	—	—	—	—
Mylly-kerho	700	16.7	16.4	16.9	52.7	47.3	66.7	33.3	56.8	43.2
Yhteensä tai keskim.	3 506	16.5	16.1	17.2	51.3	48.6	70.9	28.9	65.5	34.4

	Tilaisuudet				Kurssit			
	Ohjelma	Tanssi	Retket, erityistilais. ym.	Lukumäärä	Kävijöitä yhteensä	Kokoontumiskertoja	Kävijöitä kokoontumiskertaa kohden	Aihe kurssilla
Haaga-kerho ...	15	19	6	4	222	13	17.0	mainos, meikki,tanssi, ensiapu
Hertto-kerho ...	37	—	—	12	1 840	82	22.5	kotitalous, askartelu
Jakomäki-kerho	4	26	—	2	113	6	18.4	meikki, kampaus
Kontu-kerho ...	9	20	—	—	—	—	—	—
Lautta-kerho	19	13	2	—	—	—	—	—
Malmi-kerho	14	21	—	2	315	7	45.0	ensiapu, perhekasv.
Maunu-kerho	23	38	5	3	130	11	11.8	kampaus, meikki, ompelu
Mylly-kerho ...	5	34	1	1	49	2	24.5	meikki
Yhteensä	126	171	14	24	2 669	121	23.2	

Bengtsårin leirialue oli nuorisotoimiston omien kerhojen sekä 16 muun järjestön tai ryhmän käytössä. Toimintakautena siellä vietettiin 7 758 leirivuorokautta, jotka jakaantuivat 30 leirin ja retken kesken. Osanottajia oli 960 henkilöä.

Meriharjun kesäkoti ja kurssikeskus oli toiminnassa 1.10.–31.12., jona aikana käyttäneitä järjestöjä oli 29 ja henkilöitä 1 114. Käyttövuorokausia oli 48.

Vuorilahden kesäkoti oli toiminnassa 17.4.–18.10., jona aikana oli käyttäneitä järjestöjä 62 ja kävijöitä 11 685.

Erityisnuorisotyö (jengityö). Jengityön piirissä toimi kertomusvuoden aikana yhteensä kuusi työntekijää, joista neljä oli osapäivätoimisia. Lisäksi toimiston erityisnuorisotyönohjaaja ja sosiaalityöntekijä osallistuivat jengityöhön. Toiminnassa oli kaksi kerhoa, Liisankadun ja Humalistonkadun kerhot, jotka olivat avoinna viitenä iltana viikossa paitsi kesäkaudella, jolloin Liisankadun kerho oli avoinna yhtenä iltana viikossa. Kontulassa, Kontulankaaren kerhokeskuksessa toimi kerran viikossa n. 20 nuorta käsittävä keskusteluryhmä huhtikuusta alkaen. Edelleen 15.9. alkaen kokeiltiin liikkuvaa kenttätyötä kahden työntekijän voimalla. Toimintakenttänä oli pääasiassa Maunula, missä työntekijät pitivät kerhoa 2–3 iltana viikossa Kirkkomäen kerhokeskuksessa. Jonkin verran toimittiin myös Kaarelassa (yht. 8 iltaa) ja Herttoniemessä (yht. 4 iltaa).

Lisäksi oli muuta toimintaa, esim. järjestettiin teatterikäynti, tietokilpailu, vanhempien ilta, naamiaiset ym.

Kenttätyöntekijät liikkuivat muina kuin kerhoiltoina ulkona, jolloin he tapasivat illassa n. 10 nuorta. Näiden joukossa oli kaikkiaan 4–5 tinneristiä, 6–7 alkoholinkäyttäjää ja 20–30 rappukäytävissä oleskelevaa nuorta, joiden ongelmana oli vapaa-ajanviettomahdollisuuksien puuttuminen. Heidät ohjattiin Maunulan nuorisokahvilaan.

Erityisnuorisotyönohjaaja, sosiaalityöntekijä ja keskustassa liikkuva jengityöntekijä keskustelivat yksityisten nuorten kanssa erilaisista ongelmista. Alkoholi ja työttömyys olivat yleisimpiä aiheita.

Kurssit. Sekä syys- että kevätkaudella järjestettiin nuorisonohjaajien peruskurssi. Lisäksi syksyllä toimi syventävä seminaari. Erikoiskursseja oli 9.

Vuoden aikana järjestettiin yksi ruotsinkielinen erikoiskurssi.

Liikenne- ja moottoripyöräkoulutusta oli kertomusvuonna Maunulan ja Vuosaaren moottorihalleissa sekä Haagan moottorimajalla ja moottoriradalla sekä *puu- ja metalliaskartelua* Kyläsaaren askartelupajalla.

Toimintapiste	Toiminta-aika, kk	Kävijämäärä	Uusien jäsenten määrä	Kurssit, koulutus- ja valistustilaisuudet
Haagan Moottorirata	5	3 729	—	86
Maunulan Moottorihalli	7	3 322	112	4
Vuosaaren Moottorihalli	7	4 973	155	12
Kyläsaaren Askartelupajat	8	5 267	160	4
Pouttukerho	8	1 634	58	16
Vuosaaren Nappulakerho	7	495	30	12
Järjestötilaisuudet ja kilpailut	—	680	—	11
Yhteensä		20 100	515	145

Haagan moottoriradalla järjestettiin 8 kilpailut. Retkiä ja leirejä järjestettiin 7 ja Vuosaaren moottorihallin piirissä 2.

Lainavarasto. Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavia välineitä seuraavasti (vastaavien lainauspäivien luku suluissa): telttoja 326 (14 408), kenttäkeittiöitä 25 (1 020), keittiövälineitä 71 (1 800), työkaluja 10 (362), teknillisiä välineitä 62 (6 190) ja muita välineitä 798 (312); yht. 1 292 (24 092).

Nuorison opastus- ja tiedotustoiminta. Kaupunkiin muuttaneille nuorille lähetettiin 5 259 opastustoimintaa esittelevää korttia. Lisäksi Helsingin työvoimapiiri jakoi maaseudulle 20 000 kpl em. kortteja. Tiedotuspaketteja lähetettiin yksityisille henkilöille 350 kpl sekä kouluille ja työpaikkoihin 680 kpl; puhelintiedusteluja oli noin 900 ja asuntotiedusteluja 250; kirjeitä lähetettiin 39 kpl ja asiakkaita kävi 219.

Nuoret ja heidän vanhempansa tiedustelivat mitä erilaisimpia asioita, kuten taskurahan määrää, kotoa muuttamisen oikeutta, kursseja, ulkomaan matkoja, kerho- ja urheilutoimintaa, opintolainoja, kotiapulaisen oikeuksia jne.

Koululaisille ja eri alojen opiskelijoille annettiin tietoja aineiden, esitelmien ja laudatur-töiden kirjoittamista varten. Nuorisotoimiston toimintaa esiteltiin kesällä Aleksilla kaiuttimissa. Liikennelaitoksen kulkuneuvoissa oli 300 kpl nuorisotoimiston mainoksia 3 kk:n ajan. Linja-autoasemalla oli pysyvästi nuorisotoimiston mainos. Syys–toukokuun aikana se oli eri elokuvateattereissa.

Nuorisotoimiston esitteitä painettiin v. 1970 seuraavasti:

	kpl
Nuorten Helsinki (lisäpainos)	2 000
Kerhokeskusluettelo	2 000
Itäisten ja läntisten alueiden toimipaikat (2 × 10 000 kpl)	20 000
Lautta- ja Myllykerhon esitteet (2 × 1 000 kpl)	2 000
Kaupunkiin muuttaneille lähetettävät kortit	5 000
Opiskeluopas	500
Maaseudulle jaettu esite opastustoiminnasta	25 000

Vierailut. Vuoden aikana kävi nuorisotyölautakunnan vieraina yksityishenkilöitä ja nuorisojärjestöjen edustajia mm. Vaasasta, Tampereelta, Hämeenlinnasta, Kööpenhaminasta, Ruotsista ja Länsi-Saksasta.

Menot ja tulot. Nuorisotoimiston menot olivat 2 668 410 mk. Tuloja oli vuokrista, osanotto- ja jäsenmaksuista ym. yhteensä 99 434 mk.

29. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä. Vuoden 1970 päättyessä oli uusi alkoholilaki ollut voimassa kaksi vuotta. Huomattavimmin sen todettiin vaikuttaneen alkoholijuomien kulutuksen voimakkaaseen lisääntymiseen. Edellisenä vuonna kulutuksen lisäys oli ollut ennätyksellistä (100-prosenttiseksi alkoholiksi muutettuna 46.3 %) ja kertomusvuoden aikana kulutusnumerot pysyivät samalla korkealla tasolla, jopa hieman nousivatkin (lisäys 2.4%). Kulutuksen kasvun ulkonaisena merkkinä oli ainakin pääkaupungissa juopumustapausten ja järjestyshäiriöiden voimakas lisääntyminen, joka aiheutti mm. neuvotteluja kaupungin korkeimman johdon ja johtavien poliisiviranomaisten kesken. Juopumuspidätykset lisääntyivät 70 %, mikä määrä edustaa runsasta kolmannesta koko maan alueella suoritetuista juopumuspidätyksistä. Myös väkivaltarikollisuuden kasvu oli kertomusvuoden aikana eräiltä osin varsin huomattava.

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston käytännöllinen toiminta perustui lautakunnan kokouksessa 13.1.1970 hyväksyttyyn valistustyötä koskevaan vuosityösuunnitelmaan. Toiminnan painopiste oli edelleenkin erilaisissa toimiston omissa valistustyömuodoissa sekä raittiustyötä tekevien järjestöjen toiminnan tukemisessa. Huomattava osa toimiston työstä suunnattiin ajankohtaiseksi tulleeseen huumausainekysymykseen. Mahdollisuudet alkoholilain valvonnan seuraamiseen paranivat jonkin verran, kun perustettiin uusi tp. raittiustyönohjaajan virka. Yhteistyötä kunnallisen alkoholitarkastajan kanssa jatkettiin entiseen tapaan ja samoin toimisto piti yhteyttä alkoholilakia valvoviin viranomaisiin. Edellisen vuoden aikana perustettu Helsingin alueen raittius- ja alkoholiasioita käsittelevä neuvottelukunta piti kertomusvuoden aikana kaksi neuvottelutilaisuutta.

Raittiustyötä tekevien järjestöjen työtä pyrittiin entiseen tapaan tehostamaan ja tukemaan. Tähän tarkoitukseen oli varattu lautakunnan käytettäväksi 148 700 mk:n määräraha, josta lautakunta päätöksellään 14.4. jakoi avustuksia yhteensä 86:lle raittiustyötä tekevälle järjestölle. Lisäksi lautakunta jakoi anomuksesta pieniä, 10—30 mk:n kurssiapurahoja sellaisille raittiusjärjestöjen jäsenille, jotka osallistuivat raittiuskeskusjärjestöjen toimeenpanemille kursseille ja järjesti erilaisia aktivointikilpailuja, toimeenpani kursseja, sekä avusti järjestöjä välittämällä ja kustantamalla niiden järjestämiin tilaisuuksiin puhujia, esitelmöitsijöitä sekä erityistoiminnan ohjaajia. Lautakunnan viranhaltijat suorittivat lisäksi ohjaus- ja koulutuskäyntejä järjestöissä ja oppilaitoksissa sekä järjestivät raittius- ja alkoholikysymystä, tupakointia ja huumausaineita käsitteleviä oppitunteja kansa- ja oppikouluissa.

Lautakunta ja sen toimisto osallistuivat myös raittiusviikon järjestelyihin. Viikko järjestettiin yhteistyössä Helsingin raittiusviikkotoimikunnan kanssa ja tarkoitusta var-

ten lautakunta myönsi toimikunnan käyttöön määrärahan. Viikon päätilaisuudet: teatteriesitys, nuorisokabaree (3 kertaa) ja »Tutustu kaupunkiin» -autokierros järjestettiin toimiston viranhaltijain ja raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien yhteistyönä, minkä lisäksi toimeenpantiin erilaisia muita tilaisuuksia yhteistyössä eri järjestöjen kanssa.

Raittius-, nuoriso- ja muihin järjestöihin kohdistunut teknisten välineiden lainaustoiminta oli ennätyksellistä.

Edellisen vuoden aikana keskeiseksi työmuodoksi muodostunut huumausaineisiin liittyvä valistustyö sai kertomusvuoden aikana monia uusia muotoja. Paitsi kouluissa pidettyjä oppitunteja järjestettiin seminaareja ja neuvottelutilaisuuksia joko yksin tai yhteistyössä alan keskeisten järjestöjen kanssa. Vuoden aikana hankittiin toimiston käyttöön 20 000 kpl Ruotsin kouluylihallituksen laatimaa, suomennettua huumausainelehtistä sekä valtion huumausainetoimikunnan julkaisemia huumausainelehtisiä useita tuhansia kappaleita. Vuoden lopulla laadittiin yhteistyössä Oppikouluraittiusyhdistysten Helsingin piirin kanssa huumausainekysymystä valaiseva kuvanäyttely, joka kiersi helsinkiläisissä oppikouluissa.

Raittiuslautakunnan tehtäviin liittyviä alkoholilain valvonnan seuraamistehtäviä pyrittiin toteuttamaan raittius- ja alkoholiasioita käsittelevän neuvottelukunnan työn puitteissa, minkä lisäksi toimiston viranhaltijat mahdollisuuksien mukaan osallistuivat anniskeluravintoloiden tarkkailuun yhteistyössä kunnallisen alkoholitarkastajan kanssa. Omasta puolestaan lautakunta käsitteli uusia anniskeluoikeusanomuksia 15 (edellisenä vuonna 18). Annetuissa lausunnoissa ei 10 anomuksen osalta esitetty huomautuksia, mutta viittä anomusta uusiksi anniskeluoikeuksiksi vastustettiin. Vuoden aikana käsiteltiin myös esitys alkoholimyymälän avaamisesta Kontulan ostoskeskukseen; esitystä vastustettiin. Muista raittius- ja alkoholipoliittisista toimenpiteistä mainittakoon toimintaohjeen laatiminen Helsingin alueen raittius- ja alkoholiasioita käsittelevälle toimikunnalle sekä päätös raittiustyön tehostamista ja uudistamista koskevan tutkimuksen suorittamisesta. Tutkimus suoritettiin vuoden loppuun mennessä. Samoin päätettiin hankkia selvitys Päivystäjäyhdistys 603 786:n suorittamasta päihdetarkkailutyöstä syksyn 1970 aikana.

Toimisto. Lautakunnan toimisto ja kokoushuoneisto sijaitsi kertomusvuoden aikana elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A. Lautakunnan palveluksessa oli viisi vakinaista viranhaltijaa sekä 1.4. alkaen yksi tilapäinen viranhaltija.

Raittiusvalistustoiminta. Viranhaltijain ohjauskäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalisiin laitoksiin ja kouluihin suoritettiin vuoden aikana 116 (106) kertaa. Harrastustoiminnan erityisohjaajia lähetettiin toimiston toimesta järjestöjen kerhotilaisuuksiin 47 (40) tunniksi. Puheita, esitelmiä ja alustuksia pidettiin lukuun ottamatta omaa kurssitoimintaa viranhaltijain toimesta 112 (132) ja toimiston tilaamien ulkopuolisten luennoitsijoiden toimesta 26 (33).

Erilaisia neuvottelutilaisuuksia joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöjen kanssa järjestettiin 6 (6), joissa osanottajia yhteensä 210 (145).

Sen lisäksi, mitä erikseen on mainittu, osallistui lautakunta ja sen toimisto viiden (3) valistustilaisuuden järjestämiseen, joissa osanottajia oli yht. 2 260 (2 200).

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia aikakausijulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalisiin laitoksiin, työmaaruokaloihin, ylioppilaskokelaille jne. yhteensä 668 (1 117) vuosikertaa sekä erityisnumeroita, joihin kuului myös raittiuskeskusjärjestöjen kustantamia lastenlehtiä yhteensä 3 700 (2 624) kpl. Raittiustutkinnon oppikirjoja jaettiin vuoden aikana helsinkiläisiin oppikouluihin 870 (551) kpl. Raittiuskilpakirjoitusten erityispalkinnoiksi kansakouluihin jaettiin 320 (320).

kirjaa. Edelleen jatkettiin kertomusvuoden aikana lautakunnan toimiston ja raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulkaisun »Raittiustyön Kentältä» -lehden toimittamista ja sitä ilmestyi kuusi numeroa yhteismäärältään 25 200 (24 000) kpl. Lehden ruotsinkielinen, aikaisemmin erillisenä ilmestynyt laitos liitettiin alkusyksystä suomenkieliseen laitokseen. Alkuvuoden aikana ilmestyi ruotsinkielistä lehteä kolme numeroa yhteismäärältään 1 800 kpl. Lehtien toimitustyö ja jakelun järjestäminen suoritettiin toimistossa ja lehdet lähetettiin ilmaisjakeluna pääkaupungin raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille laitoksille ja järjestöille.

Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton, Autoilijain Raittiusliiton ja Naisten Raittiuskeskuksen julkaisemaa valistus- ja mainosaineistoa jaettiin erilaisiin kohteisiin yhteensä 31 200 (36 950) kpl. Jakeluun sisältyi valtion huumausainetoimikunnan toimittamat huumausainelehtiset, joita oli kaikkiaan 3 000 kpl.

Kevät- ja syyslukukausien aikana järjestettiin kouluissa ja muissa oppilaitoksissa yhteensä 305 (73) raittius- ja alkoholikysymystä sekä tupakka- ja huumausaineasiaa käsittelevää oppituntia. Tunteihin osallistui yhteensä 25 038 (4 480) oppilasta.

Avustukset. Lautakunta jakoi anomuksesta raittiuskeskusjärjestöjen kursseille osallistuneille helsinkiläisille osanottajille kurssiavustuksia. Avustuksia anoi kaikkiaan 134 (143) henkilöä, joista 118:lle (111) myönnettiin avustus. Avustusten yhteissumma nousi 2 115 (2 215) markkaan.

Avustuksia raittiustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta myönnettiin 86 (79) järjestölle yht. 148 700 (145 000) mk. Avustuksia haki 90 (80) järjestöä.

Menot ja tulot. Kaupungin vuoden 1970 talousarvioon oli raittiuslautakunnan tileille merkitty yhteensä 207 244 (180 814) mk sekä avustuksia varten 148 700 (145 000) mk. Kaikkiaan lautakunta käytti omaan toimintaansa ja avustuksiin 343 865 (312 800) markkaa.

30. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Vuoden 1970 päättyessä oli toimistossa yhdeksän vakinaista viranhaltijaa sekä kolme työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 1 383 saapunutta ja 405 lähtenyttä kirjettä.

Toimiston yhdeksälle viranhaltijalle myönnettiin sairauslomaa yhteensä 56 päivää ja 230 työntekijälle yhteensä 3 207 päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 34 tapaturmaa, joista aiheutuneet 515 lomapäivää eivät sisälly edellä mainittuihin lukuihin.

Viraston 15 autoa ajoivat yhteensä 239 993 km ja ne 18 viranhaltijaa tai työntekijää, joille oli myönnetty oikeus oman auton käyttämiseen virkatehtävissä, virka-ajoa 121 003 km.

Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana yksi vakinainen viranhaltija. Ympärivuotisessa työsuhteessa oli 12 henkilöä sekä kausi- ja kurssiohjaajia 92. Näistä suurin osa, 68, oli uimaloiden kesäaikaisia uimaopettajia ja -vartijoita.

Ohjaustoimintaa harjoitettiin entisiä muotoja noudattaen. Erityistä huomiota kiinnitettiin kysynnän jatkuvan lisääntymisen vuoksi tennis-, pujottelu- ja uintikurssien sekä kuntoharjoitustoiminnan kehittämiseen.

Kuntoryhmätoiminta jaettiin kolmeen erilliseen kauteen: kevätkausi, kesäkausi ja syyskausi. Toiminnan laajentumista kuvaa se, että osanottajien määrä oli kertomusvuonna 4 841, kun se v. 1967 oli 2 140.

Kuntosalitoimintaa laajennettiin huomattavasti. Toimintaa järjestettiin kahdessa erillisessä jaksossa: kevät- ja syysjaksossa ja osanottajia oli yhteensä 3 743 (ed. v. 1 944). Syyskauden alusta aloitettiin miesten ja naisten kuntosalitoiminta Urheiluhallit Oy:ltä vuokratussa Kontulan kuntosalissa.

Talvikauden ulkourheilutoiminta. Talven sääolosuhteet sallivat suunnitellun talviulkoohjelman toteuttamisen. Muuallakin havaittu hiihtourheilun painopisteen siirtyminen alppihiihdosta maastohiihtoon ilmeni pujottelukurssien osanottajamäärän vähentymisenä edelliseen vuoteen verrattuna. Ohjaustoiminta keskitettiin joulu- ja urheiluloman ajaksi. Pikaluistelun ja mäenlaskun ohjauksessa käytettiin apuna helsinkiläisiä urheiluseuroja. Ohjauksen puitteissa järjestettiin 22.2. Suomen mäkipäivä.

Kurssimuotoinen toiminta

Ohjauskohde	Ohjauspaikkoja	Kurssien lukumäärä	Ohjauskertoja	Osanottajien määrä
Pujottelu	6	26	283	403
Taitoluistelu ...	5	11	85	274

Avoin toiminta

Ohjauskohde	Ohjauspaikkoja	Ohjauskertoja	Osanottajien määrä
Mäenlasku	6	131	89
Pikaluistelu	2	14	55

Ohjattu ulkoilu ja retkeily. Kertomusvuoden aikana järjestettiin kahdeksan opastettua talvi- ja 16 kesäretkeä ja tilaisuutta. Osanottajia oli yhteensä 11 152. Retkien järjestäjäseuroina toimivat edelleen Helsingin Latu, Helsingin Matkailuyhdistys ja Helsingin Työväen Retkeilijät. Ohjaustoimisto edusti kaupunkia Tahkon Hiihdon sekä Seitsemän Veljeksen hiihdon ja vaelluksen järjestelytoimikunnissa.

Tantsut. Kesäkauden aikana järjestettiin neljä tantsutilaisuutta yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja seitsemän kansantanssijärjestön kanssa. Tantsujen ohjelmaan kuuluivat kansantanssiesitykset, soittokunnan ja kuoron konsertit, yleisön ohjatut tanssit, leikit, kilpailut ja yhteislaulut. Tantsutilaisuuksissa oli yleisöä yhteensä 2 030 henkilöä.

Uimakoulu- ja hengenpelastustyö. Uima- ja urheilunopetusta järjestettiin lapsille ja nuorisolle 9.6.–15.8. välisenä aikana 20 uimarannalla ja niiden läheisyydessä olevilla kentillä sekä kolmessa ulkouimalassa. Toiminnasta vastasivat 28 uimaopettajaa ja 40 uimavartijaa. Uimaoppilaita oli yhteensä 1 294. Uimataidon saavutti 700 lasta, 300 lasta suoritti uimamaisterin ja 636 lasta uimakandidaatin tutkinnon. Uimamerkkisuoritusten määrä oli 2 070. Uimakoulutyöhön osallistuneiden lasten kokonaismäärä oli 4 610. Hengenpelastusnäytöksiä ja harjoitustilaisuuksia järjestettiin kesän aikana 24. Lisäksi järjestettiin aikuisille uimaopetusta sekä Uimastadionilla että Kumpulan uimalassa. Kahdeksalle uimakurssille otti osaa yhteensä 126 henkilöä, joista uimataidon saavutti n. 50 %.

Uimakursseja järjestettiin talvikaudella Pirkkolan, Yrjönkadun ja Kontulan uimahalleissa. Aikuisille järjestettiin 12 kurssia, joista alkeiskursseja oli 10 ja jatkokursseja kaksi. Kukin kurssi käsitti 10 opetuskertaa. Osanottajia oli yhteensä 108. Lisäksi järjestettiin lapsille yht. 22 kurssia, joilla oli 362 osanottajaa.

Tenniskurssit. Kiinnostus tenniskursseja kohtaan jatkui edelleen voimakkaana ja kurssien määrää lisättiin entisestään. Lauttasaaren, Velodromin ja Roihuvuoren tenniskenttien lisäksi saatiin uusiksi toimintapaikoiksi Vartiokylän tenniskenttä ja Ruskeasuon sisähalli. Osanottajien määrä 67 kurssilla oli yhteensä 1 069.

Nuorten leiritoiminta. Kesäkauden 1970 aikana helsinkiläiset voimistelu- ja urheiluseurat järjestivät 23 kesäleiriä nuorisojäsenilleen. Kaupunki tuki leirejä avustuksin ja pyrki valvomaan suoritetuin tarkastuksin, joita oli 5, niiden tasoa. Osanottajia leireillä oli yhteensä 678.

Helsinki–Tallinna kuntokilpa toteutettiin neljänä erillisenä, viikon mittaisena ja eri vuodenaikaan sijoitettuna osakilpailuna. Viikkojen aikana pyrittiin rekisteröimään mahdollisimman tarkkaan kaikki kaupungin alueella sisä- ja ulkoharjoituspaikoilla tapahtunut normaali toiminta, johon kaupunkilaiset osallistuivat kuntoillen tahi kilvaten päivittäin vähintään puolen tunnin ajan. Kilvan tarkoituksena oli vetää kaupunkilaisia mukaan säännöllisen tapaliikunnan harjoittajiksi ja aktivoida seuroja ja yhteisöjä järjestämään jäsenistölleen sekä muille helsinkiläisille kilvan aikana liikunta- ja kilpailutilaisuuksia. Helsingissä kertyi neljän kuntoviikon aikana 1 142 872 liikuntasuoritusta.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoimintaa jatkettiin pääasiassa entisin muodoin. Erilaisia viraston laitoksia, ulkoilualueita, ohjattua toimintaa ja tempauksia esitteleviä taitelehtisiä, karttoja ja ohjelmia toimitettiin ja jaettiin yleisölle 129 000 kpl. Kouluille ja järjestöille lainattiin audiovisuaalista materiaalia, josta mainittakoon 6 äänitettyä 16 mm:n filmiä ja diakuva-arkisto, joka oli ahkerassa käytössä.

Sanomalehdistön välityksellä informoitiin yleisöä sekä maksetuin ilmoituksin että ajankohtaisin uutisin. Kallion virastotalon henkilökuntalehteen toimitettiin »Kuntosanomia».

Lisäksi ohjaustoimisto järjesti erilaisia informaatiotilaisuuksia, mm. koulujen voimis-

telunopettajille ja kävi järjestöjen ja liikelaitosten tilaisuuksissa selostamassa urheilu- ja ulkoiluviraston toimintaa.

Tutkimustoiminta. Kertomusvuoden aikana valmistui kaupungin asukkaiden suhtautumista liikuntaan selvittävä tutkimus, jonka eri tutkimusraporteissa valotetaan seuraavia aiheita:

Helsinkiläisten suhde työpaikkaurheiluun
Lomanviettotoivomukset kesällä ja talvella
Aikaisempi ja nykyinen liikuntaharrastus
Sopivimmat liikuntaharrastuksen ajankohdat
Liikuntalajien preferenssit ja kuntotekijät ulko- ja sisäliikuntatiloissa
Tiedotustietous ja -toivomukset
Kaupunkilaisten kiinnostus kuntotesteihin
Suhtautuminen kaupungin järjestämiin liikuntatilaisuuksiin
Erilaisten tilaisuuksien maksullisuuskysymys

Teknillinen toimisto hoiti lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kunnossapitosekä perusparannustöiden teknillisluonteiset asiat, antoi viraston osastoille asiantuntija-apua sekä huolehti ko. tehtävien yleis- ja erityisvalvonnasta.

Toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria.

Teknillisen toimiston toimesta lähetettiin kertomusvuoden aikana 24 kirjettä, joista tarjouspyyntöjä oli 17. Näitä lähetettiin kaikkiaan 85 toiminimelle. Tehtyjä piirustuksia merkittiin diaariin 34 ja työtilauksia tehtiin 30. Saatujen tarjousten perusteella tehtiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 12 urakkasopimusta, joita vastaavien töiden yhteissumma oli 1 341 000 mk. Tilausten pohjalta hoidettiin ja valvottiin teknillisen toimiston toimesta 24 työtä, laskutusmäärältään 662 900 mk. Valvottavana olleissa työkohteissa pidettiin kaikkiaan 23 työmaakokousta.

Urheiluosasto

Henkilökunta. Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 11 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa, eli 335 henkilöä, ja alimmillaan joulukuun alussa, eli 181 henkilöä.

Ulkourheilulaitokset. Urheiluosaston vuoden 1970 aikana kunnostamat kentät ja muut ulkourheilulaitokset olivat seuraavat:

Ulkourheilulaitokset			Lukumäärä
Yleisurheilukenttiä			15
Jalkapallo	»	(ruohopint.)	22
Jalkapallo	»	(hiekkapint.)	33
Pesäpallo	»		11
Koripallo	»		28
Lentopallo	»		62
Palloilu	»	(korttelikenttiä)	19
Tennis	»	(massapint.)	13
Tennis	»	(asfalttipint.)	15
Ratsastus	»		3
Pyöräilyratoja			1
Hyppyrimäkiä			
kiinteitä			11
putkirakenteisia			3
Pujottelurinteitä			4
Kelkkamäkiä			2
Luistinratoja			54
Maauimaloita			2
Uimalammikoita			1
Uimarantoja			17
Voimistelualueita			1
Voimailulavoja			14

Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli 300 000 m². Kaupungin ratoja oli kaikkiaan 84. Jääkiekkokaukaloita oli 23. Viitoitettuja hiihtolatuja oli 280 km ja ulkoiluteitä 47 km, joista 25 km oli valaistu.

Ulkourheilulaitosten arvioitu kokonaiskäyttö kertomusvuonna oli seuraava:

Kesäkauden aikana

	Henkilöä
Urheilukentät	765 000
Uimalat	710 000

Talvikauden aikana

Luistinradat	1 315 000

Urheilukentillä, uimaloissa ym. järjestettiin vuoden aikana yht. 7 038 kilpailu- ja muuta tilaisuutta. Yleisöä kävi yhteensä 310 785 henkilöä.

Ulkourheilulaitosten käyttö eri urheilumuotoihin kertomusvuoden aikana oli seuraava:

K e s ä k ä y t t ö

Urheilumuoto	Pääsymaksulliset kilpailut	Yleisöä	Pääsymaksutomat kilpailut	Yleisöä	Varatut harjoitustunnit	Käyttö varatuilla tunneilla
Yleisurheilu	3	1 076	332	22 462	107	3 765
Jalkapalloilu	87	18 268	4 137	104 285	890	11 850
Pesäpalloilu	29	18 665	396	14 688	504	4 699
Koripalloilu	—	—	15	200	521	8 285
Käsipalloilu	—	—	42	1 325	23	220
Lentopalloilu	—	—	199	9 930	2 892	33 460
Maahockey	—	—	37	2 380	23	680
Tennis	—	—	—	—	7 929	30 015
Paini	1	1 000	—	—	—	—
Pyöräily	2	380	42	4 255	17	128
Uinti, uimanäytökset ja vesipalloilu	4	1 385	63	—	32	600
Koiraurheilu	2	650	4	—	234	—
Ratsastus	2	—	4	—	—	—
Muut tilaisuudet	27	15 700	52	26 150	—	—
Yhteensä	157	57 124	5 323	185 675	13 172	93 702

T a l v i k ä y t t ö

Curling	—	—	—	—	91	—
Jääkiekkoilu	—	—	718	32 720	1 029	21 856
Jääpalloilu	12	3 589	232	10 935	34	2 435
Kaukalopalloilu	—	—	334	8 245	293	5 512
Hiihto ja mäenlasku	1	—	40	1 300	—	—
Pikaluistelu	—	—	27	920	67	735
Taitoluistelu	—	—	3	80	247	4 106
Talvijalkapalloilu	1	259	179	5 438	63	1 203
Muut tilaisuudet	1	1 000	10	3 500	—	—
Yhteensä	15	4 848	1 543	63 138	1 824	35 847

Maauimaloissa kävi kertomusvuonna yhteensä 356 272 henkilöä, josta määrästä Uimastadionilla kävi 229 986 ja Kumpulassa 126 286 henkilöä.

Kertomusvuoden aikana olivat käytettävissä samat sisätoimintatilat kuin edellisenäkin vuonna. Yrjönkadun 6. kerroksen urheiluhalli otettiin osaston hallintaan ja 3. kerroksen liikuntasali osoitettiin pelkästään ohjaustoimiston käyttöön kuntotoimintaan käytettäväksi, kumpikin syyskauden alusta lukien.

Eri tilojen käyttömäärät:

Tilat	Harjoitustunteja	Harjoittelijoita	Kilpailuja
C-Messuhalli	2 633	15 720	249
Kumpulan uimala	1 543	11 191	—
Pirkkolan urheiluhalli			
palloiluhalli	1 811	23 151	429
uimahalli	768	321 733	6
voimailusali	554	16 165	—
Ruskeasuon urheiluhalli	11 370	71 049	579
Stadionin itäsivun salit	7 326	70 615	181
Yrjönkadun uimahalli			
urheiluhalli	1 387	14 083	—
uimahallit	1 083	137 089	—
liikuntasali	720	11 520	—
Soutustadion	5 200	2 600	—
Yhteensä	34 395	694 916	1 444

Uudisrakennustöitä suoritettiin seuraavasti: Kontulan lähiökentän ja Herttoniemen urheilupuiston pukusuojien rakentaminen; Jakomäen lähiökentän ja Laajasuon lähiökentän rakentaminen; pururadan rakentaminen Eläintarhan ja Uimastadionin maastoon sekä Oulunkylän urheilupuiston sommittelutöiden aloittaminen.

Perusparannustöitä suoritettiin seuraavasti: Taivalsaaren työhuoneen katon uusiminen; Ruskeasuon ratsastushallin yläsalin valaistuksen uusiminen; Velodromin katsomoja pukusuojarakennuksen ulkopuolinen peruskorjaus; Kumpulan uimalan sähkötekniillisten töiden suorittaminen; Soutustadionin teatterilavan rakentaminen; Yrjönkatu 21:n palloiluhallin ja kuntosalin puku- ja suihkuhuoneiden, Eläintarhan urheilukentän suorituspaikkojen sekä Meilahden urheilupuiston 3. ja 4. tenniskentän peruskorjauksen suorittaminen; Konalan jääkiekkokentän asfaltoiminen; Uunisaaren uimarannan hiekoituksen suorittaminen; kolmen jääkiekkokaukalon rakentaminen; Uimastadionin poikien suihkuhuoneen laatoittaminen sekä Puotinharjun koululaiskentän, Pihlajamäen jääkiekkokentän, Köökarinkujan korttelikentän ja Herttoniemen urheilupuiston kenttien valaistuksen rakentaminen.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 13 viranhaltijaa. Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, eli 245 henkilöä ja vähiten marraskuussa, 86 henkilöä.

Ulkoilualueet ja -puistot. Osaston hoidossa olevien ulkoilualueiden määrä lisääntyi kertomusvuoden aikana kolmella, joten vuoden päättyessä ulkoilualueita oli yht. 12. Ulkoilupuistojen määrä pysyi ennallaan eli kahdeksana. Uudet ulkoilualueet olivat Porkkalanniemessä sijaitseva 103 ha:n laajuinen Lähteelän alue, Inkoon saaristossa olevassa Älgsjön saaressa sijaitseva 377 ha käsittävä Elisaaren ulkoilualue ja Bromarvin kunnassa sijaitseva 307 ha:n suuruinen Bengtsårin alue. Kaunissaaren ulkoilualueeseen liitettiin Porvoon maalaiskunnan Onaksen kylässä sijaitseva 30 ha:n suuruinen Kaivokari. Salmen ulkoilualueen pinta-ala lisääntyi kertomusvuoden aikana 192 ha ja Nuuksionpään 90 ha. Kallahden niemestä tuli osaston hoitoon 15 ha:n suuruinen alue ja Uutelan alue laajeni 3 ha. Lisäksi siirrettiin lautakunnan hallintoon Bengtsårin alueeseen liittyvä, n. 3 ha:n suuruinen Sandön alue.

Ulkoilualueiden ja -puistojen yhteispinta-ala oli kertomusvuoden lopussa 4 960 ha.

Autojen ja veneiden pääpiirteiseen laskentaan sekä eräiden liikennöitsijöiden ilmoituksiin perustuen arvioidut ulkoilualueiden kävijämäärät olivat seuraavat:

	1970	1969
Karjakaivo	7 000	10 000
Kauhala	2 000	3 000
Kaunissaari	26 000	32 000
Luukkaa	195 000	230 000
Nuuksionpää	25 000	20 000
Pirttimäki	50 000	45 000
Rastila	65 000	90 000
Salmi	70 000	60 000
Uutela	35 000	40 000

Ulkoilupuistojen osalta arvioitiin Seurasaaressa käyneen n. 400 000, Mustikkamaalla n. 200 000 ja Pihlajasaaressa 75 000 henkilöä.

Salmen ulkoilualueen hiihtohisseissä oli nousukertoja aikuisten osalta 90 366 (ed. v. 73 348) ja lasten 59 393 (59 066) eli yhteensä 149 759 (132 414) kertaa.

Viikonloppu- ja lomamajat. Ulkoilupuistoissa vuosittaisten telttailusopimusten perusteella olevien viikonloppumajojen määrä oli seuraava:

	1970	1969
Yksityisten omistamia	1 138	1 165
Yhteisöjen omistamia	332	316
Yhteensä	1 470	1 481

Rastilan ulkoilualueella olevia 20:ta kaupungin omistamaa lomamajaa ei kertomusvuoden aikana enää vuokrattu helsinkiläisille, koska ne varattiin Rastilaan rakennettavan leirintäalueen käyttöön.

Ulkoilumajat ja saunat. Rastilan ja Pirttimäen ulkoilumajoja ei käytetty enää kertomusvuonna majoitustarkoituksiin. Eri ulkoilualueiden saunoja käytti yhteensä 12 283 henkilöä.

Rakennus- ja korjaustyöt. Ulkoilualueilla ja -puistoissa suoritetuista uudisrakennus- ja perusparannustöistä mainittakoon:

Elisaaressa eräiden vanhojen rakennusten kunnostus;
Kaunissaaren porakaivon rakennustöiden aloittaminen;
Kivinokan teiden korjaus ja pysäköintialueen istutustyöt;
Luukkaan huoltorakennuksen töiden aloittaminen, ulkoilupolkutyön jatkaminen, ulkoilumajan yleisötilojen laajennustöiden loppuunsaattaminen ja keskustan liikennejärjestelytöiden aloittaminen;
Mustikkamaan teiden perusparannus ja kentän ympäristön istutustyöt;
Nuuksionpään tulotien oikaisun loppuunsaattaminen ja Nuuksionpää–Siikajärvi

ulkoilupolun rakennustöiden aloittaminen;
Pihlajasaaren ravintolarakennuksen keittiötilojen korjaus ja varustaminen nestekaasuliedellä;
Rastilan leirintäalueen rakennustöiden aloittaminen;
Salmen uuden hiihtohissin asennustöiden aloittaminen, koulutusrinteen avaaminen, ulkoilupolkutöiden jatkaminen ja ulkoilumajan sisustustöiden loppuunsaattaminen;
Satamasaaren Kotiluodon saunarakennuksen valmiiksi saattaminen sekä
Tullisaaren leirintäalueen perusparannustöiden aloittaminen.

Venesatamat. Kertomusvuoden aikana rakennettiin mm. Naurissalmen ja Vaskilahden venesatamiin uudet laiturit, aloitettiin Pajalahteen tulevan venesataman aallonmurtajan rakentaminen sekä rakennutettiin urakoitsijaa käyttäen 11 uutta teräsbetonista laituriponttonia, joiden avulla lisättiin venepaikkojen määrää useissa venesatamissa. Lisäksi kunnostettiin Rastilan huoltorakennukseen sosiaalitilat itäisen venesatamapiirin työntekijöitä varten.

Kaupungin venepaikkoja vuokrattiin vuoden aikana ulkoiluosaston toimesta seuraavasti:

Vuokrattu	Perä-kiinnikkeiset paikat	Perä-kiinnikkeettömät paikat	Yhteensä
Yksityisille	1 098	319	1 417
Veneyhteisöille ..	2 587	595	3 182
Venehuoltamoille	20	28	48
Poliisilaitokselle .	15	—	15
Rakennusvirastolle	—	16	16
Yhteensä	3 720	958	4 678

Venepaikkojen määrän kehitys vuosina 1966–1970

	1966	1967	1968	1969	1970
Venepaikkoja	3 665	3 910	4 127	4 335	4 865

Kalastus ja merilinnustus. Kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia lupia myytiin kertomusvuoden aikana yhteensä 5 404 (ed. v. 5 424) kpl. Nämä jakaantuivat eri pyydysten kesken seuraavasti:

Pyydys	Lupien määrä 1970	1969
uistin	2 392	2 523
verkko	1 989	1 966
koukku	510	383
pitkäsiima	331	348
rysä	42	35
katiska	140	169
Yhteensä	5 404	5 424

Kalavesikartat tulivat maksuttomiksi.

Kaupungin merialueelle istutettiin yhteistoiminnassa eräiden järjestöjen kanssa 900 000 hauenpoikasta ja 3 500 kaksivuotista meritaimenta.

Vuokrasopimusten perusteella harjoitti yhdeksän helsinkiläistä metsästysseuraa merilinnustusta kaupungin ulkoluodoilla.

Kertomusvuoden aikana tarkastettiin 430 kalastajan ja merilinnustajan luvat. Tarkastusten yhteydessä takavarikoitiin kahdeksan luvatonta pyydystä.

Matkailijapalvelu. Lauttasaaren ja Tullisaaren leirintäalueita käytti kertomusvuoden aikana 10 377 kotimaista ja 14 853 ulkomaalaista eli yhteensä 25 230 matkailijaa.

Leirintäalueilla tapahtuneita kotimaisten matkailijoiden yöpymisiä oli 22 648 ja ulkomaalaisten 31 655, eli yöpymisiä yhteensä 54 303. Yöpymisten määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 25.5 %.

Ulkomaalaisia matkailijoita oli 62 eri kansallisuutta. Heinäkuussa leirintäalueet olivat aika ajoin niin täynnä, ettei kaikkia tulijoita voitu ottaa vastaan.

Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa olleessa Stadionin retkeilymajassa yöpyi kertomusvuoden aikana 14 187 kotimaista vierasta ja 17 411 ulkomaalaista, eli yöpymisiä kaikkiaan 31 598.

Virkistys- ja viihdytystoiminta. Lautakunnan toimesta myönnettiin 195 suuriperheiselle ja vähävaraiselle äidille sekä heidän 171 lapselleen ilmainen 14 vuorokauden pituinen loma Lomaliiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesän lomakodeissa.

Kesäkuukausina järjestettiin kaupungin eri puistoissa yhteensä 105 ulkoilmakonserttia, joihin osallistui seitsemän soittokuntaa ja 18 kuoroa. Kesäteattereihin järjestettiin kolme vapaanäytäntöä. Juhannusaattona ei tavanmukaisia kokkoja voitu polttaa kulohälytystilan takia.

Tiedotus- ja julkaisutoimintaa jatkettiin pääasiassa entisin muodoin. Vuoden aikana julkaistiin ja painatettiin osaston toimesta 87 500 yleisölle vapaasti jaettavaa suomen- ja ruotsinkielistä esitettä.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta. Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana yhdeksän viranhaltijaa ja 33 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 47 henkeä.

Toiminta. Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana maksaneita kävijöitä seuraavasti:

	aikuisia	lapsia	yhteensä
Korkeasaaren lautalla	251 033	104 539	355 572
Moottoriveneillä ...	68 146	24 044	92 190
Yhteensä	319 179	128 583	447 762

Tämän lisäksi kävi Korkeasaaressa huomattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden lukumäärät eivät esiinny tilastossa, koska heistä ei peritä kuljetus- eikä pääsymaksua. Heidän osuutensa kävijöiden kokonaismäärästä oli 15–18 %. Lisäksi tilastosta puuttuvat talvisaikaan Korkeasaaressa vierailleet, joiden määrä oli kertomusvuonna noin 20 000. Edellisestä vuodesta maksaneiden kävijöiden määrä kasvoi 67 226.

Kertomusvuonna kokeiltiin uutena palvelumuotona opastustoimintaa, mutta yleisön kiinnostus oppaan johtamiin kiertokäynteihin oli varsin vähäinen. Tästä johtuen oppailla jäi aikaa suorittaa yleisötutkimus. Toisena palvelumuotona aloitettiin lähinnä lapsille tarkoitettu poniajelu, mikä herätti suurta kiinnostusta. Edellisenä vuonna aloitettua neuvontatoimintaa jatkettiin. Neuvontakioski huolehti paitsi neuvonnasta myös tavaransäilytyksestä, löytötavaroista sekä postikorttien ja opaskirjojen myynnistä. Opaskirja muokattiin perusteellisesti uudelleen ja sen myynti kasvoi aikaisempaan verraten moninkertaiseksi. Merkittävä uudistus oli myös se, että eläintarhan jokainen kohde numeroitiin siten, että yleisö saattoi numeroitua reittiä kulkien nähdä kaikki eläintarhan eläimet.

Eläinkanta. Kertomusvuoden päättyessä oli Korkeasaaren eläinkokoelmassa 252 eri eläinlajia ja n. 1 200 eläinyksilöä. Uusista eläinhankinnoista mainittakoon kaksi silkkiapinaa, kaksi gepardia, kaksi jaguaaria, kaksi hyeenaa, kaksi vaippasakaalia, kaksi aavikkokettua, yksi villiaasi, kaksi gemssiä, kuusi besoaariantilooppia, kolme saiga-antilooppia, kolme vesikaurista, yksi tari, kaksi alppimurmelia, seitsemän bennetinkengurua, kaksi damakengurua, kymmenen lentävää kettua, kaksi strutsia, kaksi nandua, kaksi partakorppikotkaa, kahdeksan pingviiniä sekä kaksi ruusupelikaania.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 88 nisäkästä ja 39 lintua.

Vuonna 1970 syntyi Korkeasaaressa noin 270 eläinyksilöä.

Kertomusvuoden aikana kuoli joitakin vanhoja eläimiä sekä onnettomuuksien ja sairauden takia muutamia muita eläimiä. Näistä arvokkaimmat olivat partakorppikotka ja kolme lumileopardin pentua, joita emo ei hoitanut eikä niitä kyetty keinohoidolla pelas-

tamaan. Lisäksi jouduttiin teurastamaan joukko sorkkaeläimiä.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin eräitä peruskorjaustöitä, kuten vanhan leijonalinnan ja eräiden häkkirakenteiden korjaaminen. Lisäksi aloitettiin eläinlääkintäosaston korjaus, saatiin valmiiksi lääkevarasto, leikkaushuone ja pingviinien allas sekä tehtiin useita huoneistokorjauksia. Kevääksi valmistui lasten eläintarha ja vesijohtojen hoito ja huolto otettiin oman henkilökunnan tehtäväksi.

Menot ja tulot

Käyttömenot olivat kokonaisuudessaan 16 285 562 mk, josta 1 000 202 mk tuli lautakunnan ja viraston, 9 376 649 mk urheiluosaston, 3 606 681 ulkoiluosaston, 1 884 470 mk eläintarhaosaston ja 417 560 mk avustusten osalle.

Menoista oli 4 336 605 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 1 044 951 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 2 288 980 mk alueiden ja yleisten laitteiden kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 3 118 924 mk, josta 1 119 470 mk urheilun, 1 944 143 mk ulkoilun ja 55 311 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 231 622 mk, josta 772 106 mk urheilun, 334 441 mk ulkoilun ja 125 075 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 4 088 892 mk, josta urheilunohjauksesta 139 180 mk, urheilulaitoksista 2 722 855 mk, ulkoilusta 645 892 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 580 965 mk.

31. Rakennusvirasto[1])

Yleistä

Kaupungin rakentamista kokonaisuutena ajatellen on vuoden 1970 tilille kirjattava eräs huomattava organisation uusinta, nimittäin projektijärjestelmän käyttöön otto. Tämän uuden organisation mukaan keskitetään jonkun suuren yksikön, esimerkiksi Pasilan tai Haaga–Vantaan toteuttamisen johto yksiin käsiin aina kaavoituksen alkamisesta lopulliseen valmistumiseen saakka. Täten pystytään entistä paremmin ajoittamaan kaikki eri lautakuntien ja virastojen toimialoihin kuuluvat tehtävät keskenään. Samoin niiden rahoitus saadaan koordinoitua siten, ettei jonkun osan rahoituksen myöhästyminen aiheuta jollain muulla osin turhan aikaiseen käytetylle pääomalle korkotappioita. Töiden oikea keskinäinen ajoittaminen sinänsä tarjoaa tietenkin myös mahdollisuuden kokonaisrahoituksen kannalta edullisimpiin ratkaisuihin.

Lisäksi pantiin alulle toinenkin yhteistoimintamuoto, joka sivuaa läheltä myös rakennusvirastoa, nimittäin Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta. Sen perustivat vuoden alkupuolella Helsingin kaupunki, Espoon ja Kauniaisten kauppalat ja Helsingin maalaiskunta vapaaehtoisuuden pohjalta organisoimaan näiden kuntien välistä yhteistyötä. Kuntien keskeistä yhteistoimintaa on esiintynyt tietenkin rakennusvirastonkin osalta jo aikaisemminkin esimerkiksi viemäröinnin ja jätehuollon alalla. On kuitenkin ilmeistä, että yhteistyön tarvetta yhä uusilla sektoreilla tulee ilmenemään.

Hallinnollinen osasto

Hallinnollinen osasto on jaettu kansliatoimistoon ja henkilöasiaintoimistoon.

Hallinnollisen osaston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1970 (v. 1969):

19 (19) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
44 (39) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti rakennusviraston henkilökunnasta kaikkiaan 839 henkilöä. Heidät oli vakuutettu Vakuutusyhtiö Pohjolassa, mutta kaupunki vastasi kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

Korvauspäätösten perusteella kassan kautta työntekijöille maksetut tapaturmakorvaukset olivat 461 924 mk.

Helsinki-mitali myönnettiin 4 viranhaltijalle ja 3 työntekijälle sekä Kaupunkiliiton ansiomerkki 7 viran- ja toimenhaltijalle ja 67 työntekijälle.

---

[1]) Kertomukseen liittyvät taulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu rakennusviraston toimintakertomuksen eripainoksessa.

Yleinen osasto

Kassa- ja tilitoimisto. Kassa- ja tilitoimiston henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1970 yhteensä:

21 (22) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
10 (12) työsopimussuhteessa olevaa kk-palkkaista toimihenkilöä.

Eläkkeelle siirtyivät kamreeri Ulla Kontula ja toim.apul. Tove Pallasvuo. Molemmat olivat ehtineet palvella kaupunkia lähes 40 vuotta.

Kassa- ja tilitoimiston tehtävät jakautuivat kirjanpitoon, palkkalaskentaan sekä kassatoimeen.

Tilitositteita kertyi yhteensä seuraavasti:

	1970 kpl	1969 kpl
maksumääräyksiä	68 197	72 401
kassatositteita	17 009	17 883
muistiotositteita	4 643	4 879
Yhteensä	89 849	95 163

Satamalaitoksen rakennusosaston tuntipalkat maksettiin entiseen tapaan rakennusviraston kassa- ja tilitoimiston tuntipalkkojen kassanhoitajien toimesta.

Rakennusvirasto toimi itsenäisenä kassavirastona ja kassanvaihto oli kertomusvuonna 10 360 870 (11 720 468) mk.

Määrärahojen käyttö sekä kaupungin muille virastoille ja yksityisille suoritetut työt olivat seuraavat:

	1970 mk	1969 mk
Talousarviovuoden määrärahojen käyttö	167 649 060	164 192 859
Edellisten vuosien siirtomäärärahojen käyttö	56 698 295	57 446 405
Työllisyysmäärärahojen käyttö	2 075 952	6 762 869
Kaupungin muille virastoille ja laitoksille suoritetut työt	18 494 199	19 909 854
Yksityisille suoritetut työt	7 929 098	8 474 538
Yhteensä	252 846 604	256 786 525

Rakennusviraston tulot olivat v. 1970 yhteensä 28 041 978 (26 535 379) mk.

Hankintatoimisto. Hankintatoimiston henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12. 1970 yhteensä:

22 (22) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäistä viranhaltijaa,
15 (12) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä,
48 (51) työntekijää.

	mk
Varaston arvo 1.1.1970	2 377 577
Vuoden aikana ostetun tavaran arvo	17 348 339
Vuoden aikana käytetyn tavaran arvo	17 864 090
Varaston arvo 31.12.1970	1 861 826

Pääasiallisimmat tavaranhankinnat tehtiin kertomusvuoden aikana lähinnä seuraavilta hankkijoilta:

Ekströmin Koneliike Oy, Hyvinkään Betoni, Karjaan Sementtituotetehdas, Kesko Oy, Lohjan Kalkkitehdas Oy Rudus, Paraisten Kalkkivuori Oy, Radi-Betoni Oy, Oy Renlund, SOK, Oy Starckjohann & Co ja Oy Julius Tallberg.

Sahatun puutavaran hankinnat Helsingin kaupungin puutavarakeskukselta olivat kolmen viime vuoden ajalta seuraavat:

	std
1968	3 106 323
1969	2 001 618
1970	1 646 167

Kaupungin eri laitoksille ja virastoille on hankinnat hoidettu hankintasopimuksilla, jolloin tavara on toimitettu liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista hankintamenettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien aine- ja kulutustarvike- sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 33 861 241 mk.

Toimistolla oli kertomusvuoden aikana vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 27 080 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 53 656 mk.

Konevarikko. Konevarikko jakaantuu toimistoon, konekorjaamoon, autokorjaamoon ja konevarastoon.

Konevarikon henkilökunnan ja työntekijäin vahvuus oli 31.12.1970 yhteensä:

18 (18) vakinaista viranhaltijaa,
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
21 (21) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä,
236 (241) työntekijää.

Konekorjaamo suoritti vuoden aikana konevarikon työkoneiden korjauksia sekä laskutusta vastaan konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin kaikille laitoksille. Konekorjaamon sähkötyöryhmä huolehti rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista.

Autokorjaamo suoritti pääasiallisesti kaikkia kaupungin omistamien autojen korjauksia palolaitosta ja liikennelaitosta lukuun ottamatta. Se huolehti myös yleistraktorikalustosta sekä puhtaanapitokoneista ja -välineistä. Autokorjaamolla käytettiin vuoden aikana yhteensä 5 961 kuorma-, henkilö- ja pakettiautoa sekä erikoisautoja ja traktoreita erilaisissa korjauksissa, minkä lisäksi suunnilleen samalle määrälle ajoneuvoja suoritettiin huoltotoimenpiteitä.

Omien koneiden työhönsijoituksia tapahtui vuoden aikana 2 398 kertaa.

Työtilauksia saatiin vuoden aikana konekorjaamolle 4 753 ja autokorjaamolle 5 961 eli yht. 10 714 tilausta.

Vieraita koneita vuokrattiin vuoden aikana 504 kertaa.

Järjestelytoimisto. Järjestelytoimiston henkilökunnan muodosti 31.12.1970:

1 (1) vakinainen viranhaltija,
2 (2) tilapäistä viranhaltijaa,
14 (11) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Järjestelytoimistossa hoidettiin tutkimus- ja selvitystehtävien lisäksi työsuhde- ja palkkausasioita, työturvallisuuden kehittämistä ja valvontaa, väestönsuojelutoiminnan aiheuttamia järjestelyjä, rakennusviraston henkilökunnan koulutusjärjestelyjä sekä eräitä konttoripalvelutehtäviä. Toimiston edustajia oli jäseninä viraston sisäisissä, muun kaupunginhallinnon piirissä toimineissa ja myös eräissä valtionhallinnon rakennusalan kehitysryhmissä.

Hallinnon rationalisointiin kuuluva toiminta laajentui informaatiosysteemien suunnittelun ja organisaatiotutkimuksen käynnistymisen seurauksena.

Tuotannon rationalisointiin kuuluvia työntutkimuksia suoritettiin edelleen työosastoilla päätarkoituksena työmenekkien mittaaminen.

Henkilöhallinnolliset tehtävät jatkuivat työsuhde- ja palkkausasioiden osalta palkkausjärjestelmiin ja työehtosopimukseen liittyvinä selvittelyinä. Työturvallisuustoimintaa varten vahvistettiin virastolle uusi organisaatio ja suoritettiin sen edellyttämät henkilövalinnat. Koulutustoiminnan eri tilaisuuksiin osallistui yhteensä 1 180 henkilöä. Aloitetoimintaan liittyen järjestelytoimisto antoi lausuntoja 12 aloitteesta.

Katurakennusosasto

Katurakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto ja työtoimisto sekä välittömästi osastopäällikön alaisena yli-insinööri.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1970:

115 (140) vakinaista viranhaltijaa,
1 (1) tilapäinen viranhaltija,
160 (170) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Työntekijät. Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä 31.12.1970 817 henkilöä.

Katurakennustoiminta oli jaettu alueellisesti neljään katurakennuspiiriin, joiden kunkin johdossa oli piiri-insinööri. Näiden lisäksi muodostivat kadunpäällystystyöt ja viemärityöt kummatkin oman, koko kaupungin alueen käsittävän erityispiirin. Katu- ja viemärityöt suoritettiin pääasiallisesti kaupungin omalla työvoimalla, mutta asfalttipäällystystöitä, siltoja, jätevedenpuhdistamoja ym. annettiin erikoisliikkeiden suoritettavaksi urakalla.

Katurakennusosastolla oli tielaboratorio, vesiensuojelulaboratorio sekä mittaus- ja maaperäntutkimusryhmä.

Kuten edellisenäkin vuonna katurakennusosasto hoiti yksityistielaissa tarkoitetun tielautakunnan käsittelemien asioiden valmistelun.

Kokonaisbruttomenoista, 95.83 mmk, oli katurakennusosaston välittömiä kustannuksia 84.86 mmk. Näistä olivat uudisrakennustöiden kustannukset yhteensä 67.25 mmk sekä korjaus- ja kunnossapitotöiden, puhdistamoiden ja pumppaamoiden käyttökustannukset yhteensä 17.61 mmk. Kustannusten jako käy ilmi yksityiskohtaisemmin seuraavasta yhdistelmästä:

	mmk	mmk
Uudisrakennustyöt:		
kadut	33.62	
viemärit pumppaamoineen	19.34	
puhdistamot	14.22	
urheilulaitokset	0.07	67.25
Korjaus- ja kunnossapitotyöt:		
kadut ja viemärit	5.77	
liikennemerkit ja pienet liikennejärjestelyt	2.12	
katuvalaistus	5.15	
yleiset vesipostit	0.40	13.44
Käyttö ja hoito:		
puhdistamot ja pumppaamot	4.17	4.17
Yhteensä		84.86

Kadut, tiet ja yleiset paikat. Katujen korjaus-, kunnossapito- ja päällystystyöt:

Päällystettyjen katujen kunnossapitokustannukset olivat yht. 1 399 311 mk.

Päällysteiden uusimiskustannukset olivat yht. 1 068 744 mk.

Sorateiden kunnossapitokustannukset olivat yht. 336 120 mk ja päällystämiskustannukset yht. 310 079 mk.

Pääosa päällystystöistä suoritettiin osaston tilauksien mukaan urakoitsijoiden toimesta.

Eri päällystyslajien jakautuma oli seuraava:

	m²
Ajoradat:	
valuasfalttipäällysteet	93 000
hiekka-asfalttipäällysteet	299 000
asfalttibetonipäällysteet	217 000
kantavan kerroksen bitumisorapäällysteet	411 000
Jalkakäytävät:	
valuasfalttipäällysteet	9 000
asfalttibetonipäällysteet	70 000
Pihat ja paikoitusalueet:	
asfalttibetonipäällysteet	18 500
Kivikatuja muutettu asfalttipäällysteisiksi	8 000
Yhteensä	1 125 500

Ajoratojen paikkauksiin käytettiin etupäässä talvi- ja kevätkaudella yhteensä 1 500 tn valuasfalttia.

Omana työnä suoritettiin ajoratojen paikkausta kylmällä bitumiliuosmassalla (Korsalmassa), jota käytettiin 1 100 tn ja valuasfaltilla, 1 320 tn.

Katuvalaistus. Katuvalaistuksen ja sinisen alueen satamavalaistuksen kustannukset olivat yhteensä 5 149 964 mk.

Liikennejärjestelyt. Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan päätösten mukaisesti suoritettiin lukuisia liikennejärjestelyjen vaatimia töitä. Suurimpia näistä olivat seuraavat liikennejärjestelyt:

Erottajan ja Mannerheimintien,

Nordenskiöldinkadun,

Hämeentien välillä Hakaniemi–Helsinginkatu sekä

Kuusisaarentien–Lehtisaarentien liikennejärjestelyt.

Liikennemerkki- ja ajoratamerkintä- sekä suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:

Kaistaviivoja maalattu	103 540	jm
Kaistaviivoja tehty massasta	6 430	»
Paikoitusviivoja maalattu	3 480	»
Reunaviivoja maalattu	45 510	»
Reunaviivoja tehty massasta	580	»
Suojateitä maalattu	8 540	»
Seeprasuojateitä maalattu	5 660	»
Seeprasuojateitä tehty massasta	29 180	»
Uutta suojakaidetta tehty	1 770	»
Suojakaiteita korjattu	1 730	»
Suojakaiteita maalattu	890	»
Uusia liikennemerkkejä asennettu	481	kpl
Liikennemerkkejä uusittu	3 997	»
Liikennemerkkejä oikaistu	12 575	»
Ajoratanuolia tehty massasta	22	»
Tankoja uusittu	1 071	»
Liikennemerkkejä poistettu	229	»
Liikennemerkkitankoja maalattu	2 960	»
Liikennemerkkejä pesty ja puhdistettu	4 760	»
Ajoratamerkintämaalia käytettiin	11 684	kg
Ajoratamerkintämassaa käytettiin	154 283	»

Edellämainittujen töiden kustannukset nousivat yhteensä 2 117 290 mk:aan, josta liikenteen järjestelyihin varattua määrärahaa käytettiin 1 606 993 mk ja kunnossapitomäärärahasta liikenne- ja kaistamerkkeihin varattua määrärahaa 510 297 mk.

Yleiset vesipostit. Yleisten vesipostien, Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutuksen, hoidon ja kunnossapidon kustannukset olivat yhteensä 396 099 mk.

Uudet kadut, liikenneväylät ja tiet. Uusien katujen, liikenneväylien ja teiden sekä niihin laskettavien muiden töiden kustannukset olivat yhteensä 33 620 866 mk.

Uusia katuja rakennettiin seuraavat neliömetrimäärät:

	m²
Ajorataa	249 786
Polkupyörätietä	3 452
Jalkakäytävää	40 277
Yhteensä	293 515

Kertomusvuonna rakennettujen katujen ja katuosuuksien yhteispituus oli 31 024 m.

Kadunrakentamistöistä valtaosa suoritettiin esikaupunkialueilla, joissa asemakaavoitettujen alueiden teiden rakentamiseksi kaduiksi jatkettiin ja kokonaan uusia liikenneväyliä rakennettiin.

Huomattavimmista töistä mainittakoon, että kaupungin länsi–itäsuunnassa kaarena kulkevan ns. Sisäkehätien rakentamisessa päästiin siihen vaiheeseen, että reittiä siltoineen on käytännöllisesti katsoen pidettävä valmiina.

Vuoden 1970 aikana rakennettiin katuja 723 520 m, pinta-alaltaan 8 371 127 m².

Ylläoleviin lukuihin eivät sisälly satamalaitoksen satamarakennusosaston rakentamat kadut ja tiet.

Viemäreiden pituus v. 1970 oli yht. 923 827 m².

Sillat. Vuonna 1970 valmistuivat Muurimestarintien kaksoissillasta Vantaanjoen yli pohjoinen silta, Seppämestarintien silta Malmin hautausmaan pohjoispuolella, jalankulkusilta Sörnäisten rantatien yli kaasulaitoksen kohdalla ja jalankulkusilta Laajasalossa Holmanmoisiontiellä.

Mittaus- ja tutkimustyöt. Mittaus- ja maaperätutkimusten kustannukset olivat 546 533 mk.

Tielaboratorio. Tielaboratorion tutkimukset kohdistuivat pääasiassa kestopäällystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja viemäriputkitutkimuksiin. Yhteensä tutkittiin 1 366 eri näytettä, joista tehtiin kaikkiaan 5 105 analyysiä ja määräystä.

Viemärit. Viemärien korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 1 032 843 mk.

Vuonna 1970 uusittiin vanhoja viemärijohtoja 2 381 jm (⌀ 225–1 200 mm) sekä rakennettiin tai kunnostettiin uusimistöiden yhteydessä 35 tarkastus- ja sadevesikaivoa. Kyseisten uusimistöiden kustannukset olivat yht. 1 182 781 mk.

Uusien viemäreiden ja pumppaamojen rakentamiskustannukset olivat yhteensä 19 341 385 mk.

Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemäreiden yhteispituus oli 46 764 m, josta katurakennusosaston rakentamaa 43 988 m ja aluerakentajien rakentamaa 2 782 m. Viemäreistä oli valurautaputkea 370 m.

Jäteveden puhdistamot ja pumppaamot. Vuoden 1970 aikana käytettiin puhdistamoiden rakentamiseen 13 404 092 mk, pumppaamoiden rakentamiseen 1 025 821 mk sekä ruoppausten suorittamiseen 118 203 mk.

Kertomusvuoden alussa saatiin toimimaan täydellä puhdistusteholla Kyläsaaren uusi puhdistamo sekä Viikin jo liian pieneksi jääneen puhdistamon laajennus. Ensisijaisesti näiden laitosten valmistumisen ansiosta lisääntyi biologisesti käsitellyn veden osuus yli puolitoistakertaiseksi edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaikkiaan 29 jäteveden pumppaamoa ja 9 biologista keskuspuhdistamoa oli käytössä kuluneen vuoden ajan. Näkinkujan pumppaamo saatiin käyttöön kesällä, ja Vuosaaren lammikkopuhdistamo jäi joulukuussa pois käytöstä uuden puhdistamon rakennustyön ehdittyä tällöin koekäyttövaiheeseen.

Lietettä poistettiin jätevesistä kaikkiaan kuiva-aineena ilmaistuna 5.4 milj. kg. Märkänä, noin 4 %, ajettiin kaatopaikoille, nurmikon pohjiin jne. 41 000 m³ sekä annettiin TVH:lle moottoriteiden nurmetukseen 1 800 m³. Kuivattua lietettä (10–20 % kuiva-ainetta) koottiin mullan valmistustarkoitukseen 23 000 m³ ja levitettiin kaupungin omistamille pelloille 8 000 m³.

Puhdistamoiden käyttökustannukset olivat ilman kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkoja 3 091 163 mk, ja pumppaamoiden vastaavat menot 536 833 mk.

Puhdistamoiden käytöstä ja valvonnasta vastaava toimistohenkilökunta siirtyi Kyläsaaren puhdistamon valvomorakennuksen toimistotiloihin, mihin vuoden lopussa siirtyi myöskin puhdistamoiden valvontatyöstä huolehtiva laboratoriohenkilökunta.

Jätevesiä koskeva yhteistoiminta muiden kuntien kanssa. Voimassa olevan sopimuksen mukaisesti Helsingin maalaiskunta maksoi kaupungille sekä maalaiskunnan että Keravan kauppalan osuutena Suutarilan ja Pukinmäen pumppaamoiden sekä Viikin puhdistamon käyttökustannuksista 235 003 mk.

Vuosaaren puhdistamon ja poistojohdon rakentamiskustannuksista oli maalaiskunnan osuus kertomusvuonna 2 315 677 mk ja Vartiokylänlahden pumppaamon kustannuksista 14 314 mk. Viikin puhdistamon laajennuksen rakennuskustannuksista maalaiskunta maksoi 620 000 mk.

Espoon kauppala osallistui sopimuksen mukaisesti yhteisen merentutkimuksen kustannuksiin 60 899 mk:lla.

Kaupunki osallistui Helsingin Seutukaavaliiton ja viiden kunnan toimesta yhteisesti teetettävään selvitykseen Tuusulanjoen ja Keravanjoen vesistöalueiden jätevesien johtamisesta ja käsittelystä. Kaupungin osuus tämän selvityksen kustannuksista vuonna 1970 oli 13 033 mk.

Vesiensuojelulaboratorio. Katurakennusosaston vesiensuojelulaboratorion kustannukset olivat ilman vakinaisen henkilökunnan palkkoja ja pääomamenoja 541 762 mk. Laboratorion henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 53. Lisäksi käytettiin ulkopuolisia asiantuntijoita.

Laboratorion toiminta jakautui kolmeen pääsektoriin: merentutkimukseen, puhdistusmenetelmien tutkimukseen sekä puhdistamoiden käyttötarkkailuun. Merentutkimus jakautui varsinaiseen merentutkimukseen, kalataloustutkimukseen ja virtaustutkimuksiin. Merentutkimuksen keskeisin tehtävä oli Helsingin ja Espoon merialueen tarkkailu kemiallisin ja biologisin menetelmin. Puhdistusmenetelmätutkimuksessa, joka perustui puhdistusprosessien, lietteen käsittelyn ja lietteen käytön kehittämistutkimuksiin, oli pääpaino Talin puhdistamolla suoritetuissa ravinteiden poistokokeiluissa. Puhdistamoiden käyttötarkkailuun liittyviä tutkimuksia jatkettiin ja kehitettiin edelleen yhteistoiminnassa puhdistamoiden käyttöhenkilökunnan kanssa. Laboratoriossa tehtiin v. 1970 kaikkiaan 62 090 kemiallista analyysiä, 8 297 bakteerimääritystä ja 544 planktonmääritystä.

Palokaivot. Palokaivojen ja altaiden kunnossapitokustannukset olivat yhteensä 2 682 mk.

Uudet urheilulaitokset. Urheilulaitosten rakentamiskustannukset katurakennusosaston osalta olivat yhteensä 70 000 mk.

Työllisyystyöt. Työllisyystöihin käytettiin vuoden aikana yhteensä 46 737 mk.

Laskutustyöt. Katurakennusosasto suoritti vuoden aikana korvausta vastaan tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Helsingin Puhelinyhdistykselle sekä yksityisille, veloittaen asianomaisia yhteensä 7 189 211 mk.

Talorakennusosasto

Talorakennusosastoon kuuluvat suunnittelutoimisto, työtoimisto ja koneteknillinen toimisto.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1970:

57 (58) vakinaista viranhaltijaa,
143 (146) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Näistä oli arkkitehteja 25 ja insinöörejä 34.

Työtoimiston päällikkönä toimi työpäällikkö Esko Toivola kuolemaansa saakka 27.11. ja 1.12. alkaen vt. työpäällikkö Lasse Juvonen.

Osaston työmailla oli työntekijöiden kokonaismäärä urakoitsijatyöt mukaanluettuna 1 391 henkilöä 1.1.1970 ja 1 200 henkilöä 31.12.1970.

Työmaiden ohjelmointitehtävissä työtoimistossa toimi ohjelmointiryhmä. Ryhmään kuului päätoimisesti esimies, ohjelmoitsija ja suunnitteluapulainen sekä työkohteiden vastaavat rakennusmestarit sivutoimisesti.

Koneteknillisen toimiston säätöteknillinen ryhmä toimi v:n 1970 alusta lukien talousarviossa tarkoitusta varten osoitetulla määrärahalla, jolloin tarkastuksista ei veloiteta hallintokuntia, mutta korjaukset tehdään vuosikorjausmäärärahoilla.

Talorakennusosaston kehittämisessä pyrittiin toteuttamaan niitä järjestelyjä, jotka sisältyivät rakennusviraston organisatioehdotukseen sekä sovellettiin huonerakennusten suunnittelussa ja toteuttamisessa muualla käytettyjä kehittämismenetelmiä osaston omaan toimintaan.

Suunnittelutoimisto. Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 89. Näistä oli 47 kohdetta suunnittelutoimiston tehtävänä ja 42 oli annettu yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi. Toimiston rakennesuunnittelijat laativat rakennepiirustukset 50 työtä varten. Ulkopuolisilla rakennussuunnittelutoimistoilla oli tekeillä yhteensä 27 eri rakennuksen töiden suunnittelu. Lisäksi oli yleisiä ja yhteisiä väestönsuojia suunnitteilla 13, joista ulkopuolisilla suunnittelijoilla oli tekeillä 5 yleissuunnitelmaa. Omia rakenne- ja maastotutkimustöitä tehtiin 33.

Koneteknillinen toimisto. Koneteknillinen toimisto hoiti talorakennusosaston rakennuskohteiden LVI-, sähkö- ja teletekniset sekä muut konetekniset rakennuttajatehtävät, antoi asiantuntija-apua kaupungin eri laitoksille ja hallintokunnille sekä valvoi liikelaitoksia lukuun ottamatta kaupungin kiinteistöjen LVI-, säätö- ja sähkölaitteiden hoitoa ja kuntoa. Suunnittelutehtävät uudisrakennusten osalta hoidettiin pääasiassa ulkopuolisten suunnittelutoimistojen avulla.

Koneteknillisen toimiston tärkeimmät työkohteet ilmenevät suunnittelutoimiston ja työtoimiston rakennuskohdeluetteloista.

Työtoimisto.

V. 1970 valmistuneet rakennukset:

Urakalla:

	m³	m³
Töölön kirjasto	11 200	
Myllypuron sairaskodin henkilökunnan asuinrakennus	9 830	
Nuorten työkoti	3 100	
Tervalammen työlaitoksen hoidokkirakennus	8 200	
Mellunkylän vastaanottokoti, uusi osa	3 800	
Konalan ja Siltamäen tilap. kansakoulut	1 120	
Toisen linjan leikkikenttärakennus	380	37 630

Omana työnä:

	m³	m³
Kaupungintalon saneeraus	54 250	
Myllypuron sairaskoti	50 950	
Kontulan kansakoulu	18 385	
Mellunmäen kansakoulu	15 880	
Kallion kansakoulun peruskorjaus	28 725	
Kivelä–Hesperian B-tornitalon muutos	24 900	193 090
	Yhteensä	230 720

Kalliosuojat:

	m²
Liusketien kalliosuojan sisärakennetyöt	1 300
Graniittitien kalliosuojan sisärakennetyöt	1 500

Uudisrakennus- ja saneeraustyöt 1.1.1971:

Urakalla:

	m³	m³
Konsertti- ja kongressitalo	94 000	
Laajasalon vanhusten asuintalo	31 290	
Mellunkylän vastaanottokoti, vanha osa	1 600	126 890

Omana työnä:

Rahatoimiston korttelin (n:o 31) saneeraus	23 520
Moottoriajoneuvokorjaamo	29 140
Erikoislääkäriasema	46 800
Vuosaaren kansakoulu	23 300
Vuosaaren lastentarha	4 400
Jätteenpolttolaitoksen laajennus	33 740
Kotikallion lastentarha	6 200
Hyvösen lastenkoti	5 000
Veräjämäen lastentarha	4 100
Laakson sairaala, läntisen potilasrakennuksen peruskorjaus	26 590

Aleksis Kiven kansakoulun peruskorjaus	23 000 225 790
Rakenteilla yhteensä	352 680

Kalliosuojien sisärakennetyöt:
Erottajan kalliosuojan sisärakennetyöt
Strömbergintien kalliosuojan sisärakennetyöt
Myllypuron kalliosuojan sisärakennetyöt

Puhtaanapito-osasto

Osaston toiminta jakaantui:

Kiinteistöpuhtaanapitoon, johon kuuluu kiinteistöjätteiden kuljetus ym. tilausliikenteen harjoittaminen, jätteiden käsittely ja hävittäminen sekä siihen liittyen lämmön, sähkön, veden ja jätteiden myynti, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten hoito- ja kunnossapito sekä veden kuljetus yksityistalouksille.

Katupuhtaanapitoon, johon kuuluu katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama-alueiden kesä- ja talvipuhtaanapito, lumenkaatopaikkojen järjestäminen ja hoito sekä hiekoitushiekkavarastojen hoito.

Henkilökunnan vahvuus oli 31.12.1970 yhteensä:

24 (24) vakinaista viranhaltijaa,
5 (5) tilapäistä viranhaltijaa,
57 (51) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Puhtaanapito-osaston pysyvässä käytössä oli kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavat määrät:

kuorma- ja erikoisautoja	92 (87)
pakettiautoja	27 (27)
kasteluautoja	3 (3)
lakaisukoneita, isoja	13 (12)
lakaisukoneita, pieniä	2 (2)
tiehöyliä	20 (18)
traktoreita, kumipyörä-	117 (117)
hiekanlevittimiä autoihin	45 (45)

Kiinteistöpuhtaanapito. Jätteenkuljetusasioitten hoito on keskitetty Hämeentie 90:ssä sijaitsevaan työnjohtokeskukseen. Työ tapahtuu kaksivuorotyönä kummankin vuoron hoitaessa omaa alueellista piiriään kaupungissa. Käymälälannan ja talousveden kuljetukset hoitaa eri piiri, joka huolehtii myös hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä ja yleisten käymälöiden hoidosta ja kunnossapidosta. Tuhkan kuljetus hoidetaan kokonaan yksityistä kalustoa käyttäen, mutta työnjohtoa ja työjärjestelyä varten on osastolla oma työnjohtopiirinsä.

Jätteenkuljetus on kokonaisuudessaan tilausliikennettä laskutuksen tapahtuessa kaupungin tietojenkäsittelykeskusta hyväksi käyttäen.

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä (m^3) v. 1970.

Paikka	Omat autot	Vieraat autot	Yhteensä
Kyläsaari	329 221	603 024	932 245
Iso-Huopalahti	128 820	1 326 367	1 455 187
Vuosaari	31 183	413 048	444 231
Maantäyttöpaikat	29 764	—	29 764
Yhteensä	518 988	2 342 439	2 861 427

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toimesta järjestetty Iso-Huopalahteen ja Vuosaareen. Kaatopaikat hoidettiin ns. valvotun kaatopaikan työmenetelmällä. Työ oli kokonaan koneellistettu, laahauskaivukoneen ja puskutraktorin ollessa päätyövälineinä. Jätteet peitettiin päivittäin ja syntynyt niitty kalkittiin välittömästi ja kylvettiin kesällä nurmeksi. Ison-Huopalahden kaatopaikan pintakerroksiin otettiin vastaan mädätettyä viemärilietettä, joka pumpattiin maasta ja jätteistä rakennettuihin altaisiin viereisestä Talin jätevedenpuhdistamosta.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa yhdeksännen täyden toimintavuotensa ja pystyi polttamaan noin 34 % hävitettävästä polttokelpoisesta jätemäärästä.

Vuonna 1969 laajennettiin laitoksen höyrykattiloita, jolloin niiden teho nousi n. kaksinkertaiseksi. Tehon nousun ansiosta laitoksen tuotanto on voitu pitää häiriöiden sattuessakin tasaisempana eikä täydellisiä toimituskatkoja ole enää päässyt syntymään. Tuotannon nousun hyväksi käyttöä varten tilattiin laitokseen v. 1969 tsekkiläinen 3,5 MW turbogeneraattorilaitos ja lämmönsiirtimet loppulämmön myymiseksi sähkölaitoksen vesikaukolämpöverkkoon. Samalla tehtiin päätös laitoksen laajentamisesta myös jätevarastopuolelle. Varsinaisiin laajennustöihin päästiin käsiksi vasta v. 1970 puolella, joten kattilatehoa ei vielä voitu käyttää hyödyksi täydessä laajuudessa.

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 51 osaston omaa ja vakinaisemmin 5 yksityisautoa. Vuoden aikana hankittiin uudentyyppinen käymälälannan kuljetusauto.

Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät (m^3) v. 1970

Jätteiden laatu	Viety kaatopaikoille	Viety jätteenpolttolaitokseen	Yhteensä
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä	158 308	329 221	487 529
Tuhkaa	24 384	—	24 384
Makkilantaa	1 695	5 403	7 098
Hajoituskaivosakkaa	30 340	—	30 340
Yhteensä	214 727	334 624	549 351

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävitettiin 2 392 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolille kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 28 019 m^3.

Erilaista jätettä noudettiin seuraavista kiinteistömääristä:

Kaupungin omistamia kiinteistöjä:	
kiinteistöt	703
rakennustyömaat	114
Muiden kuin kaupungin omistamia kiinteistöjä:	
kiinteistöt	9 752
rakennustyömaat	186
Kaupungin yleisiä käymälöitä	17
Kaupungin yleisiä vedenheittopaikkoja	21
Hajoituskaivojen tyhjennys suoritettiin, taloja	1 188
Sadevesikaivoja tyhjennettiin	459
Makkiastioiden tyhjennys suoritettiin, taloja	1 426

Katupuhtaanapito. Rakennusjärjestyksen muutoksella, jonka sisäasiainministeriö vahvisti 23.7.1969, kaupunki otti tehtäväkseen yleisin varoin kaikkien katujen ajoratojen aurauksen, muun puhtaanapidon jäädessä edelleen tontinomistajien tehtäväksi. Muutos mahdollisti töiden uudelleen järjestelyn siten, että kolme työkonepiiriä 2-vuorotyötä tehden hoiti I lk:n katujen ja eräitten muitten tärkeitten liikenneväylien ajoratojen aurauksen, höyläyksen ja hiekoituksen 15 katupiirin hoitaessa syrjäiset kadut, kaikki jalkakäytävät sekä satamat. Järjestelyä kehitettiin edelleen v:n 1970 aikana. Lumenkaatopaikkojen hoito oli edelleen omana piirinään.

Hiekoitushiekka oli varastoitu neljään kallioon louhittuun hiekkasiiloon, nimittäin Alppilassa, Taivaskalliossa, Herttoniemessä ja Pajamäessä. Lisäksi oli kaksi avovarastoa eri puolilla kaupunkia. Uusi kallionsisäinen hiekkavarasto valmistui Munkkisaareen kertomusvuoden aikana.

Autojen ja työkoneiden käytön tehostamiseksi ne oli keskitetty pääasiassa työkonepiireihin, jotka tekevät työtä pääväylien hoidon lisäksi alueellisesta piirijaosta välittämättä tilausten mukaan. Lakaisukoneet keskitettiin kokonaan työkonepiireihin, joiden työt oli

järjestetty kaksivuorotyön puitteisiin myös kesäaikana.

Rakennusjärjestyksen muutoksen tehtyä katujen auraussopimukset tarpeettomiksi tilaustyötä tehtiin talvisin vain katujen jalkakäytävillä sekä yksityisillä teillä.

Talvipuhtaanapitosopimuksia oli 732:n ja kesäpuhtaanapitosopimuksia 90 kiinteistön kanssa.

Edellisten lisäksi hoidettiin kaupungin 285:n ja valtion 378:n kiinteistön, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen ym. kiinteistöjen katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoiti ns. Eiran ja Kaivopuiston kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonaan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaettiin tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa-alueen pinta-alojen suhteessa. Rakennusjärjestyksen muutos tuli koskemaan myös tämän alueen ajoratoja.

Puhtaanapito-osaston aurattavasta tiepituudesta oli valmiita katuja n. 740 km, keskeneräisiä katurakennustyömaita 120 km ja tiehoitokuntien yksityisteitä 155 km eli tietä yhteensä 1 015 km.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 21. Lumenkaatopaikkoina oli entistä enemmän pyritty käyttämään jätevedenpuhdistamojen purkujohdon suualueita, jotta lumi on saatu sulaan veteen ilman kasan muodostusta. Kaatopaikoille tuodut lumimäärät ilmenevät eripainoksessa olevasta taulukosta.

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 84 771 m³. Luvussa olivat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneellä kerätyt rantaroskat. Töiden rationalisoimiseksi katuroskia kuljetettiin kiinteistöjätteen erikoisautoilla mm. toreilta ja satamista, joihin oli sijoitettu tarvittava määrä vaihtolavoja. Näin kuljetettujen jätteiden määrä oli 51 389 m³.

Vuosi 1970 oli kansainvälinen luonnonsuojeluvuosi, jonka toteuttamiseen puhtaanapito-osasto osallistui eri tavoin. Osaston toimesta järjestettiin mm. erilaisia siivoustalkoita, joiden tuloksena kertyi rannoilta ja puistometsistä 2 500 m³ roskia ja jätteitä.

Puhtaanapito-osaston menot ja tulot olivat v:n 1970 aikana seuraavat:

Menot:

	mk
Varsinaiset palkkamenot	594 911
Muut palkkamenot	12 489
Sosiaalimaksut	132 257
Huoneistomenot	478 754
Kalusto	136 733
Tarverahat	234 347
Katujen, teiden, yleisten paikkojen ja satama- ym. alueiden puhtaanapito	16 192 781
Jätt.kulj. ja muu tilausliikenteen harjoittaminen	4 205 129
Yl. mukavuuslaitosten hoito ja kunnossapito	495 294
Jätt.käsittelypaikkojen hoito ja kunnossapito	1 890 737
Vuokrat maa-alueista ja rakennuksista	26 831
Pääomakustannukset	1 303 535
Työllisyystyöt	31 118
Yhteensä	25 734 916

Tulot:

Sop. muk. katu- ja satamapuhtaanapito	4 172 649
Jätt.kulj. ja muu tilausliikenteen harjoittaminen	3 335 789
Yleiset käymälät	53 819
Lämmön, höyryn, veden, jätteen ja sähkön myynti	563 206
Muut tulot	553 683
Yhteensä	8 679 146

Puisto-osasto

Puisto-osasto huolehti kaupungin yleisten puistojen suunnittelusta ja rakentamisesta sekä kasvihuoneiden, taimiston, leikkikenttien ja yleisten puistojen kunnossapidosta. Sen toimesta hoidettiin talvella luistinratoja sekä kesällä kahluu- ja koristelammikoita.

Osasto hoitaa myös kaupungin eri laitosten ja virastojen hallinnassa olevien tonttien puistoja sekä niitä valtion, seurakuntain ja yksityisten kiinteistöjen istutuksia, jotka kaupunki on ottanut hoitaakseen. Puisto-osasto suorittaa myös tilaustöitä kaupungin toisille laitoksille ja virastoille.

Henkilökunnan vahvuus 31.12.1970:

16 (15) vakinaista viranhaltijaa,
— (1) tilapäinen viranhaltija,
24 (20) työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Työntekijöiden lukumäärä vaihteli töiden kausiluontoisuudesta johtuen huomattavasti vuodenajoittain. Se oli pienimmillään tammikuussa 153 (224) työntekijää ja suurimmillaan kesäkuun ja heinäkuun vaihteessa 577 (771) työntekijää.

Puistosuunnitelmat. Suunnittelutoimistossa laadittiin 64 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksesta 15 kpl. Muita piirustuksia laadittiin 21 kpl.

Luistinradat ja kelkkamäet. Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 42 luistinrataa ja 69 kelkkamäkeä. Luistinratojen yhteinen pinta-ala oli n. 65 750 m². 16 luistinrataa oli valaistu iltaisin.

Leikkikentät. Leikkikenttiä rakennettiin: Lapinmäentien, Vuosaaren, Vallilan, Lastenlehdon, Fredrik Stjernvallin puiston ja Munkkiniemen kentät.

Puistot. Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu kesän aikana kuuteentoista ja talvella neljääntoista kunnossapitopiiriin.

Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

	Kohteiden luku	ha
Yleisiä puistoja	645	505
Eräitten kaupungin laitosten puistoja	203	98
Sopimusten perusteella hoidettavia puistoja	22	9
Yhteensä	848	603

Heinänsiementä käytettiin n. 13 000 kg. Ryhmäruusuja istutettiin 6 025 kpl sekä erilaisia yksivuotisia koristekasveja n. 90 000 kpl. Sipulikasveja kukki puistoissa 38 650 kpl.

Vesijohdot. Uusia vesijohtoja asennettiin: Jakomäen leikkikentälle ja Kaupunginteatterin puistoon. Näistä oli 31.5 jm talvijohtoa ja 117.5 jm kesävesijohtoa.

Suoja-aidat. Panssariverkkoaitoja rakennettiin leikkikenttien suojaksi seuraavasti:

	jm
Alppipuisto	185
Katajanokan puisto	110
Puotinharju	98
Lapinlahdenkadun puisto	81
Hesperian puisto	168
Yhteensä	642

Laskutustyöt. Puisto-osasto suoritti erilaisia puistonhoito- ja rakennustöitä eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille yhteensä 1 271 550 mk:n arvosta.

Tulot.	mk
Kaupungille kuulumattomien istutusten kunnossapito	11 615
Kaupunginpuutarhan tulot	124 974
Vuokrat	3 186
Luontoisedut	9 855
Muut tulot	143 859
Yhteensä	293 487

Taimisto. Taimistosta istutettiin puistoihin:

	kpl
Lehtipuita	1 278
Havupuita	851
Köynnöskasveja	188
Koristepensaita	23 237
Perennoja	11 151
Kukkasipuleita	42 230
(Hollannista	38 650)

Kasvihuoneet ja lavatarha. Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 90 000 kpl ryhmäkasveja.

32. Satamalaitos

Yleiskatsaus

Toimintavuoden 1970 alussa saapui yllättäen surunviesti satamalaitokselle, että satamajohtaja Kristian Eiro oli kuollut 11.1. viikonlopun hiihtoretkellä Pernajassa. Hän oli syntynyt 13.11.1905 Viipurissa, joka oli hänen kotikaupunkinsa alueluovutukseen asti.

Satamajohtaja Kristian Eiron toimikausi 1.6.1953–11.1.1970 merkitsi Helsingin sataman kehityksessä keskeytymätöntä rakennustoimintaa. Sotien vuoksi suorittamatta jäänyt sataman rakentaminen alkoi hänen monipuolisen kokemuksensa ja johtajataitonsa ansiosta saavuttaa pääkaupungin meriliikenteen edellyttämän tason. Erityisesti toimintavuoden tapahtumista on tässä mielessä mainittava Länsisataman talletusvaraston ja 40 tonnin tehoisen konttinosturin rakentaminen, joihin ryhdyttiin satamajoht. Eiron aloitteesta.

Toimintavuonna satamaliikenteen kehitys oli varsin suotuisa, sillä niin ulkomaisessa kuin kotimaan liikenteen viennissä ja tuonnissa tapahtui kasvua. Havainnollisen kuvan suhdannevaihtelujen vaikutuksesta Helsingin sataman tavaraliikenteeseen antavat vuosien 1967–1970 liikenneluvut:

	1967		1968		1969		1970
	Kasvu	% ±	Kasvu	% ±	Kasvu	% ±	
Ulkomainen							
tuonti	2 615 974	+ 0.9	2 638 170	+ 1.8	2 686 878	+15.0	3 089 576
vienti	440 743	+16.2	512 337	+31.2	672 280	+16.2	780 937
Yhteensä	3 056 717	+ 3.1	3 150 507	+ 6.6	3 359 158	+15.2	3 870 513
Kotimainen							
tuonti	2 067 543	— 7.7	1 908 210	+24.4	2 373 397	+ 9.8	2 606 133
vienti	39 608	+48.8	58 953	—37.8	36 659	+16.6	42 773
Yhteensä	2 107 151	— 6.6	1 967 163	+22.5	2 410 056	+ 9.9	2 648 906
Tuonti ja vienti							
ulkomainen	3 056 717	+ 3.1	3 150 507	+ 6.6	3 359 158	+15.2	3 870 531
kotimainen	2 107 151	— 6.6	1 967 163	+22.5	2 410 056	+ 9.9	2 648 906
Yhteensä	5 163 868	— 0.9	5 117 670	+12.7	5 769 214	+13.0	6 519 419

Edellä esitetyistä vertailuluvuista ilmenee, että ulkomaisen tuonnin puolella tapahtui vuosina 1967, 1968 ja 1969 kasvun pysähtyminen. Viennin puolella sitävastoin kasvu oli huomattava. Suhdannevaihtelun aallonpohjan syvyyteen tuonnissa vaikutti myös syksyllä 1967 toimeenpantu devalvaatio, kun taas viennin puolella devalvaation virkistävä vaikutus on selvästi nähtävissä. Ulkomainen liikenne kokonaisuudessaan onkin yhteenlaskettujen lukujen mukaan kasvanut ko. vuosina.

Kotimaan liikenteessä vain tuonnilla on merkitystä, koska kotimainen vienti Helsingistä on kovin vähäistä. Kotimaisessa tuonnissa tapahtui vähentymistä v. 1968 samoin kuin Helsingin sataman kokonaisliikenteessäkin.

Kun liikenteen vähentymisen ohella tuli hintasäännöstely voimaan, taksoja ei voitu korottaa. Myös jo devalvaation »jälkihoito» edellytti pidättyväisyyttä hinnankorotuksissa erityisesti julkisella sektorilla. Tästä oli seurauksena, että vuosien 1967 ja 1968 taloudellinen tulos muodostui satamalaitoksessa tappiolliseksi. Vajaus ko. vuosina oli 506 452 mk ja 1 793 974 mk. Noususuhdanteen mukana, kun tavaraliikenne määrällisesti kasvoi, alkoi laitos jälleen tuottaa ylijäämää, mikä v. 1969 oli 687 397 mk ja v. 1970 se oli 3 571 359 mk. Myös hintasäännöstelyn poistaminen vaikutti taloudellisen tuloksen paranemiseen.

Varsinkin vuosikertomuksen kohteena oleva toimintavuosi osoittaa, ettei satamalaitoksen taloudellinen tulos muodostu veronmaksajille rasitukseksi, jos vain liikenteen määrä ja samalla säännöstelystä vapautuneena laitoksen tulot saavat kehittyä menoja vastaavasti. Tämän vuoksi liikenteen määrän lisääminen etenkin viennin alalla on tärkeätä, koska se tasoittaa suhdannevaihteluja, sillä viennissä muutokset tapahtuvat aikaisemmin kuin tuonnissa. Samalla saadaan sataman kapasiteetti tehokkaampaan käyttöön. Eri kysymys on, pitääkö ja missä määrin sataman kaltaisen laitoksen tuottaa vuosittain voittoa, vai onko talouselämää pyrittävä palvelemaan omakustannushinnoin.

Henkilökunta

Satamajohtajana toimi satamajoht. Kristian Eiro kuolemaansa 11.1. asti, vs. satamajohtajana nosturi-ins. Veikko Heinonen aikana 12.1.–30.6. ja 17.6. satamajohtajan virkaan valittu varat. Keijo Tarnanen astui virkaan 1.7. Osastopäällikkönä toimi kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamaliikenneosastolla merikapt. Eino Vihko, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastoimistoimen joht. Veikko Mielonen, nosturiosastolla nosturi-ins. Veikko Heinonen sekä satamarakennusosastolla satamarak. päätl. Veli Rahikainen.

Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa 664, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 206 ja tuntipalkkaisia 353. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

	Virkasuhteessa	Työsuhteessa: Kuukausipalkkaisia	Työsuhteessa: Tuntipalkkaisia	Yht.
Kansliaosasto [1]	8	1	—	9
Kassa- ja tiliosasto	46	10	—	56
Satamaliikenneosasto	46	18	—	64
Varastoimis- ja laiturihuolto-osasto.	264	116	3	383
Nosturiosasto	247	—	—	247
Satamarakennusosasto	53	61	350	464
Yhteensä	664	206	353	1 223

Henkilökunnasta oli miehiä 1 085 ja naisia 138.

[1]) Satamajohtaja mukaan luettuna.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattia-ala oli kertomusvuoden päättyessä 96 475 m² ja Länsisataman varastorakennusten 92 865 m². Sörnäisten satamassa oli varastotilaa 12 900 m².

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvyisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuonna 8 798 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 40 980 m².

Länsisatamaan valmistui 23.11. uusi suuri yleinen talletusvarastorakennus, jonka rakennustyöt oli aloitettu v. 1967. Rakennuksen kokonaistilavuus on 196 345 m³ ja pinta-ala 41 690 m². Paitsi varastotiloja on rakennuksessa satamalaitoksen ja tullin toimistotiloja. Kertomusvuoden aikana valmistui Länsisatamassa toinenkin varastorakennus, L 6, jonka kuutiotilavuus on 31 690 m³ ja pinta-ala 3 795 m². Sörnäisten satamaan valmistui kertomusvuonna varastorakennus S 2, kuutiotilavuus 47 300 m³ ja pinta-ala 6 000 m².

Kertomusvuoden aikana hankittiin yhä kasvavaa konttiliikennettä hoitamaan 40 tonnin tehoinen laiturinosturi Länsisatamaan Saukon laiturille. Nosturi painaa 500 tn ja on 50 m korkea. Puomin pituus on 79 m ja nosturi voi käsitellä 20–40 jalan suuruisia kontteja. Sitä voidaan myös käyttää tavallisiin nostoihin.

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 80 laiturinosturia, 3 autonosturia ja 84 haarukkatrukkia.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne läpi talven. Jään muodostus satamassa oli normaalia aikaisempi. Kaikki satamanosat olivat jäässä 20.12.1969 ja meri jäässä Helsingin kasuunille saakka 13.1.1970. Särkän salmi suljettiin 18.1. ja kaikki laivaliikenne ohjattiin Porkkalan kautta 23.1. Epäsuotuisista tuulista johtuen jäivät jo ensimmäiset jäät satama-alueelle ja Suomenlinnan ulkopuolella ollut jää painui kasaan jäätyen paikalleen. Näin muodostui sekä Kustaanmiekan ulkopuolelle että Pihlajasaarten luo paksuja, yhteenjäätyneitä sohjovalleja, jotka vaikeuttivat sataman laivaliikennettä koko talven ajan. Tämä ja ajoittaiset ankarat pakkaskaudet aiheuttivat sen, että talvi oli kertomusvuonna jäätalvena normaalia vaikeampi. Särkän salmi avattiin meriliikenteelle 25.3. ja 18.4. alkaen ohjattiin kaikki alukset Harmajan kautta. Satama oli täysin jäätön 30.4.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 6 707 (ed. v. 6 596) alusta, joiden nettovetomäärä oli 5 046 083 (4 930 508) rekisteritonnia, ja sieltä lähti 6 698 (6 580) alusta, joiden nettovetomäärä oli 5 038 250 (4 919 239) rek.tn. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä lisääntyi 111 aluksella ja nettovetomäärä 115 575 rek.tn eli 2.3 %, lähteneiden alusten lukumäärä lisääntyi 118 aluksella ja vetomäärä 119 011 rek.tn eli 2.4 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia
Saapuneet alukset:						
Tammikuu	216	251 372	53	32 897	269	284 269
Helmikuu	157	191 206	46	63 494	203	254 700
Maaliskuu	167	181 830	61	74 470	228	256 300
Huhtikuu	214	232 458	47	45 164	261	277 622
Toukokuu	343	387 102	190	75 304	533	462 406
Kesäkuu	382	461 430	414	91 753	796	553 183
Heinäkuu	408	493 457	428	77 972	836	571 429
Elokuu	420	570 628	461	79 388	881	650 016
Syyskuu	354	395 067	503	105 117	857	500 184
Lokakuu	325	364 816	278	53 896	603	418 712
Marraskuu	296	295 391	326	63 367	622	358 758
Joulukuu	284	339 316	334	119 188	618	458 504
Koko vuosi	3 566	4 164 073	3 141	882 010	6 707	5 046 083
Kotipaikka						
Helsinki	1 103	1 798 426	313	324 264	1 416	2 122 690
Muualla kotimaassa	574	575 197	2 828	557 746	3 402	1 132 943
Ulkomailla	1 889	1 790 450	—	—	1 889	1 790 450
Lähteneet alukset:						
Tammikuu	207	243 712	53	32 897	260	276 609
Helmikuu	154	188 182	46	63 494	200	251 676
Maaliskuu	168	185 579	61	74 470	229	260 049
Huhtikuu	214	227 580	47	45 164	261	272 744
Toukokuu	343	386 777	190	75 304	533	462 081
Kesäkuu	372	447 684	414	91 753	786	539 437
Heinäkuu	407	501 544	428	77 972	835	579 516
Elokuu	421	564 806	461	79 388	882	644 194
Syyskuu	363	408 146	503	105 117	866	513 263
Lokakuu	325	365 343	278	53 896	603	419 239
Marraskuu	293	298 269	326	63 367	619	361 636
Joulukuu	290	338 618	334	119 188	624	457 806
Koko vuosi	3 557	4 156 240	3 141	882 010	6 698	5 038 250
Kotipaikka:						
Helsinki	1 104	1 801 206	313	324 264	1 417	2 125 470
Muualla kotimaassa	576	576 147	2 828	557 746	3 404	1 133 893
Ulkomailla	1 877	1 778 887	—	—	1 877	1 778 887

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 44:ää eli 1.2 % ja vetomäärä 20 218 nettorek.tn eli 0.5 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Lähteneiden alusten lukumäärä oli 51:tä eli 1.5 % ja vetomäärä 23 654 rek.tn eli 0.6 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 677, yhteensä 2 373 623 nettorek.tn eli 57.0 % ja ulkomaisia 1 889, yhteensä 1 790 450 rek.tn eli 43.0 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä.

Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 680, yhteensä 2 377 353 nettorek.tn eli 57.2 % ja ulkomaisia 1 877, yhteensä 1 778 887 rek.tn eli 42.8 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten vetomäärästä.

Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 67:ää eli 2.2 % ja vetomäärä 95 357 nettorek.tn eli 12.1 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse

3 089 576 painotn tavaraa ja lähti ulkomaille 780 937 painotn. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 870 513 painotn (ed. v. 2 686 878, 672 280 ja 3 359 158). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 402 698 painotn eli 15.0 %. Vienti lisääntyi 108 657 painotn eli 16.2 % koko ulkomaisen tavaraliikenteen lisääntyessä 511 355 painotn eli 15.2 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausille seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonnia	Vienti painotonnia	Yhteensä painotonnia
Tammikuu...	201 716	60 423	262 139
Helmikuu ...	188 161	86 277	274 438
Maaliskuu ...	151 711	55 512	207 223
Huhtikuu ...	206 646	67 108	273 754
Toukokuu ...	265 271	68 010	333 281
Kesäkuu	282 620	60 858	343 478
Heinäkuu ...	298 293	67 534	365 827
Elokuu	362 937	58 332	421 269
Syyskuu	270 464	70 808	341 272
Lokakuu	291 647	61 728	353 375
Marraskuu ...	263 414	59 397	322 811
Joulukuu ...	306 696	64 950	371 646
Koko vuosi	3 089 576	780 937	3 870 513

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 751 907 painotn eli 56.7 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 337 669 painotn eli 43.3 % (ed. v. 58.7 % ja 41.3 %). Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 398 738 painotn eli 51.1 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 382 199 painotn eli 48.9 % (ed. v. 47.2 % ja 52.8 %). Koko Helsingin tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 2 150 645 painotn eli 55.6 % ja ulkomaisten alusten osalle 1 719 868 painotn eli 44.4 % (ed. v. 56.4 % ja 43.6 %).

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1970 ja 1969 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1970 painotonnia	1969 painotonnia
Kappaletavara [1]	733 533	468 761
Metallit ja metallitavarat [1]	309 969	319 453
Vilja ja viljatuotteet	13 391	8 414
Kivihiili ja koksi	970 879	735 362
Öljyt	557 763	616 257
Lannoitusaineet	6 370	16 473
Muu tavara [1]	497 671	522 158
Yhteensä	3 089 576	2 686 878

Vientitavarat jakaantuivat v. 1970 ja 1969 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1970 painotonnia	1969 painotonnia
Kappaletavara	130 210	140 573
Paperi ja kartonki	260 964	167 982
Puuhioke ja selluloosa ...	12 216	24 703
Vaneri	50 297	34 467
Sahattu puutavara	100 777	115 900
Sahaamaton puutavara ..	66 302	9 524
Muu tavara	160 171	179 131
Yhteensä	780 937	672 280

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 33 884 std, edellisenä vuonna 41 393 std. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 99 265 m³, edellisenä vuonna 14 249 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 2 606 133 painotn ja lähti 42 773 painotn. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis

[1] Tilaston laatimisperusteiden muuttumisesta johtuen vuosien 1969 ja 1970 luvut eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia.

2 648 906 painotn (ed. v. 2 373 397, 36 659 ja 2 410 056 painotn). Tavaraliikenne lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 238 850 painotn eli 9.9 %.

Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1970 painotonnia	1969 painotonnia
Hiekka	938 594	932 042
Kalkki ja sementti	192 447	149 923
Öljyt	1 428 491	1 254 972
Vilja	1 255	1 983
Kalat	38	47
Muu tavara	45 308	34 430
Yhteensä	2 606 133	2 373 397

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1970 painotonnia	1969 painotonnia
Öljyt	12 739	20 073
Koksi	29 596	14 886
Vilja	436	1 700
Muu tavara	2	—
Yhteensä	42 773	36 659

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 170 096 matkustajaa ja lähti 172 583 (ed. v. 160 995 ja 161 168).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 247 t kulkien tänä aikana 842 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 329 tn, koneöljyä 496 kg ja hiiltä 3 910 kg. Alus toimitti 45 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 19 790 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 1.4.–4.5. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli toiminnassa 679 t kulkien tänä aikana 2 444 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 149 tn ja koneöljyä 1 295 kg. Turso toimitti 146 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 73 100 mk. Turso antoi aluksille vettä 468 tn, jonka kuljetuksesta veloitettiin 4 580 mk. Alus oli telakalla 11.–29.5. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittareiden mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 93 259 m³, josta 77 428 m³ myytiin aluksille, 7 513 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 323 m³ ja Turso 562 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 28 alusta, joista 26 oli kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 2 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 205 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 33 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 100 015 (ed. v. 98 201) ja tuntimäärä oli 1 814 eli 1.8 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Lisäystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Katajanokan laituri 2 211 t eli 6.2 %, Jätkäsaaren laiturin 25-tonnin nosturi 465 t eli 28.7 % ja kappaletavaranosturit 2 406 t eli 5.8 % sekä Sörnäisten sataman 150-tonnin nosturi 65 t eli 20.8 %. Vähennystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Matkustajalaituri 1 841 t eli 31.7 %, Saukon hiilisataman nosturit 393 t eli 11.4 % ja Sörnäisten satamanosturit 1 271 t eli 12.4 %. Saukon sataman uuden 40-tonnin konttinosturin käyttötunteja oli 172.

Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuivat seuraavasti:

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama				Sörnäisten satama		Käyttötunteja yhteensä
	Matkustajalaituri	Katajanokka	Jätkäsaari		Saukko		Hana- ja Sompasaari		
	kpl-tavaranosturit, 6 kpl	kpl-tavaranosturit, 28 kpl	25-tonnin nosturi, 1 kpl	kpl-tavaranosturit, 29 kpl	Hiilinosturit, 4 kpl	40-tonnin konttinosturi, 1 kpl	kpl-tavara- ja hiilinosturit, 10 kpl	150-tonnin nosturi, 1 kpl	
1970									
Tammikuu	578	2 613	183	3 863	175	—	581	4	7 997
Helmikuu	656	3 243	137	2 686	130	—	276	57	7 185
Maaliskuu	319	4 021	161	4 289	116	—	330	25	9 261
Huhtikuu	603	4 544	178	4 993	138	—	616	34	11 106
Toukokuu	376	3 183	227	4 138	278	—	1 076	20	9 298
Kesäkuu	198	3 708	211	3 742	371	—	825	28	9 083
Heinäkuu	173	2 978	173	3 301	295	—	1 108	19	8 047
Elokuu	285	2 430	175	3 112	333	—	917	32	7 284
Syyskuu	126	2 765	198	3 358	298	—	874	44	7 663
Lokakuu	108	2 578	188	3 145	330	—	910	38	7 297
Marraskuu	320	2 418	168	2 859	337	—	509	13	6 624
Joulukuu	229	3 200	88	4 180	254	172	984	63	9 170
Koko vuosi	3 971	37 681	2 087	43 666	3 055	172	9 006	377	100 015
1969	5 812	35 470	1 622	41 260	3 448	—	10 277	312	98 201

Hiilinosturit. Kertomusvuoden aikana purettiin nostureilla aluksista 189 686 tn hiiltä, koksia ja muuta joukkotavaraa, mistä määrästä Saukon hiilisataman osuus oli 118 646 tn ja Sörnäisten sataman 71 040 tn. Saukon hiilisatamassa kuormattiin hiiltä ja koksia 19 224 tn. Uudella 40-tonnin konttinosturilla ehdittiin joulukuussa käsitellä 1 306 konttia.

Haarukkatrukkien (84 kpl) työtuntien lukumäärä oli 129 034.

Autonostureiden (3 kpl) työtuntien lukumäärä oli 2 223.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen talletusvarastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1968–1970 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1970		1969		1968	
	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn	Otettu tn	Annettu tn
Tammi–maaliskuu	7 059	9 568	8 643	9 168	6 991	8 509
Huhti–kesäkuu	12 819	7 343	11 642	9 238	11 359	7 661
Heinä–syyskuu	8 682	8 530	8 376	8 826	7 384	8 591
Loka–joulukuu	15 794	9 690	10 183	9 139	8 636	8 896
Koko vuosi	44 354	35 131	38 844	36 371	34 370	33 657

Kertomusvuoden alkaessa oli varastossa tavaraa 14 295 tn, joten varastoituna oli yhteensä 58 649 tn. Varastosta annettiin 35 131 tn ja v:een 1971 jäi varastoon 23 518 tn. Ta-

varanvaihto nousi kertomusvuonna 79 485 tonniin, vastaten 75 215 tn v. 1969 ja 68 027 tn v. 1968.

Yleiseen talletusvarastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 2 759, edellisenä vuonna 2 541 ja 2 788 v. 1968. Yleisestä talletusvarastosta annettujen tavaraerien luku oli vastaavasti 12 667, 14 322 ja 14 073.

Maan muista satamista saapui tullaamatonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1970 tn	1969 tn	1968 tn
Tammi–maaliskuu ...	11 438	8 449	8 385
Huhti–kesäkuu	10 585	9 043	6 710
Heinä–syyskuu	8 492	8 051	6 424
Loka–joulukuu	8 974	11 534	7 717
Koko vuosi	39 489	37 077	29 236

Vapaavarasto. Vapaavaraston esimiehenä toimi varastoimistoimen joht. Veikko Mielonen.

Vapaavarastoon otettujen ja sieltä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1970 ja 1969 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1970 Otettu tn	1970 Annettu tn	1969 Otettu tn	1969 Annettu tn
Tammi-maaliskuu	2 694	2 013	1 542	1 552
Huhti-kesäkuu .	3 327	2 998	1 840	1 609
Heinä-syyskuu .	2 701	2 920	1 597	1 946
Loka-joulukuu .	2 213	2 750	2 042	1 514
Koko vuosi	10 935	10 681	7 021	6 621

Kertomusvuoden alussa oli vapaavarastossa tavaraa 2 915 tn, joten varastoituna oli yhteensä 13 850 tn. Varastosta annettiin 10 681 tn ja v:een 1971 jäi varastoon 3 169 tn. Tavaranvaihto nousi kertomusvuonna 21 616 tonniin, vastaten 13 642 tn v. 1969 ja 12 884 tn v. 1968.

Vapaavarastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 1 675, edellisenä vuonna 1 366 ja 1 205 v. 1968. Sieltä annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 5 540, 4 261 ja 3 916.

Laiturihuoltotoimintaa v. 1968–1970 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaislasti tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1970					
Tammi-maaliskuu	450	59 178	54 406	337 203	180 655
Huhti-kesäkuu	573	58 929	53 719	377 464	192 349
Heinä-syyskuu	543	55 168	50 497	296 794	145 926
Loka-joulukuu	553	61 677	56 376	344 553	165 052
Koko vuosi	2 119	234 952	214 998	1 356 014	683 982
1969	2 130	229 294	213 140	1 187 431	630 562
1968	2 102	219 060	206 456	1 015 221	573 467

Kontti- ja suurlavaliikenne[1]). Satamaan saapuneiden konttien ja suurlavojen lukumäärä v. 1968, 1969 ja 1970 oli seuraava:

Vuosineljännes 1970	Kontit	Suurlavat	Yhteensä
Tammi-maaliskuu ...	2 063	2 418	4 481
Huhti-kesäkuu	2 378	2 121	4 499
Heinä-syyskuu	2 383	1 723	4 106
Loka-joulukuu	2 898	3 558	6 456
Koko vuosi	9 722	9 820	19 542
1969	6 567	5 176	11 743
1968	7 119	6 002	13 121

Mistä laiturihuollon kautta

1970	597	4 497	5 094
1969	463	2 060	2 523
1968	350	2 543	2 893

Sataman kautta vietiin kertomusvuonna 7 422 konttia.

Autovaakojen käyttö. Kertomusvuonna oli käytössä 3 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 33 833, edellisenä vuonna 36 726 ja 38 927 v. 1968.

Satamarakennustoiminta

Satamarakennusosaston tehtäviin kuuluvia töitä suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

Satamien kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 2 537 400 mk ja ylitysoikeus 250 000 mk. Määrärahoja käytettiin 2 732 058 mk, joten säästöä jäi 55 342 mk.

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleenkin rakennusten kunnon säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Kiinteiden laitteiden korjauksesta ja kunnossapidosta huolehdittiin.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja railojen viereisten aitojen asettaminen suoritettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väylämerkit, valopoijut ja loistot huollettiin. Suomenlinnan jäätie kunnostettiin, tarkkailtiin jään kantavuutta ja valvottiin liikennettä.

Satamiin vuotanutta öljyä kerättiin ja poistettiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 20 865 000 mk ja v:lta 1969 siirtyi 6 857 134 mk. Varoista, joita oli yht. 27 722 134 mk, käytettiin 25 568 544 mk ja v:lle 1971 siirtyi 2 153 590 mk.

L a i t u r i t. Jätkäsaaren laiturin rakennustöitä jatkettiin. Itäistä laituria viimeisteltiin, vuoden lopussa puuttui ainoastaan kiskotus ja päällyste laiturin kärjestä 190 m:n matkalla. Teräsponttilaiturin taakse pumpattiin merihiekkaa n. 1 100 m³. Valtamerilaiturin rakentamista jatkettiin, vuoden lopussa kaikki vedenalaiset rakenteet valmistuivat.

Saukon laiturin vahvistamista konttinosturia varten jatkettiin, nosturin kiskotusta valmistui 55 m. Tammasaaren laiturin arkut upotettiin ja ankkuroitiin. Nurmisen laituri valmistui kesäkuussa. Linnanlaiturin (Suomenlinnan lauttalaiturin) korjaustyöt aloitettiin ja jatkuivat v:een 1971.

Sompasaaren lauttasataman työt jatkuivat. Uutta raidetta naulattiin 350 m. Lauttapaikka 2:n perustustyöt aloitettiin. Laituripaikka 3:n laituri valmistui, edustan ruoppaustyöt jatkuivat edelleen. Hiekkalaiturin nosturirataa valmistui 132 m. Samoin valmistui uusi kompassintarkastustihtaali Tervasaaren pohjoispuolella.

Herttoniemen öljynerotuskaivo valettiin, koneistojen asennus tapahtuisi v. 1971. Öljylaiturin öljynpurkausvarret asennettiin.

[1]) Tilastoissa on v:sta 1969 lähtien otettu huomioon vain 20 jalan ja sitä suuremmat kontit.

Väylät. Katajanokalle Lonnan ohi tuleva väylä syvennettiin —9.0 m, ruopattiin n. 8 500 m³.

Hanasaaren satama-altaasta ruopattiin n. 30 000 irto-m³.

Rautatiet ja ratapihat. Sörnäisten ratapihalla tehtiin Åkermanin uudelle varastolle 180 m:n pituinen pistoraide, samoin Finnexpressenin uudelle varastolle 120 m raidetta.

Kadut, kentät ja viemärit. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä: Länsisatamassa n. 25 000 m², Sompasaaressa n. 25 000 m² ja Vanhassa kaupungissa n. 4 500 m², yhteensä n. 55 000 m².

Viemäreitä rakennettiin yhteensä n. 750 m.

Rakennukset. Länsisataman talletusvarasto valmistui urakoitsijan Kulutusosuuskuntien Keskusliiton rakentamana. Vastaanottotarkastus tapahtui 24.11.

Jätkäsaaren varastorakennus L 6 valmistui urakoitsijan Liljeberg Oy:n rakentamana 13.11. sekä Sompasaaren varastorakennus S2 Laatubetoni Oy:n rakentamana 6.7.

Rakennuksiin käytettiin varoja kertomusvuonna yht. 17 292 989 mk.

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 640 000 mk ja niistä käytettiin 619 533 mk, joten säästöä jäi 20 467 mk.

Varasto- ja teollisuusalueiden katujen, rautateiden ja viemärien kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Herttoniemen Sahaajankadun avo-oja muutettiin viemäriksi 206 m:n matkalla ja rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 350 kpl. Viemärien suistot ja lumenkaatopaikat perattiin. Pesulautat huollettiin ja korjattiin.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 3 205 000 mk. V:lta 1969 siirtyi 826 496 mk. Varoista, joita oli 4 031 496 mk, käytettiin 3 266 203 mk, joten v:lle 1971 siirtyi 765 293 mk.

Kyläsaaren ja Herttoniemen teollisuus- ja varastoalueilla jatkettiin pengerrystöitä käyttäen kaupungilta tulevaa täytettä. Merisataman ratapihan muutostöitä jatkettiin. Pitkäsilta–Hakaniementorin rantamuurin tekoa jatkettiin. Linnanlaiturin perusteellinen korjaustyö Suomenlinnan lauttapaikan kohdalla aloitettiin toukokuun lopulla, työ jatkui v:een 1971. Salmisaaren rantojen järjestelytöitä jatkettiin.

Laskuun suoritetut työt. Vesilaitosta avustettiin sukellustöitä vaativissa tehtävissä.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen ja palolaitoksen veneitä telakoitiin.

Öljynpuristamon, Kaapelitehtaan, Telko Oy:n ja G. W. Sohlbergin raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäreihin. Öljyvaurioiden jälkiä puhdistettiin satama-alueilla.

Sähkölaitoksen laskuun ruopattiin Kellosaaren rantapenkereiden alustat, rakennettavan laiturin edusta ja sille johtavaa väylää yhteensä n. 140 000 irto-m³. Sörnäisissä »Merihakan» asuntoalueen rantapenkereen alta ruopattiin savea n. 60 000 m³.

Rakennusviraston katuosaston tilauksesta tehtiin viemäriä Jakomäessä 230 m ja aloitettiin viemärin tekemistä Malmin lentokentän laitaan.

Satamarakennusosaston hallintomenot ja työntekijäin sekä viranhaltijain erinäiset edut olivat yhteensä 1 820 028 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Toiminnan tulos. Satamalaitoksen ylijäämä oli 3 571 359 (ed. v. 687 397) mk. Talouselämän nousukauden jatkuessa v. 1970 tavaraliikenne kasvoi uusiin ennätyslukemiin. Tulojen suotuisaan kehitykseen vaikutti tällöin etenkin yksikkötavaran määrän lisääntyminen niin tuonnissa kuin viennissä.

Satamalaitoksen tuloutus oli kertomusvuonna 53 326 110 mk. Jos tuulaakimaksu otetaan huomioon, nousee tulojen määrä 57 474 102 mk:aan. Tulotileiltä suoritettiin menoja 6 503 191 mk, joten nettomäärä oli 46 488 179 mk ilman tuulaakia. Tulos poikkeaa talousarvioista 3 993 179 mk. Satamalaitoksen varsinaisia menoja oli 42 916 820 (39 139 122) mk. Menojen kasvu edellisestä vuodesta oli 3 777 698 mk ja tulojen 6 661 659 mk.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 24 361 477 mk, postisiirtotilille 9 980 868 mk, shekkitilille 16 293 079 mk ja tilitysteitse 1 398 609 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 52 034 033 mk (ed. v. 44 472 711 mk).

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 2 971 507 mk. Määrästä oli 2 951 142 mk kertomusvuoden ja 20 365 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 24 645 mk.

Laskutus. Laskutuksen määrän kehittyminen ilmenee veloitusasiakirjoina olevien tulliilmoituskirjojen lukumäärästä. Niitä oli kertomusvuonna 588 983 kpl, v. 1969 551 368 kpl ja v. 1968 507 914 kpl.

Satamarakennusosaston suorittamat laskutustyöt jakaantuivat seuraavasti: satamalaitoksen muille osastoille suoritetut työt 30 252 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetut työt 2 043 783 mk sekä yksityisille suoritetut työt 687 288 mk.

Osasto teki toimintavuoden aikana 106 esitystä ja lausuntoa satamalautakunnalle, 44 valtion ja muiden kaupungin virastoille ja laitoksille, 100 kirjelmää Helsingin kaupungin virastoille ja laitoksille ja 66 yksityisille liikkeille tai henkilöille. Kirjeenvaihtoa laitoksen piirissä oli 50 kpl.

Tulot. *Tulotilien yhdistelmä:*

Tulolaji	1967 mk	1968 mk	1969 mk	1970 mk
Liikennemaksut	14 182 183	14 322 406	17 309 558	20 736 825
Satamamaksut	2 361 327	2 195 234	2 137 590	2 348 099
Alusten tulot	91 970	77 182	84 635	97 710
Vesimaksut	193 760	180 770	161 235	171 029
Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut	3 778 909	4 099 535	5 089 823	5 594 610
Laiturihuoltotulot	3 194 042	2 953 928	3 334 506	4 000 423
Laituri- ja aluevuokrat	3 418 400	3 384 955	3 684 757	4 672 465
Varastosuojamaksut	904 336	856 858	926 417	1 053 347
Yleisen talletusvaraston vuokrat	969 064	971 909	1 036 342	1 259 565
Vapaavaraston vuokrat	367 108	339 677	339 525	422 109
Tulot yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä	573 712	543 432	570 448	572 085
Huoneistovuokrat	1 086 831	1 158 738	1 266 799	1 358 288
Korvaus satamarakennusosaston yleiskuluista	2 901 565	4 314 585	3 360 741	3 593 344
Muut tulot	465 789	459 746	524 144	608 280
	34 488 996	35 858 955	39 826 520	46 488 179
Tuulaaki	4 515 772	3 549 455	3 752 585	4 117 939
Yhteensä	39 004 768	39 408 410	43 579 105	50 606 118

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus, jakautui v. 1967–1970 kuukausittain seuraavasti:

	1967 mk	1968 mk	1969 mk	1970 mk
Tammikuu	4 032 537	3 640 548	3 936 521	4 888 444
Helmikuu	2 912 645	2 334 929	2 559 360	2 997 033
Maaliskuu	3 642 342	3 843 319	4 415 953	4 721 102
Huhtikuu	3 253 346	3 054 258	3 483 663	5 073 026
Toukokuu	3 004 618	3 393 645	3 531 289	3 874 970
Kesäkuu	3 351 123	3 555 484	3 940 711	4 673 979
Heinäkuu	2 690 122	3 022 701	3 212 036	4 009 867
Elokuu	2 684 783	2 257 430	2 856 480	3 089 792
Syyskuu	3 499 517	3 638 148	4 383 412	5 303 837
Lokakuu	2 702 712	3 134 709	3 512 297	3 363 855
Marraskuu	2 866 086	3 018 680	3 254 336	3 575 929
Joulukuu	4 364 934	4 514 559	4 493 047	5 034 464
Koko vuosi	39 004 765	39 408 410	43 579 105	50 606 118

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 20 736 825 mk, mistä tuontiliikennemaksua 16 999 414 mk, vientiliikennemaksua 1 768 877 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 1 968 534 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 388 099 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 714 663 mk. Liikennemaksuja palautettiin 97 278 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Hamina	210	14 138
Hanko	18 584	2 089
Hämeenlinna	11 802	—
Joensuu	2 792	—
Jyväskylä	15 899	—
Kaskinen	87	—
Kemi	892	—
Kokkola	13 424	—
Kotka	11 472	12 217
Kuopio	25 147	—
Lahti	91 982	—
Lappeenranta	2 604	—
Loviisa	1 509	—
Naantali	414	182 327
Oulu	8 833	—
Parainen	—	515
Pietarsaari	12 649	890
Pori	19 055	4 953
Porvoo	7 169	—
Raahe	38	—
Rauma	4 349	137
Savonlinna	1 200	—
Tampere	54 647	—
Tornio	6 645	14 902
Turku	64 111	475 210
Uusikaupunki	180	—
Vaasa	11 640	7 285
Varkaus	765	—
Yhteensä	388 099	714 663

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 4 117 939 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 3 977 490 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 140 449 mk. Tuulaakia palautettiin 30 053 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk
Hämeenlinna	5 019
Jyväskylä	18 751
Lahti	77 505
Lappeenranta	723
Tampere	37 897
Varkaus	554
Yhteensä	140 449

Satamamaksuja veloitettiin 2 348 099 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevien alusten osuus oli 1 956 107 mk ja kotimaan liikenteessä olevien alusten 198 727 mk. Jäämaksuja oli 193 265 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 336 029 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Alukset	mk
Helsinkiläiset	804 509
Muut suomalaiset	302 083
Ulkomaiset	849 515
Yhteensä	1 956 107

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 5 594 610 mk, mihin summaan sisältyy 513 974 mk laskennallisia tuloja laiturihuollon, vapaavaraston ja yleisen talletusvaraston veloituksista. Veloituksen jakaantuminen: kappaletavaranosturit 2 564 466 mk, Saukon hiilinosturit 241 233 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavaranosturit 317 990 mk, konttinosturi 28 557 mk, autonosturit 51 944 mk, trukit 2 390 420 mk. Palautuksia maksettiin 2 547 mk.

Laiturihuoltomaksujen määrä oli 9 589 534 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 5 340 385 mk, tullivalvontakustannukset 217 461 mk ja palautukset 31 265 mk otetaan huomioon, jää nettoveloitukseksi 4 000 423 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 4 672 465 mk, mistä määrästä 245 076 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 4 427 389 mk varastoalueiden vuokria. Palautuksia maksettiin 415 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 1 053 347 mk, mistä sopimuksilla vuokrattujen varastotilojen vuokrat olivat 366 474 mk ja paikanvuokrat 686 873 mk. Åkerman Oy:lle maksettiin vuokraa 58 625 mk. Palautuksia maksettiin 606 mk.

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 1 259 565 mk, mistä 706 388 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 553 304 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 127 mk.

Vapaavaraston maksuja oli 422 109 mk. Palautuksia maksettiin 1 717 mk.

Yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli veloitus 572 085 mk, josta 308 110 mk veloitettiin Katajanokalla ja 270 043 mk Länsisatamassa. Palautuksia maksettiin 6 068 mk.

Huoneistovuokria veloitettiin 1 358 288 mk, mistä määrästä 1 035 412 mk oli tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 322 876 mk. Palautuksia maksettiin 559 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 3 593 344 mk. Siitä oli tilitystuloja 3 521 695 mk ja korvauksia tilaustöistä 71 649 mk. Määrärahojen puuttumisen vuoksi korvauksia jäi tilittämättä 551 931 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 608 280 mk, mistä tilitystuloja 194 124 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: korvaus tuulaakin kannosta 41 179 mk, korvaus tullihuoneistojen puhtaanapidosta ja kalustosta 152 945 mk, sähkö 140 081 mk, vaakamaksut 44 985 mk, sairausvakuutuskorvaukset 102 347 mk, vahingonkorvaukset 14 568 mk, viivästyskorot ja perimispalkkiot 4 165 mk, punnus- ja kaappivuokrat 2 180 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 501 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 509 mk, luotsaukset ja kiinnitykset joulukuulta 32 136 mk, omaisuuden myynti 24 138 mk, telakointivuokrat 12 955 mk, lämpimän veden myynti 21 422 mk, muut sekalaiset tulot 14 169 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien 10. pääluokan; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt 08. pääluokassa sekä c) 2. pääluokan tullihuonemenot.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satama-pääluokassa määrärahoja yhteensä 41 974 399 mk, v:lta 1969 siirtyi 917 mk, lisämäärärahoja saatiin 185 314 mk ja ylitysoikeuksia saatiin 1 533 000 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 43 693 630 mk. Tilivuoden menoja oli 42 916 819 (ed. v. 39 139 122) mk, seuraavaan vuoteen siirrettiin 1 836 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvia määrärahoja oli 630 000 mk. Tilivuoden menoja oli 609 533 mk. Tullihuonemenojen määräraha oli 1 318 865 mk. Tilivuoden menoja oli 1 313 381 mk.

Sataman uudisrakennustöitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 8 101 583 mk v:lta 1969 ja kertomusvuoden määrärahat olivat 21 160 000 mk, ylitysoikeuksia 1 250 000 mk. Menoja suoritettiin 28 122 594 mk ja 3 983 mk palautettiin, joten v:een 1971 käytettäväksi siirtyi varoja 2 385 006 mk. Pääomamenojen ennakoita myönnettiin 2 850 000 mk, josta määrästä kertomusvuonna maksettiin 2 571 330 mk.

Yleisiä uudisrakennustöitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja oli 625 119 mk v:lta 1969 siirtyneitä ja 3 205 000 mk kertomusvuoden määrärahoja, ylitysoikeuksia 590 000 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 4 420 119 mk. Menot olivat

3 654 826 mk, joten v:een 1971 siirtyi 765 293 mk. Pääomamenojen ennakoita myönnettiin 1 910 000 mk, menot olivat 1 525 300 mk.

Käyttöomaisuus. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 187 651 407 mk ja vuoden lopussa 216 252 787 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 28 601 380 mk. Poistoja suoritettiin 5 596 738 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 11 467 889 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	44 373 113
Laiturit ja tihtaalit	70 664 281
Kiinteät laitteet	21 872 415
Alukset ja veneet	311 161
Rakennukset	71 830 929
Työlaivasto ja -kalusto	5 520 332
Autot, trukit ja autonosturit	1 594 156
Puhelinosuudet	86 400
Yhteensä	216 252 787

Palkat, sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut. Varsinaisia palkkamenoja oli yhteensä 20 860 232 mk, josta kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkamenot olivat 14 872 311 mk ja tuntipalkkaisen henkilökunnan 5 987 921 mk. Vastaavat sosiaaliturva- ja -vakuutusmaksut olivat yhteensä 1 668 845 mk sekä eläkekustannukset 3 093 723 mk, joten laitoksen palkkausmenot olivat kaikkiaan 25 622 800 mk.

33. Liikennelaitos[1])

Katsaus vuoden 1970 päätapahtumiin

Yleiset edellytykset julkisen liikenteen palvelukyvylle olivat edelleenkin hankalia. Yksityisautojen määrä lisääntyi jatkuvasti, joten liikenneruuhkien takia matkanopeudet jäivät hitaiksi. Liikennelaitos pyrki varaamaan julkisen liikenteen käyttöön erillisiä kaistoja ja katuja. Mannerheimintielle merkittiinkin erilliset raitioliikennekaistat, jotka nopeuttivat huomattavasti vaunujen eteenpäin pääsyä.

Matkustajamäärissä, joiden v:sta 1963 lähtien oli todettu jatkuvasti vähentyneen, tapahtui edelliseen vuoteen verrattuna jonkin verran lisääntymistä. Myös ulkomaiden vastaavissa yrityksissä laskeva suunta oli ollut yleinen. Raitioliikenteeseen nähden asenne oli myönteinen. Niinpä päätettiin kertomusvuoden aikana tilata 25 nivelraitiovaunua. Kun kaupunginvaltuusto oli tehnyt päätöksen johdinautoliikenteen jatkamisesta ja mahdollisesta laajentamisesta, ryhdyttiin välittömästi selvittämään uusien johdinautojen hankintamahdollisuuksia.

Vuoden toiminnalle oli olennaista pyrkimys matkustajapalvelun parantamiseen aktiivisen yhteistoiminnan avulla julkisessa liikenteessä. Kaupunginvaltuusto teki päätöksen ns. yhteistariffin osapuolten: liikennelaitoksen, Helsingin kaupunkialueella liikennöivän seitsemän yksityisen toiminimen sekä valtionrautateiden yhteistoiminnan entistä tarkoituksenmukaisemmaksi kehittämiseksi. Lopullinen yhteistoimintasopimuksen teko jäi kuitenkin seuraavan vuoden alkuun.

Helsingin, Tampereen ja Turun liikennelaitokset perustivat 17.12.1970 Suomen Paikallisliikenneliiton, jonka tarkoituksena on toimia paikallisen liikenteen kehittämisen yleisten edellytysten hyväksi sekä valvoa jäsentensä yhteisiä etuja, joista mainittakoon kaluston hankinnat, työvoimakysymykset, asemakaavoitus, standardisointi jne. Liikennelaitos oli mukana Helsingin ympäristön liikenneolojen kehittämisessä osallistumalla Helsingin seudun joukkokuljetustoimikunnan työhön.

Yhteyttä liikennekysymyksiä käsitteleviin virastoihin ja laitoksiin kuten kaupunkisuunnitteluvirastoon, metrotoimistoon ja poliisilaitokseen pidettiin yllä yhteisin kokouksin ja neuvotteluin. Liikenteen sujuvuuden edistämiseksi perustettiin liikenteen nopeuttamisryhmä-70, jonka jäsenistö koostui liikennelaitoksen, kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusviraston virkamiehistä.

Liikennelaitos toimi isäntänä kansainvälisen julkisen liikenteen liiton (UITP) hallituksen pitäessä kokoustaan Helsingissä. Laitos oli myös edustettuna Pohjoismaiden liikenneasiantuntijoiden kongressissa Reykjavikissa. Laitoksen ulkomaisista vieraista mainittakoon Budapestin liikennelaitoksen kor-

[1]) Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja liikennelaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

keimman johtoportaan monipäiväinen tutustumiskäynti sekä monet muut huomattavat vierailut.

Liikennelaitoksen organisaatio saatiin vuoden kuluessa kokonaan valmiiksi. Organisaatioon lisättiin taloussuunnittelutoimisto, joka välittömästi aloitti toimintansa. Laitoksen työtä oli myös omiaan helpottamaan siirtyminen vuoden vaihteessa 1969–1970 uuteen toimitaloon Vesitorni II:een Pasilassa, joten kaikki toimistot saattoivat työskennellä välittömässä yhteydessä toisiinsa. Ainoastaan autoteknillinen ja raitiovaunuteknillinen toimisto jäivät pääkonttorin ulkopuolelle, koska niille on tärkeätä toimia lähellä työkohteitaan.

Kertomusvuoden aikana pyrittiin tehostamaan tiedotus- ja markkinointitoimintaa. Lehdistöä, radiota ja TV:ta informoitiin entistä perusteellisemmin. Matkustajien neuvonta keskitettiin liikenteenohjauskeskuksen välittömään läheisyyteen, joten viipymättä voitiin antaa selvitys tiedustelujen tai valitusten johdosta. Liikennelaitos osallistui Suomen Messuihin ensimmäisen kerran omalla osastollaan.

Sisäistä tiedotustoimintaa varten alettiin toimittaa Liikennepeili- ja Meiltä ja Muualta-lehtien lisäksi Uutisnuotta-nimistä liikenneasioita koskevien uutisten leikekokoelmalehtistä. Laitoksen eri paikoissa hajallaan ollut kirjallisuus koottiin yhteiseksi kirjastoksi pääkonttorin tiloihin.

Liikennelaitoksen henkilökunnasta oli vakinaisessa virkasuhteessa 10 (näistä naisia 1) sekä tilapäisessä virkasuhteessa 2 693 (1 098). Työsopimussuhteessa oli virkailijoita 188 (59) ja työntekijöitä 839 (62). Yhteensä oli koko henkilökunnan määrä 3 730 (ed.v. 3 786). Eläkeläisiä oli kertomusvuonna 1 615.

V. 1970 järjestettiin useita henkilökunnan ja johdon yhteisiä keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia. Niiden yhteydessä informoitiin henkilökuntaa ja selostettiin lähitulevaisuuden suunnitelmia ja toimenpiteitä, selvitettiin pulmakysymyksiä ja pyrittiin tälläkin tavoin luomaan yhteishenkeä. Henkilökunnan fyysisen kunnon hoitamiseksi pantiin toimeen edellisen vuoden tapaan kunnonkohennusrynnäkkö, kuitenkin niin, että se nyt käsitti koko vuoden. Kampanjaan osallistuttiin tyydyttävästi.

Työturvallisuuskilpailu jatkui 7:ttä vuotta ja tapaturmien todettiin laskeneen vertailuarvojen perusteella.

Henkilökunnan harrasteita tuettiin erilaisin toimenpitein mm. luovuttamalla huonetiloja. Vuoden kuluessa perustettiin kaksi uutta kerhoa. Liikennelaitoksen Nais- ja Mieslaulajat pitivät onnistuneen konsertin. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyneelle henkilökunnalle järjestettiin joulukuun lopussa juhlatilaisuus kahvitarjoiluineen.

Kertomusvuoden aikana viettivät merkkipäiviään allamainitut henkilökuntayhdistykset:

	Vuotta
Helsingin Liikennelaitoksen Viranhaltijat	30
Helsingin Raitiotiekorjaamon ammattiosasto ry.	40
Helsingin raitiotieläisten rataosasto ry.	35
Helsingin liikennelaitoksen ammattijärjestöjen yhteisjärjestö ry.	35
Helsingin Liikennelaitoksen Urheilijat ry.	35

Liikenne

Liikennelaitoksen linjoilla kuljetettiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 131.0 milj. matkustajaa. Tästä oli ns. yhteisiä matkoja 18.6 milj. Matkustajamäärän lisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli 1.7 milj. eli 1.3 %. Vuodesta 1966 lähtien jatkunut aleneva suuntaus matkustajamäärissä näyttää pysähtyneen. Tästä odottamattomasta suunnanmuutoksesta johtuen ei liikennetarpeen tyydyttämiseen ollut osattu varautua riittävässä määrin.

Kertomusvuoden matkustajamäärästä tuli raitiovaunujen osalle 48.1 milj., dieselautojen osalle 59.4 milj. sekä johdinautojen osalle 4.9 milj. matkustajaa.

Vuoden aikana kertyi ajokilometrejä kaikkiaan 33.9 milj. eli sama määrä kuin edellisenä vuonna.

Autoliikenne. Kertomusvuonna oli liikenteessä yhteensä 25 keskikaupunki- ja 52 esikaupunkiautolinjaa. Autolinjojen varsinaisten matkojen määrä oli 64.2 milj., josta keskikaupunkiautolinjojen osalle tuli 21.3 milj. ja esikaupunkiautolinjojen osalle 42.9 milj. matkaa. Edelliseen vuoteen nähden olivat matkat lisääntyneet noin 1.3 % eli 844 000 matkaa. Ajokilometrejä kertyi kaikkiaan 25.89 milj. Edelliseen vuoteen verrattuna siinä oli n. 0.13 %:n vähennys.

Autolinjoista oli kertomusvuonna eniten matkustajia seuraavilla linjoilla:

Keskikaupunkiautolinjat

Autolinja	Milj. matkustajaa
14	4.928
20	3.867
21	3.819
17	3.604
18	2.817
16	1.235
:	:
Yht.	21.368
(ed.v.	21.653)

Esikaupunkiautolinjat

Autolinja	Milj. matkustajaa
80	3.416
92	3.384
42	2.830
66	2.769
64	2.726
65	2.601
:	:
Yht.	42.878
(ed.v.	41.749)

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikaliikenteessä oli 435 diesel- ja 17 johdinautoa, kesällä keskimäärin 364 diesel- ja 12 johdinautoa, vuoden lopussa 456 diesel- ja 17 johdinautoa.

Yksityisiltä liikennöitsijöiltä vuokratuilla ja osaksi omilla autoilla ajettiin 7 061 km Suomenlinnaan jäätietä pitkin linjatunnuksin 02. Liikennöiminen aloitettiin 19.2. ja päättyi 17.3.1970.

Linjoilla tapahtuneet muutokset. Uusia autolinjoja perustettiin: 16.3. ruuhka-aikoina Laajasaloon autolinja 88 V, joka 26.4. muutettiin linjaksi 86 A; 19.7. autolinja 33 Munkkiniemestä Tarvon saareen ainoastaan pyhäpäivisin sekä 15.6. uudet uimarantalinjat U 3 Konala–Pirkkolan urheilupuisto, U 8 Pohj. Herttoniemi–Reposalmen uimaranta ja U 9 Myllypuro–Reposalmen uimaranta ajaksi 15.6.–15.8.

Kuljettajarahastus aloitettiin 5.4. autolinjalla 91, 31.5. linjalla 95 ja 19.10. linjalla 90.

Autolinjojen reittejä muutettiin seuraavilla linjoilla: linjan 86 reitti Laajasalossa 26.4.; linjan 45 reitti Vihdintieltä Vanhalle Nurmijärventielle 31.5.; linjan 18 reittiä keskustassa ja linjan 50 reitti Verkkosaareen 27.7.; linjan 82 reittiä jatkettiin ja ruuhka-aikana liikennöitiin myös tunnuksella 82 A sekä linjan 92, Rautatientori–Myllypuro, ruuhkaliikenne järjestettiin uudelleen 31.8.; linjoihin 15 ja 23S tehtiin yhteisen osan reittimuutos 7.9. sekä linjalla 65 reittimuutos Oulunkylässä 1.10.

Tilapäisluontoisen henkilökuntapulan takia lopetettiin liikenne kokonaan seuraavilla linjoilla: 13 Kauppatori – Etu-Töölö, 19 Marian sairaala – Jätkäsaari ja 90 Rautatientori – Puotinharju 10.12. alkaen.

Raitioliikenne. Raitiolinjojen, joita oli yhteensä 14, varsinaisten matkojen määrä oli 48.1 milj. Edelliseen vuoteen nähden olivat matkat lisääntyneet n. 1.3 % eli 615 900 matkaa. Ajokilometrejä kertyi kaikkiaan 8.03 milj. Edelliseen vuoteen verrattuna siinä on n. 0.05 %:n vähennys.

Raitiolinjojen matkustajamäärät olivat kertomusvuonna seuraavat:

Linja n:o	Milj. matkustajaa
3B	6.896
4	6.810
10	6.657
3T	6.642
6	5.827
7	4.413
5	3.719
1	3.322
8	3.010
9	0.985
Yht.	48.132
(ed.v.	47.516)

Vuoden alussa arkipäivien tungosaikaliikenteessä oli 116 moottori- ja 67 perävaunua, kesällä 94 moottori- ja 43 perävaunua, vuoden lopussa 118 moottori- ja 67 perävaunua.

Toimintavuoden aikana ei tehty linjamuutoksia.

Lauttaliikenne. »Korkeasaari – Högholmen» moottorilautta suoritti aikana 10.5.–27.9. kaikkiaan 2 601 edestakaista vuoroa Korkeasaareen kuljettaen yhteensä 373 471 matkustajaa, joista aikuisia 264 069 ja lapsia 109 402.

Lisäksi suoritti lautta 293 edestakaista vuoroa Suomenlinnaan 4.–6.5. ja 28.9.–14.10. välisinä aikoina.

Yksityinen liikenteenharjoittaja on liikennöinyt MS »Terhillä» 392 edestakaista vuoroa Korkeasaareen.

Liikenteen suunnittelu. Suoritettujen linjakohtaisten matkustajalaskentojen perusteella laadittiin kaikille linjoille liikennesuunnitelmat ja yksityiskohtaiset aikataulut erikseen kesä- ja talviliikennettä varten. Matkustajalaskennan tulosten käsittelyssä avusti liikennelaitoksen taloussuunnittelutoimiston ATK-suunnittelujaos. Liikennevirroista saatiin näin tiedot nopeasti, joten eri vuoden- ja vuorokaudenaikojen liikenne voitiin paremmin mukauttaa matkustajatarvetta vastaavaksi.

Säännönmukaisten matkustajalaskentojen lisäksi suoritettiin valituissa pisteissä kenttätarkkailua ja eri linjojen kuormituksen ja liikenteen säännöllisyyden tarkkailua.

Lisäksi suoritettiin liikenteen säännöllisyyden parantamiseen tähtäävää linjan kierrosajan pituuden mittaamista piirturimittareilla. Tämän ansiosta voitiin aikataulut laatia entistä paremmin sekä ruuhka- että muuna aikana todellista matka-aikaa vastaavaksi.

Liikennesuunnittelutoimistoon perustettiin kesällä 1970 reittisuunnittelujaos. Sen tehtävänä on seurata kaupungin kehitystä asutuksen, työpaikkojen sekä tie- ja katuverkoston osalta, kehittää joukkokuljetusliikenteen pintaliikenneverkkoa, suunnitella linjareitit sekä niiden varalle tulevien terminaalien ja pysäkkien sijainti, tehdä ehdotuksia liikenneväylien parantamiseksi.

Toimiston muut jaokset ovat aikataulujaos, jonka tehtävänä on suunnitella ja laatia aikataulut ja sovittaa ne henkilökunnan työaikoihin, sekä laskentajaos, jonka tehtävänä on suorittaa matkustajalaskennat ja laatia niiden pohjalta liikennesuunnitelmat erikseen kesä- ja talviliikenteelle sekä seuraavan vuoden talousarviota varten. Sen lisäksi jaos osallistui joukkoliikenteen 10-vuotistaloussuunnitelman liikenneosan laadintaan. Työssä käytettiin pohjana kuntien ja TVH:n talvikautena 1969–1970 laatimaa v:n 1980 liikenne-ennustetta.

Helsingin kaupungin liikenteen suunnittelu tapahtuu nykyisin yhdessä maankäytön suunnittelun kanssa kiinteässä yhteistyössä eri virastojen ja laitosten välillä. Joukkoliikenteen suunnitteluun liittyviä asioita koko seudulla koordinoi myös Helsingin seudun liikennesuunnittelun koordinointitoimisto (Helko). Vuoden 1970 puolella valmisteltiin Helsingin kaupungin ja kaupungin alueella liikennöivien linja-autoliikenteenharjoittajien yhteistyösopimusta, jonka on määrä astua voimaan 1.5.1971. Sopimuksen mukaan tulee sen piiriin kuuluville linjoille sama lippujärjestelmä ja kaksi ilmaista vaihtoa mat-

kan suuntaan. Sopimus mahdollistaa myös linjaverkon tarkoituksenmukaisemman suunnittelun ja palvelutason yhdenmukaistamisen Helsingin kaupungin alueella.

Liikkuva kalusto

Linja-autokaluston määrä kohosi kertomusvuoden aikana hieman johtuen hankintoja pienemmästä romutusmäärästä. Tästä huolimatta esiintyi ajoittain autopulaa varsinkin kuljettajarahastusautojen osalta.

Käyttöön otettu uusi linja-autokalusto oli tyypiltään kahtena edellisenä vuotena hankitun kaluston mukaista käsittäen 19 kpl Scania BR 110- ja 30 kpl Sisu B-53-tyyppisiä linja-autoja, mutta sekä alusta- että korirakenteissa on tehty saatujen käyttökokemusten perusteella yksityiskohtien parannuksia.

Liikkuva kalusto

	1966	1967	1968	1969	1970
Dieselautot:					
Vuoden aikana saatu uusia	21	46	60	12	50
Lukumäärä vuoden lopussa	543	560	596	588	593
Matkailuautoja	1	1	1	1	2
Johdinautot:					
Lukumäärä vuoden lopussa	22	22	22	21	20
Raitiovaunut:					
Moottorivaunuja,					
4-akselisia	111	111	111	111	111
2-akselisia	79	77	76	69	60
Perävaunuja,					
4-akselisia	30	30	30	30	30
2-akselisia	77	70	64	58	55
Alukset:					
Moottorilautta »Korkesaari – Högholmen»	1	1	1	1	1

Matkailuautojen kohdalla tapahtunut lisäys tarkoittaa kaupunginhallituksen esityksestä valmistettua neuvottelutilalla varustettua edustusautoa.

Vanhasta kaksiakselisesta raitiovaunukalustosta hylättiin kertomusvuoden aikana heikkokuntoisimpia vaunuja, samoin yksi johdinauto.

Tulevaisuuteen tähtäävistä toimenpiteistä tärkeimmät olivat sopimus Valmet Oy:n kanssa 25:n kotimaisen nivelraitiovaunun toimittamisesta vuosina 1972–1974, uuden kaupunkilinja-autotyypin kehittelytyön aloittaminen, linja-autojen yhteishankintamenettelyn aloittaminen Tampereen ja Turun kaupunkien liikennelaitosten kanssa ja vuoden lopulla johdinautohankinnan suunnittelun käynnistäminen kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti.

Liikkuvan kaluston ja ratojen kunnossapito

Linja-autojen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui edelleen Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän varikoilla sekä Ruskeasuon autokorjaamossa. Koskelan varikko suljettiin hiljaisen kesäliikennekauden ajaksi. Edellisenä vuonna aloitettu 25 vanhan linja-auton peruskorjaus ja muuttaminen kuljettajarahastusautoiksi suoritettiin suurimmalta osalta kertomusvuoden aikana. Lisäksi aloitettiin 370 linja-autoa koskevan talvikäyttövarmuuden parantamiseksi suoritettavan peruskorjausohjelman työt osittain omalla korjaamolla, osittain ulkopuolisilla. Nämä työt sitoivat siinä määrin korjauskapasiteettia, että suurehkoja kolarikorjauksia jouduttiin teettämään koritehtailla.

Raitiovaunujen ja johdinautojen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui niinikään entisissä tiloissa Koskelan, Töölön ja Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan korjaamoilla. Raitiovaunujen osalta voitiin tehostaa peruskorjausluontoista toimintaa, koska

kertomusvuoden aikana lopullisesti kaupungin päättävissä elimissä asennoiduttiin raitiovaunuliikenteen jatkamisen ja kehittämisen kannalle.

Rata- ja ajojohtoverkoston tavanomaisen kunnossapidon lisäksi suunniteltiin ja suoritettiin huomattavia liikennejärjestely- ja perusparannustöitä.

Huomattavin työmaa oli Mannerheimintien eteläpään liikennejärjestely, jossa uutta betoniratata valmistui 1 520 m. Niinikään ajojohtorakenteita jouduttiin liikennejärjestelyjen vuoksi uusimaan. Uusia pysäkkien sadekatoksia pystytettiin seitsemän.

Rata- ja ajojohtoverkostojen muutokset

	1970 m	1969 m
Linjaraiteiden pituus	78 750	78 640
Ratapiha- ja halliraiteiden pituus	14 290	14 290
Uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	3 240	2 980
Raitioteiden ajojohtoverkosto	93 040	92 930
Johdinautojen ajojohtoverkosto	10 500	10 500

Rakennustoiminta ja -suunnitelmat

Kertomusvuoden aikana ei mitään suuria rakennushankkeita ollut käynnissä. Toiminnasta mainittakoon kuitenkin seuraavat huomattavimmat kohteet.

Simonkentän tarkastusasema valmistui vuoden alkupuolella.

Ilmalan pääkonttoriin muuton johdosta vapautuneista toimistotiloista Töölön hallintorakennuksen III kerros kunnostettiin ja vuokrattiin kaupungin nuorisotoimiston kerhotiloiksi, Koskelan hallintorakennuksen III ja IV kerros muutettiin asuinhuoneistoiksi sekä Ruskeasuon III kerroksen entisiin toimistotiloihin järjestettiin liikenteenohjauskeskus, luokkahuoneita opetustoimintaa varten sekä osa vuokrattiin sähkölaitokselle.

Koskelan alustanpesuosaston uudelleenjärjestely toteutettiin.

Lasipalatsiin sijoitettavan uuden liikenteenohjauskeskuksen rakennustyöt aloitettiin.

Koskelan varikon henkilökuntaa varten tarkoitetun Ruutimäen asuintalon luonnospiirustukset valmistuivat.

Kiinteistöjen hoitoon ja kunnossapitoon sekä työturvallisuuteen liittyviä rakennus-, LVI- ja sähköasennustöitä suoritettiin huomattavan paljon. Lisäksi kiinnitettiin erityistä huomiota kattojen peruskorjausohjelman aloittamiseen eräissä hallirakennuksissa ilmenneen rapautumisen estämiseksi.

Eräitten huomattavien rakennushankkeitten kuten Vartiokylän autohallin, Ruskeasuon aluelääkäripoliklinikan sekä asuintalon Töölönkatu 49:n saneeraus lykkääntyivät vielä määrärahojen puutteen vuoksi.

Laitoksen talous

Vuosi 1970 oli laitoksen ensimmäinen palvelulaitosvuosi. Kaupunginvaltuusto oli nimittäin 17.9.1969 päättänyt, että 1.1.1970 alkaen liikennelaitosta oli pidettävä palvelulaitoksena, jonka tarkoituksena on tyydyttää kuntalaisten julkisen henkilöliikenteen kuljetustarve erikseen vahvistetun kuljetustason mukaisesti siten, että päämääränä tulee olla joukkokuljetusliikenteen kilpailukykyisyyden turvaaminen muihin kuljetusmuotoihin verrattuna ja yhteiskunnan kannalta katsottuna mahdollisimman suuri tehokkuus ja taloudellisuus.

Talousarvio laadittiin edelleen bruttoperiaatteella, mutta kuitenkin siten, että varsinaisiin menoihin sisällytettiin käyttöomaisuuden korot ja poistot sekä että varsinaisiin tuloihin varattiin kaupungin yleisistä varoista laitoksen tulojen ja menojen erotuksen suuruinen määräraha.

Vaikka taloudenhoidossa noudatettavat yleiset periaatteet muuttuivatkin, taloudellisuusperiaatteet ja -tavoitteet säilyivät. Pitkäjänteistä taloudenhoidon suunnitelmallisuutta tehostettiin perustamalla yleiselle osastolle taloussuunnittelutoimisto.

Laitoksen toiminnalliset tulot v:lta 1970 olivat 72 304 293 mk. Vuoteen 1969 verrattuna ne lisääntyivät 1 991 954 mk eli 2.8 %. Tulojen nousu johtui lähinnä matkustajamäärän kasvusta. Kaupungin osuus vajauksen kattamiseksi oli 35 208 640 mk.

Vuoden 1970 varsinaiset menot olivat 107 512 933 mk. Vuoteen 1969 verrattuna menot kasvoivat 11 564 105 mk eli 12.0 %.

Menojen kasvun aiheuttivat lähinnä:

käyttöomaisuuden korot 4.7 mmk,

palkka- ja sosiaalimenojen nousu 1.1.1970 lukien 4.9 mmk sekä

ylimääräiset poistot 1.3 mmk.

Liikennelaitoksen prosentuaaliset tulot ja menot

Tulot %	1970	1969
Raitioliikenne	20.8	23.1
Autoliikenne	34.4	37.7
Lauttaliikenne	0.4	0.3
Asuntokiinteistöt	0.3	0.3
Yhteiset tulot	7.3	7.4
Alennuslippuavustukset	4.1	4.5
Kaupungin osuus vajauksen kattamiseksi	32.7	26.7
Yhteensä	100.0	100.0

Menot %		
Henkilömenot	55.9	60.2
Sosiaalimenot	14.6	13.7
Tarvikkeet ja käyttövoima	10.4	11.2
Irtaimiston hankinta sekä ulkopuoliset työt ja palvelukset	1.9	1.3
Autoverot, vakuutukset, korot, poistot ja vuokrat	16.1	12.4
Muut menot	1.1	1.2
Yhteensä	100.0	100.0

Sosiaali- ja tiedotustoiminta

Henkilökunnan asuntotilanteen selvittämiseksi pantiin toimeen tammikuussa asuntotiedustelu, jonka mukaan yli 500 laitoksen palveluksessa olevaa henkilöä perheenjäsenineen oli asunnon tarpeessa. Asuntopulan helpottamiseksi saatiin Koskelan hallialueen lähellä Ruutimäestä tontti kahden asuntorakennuksen rakentamiseksi v:n 1971 kuluessa. Liikennelaitoksen henkilökuntaa varten varattiin myös 5 % Patolan alueelle rakennettavasta omistusasuntojen huoneistoista. Lisäksi avustettiin henkilökuntaa asuntoasioissa.

Henkilökohtaisissa pulmakysymyksissä opastettiin neuvoin ja keskusteluin vaikeuksiin joutuneita henkilöitä, alkoholin väärinkäyttäjiä ohjattiin hoitoon ja hankittiin tarpeen mukaan näille hoitopaikkoja ao. laitoksiin. Toiminta osoittautui hedelmälliseksi.

Ulkoilu- ja urheiluviraston sekä oman urheiluseuran HLU:n kanssa jatkettiin kuntokampanjaa sekä osallistuttiin ansiokkaasti Helsinki–Tallinna kaupunkiotteluun. Edellisenä vuotena aloitettua laitoksen sisäistä kunnonkohennusrynnäkköä jatkettiin koko vuoden.

Henkilökunnan harrasteita tuettiin taloudellisesti ja harrastustiloja varaamalla. Vuoden kuluessa perustettiin matkailukerho avustamaan henkilökunnan matkailuharrastuksia. Kerho järjesti matkat Mallorcalle ja Rhodokseen.

Tiedotustoimintaa harjoitettiin tehokkaasti lehdistön, radion ja television avulla. Lehdistölle toimitettiin lautakunnan esityslistat ja lähetettiin runsaasti erilaista uutismateriaalia laitoksen toiminnasta. Vuoden kuluessa lähetettiin yhteensä 75 uutista kaikille joukkotiedotusvälineille. Suurehkoista matkustajiin kohdistuvista muutoksista ilmoitettiin kaupunginvaltuuston määräämissä ilmoituslehdissä. Ilmoituksia julkaistiin 15 kertaa. Asiallisiin kirjoituksiin lehdistön yleisön osastoissa vastattiin 122 kertaa.

Sisäistä tiedotustoimintaa harjoitettiin molempien henkilökuntalehtien, Liikennepeilin ja Meiltä ja Muualta välityksellä. Edellinen ilmestyi viitenä numerona ja jaettiin henkilökunnalle postitse sekä lähetettiin lautakunnan jäsenille ja kaupungin muille laitoksille. Meiltä ja Muualta ilmestyi kahden viikon väliajoin, yhteensä 19 numeroa. Meiltä ja Muualta jaetaan työpaikoille kaikkien henkilöstöön kuuluvien saataville sekä lisäksi lautakunnan jäsenille ja kaupungin muille laitoksille.

Lehtien sisältö käsitteli laitosta, liikennettä yleensä, henkilökuntaa sekä sen harrastuksia.

Näiden lehtien lisäksi alettiin julkaista Uutisnuotta-nimistä leikelehtistä, johon kerättiin aineisto päivälehdistä. Nämä leikkeet käsittelivät liikennelaitosta tai siihen liittyvää uutisaineistoa. Lehden painos oli 100 kpl, ja sitä jaettiin lautakunnan jäsenille, johtoryhmälle sekä toimisto- ja jaospäälliköille.

Sisäiseen tiedotustoimintaan ja siinä esiintyviin puutteisiin kiinnitettiin huomiota useissa eri yhteyksissä. Tästä johtuen asetettiin projektiryhmä, jonka tehtävänä oli sisäistä tiedotustoimintaa käsittävän ohjeen laatiminen ja kaikkien siihen vaikuttavien tekijöiden selvittely. Projektiryhmä sai työnsä valmiiksi kertomusvuoden lopulla. Esitetyt parannusehdotukset jäivät kuitenkin toteutettaviksi v. 1971.

Markkinointi

Toiminta keskittyi yleisönpalvelun parantamiseen ja yhteistyön laajentamiseen sekä jälleenmyyjien että suurten yleisötilaisuuksien järjestäjien kanssa.

Vuoden aikana avattiin neljätoista eri puolilla kaupunkia sijaitsevaa kuukausilippujen maksumerkkien myyntipistettä, jotka yhtä lukuun ottamatta ovat Rautatiekirjakaupan omistuksessa.

Puhelinneuvonta keskitettiin maaliskuun lopulla Ruhaan liikenteenohjauskeskuksen yhteyteen ja toiminta laajennettiin käsittämään myös valitusten vastaanoton ja ohjaamisen tarpeen vaatiessa oikeaan osoitteeseen.

Markkinointiyhteistoimintaa harjoitettiin mm. Helsingin Juhlaviikkojen, Linnanmäen huvipuiston ja Suomen Filmikamarin kanssa. Kaupungin matkailutoimiston samoinkuin urheilu- ja ulkoiluviraston kanssa harjoitettiin myös yhteistoimintaa yhteisen markkinoinnin tehostamiseksi.

Matkailijoihin kohdistuvaa myynti- ja neuvontatoimintaa harjoitettiin kesällä aikaisempaan tapaan Kauppatorilla ja leirintäalueilla toimineen turistipalveluauton avulla.

Vuoden lopulla järjestettiin esikaupunkialueille leviävissä paikallislehdissä mainoskampanja, jolla pyrittiin saamaan keskipäivän vajaakapasiteettiä tehokkaaseen käyttöön lähinnä esikaupunkialueilta keskustaan suuntautuvien ostosmatkojen avulla.

Koulutus

Henkilökunnan koulutustoiminnan tehostamiseksi ja yhteistoiminnan aikaansaamiseksi henkilökunnan kanssa oli laitokselle perustettu koulutusasioiden neuvottelukunta, johon oli nimetty sekä laitoksen johdon että henkilökunnan edustajat. Neuvottelukunnan tarkoituksena oli selvitellä ja antaa suuntaviivoja laitoksessa tapahtuvalle perus-, jatko- ja erikoiskoulutukselle sekä toimia samalla laitoksen sisäisenä koulutusasioiden informaatiokanavana.

Toimintavuoden aikana laitoksessa järjestettiin 43 kurssia, joihin osallistui yhteensä 865 henkilöä. Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan ja ulkopuolisten koulutuselinten järjestämille kursseille lähetettiin lisäksi runsaasti henkilöitä eri toimintasektoreilta.

Oma kurssitoiminta jakautui seuraavasti:

Kurssi	Lukumäärä	Oppilaita
Autonkuljettajakurssi	3	54
Raitiovaunukuljettajakurssi.	1	12
Rahastajakurssi	1	27
Kuljettajarahastuskurssi	3	65
Yleisönopastuskurssi rahastajille	18	514
Tariffikurssi	6	64
Palkanlaskentatekniikan kurssi	1	27
Linja-autokaluston teknillinen kurssi	10	102
Yhteensä	43	865

Kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämille kursseille osallistui 118 henkilöä.

Ulkopuolisille kursseille lähetettiin 69 henkilöä. Lisäksi ruotsinkielisen työväenopiston työajan ulkopuolella järjestämille käytännön ruotsinkielen kursseille osallistui kevätlukukaudella 56 ja syyslukukaudella 48 henkilöä.

Edellisten lisäksi palontorjunta-, väestönsuojelu- ja työturvallisuustoiminnan yhteydessä järjestettiin näihin liittyvää tarpeellista koulutusta.

Turvallisuustoiminta

Turvallisuustoiminnan tehostamiseksi perustettiin teknillisen osaston välittömään alaisuuteen turvallisuusjaos, jonka tehtäväkenttään kuuluvat työturvallisuus-, väestönsuojelu-, aloite- ja palontorjunta ja aloitetoiminnan edistäminen. Jaoksen toimihenkilöt osallistuivat työturvallisuutta ja väestönsuojelua käsitteleviin kursseihin. Tapaturmien uusi tilastointimenetelmä aloitettiin yhdessä vakuutusyhtiö Fennian kanssa. Näin saadut tiedot ovat vertailukelpoisia kaupungin muiden virastojen ja laitosten vastaavien lukemien kanssa.

Työturvallisuus. Vuoden aikana toimeenpantiin seitsemännen kerran laitoksen sisäinen työturvallisuuskilpailu. Laitoksessa pidettiin kolme työturvallisuustarkastusta, joihin osallistui myös työläistarkastaja. Työpaikoilla käytiin antamassa neuvoja ja lausuntoja työturvallisuuskysymyksissä. Työturvallisuuselimet pitivät yhteensä 14 kokousta. Lokakuussa pidettiin 2-päiväiset työturvallisuuspäivät, joilla luennoi neljä ulkopuolista ja kolme oman laitoksen asiantuntijaa. Päivien yhteydessä oli myös varsin monipuolinen työturvallisuusvälinenäyttely. Työturvallisuustoimikunnan vieraina kävivät Tampereen liikennelaitoksen ja Helsingin vesilaitoksen työturvallisuustoimikunnat.

Väestönsuojelu. Yleisen väestönsuojelun osalta suoritettiin ensiapukomppanioiden uudelleenjärjestely. Henkilöstö- ja kalustovaraukset saatiin valmiiksi. Liikennelaitoksen osuutta kaupungin evakuointisuunnitelmassa valmisteltiin, joskin sen lopullinen hyväksyminen jäi seuraavalle vuodelle.

Henkilökunta osallistui runsaasti erilaisille väestönsuojelu-, virasto- ja laitossuojelusekä ensiapukursseihin. Väestönsuojeluvälineistöä hankittiin myönnettyjen määrärahojen puitteissa.

Palontorjunta. Korjaamoissa ja varikoissa sattui neljä tulipalon alkua, joista Koskelan varikossa sattunut oli uhkaavin. Linja-autojen polttoaineen täyttöpaikalle syttyi lattialle valunut polttoaine tuleen. Tuli saatiin ripeällä sammutustoiminnalla ja paikallisella sammutuskalustolla tukahdutetuksi ja vauriot jäivät vähäisiksi.

Linja-autoissa ja raitiovaunuissa sattui kahdeksan tulipalon alkua, jotka kaikki saatiin alkusammutuskalustolla sammutetuiksi. Lisäksi liikennelaitoksen henkilökunta auttoi ulkopuolisten omistamissa autoissa sattuneiden tulipalojen sammuttamisessa n. 20 kertaa.

Varikoiden, korjaamoiden ja kiinteistöjen paloturvallisuutta parannettiin jatkuvasti. Mm. Koskelan varikolle rakennettiin kaksi varastoa palavia nesteitä ja nestekaasua varten.

Mikäli palotarkastusten yhteydessä todettiin puutteellisuuksia, niiden poistamiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin. Laitoksen palomestari oli jatkuvasti yhteistyössä vakinaisen palokunnan ja eri piirien palomestareiden kanssa.

Kolaritilasto v. 1970

	Auto-liikenne	Raitiov. liikenne
Yhteenajot	1 306	1 057
Henkilön kumoonajot	39	134
Ovitapaturmat	142	160
Muut henkilövahingot	483	330

Tuotantokomitea

Tuotantokomitea piti yhteensä 13 kokousta, joista 10 oli varsinaista kokousta, 2 ylimääräistä kokousta ja yksi kokous, jonka aikana Wiima Oy:n tuotantokomitea vieraili liikennelaitoksella.

Tuotantokomitea käsitteli mm. seuraavia asioita:

tuotantokomitean käyttäminen erimielisyyksien sovittelijana,
Koskelan varikon sulkeminen kesäksi 1970,
sisäisen informaatiotoiminnan parantaminen,
liikenneosaston ja yleisen osaston osallistumista komiteatyöhön,
kehittämis- ja tutkimustoiminnan pelisääntöjä,
aihetta liikennelaitos — palvelulaitos,
asuntoasioita,
johdinautohallin ilmastointia,
varasto- ja työnjärjestelyasioita,
aihetta palkanmaksu pankkiin,
aihetta metron liittäminen käytön ja hoidon osalta liikennelaitokseen sekä
työhönottoasioita.

Tuotantokomitea käsitteli edellä mainittuja asioita varsin laajasti ja teki niitä koskevia verraten perusteellisia ehdotuksia, joista useat johtivat toimenpiteisiin laitoksella.

Tuotantokomitean kokouksissa pidettiin seuraavat alustukset:

yleiskatsaus laitoksen toiminnasta,
taloudellinen katsaus,
katsaus teknillisen osaston toimintaan,
työhönotto,
liikennelaitoksen viestintälaitteet,
nivelraitiovaunujen hankinta,
liikennelaitoksen aloitetoiminta,
metron koeradan rakentaminen sekä
liikenteenvalvonta.

Lisäksi järjestettiin erityinen kokous, jossa laitoksen johdon ja järjestöjen edustajat saivat esittää mielipiteensä ja vastauksensa tuotantokomitean tekemiin laajempiin ehdotuksiin.

Autokoritehdas Wiiman tuotantokomitea vieraili liikennelaitoksessa tuotantokomitean kutsumana.

Tuotantokomitean toiminta oli monipuolista ja työskentely sujui hyvän yhteistyön merkeissä huolimatta siitä, että laajasta asiasisällöstä johtuen eteen sattui kiperiäkin kysymyksiä.

Terveystilanne

Laitoksen henkilökunnan terveystilanne oli tyydyttävä. Ehkäisevään terveydenhoitoon ja työpaikkahygieniaan on kiinnitetty erityistä huomiota.

Vastaanotolla käyneitä	14 766
Sairaita	12 455
Lääkärintodistuksia	7 361
Reseptin uudistuksia	3 380
Tulotarkastuksia	293
Lääkärin määräämiä laboratoriotutkimuksia	6 522
Röntgenkuvauksia	1 208
Audiometritutkimuksia	400
EKG-sydänfilmejä otettu	633
Pienoisröntgentarkastuksia	2 818
Tarkempaan tutkimukseen kutsuttuja	10
Uusia tub. tapauksia	2

Terveydenhoitohenkilökunta käsitti v. 1970 3 lääkäriä, 3 terveyssisarta, sairaanhoitajan, röntgenhoitajan ja toimistoapulaisen.

Kiertävän terveyssisaren vastaanotot jatkuivat Koskelassa, Ruhassa, Vallilassa ja Varhassa. Näillä terveyssisaren vastaanotoilla (40) käyntejä oli yhteensä 4 305. Lisäksi poliklinikalla terveyssisaren vastaanotoilla kävi 3 009 henkilöä.

Terveydellisistä syistä toistaiseksi omaan työhönsä kykenemättömien, mutta muuten työkykyisten henkilöiden tervehdyttämiseksi työterapian avulla oli edelleenkin järjestetty kevyttä työtä lääkärin valvonnan alaisena. Tällaisissa töissä oli ollut 153 toipilasta, pääasiallisesti auton- ja raitiovaunukuljettajia.

Tervehdyttyään he siirtyivät omiin ammatteihinsa (35), uuteen tehtävään (49), eläkkeelle (22).

Kertomusvuoden aikana koko laitoksen henkilökunta kuvattiin pienoisröntgenillä.

Ensiaputarvikkeita jaettiin ensiapukaappeihin 2 138 pakkausta. Verenluovutukseen Koskelan ja Ruhan halleilla osallistui 148 henkilöä.

Palvelutoiminta

Henkilökunnan huoltokonttori. Huoltokonttori suoritti 16 002 henkilökunnan toimeksiantoa sekä edisti henkilökunnan taloudenhoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja.

Lainoja myönnettiin 2 010 kpl yhteismäärältään 1 523 000 mk.

Laitoksen apuna huoltokonttoria koskevissa asioissa toimi huoltokonttorin hoitokunta, joka kokoontui kerran viikossa.

Huoltokonttorin jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 2 101.

Löytötavara. Löytötavaratoimiston talteenotettujen esineiden lukumäärä oli vuoden lopussa 11 016, joista voitiin toimittaa omistajilleen takaisin 3 301 esinettä.

Museo. Museotoimikunta teki laitoksen johdolle esityksiä museon kohentamiseksi mahdollisuuksien mukaan. Esineistöä saatiin jonkin verran lisää ja laitoksen toimintaa esitteleviä valokuvia melko runsaasti. Esineistön ja valokuvien tunnistamista ja rekisteröintiä jatkettiin.

Aloitetoiminta. Aloitetoimikunta kokoontui neljä kertaa. Aloitteita käsiteltiin 24, joista 6 palkittiin. Palkkioina maksettiin yhteensä 1 374 mk. Suurin palkkio oli 984 mk. Palkituista aloitteista oli teknillisiä 5, sosiaalisiin olosuhteisiin liittyviä 1.

Palvelupisteet. Palvelutoimintaan kuului puhelinneuvonta, jolloin vastattiin tiedusteluihin reiteistä, aikatauluista ja tariffeista sekä valituksiin ym.

Palvelupisteinä toimi kolme myynti- ja neuvontatoimistoa, invalidilippujen myyntitoimisto, informaatioauto sekä turistiemännät (kesäisin), kuusi tarkastusasemaa, löytötavaratoimisto, henkilökunnan huoltokonttori, jolla oli lisäksi kaksi palvelupistettä sekä museo.

34. Puutavarakeskus[1])

Puutavara- ja polttoainejaoston kokoonpanossa ei v. 1970 tapahtunut muutoksia.

Jaosto kokoontui kertomusvuonna kolme kertaa ja pöytäkirjapykälien lukumäärä oli 16.

Jaoston käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: kaupungin v:n 1971 talousarvioon otettavat polttoaineiden hinnat sekä talousarvioehdotus ja Heinolan sahan henkilökunnan asuntojen vuokrat.

Puutavara- ja polttoainetoimiston henkilökunta. Päätoimistossa oli alkuvuodesta johtajan ja konttoripäällikön lisäksi kirjanpitäjä ja toimistovirkailija. Metsänhoitaja Eino Hannula siirtyi heinäkuun alusta Heinolasta Helsinkiin perehtyäkseen toimiston tehtäviin. Helsingissä oli lisäksi halkotarhan tehtävissä 2 työnjohtajaa. Hankintatehtäviin jäi maaseudulle 3 piirimiestä ja 9 työnjohtajaa. Mikkelin piiri lakkautettiin kertomusvuoden marraskuun alusta ja tehtävät jaettiin Heinolan ja Joutsan piireille. Tämän järjestelyn yhteydessä otettiin Heinolaan lisää 1.10. teknikko, joka hoiti kuljetuksia ja avusti hankintatehtävissä.

Sahalla oli edelleen 2 teknikkoa ja 1 työnjohtaja, toimistonhoitaja ja 3 toimistoapulaista. Yhteensä oli henkilökuntaa 26 henkilöä.

Henkilökunnan palkkoja korotettiin sopimuksen mukaisesti 1.1. 2.3 %.

Yleistilanne

Toimintavuosi oli puutavara- ja polttoainetoimiston kannalta hyvä. Sahatavaran kotimaan hinnat olivat edelleen säännösteltyjä eikä hinnankorotuksia sallittu. Kotimaan toimituksissa käytettiin Suomen Sahat -yhdistyksen hinnastoa n:o 19/marraskuu 1967. Tämä heikensi huomattavasti vuoden tulosta. Vientihinnat sitävastoin olivat hyvät ja niissä tapahtui osittaisia nousuja. Sahatavaran kysyntä oli hyvä ja varasto pysyi edellisen vuodenvaihteen suuruisena. Kotimaassa tavallisimmista sahatavaralaaduista oli kova puute. Vientikysyntä oli myös hyvä. Sahauksessa ja sahatavaran käsittelyssä siirryttiin 1.4.1970 tuumamitoista metrisiin mittoihin. Tämä muutos oli kansainvälinen ja sahatavaraa käsitellään tästä alkaen metrimittajärjestelmän mukaan.

Hankintavuoden 1969/70 ostot alkoivat hitaasti, ostomäärät lisääntyivät kuitenkin v:n 1969 lopulla ja 1970 alussa huomattavasti, joten ostotavoite saavutettiin. Hintatasossa ei ostokauden aikana tapahtunut muutoksia. Tukkihankinnan kustannusten nousu edellisestä vuodesta oli 11.8 %. Hankintavuoden 1970/71 ostot alkoivat edellisen vuoden tapaan hitaasti. Yhtä voimakasta parantumista hankinnan loppuvaiheessa ei ollut odotettavissa, mutta osto-

[1]) Johtosääntö vahvistettu 25. 11. 1970.

tavoite, joka oli n. 200 000 j³ edellisiä vuosia pienempi, saavutettiin. Hinta tuli olemaan arviolta n. 11 % edellisen vuoden hintaa korkeampi.

Haloista oli koko maassa puutetta. Halkojen hinta nousi jatkuvasti. Haloista maksettiin tienvarressa vuoden alussa n. 20 mk/pm³, mutta vuoden lopulla jo 30—35 mk/pm³.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä, joskin puutetta oli koko vuoden. Palkkoja nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti 1.1. 1970 alkaen 20 p/t.

Saha

Tukit		j³
vuoden alussa sahalla		416 020
» » keskeneräisiä hankintoja		1 814 403
varasto vuoden alussa		2 230 423
vuoden aikana ostettu		1 864 722
	j³	4 095 145
vuoden aikana sahattu	1 677 061	
» » erikoispuihin	255 826	
» » myyty	17 466	
mittatappio	150 000	2 100 353
varasto vuoden lopulla: sahalla	215 443	
keskener.hank.	1 779 349	1 994 792

Hankintavuoden 1969/1970 tukkien keskihinta ilman korkoja ja poistoja oli 2.46 mk/j³ sahalla kuorimattomana (ed.hank.v. 2.21 mk/j³). Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 1.73 (1.53) mk/j³. Hinnan nousu edellisestä vuodesta oli 13.1 %.

Sahaus. Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 67. Kuljetustehtävissä oli näiden lisäksi 8 autoa ja 12 miestä. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 125 334 (ed.v. 129 859) t.

Sahan käyntiaika oli 1 850 (1 884) t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 17.6 (18.2) m³/t. Kesäloma-ajan 1.–31.8. saha seisoi, jolloin samalla suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 31 535 (33 386) m³, josta höylättiin 2 547 (2 887) m³. Tukkeja käytettiin 53 (49) j³/m³.

Sahatavaravarasto sahalla oli vuoden 1970 aikana seuraava:	m³	m³
sahatavaravarasto vuoden alussa		7 162
lisäykset varastoon: sahattu	31 535	
höylän mittavoitto ja vaihtotavara	149	31 684
		38 846
lähetetty		31 447
sahatavaravarasto vuoden lopulla		7 399

Sahalta toimitettu puutavaraa:	
kaupungin laitoksille	8 351
vientilaivaukseen	18 429
kotimaan myyntiin	4 667
	31 447

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavarasta laskutettiin Suomen Sahat -yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan. Hinnasto pysyi samana koko vuoden.

Teollisuushaketta toimitettiin 46 919 m³ sekä sahanpurua ja kuorta 27 244 m³.

Tehdaspuu Oy:lle myytiin pääasiassa tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 5 799 pm³.

Sähkövoimaa käytettiin 1 237 360 (1 229 200) kWh, josta maksettiin 8.75 (8.36) p/kWh. Loistehosta maksettiin 107 mk.

Tapaturmia sattui 31 (14) tapausta työpäivien menetysten ollessa 386 (329) päivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 216 (188) päivältä 8 149 (5 809) mk.

Kustannukset sahalla olivat 40.76 (29.45) mk/m³, josta palkat tekivät, työnjohto ja toimistohenkilökunta mukaan luettuna 22.80 (18.66) mk/m³.

Hake myytiin Tehdaspuu Oy:lle hinnan ollessa 1.1.–30.6. 18.50 mk/m³ ja 1.7.–31.12. 20 mk/m³.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 174.94 (167.14) mk/m³.

Kaupunginvaltuuston myöntämillä määrärahoilla ostettiin puutavaran ajoon raskas kuorma-auto, sahalle trukki sekä »tukkimatto».

Erikoispuu		j³
Varasto vuoden alussa		221 753
vuoden aikana hankittu		259 440
		481 193
vuoden aikana luovutettu		228 657
varasto vuoden lopulla		252 536
Erikoispuuta toimitettiin		
hirsiä		42 625 jm
paaluja		4 642 kpl
parruja		27 143 jm
pylväitä		8 056 kpl
ratapölkkyjä		1 082 »

Halkoja	m³	m³
Vuoden alussa varastossa Helsingissä		2 096
» » » maaseudulla		22 082
josta keskeneräisiä hankintoja	1 126	
varastossa vuoden alussa		24 178
vuoden aikana ostettu	3 403	
mittavoitto	1 288	4 691
		28 869
vuoden aikana jaettu		14 643
varasto vuoden lopussa		14 226
josta varastossa Helsingissä		7 055
» » maaseudulla		7 171
tästä keskeneräisiä hankintoja	2 122	
		14 226

Metsäosasto ei kertomusvuonna luovuttanut halkoja.

Halkojakelu	m³
kaupungin omille laitoksille	5 028
huoltovirastolle	8 108
muu jakelu	1 507
	14 643
Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna	13 798

Pitkien koivuhalkojen hinta tarhalla oli 1.1.–28.2. 34 mk/m³, 1.3.–31.3. 36 mk/m³, 1.4.–7.9. 37 mk/m³, 8.9.–31.10. 40 mk/m³, 1.11.–31.12. 46 mk/m³. Sahaus-, pilkkomis- ja kuljetusmaksut eivät muuttuneet. Hinnoissa noudatettiin Helsingin Halkokauppiasyhdistyksen hintoja.

Tulot ja menot

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 8 228 260 mk ja menot 8 177 812 mk, joten ylijäämää kertyi 50 448 mk.

Vuoden vaihteessa (1970–1971) puutavara- ja polttoainetoimiston nimi muutettiin puutavarakeskukseksi.

35. Teurastamolaitos[1])

Yleistä. Lihantuotanto oli maassamme v. 1970 kaikkiaan 220.6 milj. kg, jossa oli lisäystä edellisestä vuodesta 5.8 %. Sianlihaa tuotettiin 105.5 milj. kg, jossa lisäystä oli 16.7 milj. kg ja naudanlihaa 106.1 milj. kg, jossa oli vähennystä 5 milj. kg edellisestä vuodesta. Hevosen, lampaan ja siipikarjan lihaa tuotettiin yhteensä 9.7 milj. kg.

Maasta vietiin lihaa 19.8 milj. kg, josta oli sianlihaa 10 milj. kg. Lihankulutus kasvoi 2.3 kg henkilöä kohden vuodessa ollen kaikkiaan 42 kg henkilöä kohden.

Teurastamolaitoksen teurastusosaston toiminta lisääntyi edellisestä vuodesta n. 4 % ylittäen 100 000 kpl:n teurastuksen. Kaikkiaan teurastettiin 102 040 teuraseläintä yhteispainoltaan yli 10 milj. kg. Vientiin, joka suuntautui Ruotsiin, Länsi-Saksaan, Englantiin ja Neuvostoliittoon, teurastettiin 547 984 kg.

Lihantukkumyyntihallin toiminta jatkui edellisen vuoden suuruisena. Syväjäädyttämön toiminta jatkui vilkkaana samoin toiminta kalatukkukeskuksessa ja vihannestukkukeskuksessa. Sivutoiminnassa oli niin ikään lisäystä.

Vuoden aikana uusittiin maidontarkastamon ilmanvaihto sekä tehtiin eräitä huonetilojen järjestelyjä ja peruskorjauksia. Pääomamenot olivat n. 100 000 mk.

Vuoden alussa siirtyi ns. Agroksen alue teurastamolaitoksen hallintaan.

Teurastamolaitoksen taloudellinen tulos muodostui voitolliseksi.

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 104. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 19, tilapäisiä 2, viransijaisia 1, sopimuspalkalla 29 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 53.

Eläkkeelle siirtyivät apul.kirjanpit. Elsa Vaara 3.8., laboratorion vahtim. Niilo Ahlqvist 1.8., teurastaja Martti Saaristo 1.12. ja alikonemest. Väinö Mahkonen 1.6.1970 lukien.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä.

Sonneja	9 679
Lehmiä	22 401
Hiehoja ja isoja vasikoita	4 832
Pikkuvasikoita	1 743
Lampaita ja vuohia	2 913
Sikoja yli 50 kg	56 854
Sikoja alle 50 kg	2 755
Hevosia + hirvi	865
Yhteensä	102 042

Edellä luetellut ruhot vastasivat 10 129 927 kg lihaa, josta 45.8 % nautakarjan, 0.4 % lampaan, 51.3 % sian ja porsaan sekä 2.5 % hevosen lihaa.

Teurastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o I.

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Teurastusosastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 30 769 kg ja elimiä 78 230 kg, joten tältä osastolta hylätyn lihan kokonaismäärä oli 108 999 kg.

Teurastusosastoilla teurastetut eläimet tuotiin teurastamolaitokselle maanteitse.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuonna 161 087 kg lihaa. Tarkastukset kohdistuivat allamainittuihin ruholajeihin.

Sonneja	14
Lehmiä	492
Hiehoja ja isoja vasikoita	281
Pikkuvasikoita	2 445
Lampaita ja vuohia	425
Sikoja ja porsaita	148
Hevosia	49
Villisikoja	23
Yhteensä	3 877

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 33 655 kg ja elimiä 5 844 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 39 499 kg.

Tukkuhalli

Tukkumyyntihallin käyttö ruholajeittain oli kertomusvuonna seuraava:

Nautoja	71 289
Isoja vasikoita	20 335
Pikku vasikoita	5 016
Lampaita	9 980
Sikoja	88 502
Hevosia, hirviä	1 230
Yhteensä, kpl	196 352
Muuta tavaraa, kg	476 665
Yhteensä, kg	17 854 781

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 230 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 1 024 keittokoetta ja pH-määritystä sekä 1 592 mikroskooppista ja 59 780 trikinoskooppista tutkimusta. Trikiinien varalta tutkittiin 59 757 sikaa ja porsasta sekä 23 villisikaa, joista 1 villisiassa todettiin trikiinitauti. Täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otettiin 0.2 % kaikista tarkastetuista ruhoista eli yhteensä 230 ruhoa. Näistä oli 120 teurastusosastolta ja 110 lihantarkastamolta. Hylätyksi tuli 130 ruhoa eli 56.5 % tutkimukseen otetuista. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 59, patologisanatomiset syyt 12, vieras haju ja korkea pH-arvo 3, lihan antibioottipitoisuus 4, sekä kahden tai useamman em. syyn perusteella 52.

Vain keittokoe ja pH-määritys suoritettiin 1 024 ruhosta, mikä oli 1.0 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Näistä oli 694 teurastusosastolta ja 330 lihantarkastamolta. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 161 ruhoa eli 15.7 % tutkimukseen otetuista.

Ilman laboratoriotutkimuksia hylättiin suoraan 399 ruhoa eli 0.4 % kaikista tarkastetuista ruhoista.

Pernaruton varalta tutkittiin 1 vasikka. Tulos oli kielteinen.

Tuberkuloositutkimuksia suoritettiin 1 410 siasta, 1 porsaasta, 5 lehmästä, 1 hiehosta ja 1 vasikasta.

Haponkestäviä sauvoja todettiin 1 229 näytteestä, joista 1 lehmän, 1 hiehon ja 1 vasikan näytteet lähetettiin jatkotutkimuksiin Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen. Tulokset hiehon ja vasikan osalta olivat kielteiset, lehmän osalta tutkimukset jatkuivat.

Erityisesti salmonellojen toteamiseksi otettiin näytteet 4 vasikasta ja 4 pikkuvasikasta sekä pintanäytteitä lihanleikkuupöydistä, -laudoista, -tukeista sekä lihamyllyistä, yhteensä 68. Salmonella typhimurium todettiin 2 pikkuvasikassa, kaikki pintanäytteet olivat

salmonellojen osalta kielteiset. Antibioottien varalta tutkittiin kaikki täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otetut 230 ruhoa sekä lisäksi 12 ruhoa keittokokeiden yhteydessä. Positiivisia olivat tutkimukset 3 lehmän, 1 hiehon ja 1 vasikan osalta. Sairasteurastamossa teurastettiin 35 lehmää, 5 sonnia, 2 hiehoa, 4 vasikkaa, 2 pikkuvasikkaa, 19 sikaa, 9 porsasta ja 15 hevosta. Lisäksi obdusoitiin kuolleena saapunut 1 lehmä, 1 sonni, 1 hieho, 1 lammas, 2 pikkuvasikkaa, 11 sikaa ja 2 porsasta.

Laboratoriossa suoritti vuoden aikana 6 eläinlääkäriä lihantarkastukseen ja 1 trikiinioppilas trikiinitarkastukseen liittyvän harjoittelun.

Tarkastuseläinlääkärin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o VI.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kertomusvuonna tulleet lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o III.

Syväjäädyttämö

Syväjäädyttämön kaikki pakkastilat olivat vuokrattuina läpi vuoden, samaten ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin säilytettäväksi otetut tavaramäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt. pääll. Bengt Krook. Ostoasiakkaiden edustajana oli kaupp. I. Fagersten (varalla joht. U. Sorsakivi) ja rva Ethel Luoto (varalla A. Niskanen). Myyntiasiakkaiden edustajana oli horton. Nils Åström ja puutarh. Jaakko Paananen.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa kalatukkukeskukselle annettujen ilmoitusten mukaan kaikkiaan 7 878 466 kg, josta suolattua kalaa 773 061 kg, tuoretta ja jäädytettyä kalaa 7 089 533 kg ja savustettua kalaa 15 872 kg. Yksityiskohtaiset tiedot kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o V.

Kalantuonti Helsinkiin kuljetustavan mukaan:

	kg	kg
Tuoretta ja jäädytettyä kalaa		
vesitse	1 996 291	
autoilla	5 002 301	
rautateitse	90 941	7 089 533
Suolattua kalaa		
vesitse	663 760	
autoilla	109 301	773 061
Savustettua kalaa		
autoilla		15 872
	Yhteensä	7 878 466

Hallinto ja sivutoiminta

Käyttöosasto

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 24 426 tn 211 178 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 8.65 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastusosasto 12 814 tn, syväjäädyttämö 1 759 tn, vihannestukkukeskus 169 tn, sivutoiminta 9 109 tn ja hallintorakennus 575 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 291 280 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämmin vesi 45 358 m³, hallintorakennus 4 758 m³, jäätehdas 866 m³, teurastusosasto 85 915 m³,

syväjäädyttämö 81 699 m³, vihannestukkukeskus 5 300 m³ sekä sivutoiminta 67 384 m³. Veden hinta oli kertomusvuoden ajan 45 p/m³.

S ä h k ö v i r t a ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 3 813 920 kWh 253 807 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6.65 p. Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: teurastusosasto 1 100 511 kWh, syväjäädyttämö 1 624 100 kWh, sivutoiminta 1 001 309 kWh, vihannestukkukeskus 78 000 kWh ja hallintorakennus 10 000 kWh.

Teurastamon jäähdytyshuoneita ja jäätehdasta varten syväjäädyttämön konehallissa olevat neljä ammoniakkikompressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 16 881 t ja ja oli niiden sähkövirrankulutus yhteensä 543 000 kWh.

Syväjäähdyttämön 19 pakkasvaraston ja 5 jäähdytyshuoneen jäähdyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkikompressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 32 539 t. Neljää pakastustunnelia varten olevat 4 ammoniakkikompressoria olivat vuoden aikana käyneet yhteensä 5 228 t. Sähkövirran kulutus syväjäädyttämön jäähdytyskoneissa oli yhteensä 1 164 400 kWh.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	2 061 070	2 373 781	1 940 000	2 197 968	— 54 743	— 175 813
Syväjäädyttämö	997 850	992 022	1 090 000	1 096 484	+ 12 312	+ 104 462
Vihannestukkukeskus	206 933	206 833	220 000	222 789	+ 2 889	+ 15 956
Kalatukkukeskus	267 440	263 643	187 000	214 339	+ 31 136	— 49 304
Sivutoiminta	361 507	502 502	495 000	657 522	+ 21 527	+ 155 020
Yhteensä, mk	3 894 800	4 338 781	3 932 000	4 389 102	+ 13 121	+ 50 321

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1970

Aktiivat:	mk	mk
Rahat ja pankkisaamiset		
Kassa	231	
Shekkitilit	65 008	
Postisiirtotili	1 613	
Alitilittäjä	50	66 902
Saamiset		
Tulojäämät	218 287	
Sekalaiset saamiset	231	218 518
Laskennalliset saatavat		479 249
Yhteensä		764 669

Passiivat:	mk	mk
Tilivelat		
Menojäämät	86 163	
Muut tilivelat	67 358	153 521
Varaukset		
Siirtyneet määrärahat		479 249
Siirtyvät erät		
Ennakkotulot		48 732
Talletetut vieraat varat		486
Laskennalliset velat		
Kaupungin keskuskassa		32 360
Tilikauden voitto		50 321
Yhteensä		764 669

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1970

Vastaavaa:	mk	*Vastattavaa:*	mk
Arvopaperit	14 400	Pääomavelka kaupungille	12 080 643
Irtain käyttöomaisuus	48 852		
Rakennukset ja kiinteät laitteet	9 898 204		
Tonttialueet	2 119 187		
Yhteensä	12 080 643	Yhteensä	12 080 643

36. Elintarvikekeskus

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä oli v:n 1970 lopussa 173 (ed.v. 170), josta määrästä oli ruokatehtaassa 48, ruokaloissa 101, kuljetuselimessä 10 sekä kassa- ja tiliosastolla 14. Vakinaisia viranhaltijoita oli 61, tilapäisiä viranhaltijoita yksi ja työsopimussuhteessa 111 henkilöä.

Palvelukseen otettiin vuoden aikana 19 henkilöä. Henkilökunnasta siirtyi eläkkeelle 8 ja muihin kaupungin laitoksiin 3 henkilöä sekä erosi palveluksesta 5 henkilöä.

Laitoksen palveluksessa oleville myönnettiin sairaus-, tapaturma- ja äitiyslomia vuoden aikana yhteensä 3 615 (3 350) päivää. Laitoksella ei ollut omaa lääkäriä, vaan henkilökunta käytti aluelääkäreitä.

Laitoksen toiminta. Elintarvikekeskuksen toiminta kohdistui kertomusvuonna pääasiallisesti ruoan valmistamiseen ja toimittamiseen kaupungin kansa- ja ammattikouluille sekä laitoksen hoitamille kaupungin virastojen ja laitosten henkilökuntaruokaloille.

Ruokatehtaan toiminnassa saatiin edellisenä vuonna aloitettu einestuotanto vakiintumaan. Valmistusmenetelmien kehittäminen jatkui edelleen.

Tuotekehittely kohdistui ensisijaisesti tuotteiden valmistusohjeiden tarkistamiseen tavoitteena tuotteiden laadun parantaminen ja tuotantokustannusten kurissapitäminen.

Valmiita ruokia toimitettiin yhteensä 132 paikkaan.

Ruoka-annosten toimitukset jakaantuivat seuraavasti:

	annosten määrä
kansakouluille	
keittoa[1])	2 351 050
eineksiä[2])	835 062
ammattikouluille	
keittoa	295 490
eineksiä	2 208
eräille lastentarhoille	
keittoa	13 890
eineksiä	12 708
oppi- ja eräille muille kouluille	
keittoa	176 765
eineksiä	3 018
kaupungin leikkikentille ja koulupuutarhoille	292 355
henkilökuntaruokaloille	745 729
huoltolautakunnan työtuville	43 399
vaihetyökeskukselle	21 373
erityiskoululle	14 125
lastensuojelulautakunnan tutkinta-asemalle	3 538
kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	16 343
poliisilaitokseen pidätetyille	5 117
laitoksen omalle henkilökunnalle	29 734
Yhteensä	4 861 904
(ed.v.	4 529 688)

Henkilökuntaruokaloiden toimintaa pyrittiin kehittämään yhteistoiminnassa virastojen ja laitosten kanssa. Alihinnoittelun ja kustannusten nousun johdosta lautakunta

[1]) 5 annosta/litra. — [2]) 6 annosta/kg.

joutui 17.6. tekemään palkkalautakunnalle esityksen ruokaloiden myyntihintojen korottamisesta luontoissuoritussäännön edellyttämälle tasolle. Hinnat nousivat 1.11. alkaen keskimäärin 5–6 %, mikä ei kuitenkaan vastannut em. korotustarvetta.

Kaupungin virastojen ja laitosten toimipaikkaruokaloita oli laitoksen hoidossa kertomusvuoden lopussa seuraavat 21 ruokalaa: Kallion virastotalon virkamiesruokala, rakennusviraston kaksi, sähkölaitoksen kuusi, liikennelaitoksen viisi, palolaitoksen kaksi ja vesilaitoksen kolme ruokalaa, työhuoltotoimiston ja työtupien henkilökunnan ruokala sekä Kaupungintalon ruokala.

Lisäksi hoidettiin kaupunginkirjaston pääkirjaston, metrotoimiston ja vesilaitoksen Ilmala I:n automaatteja.

Varaston toiminta pyrittiin liittämään kiinteästi tehtaan ja ruokaloiden toimintaan. Raaka-aineet annosteltiin tehtaalle valmistuserittäin. Ruokaloille toimitukset tehdään ruokalakohtaisesti sovittuina määräpäivinä.

Kuljetusten uudelleenjärjestelyllä saatiin kuljetusreittien määrää vähennettyä ja kuljetukset hoidettiinkin pääasiallisesti laitoksen neljällä kuorma- ja yhdellä pakettiautolla. Ruokatehtaan kunnossapitotehtävien hoitaminen liitettiin kuljetuselimen tehtäväkenttään.

Laskentatoimen kehittäminen jatkui ja sen tavoitteena oli laitoksen eri toimintamuotojen, erikoisesti ruokatehtaan ja ruokaloiden kannattavuuden selvittäminen kustannuspaikkakohtaisesti.

Tulot, menot ja liikevaihto. Laitoksen tulot olivat 5 021 761 mk ja menot 5 632 822 mk. Alijäämä oli siis 611 061 (ed.v. 924 321) mk.

Liikevaihdon jakautuminen:

	v. 1969 mk	v. 1970 mk
Kansakoulut	2 942 229	1 704 422
Ruokalat	2 069 009	2 431 573
Sairaalat	653 432	—
Huoltotoimi	469 517	91 839
Muut kaupungin laitokset	859 749	625 609
Muu liikevaihto (mm. oppikoulut)	169 018	108 564
Luontoisedut	61 199	59 754
Yhteensä	7 224 153	5 021 761

Liikevaihdon koostuminen:

	v. 1969 mk	v. 1970 mk
Kaupungin laitokset		
Raaka-aineita	1 280 225	75 082
Ruokaa	3 640 332	2 324 968
Sekalaista	6 822	4 241
Yhteensä	4 927 379	2 404 291
Muut ostajat		
Raaka-aineita	2 002	—
Ruokaa	2 226 560	2 593 699
Sekalaista	68 211	23 771
Yhteensä	2 296 773	2 617 470

37. Keskuspesula

Vuosi 1970 oli keskuspesulan yhdestoista varsinainen toimintavuosi. Pestyn pyykin määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna n. 5 %. Keskuspesulan uudeksi asiakkaaksi tuli elokuusta lähtien Myllypuron sairaskoti.

Keskuspesulajaoston kokoonpano, kokoukset ym. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaoston kokoonpano oli muuten sama kuin edellisenä vuonna, paitsi että jäsenenä dos. Raimo Ilaskiven tilalla toimi piirisiht. Aulis Leppänen.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 4 kertaa.

Keskuspesulan henkilökunta. Keskuspesulan johtajana laitoksen perustamisesta alkaen toiminut dipl.ins. Tuure Lehto erosi toimestaan vuoden alussa. Johtajan sijaisena ja toukokuun alusta johtajana toimi dipl.ins. Raili Hämäläinen. Keskuspesulan palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä yhteensä 185 henkilöä ja osastoittain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 5, laboratorio 1, liinavaateosasto 14, pesulaosasto 147 ja teknillinen osasto 18.

Teknilliset laitteet. Keskuspesulan tontista jouduttiin luovuttamaan uutta katua varten 19 m leveä ja 135 m pitkä maa-alue (14.2 %). Tontin rakennusoikeutta muutettiin samalla siten, että pesulan laajentaminen on mahdollista mainittuun katuun saakka eli 50 % rakennuksen leveyssuunnassa ja 30 % pituussuunnassa. Pesularakennuksen pinta-ala voidaan siis tarpeen mukaan kaksinkertaistaa. Keskuspesulan tontin uusi pinta-ala oli kertomusvuonna 15 511 m². Muuten ei toimitiloissa tapahtunut muutoksia. Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitiloista oli 1 330 m² vuokrattu rakennusviraston puhtaanapito-osastolle.

Keskuspesulaan hankittiin vuoden aikana lakanamankelin taittokone. Pesulan käytöstä poistettiin yksi taittokone. Muuten konekanta pysyi samana kuin aikaisemminkin eli käsitti vuoden lopussa valkopesulassa 10 pesukonetta, 12 linkoa, 9 rumpukuivaajaa, 3 mankelia, aukilyöntikoneen, lakanoiden levityskoneen, 8 erilaista taittokonetta ja 66 prässiä; kemiallisessa pesulassa kuivapesukoneen, rumpukuivaajan, höyrytyslaudan, prässin ja tahranpoistopöydän sekä vaatekorjaamolla 20 ompelukonetta, 2 sukanparsimiskonetta, nappikoneen, trikoosaumauskoneen ja kuumapaikkauskoneen.

Laitoksen toiminta. Toimisto huolehti kaikista laitoksen toimintaan liittyvistä toimistotöistä ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio huolehti tutkimuksista, joiden avulla selvitettiin pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakoneiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta ja avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämistä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoa koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto osallistui sairaaloiden ja huoltolaitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Lisäksi osallistuttiin yhteistyöhön maan muiden keskuspesuloiden kanssa vaatemallistojen yhtenäistämiseksi.

Vaatekorjaamoon hankittiin pyörillä varustetut ompelijoiden apupöydät, joilla voidaan myös kuljettaa korjattavia vaatteita. Samalla tähän tarkoitukseen aikaisemmin käytetyt pyykkilaatikot siirrettiin kuljetuskäyttöön.

Liinavaatteiden hankintoja suoritettiin 583 289 mk:n arvosta. Käyttöön otettiin vaatekappaleita 521 939 mk:n arvosta. Varmuusvaraston arvo vuoden lopussa oli 299 932 mk. Toimintansa lopettaneesta Piritan sairaalasta siirrettiin keskuspesulan käyttöön vakiovaatteita 2 905 kpl, mitkä siirrettiin kaupunginhallituksen päätöksellä keskuspesulan kirjanpitoon 9 916 mk:n arvoisina.

Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 618 519 vaatekappaletta kirjanpitoarvon ollessa 1 975 049 mk. Inventoinnin osoittama vajaus oli 15 229 kpl vastaten 2.6 % inventoinnin kohteena olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 1.5 % niiden arvosta.

Kaupungin sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien kokonaispyykkimäärästä oli keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 70.9 %. Muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 49 820 kg, mikä vastaa 1.1 % ko. laitosten tarvitsemasta koko vaatemäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 44 890 vaatekappaletta.

Pesulaosastolla käsiteltiin kertomusvuoden aikana yhteensä 5 087 620 kg pyykkiä sekä edellisen lisäksi Auroran sairaalassa pestyä ns. infektiopyykkiä 69 511 kg. Kokonaispyykkimäärästä oli kaupungin laitosten osuus 4 534 858 kg eli 89.14 %, ulkopuolisten laitosten osuus 526 243 kg eli 10.34 %, oman henkilökunnan osuus 7 139 kg eli 0.14 % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 19 380 kg eli 0.38 %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty pyykkimäärä seuraavasti:

	kg	%
Auroran sairaala	363 023	7.14
Hesperian »	313 987	6.17
Kivelän »	503 511	9.90
Laakson »	283 225	5.57
Malmin »	182 774	3.59
Marian »	363 681	7.15
Röykän »	72 872	1.43
Koskelan sairaskoti	1 407 340	27.66
Kustaankartanon vanhainkoti	193 998	3.81
Riistavuoren vanhainkoti ...	90 278	1.77
Roihuvuoren » laitoksineen	141 913	2.79
Suursuon vanhainkoti	263 492	5.18
Sofianlehdon vastaanottokoti	191 073	3.76
Muut laitokset	163 691	3.22

Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat kertomusvuoden aikana Kätilöopisto ja SPR:n Veripalvelu.

Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 80.4 %, prässättiin 9.2 %, pelkästään kuivattiin 9.3 % ja kemiallisesti pestiin 1.1 %. Keskuspesula huolehti kertomusvuonna Auroran, Hesperian, Kivelän, Laakson, Malmin, Marian ja Röykän sairaaloiden, Koskelan ja Myllypuron sairaskodin, Riistavuoren, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkotien, Sofianlehdon vastaanottokodin sekä Yrjönkadun uimahallin pyykin kuljetuksesta. Jakeluvaraston käyttöön hankittiin pinontatrukki, jonka avulla varastotilat saadaan käytettyä hyväksi entistä tehokkaammin ja sisäiset kuljetukset voidaan hoitaa keskitetysti.

Teknillinen osasto huolehti keskuspesulan tontin rakennusten, koneiden ja laitteiden sekä sähkö- ja putkiverkostojen korjaus-, huolto- ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteiden tarpeisiin. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa höyrynä ja lämpimänä ve-

tenä nettoperiaatteen mukaan laskettuna yhteensä 28 018 milj.kilokaloria, josta edellisen osalle tuli 34 % ja jälkimmäisen osalle 66 %. Teknillinen osasto suoritti omien töiden lisäksi myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuonna keskuspesula laskutti kaupungin laitoksia mankeloidusta ja prässätystä pyykistä 66 p, korjauksesta 5.5 p ja vuokrauksesta 19 p/kg. Kuljetuksesta laskutettiin lähinnä kuljetusmatkan pituudesta riippuen 3.5–12 p pyykkikilolta.

Keskuspesulan ulkopuolelle toimitetusta lämpöenergiasta laskutettiin 29 mk milj. kilokalorilta ja autotallista perittiin vuokraa 2.80 mk/m² kuukaudelta.

Kertomusvuoden varsinaiset m e n o t olivat 4 780 445 mk ja t u l o t 5 042 224 mk, joten y l i j ä ä m ä ä syntyi 261 779 mk.

38. Tietojenkäsittelykeskus

Yleistä. Toimintavuoden aikana tietojenkäsittelykeskuksella on ollut vuokrattuna kaksi tietokonelaitteistoa IBM 1401 ja Datasaab D22, joka asennettiin 1.11.1969. Suunnitelmat edellyttivät IBM 1401-tietokoneella ajettujen sovellutusten siirtämistä Datasaab D22:lle siten, että IBM 1401:n vuokrasopimus olisi voitu irtisanoa päättymään 1.6.1970. Jo edellisenä vuonna aloitettu sovellutusten siirtämistä edellyttävä suunnittelu- ja ohjelmointityö edistyi kuitenkin arvioitua hitaammin, mikä pääasiassa johtui suunnitteluosastolla toimintavuoden aikana tapahtuneesta poikkeuksellisen suuresta (35.7 %) vaihtuvuudesta. Mainituista syistä johtuen IBM 1401:n vuokrasopimus jatkui koko toimintavuoden ajan.

Edellä selostettu sovellutusten siirtämistyö Datasaab D22:lle sitoi suunnittelu- ja ohjelmointiresurssit siinä määrin, ettei laajoja uusia sovellutuksia voitu ottaa suoritettavaksi.

Henkilökunta. Kertomusvuoden alussa ja lopussa keskuksen palveluksessa oli 75 henkilöä. Palveluksesta erosi eri toimintayksiköistä yhteensä 16 henkilöä, mikä merkitsee 21.3 %:n vaihtuvuutta. Eronneiden kokemus ATK-alalta vaihteli välillä 1 v 2 kk — 9 v 4 kk ja oli keskimäärin 4 v 3 kk. Eronneiden tilalle palkattiin 16 uutta toimihenkilöä. Henkilökunta jakautui toimintayksiköittäin seuraavasti:

Toimintayksikkö	Henkilöitä 1.1.1970	Eronneita	Palkattu uusia	Henkilöitä 31.12.1970
Hallinto ja valvonta	11	2	2	11
Suunnittelu	28	10	9	27
Käyttö	36	4	5	37
Yhteensä	75	16	16	75

Tehtävät. Tietojenkäsittelytehtävät ryhmiteltyinä pääsovellutusalueittain olivat seuraavat:

kuukausipalkat, tuntipalkat, materiaalilaskenta, kustannuslaskenta ja kirjanpito, laskutus, maksut sekä muut tehtävät.

Mainitut tehtävät ovat olleet suoritettavina osittain IBM 1401 -tietokoneella ja osittain Datasaab D22 -tietokoneella. Tehtävien siirtämiseksi uudelle koneelle suunnitteluosaston toiminnat ovat painottuneet kuten edellisenä toimintavuotenakin uudelleen ohjelmointiin ja siitä aiheutuvaan suunnitteluun. Tämä ilmenee suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantumista toiminnoittain kuvaavasta taulukosta 1. Suunnittelu- ja ohjelmointikapasiteetin jakaantuminen tehtäväryhmittäin ja eri tehtävien suhteellinen osuus kapasiteetista on mainittu taulukossa 2.

Taulukosta 3 voidaan havaita miten eri tehtäväryhmät ovat kuormittaneet tietokoneita ja mikä on ollut kunkin tehtäväryhmän suhteellinen osuus kokonaiskuormituksesta.

Laitteisto ja kuormitus. Tietojenkäsittelykeskuksen käytössä olleiden tietokoneiden IBM 1401 sekä Datasaab D22 konekokoonpano oli seuraava:

IBM 1401:

Keskusyksikkö (18K, 11,5 μs), konsolikirjoitin, 4 magneettinauha-asemaa (60KB, 556 BpI), 3 magneettilevystöasemaa (150 ms, 7,25 MB), reikäkortinlukija (800 korttia/min), reikäkortinlävistin (250 korttia/min) sekä rivikirjoitin (600 r/min).

Datasaab D22:

Keskusyksikkö (40KS, 1,6 μs/sana), konsolikirjoitin, 6 magneettinauha-asemaa (60KB, 800 BpI), 3 magneettilevystöyksikköä (7,25 MB, 75 ms), reikänauhanlukija (2000 merkkiä/s), reikäkortinlukija (1500 korttia/min), reikäkortinlävistin (100–250 korttia/min) sekä rivikirjoitin (1250 r/min).

1. Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen toiminnoittain v. 1970 (päiviä)

Toiminto	IBM 1401:llä ajettavat tehtävät	D22:lla ajettavat tehtävät	Yhteensä	Osuus %:a koko kapasit.
Suunnittelu	318	840	1 158	17.01
Ohjelmointi	239	2 928	3 167	46.53
Systeemien ja ohjelmien huolto ..	468	398	866	12.72
Vuosilomat, kurssit yms.	—	—	1 616	23.74
Yhteensä	1 025	4 166	6 807	100.00

3. IBM tietokoneiden käytön jakaantuminen tehtävittäin v. 1970

Tehtävä	IBM 1401	Käyttötunnit %	D22	Käyttötunnit %
Kuukausipalkat ..	197	6.05	501	12.37
Tuntipalkat	260	7.98	631	15.58
Materiaalilaskenta	237	7.27	105	2.59
Kustannuslaskenta	270	8.29	283	6.99
Laskutukset	1 605	49.26	278	6.87
Maksut	69	2.12	268	6.62
Muut tehtävät ...	470	14.43	1 121	27.69
Ohjelmien testaus	150	4.60	862	21.29
Yhteensä	3 258	100.00	4 049	100.00

2. Suunnitteluosaston kapasiteetin jakaantuminen vuosilomia, kursseja yms. lukuun ottamatta tehtävittäin v. 1970 (päiviä)

Toiminto/Tehtävä	Kuukausipalkat	Tuntipalkat	Materiaalilaskenta	Kustann. laskenta	Laskutukset	Maksatukset	Muut tehtävät	Kaikki yhteensä
Suunnittelu	67	68	142	141	253	128	359	1 158
Ohjelmointi	156	763	200	784	255	72	937	3 167
Systeemien ja ohjelmien huolto ..	61	226	29	113	377	43	17	866
Yhteensä	284	1 057	371	1 038	885	243	1 313	5 191
Osuus %:a koko kapasiteetista ...	5.47	20.36	7.15	20.00	17.05	4.68	25.29	100.00

Tietokoneiden lisäksi käytössä on ollut seuraavat lävistys- ja apukoneet:

IBM 029 lävistyskoneita 9 kpl, IBM 056 tarkastuslävistyskoneita 7 kpl, MDS-nauhakirjoittimia 2 kpl, Friden flexowriter, IBM 088 kollaattori, IBM 082 ja 084 lajittelijat, IBM 519 toisintokone, IBM 557 tulkki, BÖWE-leikkuri, BÖWE-lomakeerottelija ja DIVI-jatkolomakkeen repijä.

Koneiden kuormitus oli kertomusvuonna seuraava:

	tuntia
Tietokone IBM 1401	3 258
» Datasaab D22	4 049
Lävistyskoneet	7 696
Tarkastuslävistyskoneet	7 297
Muut koneet	4 157

Asiakkaat. Tietojenkäsittelykeskuksen asiakkaina olivat lähes kaikki kaupungin virastot ja laitokset ja näistä suurimmat käyttäjät: rakennusvirasto, sähkölaitos, liikennelaitos, sairaalavirasto laitoksineen ja kuntasuunnittelurekisteritoimisto.

Ulkopuolisina asiakkaina oli 42 kuntaa ja 13 yksityistä yritystä.

Talous. Tietojenkäsittelykeskuksen menot olivat v. 1970 3 641 484 mk ja tulot 2 539 581 mk. Kertyneisiin tuloihin sisältyy ulkopuolisille tehdyistä palveluksista saatuja tuloja 101 067 mk.

Tietojenkäsittelykeskuksen tulee toimia liikeperiaatteiden mukaisesti kuitenkin siten, että kustannukset katetaan omakustannushinnoin. Siitä huolimatta on keskuksen tulos muodostunut tappiolliseksi. Menoista katettiin vain n. 70 %. Tappio johtuu suurimmaksi osaksi siitä, ettei tehtävien siirtämisestä Datasaab D22:lle aiheutuneita kustannuksia ole katsottu voitavan veloittaa virastoilta ja laitoksilta.

39. Vesilaitos[1])

Yleistä

Toimintavuosi 1970 oli vesilaitoksen 94. Vettä valmistettiin kaikkiaan 75.3 milj. m^3 ja se merkitsi 3.1 %:n vuotuista kasvua, joka oli 0.6 %-yksikköä pienempi kuin keskimäärin viimeisten viiden vuoden aikana. Vedenmyynti oli yht. 70.8 milj. m^3. Kokonaismyynnistä edusti myynti muille kunnille 0.9 milj. m^3. Vedenhankintalähteenä oli pääasiallisesti Vantaanjoen vesistö, josta saatiin 93.9 % tarvittavasta raakavedestä. Hiidenvedestä otettiin 5.4 % ja pohjavettä käytettiin 0.7 %.

Vedentutkimustoimintaa suoritettiin pääpiirteissään saman laajuisena ja laatuisena kuin edellisinäkin vuosina. Poikkeuksen muodostivat vedenpuhdistuksen yhteydessä radioaktiivisuuden vähentämistä koskevat selvittelyt.

Yhteistyö vedenhankinnan alalla Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan kesken laajeni ja sai uusia muotoja. Heinäkuussa jättivät em. kolmisopimuskunnat yhdessä valtion kanssa vesioikeudelle yhteisen lupahakemuksen Päijänne-hankkeesta.

Hiidenvesi-hankkeen rakennustyöt saatettiin toimintavuonna päätökseen. Päijännesuunnitelman kehittäminen tie- ja vesirakennushallituksen tekemän yleissuunnitelman pohjalta siirtyi kolmisopimuskuntien päätöksellä kaupungin vesilaitokselle. Keväällä aloitettiin Vanhankaupungin laitoksen peruskorjaustyön viimeinen osatyö sekä kalliovesisäiliöiden, jälkikemikalointitilojen ja kalliopumppuaseman rakentaminen. Samanaikaisesti tehtiin muutostöitä Tekniikan museon säätiölle luovutettavissa laitosrakennuksissa Vantaanjoen suussa.

Henkilöorganisaatio

Toimintavuoden päättyessä tapahtui vesilaitoksella toimitusjohtajan vaihdos dipl.ins. Eino Kajasteen siirryttyä eläkkeelle. Hän toimi laitoksen toimitusjohtajana vv. 1956–1970. Uudeksi toimitusjohtajaksi valittiin dipl.ins. Leo Neuvo.

Vedenottoa Päijänteestä koskevaa hanketta kehittämään ja sen toteuttamista valmistelemaan perustettiin toimintavuoden aikana vesilaitoksen rakennusosastoon Päijänne-toimisto. Tässä vaiheessa siinä toimii kahdeksan henkilöä.

Koko laitoksen henkilökunta käsitti vuoden lopussa 531 henkilöä, joka oli sama kuin edellisen vuoden vastaava luku. Toimintavuoden aikana siirtyi eläkkeelle 10 henkilöä.

Taloudellinen tulos

Kertomusvuonna laitoksen kokonaiskustannukset kasvoivat edellisen vuoden arvosta 11.8 %. Tulojen kasvu oli vastaavasti 6.3 %. Kokonaismenojen määrä oli 39.7 mmk ja kokonaistulojen 38.7 mmk, joten tilivuoden tappion määrä oli 1.0 mmk. Tappion määrä johtui alhaisesta vedenmyyntihinnasta 45 p/m^3,

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu vesilaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

joka on ollut laitoksella käytössä v:sta 1965 lukien. Kaupunginvaltuusto on 13.11.1968 tehnyt päätöksen korottaa vedenhintaa 50 p:iin/m³, mutta laitos ei ole voinut soveltaa korotusta hintasäännöstelyviranomaisten kielteisen kannan johdosta.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 57.3 (ed. v. 52.0) %, palkkojen 23.1 (21.2) %, kemikaalien ja sähkön 9.6 (8.9) % sekä muiden kustannusten 10.0 (17.9) %.

Toimintavuoden tappion määrä oli 0.4 % vesilaitoksen vuoden alussa olleesta käyttöomaisuuden arvosta, joka oli 238.2 mmk. Kun otetaan huomioon varsinaisten menojen kustannuksiin sisältyvä 6 % mukainen käyttöomaisuuden korko 14.3 mmk, voidaan todeta laitoksen tuottaneen n. 5.6 %:n koron sijoitetulle pääomalle.

Vedenhankinta

Hydrologinen katsaus. Toimintavuonna oli Vantaanjoen vesitilanne vesilaitoksen vedentarpeeseen nähden tyydyttävä. Vuoden sadanta, 585 mm, oli jonkin verran vähäisempi kuin keskimäärin vuosijaksona 1931–60. Lumipeitteen vesiarvon maksimi, 192 mm, oli maaliskuun runsaista lumisateista johtuen lähes kaksi kertaa niin suuri kuin normaali. Sen seurauksena myös kevättulva muodostui suureksi. Huippuvirtaama, 198 m³/s, oli lähes puolitoistakertainen yllä mainitun vuosijakson keskiarvoon verrattuna (MHQ = 144 m³/s). Kesä oli kuivahko etenkin kesäkuussa ja elo-syyskuussa. Lokakuun puolivälissä alkoi syystulva ja vesistöissä oli runsaasti vettä aina vuoden loppuun saakka. Vuoden keskivirtaama Vantaanjoen alajuoksulla, 18.6 m³/s, oli keskimääräistä suurempi (MHQ = 14.4 m³/s).

Vantaanjoen säännöstely. Vuoden alussa olivat säännöstellyt järvet täynnä lukuun ottamatta Suolijärveä, jossa vedenpinta oli yli puoli metriä maksimin alapuolella. Talvella ja keväällä hoidettiin veden juoksutukset lupaehtojen mukaisia ylärajoja seuraten. Kevättulvan aikana kaikki järvet täyttyivät nopeasti.

Kesällä ja syksyllä Vantaanjoen virtaamaa jouduttiin vedentarpeen tyydyttämiseksi lisäämään säännösteltyjen vesivarastojen avulla. Lisävettä juoksutettiin lähinnä Kytäjärvestä kesä-heinäkuun vaihteessa ja syyskuun alkupuoliskolla. Syksyllä järvet saatiin jälleen täyteen loka- ja marraskuussa sattuneiden sateiden aikana.

Hiidenveden säännöstely ja vedenotto Hiidenvedestä. Väänteenjoen padon valmistuttua Hiidenveden lasku-uomaan voitiin sen avulla aloittaa varsinainen järven säännöstely heinäkuussa. Loka- ja marraskuussa tapahtui runsaista sateista johtuen Hiidenvedessä melko voimakasta vedennousua, vaikka padon kautta juoksutettiin vettä lupaehtojen sallimien enimmäismäärien mukaisesti. Latvajärvien säännöstelyyn liittyvien töiden valmistuttua toimintavuoden lopussa, saatiin koko Hiidenveden pääasialliset säännöstelytyöt päätökseen.

Hiidenvedestä pumputtiin toimintavuonna raakavettä Vantaanjokeen yht. 4.18 milj. m³. Keskimääräinen pumppuaminen oli n. 0.9 m³/s yhteensä vajaat kaksi kuukautta kestäneen vedenoton aikana.

Vesijohtoveden valmistus

Vedenpuhdistus- ja pohjavesilaitosten toiminta. Vanhankaupungin puhdistuslaitoksella jatkuneet rakennus- ja muutostyöt vaikuttivat edelleen puhdistetun vesimäärän jakautumiseen laitosten kesken siten, että veden valmistuksen pääpaino oli Pitkäkosken puhdistuslaitoksella. Vanhankaupungin uusi suodatinlaitos, teholtaan 2.4 m³/s, otettiin käyttöön toukokuun puolivälissä.

Toimintavuoden kokonaispumppuaminen oli 75.3 milj. m³, josta Vanhankaupungin osuus oli 24.3 milj. m³ eli 32.3 %, Pitkäkos-

ken 50.5 milj. m³ eli 67.0 % sekä pohjavesilaitosten 0.5 milj. m³ eli 0.7 %. Keskimääräinen vuorokautinen pumppuaminen oli 206 200 m³. Suurin vuorokautinen pumppuaminen, 258 600 m³, oli 25.6. ja pienin, 135 000 m³, 17.5.

Kemikaalien kulutus. Vanhankaupungin puhdistuslaitoksella tapahtui varsinaisten vedenpuhdistuskemikaalien kulutuksessa vesikuutiometriä kohti laskettuna vain vähäisiä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna.

Pitkäkosken puhdistuslaitoksella lisääntyi alumiinisulfaatin kulutus toimintavuonna arvoon 63.9 (ed. v. 58.8) g/m³. Lisäys johtui vedenpuhdistusprosessin tehostamisesta. Alumiinisulfaatin käytön lisääntyminen suurensi puolestaan kalkin kulutuksen määrään 24.2 (20.9) g/m³.

Energian kulutus ja tuotanto. Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yht. 33.2 milj. kWh, josta määrästä 31.3 milj. kWh oli ostettua ja 1.9 milj. kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yht. 30.6 milj. kWh ja laitoksen muu energiakäyttö oli 2.6 milj. kWh. Vesijohtoverkkoon pumputtua vesiyksikköä kohti oli energian kulutus 0.41 kWh/m³.

Vedentutkimustoiminta

Vedenhankintavesistöjen tutkimukset ja veden laatu. Lisääntyvä asukasmäärä ja teollisuus likaavat yhä enemmän kaupungin raakavesilähteitä. Toimintavuodenkin havaintotuloksista todetaan, että jäteainemäärät sekä Luhtajoessa että Palojoessa ja varsinkin Vantaanjoen yläjuoksulla ovat hyvin suuria.

Vantaanjoen vesistön jokivesistä tehtiin veden laadun tutkimus kahden viikon välijoin 27–33 havaintokohdasta otetusta näytteistä. Tällä 10 v:n ajan jatkuneella tutkimuksella pyritään entistä tarkemmin selvittämään jätevedenpuhdistamoilta purkautuvien vesien vaikutusta. Selvitys liittyy Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen myötävaikutuksella tapahtuvaan puhdistamoiden yhteistarkkailuun.

Toimintavuoden aikana tutkittiin Vantaanjoen vesistön järvet kaksi kertaa. Tuusulanjärveä tutkittiin kuitenkin useammin, jotta voitiin riittävän ajoissa ryhtyä toimenpiteisiin sen veden heikon laadun parantamiseksi. Kesällä Tuusulanjärvessä oli suoritettava sinilevien torjunta kuparisulfaatilla, jotta veden laatu olisi voitu pitää tyydyttävänä.

Hiidenveden rehevöitymistä selvittäviä, levien määrään ja kasvunopeuteen kohdistuvia kesäaikaisia havaintoja ja mittauksia jatkettiin edellisenä vuonna käytettyjen menetelmien mukaisesti.

Vesijohtoveden valvontatutkimukset ja laadun tarkkailu. Kuluttajien vesijohdosta saama vesi täytti joka hetki annetut terveydelliset laatuvaatimukset. Vesijohtoveden terveydellisen moitteettomuuden toteamiseksi vedenvalmistuksen eri vaiheissa kehitettiin käyttöja erikoistarkkailumenetelmiä.

Poikkeuksellisten olojen varalta tehtiin kokeita ja tutkimuksia vedenpuhdistuksen vaikutuksesta radioaktiivisuuden vähenemiseen. Tutkimusten teko siirtyi terveydellisten tutkimusten laboratoriossa kertomusvuonna toimintansa aloittaneelle säteilytutkimusosastolle, joka perustettiin vesilaitoksen, väestönsuojelutoimiston ja terveydenhoitoviraston aloitteesta.

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvät tutkimukset. Päijänteen veden laatua ja puhdistettavuutta seurattiin edelleen. Koko Päijänteen alueen kattavalla vesistön tutkimuksella selvitettiin lähinnä puunjalostusteollisuudesta levinneen jäteaineen sekä muiden vesistön rehevöitymistä aiheuttavien ravinneaineiden pitoisuuksia ja kulkeutumista. Biologiset tutkimukset osoittivat rehevöitymisen tuntuvaa lisääntymistä Pohjois-Päijänteen alueella. Keski- ja Etelä-Päijänteellä sen sijaan on tutkimustuloksista havaittavissa rehevöitymisen vähentyneen edelliseen vuoteen verrattuna.

Helsinki on suunnitellut tulevaisuuden raakaveden otettavaksi Päijänteen Asikkalanselältä. Tutkimuksissa todettiin, että kyseinen vesi on kemiallis-fysikaalisilta ja mikrobiologisilta ominaisuuksiltaan hyvää vettä. Lisäksi kokeiden perusteella arvioitiin sen olevan maultaan ja hajultaan parempaa kuin nykyisestä raakavesilähteestä tehostetuin vedenpuhdistuskeinoin saatu vesi.

Veden myynti

Varsinaisille kuluttajille myydyn veden määrä kasvoi 4.4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Myynnin kasvu oli suurempi kuin edellisenä vuonna, jolloin se oli 3.4 %. Keskimääräinen kasvu viimeisten 10 vuoden ajalta on ollut 3.9 %.

Veden myynti kolmisopimuskunnille Espoon kauppalalle ja Helsingin maalaiskunnalle oli yht. 867 000 m³, joka oli 1.2 % koko vesilaitoksen myynnistä.

Laskutetun myynnin lisäksi puhdistuslaitoksilta toimitettuun vedenmäärään sisältyi mm. tulipalojen sammutukseen ja kadunrakennustöihin käytetty vesi sekä vesijohtoverkon vuotojen yhteydessä hukkaan mennyt vesi. Tämä vesimäärä on laskettu 4.4 milj. m³:ksi, joka on 5.9 % puhdistetun veden kokonaismäärästä.

Kuluttajien määrä lisääntyi 612:lla, joten vuoden lopussa oli yht. 13 562 kuluttajaa. Lisäys johtui etupäässä kaupungin pohjoisten ja itäisten alueiden omakotitalojen liittymisistä vesijohtoverkkoon. Kaivo- ja ajettavan veden varassa oli vajaat 5 % kaupungin väestöstä.

Tonttijohtojen määrä lisääntyi 618:lla. Vuoden lopussa oli tonttijohtoja kaikkiaan 14 369 kpl.

Vedenjakelu

Vesijohtoverkko. Pää- ja jakelujohtoja rakennettiin kertomusvuoden aikana 19.8 km, mikä on vain n. 54 % viiden viimeisen vuoden keskiarvosta. Vanhoja johtoja poistettiin käytöstä 1.1 km, joten vesijohtoverkon kokonaispituus lisääntyi 18.7 km:llä. Verkon pituus kokonaisuudessaan vuoden lopussa oli 809.7 km. Vesijohtojen rakentaminen hidastui huomattavasti edellisistä vuosista, mikä johtui kaupungin rakennustoiminnan vähentymisestä kunnallisteknillisten töiden osalta.

Pääjohtojen, NS 450 ja sitä suurempien johtojen, kokonaispituus oli vuoden vaihteessa 86.6 km. Näistä huomattava osa sijaitsi johtotunneleissa, joiden yhteispituus vuoden vaihteessa oli n. 10.4 km. Merkittävimmät pääjohtotyöt olivat Oulunkylän ja Myllypuron–Mellunmäen pääjohdot. Edellistä rakennettiin 733 m NS 800:n suuruisena sekä jälkimmäistä 303 m NS 800:n ja 981 m NS 600:n suuruisena.

Jakelujohtojen kokonaispituus oli vuoden lopussa 723.1 km. Huomattavimmat alueelliset rakennuskohteet sijaitsivat Vartiokylässä, Mellunkylässä, Malmilla, Tapaninkylässä, Suurmetsässä ja Etelä-Kaarelassa.

Vesijohtoverkon suunnittelu jatkui pääasiassa samoilla esikaupunkialueilla kuin verkon rakentaminenkin. Uusina suunnittelukohteina olivat mm. Koskelan, Patolan, Pohjois-Haagan itäosan ja Pihlajiston asuntoalueet.

Vesijohtoverkon vuodot. Kertomusvuoden aikana tapahtui pää- ja jakelujohdoissa yht. 155 vuotoa eli yksi vuoto 5 236 m kohti. Tonttijohtovuotoja sattui 84 eli yksi vuoto 179 tonttijohtoa kohti. Määriä voidaan pitää normaaleina. Mitään suurempia laajoille alueille ulottuvia häiriöitä ei vuodoista aiheutunut.

Tarkastustoiminta. Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yht. 959 (ed. v. 1 187) kiinteistön vesijohto- ja viemäripiirustukset. Tarkastuskohteiden lukumäärässä esiintyvä ero johtuu pääasiassa siitä, että vanhojen rakennusten liittymisiä oli toimintavuonna edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti vähemmän. Kiinteistö-

jen vesijohto- ja viemäriasennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 3 512 (4 219) kpl. Kiinteistöjen vesijohdoissa ja viemäreissä sattuneista vuodoista tai muista häiriöistä aiheutuneita tarkastuksia suoritettiin 39 kpl. Laitokselle hyväksymistä varten toimitettuja vesijohto- ja viemärialan tuotteita koskevia lausuntoja annettiin 33 kpl.

Kaupungin vesijohto- tai viemäriverkkoon liitettävien kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oikeutettuja urakoitsijoita oli vuoden lopussa yht. 101 toiminimeä. Lisäystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 5.

Rakennustoiminta

Hiidenvesi-hanke. Hiidenveden säännöstelyyn liittyvät Väänteenjoen säännöstelypadon rakennustyöt valmistuivat kertomusvuoden kesällä ja urakoitsija Perusyhtymä Oy luovutti työn vesilaitokselle 31.7. Seuraavaan kesään jäi eräitä viimeistelytöitä. Insinööritoimisto Oy Vesi-Pekan kanssa allekirjoitettiin kokonaisurakkasopimus 21.7.1970 Hiidenvesi-suunnitelman latvajärvien säännöstelytöistä. Työt edistyivät nopeasti ja valmistuivat seuraavaan kesään jääviä viimeistelytöitä lukuun ottamatta toimintavuoden loppuun mennessä.

Päijänne-hanke. Kertomusvuoden alkupuolella Päijänne-hankkeen rahoitusta ja organisaatiota tutkinut neljän eri ministeriön keskeinen työryhmä päätyi tulokseen, ettei valtio tulisi toimimaan em. hankkeen toteuttajana. Tämän johdosta kolmisopimuskunnat esittivät valtioneuvostolle, että se oikeuttaisi TVH:n luovuttamaan hankkeen suunnittelussa kertyneet valmiit ja keskeneräiset suunnitelmat 30.6. mennessä korvauksetta kolmisopimuskuntien käyttöön niiden toimesta tapahtuvaa suunnittelutyön jatkamista varten. Valtioneuvoston tehtyä 21.5. myönteisen päätöksen kolmisopimuskuntien kunnallishallitukset päättivät tilata jatkosuunnittelutyön kaupungin vesilaitokselta, jossa Päijänne-suunnitelman laatiminen alkoi 1.7.

Suunnittelutyöhön liittyvinä keskeisinä tehtävinä ovat olleet mm. maa-alueiden ostot tunnelilinjalla, neuvottelut Kymijoen voimalaitoskorvauksista, tunnelialueen kartoitus sekä teknillisen suunnitelman ja rakentamissopimuksen valmistelu. Teknillisen suunnitelman ja rakentamissopimuksen lopullinen sisältö riippuu valtion osallistumisesta hankkeen rahoitukseen. Valtioneuvosto ei kuitenkaan tehnyt tältä osin päätöstä vielä toimintavuoden aikana.

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjaus. Vanhankaupungin laitoksen peruskorjaukseen liittyvät vesiteknilliset työt jatkuivat kertomusvuoden aikana. Suodatinlaitos valmistui ja otettiin lopulliseen käyttöön 12.5., jolloin samanaikaisesti lopetettiin veden suodatus Vanhankaupungin Kuninkaankartanonsaarella.

Kallioon louhittujen puhdasvesialtaiden ja korkeapainepumppaamon rakennusteknillisiä töitä koskeva urakkasopimus allekirjoitettiin 28.4.1970. Puhdasvesialtaat, joita on kolme, rakennetaan kokonaisuudessaan kallion sisään. Altaiden kokonaisvesitilavuus tulee olemaan n. 56 500 m³. Altailla pystytään tehokkaasti tasaamaan puhdistuslaitoksen ja vesisäiliöiden käyttöä. Lisäksi altaat takaavat vaikeissakin käyttöhäiriötapauksissa välttämättömän veden toimittamisen kulutukseen sekä ovat kriisiaikoina täysin suojattuina vesivarastoina.

Kolmisopimuskuntien yhteistoiminta

Toimintavuoden alussa, 22.1., allekirjoitettiin kolmisopimuskuntien Helsingin kaupungin, Espoon kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan kesken vesijohtoveden valmistusta ja myyntiä sekä syöttöjohtojen rakentamista koskeva yhteistoimintasopimus. Helsingin kaupunki ja maalaiskunta tekivät 11.3. em. sopimukseen perustuvan syöttöjohtosopi-

muksen jo aiemmin yhteisesti rakentamansa syöttöjohdon käytöstä. Sopimusten mukaista, erikoistariffiin perustuvaa ns. laitosmyyntiä alettiin soveltaa Pitkäkoskelta maalaiskunnalle tapahtuvaan vedenmyyntiin 13.3. Laitosmyynti Espoon kauppalaan alkaa vasta, kun kauppala vastaisuudessa liittyy syöttöjohtosopimukseen ja johto tulee rakennetuksi Espoon kauppalan alueelle saakka.

Kolmisopimuskuntien yhteisesti rakennettavaksi sovitun vedenpuhdistuslaitoksen suunnitellulla sijoitusalueella Silvolassa suoritettiin vesilaitoksen toimesta toimintavuoden kesällä alustava pohjatutkimus.

Kun oli käynyt ilmeiseksi, ettei valtio rakenna Päijänteen ja Helsingin seudun välistä raakavesitunnelia, jättivät valtio ja kolmisopimuskunnat kesäkuussa kolmisopimustoimikunnan ehdotuksesta vesioikeudelle yhteisen lupahakemuksen Päijänne-hankkeesta. Kolmisopimuskunnat olivat tätä ennen hyväksyneet valtioneuvoston asettaman ehdon niiden kustannusten suorittamisesta, jotka aiheutuvat vesioikeudellisesta lupakäsittelystä ja lupaehdoissa asetettavista velvoitteista.

Tulojen ja menojen jakautuminen.

T u l o t

	1969 mmk	1970 mmk	Muutos %
Vedenmyynti	30.6	31.8	+ 3.9
Vesipostit	0.3	0.4	+ 33.3
Sivutoiminta	5.0	5.9	+ 18.0
Satunnaiset tuotot	0.2	0.2	–
Sisäiset viennit	0.3	0.4	+ 33.3
	36.4	38.7	+ 6.3

M e n o t

	1969 mmk	1970 mmk	Muutos %
Vedenhankinta	4.4	4.7	+ 6.8
Puhdistuslaitokset	10.5	12.0	+ 14.3
Vesijohtoverkko ja vesisäiliöt	13.7	15.2	+ 10.9
Vesipostien hoito	0.3	0.4	+ 33.3
Vedenmyynti ja kuluttajalaitteet	1.3	1.4	+ 7.7
Sivutoiminta	4.8	5.4	+ 12.5
Hallinto	0.5	0.6	+ 20.0
	35.5	39.7	+ 11.8
Ylijäämä	1.0		
Vajaus		1.0	

I n v e s t o i n n i t

Vedenhankintalaitokset	2.7	3.6	+ 33.3
Puhdistuslaitokset	12.6	7.0	— 44.4
Pääjohdot	1.8	2.7	+ 50.0
Vesisäiliöt ja pumppuasemat	6.3	0.4	— 93.7
Jakeluverkko	6.1	4.0	— 34.4
Muut kiinteistöt	3.7	0.1	— 97.3
Kuluttajalaitteet ja kalusto	0.6	0.7	+ 16.7
	33.8	18.5	— 45.3

40. Kaasulaitos[1])

Yleistä

Vuosi 1970 oli kaasulaitoksen 110. toimintavuosi ja 70. vuosi kaupungin omistuksessa.

Keväällä 1969 laadittaessa tuotantosuunnitelmaa ja talousarviota v:ksi 1970 vallitsi maailmassa voimakas terästeollisuuden korkeasuhdanne, minkä seurauksena teollisuuskoksista oli kaikkialla kova pula. Tähän perustuen tehtiin tuotantosuunnitelma ja talousarvio tavoitteena tehtaan täysitehoinen koksintuotanto eli 146 000 tn:n koksin kokonaisvalmistus. Kaasun kokonaistoimituksen arvioitiin nousevan 37.0 milj. m³:iin ja raaka-ainehiilen käytön 200 000 tonniin.

Samanaikaisesti yleismaailmallisen koksipulan kanssa oli kaikkialla erittäin suuri puute koksihiilistä. Monivaiheisten neuvotteluiden jälkeen kaasulaitos sai ostetuksi vain n. 110 000 tn koksihiiltä Neuvostoliitosta; muualta Euroopasta ei ollut saatavissa vaaditun laatuista koksihiiltä sekä korkea hinta- ja rahtitaso tekivät hiiliostot USA:sta taloudellisesti kannattamattomiksi. Koska kotimainen terästeollisuus oli vaikeassa koksipulassa ja kaasulaitoksella oli käyttämätöntä tuotantokapasiteettia, tehtiin kaasulaitoksen ja erään kotimaisen terästehtaan välillä koksinvalmistussopimus. Tämän mukaan kaasulaitos valmisti terästehtaan hankkimasta raaka-ainehiilestä koksia sopimuksessa määriteltyä yksikkökorvausta vastaan, jolloin valmistettu kaasu sekä sivutuotteet jäivät kaasulaitoksen käyttöön. Kaasulaitos käytti kertomusvuonna raaka-ainehiiltä yhteensä 154 300 tn, josta terästeollisuuden maahan tuomaa kivihiiltä oli 32 900 tn.

Koksin kokonaistuotanto kertomusvuonna oli 119 300 tn. Tästä määrästä oli edellä mainitun terästehtaan toimittamasta hiilestä valmistettua koksia 22 400 tn. Varsinainen koksin myynti oli 80 500 tn ja oma käyttö generaattorikaasun valmistukseen 5 800 tn. Koksivarasto vuoden lopussa oli 11 300 tn.

Koksin kokonaismyynnistä markkinoivat helsinkiläiset polttoaineliikkeet 31 800 tn eli 40 % lähinnä keskuslämmityskoksiksi. Kaasulaitoksen suoran myynnin osuus oli 48 700 tn eli 60 %. Tästä määrästä toimitettiin lämmityskoksiksi 18 200 tn ja maamme teollisuuteen 30 500 tn. Kertomusvuonna ei koksia toimitettu vientiin.

Talousarviossa arvioitiin jakeluverkostoon pumpattavan kaasumäärän nousevan 37.0 milj. m³:iin. Todellisuudessa pumpattiin verkostoon 34.8 milj. m³. Varsinainen kaasun myynti oli 26.7 milj. m³, mikä merkitsi 7.4 % vähennystä edellisestä vuodesta. Vähennys on tapahtunut miltei yksinomaan kotitalouskulutuksessa ja selittyy suureksi osaksi laskutuksen jälkeenjääneisyydestä. Sähkölaitokselle toimitetun ylijäämäkaasun määrä oli

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu kaasulaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

4.6 milj. m³ ja jäi 0.4 milj. m³ talousarviossa laskettua määrää pienemmäksi lähinnä raaka-aineen puutteesta johtuen.

Kertomusvuonna liitettiin Pihlajiston uusi asuntoalue kaasunjakeluverkoston piiriin. Verkoston yhteispituus oli vuoden päättyessä 261.8 km ja siihen liitettyjen kaasukojeiden määrä 93 595 kpl.

Sivutuotteista kivihiilitervan tuotanto oli 4 400 tn ja raakabentseenin 420 tn. Kivihiilitervasta myytiin 2 500 tn Hollantiin, mutta muutoin nämä tuotteet markkinoitiin maamme kemian teollisuudelle.

Talousarviossa laskettiin kaasulaitoksen tuottavan alijäämää 1 532 000 mk. Todellisuudessa alijäämä jäi 472 403 mk:aan. Tulot olivat 19 612 576 mk ja 17.5 % talousarviota pienemmät sekä menot 20 084 982 mk ja 20.6 % arviota pienemmät. Syynä talousarviolukujen näinkin suureen alitukseen oli raaka-aineen puute ja siitä johtuva arvioitua pienempi toiminta-aste. Laskettua parempaan taloudelliseen tulokseen vaikutti erityisesti koksin hyvä markkinatilanne.

Kertomusvuoden investoinnit olivat 4 626 461 mk ja käyttöomaisuuden poisto 1 064 864 mk. Käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo oli kertomusvuoden lopussa 17 745 683 mk.

Henkilökunnan määrä väheni kertomusvuoden aikana lähinnä rationalisoimistoiminnan avulla 303:sta 276 henkilöön.

Kotimaista butaania raaka-aineena käyttävän kaasutuslaitoksen rakentaminen aloitettiin keväällä 1970. Butaanin varastointiin tarvittavat säiliöt valmistuivat kertomusvuoden aikana. Hiilikaasulaitoksen jatkamisesta n. yhdellä vuodella tehdyn päätöksen johdosta uusi tuotantolaitos otetaan käyttöön v:n 1971 lopussa.

1. Organisaatio ja henkilökunta

Kaasulaitoksen tuotantojärjestelmän muuttamisen johdosta vapautuvaa henkilökuntaa saatiin kertomusvuoden aikana yhteistoimin kaupunginhallituksen järjestelytoimiston kanssa uudelleen sijoitetuksi muihin kaupungin virastoihin ja laitoksiin 38 henkilöä. Uudelleensijoitettujen tilalle jouduttiin ottamaan määräaikaistyövoimaa pääasiassa vuorotyöhön, jotta kaasunvalmistustoimintaa voitiin nykyisin menetelmin täysitehoisesti jatkaa. Määräajaksi otettua työvoimaa oli vuoden päättyessä 37 henkilöä.

Henkilökunnan kokonaismäärä väheni kertomusvuoden aikana määräaikaistyövoiman ottamisesta huolimatta 27 henkilöllä.

2. Kaasulaitoksen toiminta

Kertomusvuoden aikana valmistettiin kaasu edelleen kivihiilestä. Kaasun valmistus oli 55.7 milj. m³, josta uunien lämmitykseen käytettiin 20.8 milj. m³ ja loput pumpattiin jakeluun.

Raaka-aine. Raaka-aineena käytettiin kertomusvuonna kivihiiltä 154 281 tn eli 11.8 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Käytetystä kivihiilestä oli 121 416 tn Neuvostoliitosta hankittua ja loput eli 32 865 tn erään kotimaisen terästehtaan maahan tuomaa. Hiileen lisättiin öljyä 112 tn eli keskimäärin 0.07 (0.07) %.

Raaka-ainehiilen tuonti, käyttö ja varastotilanne

	Hiiltä tn
Varasto 1.1.1970	30 159
Tuotu	184 927
Käytetty	154 281
Varasto 31.12.1970	60 805

Kaasun valmistus. Kaasun valmistus oli kertomusvuonna 11.8 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Generaattorikaasun valmistus oli 24.3 milj. m³, johon tarvittiin 5 751 tn koksia.

Kivihiilen kuivatislauksen lämmöntarve oli 617.6 kcal/kg.

Kaasun valmistus ja käyttö

	m³ (15°C, 760 mm Hg)
Hiilikaasua valmistettu ...	47 539 476
Hiilikaasuun lisätty generaattorikaasua	7 986 475
Hiilikaasuun lisätty ilmaa	142 300
Kaupunkikaasun kokonaisvalmistus	55 668 251
Kaupunkikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 3 741 kcal/m³ — 82 % uunien lämmöntarpeesta)	20 845 760
Generaattorikaasua uunien lämmitykseen (teholl. lämpöarvo 1 064 kcal/m³ — 18 % uunien lämmöntarpeesta)	16 323 960
Kaupunkikaasua syötetty jakeluverkostoon	30 194 526
Kaupunkikaasua myyty sähkölaitokselle	4 598 972

Kaasun myynti. Kaasua pumpattiin kertomusvuonna jakeluverkostoon 34.8 milj. m³. Laskutetun kaasun määrä oli 31.3 milj. m³. Kaasun myynti tariffeilla ja erikoishinnoilla pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 7.4 %.

Kaasun myynnin pieneneminen johtui kotitalouskaasun ominaiskulutuksen vähenemisestä ja siitä, että osa rahakemittareiden tyhjennyksestä siirtyi v:lle 1971.

Uusista verkkoon liitetyistä kojeista mainittakoon elintarvike- ja muun teollisuuden kojeet, ravintolaliedet ja saunankiukaat.

Vuonna 1966 vahvistetut kaasunmyyntitariffit pysyivät kertomusvuoden aikana ennallaan. Sähkölaitokselle myydyn kesä- ja viikonloppukaasun keskimääräinen hinta oli 2.76 p/m³.

Kaasunkulutuksen jakautuminen

Kulutusryhmä	m³	%
Tariffit	25 908 045	74.45
Huoneiden lämmitys	816 495	2.35
Ylijäämäkaasu sähkölaitokselle	4 598 972	13.22
Oma kulutus	367 497	1.06
Vuodot, nesteytyminen, mittauserot	3 102 489	8.92
Yhteensä	34 793 498	100.00

Kaasukojeiden asennus. Kertomusvuonna kaasuliesiä asennettiin 194 kpl. Kaasukeittimiä poistettiin 129 kpl. Teollisuuskojeita asennettiin 22 kpl ja muita kojeita 40 kpl.

Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 93 595 kpl.

Kertomusvuoden päättyessä oli asennettujen kaasumittareiden lukumäärä 66 934 (ed.v. 67 718) kpl, joista rahakemittareita 50 830 (51 363) kpl ja laskumittareita 16 104 (16 355) kpl.

Kaasukojeita kuluttajilla vuoden päättyessä

Kaasukoje	Lukumäärä
Kotitalousliesiä	68 128
Ravintolaliesiä	368
Kotitalouskeittimiä	10 833
Lämminvesikojeita	4 416
Kotitalouspaistinuuneja	839
Lämpö- ja jääkaappeja	333
Saunakiukaita	173
Pesupatoja	316
Lämpökaminoita	75
Kattiloita, keskuslämmitys	182
Kattiloita, muita	42
Elintarviketeollisuuden kojeita	829
Muita teollisuuskojeita	7 061
Yhteensä	93 595

Koksi. Koksin kokonaisvalmistus oli kertomusvuonna 119 254 (ed. v. 136 372) tn, josta oli kotimaiselle terästeollisuudelle sen maahan tuomasta kivihiilestä valmistettua

koksia 22 440 tn. Generaattorikaasun valmistukseen käytettiin koksia 5 751 (4 452) tn. Koksin kokonaismyynti oli yhteensä 80 541 (145 459) tn, ja kertomusvuoden lopussa oli koksia varastossa 11 339 (816) tn.

Myydystä koksimäärästä oli yli 5 mm suuruista 75 097 (135 075) tn. Tästä määrästä ostivat helsinkiläiset koksiliikkeet 31 822 (51 922) tn eli 42.4 (38.4) %. Suoraan kuluttajille myytiin 43 275 (83 153) tn eli 57.6 (61.6) % siten, että lämmityskoksiksi toimitettiin 18 169 (20 093) tn ja eri teollisuustarkoituksiin kotimaahan 25 106 (22 843) tn. Teollisuuskoksista myytiin 17 814 (15 621) tn rauta- ja terästeollisuudelle. Koksimurskaa myytiin 5 444 (10 384) tn. Kaupungin omistamille taloille ja laitoksille toimitettiin koksia 4 540 (5 050) tn. Kertomusvuonna ei koksia toimitettu vientiin.

Lajitellun keskuslämmityskoksin hinta vapaasti kaasulaitoksen varastossa: 1.1.–1.7. 1970 133 mk per 1 000 kg + 12.4 % lvv sekä 2.7.–31.12.1970 140 mk per 1 000 kg + 12.4 % lvv.

Koksin valmistus ja myynti

	1970 tn	1969 tn
Varasto vuoden alussa	816	14 355
Kokonaisvalmistus	119 253	136 371
Myynti	80 540	145 459
Terästeollisuuden raaka-aineesta valmistettu koksi	22 439	—
Käytetty generaattorikaasun valmistukseen	5 750	4 451
Varasto vuoden lopussa ...	11 338	816

Sivutuotteet. Raakabentseeniä valmistettiin kertomusvuonna 423 300 (ed. v. 666 400) kg ja myytiin 418 230 (629 470) kg. Bentseenituotteista saadut tulot olivat 45 184 (84 919) mk, joten keskihinta oli 10.80 (13.49) p/kg.

Kivihiilitervaa myytiin kertomusvuonna 4 407 899 (4 376 183) kg, josta toimitettiin vientiin 2 507 000 (1 500 000) kg. Tervasta saadut tulot olivat 233 634 (300 481) mk, joten tervan keskihinta oli 53.00 (68.66) mk per 1 000 kg.

Tervan valmistus ja myynti

	1970 kg	1969 kg
Varasto vuoden alussa	1 600 000	1 750 000
Valmistus	4 257 899	4 226 183
Myynti	4 407 899	4 376 183
Oma kulutus	—	—
Varasto vuoden lopussa	1 450 000	1 600 000

Sivutoiminta. Kertomusvuoden aikana hankittu ja kaupungin laitoksille lämmitystarkoitukseen toimitettu kivihiilimäärä oli seuraava:

Kivihiilen hankinta ja myynti.

	1970 tn	1969 tn
Varasto vuoden alussa	2 461	2 139
Hankinta	2 832	4 475
Myynti	3 698	4 153
Oma kulutus	—	—
Varasto vuoden lopussa	1 595	2 461

Pysäköintimittarit. Kaasulaitos hoiti vuoden aikana pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon, rahastuksen ja maksutarkkailun. Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille pysäköintipaikoille asennettiin 113 (ed. v. 285) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita yhteensä 1 842 (1 729) kpl. Nämä mittarit jakautuivat seuraavasti: ½ tunnin mittareita 147 (125) kpl, 1 tunnin mittareita 396 (398) kpl, 2 tunnin mittareita 1 024 (984) kpl ja 4 tunnin mittareita 275 (222) kpl.

3. Tekniset laitteet

Tuotanto-osaston laitteet. Länsi-saksalainen toiminimi aloitti öljytuotteeseen perustuvan kaasunvalmistuslaitoksen rakentamisen kertomusvuoden toukokuussa. Prosessilaitos käsittää kolme yksikköä, joista kunkin tuotantoteho on 65 000 Nm^3 kaupunkikaasua vuorokaudessa. Raaka-aineena on nestekaasu, joka kuljetetaan säiliöautossa kaasulaitoksen vastaanottoasemalle. Aseman purkausteho on 2×1 000 l/min. Nestekaasu varastoidaan tuotannonmuutosvaiheessa kahteen 49 m^3:n lieriösäiliöön ja öljynkaasutukseen siirtymisen jälkeen kahteen 1 200 m^3:n pallosäiliöön. Nämä säiliöt rakennettiin kertomusvuonna. Samoin suoritettiin öljynkaasutuslaitoksen rakennustekniset työt, joihin kuuluivat mm. kaikki perustustyöt ja entisen sosiaalirakennuksen kunnostaminen valvomoksi ja konehuoneeksi.

Öljynkaasutuslaitoksen rakentamiseen liittyen uusittiin kaasunsyöttöjohto tehtaan alueella, varavoima-asema ja lämpökeskus siirrettiin toiseen paikkaan, yksi muuntamo sijoitettiin öljynkaasutuslaitoksen välittömään läheisyyteen ja tehdasalueen ulkovalaistus uusittiin.

Putkiverkosto. Kertomusvuoden aikana aloitettiin Pihlajiston katuverkon rakentaminen. Pihlajiston painesäätäjä kytkettiin verkkoon 19.10.

Putkiverkoston laajuus

	Jakelujohdot m	Liittymisjohdot kpl
Vuoden alussa	260 778	2 989
Lisäys vuoden aikana	2 276	11
Yhteensä	263 054	3 000
Poistettu vuoden aikana	1 206	13
Vuoden lopussa	261 848	2 987

Pääjohtoverkon keskiläpimitta oli vuoden lopussa 190.5 mm.

Liittymisjohtojen pituus vuoden lopussa oli 37 158 m.

4. Taloudellinen tulos

Kaasulaitoksen alijäämä oli 472 403 mk kertomusvuonna. Tulos oli odotettua parempi, sillä talousarvioon merkitty alijäämä oli 1 532 000 mk.

Talousarvio oli laadittu täysitehoista koksintuotantoa silmälläpitäen. Raaka-aineen saantivaikeuksien vuoksi jäi toiminta-aste kuitenkin suunniteltua huomattavasti alhaisemmaksi ja menot olivat 20 084 982 mk eli 20.6 % arvioitua pienemmät. Kokonaismenot pienenivät 10.7 % edellisestä vuodesta hiilen hinnan noususta huolimatta. Rationalisointitoimenpiteillä henkilökunnan määrää saatiin jälleen pienennettyä 9 % ja palkkamenot vähenivät tämän johdosta 3.1 %.

Tulot 19 612 579 mk olivat 17.5 % talousarvion ennustetta pienemmät ja vähenivät 12.6 % edellisestä vuodesta. Raaka-aineen puutteesta johtuen koksinmyynti jäi määrällisesti 43.7 % ja markkamääräisesti 28.7 % arvioitua pienemmäksi.

Johtuen lähinnä öljynkaasutuslaitteiston rakennustöistä olivat v:n 1971 investoinnit 4 626 461 mk. Ottaen huomioon 1 064 864 mk:n määräiset poistot, kaasulaitoksen käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo kasvoi 2 561 597 mk:lla ollen kertomusvuoden lopussa 17 745 683 mk.

Taloudellinen tulos

	1969 mk	1970 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12.	14 184 086	17 745 683
Bruttotuotot	22 480 704	19 761 181
Vuosikulut (ilman pääomakuluja)	20 418 189	18 170 265
Korot ja poistot	2 099 899	2 063 319
Kokonaiskulut	22 518 089	20 233 585
Nettoylijäämä (+) / Vajaus (—)	— 37 385	— 472 403

Valmistusmäärät ja myyntituotot

Vuosi	Koko kaasun valmistus, 15°C. 760 mm Hg m³	Myyty kaasumäärä, 15°C. 760 mm Hg m³	Tuotot myydystä kaasusta	Myydyt ja omaan kulutukseen käytetyt koksit ja sivutuotteet tn				Tuotot koksista ja sivutuotteista	Kuivatislattu hiili	
				Koksi	Terva	Bentseenituotteet	Muita sivutuotteita		tn	
	— 1 000		mk					mk		mk
1960	63 793	36 105	6 044 443	179 533	3 274	773	755	11 413 573	189 348	6 596 833
1961	58 824	32 507	5 588 189	113 750	5 451	695	523	8 558 726	175 026	6 057 388
1962	63 217	34 107	5 967 915	152 666	3 481	816	300	10 634 572	189 119	6 542 514
1963	72 639	38 998	6 022 275	144 132	4 408	405	443	10 818 221	205 663	7 171 024
1964	66 118	33 838	5 705 154	133 497	4 757	481	476	10 649 777	178 932	6 841 192
1965	67 162	36 322	5 906 164	142 649	4 001	821	417	10 964 730	186 931	7 146 490
1966	72 077	38 027	6 116 067	139 762	4 432	942	555	11 064 251	202 867	7 644 681
1967	68 448	37 721	6 365 175	129 961	4 709	682	525	10 461 339	181 371	7 336 995
1968	55 638	30 970	5 916 290	140 859	3 136	592	623	11 469 546	149 656	7 585 545
1969	63 101	33 664	5 917 188	149 911	4 376	629	467	12 911 069	174 891	8 904 503
1970	55 668	31 323	5 448 733	86 291	4 408	418	476	10 097 032	121 416	7 053 907

41. Sähkölaitos[1])

Yleistä

Energian hankinnassa jatkui jo edellisenä vuonna alkanut epänormaali tilanne. Vesivoiman tuotanto maassamme pysyi toimintavuoden alkupuolella edelleen poikkeuksellisen alhaisena, mutta verraten runsaat syyssateet lisäsivät tuntuvasti vesivarastoja ja virtaamia vuoden jälkipuoliskolla. Koko vuoden vesivoiman tuotanto jäi kuitenkin vielä huomattavasti normaalia pienemmäksi. Myös Ruotsissa jatkui jo toista vuotta vallinnut ennätyksellisen kuiva kausi. Kasvavan sähköntarpeen tyydyttämiseksi ja myös Ruotsin sähköhuollon tukemiseksi jouduttiin maamme höyryvoimalaitosten tuotantokyky käyttämään mahdollisimman tarkoin hyväksi, ja talvikauden aikana olivat jopa huippu- ja varavoiman hankintaan tarkoitetut kaasuturbiinikoneistotkin ajoittain jatkuvassa käytössä. Helsingin voimalaitokset osallistuivat tietenkin täydellä panoksellaan yleisvaltakunnalliseen tuotantokampanjaan. Laitoksemme osalta sähkön kokonaishankinta kasvoi tästä syystä vielä 15.3 % edellisestä vuodesta ja ylitti ensi kerran 2 000 GWh:n rajan. Sähkönkulutus Helsingin kaupungin alueella kasvoi sen sijaan suunnilleen odotusten mukaisesti 9.1 %:lla.

Ennätyksellinen tuotanto vaati myös ennätyksellisen määrän voimalaitospolttoaineita. Kun kivihiilen tuontia ei ollut mahdollista lisätä yli aikoinaan sovittujen määrien, oli entistä suuremmassa laajuudessa turvauduttava kalliimman polttoöljyn käyttöön. Kivihiilen hankinta tapahtui vielä suhteellisen edullisin hinnoin toimintavuoden loppuun saakka, jolloin pitkäaikaisen hankintasopimuksen voimassaoloaika päättyi. Polttoöljy taas hankittiin vuosisopimuksella vuoden alkupuolella vallinnutta hintatasoa vastaavaan hintaan.

Polttoaineiden saannin vaikeutuminen ja hintojen voimakas nousu antoi leimansa koko toimintavuodelle. Sähkölaitos kävi vuoden mittaan lukuisia neuvotteluja seuraavien vuosien polttoainetoimituksista ja pyysi useita kertoja eri tahoilta tarjouksia, mutta nämä ponnistelut jäivät tuloksettomiksi aina marraskuuhun saakka. Vasta silloin saatiin solmituksi yksivuotinen hiilenhankintasopimus Puolan hiilenvientijärjestön kanssa. Hinta oli yli kaksinkertainen aikaisempaan hintaan verrattuna ja toimitusmäärä oli rajoitettu. Polttoöljystä ei lopullisia sitovia tarjouksia saatu vielä vuoden loppuun mennessäkään, mutta ennakkotiedot kertoivat raskaan polttoöljyn hinnan nousevan lähes 60 % edellisen hankintasopimuksen tasosta.

Kaupunginvaltuusto teki maaliskuussa periaatepäätöksen Hanasaari B-voimalaitoksen rakentamisesta, ja toukokuussa tilattiin tämän laitoksen 1. koneiston höyrykattila ja turbogeneraattori. Myös Kellosaaren kaasu-

[1]) Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu sähkölaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

turbiinilaitoksen molemmat koneistot tilattiin toimintavuoden aikana. Jo kauan vireillä ollut uuden toimitalon rakennushanke edistyi niin pitkälle, että varsinaiset rakennustyöt päästiin aloittamaan syyskuussa. Nämä esimerkit osoittavat, että sähkölaitoksen toiminnassa oli alkamassa voimakas investointivaihe.

Kaupunginhallitus teki maaliskuussa tärkeän kaukolämmitystoiminnan laajentamista koskevan periaatepäätöksen. Sen mukaan sähkölaitos on oikeutettu vuosittain myönnettävien määrärahojen puitteissa rakentamaan aluelämpökeskuksia ja -verkkoja sellaisille alueille, jotka ovat nykyisten kaukolämpöverkkojen ulkopuolella. Lämmön toimitus ensimmäisille aluelämmityskuluttajille aloitettiinkin jo toimintavuoden syyspuolella.

Toimintavuoden taloudellinen tulos muodostui odotettua paremmaksi. Pääasiallisena syynä tähän oli poikkeuksellisen suuri sähkönmyynti maan kantaverkkoon. Polttoaineiden hintojen voimakas nousu ei myöskään vielä päässyt vaikuttamaan laitoksen talouteen, mutta seuraavina vuosina siitä aiheutuu laitokselle niin suuri lisärasitus, ettei sähkön ja kaukolämmön myyntitariffeja voida enää säilyttää entisellään.

Sähkön myynti

Kertomusvuoden aikana pysyivät sähkönmyyntitariffien maksut ennallaan. Yösähkön hinnoissa saatiin hintaviranomaisten luvalla suorittaa pienehkö korotus, mikä merkitsi varaavan sähkölämmityksen osalta n. 13 % ja suoran sähkölämmityksen osalta n. 2 %:n nousua.

Varsinaisille kuluttajille myydyn sähkön määrä kasvoi 9.7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kulutuksen kasvu oli pienempi kuin keskimäärin koko maassa (12.2 %). Eräänä syynä on se, että teollisuuden osuus Helsingin sähkönkulutuksesta on keskimääräistä vähäisempi.

Sähköenergian myynti

Kuluttajaryhmät	Energia GWh	Osuus %
Yksityistaloudet	328.0	24.5
Teollisuus	284.7	21.3
Ammatin- ja liikkeenharjoitus	497.0	37.2
Liikenne	32.0	2.4
Ulkovalaistus	33.3	2.5
Muu julkinen kulutus	159.1	11.9
Jakeluyhtiöt	3.5	0.2
Yhteensä	1 337.6	100.0

Lämmityssähkön myynti kasvoi lähes 40 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lämmityksen osuus kokonaismyynnistä on runsaat 4 %. Lämmityssähkösopimusten mukainen teho kasvoi 37 %. Varaavan sähkölämmityksen osalta tehon kasvu oli 30 % ja suoran sähkölämmityksen osalta peräti 70 %.

Neuvontatoimintaa laajennettiin suuntana toisaalta teollisuus ja liike-elämä, toisaalta erilaiset oppilaitokset. Sähkölaitosyhdistyksen aikaisemmin hoitamat oppitunnit pidettiin syyskaudella omassa näyttelyssä. Näyttelyssä järjestettiin erilaisia esitelmä- ja esittelytilaisuuksia.

Habitare-näyttelyssä esiteltiin sähkölämmitystä, valaistusta ja yleensä sähkölaitoksen toimintaa yhdessä Sähkölaitosyhdistyksen ja Imatran Voiman kanssa.

Sähkön ja lämmön hankinta

Sähkön kokonaishankinta kasvoi ennätyksellisen suureksi ja se oli 2 047 GWh. Tämä johtui maan kantaverkkoon myydyn sähkön määrästä, joka oli peräti 499 GWh. Syynä tähän oli sekä Suomessa että Ruotsissa vallinnut kuiva kausi, minkä vuoksi vesivoiman tuotanto jäi huomattavasti normaalia pienemmäksi.

Pääosa hankitusta sähköstä saatiin omilta höyryvoimalaitoksilta edellisten vuosien tapaan. Näiden kehittämän energian osuus oli 1 775 GWh, mikä vastaa n. 87 % kokonaishankinnasta. Omien voimalaitosten käyttöä vastaavan korvausenergian osuus oli vajaa 2 % ja omista vesivoimaosuuksista saadun energian osuus 178 GWh eli n. 9 % kokonaishankinnasta. Varsinaisen ostosähkön osuus säilyi samana kuin edellisenäkin vuonna ollen vajaa 3 %.

Käytettävissä ollut oma koneteho oli vuoden päättyessä yhteensä 314 MW, minkä lisäksi omien vesivoimaosuuksien nettoteho Helsinkiin siirrettynä oli 30 MW. Imatran Voimalta tilattiin säännöllistä tehoa 20 MW ja varatehoa 65 MW. Etelä-Suomen Voimalta ostettiin edelleen sähköä Vuosaaren tarpeisiin. Sähkönkulutuksen huipputeho oli 325 MW.

Vesikaukolämpöenergiasta oli vastapainelämmön ja siihen rinnastettavan vastapainekorvauslämmön osuus 74 % sen oltua v. 1969 80 %. Kaukolämmön hankintakapasiteetti oli 950 MW eli sama kuin edellisenä vuonna. Vuoden huippukuormitus oli 703 MW eli n. 2 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Voimalaitokset

Hanasaari A:n tontin lopulliseen kuntoon saattamisen edellytyksenä ollut uusi jäähdytysveden imukanava saatiin rakennetuksi kesäkuun lopulla. Tämän jälkeen voitiin aloittaa reunapenkereitten rakentaminen, joiden valmistuminen jäi seuraavaan vuoteen. Laitoksessa suoritettiin joitakin täydennystöitä, joista mainittakoon lauhteiden puhdistusjärjestelmän täydentäminen.

Kaupunginvaltuusto teki 4.3. päätöksen Hanasaari B:n rakentamisesta. Voimalaitoksen ensimmäisen koneiston kattilan ja turbogeneraattorin hankintasopimukset allekirjoitettiin toukokuun lopulla. Rakennus- ja laitesuunnittelu jatkuivat koko toimintavuoden. Suunnitelmaan sisältyvien rakennusten luonnospiirustukset valmistuivat ja pääpiirustusten laatiminen aloitettiin. Laitoksen apuhöyrykattila tilattiin, syöttövesipumppujen ja generaattorimuuntajan hankintaohjelmat valmistuivat ja muita hankintaohjelmia valmisteltiin.

Salmisaaren voimalaitoksen raskasöljyvaraston louhintatyö oli keskeytyksissä osan vuotta luolien keskivaiheilla todetun kallioperän heikkousvyöhykkeen aiheuttaman vaaran vuoksi. Vahvistustoimenpiteiden tultua suoritetuiksi jatkui louhinta kertomusvuonna ja edelleen seuraavan vuoden puolelle. Kellosaaren kaasuturbiinilaitosta varten rakennettavan kolmannen varastoluolan rakentamisesta teki kaupunginvaltuusto päätöksen 4.3. Tämän kevytöljyvaraston louhintatyö jatkui seuraavan vuoden puolelle. Öljyvarastojen rakennus- ja laitteistosuunnittelu jatkui koko toimintavuoden ajan. Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen yhteyteen tulevan öljynpurkauslaiturin rakentaminen käynnistyi kesäkuussa ja jatkui vuoden vaihteen yli.

Myllypuron voimalaitoksen kattilan n:o 2 ja turbogeneraattorin n:o 2 vastaanottokokeet suoritettiin keväällä. Laitos luovutettiin uudisrakennusosastolta kaukolämpöosastolle vuoden lopulla.

Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen kaasuturbiinikoneisto n:o 1 tilattiin tammikuussa ja koneisto n:o 2 joulukuussa. Laitoksen tontin muodostamiseen liittyvät työt saatiin valmiiksi syyskuussa. Rakennus- ja laitesuunnittelua jatkettiin koko vuoden ajan. Rakennuksen pääpiirustukset saatiin valmiiksi vuoden lopulla.

Sähköasemat ja kaukokäyttö

Kampin sähköaseman uusimistyön ajoitussuunnitelma mukautettiin Sähkötalon lopulliseen rakennusaikatauluun. Aseman ensimmäinen 110/10 kV 40 MVA päämuuntaja kuljetettiin sähköasemalle ja sen asennus

aloitettiin. Hankkijat toimittivat myös pääosan aseman 110 kV ja 600 V kytkinlaitosten laitteista.

Salmisaaren sähköasemalla suoritettiin 110 kV kytkinlaitoksen laajennustöitä. Pitäjänmäen sähköasemalle tilattiin laitteet kolmannen päämuuntajan liittämistä sekä 110 kV kiskoston uudelleenryhmittelyä varten. Herttoniemen sähköasemalle tilattiin 110/20 kV 40 MVA päämuuntaja ja Meilahden sähköasemalle liikennelaitoksen 600 V verkkoa syöttävä piitasasuuntaaja.

Verkkokäskyjärjestelmän laajennusta koskeneiden selvitysten valmistuttua tilattiin verkkokäskyjen lähetinlaitteet Vanhankaupungin, Herttoniemen ja Myllypuron sähköasemille sekä siihen osaan Imatran Voima Oy:n Tammiston muuntoasemaa, joka syöttää sähkölaitoksen 20 kV jakelualuetta. Laitetoimitukset alkoivat loka-marraskuussa ja asennustyöt aloitettiin vuoden lopulla.

Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen rakenteilla olevan vesikaukolämpökeskuksen ja keskusvalvomon väliset kaukomittauslaitteet tilattiin. Sähkötaloon sijoitettavien keskus- ja aluevalvomoiden apusähkölaitteiden hankintaohjelma valmistui.

Niinikään valmistui Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen kaukokäyttölaitteiden hankintaohjelma.

Sähkötalon 1 200 alaliittymän suuruinen puhelinvaihde tilattiin. Vaihde toimitetaan kahdessa vaiheessa siten, että 600 alaliittymää saadaan käyttöön Sähkötalon valmistuessa 1972 ja toiset 600 alaliittymää 1976.

Kiinteistöt

Kaupunginhallitus hyväksyi uuden toimitalon pääpiirustukset 5.1. ja antoi samalla luvan louhintatöiden aloittamiseen sekä vahvisti toimitalolle nimen Sähkötalo. Louhintatyöt valmistuivat syyskuun alussa ja samaan aikaan allekirjoitettiin pääurakkaan kuuluvien rakennusteknillisten töiden urakkasopimus. Syyskuun loppuun mennessä oli myös pääosa sivu-urakoiden urakkasopimuksista allekirjoitettu. Rakennustyöt pääsivät käyntiin syyskuun puolen välin jälkeen ja peruskivi muurattiin sähkölaitoksen vuosipäivänä 25.11. Vuoden loppuun mennessä oli laite- ja väestönsuojan betonitöistä vajaat puolet suoritettu.

Sähkötalon urakkaan sidotun Kampin sähköaseman muutos- ja korjaustöiden toinen rakennusvaihe valmistui urakkasopimuksen mukaisesti vuoden loppuun mennessä.

Sähköverkot ja ulkovalaistus

Siirtoverkostoa laajennettiin toimintavuonna rakentamalla 110 kV kaapeliyhteys välille Salmisaari–Kamppi. Yhteys valmistui lukuun ottamatta Kampin sähköasemalla suoritettavia päätetöitä, jotka siirtyivät v:een 1971.

Jakeluverkostojen rakennustöiden painopiste oli edelleen kaupungin pohjois- ja itäosissa. 20 kV jakelualueella olivat huomattavimmat työkohteet Pakilassa, Pihlajistossa, Kontulassa, Jakomäessä, Mellunmäessä, Vuosaaressa ja Laajasalossa. 10 kV alueella valmistui mm. uusi kaksoiskaapeliyhteys Salmisaaresta Lauttasaareen. Toimintavuoden aikana valmistui 37 kellarimuuntamoa, 8 pylväsmuuntamoa ja 30 tilapäistä muuntamoa eli yhteensä 75 jakelumuuntamoa. Suurjännitekuluttajia liitettiin verkkoon 13 kpl.

Ulkovalaistusta rakennettiin eri puolilla kaupunkia. Suurin erillinen työkohde oli Kivikon liittymä Lahden moottoritiellä. Tie- ja vesirakennushallituksen toimesta rakennettu Tuusulan moottoritien valaistus otettiin loppuvuodesta käyttöön Käpylän ja kaupungin rajan välisellä osalla. Liikenteenohjausvaloja asennettiin kaupunkisuunnitteluviraston tilauksesta eri puolille kaupunkia yhteensä 11 risteykseen.

Hankintatoiminta

Toimintavuoden tunnusomaisimpia piirteitä olivat huomattaviin investointikohteisiin liittyvät hankinnat ja urakat. Hankintatoiminnan osalta v. 1970 edustaakin laitoksen historian tähän asti vilkkainta toimikautta. Suurimmat hankinnat ja urakat olivat:

Hanasaari B:n 1. koneiston hankinta
Kellosaaren kaasuturbiinilaitoksen molempien koneistojen hankinta
Sähkötalon louhintaurakka ja rakennusurakka sivu-urakoineen
Pohjoisen huippu- ja varalämpökeskuksen kattiloiden hankinta
Siirrettävien lämpökeskusten hankinta
Salmisaaren öljylaiturin satama-altaan ruoppaus ja Kellosaaren öljylaiturin rakennustyöt
Verkkokäskylaitteiden hankinta 20 kV jakelualueelle
Voimalaitospolttoaineiden hankinta

Hiilen hinnannousua oli pidettävä merkillepantavimpana tapahtumana kertomusvuoken hankintatoiminnassa. Omaa lisäväriään antoivat muut hinnannousut ja entisestään pidentyneet toimitusajat, jotka olivat kordeasuhdanteelle luonteenomaisia piirteitä. Kun mainittujen hankintojen ja urakoiden lisäksi otetaan huomioon eräät muut v:n 1970 suurehkot hankinnat ja urakat, saadaan niiden yhteisarvoksi n. 170 mmk.

Kaukolämmitystoiminta

Kaukolämmitystoiminnan laajeneminen oli v. 1970 keskimääräistä voimakkaampaa. Kuluttajien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 912. Kantakaupungissa liitettiin vesikaukolämmitykseen 141, itäisissä esikaupungeissa 23 ja Pihlajiston alueverkossa 4 uutta kuluttajaa.

Lämmön kokonaishankinta oli 2 690 GWh, joka jakautui eri lämpökeskuksien osalle seuraavasti:

Lämpökeskus	Lämpö GWh	Osuus %
Salmisaari	1 071.4	39.8
Alppila	250.5	9.3
Munkkisaari	191.5	7.1
Hanasaari	604.8	22.5
Suvilahti	146.9	5.5
Kyläsaari	75.5	2.8
Myllypuro	348.4	12.9
Jakomäki	0.3	0.0
Siirrettävät lämpökeskukset	1.4	0.1
Yhteensä	2 690.7	100.0

Lämmön toimitus kuluttajille oli 2 490 GWh eli 92.6 %.

Kaupunginhallitus oikeutti 31.3. tekemällään päätöksellä sähkölaitoksen hoitamaan myös keskitettyyn lämmitykseen soveltuvien, varsinaisten kaukolämpöverkkojen ulkopuolella olevien alueiden lämmityksen. Tällainen aluelämmitystoiminta alkoi 23.7. Pihlajistossa, jolloin tämän alueen ensimmäinen siirrettävä lämpökeskus käynnistettiin. Siirrettäviä lämpökeskuksia, joilla erillisalueiden lämmitystä tullaan aluksi hoitamaan, tilattiin v:n 1970 aikana kolme kappaletta lisää.

Munkkisaaren huippulämpökeskuksen kattilahankinnan vastaanotto suoritettiin 2.7., jolloin myös koko hankinnan takuuaika alkoi.

Kaukolämpöverkkojen kokonaispituus kasvoi 14.3 kilometrillä. Kantakaupungin vesikaukolämpöverkon tärkeimmät valmistuneet työkohteet olivat johto-osuudet Pihlajatie–Kiskontie, Kiskontie–Tenholantie–Koroistentie, Kyläsaari–Eurantie ja Pengerkatu–Hämeentie. Itäisten esikaupunkien alueella valmistui tärkeimpänä työkohteena johto-osuus Kontulantie–Vesala ja Pihlajistossa johto-osuus Salpausseläntie–Salpausselänpolku.

Vuoden huippupakkaspäivä oli 20.2., jolloin vuorokausikeskilämpötila oli Kantakaupungissa —19.7°C ja itäisten esikaupunkien alueella —23.6°C. Kummassakin vesikaukolämpöverkossa nousi vuorokausikeskiteho

tällöin n. 81 %:iin kuluttajien liittymistehojen summasta.

Vesikaukolämpöverkkojen suurimmat kuormitukset mitattiin 29.1. Vuorokausikeskitehot olivat tällöin Kantakaupungin vesikaukolämpöverkossa n. 84 % ja itäisten esikaupunkien vesikaukolämpöverkossa n. 83 %. Vastaavat päiväjakson Keskikuormitukset olivat n. 89 ja 88 %.

Eräitä kaukolämmön tunnuslukuja

	1970	1969
Putkijohdot, km	174.2	159.9
Kuluttajien lukumäärä	1 912	1 744
Liittymisteho, MW	878	787
Liitettyjen rakennusten tilavuus, milj. m³	37.9	34.6
Lämmön toimitus kuluttajille, GWh	2 491	2 317

Laskennallinen tulos

Sähkölaitoksen kokonaiskustannukset kasvoivat 16 % ja varsinaiset tulot 15 %. Liikevaihto oli 175.7 mmk eli 15 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Kustannukset olivat 2.3 mmk sekä tulot 11.2 mmk talousarviossa edellytettyä suuremmat. Ylijäämäksi oli talousarviossa arvioitu 22.8 mmk. Ylijäämäksi tuli 31.7 mmk, mikä vastaa 9 %:n korkoa laitoksen käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle. Kun otetaan huomioon kustannuksiin sisältyvä 6 %:n korko, saadaan käyttöomaisuuden tuotoksi 15 %.

Uudisrakennustoimintaan käytettiin 43.7 mmk, vastaavan luvun oltua edellisenä vuonna 34.4 mmk. Suurimmat uudisrakennuskohteet olivat voima-asemat, jakeluverkostot ja kaukolämpötyöt. Talousarvion ulkopuoliset käyttöomaisuuden lisäykset olivat 0.9 mmk. Kun poistot olivat 32.1 mmk, tuli nettoinvestoinneiksi ja käyttöomaisuuden arvon lisäykseksi 12.5 mmk.

Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 354.8 mmk. Omarahoitusaste kasvoi edelleen. Nettoinvestointien rahoittamiseksi kertyi ylijäämän lisäksi omarahoitetun käyttöomaisuuden korkoa 20.6 mmk. Tämä merkitsee sitä, että kaupungin muiden menojen kattamiseen jäi 39.8 mmk.

Tulojen ja menojen jakautuminen

Tulot

	1970 mmk	1969 mmk
Sähkön myynti	132.2	113.1
Lämmön myynti	70.2	27.8
Sivutoiminnat	5.7	6.5
Muut tulot ja sisäiset viennit	2.9	1.5
Yhteensä	171.0	148.9

Menot

Energian hankinta	94.2	78.0
Sähkön siirto, jakelu ja myynti	26.9	25.8
Lämmön jakelu ja myynti	4.8	4.6
Sivutoiminnat	6.7	6.5
Hallinto	6.7	5.9
Yhteensä	139.3	120.8
Ylijäämä	31.7	28.1
Investoinnit		
Tuotantolaitokset	15.5	14.4
Sähköverkot ja -asemat	12.8	11.3
Lämpöverkot	5.7	4.1
Muut kiinteistöt	4.7	0.5
Kuluttajalaitteet ja kalusto	1.8	1.4
Ulkovalaistus	3.2	2.7
Yhteensä	43.7	34.4

42. Revisiovirasto

Revisioviraston johtosäännön muutoksen astuttua voimaan 1.1.1969 on virasto myös v:sta 1969 alkaen laatinut oman toimintakertomuksensa. Vuoden 1970 selostukseen on otettu mukaan myös v:n 1969 toimintaa kuvaavia lukuja.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa revisioviraston henkilökuntaan kuului: kaupunginreviisori, apulaiskaupunginreviisori, 5 reviisoria, 7 apulaisreviisoria, kustannustutkija, ATK-tarkastaja, 20 laskentatarkkaajaa, toimistonhoitaja, 3 toimistoapulaista ja vahtimestari.

Laskentatarkkaajan virkaan valittiin yo. merkon. Eeva-Riitta Peltonen ja sosion. Jaakko Hyypiä, molemmat 1.12. alkaen.

Laskentatarkkaajat Marianne Pappila ja Eva Grönstrand erosivat viraston palveluksesta, edellinen 1.8. ja jälkimmäinen 21.8.

Revisioviraston tarkastava henkilökunta on jaettu kuuteen eri tarkastusryhmään, joista I tarkastusryhmää johtaa apulaiskaupunginreviisori ja muita reviisorit. Ryhmän tarkastustehtävien suorittamisessa reviisoria avustaa apulaisreviisori ja tarpeellinen määrä laskentatarkkaajia. Ryhmien toiminta-alueet jakautuvat seuraavasti.

I tarkastusryhmä: yleinen kunnallishallinto, kaupunkisuunnitteluvirasto, tietojenkäsittelykeskus, metrotoimikunta, rahoitusmenot ja -tulot.

II tarkastusryhmä: oikeudenhoito, järjestys- ja suojelutehtävät, lastentarhat, opetustoimi ja sivistystoimi.

III tarkastusryhmä: palkkalautakunta, terveydenhoito, sairaanhoito ja sosiaaliset tehtävät lukuun ottamatta lastentarhoja.

IV tarkastusryhmä: yleiset työt ja kiinteistötoimi.

V tarkastusryhmä: satamalaitos, liikennelaitos, teurastamolaitos, elintarvikekeskus ja keskuspesula.

VI tarkastusryhmä: sähkölaitos, vesilaitos, kaasulaitos sekä puutavarakeskus.

Jokaiselle tarkastusryhmälle kuuluu myöskin pääomamenojen ja -tulojen tarkastus siltä osin, kun määrärahojen käyttö ja tulojen perintä on uskottu alueen elimille. Edellä esitetty aluejako on ollut voimassa 1.6.1969 alkaen.

Kaupunginreviisorin johdolla pidettiin vuoden aikana 14 (ed. v. 16) kokousta, joissa käsiteltiin revisiotoiminnassa esiintyneitä periaatekysymyksiä, erikoistapauksia, tarkastusmenetelmiä ja tarkastustyön suunnittelua.

Reviisorit ja apulaisreviisorit kävivät kaupunginreviisorin luona 71 (89) kertaa esittelemässä ryhmänsä työskentelyä ja tämän lisäksi neuvottelemassa esiintulleista erilaisista kysymyksistä ja menetelmistä päivittäin.

Kaupunginreviisori antoi henkilökunnalle 20 (13) sisäistä kirjallista tiedotusta, jotka sisälsivät kurssitoimintaa, työselostuksia, tarkastusryhmien esittelyaikoja kaupunginreviisorille, reviisorien kokouksia ja henkilökuntaa koskevia yleisiä tiedotuksia.

Kaupunginreviisorin päätösluettelossa, jonka pykälämäärä oli 38 (52), oli käsitelty etupäässä henkilökuntaa koskevia asioita.

Revisioviraston henkilökunta on jatkuvasti opastanut virastoissa ja laitoksissa kirjanpitoa, tilitystä, varainhoitoa ja sisäistä kontrollia koskevissa kysymyksissä. Tämä tehtävä on erittäin tärkeä osa revisioviraston toiminnasta.

Vuositilintarkastajille toimitettiin johtosäännön mukaan kolmannesvuosiraportit.

Revisioviraston henkilökunta osallistui useisiin eri virastojen ja laitosten järjestämiin kursseihin.

Lisäksi henkilökuntaa lähetettiin osallistumaan myös kahdeksan ulkopuolisen yrityksen ja järjestön tarjoamiin koulutustilaisuuksiin.

Edellä mainittuihin kursseihin käytettiin yhteensä 254 työpäivää.

Revisiovirastolta pyydetyt lausunnot. Kertomusvuonna on revisiovirastolta pyydetty kirjallisia lausuntoja, jotka koskivat seuraavia asioita:

	1969 kpl	1970 kpl
Talousarviota, kassojen suuruutta, varojen arvostusta, lainoja, avustuksia ym.	13	14
Tilinpitoa	4	4
Poistoja	67	63
Omaisuuden turvaamista	4	2
Sisäistä kontrollia	4	4
Perintää ja maksuja	6	3
Hankintaa ja varastohallintoa	5	7
Sisäistä hallintoa	7	9
Kuntalaisten kanteluja	1	3
Kaupungin ja valtion välisiä kustannusten jakoa koskevia tilityksiä	87	103
Yhteensä	198	202

Kirjallisten tarkastushavaintojen käsittely. Johtosäännön edellyttämät kirjalliset raportit johtivat seuraaviin toimenpiteisiin.

Reviisorien antamia asiakirjoja	Yht. kpl	Neuvotellen selvitetty	Lähetetty ao. tiedoksi ja toimenpiteitä varten	Pyydetty lausuntoa: saatu	Pyydetty lausuntoa: ei saatu
Kirjelmiä ja muistioita	71	40	19	12	—
Erilaisia selvityksiä ...	9	9	—	—	—
Yhteensä	80	49	19	12	—
V. 1969	43	25	9	8	1

Tarkastus- ja tutustumiskäynnit ym. Kaupunginreviisori suoritti joko vuositilintarkastajien tai reviisorien kanssa tarkastus- ja tutustumiskäyntejä kaupungin eri virastoihin ja laitoksiin sekä osallistui neuvottelu-, tiedotus- ym. tilaisuuksiin.

Aloitteet ja ehdotukset. Revisioviraston kaupunginhallitukselle tekemistä aloitteista ja esityksistä mainittakoon mm. seuraavia asioita koskevat:

henkilökunnan ateriavastikkeiden uuden perimisjärjestelmän käyttöön ottaminen huolto-, sairaala- ja lastensuojelualan laitoksissa;

vähäisten, perimättä jätettävien saatavien ylärajan korottaminen;

hankintaohjeissa samoinkuin yleisissä hankintamääräyksissä määritellyn, toimitusten myöhästymisestä johtuvan viivästyssakon perimisestä annettujen ohjeiden täsmentäminen;

kaupungin hallinnossa erilaisten laskentatehtävien suorittamisessa käytetyn automaattisen tietojenkäsittelyn tarkoituksenmukainen ja taloudellinen kehittäminen ja yhdensuuntaistaminen;

koiraveron valvonnan uudelleenjärjestely;

sairaankuljetusmaksuista kuukausittain Helsingin kaupungin palokunnan rahastoon siirrettävän osuuden poistaminen;

esitys alueläkäreiden palkkauksessa vuosi-, sairaus- ja äitiysloman osalta tapah-

tuneen muutoksen johdosta alueläkäreiden perimien palkkioiden sisällyttämisestä kaupungin kirjanpitoon, jossa olisi yksityiskohtaisesti kunkin alueläkärin jokaiselta potilaalta perimät hoito- ja muut palkkiot eriteltyinä;

alueläkäreiden vuosi-, sairaus- ja äitiysloman ajalta maksettavan palkan soveltamisajan määrääminen;

kahvi- ja ruokailumahdollisuuksien järjestäminen koulutustoimikunnan kursseilla;

heitteille jätettyjen moottoriajoneuvojen säilytykseen käytetyn Tattarisuon varastoalueen jatkuvaa tyhjentämistä myymällä autoja huutokaupalla ym. koskevat toimenpiteet;

rakennusviraston organisaation uudistamisen täydentäminen taloushallinnon ja laskentatoimen järjestelyn osalta;

kansakoulurakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa ilmenneiden virheiden korjaaminen;

invalideille myönnettävien liikennelaitoksen vapaalippujen jakelun valvonnan ja vapaa- ja alennuslippujen myöntämisperusteiden tarkistaminen sekä

liikennevakuutusmaksujen bonuskäsittelyssä todettujen virheellisyyksien selvittäminen.

Suoritettuja tilintarkastustehtäviä. Kaupungin tilinpäätös sekä kaupungin kassa- ja tilivirastoissa tehdyt tilinpäätökset v:lta 1969 tarkastettiin.

Kaikkien virastojen ja laitosten meno- ja tulotositteita tarkastettiin eri tarkoituksiin sovellettujen tilastollisten otantamenetelmien mukaisesti.

Muita tarkastuskohteita olivat:

Tulojen kanto ja tilitys

Kiinteä ja irtain omaisuus

Sitoumukset, vakuudet, antolainat ja muut saatavat

Kassat ja pankkitilit

Tarkastettujen kassojen lukumäärä oli 827 (ed. v. 817). Rahatoimiston tili-ilmoitusten mukaan oli tilivirastojen kassoissa vuoden aikana keskimäärin kuukaudessa rahaa 190 052 (216 826) mk ja alitilittäjien ennakkokassoissa 624 047 (1 114 815) mk.

Erinäiset muut tarkastukset

Tarkastushavaintoja. Tarkastuksia suoritettiin kertomusvuoden aikana seuraavista kohteista ja asioista:

Komiteoiden lukumäärä oli yhteensä 92, joista pysyviä oli 16. Vain yksi komitea sai tehtävänsä päätökseen kertomusvuoden aikana. Eräät henkilöt olivat samanaikaisesti jäseninä monissa komiteoissa.

Hankintatoimiston valokopioiden yhteishankinnassa noudatettavan tarjouspyyntömenettelyn täsmentäminen.

Uusien ohjeiden antaminen huoltokassan jäsenten lehtitilausmaksujen veloittamisesta.

Vuosiloma-ajan palkan maksamisessa noudatettavan käytännön muuttaminen.

Palkattomien lomien myöntämisessä virastoissa ja laitoksissa noudatettavien ohjeiden antaminen.

Työsopimussuhteisten kuukausipalkkojen korotukset.

Helsingin vakinaisten palomiesten osuusruokala ry:n toiminnan lopettaminen ja tilivelkojen korvaaminen palokunnan rahaston varoista.

Huoltoviraston hallussa olevan huollettavien omaisuuden myynnin järjestely.

Suojapirtti ry:n Sillanpirtti-nimisen alkoholistien hoitokodin rakennusvaiheiden ym. tarkastus lisälainan myöntämiseksi.

Nuorisotoimiston nuorisokerhoihin v:ksi 1971 tehtyjen lehtitilausten valvonta.

Rakennusviraston työtileille merkittyjen kuukausipalkkamenojen kirjaaminen ao. palkkatileille.

Kiinteistöviraston suoritettavien asuntorakennustonttien ja ryhmäpuutarhapalstojen vuokrien periminen.

Vesilaitoksen autoista pidettävien kortistojen saattaminen asianmukaiseen kuntoon.

Tilisäännön muuttaminen siten, että vakiohinnan käyttö on mahdollista varastotavaroiden hinnoittelussa.

Puutavarakeskuksen ja Heinolan sahan toiminnan tarkastus.

Revisioviraston talous. Kertomusvuoden menot olivat 1.2 mmk eli 5.1 % suuremmat kuin v:n 1969 menot 1.1 mmk.

Kaupungin varsinaiset menot olivat 1 182.0 mmk v. 1970 ja 1 045.0 mmk v. 1969, nousu 13.1 %. Kokonaismenot olivat 1 553.9 mmk v. 1970 ja 1 372.0 mmk v. 1969, joten kohoaminen oli 13.3 %.

Revisioviraston menojen osuus kaupungin varsinaisista menoista oli 0.10 % v. 1970 ja 0.11 % v. 1969.

Johtosäännön mukaan on vuositilintarkastajien käytettäväksi annettu kaikki tarkastushavainnot. Lisäksi on kolmannesvuosi-ilmoituksissa saatettu vuositilintarkastajien tietoon ja käsiteltäväksi tarkastuksissa todetut tarkoituksenmukaisuuden kannalta katsoen oleellisina pidettävät asiat, jotka koskivat erästä rajankäyntiä, asuntovaikeuksien vuoksi sijoitettujen lasten hoitokustannuksia, laitoshoidon kustannuksia, vastaanottokoti Lemmilän asioita, oppilaskoti Toivolaa, ammattioppilaitosten käyttöön ostettua tehdastilaa Nokiantien varrella ja Lauttasaaren yhteiskoulun käyttösuunnitelmaa.

HAKEMISTO

Sivu

AA-kerhotoiminta, nuorten henkilöiden ... 129
Adoptiot, lastenhuoltotoimiston välittämät ym. ... 141
Aidat, suoja-, leikkikenttien ... 217
Aitaamisluvat, katumaan ... 83
Ajokilometrien määrät, liikennelaitoksen autojen ym. ... 236
A-klinikkasäätiö, avustus ... 158
Aleksanterinkadun kävelykatukokeilu ... 35
Alkoholilain valvonta, raittiuslautakunnan toimenpiteet ... 194
Alkoholistihuolto, ks. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto.
Aloitetoiminta ... 53, 208, 244
Alueiden ja rakennusten ostot, myynnit, vaihdot, vuokraukset ym. ... 5, 6, 12
» kaupungin omistamien, tilapäiskäytön luvanhakumenettely, tutkimus ... 51
Alukset, Helsingin satamaan saapuneet ja sieltä lähteneet ... 221
» kaupungin omistamat ... 238
Ammattiopintoja varten myönnetyt avustukset ... 131
Ammattitutkinnot, oppisopimusten mukaiset ... 166
Anniskeluoikeuksien myöntämistä koskevat lausunnot ... 195
Ansiomerkkien myöntäminen ... 57, 206
Aravaosakkeiden lunastamista tai välittämistä koskevat asiat ... 18, 27
Arkistovalokuvaus, sitä koskevat tutkimukset ja suunnitelmat ... 63
Asemakaavalain mukaisten katumaakorvausten periminen ... 10
Asemakaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston ... 30
Asemakaavat, niiden laatiminen, muutokset, valmistuneet kaavat ym. ... 31
Asiakirjojen, kaupunginvaltuuston, valmistustavan muuttaminen ... 60
» säilytys, vähimmäisaikoja ym. koskevat selvitykset ... 51, 64
Asiamiehet, paikallis-, lastensuojelulautakunnan ... 145
Askarrutustoiminta, vanhusten, huoltoviraston järjestämä ... 133
» » ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.
Askartelupajat, nuorisotoimiston ... 192
Asuin- ja työpaikkaennusteet, yleiskaavaosaston laatimat ... 33
Asuinhuoneistot, niiden vuokrausta koskevat asiat ... 18, 26
» valmistuneet ... 22, 78, 81
Asuintalot, liikennelaitoksen henkilökunnan ... 240
» vanhusten ... 111, 118, 121
Asumistukea saaneet lapsiperheet, vanhukset ja sokeat ... 18, 132
Asumuseroasiat, lastensuojeluviraston hoitamat ... 142, 157
» oikeusaputoimiston hoitamat ... 163
Asunnonhankkimislainat, huoltokassan myöntämät ... 75
Asunnonjakotoimikunta ... 26
Asunnottomien alkoholistien huolto ... 127
Asuntojen, vuokra-, osoittaminen kaupungin taloista ... 18, 26
Asuntolainatoimisto, kiinteistöviraston ... 7
Asuntorakennusmäärärahat ja -lainat ... 7, 25
Asuntotontit, niiden vuokralleanto ... 5
Asuntotuotantokomitea, ks. Asuntotuotantotoimikunta.
Asuntotuotantolain alainen rakentaminen ja tarkastukset ... 80, 81, 84
Asuntotuotantotoimikunta, rakennustoiminta ym. ... 21
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston ... 20
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet ... 139, 152
Aurauksen, ajoratojen, siirtyminen kaupungin tehtäväksi ... 215
Auto, linja-, liikenne, liikennelaitoksen ... 236
Autokorjaamot, rakennusviraston ja liikennelaitoksen ... 208, 238

Autovaakojen käyttö satamassa, punnitustodistukset ... 227
Avio- ja asumuseroasiat, lastensuojeluviraston hoitamat ... 142, 157
» » » oikeusaputoimiston hoitamat ... 163
Avioliittoneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama ... 142
Avohuollon, terveyden- ja sosiaalihuollon, uudelleenjärjestelyä koskeva tutkimus ... 50
Avohuolto, huollossa olleet lapsen ... 140, 143
Avunanto- ja pelastustyöt, palolaitoksen ... 93, 98
Avustukset- ammattiopintoja varten myönnetyt ... 131
» hautaus- ... 1
» huoltoapuna annetut ... 109, 155
» invalideille suoritetut lääkintähuolto-, koulutus- ym. avustukset ... 132
» lastensuojelujärjestöille mm. kesävirkistystyöhön myönnetyt ... 158
» musiikkiyhdistyksille ja teattereille jaetut ... 187
» raittiustyön tukemiseen ... 194, 196
» vapaaehtoisille palokunnille ym. ... 100
» väestönsuojelutoiminnan tukemiseen ... 107

Bengtsårin ulkoilualue, lisäalue, leirialueen käyttö ... 192, 202
Bentseenituotteiden valmistus ja myynti kaasulaitoksessa ... 271
Bunkkeriteatteri-kokeilu Eläintarhantien kalliosuojassa ... 104

Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat ... 164
Elatusaputoimisto, lastensuojeluviraston, elatusavun ennakko, elatusvelvolliset ym. ... 152
Elintarvikehuollon, sairaalain, lastentarhojen ym. kehittämistä koskevat tutkimukset ... 52
Elintarvikekeskus, henkilökunta, hankinnat, ruoan valmistus ja myynti ... 254
» sitä ja ruokaloitten käyttöä koskevat tutkimukset ... 52, 70
Elintarvikkeiden yhteishankintatehtävien siirtäminen hankintatoimistolle ... 58
Elisaaren ulkoilualue ... 202
Eläintarhaosasto, urheilu- ja ulkoiluviraston ... 204
Eläkkeet, kansaneläkkeen tukiosaa saavat huoltoavunsaajat ... 111
» leski- ja orpoeläkekassan myöntämät ... 76
» palkkalautakunnan myöntämät ... 2
Energian kulutus ja tuotanto, vesilaitoksen ... 264
» lämpö-, keskuspesulan lämpökeskuksen toimittama ... 257
» sähkö- ja lämpö-, hankintaa ja myyntiä koskevat kysymykset ... 275
Ensiapu- ja kotisairaanhoitokoulutus, väestönsuojelun ... 105, 106
Erityislapsilisät ... 155
Esikaupunkialueet, eri alueiden asemakaavat ja yleissuunnittelu ... 31
Esitteet, kaupungin matkailupalvelua ym. varten painetut ... 56
» kaupunginarkiston toimintaa kuvaava esite ... 63
» nuorisotoimiston painattamat ... 193
» urheilu- ja ulkoilutoimintaa koskevat ... 204
Esitykset ja aloitteet, revisioviraston tekemät ... 281
Espoon kauppala, kuntien yhteistyö veden hankintaa, valmistusta ja myyntiä koskevissa asioissa ... 262, 266
» » sen osuus yhteisen merentutkimuksen kustannuksista ... 212
» » vesijohtoveden myynti sille ... 265
Eteläsatama, varastotilat, nosturien käyttötunnit ... 221, 225
Etsintähuolto, asunnottomien alkoholistien ... 128
Evakuointi, uudet ohjeet sen suunnittelemiseksi ... 104

Geoteknillinen toimisto, kiinteistöviraston ... 10

Haaga-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 190
» Vantaan alueen yleissuunnittelu ... 33, 34
Haasteet, tiedoksiannettavat, ulosottoviraston hoitamat ... 90, 92
Haastehakemukset, oikeusaputoimiston laatimat ... 164
Hakasalmen huvila, ks. Kaupunginmuseo.
Halkojen hankinta, luovutus ja myynti ym. ... 15, 246, 247
Hammashoidon järjestäminen huoltoavunsaajille, tutkimus ... 50
Hanasaaren voimalaitos, rakennustyöt, koneiston hankinta ym. ... 274, 276
Hankinnat, elintarvikkeiden yhteishankintatehtävien siirtäminen hankintatoimistolle ... 58
» sähkölaitoksen suorittamat ... 278
Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym. ... 57
Hankintatoimisto, hankintojen valmistelu ym. ... 57
» rakennusviraston ... 207
» toimisto- ym. koneiden lainaus, huolto ja hankinta ... 58

Hautausavustukset 1
Heinolan sahan toiminta 245
Helsingin maalaiskunta, kuntien yhteistyö veden hankintaa ym. koskevissa asioissa 262, 266
» » sen osuudet puhdistamojen ja pumppaamojen käyttökustannuksista 211
» » vesijohtoveden myynti sille 265
» seudun liikennesuunnittelun koordinointitoimisto (Helko) 237
» » yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunnan perustaminen 68
» Seutukaavaliitto, kaupungin osuus jätevesitutkimuksen kustannuksista 212
Helsinki-mitalin myöntäminen viranhaltijoille ja työntekijöille 57, 206
Henkilörekisterien, kaupungin, uudistamista koskeva tutkimus 50
Hertto-kerho, nuorisotyölautakunnan 190
Herttoniemen sivukirjaston huonetilojen suunnittelu 171
» vastaanottokoti 159
» öljysatama, erotuskaivo, purkuvarsien asennus 227
Hiekoitushiekan varastointi 215
Hiidenvesi-suunnitelmaa koskevat asiat 262, 263, 266
Hiihtoruheilun ohjaustoiminta, opastetut retket, ladut 197, 199
Hiilen käyttö kaasulaitoksessa ja voimalaitoksissa 268, 269, 274
Hinnat, halkojen, sahatavaran ym. 246, 248
Hirvihaaran vanhainkoti 116
Hoitopaikat, huoltotoimen ja lastenhuollon 108, 146, 159
» ks. myös eri huoltolaitosten kohdalta.
Holhousapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat 165
Huoltoavunsaajat ja avuntarpeen syyt 109
Huoltokassan toimintakertomus 74
Huoltoavun saajat ja avuntarpeen syyt 109
Huoltokassan toimintakertomus 74
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan 244
Huoltolautakunnan alaiset työtuvat 133
Huoltotoimen yleiskatsaus ja kustannukset 108, 135
Huoltoviraston toiminta 109
Huoneistot, kaupungin vuokralle antamat 18, 26
» satamalaitoksen huoneistovuokrauksista saamat tulot 232
» talo-osaston hoidossa olleet 17
Huumausaineiden käyttäjät, raittiuslautakunnan toimenpiteet 195
Huutokaupat, pakko-, ulosottoviraston toimeenpanemat 91
Hyvösen lastenkoti 159
Hälytys- ja radiopuhelinlaitteet, palolaitoksen 97
Hälytyslaitteet, väestönsuojelutoimiston hoitamat 105
Häädetyt henkilöt, asuntojen järjestäminen heille 26
Häädöt, ulosottoviraston toimeenpanemat 91
Höyryn käyttö, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan 251, 257
Höyryvoimalaitokset 274, 276

Ikälisät, myönnetyt 2
Invalidihuolto 132
Irtolaishuolto 123
Iso-Huopalahden kaatopaikka 214
Isännöitsijäalueet ja -hallinto, talo-osaston hoidossa olevien kiinteistöjen 17, 18
Itäinen lääkäriasema, sen suunnittelua koskevat asiat 51

Jakeluvarastotoiminta, hankintatoimiston 61
Jakomäen nuorisokoti, henkilökuntaa koskeva tutkimus ym. 51, 159
Jakomäki-kerho, nuorisotyölautakunnan 190
Jengityö, nuorisotoimiston erityisnuorisotyö 192
Johdinautot, liikennelaitoksen 238
Johtosäännön, kaupunginarkiston ja tilastotoimiston, uusimisesitykset 63, 68
Juhannuskokot, -juhlat ym., myönnetyt luvat 7, 204
Julkaisut, hankintatoimiston suorittamat painatustyöt 60
» kaupunginkirjaston ja -museon painattamat 175, 184
» kaupunginorkesterin tiedotuslehden ym. painattaminen 186, 187
» liikennelaitoksen henkilökuntalehdet ym. julkaisut 241
» matkailutoimiston painattamat 56
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut 195
» tilastotoimiston toimittamat 69
» urheilu- ja ulkoiluviraston esitteiden painatus 204
Julkisen liikenteen suunnittelu (Helko) ja kehittäminen 234, 237

Julkisivu- ja tarkastustoimikunnat, rakennustarkastusviraston 85
Juopumuspidätykset 131, 194
Jälkihuolto, huostaanoton päättymisen jälkeen annettu huolto 145
Järjestelytoimisto, kaupunginhallituksen, toiminnan lopettaminen, tutkimukset ym. 48
» rakennusviraston 208
Jätevesien johtaminen, kiinteistöviraston lausunnot, kuntien yhteistyö ym. 6, 211
Jätkäsaari, nosturien käyttötunnit, laiturin ja varaston rakennustyöt 225, 227, 228
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston hoitama 214
Jäädyttämön, syvä-, teurastamolaitoksen, käyttö 251
Jäänmurtajat, kaupungin 224

Kaarelan nuorisokoti 159
Kaasukojeiden määrä, asentaminen ym. 270
Kaasulaitos, henkilökunta, teknillinen ja taloudellinen tulos ym. ..... 268—273
» sen hoitama pysäköintimittarien asennus, huolto ja rahastus 271
Kaasun valmistus, myynti ja kulutus 268, 269
Kaatopaikat, niiden hoito ym. 214
Kadun ja viemärin rakentamiskorvaukset 10
Kadut ja tiet, niiden puhtaanapito 215
» » » » rakennus-, korjaus- ja päällystystyöt 209, 210, 228
Kahvilat, nuoriso-, niiden toiminta 188
Kalastusluvat, kalastuksen valvonta, kalavesien hoito ym. 203
Kalatukkukeskus ja kalan tuonti Helsinkiin 251
Kallion nuorisokoti 159
» sivukirjasto, lastenosaston ohjelmat ym. 177
» virastotalo, postikeskuksen hallinto 58
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.
Kampin sähköaseman uusimistyö 276
Kamppi—Puotinharju metrosuunnitelmaa koskevat tutkimukset ym. 39
Kansakoulut, koulukuraattorin toiminta 151
» kouluruokailua, sisäistä postinkuljetusta ym. koskevat tutkimukset 51
» niiden peruskorjaus- ja rakennustyöt 213
Kansaneläkkeen tukiosaa saaneet huoltoavunsaajat 111
Kansantulotilasto, kaupungin, tietojen kerääminen tutkimusta varten 70
Kantakaupunki, asemakaavojen uusiminen ja suunnittelu 31
» piilokonttoristumista koskevat selvitykset 70
Karjakaivon ulkoilualue, kävijämäärä 202
Kartat, niiden valmistus ja myynti 5, 9
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat 8
Kassa- ja tilitoiminta, satamalaitoksen 229
» » tilitoimisto, rakennusviraston 207
Kassatoimintojen taloudellisuus, suoritettu tutkimus 50
Kasvattilapset 141
Kasvatusavut, myönnetyt 2, 76
Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto, puisto-osaston 217
Katselmukset, kiinteistö- ja rakennustarkastusviraston suorittamat 6, 79, 83, 84
Katukorvausasiat, kiinteistöviraston hoitamat 10
Katumaan aitaamisluvat 83
Katurakennusosasto, rakennusviraston ..... 209—212
Katuvalaistus, sen kustannukset 210
Kauhalan ulkoilualue, kävijämäärä 202
Kaukolämmitystoiminta, sähkölaitoksen 275, 278
Kaunissaaren ulkoilualue, Kaivokarin alueen liittäminen siihen, kävijämäärä 202
Kauppahalli-, ulkomyynti ja toritoimintaa koskevat asiat 19
Kaupunginarkisto, johtosäännön uusinta, toimintatilat, tulot ja menot 62
Kaupunginkirjasto, lainaustoiminta, rakennukset, menot ja tulot ym. ..... 170—179
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat, menot ja tulot ym. 182
Kaupunginorkesteri, viranhaltijat, konsertit ym. 186
Kaupunginpuutarha, ks. Puisto-osasto.
Kaupungintalo, monistamon toiminnan aloittaminen 58, 60
Kaupungintalon ja rahatoimiston talon saneeraus, virastojen sijoitussuunnitelmat 51
Kaupunginvaltuuston asiakirjojen valmistustavan muuttaminen 60
Kaupunkikansatieteellinen tutkimustyö, kaupunginmuseon suorittama 183
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston 7
Kaupunkisuunnitteluvirasto, henkilökunta, tulot ja menot 28, 29, 30, 32
» sen asemakaava-, yleiskaava- ja liikennesuunnitteluosasto ... 28—37
Kehitysvammaisten avohuolto, yhteistyö ao. yhdistysten kanssa 146
» hoitopaikat, paikkojen varaaminen Sylvia-kodista 159

Kehitysvammatuki 57 -yhdistys, avustus ... 158
Kelkkamäet, niiden kunnostus ja hoito ... 199, 217
Kellosaaren kaasuturbiinilaitos, koneiston hankinta, suunnittelu- ja rakennustyöt ... 274, 276
Kemikaalien kulutus raakaveden puhdistuslaitoksissa ... 264
Kenttämittauskalusto, kaupunkimittausosaston ... 8
Kerhotoiminta ja -keskukset, nuorisotyölautakunnan ... 188
» kaupunginkirjaston, kirjallisuus- ja musiikki-illat ... 178
» kotitalouslautakunnan järjestämä ... 169
» PAVI-toimiston ja AA-kerhojen ... 128
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto ... 256
Kesäkodit, kesäsiirtolat ja -leirit, niihin sijoitetut lapset ... 143, 146
Kielikurssit, viranhaltijoille järjestetyt ... 45
Kiertoajelut matkailijoille, matkailutoimiston järjestämät ... 56
Kiinteistöhallinnon tulot ja menot ... 20
Kiinteistökortisto, palonehkäisyosastossa pidettävä ... 99
Kiinteistöluettelo, kirjanpidolliset ja kartastolliset muutokset ... 5
» sen uudistamista koskeva tutkimus ... 51
Kiinteistöt, niiden puhtaanapito ... 214
» talo-osaston hoidossa olevat, niiden korjaustyöt ym. ... 17
Kiinteistövirasto, sen henkilökunta ja huoneistot ... 4
Kiinteistöviraston asuntolainatoimisto ... 7
» asuntotuotantotoimisto ... 20
» geoteknillinen toimisto ... 10
» kaupunkimittausosasto ... 7
» maatalousosasto ... 12
» metsäosasto ... 14
» siirtolapuutarhatoimisto ... 7
» talo-osasto ... 16
» tonttiosasto ... 5
Kiinteistöyhtiöt, asuntorakennustoiminta ... 22
Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutoimikunta ... 139
Kilpailut, metrotunnuksen suunnittelukilpailun järjestäminen ... 42
» nuorisotoimiston järjestämät ... 192
Kioskien vuokrauksesta saadut tulot ... 19
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.
» kaupunginorkesterin nuottikirjasto ... 187
» koulutustoimikunnan lainakirjasto ... 43
» käsi-, kaupunginarkiston ... 66
» tilastotoimiston ... 71
Kirjastoautotoiminta ... 173
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston ... 179
Kivihiilen hankinta, käyttö ja myynti ... 268, 269, 271
Kivihiilitervan valmistus ja myynti ... 269
Kodinhoitokurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät ... 168
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen ... 131
Kodinperustamislainoja koskevat asiat ... 156
Koerata, metron, sen suunnittelu- ja rakennustyöt ... 39
Kokoelmat, kaupunginmuseon ... 182
Koksin valmistus ja myynti ... 268, 271
Kolaritilasto, liikennelaitoksessa laadittu ... 243
Kolmisopimus, kuntien vesilaitosyhteistoimintaa koskeva ... 262, 266
Komiteat, lastensuojelualan kysymyksiä käsittelevät ... 139
Kompasseja tarkistuttaneet alukset ... 224
Konekirjoitus- ym. lisät, myönnetyt ... 2
Konekirjoituskokeet ... 46
Koneteknillinen toimisto, rakennusviraston ... 212
Konevarikko, rakennusviraston ... 208
Konsertit, kaupunginorkesterin ... 186
Kontti- ja suurlavaliikenne satamassa ... 227
Kontu-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 190
Kontulan vanhustenhuollon keskuksen suunnittelu, tutkimukset ... 51
Kontula-Vesalan alueen vanhusten palvelutarvetta koskeva tutkimus ... 70
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen ... 61, 208, 238
Korkeasaaren eläintarha ... 204
» liikenne ... 204, 237
Korvaukset annetusta huollosta ... 136
» kodinhoitoavusta perityt ... 131
» rakennus- ja asemakaavalain mukaiset katu- ja viemärikorvaukset ... 10
Koskelan sairaskotia koskevat asiat ... 113

Koskelan varikko, liikennelaitoksen, huolto- ja korjaustoiminta 238
Koskentuvan nuorisokoti 159
Kotiapulaiset, kotitalouslautakunnan näille järjestämät kurssit 168
» nuoret, valvonnassa olleet 141
Kotimaan tavaraliikenne Helsingin sataman kautta 219, 223
Kotitalouslautakunnan toimiston henkilökunta, toimipaikat ym. 168
Koulukuraattorin toiminta 151
Koulutus- ja kurssitoiminta, kotitalouslautakunnan 168
» » » liikennelaitoksen 241
» » » oppisopimustoimiston, ao. lain mukainen 166
» » » palolaitoksen 95
» » » väestönsuojelutoimiston 105
Koulutustoimikunta ja sen toimisto, henkilökunta ym. 43
Kriminaalihuolto-yhdistys, avustus 158
Kulosaaren vanhainkoti 116
Kumpulan uimala, sen käyttö 201
Kunnanasiamiesten toiminta 72
Kuntainliitot, osuuksien suorittaminen kustannuksista 158
Kuntasuunnittelurekisteri, sitä koskevat suunnitelmat ym. 5, 51, 68
Kuntien välinen yhteistyö, sitä organisoiva toimikunta 206
Kuntokilpa, Helsinki—Tallinna 198
Kuntoliikunta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä 197
Kurssien, työnopettajille tarkoitettujen, järjestäminen oppisopimustoimiston toimesta 166
Kurssitoiminta, koulutustoimikunnan, kotitalouslautakunnan ja nuorisotoimiston ... 44, 168, 192
» palolaitoksen, väestönsuojelutoimiston ja liikennelaitoksen 95, 105, 241
Kustaankartanon vanhainkotia koskevat asiat 114
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon 183
Kyläsaaren jätteenpolttolaitos 214
Kårkullan keskuslaitos, osuus laitoksen kustannuksista 158
Käpylän kerhokeskus 188
Käsityökurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät 168
Kävelykatukokeilu Aleksanterinkadulla 35
Käymälöiden, yleisten, hoito ja puhtaanapito 214

Laajasalon nuorisokoti 159
Laboratoriot, rakennusviraston, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan 212, 250, 256
Lahjoitukset, asiakirjojen vastaanotto kaupunginarkistoon 66
» kaupunginmuseon saamat esineet 182
Lainakirjasto, koulutustoimikunnan toimiston 43
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnetyt 7, 25
» huoltokassan myöntämät asunnonhankintaa varten 75
» soitinhankintalainat kaupunginorkesterin soittajille 187
Lainaus, kaupunginarkiston asiakirjojen 66
» kaupunginmuseon esineistön 183
» työkalujen ym., rakennusviraston saamat vuokratulot 208
Lainaustoiminta, kaupunginkirjaston 170, 174, 180
» konttori- ym. koneiden, hankintatoimiston 58
» nuorisotoimiston 193
» raittiuslautakunnan toimiston 195
Laitoshoito, huolto- ja lastensuojeluviraston huollettavien 111, 145
Laitoskirjastotoiminta, kaupunginkirjaston 178
» ks. myös huolto- ym. laitosten kohdalta.
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät 232
Laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen, maksut 226, 232
Laiturit, kaupungin omistamat, rakennustyöt ym. 221, 227
» ponttooni-, venesatamissa 203
Lapsilisät 156
Lasten kesävirkistystoiminta, lastenhuoltotoimiston järjestämä 143
» päivähoidon tarpeen tutkiminen 68
Lastenhuoltotoimisto 139
Lastenkirjastotoiminta, kaupunginkirjaston 177
Lastenkodit, hoitopaikat, käyttömenot, rakennukset 159, 213
Lastensuojelun eräitä yhdistelmätietoja, tulot ja menot ym. 138, 157, 160
Lastensuojelurahastot 158
Lastensuojeluvirasto, henkilökunta, toimistot ym. 139
Lastentarhat, johtajan tehtävien rationalisoimistutkimus 51
» perustamis- ja käyttökustannuksia koskeva tutkimus, rakennukset 51, 213

Lastenvalvojan luettelossa olleet lapset ... 152
Lausunnot, anniskeluravintoloita ja väkijuomamyymälöitä koskevat ... 195
» järjestely- ja hankintatoimiston ... 52, 58
» kiinteistö- ja kaupunkisuunnitteluviraston valmistelemat ... 6, 29
» palolaitoksen paloehkäisyasioita koskevat ... 99
» rakennustarkastusviraston ... 84, 85
» revisioviraston ... 281
» tilastoneuvottelukunnan ja -toimiston ... 68, 70
Lautta-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 190
Lauttaliikenne, liikennelaitoksen hoitama ... 237
Lauttasaaren leirintäalueen käyttö ... 203
Lehtileikearkisto, kaupunginmuseon ... 183
Leikkikentät, niiden rakennus- ja kunnostustyöt ... 213, 217
Leirien, avustusta saaneiden järjestöjen, tarkastus ... 198
Leirintäalueet, matkailijoita varten ylläpidetyt ... 203
Leiritoiminta, nuorisotoimiston järjestämä ... 188, 192
Lemmilä, Vastaanottokoti ... 159
Leski- ja orpoeläkekassa ... 76
Leskieläkkeet, myönnetyt ... 2, 76
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen ... 250
Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus, nuorisotoimiston järjestämä ... 192
Liikennelaitos, autovakuutuksen kannattavuudesta suoritettu tutkimus ... 52
» kalusto, talous, henkilökunta ym. ... 234—244
Liikennelaskentojen suorittaminen ... 35
Liikennemaksut ... 231
Liikennemerkki-, ajorata- ym. järjestelytyöt, katurakennusosaston suorittamat ... 210
Liikennemerkkien sijoittamista koskevat järjestelyt ... 36
Liikennesuunnitteluosasto, kaupunkisuunnitteluviraston ... 34
Liikennevahingot, liikennelaitoksen autojen ym. ... 243
Liikennevalot, niiden ohjaus, uusien asentaminen ... 36, 277
Liikenteen, julkisen, yhteistoiminnan kehittäminen (Helko), yhteistariffi ... 234, 237
» suunnittelu, kaupunkisuunnitteluviraston ja liikennelaitoksen ... 35, 237
Liikuntaharrastukset, kaupungin asukkaiden, sitä selvittelevä tutkimus ... 199
Liinavaatteet, kaupungin laitosten, niiden pesu ja huolto ym. ... 256
Linja-autot, liikennelaitoksen ... 238
Linjat, linja-autoliikenteen, niiden muutokset ... 236
Lomakesuunnittelu, jäljennösmenetelmät, rationalisointi ... 50, 53
Lomakodit, äitien ja lasten oleskelun järjestäminen niissä ... 204
Lomamajat, yksityisten ja yhteisöjen, ulkoilupuistoissa olevat ... 202
Luistinradat, pikaluistelun ohjaus ym. ... 197, 199, 217
Lumenkaatopaikat ... 216
Luonnosuojeluvuoden, kansainvälisen, aiheuttamat toimenpiteet ... 216
Luontoissuorituksia koskevat asiat ... 2
Luukkaan ulkoilualue, kävijämäärä ... 202
Luvanhakumenettelyn, kaupungin maa-alueen tilapäiskäytön, kehittäminen, tutkimus ... 51
Lähteelän ulkoilualue ... 202
Lämmityssähkön myynti ... 275
Länsisatama, varastorakennukset, nosturit, niiden käyttötunnit ... 221, 225, 228
Lääkeaineiden väärinkäyttäjien huolto ... 127
Löytötavaratoimisto, liikennelaitoksen ... 244

Maa-alue, kaupungin omistama, sen lisäys ym. ... 5, 12
Maanmittaustoimitukset, niiden vireille paneminen ... 6
Maaperä- ja mittaustutkimukset ... 8, 10, 211
Maantäyttöpaikat ... 214
Maatalousosasto, kiinteistöviraston ... 12
Maatilat, kaupungin, ja niistä vuokralle annetut pellot ... 12
Mainospaikat, niistä saadut tulot ... 18
Maisemainventointi- ja analysointiohjelma ... 32
Maksut, liikenne- ... 231
» rakennustyön valvonnasta perittävät ... 87
Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämistä koskevat asiat ... 152, 164
Malmi-kerho, nuorisotyölautakunnan ... 190
Malmin lastenkoti ... 162
Mannerheimin Lastensuojeluliitto, avustus ... 158
Mannerheimintien liikenteen parantamista koskevat järjestelyt ... 36
Matkailijoiden, ulko- ja kotimaisten, käynnit leirintäalueilla ym. ... 203
Matkailuneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset, käsittelemät asiat ym. ... 55

Matkailutoimisto, henkilökunta, matkailupalvelu, julkaisut ym. 55
Matkat, tutustumis-, metrotoimikunnan jäsenten ym. suorittamat 41
Matkustajaliikenne, ulkomainen, Helsingin sataman kautta 224
Matkustajien määrä, liikennelaitoksen arviot 235
Maunu-kerho, nuorisotyölautakunnan 190
Merenkulku, ulkomainen 222
Merentutkimus, katurakennusosaston vesiensuojelulaboratoriossa suoritettu 212
Meriharjun kesäkoti ja kurssikeskus 192
Merilinnustuksen valvonta 203
Messuhalli, C-, sen käyttö harjoitus- ja kilpailutoimintaan 201
Metron suunnittelun kustannukset 42
Metrotoimikunta ja -toimisto, henkilökunta, organisaation muutokset ym. 38
Metsäosasto, kiinteistöviraston, metsäalueet ja -työt 14
Mielisairaalat, niissä hoidetut henkilöt ym. 112
Mikrofilmausta koskevat asiat 174
Mittaus- ja maaperätutkimukset, kaupunkimittaus- ja katurakennusosaston 8, 211
Moniongelmaperheet, niitä koskevat tutkimukset 70
Monistustyöt, Kaupungintalon monistamon toiminnan aloittaminen 58, 60
» hankintatoimiston suorittamat ym. 58, 60
Moottoriajoneuvojen ja työkoneiden, rakennusviraston, määrät 214
» nopeustutkimus esikaupunkialueilla 35
» romu-, varastointi Tattarisuon varastoalueelle 6
Moottoripyöräkurssit, nuorisotoimiston järjestämät 192
Moottoriveneet, vuokra-, satama-alueella liikennöivät 224
Munkkisaaren huippulämpökeskus, kattilahankinnat ym. 278
Museo, ks. Kaupunginmuseo.
Museotoimikunta ja museo, liikennelaitoksen 244
Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin menot ym. 187
Musiikkiosasto, kaupunginkirjaston 174
Mustalaisväestön lastenhuolto 140
Mustikkamaan ulkoilupuisto 202
Mylly-kerho, nuorisotyölautakunnan 190
Myllypuron sairaskoti 120
» vanhusten asuintalo 120
» voimalaitoksen koneiston koekäyttö ym. 276
Myyntipaikkojen vuokrat ja maksut erilaisista myyntiluvista 198
Mäenlasku- ja pujottelupaikat, ohjaustoiminta niissä 197, 199
Mäkelän kerhokeskus 188

Naulakallion vastaanottokoti 159
Neuvonta- ja lainaustoiminta, kotitalouslautakunnan 168, 169
» » opastus, nuorisotoimiston suorittama 193
Nokipalot 100
Nosturit, satamalaitoksen, käyttötunnit ja saadut tulot 221, 224, 231
Nukarin lastenkoti 162
Nuohous, nuohouspiirit 99
Nuorisokahvilatoiminta 188
Nuorisokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset 159
Nuorison asumiseen ja vapaa-ajankäyttöön liittyviä ongelmia koskeva tutkimus 70
» neuvonta ja opastus 193
Nuorisotoimiston henkilökunta, kerho- ja kurssitoiminta ym. 188
Nuorten työkoti 162
Nuotisto, kaupunginorkesterin 187
Nuuksionpään ulkoilualue 202
Näyttelyt, kaupunginarkiston 25-vuotisjuhlanäyttely 63
» kaupunginmuseon järjestämät 183
» kotitalouslautakunnan järjestämät 169
» matkailutoimiston osallistuminen näyttelyihin ym. 55
» metrotoimiston järjestämä näyttely 42

Offset-työt, hankintatoimistossa suoritetut 60
Ohjaustoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston 197
Ohjeet, rakennusvalvontatoimintaa koskevat säännökset ja ohjeet 81, 86
Oikeudenkäynnit, maksuttomat, niitä koskevat asiat 152, 164
Oikeusapu, lastensuojeluviranomaisten antama 152
Oikeusapulautakunta ja -toimisto 163

Opastus- ja tiedotustoiminta, nuorisotoimiston 193
Oppilaskoti Toivola, ks. Toivola, Oppilaskoti.
Oppisopimustoimisto 166
Orkesterin, kaupungin-, viranhaltijat, konsertit ym. 186
Otso, jäänmurtaja 224
Ottolapset 141
Outamon vastaanottokoti 159

Painatustyöt, hankintatoimiston hoitamat 60
Palkkalautakunnan toimisto, sen henkilökunta, tehtävien rationalisointi ym. 1, 50
Paloilmoituslaitteet ja -hälytykset, palokaivot, -postit ja -altaat 97, 212
Palokunnat, vapaaehtoiset 93, 101
Palolaitos, henkilökunta, kalusto, paloasemat, -tarkastukset ym. 93, 96, 99
Paloluokitusmääräysten valvominen rakennustoiminnassa 81
Palonehkäisyosaston kiinteistökortisto 99
Palontorjuntatoiminta, liikennelaitoksen 242
Palovahingot 98
Palvelukset, kaupungin tarjoamat, niiden käyttöä koskevat tutkimukset ym. 49, 70
PAVI-huoltotoimisto, alkoholistien majoitus, kerhotoiminta ym. 127
Pellonvarauslain soveltaminen kaupungin maatiloilla 12
Peltoalat ja satomäärät, kaupungin maatilojen, peltoalueiden vuokraus 12
Perheenneuvonta, lastenhuoltotoimiston suorittama 142
Perhehoito, lastensuojeluviraston järjestämä 144
Perhekoti, erityislastenkoti 159
Perhelisien myöntäminen 155
Perhepäivähoito, hoitopaikkojen välittäminen ja valvonta 140
» ohjatun perhepäivähoidon kokeilu ja tutkimus 51
Pesula, keskus- 256
Pienteollisuus- ja varastoalueiden luovutus 5
Pihlajamäen vanhusten asuintalo 121
Pihlajasaaren ulkoilupuisto 202
Pihlajisto, asuntotonttien vuokralleanto, kaasunjakelu ja aluelämmitystoiminta 5, 269, 278
Piilokonttoristuminen Kantakaupungissa, asiaa koskevat selvitykset 70
Pikaluistelun ohjaus 197
Pirkkolan urheiluhalli, urheilutilojen käyttö 201
Pirttimäen ulkoilualue, kävijämäärä ym. 202
Pitkäkosken puhdistuslaitos 263
Pohjavesilaitokset 263
Poikkeuslupahakemukset, rakennuskiellosta johtuvat 81, 83
Poliklinikka, liikennelaitoksen henkilökunnan 243
Postin, kaupungin sisäisen, kuljetuksen ja valvonnan ym. siirtäminen hankintatoimistolle 58
Projekti- ja toiminnansuunnittelutoimisto, kaupunkisuunnitteluviraston 30
Psykologinen valintakoetoiminta, koulutustoimikunnan 45
Puhdistamot ja pumppaamot, Helsingin maalaiskunnan osuus eräistä käyttökustannuksista ... 211
» » » jäteveden 211
Puhdistuslaitokset, vesilaitoksen 263, 266
Puhelimia koskevat asiat 59
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston ..... 214—216
Puisto-osasto, rakennusviraston ..... 217—218
Puistot, niiden kunnossapito, suunnittelu ym. 217
Pujottelukurssit ja -rinteet 197, 199
Pukinmäen vanhusten asuintalo 121
Putkiverkosto, kaasulaitoksen, rakennustyöt ym. 269, 272
Puutavara- ja polttoainejaosto ja -toimisto 245
Puutavarakeskus, ks. Puutavara- ja polttoainejaosto ja -toimisto.
Puutavaran hankinta, valmistus ja myynti ..... 15, 207, 245—248
» vienti satamasta 223
Pysäköintimittarit, pysäköintimaksun korottaminen 36, 271
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto 125
Päijänne-suunnitelma, veden hankintaa koskeva, rakennustyöt ym. 262, 264, 266, 267
» toimisto, vesilaitoksen rakennusosastoon perustettu 262
Päivähoidon, lasten, tarvetta ym. koskevat tutkimukset 49, 51, 68
» perhe-, hoitopaikkojen välittäminen ja valvonta 140
Päivähoito-osasto, Koskelan sairaskodin 113
Päivähuoltolat, vajaamielisten 162
Päiväkodit, Riistavuoren ja Suursuon vanhainkotien 118, 119
Päivölän lastenkoti 162
Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta, kuntien välistä yhteistyötä organisoiva 206

Pääkirjasto, kaupunginkirjaston, toimitilojen kunnostus ... 172
Päällystystyöt, katujen, teiden ja kenttien ... 209, 228

Raakaveden hankintaa ja laatua koskevat tutkimukset ym. ... 263, 264
Radiopuhelimet, palolaitoksen käytössä olevat ... 97
Rahatoimiston Kallion osaston hoitamat huoltolaitosten kassa- ja tiliasiat ... 137
Raitioliikenne ja -vaunut, liikennelaitoksen ... 234, 236, 238
Raittiuslautakunnan toimisto, huonetilat ym. ... 194
Rakennukset, asuntotuotantotoimikunnan rakennuttamat ... 22
» ja huoneistot, talo-osaston hoidossa olleet ... 17
» kaupungin omistukseen siirtyneet ... 5
» talorakennusosaston toimesta rakennetut ... 213
» valmistuneet, niiden katselmukset ... 78, 80, 81, 83
Rakennusjärjestyksen uudistamiskomitea, sen tehtävät ym. ... 82
Rakennuskieltoalueet, poikkeuslupahakemukset ... 81, 83
Rakennuskulttuuritoimikunnan käsittelemät asiat ym. ... 82
Rakennuslain mukaisten kadun ja viemärin rakentamiskorvausten periminen ... 10
» » korvausten suorittaminen maanomistajille ... 5, 6
Rakennusluvat, myönnetyt ym. ... 78—81, 83
Rakennusohjelmat, asuntotuotantotoimikunnan ... 22
Rakennustarkastusviraston henkilökunta, toiminta, tulot ja menot ... 78—87
Rakennustoiminta, liikenne- ja sähkölaitoksen ... 239, 277
» satama- ... 227
Rakennusvalvontatoiminta, säännökset, maksut ... 81, 87
Rakennusvirasto ja sen eri osastot ... 206—218
Rakentamista koskevat ohjeet ja määräykset ... 81, 86
Rangaistusmääräysmenettely, nuoria rikoksentekijöitä koskeva ... 147, 150
Rannikkoliikenne ... 222
Ranta- ja rautatiealueita koskeva tutkimus, jälkitarkastus ym. ... 84
Rastilan ulkoilualue, kävijämäärä ym. ... 202
Rata- ja johdinverkoston, liikennelaitoksen, kunnossapito- ja järjestelytyöt ... 239
» metro-, koeradan suunnittelu- ja rakennustyöt ... 39
Ratatyöt, satamarakennusosaston suorittamat ... 228
Rationalisointitehtävien, kaupungin, hoito ym. ... 48, 50
Reikäkorttiyksikkö, tilastotoimiston ... 70
Retkeily, urheilu- ja ulkoiluviraston toimesta järjestetty ... 198
Retkeilyvälineiden ym. lainaustoiminta, nuorisotoimiston ... 193
Reumapotilaiden toipilasraha ... 132
Revisioviraston henkilökunta, tarkastustoiminta, talous ... 280—283
Riihenkulman lastenkoti ... 159
Riistanhoito ulkoilualueilla ... 203
Riistavuoren vanhainkoti ... 117
Rikosilmoitukset, alle 15-vuotiaita koskevat ... 147
Rinnekoti-Säätiö, osuuden suorittaminen sen kustannuksista ... 158
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen ... 116
Romuajoneuvojen varastointi, kaatopaikalle vienti ym. ... 6
Ruokatehdas ja ruokalat, elintarvikekeskuksen, tutkimus ym. ... 70, 254
Ruskeasuon urheiluhalli, sen käyttö ... 201
» varikko, liikennelaitoksen ... 238

Saatavien, palkka- ym., tuomitseminen maksettavaksi oikeusaputoimiston toimesta ... 164
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston ... 245
Sairaalat, laitoskirjastotoiminta niissä ... 178
» niiden arkistonhoidon järjestely ja valvonta ... 66
» » liinavaatteiden pesu ja huolto ... 257
» niissä hoidetut huoltoapua saaneet henkilöt ... 112
» potilasjonotutkimus ... 51
Sairaalatarvikkeiden hankinnat ... 59
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen ... 93, 98
Sairaussijaismäärärahat, -vakuutusasiat ... 2
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamat ... 90, 91, 92
Salmen ulkoilualue, kävijämäärä ym. ... 202
Salmisaaren voimalaitos ja sähköasema, rakennustyöt ... 276, 277
Sammakkomiesten, palolaitoksen, sukellustoiminta ym. ... 98
Sammutusosasto ja -kalusto, palolaitoksen ... 95
Satama- ja ranta-alueiden kehittäminen, lausunnot ... 32
Satamajäänmurtajia koskevat asiat ... 224

Satamalaitos, henkilökunta, tulot ja menot ym. ... 219—233
» sen taloutta koskeva tutkimus ... 52
Satamaliikenne ... 221
Satamamaksut ... 231
Satamarakennustoiminta ... 227
Saukon laituri, nosturien käyttötunnit, kunnostus ... 225, 227
Saunat, yleisö-, ulkoilualueilla olevat ... 202
Seurasaaren ulkoilupuisto ... 202
Seutukaavaliitto, kaupungin osuus jätevesiselvityksen kustannuksista ... 212
Siirtolapuutarhatoimisto, kiinteistöviraston ... 7
Siivoustalkoot, kansainvälisen luonnonsuojeluvuoden johdosta toimeenpannut ... 216
Siivoustyöt kaupungin virastoissa, järjestelytutkimus ... 18, 50
Sijaishuolto, lastensuojeluviraston järjestämä ... 144
Sillat, katu- ... 211
Siltavuoren nuorisokoti ... 159
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin ... 186
Sisäurheilutilat, voimistelua ja palloilua varten varatut ... 201
Sivukirjastot, kaupunginkirjaston, toimintatilat ym. ... 170
Sofianlehdon laboratorio ja hammashoitola, suoritetut tutkimukset ... 162
Sofianlehdon vastaanottokoti ... 159
Soitinhankintalainat, kaupunginorkesterin soittajien ... 187
Sokeat, asumistuen maksaminen heille ... 132
Solakallion erityiskoulu ... 162
Sompasaaren lauttasatama, nosturien käyttötunnit, rakennustyöt ... 225, 227, 228
Sosiaalilääkärin, huoltoviraston, toiminta ... 130
» lastensuojeluviraston, toimisto ... 151
Sosiaalivoin jakelu, huoltolautakunnan suorittama ... 134
Sotaorpojen työhuoltomenot ... 132
Sotilasavustukset ... 132
Soutustadion, sen käyttö ... 201
Stadionin harjoitussalit ja retkeilymaja, niiden käyttö ... 201, 203
Suojateiden merkitseminen ... 36
Suojelukasvatustoimisto, lastensuojeluviraston ... 147
Suojeluvalvonta, lastensuojelutoimiston ... 141
Suomen Meripelastusseura, avustuksen myöntäminen ... 100
» Punainen Risti, ensiapu- ja kotisairaanhoitokoulutus, avustus ... 106, 107
Suomenlinnan liikenne ... 237
Suursuon vanhainkoti ... 118
Syväjäädyttämö, teurastamolaitoksen ... 251
Sähköasemat, siirto- ja jakeluverkot, sähkölaitoksen ... 276
Sähkölaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym. ... 274—279
Sähkön hankinta, myynti ja kulutus ... 274, 275—276
» kulutus, Heinolan sahan, teurastamo- ja vesilaitoksen ... 247, 252, 264
Sähkötalon rakennustyöt, laitteiden hankinta ym. ... 277
Säteilytutkimus, radioaktiivisuuden vähentämisselvittelyt vedenpuhdistuksessa ... 264
Säveltäjälaboratoriot, kaupunginorkesterin ... 186
Sörnäisten satama, varastotilat ja -raiteet, nosturien käyttötunnit ... 221, 225, 228

Taimisto, kaupunginpuutarhan ... 217
Taivallahden nuorisokoti ... 159
Taksa, rakennusvalvontamaksut ... 87
Tallinnan ja Helsingin välinen kuntokilpa ... 198
Talo-osaston, kiinteistöviraston ... 16
Talorakennusosasto, rakennusviraston ... 212—214
Talouskurssit, kotitalouslautakunnan järjestämät ... 168
Tantsut, ulkoilutilaisuuksina järjestetyt ... 198
Tapaturmat, kaupungin töissä sattuneet ... 52, 197, 206, 247
» tulipalojen sammutustyössä sattuneet ... 94
Tariffi, kaasunmyynti- ... 270
Tarkastukset ja lausunnot, vesijohto- ja viemäritöitä koskevat ... 265
» kaupungin talouden, revisioviraston suorittamat ... 280—283
Tattarisuon varastoalue, romuajoneuvojen varastointi ym. ... 6
Tavaraliikenne satamassa ... 219, 222
Tavaratoimitukset ja -hankinnat, hankintatoimiston ja rakennusviraston ... 57, 207
Teinilä, Hoitokoti ... 162
Telttailualueet, niiden käyttö ... 202, 203
Tenniskurssit ja -kentät ... 198, 199
Teollisuus- ja varastoalueiden luovutus ... 5

Tervalammen työlaitos 122
Tervan, kivihiili-, valmistus ja myynti kaasulaitoksessa 271
Terveydenhoitotarkastukset lastensuojelulaitoksissa 162
Terveydenhuolto, kaupungin henkilökunnan, järjestelytytkimukset 50
Terveystarkastukset. liikennelaitoksen henkilökunnan 243
Testaus, psykologinen, sen käyttäminen henkilökunnan valinnassa 45
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet, menot ym. ..... 249—253
Tiedotus- ja sosiaalitoiminta, liikennelaitoksen 235, 240
» julkaisu- ja suhdetoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston 198, 204
Tiedotuslehden, järjestelytoimiston toimittaman, lakkauttaminen 52
Tiedotustoiminta, metrotoimiston 42
Tiekuntia koskevat kiinteistöviraston lausunnot 6
Tielaboratorion, rakennusviraston, toiminta 211
Tiet ja kadut, niiden korjaus-, rakennus- ja päällystystyöt 209, 210
» » » » puhtaanapito 215
Tietojen antamisesta ulkopuolisille laadittu muistio 50
Tietojenkäsittelykeskus, henkilökunta, tulot ja menot 259
Tietokoneet ym., tietojenkäsittelykeskuksen 259
Tilastoneuvottelukunnan kokoukset, käsitellyt asiat ym. 68
Tilastotoimisto, sen julkaisutoiminta ym. 68
Tilintarkastukset, revisioviraston suorittamat 282
Toimikunnat, pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta 206
Toiminnansuunnittelu- ja projektitoimisto, kaupunkisuunnitteluviraston 30
Toimistokoneiden hankinta ja huolto 58
Toimistokoulu, kaupungin 45
Toimitalo, Sähkötalon, sähkölaitoksen uuden talon rakennustyöt 277
Toipilasrahan maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille 132
Toivola, Oppilaskoti 162
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan varaamat, ostamat, myymät, vaihtamat ja vuokraamat 5, 6, 7, 14
» » » sekä rakennukset, niiden katselmukset 6, 79, 83, 84
Tonttiosasto, kiinteistöviraston, sen päällikön päätösluettelo 5, 6
Torimyyntipaikat, niistä saadut vuokratulot 19
Toukolan hoitokoti 130
Tuberkuloosipotilaat, toipilasrahan maksaminen heille 132
Tukkien hankinta ja hinnat 15, 245, 246
Tukkumyyntihallin, teurastamolaitoksen, käyttö 250
Tulipalot, syttymispaikat ja -syyt 93, 98, 102
Tullisaaren leirintäalueen käyttö 203
Tuomarinkylän museo, näyttely, käynnit museossa ym. 183, 184
Tuonti Helsingin sataman kautta 219, 222
Tuotantokomitea, liikennelaitoksen 243
Turso, satamajäänmurtaja 224
Tutkimukset ja selvitykset, rakennusviraston järjestelytoimiston 208
» kaupungin asukkaiden suhtautumista liikuntaan koskeva 199
» kaupunginhallituksen järjestelytoimiston 49
» kaupunkisuunnitteluviraston ja koulutustoimikunnan 32, 35, 45
» tilastotoimiston suorittamat 69
Tutkimustyö, kaupunkikansatieteellinen, kaupunginmuseon suorittama 183
Tutkinta-asema, lastensuojeluviraston 162
Tutustumismatkat, metrotoimikunnan jäsenten ym. 41
Tuulaakimaksut 231
Tuusulanjoen ym. vesistöalueiden jätevesien johtamista koskeva selvitys 212
Tyynelä, Päivähuoltola 162
Työaikaa, lyhennettyä, ja osa-aikatyötä koskevat tutkimukset ja lausunnot 49, 51
Työehtosopimukset ja niitä koskevat neuvottelut 2
Työhuoltomenot, invalideille, sotaorvoille ym. suoritetut avustukset 132
Työhönsijoitustoiminta, kaupungin laitoksista vapautuvan henkilökunnan 53
Työkodit ja siirtolat, niissä olevat huollettavat 112
Työkoneet, rakennusviraston käytössä olevat 214
Työkoti, nuorten 162
Työlaitokseen määrätyt elatusvelvolliset 152
Työlaitos, Tervalammen 122
Työllisyystyöt, rakennusviraston järjestämät 212
Työlomat, palkkaetujen myöntäminen niiden ajalta 2
Työluvat ja haltuunottoluvat, kiinteistöviraston 6
Työnopettajat, oppisopimustoimiston toimesta heille järjestetyt kurssit 166
Työntekijät, palkkausta, työehtosopimuksia ym. koskevat neuvottelut 2
Työpaikka- ja asukasennusteet, yleiskaavaosaston laatimat 33

Työpaikkamusiikin vaikutuksesta suoritettu tutkimus 50
Työtapaturmat, kaupungin töissä sattuneet 52, 197, 206, 247
Työtehoneuvottelukunta, toiminnan lopettaminen, kokoonpano, kokoukset ym. 48
Työturvallisuustoiminta 52, 235, 242
Työtuvat, huolatolautakunnan alaiset 133
Töölön nuorisokoti 159
» sivukirjasto, uudisrakennuksen käyttöönotto ym. 170
» varikko ja korjaamo, liikennelaitoksen 238

Uimakoulut ja uimalat 198, 199, 200
Ulkoilmajuhlat, -konsertit ym. tilaisuudet 204
Ulkoilualueet ja -puistot, majat ja saunat 202
Ulkoilutoiminta, urheilu- ja ulkoiluviraston järjestämä 198, 202
Ulkomainen merenkulku, tavara- ja matkustajaliikenne 219, 222, 224
Ulkosuojavaatteiden hankinnan ja huollon järjestämistä koskevat tutkimus 50
Ulosottovirasto, henkilökunta, toiminta ym. 88
Urakkahinnoittelukysymyksiä käsittelevä neuvottelukunta, kokoonpano 2
Urheilu- ja palloilukentät, luistinradat, uimalat ym. 199
» » ulkoiluvirasto, henkilökunta, eri toimistot ym. 197
Urheilukilpailut, kenttien käyttö niihin 200
Urheilulaitosten rakentamiskustannukset 205, 212
Urheilulaitteiden ja -kenttien rakennus- ja korjaustyöt 199, 201, 205
Uskotun miehen tehtävät, oikeusaputoimiston hoitamat 165
Usvatien nuorisokoti 159
Uutelan ulkoilualue, aluelisäys, kävijämäärä 202

Vaatekorjaamo, keskuspesulan 257
Vaatteiden, ulkosuoja-, hankinnan ja huollon järjestämistä koskeva tutkimus 50
Vaihetyökeskus, vajaamielisten päivähuoltola 162
Vajaamielishuolto, -laitokset 146, 162
Vajaamielisneuvola, lastensuojeluviraston 146
Vakuutukset, liikennelaitoksen autovakuutusta koskeva tutkimus 52
Valaistustöiden, ulko-, suorittaminen tie- ja puistoalueilla 210, 277
Valintakoetoiminta, psykologinen, koulutustoimikunnan 45
Vallilan ammattikoulun kassatoiminnasta suoritettu tutkimus 50
» kerhokeskus 188
» varikko, liikennelaitoksen 238
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon 183
Vanhainkodit ja vanhusten asuntolat 112
» laitoskirjastotoiminta niissä, ks. ao. laitosten kohdalta.
» niiden liinavaatteiden pesu ja huolto 257
Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos, peruskorjaustyöt 262, 263, 266
Vanhusten askarrutustoiminta, huoltoviraston järjestämä 133
» » ks. myös eri vanhustenhuoltolaitosten kohdalta.
» asuintalot, huoltolautakunnan alaiset ..... 111, 118, 120—122
» asumistuki, virkistystoiminta 132
» päivähoito-osastot ja päiväkodit 113, 118, 119
Vantaala, Päivähuoltola 162
Vantaanjoen vesistöalueen vesitilanne, säännöstely 263, 264
Vapaavarasto, tavaramäärät, saadut vuokrat ym. 226, 232
Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasiat, ulosottoviraston hoitamat 90, 91
Varapalokunnat 93, 101
Varasto ja kuljetukset, elintarvikekeskuksen 255
Varastoalueiden ja -tonttien luovutus ym. 5
Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen 225
Varastorakennusten, satamalaitoksen, rakennustyöt ym. 221, 228
Varastot, hankintatoimiston toimistotarvikkeiden ym. 61
Varastotilojen, satamalaitoksen, vuokrauksesta saadut tulot 232
Varikot, liikennelaitoksen, huolto- ja korjaustoiminta niissä 238
» rakennusviraston konevarikko 208
Vastaanottokodit, lastensuojelulautakunnan alaiset 159
Veden kulutus ja jakelu, vesijohtoverkon rakentaminen ym. 262, 263, 265
» » teurastamolaitoksen 251
» ruoka- ja talous-, kuljetus esikaupunkeihin 215
» vesijohto-, laatua koskevat tutkimukset 264
Vedenhankintalähteitä ja -suunnitelmia koskevat tutkimukset 263, 264

Vedenpuhdistuslaitokset ... 263
Venepaikat ja -satamat, urheilu- ja ulkoiluviraston hoidossa olleet ... 203
Verojen ja maksujen pakkoperintä ... 89—92
Veronhuojennushakemukset, asuinrakennusten, niistä annetut lausunnot ... 73, 84
Verovirasto, kunnanasiamiesten toiminta ... 72
Vesialueiden täyttäminen ... 5, 221
Vesiensuojelulaboratorio, katurakennusosaston ... 212
Vesijohto- ja viemäritöiden tarkastustoiminta, vesilaitoksen ... 265
Vesijohtojen asentaminen puistoihin ... 217
Vesijohtoveden hinnan korottaminen ... 263
» laatua koskevat tutkimukset ... 264
» myynti naapurikunnille ... 265
Vesijohtoverkon rakentaminen, pituus ym. ... 265
Vesilaitos, henkilökunta, taloudellinen tulos ym. ... 262—267
» rakennustoiminta ... 266
Vesipostit satamassa ... 224
» yleiset, niiden kustannukset ... 210
Viemärien korjaus, kunnossapito ja rakentaminen ... 211, 228
» rakentamiskorvausten periminen ... 10
Vienti Helsingin sataman kautta ... 219, 223
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa ja -museossa ... 177, 184
» » » kotitalouslautakunnan toimistossa ja nuorisotoimistossa ... 169, 193
» » » matkailutoimiston hoitamat ... 56
» » » väestönsuojelutoimistossa ja liikennelaitoksessa ... 107, 234
Viestiyhteydet, palolaitoksen ... 97
» väestönsuojelun toimistojen sisäiset viestiverkot ... 105
Vihannestukkukeskuksen neuvottelukunta ... 251
Viikonloppu- ja lomamajat, ks. Lomamajat.
Viranhaltijat, eläkkeet, ikälisät ja palvelusaika-anomukset ... 2
» hautausavustukset ... 1
» kielikurssien järjestäminen ... 45
» koulutustoimikunnan kurssi- ja koulutustoiminta ... 44, 46
» sairausvakuutus- ja luontoissuoritusasiat ... 2
Virastot ja laitokset, arkistonhoidon järjestely ja valvonta ... 64
» » » asiakirjojen säilyttämistä koskevat tutkimukset ... 51, 64
» » » henkilökunnan väestönsuojelukoulutus ... 105
» » » niitä koskevat järjestelytutkimukset, niiden järjestelyelimet ... 49, 53
» » » osa-aikatyön soveltamista koskeva tutkimus ... 49
» » » ruokaloiden hoito ... 254
» » » siivoustyöt, järjestelytutkimus ... 18, 50
» » » toiminnan tarkastaminen revisioviraston toimesta ... 280
» » » ulkosuojavaatteiden hankinta ja huolto, järjestelytutkimukset ... 50
» » » vapautuvan henkilökunnan uudelleensijoittaminen ... 53
Virkakortisto, siihen lisätyt ja siitä poistetut virat ... 2
Virkasuhdeasioita koskevat valmistelutyöt ja neuvottelut ... 1
Virkavapaudet, niiden myöntäminen viranhaltijoille ... 1
Virkistystoiminta, vanhusten ... 132
Voimalaitokset, kaupungin ... 276
Voin-, sosiaali-, jakelu ... 134
Vuokraoikeuksia, tonttien ja alueiden, koskevat asiat ... 5, 6, 7
Vuokratulot, kalliosuojien vuokrauksesta saadut ym. ... 104
» kauppahalleista, kioskeista ja tori- sekä mainospaikoista ym. ... 18, 19
» rakennusviraston konevaraston työkoneista saadut ... 208
» satamalaitoksen perimät ... 232
» siirtolapuutarhapalstoista ... 7
Vuorilahden kesäkodin, nuorisotoimiston, käyttö ... 129, 192
Vuosaaren kaatopaikka ... 214
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston ... 154
Väestölaskenta, toimikunnan asettaminen ym. toimenpiteet ... 68
Väestönsuojat, niiden suunnittelu- ja rakennustyöt ... 106, 213
» vuokratulot kalliosuojista, suojien käyttö ... 104
» yleiset ja yksityiset ... 106
Väestönsuojelumateriaalin hankintamäärärahat ym. ... 105
Väestönsuojelutoiminta, liikennelaitoksen ... 242
Väestönsuojelutoimiston toiminta ... 104—107
Väestönsuojeluyhdistys, Helsingin, kurssitoiminta, avustus ym. ... 106, 107
Väkijuomamyymälöitä ja anniskeluoikeuksia koskevat lausunnot ... 195
Väylien ruoppaus ... 228

Yhteis- ja erikoishankinnat, hankintatoimiston hoitamat 57, 58
Yhteishankintatehtävien, elintarvikkeiden, siirtäminen hankintatoimistolle 58
Yhteiskuntatutkimuksen, Helsingin seudun, neuvottelukunnan perustaminen 68
Yhteistariffi, julkisen liikenteen yhteistyösopimus ym. 234, 237
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen, sen käyttö, vuokratulot 225, 232
Yleiskaavaosasto, kaupunkisuunnitteluviraston 32
Yleisösaunat, ulkoilualueilla olevat 202
Yrjönkadun uimahalli, sen käyttö 201

Äitiysavustukset, lastensuojeluviraston jakamat 154
Äänilevyt, kaupunginkirjaston musiikkiosaston 174

Öljyn käyttö ja varastointi, voimalaitosten 274, 276
Öljynkaasutuslaitoksen rakentaminen 272
Öljysatama, Herttoniemen, erotuskaivo, purkausvarsien asennus 227
Öljyvahinkojen torjunta, öljynpoistolaitteen hankinta ym. 93, 95

Viimeksi ilmestyneet julkaisut:

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A V).

A. **Helsingin kaupungin tilasto.**

I **Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
Edellinen osa (vuosikertomukset).
56. 1971.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).
53—54. 1968—69.

II—III **Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
31. 1970.

V **Kaupungin tilinpäätös.** Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema.
1. osa Taseet, omat rahastot ja eräitä tilastollisia tietoja. Suomen- ja ruotsinkielinen.
2. osa Menot ja tulot. Suomenkielinen.
3. osa Taulukoita ja liitteitä. Suomenkielinen.
57. 1972.

VI **Opetuslaitokset.** Suomen- ja ruotsinkielinen; otsikot, taulukot ja tiivistelmät myös englanniksi.
38. 1970.

VII **Erikoistutkimukset.** 7. Vuoden 1964 liikeyrityslaskenta Helsingissä. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen tiivistelmä. (N:o 6 ei ole vielä ilmestynyt.)

B. **Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.
61. 1972.

C. **Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.
83. 1970.

D. **Helsingin kaupungin virastot ja laitokset.** Suomenkielinen.
6. 1970.

E. **Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
45. 1973.

F. **Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Irtolehtijärjestelmä.

G. **Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos.
49. 1971.

H. **Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomen- ja ruotsinkielinen laitos. Irtolehtijärjestelmä.

I. **Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkieliset tiivistelmät.
24. 1973, 1—4.